

Manuscript

9-7-a-5

KALENDARIA
ECCLESIAE UNIVERSAE
TOMUS QUINTUS.

KALENDARIA ECCLESIAE UNIVERSAE

IN QUIBUS

TUM EX VETUSTIS MARMORIBUS, TUM EX CODICIBUS, TABULIS,
PARIETINIS, PICTIS, SCRIPTIS, SCALPTISVE, SANCTORUM
NOMINA, IMAGINES, ET FESTI PER ANNUM DIES

ECCLESIARUM ORIENTIS, ET OCCIDENTIS,

PRÆMISSIS UNIUSCUIUSQUE ECCLESIAE ORIGINIBUS
RECENSENTUR, DESCRIBUNTUR, NOTISQUE ILLUSTRANTUR

STUDIO, ET OPERA

JOSEPHI SIMONII ASSEMANI

BIBLIOTHECAE VATICANÆ PRÆFECTI, ET SACROSANCTÆ
BASILICÆ PRINCIPIS APOSTOLORUM
DE URBE CANONICI.

TOMUS QUINTUS.

KALENDARIA ECCLESIAE SLAVICÆ, SIVE GRÆCO-MOSCHÆ.

ROMÆ, MDCCLV.
SUMPTIBUS FAUSTI AMIDEI
BIBLIOPOLÆ IN VIA CURSUS.

SUPERIORUM FACULTATE.

Dom. Probat. Rom. Schol. Piar.
ex P. Ildefonso.

SANCTISSIMO PATRI
BENEDICTO XIV.
PONT. OPT. MAX.

JOSEPH SIMONIUS ASSEMANUS
SEMPITERNAM FELICITATEM.

QUANTUM conniti animo potui, quantum labore contendere, tantum facere semper curavi, BEATISSIME PATER, ut ex tenui meo penu Scriptiunculam aliquam in publicum emitterem, quam SANCTITATI TUÆ munus non ingratum offerrem. Hoc enim patet, & notum est omnibus, Sapientissimi Principis animum ita esse affectum, ut nihil ei accidere possit gratius, nihil acceptius, quàm genus

a 3

illud

illud ſcriptionis , quod ſuam eo referat originem , ubi omnes omnium doctrinarum fontes fluunt ac manant . Præſtantiffima dico illa ingenii Tui monumenta , PATER SANCTISSIME , quæ totius Literarii Orbis conſenſu ita ſunt probata , ut quidquid de Religione , de Rebus Divinis , de Sacris Cæremoniis , deque Eccleſiaſtica Diſciplina in diſſertationem quæſtionemque vocari contingat , illud luculentiffime doctiffimeque explicatum una comprehenſione complectantur : & ſtylo quidem Orationis tam perſpicuo , plano , & aperto , ut eruditionem in iis doctrinamque Lector magis miretur , an perſpicuitatem claritatemque , anceps dubiuſque hæreat .

Prodierat ſane multis ab hinc annis a Te paratum , quum adhuc Bononiensem Eccleſiam Archiepiſcopus adminiſtrares , ſed tandem poſt recognitos , typiſque iterum impreſſos quatuor luculentiffimos de Canonizatione Sanctorum Tomos ; poſt eundem laborem adhibitum præclaris Operibus de Feſtis Domini , Beatæ Mariæ Virginis , & quorundam Sanctorum , quorum

in Civitate & Diœcesi Bononiensi Officia celebrantur, de Sanctissimo Miſſæ Sacrificio, aliisque, quæ in Latinum converſa, & additamentis pluribus locupletata publicam lucem viderunt; poſt vulgatum priorem Bullarii Tomum: prodierat, inquam, ex integro a Te ad Supremum Eccleſiæ Catholicæ Regimen evecto, inter difficillima & aſſidua Pontificatus negotia elaboratum Opus de Synodo Diœceſana, in octo Libros diſtributum, in quo docuiſti, quibus de cauſis, & qua ratione Synodi ſint celebrandæ, & quæ a Sacris Antiftitibus ſint in illis Eccleſiaſtica negotia, & quo ordine pertractanda; quæ demum decerni in Synodo poſſint, vel non ſint Synodalibus Statutis attingenda. Verum quo præditus es ingenii acumine, & ſapientiæ affluentia, quamquam a Te cumulate quidem doctis omnibus Eccleſiarum Præſulibus factum eſſet fatiſ, Tibi tamen ipſe, PONTIFEX MAXIME, feciſſe fatiſ viſus non es, niſi novam ejuſdem Operis Editionem aggredereſ; ſeu verius ex integro elaborareſ Commentationem omnigena eruditione reſertam,

tam, non in octo, ut antea, sed in XIII. Libros divisam; additis Patrum, Conciliorum, & Ecclesiasticæ Historiæ documentis: quarum rerum ingentem copiam (ut verbis Tuis utar :) habebas in promptu, partim privato studio, partim muneribus publicis, & experientia collectam. Adeo multa sunt de novo lucubrata: in quibus quantus Ecclesiæ utriusque, Occidentalis nempe ac Orientalis, splendor, quanta rebus sacris dignitas & amplitudo, quanta Latinis pariter, & Græcis utilitas ventura sit, facili negotio perspicitur. Hinc enim, quicumque Regimini Ecclesiarum præsent, tamquam ex uberrimo ac limpidissimo fonte, haurient quidquid ad quaslibet, sive de Orthodoxæ Fidei Dogmatibus, sive de septem Sacramentorum materia, forma, & Ministro, sive de Sacris Ecclesiæ Ritibus, sive de omni penitioris doctrinæ subtilitate, Theologicas controversias enucleandas facit: idque non summatim, sed particulatim, atque ea methodo distincte & ordinate dispositum, ut nihil amplius desiderandum iis sit, qui suas rite, recte, ac
lau-

laudabiliter, & ex præscripto earum rerum, quas toto Opere complexus fuisti, Synodos celebrare instituent.

Quum igitur hujusmodi pertractationem admirabili scientia illa Tua felicissime explicatam expeditamque, summa cum animi voluptate percurrem, eadem ipsa eruditissima pertractatio me cæteroquin maximis a Te ornatum beneficiis, hoc etiam nomine majoribus Tibi vinculis, BEATISSIME PATER, in perpetuum devinxit, quod suscepti utcumque a me in Synodo Nationali in monte Libano anno 1736. congreganda laboris, honorificam facere mentionem non es dignatus: & quod majoris beneficii loco habendum est, eandem Synodum, cui tamquam Ablegatus Apostolicus præfui, omniaque & singula in ea edita, statuta, decreta, ordinationes & Canones, per Literas Apostolicas die prima mensis Septembris anno 1741. datas, confirmasti. Quumque nonnulla Dubia a Reverendissimo D. Josepho Patriarcha Antiocheno proposita fuissent circa Canones in eadem Synodo promulgatos, tam quoad omnimodam

dam Monialium a monachis separationem, quam quoad Sacrorum Oleorum distributionem, atque uniuscujusque Ecclesiæ Antistitis firmam incardinationem, & Episcopatum ad certum numerum juxta folium ab ipso Patriarcha, Archiepiscopis, & Episcopis subscriptum reductionem; per alias Literas Apostolicas die 14. Februarii anno 1742. datas, & numerum Sedium ac Diocesium Episcopaliū (excepta Patriarchali Sede & Archidioecesi) definisti: & Canonem, quo omnimoda Monialium a Monachis separatio præscribitur, probandum esse edixisti: & ad Sacrorum Oleorum distributionem quod spectat, præcepisti, ut eadem pecuniarum oblationes, quæ, quum Sacra Olea a Patriarcha distribuerebantur, eidem ad onera sustentanda, quæ Patriarchali officio ac dignitati incumbunt, exhibebantur, ad omnem propellendam Simoniam suspicionem, nomine subsidii charitativi, sive Cathedralici, deinceps Patriarchæ traderentur die Dominica infra Octavam Assumptionis Deiparæ Virginis. Ita & Canones ea in Synodo omnium suffragiis probatos,

in

in suo robore permanere , & in omnibus & per omnia inviolabiliter & inconcuffe, observari debere decrevisti: & æquis religiosissimi Patriarchæ postulatis benignissime prospexisti . Atque hæc tanta est Tuorum erga me, meosque agnatos & gentiles meritorum magnitudo, ut nulla unquam eorum memoriam delere possit oblivio . Quamobrem pro tot tantisque beneficiis, locupletissimum grati animi mei testem, Quintum hunc de Ecclesia Slavica seu Græco-Moscha , Tuis advolutus Sanctissimis Pedibus, exhibeo Tomum, in quo, enarratis Serblorum, Albanensium, Bosnensium, Valachorum, Bulgarorum, & Russorum Ecclesiasticis Originibus, Ephemerides Sanctorum, qui a Græcis Russisque coluntur, in Tabulis Capponianis eleganter depictas, illustrandas suscepi . Spe autem certa ducor, non exiguum exiturum laboris mei fructum, si modo, SANCTISSIME PATER, dignum eum existimaveris, qui gravissimo Tuo probetur iudicio.

I M P R I M A T U R,

Si videbitur Reverendissimo Patri Sacri Palatii Aposto-
lici Magistro.

*F. M. de Rubeis Patriarcha Constantinopolitanus
Vicesgerens.*

A P P R O B A T I O

L EGI ex mandato Rm̄i Patris Augustini Orsi Magi-
stri Sac. Pal. Apost. Librum Quintum DE KALENDA-
RIS ECCLESIAE SLAVICÆ, ab Illmo D. Jo: Simonio Af-
semano Vatic. Basilicæ Canonico, & Bibliothecæ Præ-
fecto, singulari studio, atque doctrina elucubratum, in
quo quum rara, ac recondita rerum cognitio cum Catho-
licæ Fidei præceptis, ac regulis Ethices verè Christianæ
concors sit, omnium eruditorum hominum lectione,
atque approbatione dignissimum judico. In quorum
fidem &c.

*Franciscus Marianus Vatic. Basil. Benef.
& Bibliothecæ Scriptor Græcus.*

I M P R I M A T U R.

Fr. Vincentius Elena Magister Socius Reverendissimi Pa-
tris Sac. Pal. Apost. Mag. Ord. Prædic.

LIBER

LIBER QUINTUS

DE KALENDARIIS ECCLESIAE SLAVICÆ,
SIVE GRÆCO-MOSCHÆ.

P A R S P R I M A .

ECCLESIASTICÆ ORIGINES SERBLORUM, ALBANENSIUM,
BOSNENSIIUM, VALACHORUM, ET BULGARORUM.

C A P U T P R I M U M .

*Serblia , & Albaniæ Descriptio : Urbes,
& Populi .*

NIMADVERSIONIBUS meis in Ecclesiasticas Slavorum Origines Tomo Quarto finem imponere ita decreveram , ut initio hujus Tomi Quinti Græco-Moschas Caponianas Ephemerides illustrandas aggrederer. Verum quia multa adhuc supersunt , eaque non levis , ut puto , momenti , de Slavis Græcum Ritum colentibus , Serblis scilicet , Bosnensibus , Valachis , Bulgaris , dicenda ; ideo necessarium esse duxi , Primam Tomi hujus Partem Slavicis ejusmodi rebus exponendis addicere .

A Serblis initium facio . *Serbliam* , sive , uti hodie vocamus , *Serviam* , descriptam habes Tomo Quarto antecedenti .

I.
Serbliz , sive Ser-
via descriptio .

A ti ,

2 ti, Par. II. Cap. I. §. 6. 33 Serblia (inquit Farlatus Tom. 1.
 30 Illyrici Sacri pag. 123.) pars Dalmatiæ Cisalpinæ Orienta-
 33 lis, ab Zentina fere initium ducit, nisi quod pars Inalpina
 33 inter Zentinam & Naronem, quem Porphyrogen. cap. 30.
 33 Orontium vocat, ad Chrobatiam pertinet. In ortum autem
 33 porrigitur usque ad montem Scardum ab Aquilone, in Au-
 33 strum vergentem, quo a Dardania, & ad Drilonem flu-
 33 vium, quo a Macedonia, sive ab Epiro nova, disjungitur.
 33 Serbliam Cisalpinam in quatuor partes tributam fuisse Por-
 33 phyrogenitus cap. 30. docet, quarum unam incolebant
 33 Zachiumi, alteram Terbuniatæ, & Canalitæ: tertiam Dio-
 33 cletani; quartam Arentani: Hi omnes Serbli erant, qui
 33 agro egentes, quem incolerent, ad Heraclium Imp. confu-
 33 gerunt. Nec solum Serblia [verba hæc sunt ejusdem Far-
 33 lati pag. 124.] eam Dalmatiæ Cisalpinæ partem, quæ spe-
 33 rat in Solem Orientem occupavit, sed Alpes transgressa,
 33 quidquid Transalpinæ Dalmatiæ ad ortum vergentis inter
 33 Savum, & montes, Chrobati vacuum intactumque relique-
 33 rant, & longius secus Danubium progrediens, Mœsiam Su-
 33 periolem in suum jus ac nomen redegit. Hinc duplex ex-
 33 stitit Serblia Mediterraneâ; altera Savo & montibus inter-
 33 jacens, inde incipit ab occasu, ubi desinit Chrobatia, & in
 33 longitudinem porrigitur usque ad Drinum, qui Oriens è
 33 Scardo monte in Savum influit: hæc a Bosna fl. regionem
 33 illam interluente, *Bosniæ* seu *Bosnæ* nomen accepit. . . hu-
 33 jus pars ad meridiem vergens, a fluvio cognomine, quo
 33 alluitur, denominata est *Rama*, regali quondam titulo insi-
 33 gnis, quo uti solebant Reges Hungariæ: altera vero, quam
 33 Drinus & mons Scardus ab occasu, Danubius a Septentrio-
 33 ne, Bulgariæ fines ab Oriente, initia montis Hæmi a Meri-
 33 die definiunt, commune gentis nomen sibi uni vindicavit,
 33 hodieque retinet, ac *Serbia* vulgo appellatur. Pars Ser-
 33 bliæ in austrum obversa, quæ olim dicta est *Dardania*, ab
 33 Rasca fl. per eandem labente; *Rasiciæ* nomen sibi adsci-
 33 vit; quamvis non desint, qui eam Serbliæ partem, quæ in
 33 Aquilonem spectat, *Rasiciæ* vocabulo afficiant. Sunt etiam,
 33 qui *Serbiæ Rasiciæque* vocabula pro synonymis habent, ne-
 33 que alteram ab altera regione distinguunt. Utroque in er-
 33 rorem

rorem induxit Ritus Rascianus, qui æque in *Serblia* atque in Rascia ad rem sacram Liturgicam vulgo adhibetur, atque adeo in regionibus ultra Danubium dominatur.

In ea Servix sic descriptæ parte, quæ olim *Epirus nova* est appellata, usque ab antiquis temporibus debebant *Albanenses* populi, qui Græcum Ritus hæcenus secuti, tandem sub Innocentio IV. Romanam Catholicam Fidem sunt professi. Raynaldus ad annum Christi 1250. num. 24. „ Adjunxit se „ Romanæ Ecclesiæ, eodem tempore, Provincia, quæ Græci Schismatis, quo tenebantur, vincula diffregere, ut se „ in libertatem filiorum Dei assererent. Prætulit facem inter „ cæteros, populis suis, Albanix Episcopus... quem Innocentius benigne excipijussit, dataque Archiepiscopo Antivarensi sequentibus (a) literis provincia, imperavit, ut, „ si nulli Latino Episcopo antea obnoxius fuisset, illum Sedi tantum Apost. pariturum decerneret, „ Epistolam Innoc. Papæ accipe. „ Archiepiscopo Antivarensi. In Græciæ partibus quædam habetur provincia, quæ Arbania nuncupatur, cuius Episcopus sollicita mente desiderans & prudenter advertens, quod positis extra fidem & devotionem Sedis Apostolicæ, non est datum ad perennis vitæ gloriam pervenire, „ cordi habere dicitur, ut ejusdem membris Ecclesiæ, ad æterni Pastoris gloriam, indissolubili vinculo jungatur „ Cetera. Dat. Lugduni vi. Idus Augusti, Anno VIII. & Epistola 61. ejusdem libri VIII. idem Innocentius Papa ad summum Prædicatorum in Ungaria Magistrum scribit, Episcopos, Sacerdotes, & Clericos in Provinciis Philot, Arbania, & Unavia, misso Græcorum Schismate, Sedi Apostolicæ se submississe: „ quasdam amplas [*inquit*] & populosas provincias Philot, Arbaniam, & Unaviam, prope Ungariam sitas esse percepimus, in quibus aliqui Episcopi, ac plurimi Sacerdotes, & Clerici, sub Græcorum dominio constituti habitant, qui Ritus Sanctæ Romanæ Ecclesiæ sincera mente diligunt, & pro viribus libenter observant. *Et infra.* Præsentium tibi auctoritate committimus, ut aliquos ex Fratribus Ordinis Prædicatorum tuæ curæ committis, qui sint probatæ conversationis & vitæ, ac potentes in opere & sermone, mittas

A 2

„ ad

II.
Albanenses a Schismate ad Ecclesiam Catholicam sub Innoc. IV. regressi.

• Lib. 8. Ep. 61.

ad provincias memoratas: in quibus verbum Dei propo-
nant: & Clericis ac Laicis de ipsis provinciis oriundis, qui
ad obedientiam Sedis Apostolicæ redeunt, sunt parati sa-
tisfacere de commissis, reconciliationis ac eisdem, si ali-
qua excommunicatione tenentur, absolutionis beneficium,
juxta formam Ecclesiæ, largiantur: & cum Clericis ex præ-
dictis, qui nullum Ecclesiæ Beneficium obtinent a Latinis,
super eo quod excommunicati celebraverunt Divina; nec
non cum illis, qui juxta Ritum Græcorum, Ordines infra
ætatem legitimam, vel temporibus indebitis, aut qui omnes
eadem die, vel superiores prætermisiss inferioribus, aut
etiam soluto pretio aliquo, secundum ritum eundem, re-
cipere præsumperunt, valeant dispensare: ita tamen, ut
quod circa Ordinationem Clericorum ipsorum pro Ritus
differentia omisum esse dignoscitur, per Catholicos Epi-
scopos, obtinentes gratiam & communionem Sedis Apo-
stolicæ, provide suppleatur.

III.

Albania, alias Ar-
bania, regio, ejus-
que urbes. Alaba-
nenses, alias Ar-
banenses, & Ar-
nauti, advenæ in
Epico.

Albania, inquit Hofmanus, ,, Regio Asiæ, mari Caspio
ad ortum incumbens, Iberiæ ad Occidentem, & Atropatiæ
ad meridiem contermina, : Addit Baudrandius: *Udinis ad
Boream contermina*. Hæc tamen ad rem præsentem non faciunt:
nam altera est *Albania*, de qua loquitur Innocentius Pontifex:
,, Regio nimirum Græciæ [juxta eundem Hofmanum] quæ
olim Epirus & pars Macedoniæ Occidentalis, : cujus urbes
præcipuæ, *Albanopolis* Metropolis, *Aulon*, *Butrotum*, *Croja*,
Dyrrhachium, *Larta*, *Lissus*, *Ochrida*, *Scodra*. Baudran-
dius. ,, Albania, Turcis *Arnaut*: regio est ampla Macedo-
niæ, ubi olim pars Occidentalis Macedoniæ, semper Ar-
bania dicitur a Leunclavio: terminatur a Septentrione Ser-
viæ Regno, & Dalmatia: ab ortu Macedonia: ab occasu ,,
Mari Adriatico, & Mari Jonico: a meridie Livadia ,, . Du-
plex est: nempe *Albania Inferior* seu *Australis*, sub qua sunt
provinciæ, *Canina*, *Chimera*, & *Larta*: & *Albania Superior*
seu *Borealis*, quæ & propria, dividiturque in maritimam, &
mediterraneam, & totius regionis caput est *Scodra*: & ejus
partes sunt ,, Ducaginarum tractus, Diberia, Clementorum
,, tractus, Ibalia, Benda, Canovia, Spatania, Mussia, Mons
,, Niger, Pulatensis tractus, Zadrina, Zenta, Spassorum tra-
,, ctus,

33 Ætus, & Zappa 33: habetque sub se has civitates: *Achrida* (a), *Albanopolis*, *Ambracia* (b), *Antibarum* (c), *Aulon* (d), *Butrotum* (e), *Corcyra* (f), *Dulcimum*, seu *Olcinium* (g), *Dyrrbachium* (h), *Lissus* (i), *Scodra* (k). Epirotæ & Macedones, quin fuerint earum regionum populi Indigenæ, adeoque inter veteres Græcos numerandi, nullum est dubium. Vide Tabulas Ecclesiasticas, in quibus claruere Episcopales Sedes *veteris & novæ Epiri*, a Quieno in Oriente Christiano Tom.2. a pag. 133. ad 155., & a pag. 240. ad 256. enumeratæ: ut de *Macedoniæ Ecclesiis*, quæ *Theſſalonicenſi* suberant, sileam. At vero qui nunc *Albanenses*, *Arbanenses* & *Arnauti* appellantur, nemo est, ut opinor, qui ignoret, illos Advenas esse, sive ex Albania Asiatica, sive potius ex Serbia Alba, aut aliunde profectos. Certe Neoterici Epirotæ communiter inter Slavos recensentur, sive eorum progenitores Chrobatii fuerint, sive Serbli, sive Bulgari: quorum sermonem *Slavico*, sive [ut nunc vocant] *Illyrico*, adnumeratum *Angelus Roccha* in Bibliotheca Vaticana pag. 320., tum nuperus Scriptor *Schæſtianus Dolci a Ragusio* Ord. Minorum in sua Dissertatione (l) *De Illyricæ Linguae vetustate, & amplitudine*: ubi §. xi. pag. 20. sic de Albanensibus scribit: 33 Nostra etiam tempestate Albanensii, quos scimus veteres 33 tum Macedonas, cum Epirotas esse, Illyrica utuntur lin- 33 gua, summe tamen Græco sermoni immixta. Ab Olchinio 33 & Scodra in Orientem porrecti, montana incolunt tum 33 Macedoniæ, cum Epiri: atque hæc de ipsis Ludovicus 33 Cervarius Tubero in Commentario de Turcarum rebus ge- 33 stis lib. xi. pag. 37. edit. Florent. *Lingua neque Græca,* 33 *neque Illyrica utuntur, quamvis ex utroque sermone quedam* 33 *accepta inter loquendum immisceant.*

Hæc

---

a Vulgo, *Lacrida*.
 b Vulgo, *Larta*.
 c Vulgo, *Antivari*.
 d Vulgo, *La Fallona*.
 e Vulgo, *Buſtrento*.
 f Vulgo, *Corſû*.
 g Vulgo, *Dolcigno*.
 h Vulgo, *Durazzo*.
 i Vulgo, *Aliffo*.
 k Vulgo, *Scutari*.
 l Edita Venetiis 1754.

IV.
Antiqui recentef-
que Dalmatiz &
Illyridis populi.

Hæc de Albanicis tamen sic dicta accipias, non quod eorum sermo sit idem ipse, ac veterum tum Macedonum, cum Epirotarum, neque quod *Illyrica*, hoc est, *Slavica* lingua, sit eadem illa, ac priorum Dalmatarum & Illyriorum, quemadmodum vano labore contendit laudatus Dolci Ragusinus; (id enim esse prorsus a veritate alienum, alibi demonstrabitur:) Sed quia in eam regionem Albanicis post septimum Christianum seculum advenere, quam veteres Macedones, & Epirotæ incoluerant; non secus atque Hungari in Pannoniam, Bulgari in Mysiam, Chroboti & Serbli in Dalmatiam, & nostris hæc temporibus Turci in Bosniam, & plerasque Albanicæ partes. Ita sunt intelligenda *Ignatii Georgii* Benedictinorum Ragusino-Melitenisium Abbatis verba, quæ idem Dolci pag. 21. recitat de antiqua recentique Illyridis populorum nomenclatura. i. *Hierostamne*, & *Tariotæ*; nunc *Territorio di Sibenico*. ii. *Hylli*, & *Bulini*; hodie *La parte Occidentale del Consado di Trau*. iii. *Siculi*, seu *Siculotæ*; nunc *La parte Orientale del Consado di Trau*, col territorio di *Spalatro*. iv. *Nessi*, sive *Ardici*; hodie *La Craina*, *Macariska*, *Radobiglia*, *Aliuno*, & loca quæ sunt circa fontes Naronis. v. *Narii*, live *Narissii*; nunc *Territorio di Narenza*. vi. *Dalmatæ*, *Dalmatæi*, vel *Dalmitani*; nunc *Dumno*. vii. *Daorsæi*, vel *Daorissii*; nunc *Neveffigne*, *Gliubigne*, *Popovo*. viii. *Autariotæ*, vel *Autari*; hodie *Drignani*, *Sletignani*, &c. ix. *Sardiet*, *Sardiotæ*, vel *Sardiani*; nunc *Parte di Zensa superiore*, atque australis pars *Nigromontis*, nimirum, *Bratoreffi*, *Kucçi*, *Clementi*. x. *Dassaretæ*, *Pensetæ*, *Pirustæ*; hodie, *il paese d'Obriid*, *di Moncastro*, *di Castorea*. xi. *Scirtonet*, sive *Gyrtonet*: nunc *parte di Comenitolari*, e *della Tanna*, o *Tessaglia moderna*. xii. *Antitanet*, vel *Antitani*; hodie *Arnauti*. xiii. *Oricini*; nunc *il paese della Cimarra*. xiv. *Amantini*, sive *Abantet*; hodie *Territorio di Vallona*, ed *il paese intorno al porto detto Raguseo*. xv. *Bullidenses*, vel *Bulionet*; nunc *La Calina*, ed *il paese circonvicino alle miniere della Pece di Pollona*. xvi. *Taulantii*, hodie *la Tamorizza*, e *la Musacchia*; ovvero, *la parte maritima di Polona fino a Durazzo*. xvii. *Paribini*, *Dyrrhachini*; nunc *Prevesa* ed *il paese tra Durazzo, e Lodrino*. xviii. *Phrigi*: hodie *Croja*,

Croja, ed il paese circonvicino. xix. *Liffensîs*: nunc il paese d' *Alesio*, e di *Lodrina*. xx. *Labeatæ*; hodie parte della *Zenta Superiore*, o il paese di la dal lago di *Scutari*. xxi. *Olchiniate*; nunc *Dolcignosti*, e *Marchovichi*, o parte della *Zenta Inferiore*. xxii. *Agrunovite*; hodie *Mabignani*, *Postroevichi*, *Speciani*, *Barfai*; ed il rimanente della *Zenta Inferiore*. xxiii. *Rizenite*; nunc *Nikfibi*, *Rudignani*, & pars *Occidentalis Nigromontis*, quæ *Rhizonico* sinui imminet.

Haftenus *Ignatius Georgius*: a quo tamen non nihil dissentit *cl. Farlatus* in descriptione *Dalmatiæ & Illyridis*; nam apud hunc præclarum Auctorem, Tom. 1. *Illyrici Sacri* p. 146. *Hylli & Ballini*, gens eadem est, quæ oram illam *Liburniæ* proximam incolebat: *Hierostamna & Lotopagi* *Liburnis & Bullinis* interjiciuntur, *ibid.* *Tariotæ* ultra *Titium* in ortum, qui ab aliis *Autariatæ & Autariei* nuncupantur, pag. 164. *Siculotæ* oriundi è *Coloniis Siculorum*, ultra lacum *Labeatum* in ortum, *ibid.* *Nesti & Maniri*, inter duos fluvios *Nestum & Naronem*, quorum descriptio pag. 94. & 95. *Ardlei*, alias *Vardai*, *Veracii*, *Sardiani*, *Sardiates*, & *Sardiotæ* dicti, inter *Nestum & Naronem*, & ultra *Drilonem* usque ad *Titium*, quo terminatur *Liburnia* pag. 98. *Narisi*, alias *Naresii & Narenssi*, circa utramque ripam *Naronis*, pag. 164. *Daorizi*, qui & *Daurisii*, *Daorsei*, *Daorisi*, *Darfi*, citra *Naronem* fluvium, *ibid.* Demum *Dassaretæ*, *Virustæ*, *Scirtones*, *Partibeni*, *Taulantii*, *Labeatæ*, aliaque fere obsoleta nomina, apud eundem *Farlatum* Tom. cit. a pag. 161. ad 165. ubi de populis *Mediterraneis* ac *Maritimis Dalmatiæ hodiernæ* agit.

Constantinus Porphyrogenitus anno Chr. 949. quo librum de *Administrando Imperio* scribebat, testatur, eam, quam nunc *Albanenses* (uti supra descripsi) regionem obtinent, partim *Romanos*, hoc est, *Latinos* aut *Græcos*, partim *Serbos* inhabitasse. Ejus verba refert & exponit *Farlatus* Tom. 1. cap. 5. in descriptione *Dalmatiæ hodiernæ* §. 11. de ora & urbibus maritimis *Dalmatiæ*, & §. 1v. De regionibus & urbibus *Mediterraneis Dalmatiæ*: ubi totam *Dalmatiam*, qua late olim patebat, sub *Heraclio Imp. Chrobatii Serblisque* cessisse, retentis a *Constantinopolitano Imp.* paucis *maritimis* urbibus, demonstrat. Idem *Porphyrogenitus* lib. 2. de *Thematibus*,
has

V.

Chrobati, & *Serbi* juxta *Porphyrogenitum* plerumque *Dalmatiæ & Albanie* partem obtinebant, relictiis *Græco Imperio* nonnullis *maritimis* civitatibus atque insulis.

has Illyrici civitates ad Byzantinum Imperium spectasse suo ævo
 scribit : *Septimum scilicet* (inter Occidentalia) *Thema Cephal-*
leniæ, sub quo *Zacynthus*, *Ithaca*, *Corcyra*, & aliæ quædam
 parvæ insulæ. *Octavum Thema Nicopolis*. *Nonum Thema Dyr-*
rhachium, sub quo Præfecturæ *Daciæ* Mediterraneæ, *Darda-*
niæ, & *Pannoniæ*. Farlatus Tom. cit. cap. 3. §. 11. de fini-
 bus Dalmatiæ hodiernæ : „ Chrobati & Serbli (inquit) na-
 „ tiones Slavonicæ, concessu Heraclii Imperatoris, totam fere
 „ Dalmatiam occuparunt, victis expulsiq̃ue Abaribus, qui
 „ Salonam aliasque urbes exciderant, omnemque illam re-
 „ gionem igni ac ferro pervastarant. & mox. Quippe omnis
 „ illa regio bifariam divisa est; & quæ pars ab occasu verge-
 „ bat, Chrobatia; quæ vero in solem Orientem spectabat,
 „ Serblia appellari cœpit, Tiluro seu Zetina flumine interme-
 „ dio, quod Chrobatos Serblosque discriminabat. Nomen
 „ autem Dalmatiæ exiguis sane regionibus circumscriptum,
 „ paucis oppidis maritimis, ac potissimum, Jadera, Tragu-
 „ rio, Spalato, Ragusio, itemque insulis, quæ in fide ac di-
 „ tione Imperii Græcorum manserunt, tenacius inhæsit, quam
 „ ut vel tunc, vel deinde ulla temporum diuturnitate, aut
 „ rerum publicarum conversione aboleri potuerit. Et ad AL-
 „ baniam quod spectat, idem ipse Farlatus subjungit pag. 121.
 „ Dalmatia igitur citra montes contracta, quidquid olim an-
 „ tiquissimis vocabulis Japydiæ maritimæ, Liburniæ, Dalma-
 „ tiæ, Illyrici proprii continebatur, cum insulis adjacenti-
 „ bus, sub jure suo ac nomine retinuit, hodieque retinet.
 „ Atque hæc est Dalmatia hodierna, quæ ab Occidente Arsa
 „ flumine; a septentrione montibus Albio, Bebio, Ardio,
 „ & Scardo; ab Oriente Scardo in meridiem deflexo, & Dri-
 „ lone fluvio; a meridie mari Adriatico circumscribitur.
 „ Pars prima Dalmatiæ ab occasu, seu vetus Japydia, inter-
 „ dum Chrobatia; itemque pars extrema ad Orientem, AL-
 „ BANIA vulgo appellari sæpissime solet, vocabulo mutuato
 „ e proxima ultra Drilonem provincia, quæ quum olim dicta
 „ fuerit Epirus nova, posterioribus sæculis denominata est
 „ ALBANIA. Hic memineris velim, quod cap. 1. §. 3. do-
 „ cuimus, sæpe accidere, ut regiones finitimæ sua inter se
 „ nomina communicent, & utraque in alterius ditionem in-
 „ vadant;

„ vadant;

vadant : nam quemadmodum Albania Drilonem transgressa
 in regionem contiguam Dalmatiæ suum nomen invexit ; ita
 vicissim Dalmatia fines sibi præscriptos transiliens , suo vo-
 cabulo proxima Albanicæ loca subiecit ; & longius interdum
 progressa , Canninos etiam populos , qui ultra montes Acro-
 cæranios infra ostium Adriatici , Jonium mare accolunt
 Dalmatici nominis communione impertiit . Dyrrachium
 (a) enim Epiri novæ , sive Albanicæ , urbem primariam ,
 Dalmatiæ adscripsit Theophanes in Chronographia : *Anno*
Constantii 9. Dyrrachium Dalmatiæ civitas terræ motu corruit.
 Itemque Blondus & Sabellicus Ennead. 9. lib. 5. *vehebat*
autem tum Petrus navibus Venetis quas Brundusii conscendit ,
isq; Dyrrachium in Dalmatiam transmisit . Canninos in
 Dalmatia locat Carolus Dufresne in notis ad lib. 3. Alexia-
 dis ; qui scripsit Hermanum Abagelardi fratrem uterinum ,
 victum a Roberto , avitque Principatu depulsum , *Præfe-*
ctura Canninorum in Dalmatia donatum fuisse ab Alexio
Imp. , ad quem ex Italia confugerat . Chrobotia vero , quod
 ab Septentrione Dalmatiæ finitima esset , uniusque Albii
 montis interjectu sejuncta , suum idcirco cum Dalmatia no-
 men facile communicavit ; nisi forte , quod vero est pro-
 prius , hæc pars Dalmatiæ , ut sub eorum potestate mansit
 qui Chrobotiæ præfunt , sic etiam nomen antiquitus a Chro-
 batis acceptum usque in hodiernum perpetuo servavit . Cæ-
 terum quamvis prima ob occasu , & postrema ab Oriente
 pars Dalmatiæ , hæc quidem Albanicæ , illa vero Chrobotiæ
 nomen sibi proprium fecerit , itemque partes intermedie
 variis & suis quæque peculiaribus nominibus distinguantur ;
 univèrsa tamen regio tum vulgari sermone , tum doctòrum

Tom. V.

B

homi-

a Scylitzes in Nicephoro Botanata Imp. edit. Venet. 1570. fol. 150 pag. 1. *Ar-*
banitarum meminit . Sic enim scribit de Nicephoro Basilacio , qui perduellionem
 adversus Botanatam meditabatur . Nicephorus autem Basilacio , primus Pra-
 fectus , quem Cyrrhachium pervenisset , exercitum ex omnibus illis locis coegit :
 acceperit etiam Francos ex Italia per Episcopum Diabolæ Theodosium , muneti-
 bus ac donis adversus Bryennium conciliatus . Coactis autem idoneo exercitu ex
 Francis , & Bulgaris , Romanisque & Arbanitis (idest , Græcis , & Albanis)
 profectus inde ad Thessalonicam contendebat : quumque pervenisset Achridas
 cupiebat ibi declarari : sed diligentia ac studio illius , qui ibi Archiepiscopus
 erat (idest , Joannis) prohibitus fuit . Itaque anno 1078. quo hæc gerebantur
 Athanata seu Albanenses , Byzantino patebant imperio .

hominum literis appellatur Dalmatia; Geographi omnes atque Historici quidquid gentium est ac terrarum ab Arſia ad Drilonem, inter alpes & mare, cum inſulis e regione objectis, communi Dalmatiæ vocabulo ſubjiciunt.

VI.
Præcipuæ Albanenſium urbes.

Inter præcipuas Albanæ civitates ex diſtis recenſentur, a Narone ad Drilonem *Antibaris*, *Colchinium* ſeu *Olcchinium*, & *Scodra*. A Drilone uſque ad Sinum Ambracium, *Liſſus*, *Croja*, *Epidamnus*, *Aulon*, *Nicopolis*, *Arta*, *Canina*, *Cbinæra*. in Mediterraneis *Tribinia*, *Putatium*, *Clementium*, *Ocbrida*, *Zenta*, *Mons niger*. Et *Antibaris* quidem elato & ſaxoſo clivo incumbit, paululum ab Adriatico mari remota, inter *Butuam* ad occaſum, & *Olcchinium* ad ortum 10. mill. paſſuum, a *Scodra* 18. in Auſtrum: Archiepiſcopali titulo, huc e Dioſclea everſa translato: cui ſuffragantur *Butua*, *Olcchinium*, *Drivaſtum*, *Scodra*, cum aliis quinque urbibus. *Colchinium*, oppidum perantiquum, quod a Colchis exſtructum ſerunt (a) a quibus & nomen accepit: priſci dixerunt *Olcchinium*, vel *Olcchinium*, nunc vocant *Dulcignum*: *Antibari* diſtat ad 10. milliaria. *Scodra*, *Iſcodar* Turcis, *Scutari* Italis, in monte excelſo, ad *Barbanam* fl., *la Bojana*, ubi eſſit ex *Labeatide* palude, totius Albanæ præcipua, 24. mill. paſſ. ab ora maritima Adriatici, & ab *Olcinio* in ortum æſtivum, uti paulo plus ab *Antibari*. *Liſſus*, vulgo *Aleſſo* (b), olim Gentii Illyricorum tyranni Regia, veteribus ſcriptoribus celebrata, hodie civitatis potius cadaver, quam civitas, unacum arcis quondam in ſubſiti adjectæ ruderibus ad memoratum Drinum ænem, duobus circiter a litore milliaribus viſitur. Turcis unacum vicina Albania tributum ſi qua unquam illibenter, ſed tamen pendit. Unum hic memoria dignum reperies celeberrimi Georgii Caſtrioti *Scander-Begi*: hoc eſt, Domini Alexandri tumulum. Hæc auſtor Topographiæ Magni Regni Hungariæ apud *Farlat*. Tom. I. pag. 151.

a Farlat. Tom. I. pag. 150.

b Auſtor Topographiæ Magni Regni Hungariæ apud Farlat. Tom. I. pag. 151.

pluries retudit, sed post ejus obitum a Turcis capta. *Epidamnus*, quæ & *Dyrracium*, *Durazzo* Italis, *Drazzi* Turcis, in ora maris Adriatici, Archiepiscopalis Albanæ regionis, 40. mill. distans a Lisso in meridiem, Aulonem versus 65. a Brundulio 120. in ortum æstivum, & 200. a Thessalonica in occasum. *Aulon*, urbs Albanæ superioris cum arce & portu amplissimo, inter Apolloniam ad Septentrionem, & montes Acroceraunios ad meridiem, juxta fauces maris Adriatici. *Nicopolis*, ad ostium Ambracii sinus, nunc *La Prevesa*, inter Corcyram & Leucadem insulas. *Arta*, vulgo *L'Arta*, quondam *Ambracia*, urbs Epiri veteris, 16. mill. ab ora maris Jonii distans, prope sinum Ambracium, ab ea nunc dictum. *Canina*, urbs Macedoniæ in Epiro, supra Aulonem posita. *Chimæra*, in Macedoniæ confinio, intra montes Ceraunios, ad oram litoralem cum portu munito, inter Aulonam ad Septentrionem & Corcyram ad meridiem. *Busbrotum*, oppidum Albanæ in Chimæra provincia, in ora litorali maris Jonii, vix 6. mill. pass. distans a Corcyra insula in ortum, & 100. stadiis ab Acrocerauniis montibus in meridiem, Nicopolim versus.

Porro Serbliam regionem, quam nempe Naronem inter Driilonemque Serbli, juxta Porphyrogenitum, usque a temporibus Heraclii Imperatoris occupant, productis ipsius Porphyrogeniti verbis Tom. 1. pag. 161. Farlatus sic describit. „ Hanc regionem montes occupant fere perpetui, quibus tamen latissimæ, fertiles pariter amœnæque planities interjacent. Urbes nunc paucas habet, arcesque; sed Pagorum & Vicorum numero frequentissima est. Multitudo coetusque hominum in plures vicos distributi, & juris ac legum communione sociati unum Pagum efficiunt. Id enim ferme significat Pagus apud Cæsarem in Commentariis de bello Gallico, ubi scriptum est, totam Helvetiam in quatuor fuisse divisam. Plures hujusmodi Pagos habet Dalmatia, & in ea regione, quam nunc describimus, præter alios minores, quatuor sunt maxime illustres; duo fere ad radices montis Scardi, alter *Clementium*, alter *Pulatum* Pagus dicitur; hic ad meridiem, ille propius ad boream accedit: infra utrumque tertius est, quem nuncupant *Zensam*, eumque bifariam dividunt; quæ pars in Aquilonem obversa est, *Zensa superior*;

VII.
Serblia: fines &
urbes.

33 quæ in Austrum respicit, *Zenta inferior* nominatur; huic a
 33 meridie adjacet palus *Labeatium*, quam alias lacum *Zentæ*
 33 ab vocabulo ejus pagi, alias lacum *Scutari* ab urbe ad fau-
 33 ces ejusdem lacus sita denominant. Quartus est, longè no-
 33 bilissimus, quem *Montem nigrum* vocant. Est enim series
 33 quædam & continuatio montium supra *Catarum* ab occasu
 33 in meridiem devexa, & ad paludem usque *Labeatidem* per-
 33 ducta, quæ indigenarum sermone *Cernagora*, nostro *Mont*
 33 *niger* appellatur. Is montium tractus ab gentibus fortissi-
 33 mis & bellicosissimis incolitur, quarum aliæ Venetorum,
 33 aliæ Turcarum imperio subsunt. Tria sunt in hac Dalmatiz
 33 parte castella, loci ardui natura bellicisque operibus satis
 33 munita: *Moslar* oppidum frequens, septem & triginta in
 33 Septentionem ab *Cireluto* milliariibus ad ripam sinistram
 33 *Naronis* fluvii: *Collassinium*, & *Clobuc*, utrumque ab *Narone*
 33 in ortum millium passuum, hoc circiter viginti, illud
 33 fere quindecim disjunctum; *Clobuc* ab *Collassinio* amplius
 33 viginti millaria in meridiem abest. Præter *Scodram* sive *Scu-*
 33 *tariu*, tres omnino in *Mediterraneis* urbes sunt *Episcopali*
 33 jure ac titulo inclytæ; *Trebigne* ad fluvium cognominem,
 33 a mari & *Ragusio* milliariibus circiter septem dirempta:
 33 *Drivastum*, civitas neque infrequens, neque ignobilis,
 33 quam interfluit *Drinassus* amnis, quem *Livius Clausulum*,
 33 *Plinius Drinum* vocant; hinc via est *Scodram* milliarium fe-
 33 re septem recta in meridiem. *Pulatum*, urbs montana exi-
 33 guæ nominis ac circuitus, in regione *Pulatum*, ab *Drivasto*
 33 triginta milliarium intervallo sejuncta. *Tribignem* & *Driva-*
 33 *stum* paucis descripsit *Topographus Hungaricæ* civitas quam
 33 veteres *Tribullium* sive *Tribuniam* dixerunt, nunc autem *Tri-*
 33 *bigne* vulgo dicimus, a fluvio ejusdem appellationis, a quo
 33 rigatur, nomenclaturam accepit. A *Ragusina* civitate, cui
 33 olim obnoxia fuerat, aliquot milliariibus *Italicis* abscedit.
 33 Ceterum civitas admodum tenuis, bellique injuriis sædum
 33 vastata; *Turcis* ab uno & amplius sæculo obtemperat; sedes
 33 alioquin *Episcopi*, qui unacum *Mercanenſi* juxtaposito *Ra-*
 33 *gusini* *Metropolitæ* erat *Suffraganeus*. *Trivastum*, sive *Driv-*
 33 *astum* postremo inter *Dalmatiz Turcicæ* civitates *lustramus*.
 33 Suberat olim hæc civitas tamquam peculiaris *Ducatus*
 33 caput

„ caput illustri Spanorum profapia . . . hodie hunc locum unice
 „ commendare videtur Episcopalis Sedes, quæ Antibarenfi
 „ Ecclesiæ subicitur „. Vide Quienum Tom. 2. Orientis
 Christiani, qui fuse agit de Ecclesiis, quæ ad Illyricum Oriem-
 tale spectant, atque in Albania hodierna a Neotericis colloca-
 tur, quum tamen partim ad Dalmatiam, partim ad Bulgariam,
 aut Seruiam sint referendæ: videlicet, *Achrida, Alessio, Am-
 bracia, Antibaris, Aulon, Belogradum, Budua, Bullis, Bu-
 throtum, Canina, Cassope seu Joannina, Castoria, Chimera, C-
 bonubia, Croja, Decatera, Delbinum, Dodona, Drivastum, D-
 yrrhachium, Euroea, Glycis, Graditzium, Nicopolis, Phoe-
 nice, Photice, Pulatum, Scodra, Narenta, Terbunium, Tzer-
 nicum, Zacluma, Zenta.*

C A P U T I I.

*Servia & Rascia Reges ab anno circiter 1040. ad annum 1368.
 quo Neemanis posteritas defecit. Sanctus Sabas Servia Ar-
 chiepiscopus, postea Monachus. Ejus successores in Servia Ar-
 chiepiscopatu Pecensi, quem sibi titulum attribuunt. Albanicæ
 Principes, eorumque Archiepiscopus dictus, Montis nigri.*

CANGIUS in Familiis Dalmaticis, postquam cap. 3. Se-
 riam Regum Servia, a Stephano Bojsblavo, quem Do-
 broslavum vocant, hoc est ab anno circiter Chr. 1036., usque
 ad Urosium, idest usque ad ann. 1368., recensuisset, pergit
 nonnullos ejusdem Regni fiduciarios Principes enumerare, ni-
 mirum *Bojsinenses Banos cap. 8. Despotas Servia & Rascia*
cap. 9. Duces Sancti Sabæ sive Herzegovinae, cap. 11. Comites
Cheimenses cap. 12. Comites Zentæ cap. 13. Dragacenses cap.
14. Duces Joanninae ac Etolie Dominos cap. 15. Duces
Montis nigri, sive Zarnagoræ capit. 16. Comites Usiensis
cap. 17. Æmuthia & Castoria Dominos Castriotos capit. 18.
Duces Drivastenses Spanos cap. 19. Quidquid enim dicant
 Presbyter Diocleates alique Neoterici rerum Illyricarum,
 Scriptores, [si excipias Serviani Principatus initia & origines,
 primorumque qui ei imperarunt Principum seriem a Constanti-
 no Porphyrogenito lib. de Adm. Imp. cap. 32. & 34. tradi-
 tam,]

I.
 Series Regum &
 Principum Servia
 ex Cangio.

tam,] ad fabulas omnino est amandanda altera illa Principum Servie series, quam a *Soelado I.* usque ad *Dobroslavum xxxvi.* Regem ex iisdem Illyricis scriptoribus Cangius edit. Paris. a pag. 273. usque ad pag. 279. refert.

II.

Servia ab anno 950 ad 1034. partim Bulgaria, partim Byzantino Imperio subiacuit. Stephanus Boisthlabus a clientelari servitute in plenariam libertatem Serviam abiecit.

Servia quippe post Tzeesthslavum Principem, qui anno 949. imperabat, Bulgarorum jugo obnoxia, Bulgari tandem a Basilio Imp. (cui Bulgaroetono cognomen fuit) anno mundi 6527. Christi 1019. deletis, una cum Bulgaria Byzantino subiacuit Imperio usque ad Romani Argyri obitum, idest usque ad annum 1034. Cedrenus pag. 739. & Jo: Scylitzes pag. 102. ad annum mundi 6544. Ind. 1v. idest Chr. 1036. » Serbia quæ morte Romani Imperatoris [anno 1034.] jugum » excusserat, rursus Imperio conjuncta est ». At quarto post anno iterum Servia a clientelari servitute in plenariam libertatem asseruit: uti narrat Cedrenus pag. 745. & Scylitzes pag. 105. in Michaële Paphlagone ad annum Chr. 1040. », Hoc » ipso anno Ind. viii. mense Majo foror Imperatoris Maria, » Cæsaris mater, Ephesum abit, adorandi Joannis Evangelistæ causa: & quum in itinere multa vidisset improbe gerit, » reversa Byzantium de iis omnibus ad fratrem Joannem retulit, » hortataque est, ut istas nequitas coerceret: quam ille irrisam dimisit, muliebriter sentire ajens, & nescire quam » multa ad Remp. Romanam requirerentur. Idem quum ad » Imperatorem Thessalonicæ, ut diximus, degentem auri » centenaria decem mitteret, navis turbine venti correpta, » Illyricis allisa est litoribus, & periit: aurum Princeps Serborum Stephanus, qui & Boisthlabus, abstulit. Is paulo » ante ex urbe profugerat, & Serbiam occuparat, pulso inde » Theophilo Erotico. *Et post pauca.* Imperator autem (a) » Thessalonicæ de anisso auro certior factus, Stephanum per » lite-

a Diocletates huic Michaëlis Imperatoris adversus Stephanum expeditioni premitit alteram in hæc fere verba. » Imperator comparato ingenti exercitu, eidem » que prefecto Harmenopulo Zentannum provinciam ingreditur, Dobroslavum seu » Stephanum, priusquam vires animæque collegisset, oppressurus. At is, filius » que Rodoslavus coactis raptim copis, obviam progressus, Harmenopulum ad » Wraniam prælio fundit delequit. Quo quidem in certamine quum fortiter se gessisset Rodoslavus, Kexcanam Hispaniam in accepti beneficii gratiam ei concessit patens ». Mox subiungit cladem Georgio Probatæ illatam. Verum quoad primam illam adversus Harmenopulum expeditionem, fides penes Diocleatam esto. Nulla enim ejus ut apud Græcos scriptores mentio.

23 literas monet, ut sibi suum mittat, neque ultro belli causam
 24 præbeat. Hoc quum pro nihilo putaret Stephanus, Geor-
 25 gium Probatam Spadonem cum exercitu adversus eum mit-
 26 tit Imperator. Qui in Servia illapsus inconsiderate in locorum
 27 difficultates & invias convalles, toto exercitu amisso, ægre
 28 evasit 29. Constantino Monomacho Imperium deinde ade-
 29 pto, bellum Græcos inter & Servios acrius renovatur. Ce-
 30 dreni verba a nobis supra recitata, iterum profero. Sic autem
 31 scribit Cedrenus pag. 754. 32 Quum (a) Stephanus, qui &
 33 Boisthlabus, fuga, ut ante docuimus, ex urbe elapsus, &
 34 lyricos occupasset montes, ac Triballos, & Servos, inde-
 35 que viciniam Romanis subditam populationibus vexaret,
 36 Monomachus earum grassationum impatiens, Michaëlo Pa-
 37 tritio Anastasii Logothetæ filio, tum Dyrrhachii præfecto,
 38 mandat per literas, ut collectis & suis & aliis militibus,
 39 quotquot in vicinis ac Romanis subditis Provinciis dispositi
 40 erant, una cum ordinum ductoribus in Triballos profici-
 41 scatur, & Stephanum debellet. Is vero Michaëlus rei bel-
 42 licæ ignarissimus, quippe in umbra & inter delicias edu-
 43 catus, inepte & inscite rem aggressus, magnam rei Ro-
 44 manæ calamitatem invexit. Contractis enim, ut jussus
 45 erat, copiis, ad sexaginta millia militum ex continebant,
 46 in Triballos duxit, itineribus acclivibus, asperis, sale-
 47 brosis, ac ita angustis, ut ne bini quidem simul ire equites
 48 possent; Servis, ut fertur, dedita opera cedentibus ac in-
 49 trare eum sinentibus, neque de reditu sollicitum, neque
 50 iusto præsidio angustias occupantem. Ita ingressus, campe-
 51 stria direptionibus incendiisque vastabat. At Servi fauces iti-
 52 nerum ac prærupta insidere, & reditum ejus præsolari.
 53 Michaëlus ut satis prædæ captivorumque partum, tempus-
 54 que

a Hanc quoque Constantini Monomachi adversus Stephanum Serviciæ Principem
 expeditionem, paulo aliter Dincleates describit: 29 Monomachus (inquit) adfici-
 30 tis in armorum consortium Rastix Jupano, Bosinensi Bano, & Gliutovido Semii-
 31 dex filio Chelmenis Jupano ac Principe, coactoque 60. militum millium exercitu,
 32 eidem Dyrrhachii præfectum Cursilem præfecit 33. Et mox cladem Græcorum ad
 34 Catarensem sinum accidisse ait, anno 1. Monomachi, Chr. 1043. Ind. X. Gliutovidi-
 35 dum deinde ad Zernizam, cæterisque deinceps Banos ac Jupanos variis præliis sudisse
 36 Dobtoslavum, regnumque firmasse, Græcis subinde ab ipso semper læcessis. Re-
 37 liqua. Vide apud Carneum pag. 240 edit. Reg. Atqui annus 1. Monomachi incidit
 38 in Indict. x. & annum Chr. 1043. Indictio autem xi. respondet anno Chr. 1043. Mo-
 39 nomachi 1.

23 que domum reducendi putavit, & in reditu in angustias
 23 pervenit; ibi vero Servi de sublimioribus locis Romanos
 23 faxis, lapidibus, sagittis, omnisque generis missilibus im-
 23 petere, neque armis, neque manibus uti valentes, aut
 23 ullo modo rem gerere, ita alii missilibus prosterni, alii per
 23 præcipitia devolui miserabili clade, adeo ut adjacentes
 23 convalles atque civitates cadaveribus impletæ, perfequen-
 23 tibus pervixæ essent. Perierunt ad 40. millia, & septem
 23 Duces: reliqui per saltus ac silvam montium dissipati, &
 23 conspectui hostium subducti, in cacumina evaserunt, no-
 23 stitque ad sua pervenerunt, miserandum ac lacrymabile
 23 spectaculum. Inter hos fuit etiam ipse Michaëlus, simili
 23 usus fortuna, . Michaël, quem Dalmatæ *Michaliam*,
 23 Cedrenus *Michaëlum* vocat, Stephano Boiithlabo patri de-
 23 functo, in Principatu Servix successit. Cedrenus pag. 789.
 23 Hoc ipso tempore, (Anno scil. Chr. 1050.) Michaëlus,
 23 Stephani filius, qui post patris mortem, Triballorum ac
 23 Serborum Principatum tenebat, cum Imperatore (*Mono-*
 23 *macho*) foedus icit: Protospatharii que decoratus honore,
 23 in album sociorum ac amicorum Imperii Romani adscribitur.

III.

Michael post Ste-
 phanum patrem,
 Servix Princeps,
 Bodino filio Bul-
 gariam concedit.

Ex his colligitur tam Stephanum patrem, quam filium
 Michaëlem, non modo Servis imperasse, sed etiam Bulgaris,
 qui olim *Triballi* dicebantur. Nam post extinctum sub Basilio
 Bulgaroſtono Regnum Bulgarorum, ab anno 1019. usque ad
 ann. 1040. Bulgaria Imperio Græcorum subjecta fuit. Anno
 vero 1040. sub Michaële Paphlagone, Bulgari a Græcis defe-
 cerunt: quippe *Petrus* Bulgarus, cognomento *Deleanus*, ex
 urbe in Bulgariam profugus, Regem se Bulgarorum dixit, uti
 ex Cedreno supra narratum est. Duæ tunc temporis jam erant
 Bulgarorum factiones: altera Deleanum, Teichomerum altera
 Regem salutans. Sed Teichomero post paulo obruto, Delea-
 nus solus nactus potestatem, Dyrrhachium, Thebas, alias-
 que Græciæ urbes cepit. Tunc etiam Provincia Nicopolitana,
 sola excepta Naupacto, ad Bulgaros descendit. Anno 6549.
 Ind. ix. mense Septembri (Chr. 1040.) Alufianus Patricius,
 & Theodosiopolis præfectus, Aaronis secundus filius, ex qua-
 dam offensa clam urbe egressus, ad Deleanum se confert, a
 quo benigne exceptus, cum exercitu ad oppugnandam Theſſalo-
 nicam

nicam mittitur, cui tunc præerat Constantinus Patricius, Michaëlis Paphlagonis Imperatoris patruelis: at præsidarii apertis portis impressione in Bulgaros facta, amplius 15. millia hostium cædunt, haud pauciores capiunt. Alufianus Deleano crapula & ebrietate capto oculos eruit, indeque Mosynopolim ad Imp. profugiens, ab eodem Magistri dignitate donatur: Ipse vero Imperator per Thessalonicam in Bulgariam veniens, comprehensum Deleanum Thessalonicam mittit, & universam Bulgariam in potestatem redigens, dato Provinciæ præfecto, Constantinopolim reversus, mense Decembri anno 1041. obiit. Eo igitur mortuo, Stephanus ad Serviz principatum, quem tenebat, etiam Bulgariam adjecit, si non totam, saltem eam illius partem, quæ Serviz erat contermina. Filius quippe Stephani Michaël, Bodino filio Bulgariam concessisse dicitur. Scylitzes pag. 850. ad annum 1. Michaëlis Parapinacei, mense Octobri anno Chr. 1072. inchoatum, Pri-
 mo autem Imperii ipsius anno, Indictione XI. Servorum
 gens, quos etiam Chrobatas vocant, exiit ut Bulgariam in
 servitum redacta. Quomodo vero, altius ipse repe-
 tens enarrabo. Nam quum Basilius Imp., eo tempore quo
 Bulgariam subegit, nollet aliquid innovare eorum, quæ
 ipsi usitata erant; verum præfinisset, ut a suis principibus
 regeretur, suisque moribus degeret, quemadmodum item
 imperante Samuele, qui Dux ipsorum fuit... (a) Jam
 igitur & prius natio perturbata fuerat, quod non ferret Or-
 phanotrophi avaritiam, quando Deleanum suum Regem
 declararunt, quæ sigillatim superius demonstrata sunt: &
 nunc quoque ad rebellionem spectavit: neque enim fere-
 bat Nicephori avaritiam, & quæ contra omnes ipse machi-
 natus fuerat, nihil curante Imperatore, sed solis puerili-
 bus ludis occupato, Bulgariæ Principes Michaëlem suum præ-
 sectum petunt sibi opem ferre & opitulari; sibi que tradere
 Tom. V. C filium,

^a Dicitur aliquid. Supplendum tamen ex dictis supra pag. 747. Nam Basilius quidem Imp. quo tempore subegit Bulgaros, nihil procul immutaverat, sed omnia pristina conditione manere permisisset, neque a Samuelis exactioe aliam instituit. ea autem fuerat, ut quicumque Bulgarus iugum boum possidebat, is in publicum conferret onum stumenti, unum milii modium, & vini urnam. Orphanotrophus ex in pecunia mutarat. Quod moleste ferentes Nicopolitæ, oblata occasione, Deleani motu (anno 1040.) Romano imperio rejecto, ad suos gentiles redierunt.

filium, ut ipsum Bulgariz Regem declarent, & a Roma-
 norum Imperio & crudelitate vindicentur. Ille autem li-
 benter ipsis obtemperabat; delectisque e suis trecentis, &
 suo filio (a) Constantino, cui Bodino cognomen erat,
 traditis, in Bulgariam eum mittit. Exit igitur ad Prisdia-
 na, ubi coacti proceres qui in Scopis erant, quorum Prin-
 ceptus erat Georgius Boitachus, a Comchanis (b) originem du-
 cens, Bulgarorum Regem ipsum declararunt, Petrum pro
 Constantino, mutato nomine, vocantes. Quod quidem
 audiens qui in Scopis Ducis imperium administrabat Nice-
 phorus Carantenus, cum suis Ducibus quos habebat, ad
 Prisdiana se confert cum Bulgaricis copiis. Interea vero
 dum hic ad bellum se comparabat, supervenit successor
 ipsius Damianus Dalassenus: qui cum eo conjunctus, quum
 multis eum conviciis affecisset, & haud mediocriter in ejus
 milites debacchatus fuisset, tamquam imbelles eos irridens,
 instructa acie cum Servis statim praelium committit; sitque
 horribilis pugna, sed multo horribilior Romanorum clades.
 Cadunt enim multi ex Romanis & Bulgaris, & vivi plu-
 rimi capiuntur, in quibus ipse quoque Dux Damianus Da-
 lassenus, & qui dicebatur Probatas, & Longibardopulus,
 & alii frequentes cum ipsis. Capta sunt item omnia castra,
 & omnia quae in ipsis erant, direpta. Hinc aperte Bulgari
 Bodinum Regem declarent, ut dictum est, mutato no-
 mine Petrum appellantes; & in duas partes divisi, alii cum
 Bodino ad Nisum se contulere; alii Petrilum quemdam, cui
 primae apud Bodinum partes deferebantur, sequuti, ad-
 versus Romanos, qui in Castoria erant, profecti sunt:
 illic enim muro muniendam urbem curaverant, Romanis
 faventes, ut dictum est, & Achridis praetor Marianus, &
 Patricius Diaboleos, & Proconsul Theognotus Burtzes, &
 cum ipso Castoriae praefectus, quibuscumque Borises David, &
 alii multi, qui veriti indigenarum Bulgarorum minas, in
 Castoriam tanquam ad asylum confugere. Quum igitur
 Petrilus ad Castoriam pervenisset cum innumerabili Bulga-
 rorum manu, quae ad bellum pertinerent comparabat. Ro-

mani

a Michaëlis nepotem Bodinum vocat Diocleates: cujus tamen allucinationes no-
 tat Cangius in Famil. Dalmat. cap. 3. edit. Paris. pag. 281. b Fott. a Comanis.

22 mani vero etiam ipsi instructi adversus erupere, & ingenti
 23 impetu cum ipsis congressi, fundunt Petrilum, & in fugam
 24 coniectum cogunt per invios montes ad suum dominum
 25 Michaëlem pervenire, & Bulgarorum plurimos occidunt,
 26 capiuntque eum, qui post Petrilum in Chrobotis secundum
 27 ordinem ducebat, & ad Imperatorem vincitum perducunt.
 28 Bodinus autem quum ad Nisum pervenisset, ut jam Impe-
 29 ratorem a Bulgarica Provincia coerceret, omnia obvia præ-
 30 dabatur, eos a quibus non exciperetur, quique recusarent
 31 ejus imperium, vexans & offendens. Quod quum audisset
 32 Imperator, cladem videlicet Ducis, & ejus declaratio-
 33 nem, Saronitem adversus eum mittit, antequam malum ac-
 34 cenderetur & in magnam flammam evaderet, extinguere
 35 festinans; & cum ipso idoneum quoque misit exercitum ex
 36 Macedonibus, & Romanis Francisque coactum. Verum
 37 hic ad Scopiorum urbem profectus, nullam eorum, qui
 38 Nisi erant, rationem habebat. Profectus igitur, & Geor-
 39 gio Boitacho, cui urbs commissa erat, data fide, nihil
 40 eum detrimenti passurum, Scopiorum urbem expugnat,
 41 ibique castra locat, & quid faciendum de iis, qui Nisi erant,
 42 consultabat ac meditabatur. Verum Boitachus, quem jam
 43 poenituerat tandiu bonum fuisse & Romanos sequutum
 44 esse, clam iis qui Nisi debebant indicavit, ut ad se quam-
 45 celerrime venirent, & eos qui cum Saronite erant ignavius
 46 degentes ac segnius, sine ulla miseratione crudeliter
 47 omnes ad unum interficerent. Qui accepto nuncio, pro-
 48 fecti Niso, Scopia petebant, cooperta terra nive: hiems
 49 enim erat, Decembri mense. Quod quum persensissent ii
 50 qui cum Saronite erant, adversus ipsos cum omnibus copiis
 51 irrumpunt, & in itinere deprehenso ad quemdam locum
 52 nomine Taonium, fere omnes interficiunt. Capitur etiam
 53 Bodinus. Longibardopulus vero, ut dictum est, ad Mi-
 54 chaëlem perductus, data acceptaque fide, ejus filiam uxorem
 55 ducit, eique ingens committitur exercitus e Longi-
 56 bardis & Servis conflatus: quocum ad auxilium Bodini
 57 missus, rursus Romanis repugnat. Saronites autem Bodi-
 58 num misit Imperatori vincitum: relegatus autem in S. Sergii
 59 Monasterium, paulo post Isaacio Commeno traditur jam

„ Antiochiæ Duci declarato, & perductus est in Antiochiam .
 „ Quod quum audisset ipſus pater Michaël, pretio ingenti
 „ conductis Venetis quibusdam, quorum opus erat per
 „ mare navigare, eum inde furatus, in propriam patriam re-
 „ duxit, eique reſtituit imperium. Atque hic poſt patris
 „ obitum, noſtraque tempeſtate regnavit. Boitachus au-
 „ tem vehementer tortus dum redire ad Imperatorem, non
 „ ſuſtinens verberum cruciatus, moritur. Alamanni autem
 „ & Franci (ſunt hæ nationes Occidentis) per regionem
 „ inmiſſi, reliſtam Bulgarorum Regiam in Preſpa deſtruunt,
 „ templumque illie Sancto Achillio conſtructum ac dedica-
 „ tum exſpoliant, a nulla re ſacra abſtinentes earum quæ ibi
 „ erant: ex quibus quædam rurfus ſervata ſunt; reliqua di-
 „ viſa exercitus in proprios uſus convertit.

IV.

S. Gregorii VII.
 Papæ Epistoſa ad
 Michaëlem Servia
 Principem.

Exſtat ad Michaëlem Serviæ Principem, Bodini patrem,
 Epistoſa (a) S. Gregorii VII. Papæ lib. 5. epiſt. 12. ſic in-
 ſcripta: „ Gregorius Epicoſus Servus Servorum Dei, Mi-
 „ chaëli Sclavorum Regi, Salutem & Apoſtolicam Benedic-
 „ tionem. Cognoscat debita tuæ devotionis circa Sedem Apo-
 „ ſtolicam reverentia, Petrum apud vos dictum noſtrum Le-
 „ gatum adhuc ad noſtram non adveniſſe præſentiam; ſuas
 „ tamen miſſe literas, quæ ita veſtris diſſonantes exiitunt,
 „ quod veſtram cauſam, ſeu Ragufanæ Eccleſiæ, penitus ſi-
 „ nire nequivimus. Quapropter Petrum Antibarenſem Epi-
 „ ſcopum, atque Ragufanum, ſive alios idoneos Nuncios,
 „ ad Nos mittere oportet, per quos de lite quæ inter Spala-
 „ tanum Archiepiſcopum ac Ragufanum juſtitia poſſit inqui-
 „ ri, ac canonicè deſiniri, tuique Regni honor a Nobis co-
 „ gnofci. Tunc vero re cognita, tuæ petitioni juſte ſatisfa-
 „ cere, ſecundum quod cupimus, valebimus, ac in dono Ve-
 „ xilli, & in conſeſſione Pallii, quaſi cariſſimum B. Petri fi-
 „ lium, diſtante reſtitutione audiemus. Data Romæ v. Idus
 „ Januarii Indictione prima, hoc eſt an. Ch. 1078.

V.

Bodinus Michaëlis
 filii, Servia Prin-
 cept, unacum filio
 Michaële.

Teſtatur Anna Comnena lib. 1. Alexiad. pag. 40. Bodi-
 num unacum filio Michaële Dalmaticas provincias rexiffe, im-
 perante Nicephoro Botaniata, hoc eſt, poſt annum 1078. quo
 Michaël pater Bodini Regnum Serviæ tenebat, & ante annum

1081.

1081. quo Nicephorus Botaniata die 1. Aprilis exauctoratus fuit. Superflitem adhuc Bodinum anno 1100. colligitur ex aliquot veteribus tabulis: regnasse autem annos xxvi. scribunt Dalmatici Historici. Ejus mentio occurrit apud Scriptores, qui Hierosolymitanas seu Christianorum in Terram Sanctam expeditiones literis mandarunt, iis potissimum locis, quibus Boamundum Antiochiæ Principem Scutarii seu Scodrz excepisse, quum emensa Sclavonia Constantinopolim perrexisset, quo cæteri ex Francis primates jam pervenerant, dicitur.

Quidquid sit de iis, qui Bodino successisse apud Cangium in Serviz principatu a num. xl. ad l. dicuntur, certum est, *Neemans* [quem Dalmatæ Nemagnam vocant] Serviz Principis filius, Regia dignitate insignitus fuisse. Fuit *Neemans* *Deffa* Serviani filius, *Belæ* nepos, *Stephanus* a Niceta alii (sque Scriptoribus appellatus, Serviz & Rasciz Princeps, subjectos sibi habens tam Chelmenses, quam Bosnenses Dynastas, Zentam utramque, superiorem scil. & inferiorem sub ditione sua tenens, de quo hæc Cangius num. li. „ *Neemans* quum in „ Rascia moraretur, *Fridericum* I. Imperatorem per hocce „ tractus transeuntem, & in Syriam tendentem, *Nissi*, seu „ ut habet *Arnolfus Lubecensis*, *Nicæ*, [*Naisum* vocant „ *Bryennius* & *Cinnamus*] excepit, eique hominum præstitit. Tradunt sacre istius *Friderici* expeditionis Scriptores, „ obvios illum habuisse tres fratres, *Neemanem*, *Chrazimirum*, & *Mechillavum*, magnos Serviz, & Rasciz Comites, „ qui haud ita pridem hæc Græcis Augustis abstulerant provincias „ Pro *Chrazimiro*, legendum ex Cangio, *Constantinus*, & pro *Mechillavo*, *Mirolavus*; Nam eodem Cangio notante, *Deffa* Serviz Banus tres filios habuit, *Neemanem*, *Mirolavum*, & *Constantinum*. At *Joannes Tomcus Marnavius*, Episcopus Bosnensis, in Vita Sancti Sabbæ Archiepiscopi Serviz apud *Bollandum* ad 14. Januarii Tom. 1. pag. 979. & seq. *Chresimirum*, *Mirolavum*, & *Neemanem* diserite appellat, eorumque originem & Principatum sic describit. „ Rasciz Regnum tellurem eandem plane comprehendit, quæ „ ante Romanum Imperium *Dardania*, mox *Moesia Superior*; „ sub Imperatoribus vero, qua *Danubium* attingit, *Daciæ* „ *Aureliani* & *Ripensis*; sub declinationem Romanæ Majestatis

VI.

Rasciz Regni descriptio, ejusque antiqua nomenclatura. *Stephanus* Rasciz Servizque Princeps. *Liubimirus* ejus filius. *Uroslus* filius *Liubimici*. *Deffa* fil. *Uroslus*. *Nemaolus*, *Crehmirus* & *Mirolavus*, filii *Deffa*. *Simeon*, *Stephanus* nuncupatus, filius *Nemaolus*. *Simeonis* filii tres ex *Geliza* uxore, *Wlkanus*, alius *Vulcanus* *Dalmatiz* & *Dioclia* Princeps: *Vencianus*, seu *Stephanus*, Serviz Rascizque Princeps, & *Rascus*, postea *Sabas* appellatus.

33 statis iterum prisco nomine Dardaniæ recuperato ; denique
 33 inclinato Imperio ac ferme extincto, Sirbia, Serbia, ac
 33 Servia, a Sirbis populis a Tanai fluvio populariter eo com-
 33 migrantibus ; postremo regnantis in ea Nemanix familie
 33 principibus, Raschia, sive a Russis vel Ruthenis, qui cum
 33 Sirbis Danubium transierant ; sive ab antiquis Tauriscis,
 33 Justino, Plinio, Ptolemæo, ibidem notis & eodem loco
 33 descriptis ; seu demum a Rasca non admodum nobili flu-
 33 vio, per tellurem eandem stagnante, dicta est. Raschiæ no-
 33 men sub finem duodecimi Christiani sæculi obtinuit, Nema-
 33 nia stirpe rerum potente. Hujus gentis auctor *Stephanus*,
 33 in Tuglo Bosnenû oppido genitus, quum Lyubimirum fi-
 33 lium magni animi juvenem reliquisset, is virtute quæsitum
 33 Tarnovium territorium, ad Drinam fluvium in Savum un-
 33 das volentem, Uroscio filio cum dignitate nominis a Prin-
 33 cipibus Bosnensibus concessa, transiit. Hic Dessam fi-
 33 lium, Dessa tres liberos, Dynastia semper adacta, reliquit
 33 hæredes, Miroslavum, nimirum, Chressimirum, & Nema-
 33 niam, magnos Comites appellatos. Horum postremus egre-
 33 gia opera vicinis navata Principibus, depressis vel loco pul-
 33 sis inferioribus regulis, iis præsertim qui originem suam ad
 33 Sanctissimi Principis Magni Constantini posteros referebant,
 33 Nissensemque urbem cum adjacenti territorio sub Constan-
 33 tinopolitanorum Imperatorum tutela, Archontis titulo, te-
 33 nuerant, magnam sibi auctoritatem inter populares com-
 33 paravit. Ea tempestate (*) Federicus Romanorum Im-
 33 perator, dum ad sacrum Palæstinæ bellum, iter per Illyri-
 33 canas intendit provincias, a Nemaniam in urbe Nissa regiæ
 33 opulentix excipitur hospitio, non solum, sed maximis præ-
 33 terea auctus muneribus, magna pompa ad Thracium dedu-
 33 citur litus. Imperator indignum ratus, adeo magnanimum
 33 hospitem absque aliquo grati animi argumento a se dimitte-
 33 re, Regis Servix titulo decoratum, perpetuum cum poster-
 33 tate Romani Imperij declaravit amicum. Hac occasione
 33 Regnum amplissime dilatatum, Tihomilo, & Simeoni, Ste-
 33 phano nuncupato, filiis illud obiens reliquit : sed majori
 33 filio brevi patris fatum subeunte, universa potestas in Si-

33 meo-

(*) Anno scilicet 1189.

22 meonem recidit, qui per. Bulgariae, Macedoniae, Epiri,
 23 Dalmatiaeque fines dilatato Regno, Stephani nomine reten-
 24 to, novos titulos inde sibi comparavit: a quo consuetudo
 25 in posterum introducta, ut primogenito in Regno succe-
 26 dente, alter ab illo frater, magnus Serviae Jupanus appel-
 27 laretur. Tanta hic dexteritate regnasse fertur, ut omnium
 28 illius aetatis Principum gratiam & amicitiam conciliatam
 29 haberet. Constantino Strafcimiro dicto, cujus majores Rex
 30 Nemanja parens suus, Nissensi Principatu spoliavit, non so-
 31 lum ablatas ditiones cum principatu restituit, sed Gelizam
 32 quoque sororem ejus uxorem sibi accepit, ex qua nobilissi-
 33 mam filiorum triadem, ut mox dicemus, suscepit; licet ea
 34 mortua, Eudociam Alexii Imperatoris filiam, facem fami-
 35 liae suae, postea duxerit. Romanum tamen in primis Ponti-
 36 ficem coluit, & loco patris in omnibus habuit, ut videre est
 37 ex literis Stephani ejus filii, magni Jupani Serviae, ad Inno-
 38 centium III. Summum Pontificem datis, quibus postquam
 39 illum tamquam patrem suum spiritualement salutavit; nos, in-
 40 quit, semper consideramus in vestigia Sanctae Romanae Ec-
 41 clesiae, sicuti bonae memoriae Pater noster. Ita ille. Moriens
 42 itaque tres filios pius Princeps ex uxore Geliza reliquit,
 43 *Wksanum, Venciamum, & Rasum*. *Wksanus*, Latinis
 44 *Vulcanus* appellatus, tamquam primogenitus, Regnum
 45 Dalmatiae & Diocliae obtinuit; fratri *Venciano, Stephano*
 46 voce Graeca interpretato, Serviae Rasciaeque Principatu
 47 cum titulo magni Jupani, fraternae aequae ac Christianae cari-
 48 tate, concessio: inter quos & praefatum Innocentium Ponti-
 49 ficem plures epistolae intercessere, ut in ejusdem Pontificis
 50 Decretali libro est videre. *Rasus* tertio loco genitus, vi-
 51 vente adhuc patre, quum ab infantia animum ad pietatem
 52 adjecisset, indeque praeter ceteris fratribus a patre diligenter
 53 ubi primum adolescere coepit, aulicas turbas pertasus, in-
 54 scisci genitoribus domo prolapsus, ad sacros viros, qui juga
 55 montis Athos, ex Macedonia in Aegeum mare altera crepidi-
 56 dine procurrentis, incolabant, sese recepit. . . . . Exemplo fi-
 57 lii pius pater Regno duobus natis relicto, valedicens Eudo-
 58 ciae Alexii Regis Graecorum filiae, quam post mortem prio-
 59 ris duxerat conjugis, in Papycio monte, teste Niceta, Mo-
 60 nasticam vitam arripuit.

De

VII.
 Vulcanus, & Ste-
 phanus, fratres,
 filii Simeonis, Ste-
 phani nuncupati.
 Primus Dalmatiz
 & Eiocliz Rex:
 alter magnus Ser-
 bliz Jupanus.

De *Rasto*, *Sabba* inter Cœnobitas dicto, mox sermo erit. Nunc de duobus ejus fratribus, *Wkſano* & *Stephano*. Nicetas Choniata, post Stephani Neemaniz filii obitum, non Vukſanum, sed Stephanum Principatu Serviz potitum scribit, eumque, postquam parens in Papyrium montem secessit, Eudociam novercam despondisse, ex eaque liberos creasse: ac deinde divulsa maritali concordia, Stephanum barbarico prorsus facinore, Eudociam omni vestitu spoliatam, quo libitum esset, abire sivilisse: eamque ob rem a Vukſano fratre Stephanum Principatu & patria exactum fuisse. Verba Nicetaz lib. 3. cap. 7. in Alexio Comneno, pag. 342. edit. Paris. accipe.

» Habuit Alexius tertiam quoque filiam, Eudociam nomine: quam, ipso adhuc Andronicum fugiente, & apud
 » Ismaëlitas & in Palæstina oberrante, patruus Isaacius Ste-
 » phano filio Neemanis despondit, Triballorum principi:
 » Verum exiguo tempore in principatu exacto, in Papyrio
 » monte sit monachus. Filius vero ejus eodem nomine Ste-
 » phanus, (a) Eudocia paternæ satrapiz declarata domina,
 » plusculo tempore exacto liberos ex ea suscipit. Sed tempus
 » omnia innovare, & perpetuo dissimilitudines inducere soli-
 » tum, ambos a pristina conjunctione & confessione disjun-
 » git. . . . Nam ille uxori pruriturum libidinis, ea contra mari-
 » to bibacitatem a primo diluculo & aliarum mulierum consue-
 » tudinem objiciebat. Ita dissidio subinde crescente, Step-
 » hanus barbaricum consilium init atque exequitur. Nam sive
 » conficto, sive vere objecto adulterii crimine, Eudociam
 » omni vestitu muliebri spoliat, sola tenui interula relicta, ea-
 » que undique præcisa, ut vix pudendas partes tegeret, atque
 » ita ignominiosè quo libitum esset abire sinit. Huic poenæ tam
 » inhonestæ, atroci, & immodicæ, frater ejus, Βέλκας,
 » *Volcus* intercedit: & objurgata ejus inhumanitate, orat,
 » ut deposita iracundia paulo clementius agat, habita ratione
 » illustri generis Eudociæ: & famæ suæ consulat, ac tantam
 » ignominiz labem caveat. Sed quum pertinax & implacabile
 » ejus ingenium movere non posset, ipse Eudociam ita susce-
 » ptam

a Idem ipse ac *Vencianus*. Sensus est: Stephanus ejus filius, quum paternæ satrapiz dominam Eudociam declarasset, plusculo exacto tempore, filiorum ea ipsa patet audiri.

ptam ut dignitas ejus postulabat, Dyrrhachium perducendam curat. Quo casu cognito pater, filiam lætica & ornamentis muliebribus mīsis, in ædes suas recipit. Cæterum ne hi quidem Neemanis filii longo tempore concordēs permanserunt: sed inimicitias susceptis, in cæterorum cœtum transierunt, quos supra diximus per ambitionem & vecordiam naturæ oblitos esse: & Volcus victor Stephanum & principatu & patria exegit. Nam quum fraternæ cædis exemplum ex urbe Imperatrice promanasset, & extremos orbis terrarum fines pervagatum esset, non Perſæ tantum & Tauroscythæ, & hi Dalmatæ, & postea Pannonii, sed & alii plures cæterarum gentium principes, ensibus in cognatos suos strictis, seditionum & cædium patrias suas compleverunt.

Id factum a Stephano & Vulcano oportuit ante ann. 1198. Nam hoc anno constat, Vulcanum Principatu seu Regno Dalmatiæ & Diocliæ potitum, & Stephanum ejus fratrem, magnum Serviz Jupanum effectum fuisse, atque cum uxore (sive ea fuerit Eudocia, sive alia) in gratiam rediisse. Uterque quippe frater una cum suis conjugibus, & unacum Præfulibus Dalmatiæ & Diocliæ, anno Chr. 1198., quo Innocentius III. ad S. Petri Cathedralē (a) evectus est, dicuntur eundem Pontificem per nuncios rogasse, ut legatum suum mitteret, & quidquid reformandum inveniret, reformaret. In Registro Innocentii III. extant plures Epistolæ (b) hac de re datæ *Laterani* v. 1. *Idus Januar.*, idest Anno 1199. nimirum, Epistola 1. ad Jo. Capellanum & Simonem Subdiaconum nostrum, *Apostolica Sedis Legatos*, lib. 1. *epist.* 525. quæ incipit: *Apostolica Sedis auctoritas*. Illos ad Regem Dalmatiæ Legatos facit, his verbis: „ Hac itaque consideratione diligenter inducti, & carissimi in Christo filii V. (*Vuleani*) illustri Regis Dalmatiæ & Diocliæ precibus inclinati, qui ut ad eum Legatos mittere deberemus, instantissime postulavit, vos, de quorum probitate nos & fratres nostri plenam fiduciam obtine-

Tom. V.

D

mus,

VIII.

Innocentii III. Papæ Epistolæ VIII. ad Reges Jupanum, uxoris eorum, Archiepiscopum, Episcopos aliosque per Dalmatiam & Diocliam, de Legatione Joannis Capellani, & Simonis Subdiaconi.

a Innoc. III. creatus fuit Pontifex vi. Idus Jan. anno 1198. & vii. Idus Martii consecratus.

b Raynaldus ad ann. 1199. num. 27. De quo Regi Reginæque, tum spectatissimo in his regionibus viro S. . . Magoo Jupano, uxoriq; ejus; tum Dioclenſi Archiepiscopo, tum deoique regionum illarum Archiepisc. Episc. Abbatibus atque Clericis, literas misit.

„ mus, ad Dalmatiam & Diocliam provinciam duximus trans-
 „ mittendos: in provinciis ipsis vobis, auctoritate præsen-
 „ tium, legationis officium injungentes; ut quæ inveneritis
 „ corrigenda corrigatis, destruatibus & evellatis superflua & no-
 „ civa, & dicitis & plantetis utilia & honesta „. Epistola 11.
 „ (in Regesto lib. 1. epist. 526.) *Vulcano illustri Regi Dalmatiae*
 „ & *Diocliae*. Initium: *Ut evidentius Evangelica doctrina pate-*
 „ *ret*. Monet, ut Legatos Apostolicos, quos ipse petierat, re-
 „ verenter accipiat, & officium suum exequi patiat. „ In-
 „ telligentes igitur per literas tuas nostro Apostolatu præsen-
 „ tatas tuæ devotionis ardorem, quod videlicet Romanam
 „ Ecclesiam matrem tuam super omnia post Deum diligere &
 „ honorare proponis, & mandatis nostris omnimodis inhære-
 „ re, juxta quod a nobis tua nobilitas postulavit, dilectos fi-
 „ lios Jo: Capellanum, & Simonem Subdiaconum nostros, de
 „ quorum scientia & probitate nos & fratres nostri plenam fi-
 „ duciam obtinemus, de fratrum nostrorum consilio ad par-
 „ tes tuas duximus dirigendos; per Apostolica tibi scripta man-
 „ dantes, quatenus eos tamquam Apostolicæ Sedis Legatos
 „ benigne recipias & honeste pertractes, & quæ secundum
 „ Deum in partibus ipsis duxerint statuenda, suscipias humili-
 „ ter, & sine refragatione conserves... Nos enim eis dedi-
 „ mus in mandatis ut Apostolicam in te confirmantes doctri-
 „ nam, reforment quicquid invenerint reformandum, &
 „ tamquam membra capiti, Apostolicæ Sedi conformiter, in
 „ ipsius devotione pariter & obedientia solidantes: per quos
 „ etiam Pallium, plenitudinem scilicet Pontificalis officii,
 „ V. fratri nostro Dioclienti Archiepiscopo transmittimus... Epi-
 „ stola 111. IV. & V. (in eod. Reg. lib. 1.) scriptum est super
 „ hoc in eundem fere modum uxori ejusdem Regis. In eun-
 „ dem fere modum nobili viro S. (*Stephano magno Japano*.
 „ In eundem fere modum uxori ejusdem S. (*Stephani magni*
 „ *Japani*) Epist. VI. (in eod. Reg. lib. 1. p. 527.) In eundem
 „ fere modum Dioclienti Archiepiscopo, usque ad verbum,
 „ Adimplere. Quibus etiam pro nobis & successoribus nostris,
 „ fidelitatis juramentum, quod Tibi sub Bulla nostra mittimus
 „ inclusum, devote studeas & humiliter exhibere „. Episto-
 „ la VII. (in eod. Reg. lib. 1. ep. 528.) „ In eundem fere mo-
 „ dum

„ dum Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, Ecclesiarum
 „ Prælatiſ, & aliis Clericis per Dalmatiam, & Diocliam in
 „ Regno cariffimi in Chriſto filii noſtri Vulcani illuſtris Regis
 „ Diocliæ & Dalmatiæ conſtitutiſ, uſque ad verbum, Solidan-
 „ tes „, Epiftoſa VIII. (in eod. Reg. lib. 1. ep. 335. *Dat. La-
 „ terani* VII. Kal. Febr. anno 1199.) „ Joanni Capellano, &
 „ Simoni Subdiacono, familiaribus noſtris, Apoſtoliciæ Sedis
 „ Legatiſ. Pallium non concedi, niſi Metropolitanis. Poſt
 „ dieſ aliquot, ex quo a noſtra præſentia receſſiſtiſ, ex relatio-
 „ ne quorundam & inſpectione libri Cenſualiſ Caneræ noſtræ,
 „ nobiſ innotuit, quod (a) Antibarenſiſ Eccleſia inter Suſ-
 „ fraganeas Ragulinæ Metropolis numeretur. Unde quum tu,
 „ fili Joannes, librũ illum inſpexeriſ, miramur, quod fa-
 „ cta tibi copia libri præmiſſi, nobiſ non aperuiſti expreſſiſ
 „ veritatẽ. Quia vero non eſt noſtræ intentioniſ ſtatũ Ec-
 „ cleſiarũ evertere, devotioni veſtræ, auctoritate præſen-
 „ tium, diſtinctiſ inhibemus, ne Antibarenſiſ electo Pallium
 „ aliquatenus concedatiſ, niſi vobiſ conſliterit, ejuſ præde-
 „ ceſſoreſ fuiſſe Palliſ decoratoſ, & dignitatẽ Metropolitanĩ-
 „ cam habuiſſe. Ne autem iter veſtrum & legationiſ proceſſuſ
 „ valeat aliquatenus impediſ, eiſdem perſoniſ, quibuſ per
 „ voſ Apoſtoliciſ ſcriptaſ dirigimur, ſub eodem tenore literaſ
 „ noſtraſ tranſmittimur, dempto capitulo, quod faciebat de
 „ Pallio mentionẽ, ut utraſque penes voſ habentẽ, vel
 „ primaſ vel ſecundaſ, prout opuſ fuerit, præſentetiſ.

Exſtant itidem a Rege Vulcano aliſque redditiæ ad In-
 nocentium Papam literæ: quibuſ eiſ ſignificant, quomodo Le-
 gatoſ ſuoſ acceperint, omniaque ab iſiſ præſcripta ſervaturoſ ſe
 pollicentur. Prima epiftoſa Regiſ Vulcani (in Regeſto Inno-
 cent. III. lib. 2. epif. 176.) *Dat.* menſe Septembri anno 1199.
 qua ſe & Regnum ſuum Pontifici commendat: de celebrata a
 Legatiſ ſuiſ Synodo ſignificat: hortatur denique, ut ad Un-
 gariaſ Regem ſcribat de expulſione hæreticorum, qui in Boſnia
 Banculinum aliſque infeceſerant. „ Beatiſſimo atque Sanctiſ-
 ſimo Patri & Domino Innocentio Dei gratia Sacroſanctæ Ro-
 manæ Eccleſiæ Summo Pontifici & Univerſali Papæ: Vulcanuſ

D 2

„ eadem

IX.

Vulcani Dalmatiæ
 & Diocliæ Regiſ
 epiftoſa ad Inno. III
 de Synodo in Dal-
 matia celebrata, de
 que hæreſi Bancu-
 lini Boſnia Santiſ.

a Atqui Alexander PP. II. anno 1062. Petro Dioclienſiſ atque Antibarenſiſ Ec-
 cleſiæ Archiepiſcopo Pallium miſit. Vide Baron. ad annũ 1062. num. 96.

eadem gratia Dioclezæ atque Dalmatiæ Rex, salutem & devotionis affectum. Venientibus ad nostram præsentiam Domino Johanne Capellano & Domino Simone religiosis & discretis Sanctæ Catholicæ & Apostolicæ Sedis Legatis, amodo jocundati sumus. *Et post pauca.* Illorum itaque probitate & scientia nos informati, Deo & Paternitati vestræ innumeras grates rependere curamus, quia tales ad nos missi, quales in voto semper habuimus suscipiendos, divino munere præditos: quia omne datum optimum & omne donum perfectum desursum est. Præsentatis igitur Literis vestris, intelleximus, quia postulationibus nostris Apostolatus vestri beatitudo misericorditer acquievit. Unde nos cum magna devotione præcepimus, ut per totum Regnum nostrum omnia quæ secundum Deum sunt, ordinent & confirment; quæ autem contraria sunt, juxta illud propheticum evellant & destruant. Accedentes itaque ad locum, ubi antiquitus Concilium celebrari solitum fuit, Sanctam Synodum celebrare studuerunt, de vitiis & virtutibus subtiliter differentes, in communi Deo, & Beatissimæ Mariæ perpetuæ Virginis, & Beato Petro Apostolorum Principi, necnon & Apostolatus vestro laudum præconia persolventes. Interea noverit Paternitas vestra, quia Augustali Stemmate undique insignimur, & quod gloriosius & beatius est, vestri generosi sanguinis (a) affinitatem habere cognovimus. Igitur innotescimus, quia in voto habuimus nunc legatos

» NO*

a Innocentius III. ex patre Transfundo de Comitibus Signia, matre vero Claricia de nobilibus Urbis fuit. Vulcanus autem Dalmatiæ & Dioclezæ Rex, originem duxit: ex Neemane, filio Desse, filii Belz sive Ielufi, fratris Primislavi, filii Urofi. De quorum origine hæc Cangius in Fam. Dalm. cap. 1. num. 4°. pag. 124. edit. Paris. & 127. edit. Venetæ. » Verum ut res adhuc intricata & nebulis involuta expeditur ac explicetur, unde orti hi Principes, qui a Rodoslavo primogenito d'fecere, & qui in Serviano Principatu ei succedere: horum generis origo parò aliter videtur repetenda. Gliubomirus (juxta Orbium & Lucarium) Stephani Græci Presbyteri ex Lucensi tractu in Chelmenfi Comitatu oriundi, seu, ut aliis placet, in Tuchelegenfi Bosnæ oppidi Ecclesiæ Curionis officio successit, filius, tantum in bellicis expeditionibus fortitudinis, & experientiæ famam adeptus est, ut Chelmenfis Princeps, Tarnovenfis regionis Jupanom constituerit, quæ etiamnum ejus nomen inde servat. Ex eo natus filius Urofius, qui paternis insitens vestigiis, dantisque vulgaribus virtutis militaris argumentis, a Georgio Serviz Rege (fuit hic Bodini & Jaquinte filius, Servianique R. qui possessionem adit circa anno 1115. Vide Cangium num. 43. & seqq.) in paterna præconia confirmatus est, cui quoniam

» variis

29 nostros ad pedes beatitudinis vestræ transmittere . Sed quia
 29 terram illam turbatam esse audivimus, facere non potui-
 29 mus: quia vestris Legatis ubique debita reverentia exhibe-
 29 tur; sed vestri, dum illuc ire voluerint cum magna honoris
 29 magnificentia, damna forsitan & exitium patientur . Sed
 29 dum opportunum aut congruum tempus affuerit, honorifi-
 29 centius faciemus: qui sanctæ exhortationis vestræ verba per-
 29 ferant, quæ dulciora nobis sunt super mel & favum . Siqui-
 29 dem sperantes & certum tenentes, quia ex quo Vicarius Do-
 29 mini nostri Jesu Christi existis, ipse per te nobis aditum Re-
 29 gni cælestis aperire dignetur . Et quia nullo in hoc sæculo
 29 indigemus, multum rogamus, ut pro nobis peccatoribus
 29 preces ad Dominum fundatis . Demum vero Paternitatem
 29 vestram nolumus latere, quia hæresis non modica in terra
 29 Regis Ungariæ, videlicet Bessina, pullulare videtur, in tan-
 29 tum quod, peccatis exigentibus, ipse Bacilinus cum
 29 uxore sua, & cum sorore sua, quæ fuit defuncti Miroslavi
 29 Chelmenis, & cum pluribus consanguineis suis seductus,
 29 plusquam decem millia Christianorum in eandem hæresim
 29 introduxit . Unde Rex Ungariæ exacerbat, illos ad vest-
 29 stram præsentiam compulsi venire, a vobis examinandos .
 29 Illi autem simulatis literis redierunt, dicentes, a vobis con-
 29 ces-

29 variis occasionibus operam suam contulisset, a Dzaghlna Rege (qui Georgio Rege
 29 de Jesso, ut idem Gangius num. 45. scribit successit, successoremque habuit filium Ra-
 29 doslavum num. 47.) in prælio captus, in Rasciam abductus est, ubi tandiu est det-
 29 tentus, donec hæcque provinciam in suam potestatem redegit Georgius, uti supra
 29 diximus . Is pater est Urosius seu Uroscus, quem rerum Hungaricarum Scripto-
 29 res (*Thurocz. cap. 63. 65.*) Banum, & magnum Servie Comitem appellant, cujus
 29 filiam Helenam in uxorem duxit Bela, cognomento Cæcus, Hungaria Rex, Belu
 29 Servie Bani fratrem, quem Otto Frisingensis (*lib. de gest. Frederici cap. 32.*) &
 29 Guntherus (*lib. 6. Lignr.*) Geisa II. Regis avunculum vocant . Ita ut Bela isto
 29 Servianus non a ius iuravit ab eo, quem Belensem nominant Cinnamus (*lib. 3.
 29 num. 7. 11.*) & Primslav & Dells fratrem facit, quique magni Servie Jupati so-
 29 rorem in conjugin habuit . . . . . Cetera leges apud eund. Gangium . num. 47. ad 51.
 29 ubi de filiis Ut sui *Primslavo, Bela, & Dells* : deque filio *Dells Necmane*, a quo
 29 Vulcanus, ut supra dixi, genus traxit . Reliquos Servie e Nemanja gente Reges,
 29 qui post Vulcanum & Stephanum ad annum fere 1368. regnarunt, vide apud eund.
 29 Gangium a pag. 283. ad 291. Horum nummos exhibet exponitque cl. Hieronymus
 29 Zaccari in Commentatio de *Nummis Regum Myria seu Rascia ad V. actus 1790. præ-*
 29 *cessit* : quem leges apud cl. Philippum Argelatum Par. 3. de monetis Italia, ed. t.
 29 Mediosani anno 1750 in Appendice a pag. 15. ad 22. ubi ad Stephanum Nemaniam fi-
 29 lium & Vulcani atque Sancti Sabbæ fratrem refert sigillum illud, quod Gangius
 29 pag. 283. attribuit Stephano Nemanie, Crapulo appellato, ant. dicit Stephani filio .

cessam sibi legem. Unde rogamus, ut Regi Ungariæ suggeratis, ut eos a Regno suo evellat, tamquam zizania a tritico. Quæ in epistola Vulcani *Bessina* dicitur, eadem *Bessina* vel *Bosna*, a *Bessi* inferioris Moeciæ populis qui eam inhabitantur, appellationem accepit, vel, quod probabilius videtur, a *Bosna* fluvio quo irrigatur. *Bosnam* Porphyrogenitus in lib. de Adm. Imp. cap. 32. appellat, & intra veteris Serviciæ regni, cuius olim pars fuit, terminos constituit. *Culinus* seu *Calienus*, Banus, Borichii in eam dignitatem successor, *Bacillinus* in epist. Innocentii perperam dictus, rectius *Ban culinus*, vivebat ab anno 1171. quem tradunt scriptores, initio principatus pium admodum fuisse ac religiosum, atque adeo Romanæ religioni & Sedi Apostolicæ impensius addictum; sed postmodum Patarenorum, quæ eadem est cum Valdensi, amplexum hæresim, una cum uxore & sorore Miroslavi Chelmenfis Comitissæ, Neemanis Serviciæ Regis fratris, tum vidua, Rex Ungariæ, cui clientelæ jure obnoxius erat, Summum Pontificem adire coegit, ut super opinionibus, quas profiteri dicebatur, ejus examen subiret, quod ii statim executi. At quum fidam esse horum conversionem accepisset Innocentius III., easdemque non modo hæreses profiteri, sed & hæreticos, qui Spalato & Tragurio nuper fuerant exacti, suas in ditiones recepisse, ad Emericum (a) Hungariæ Regem scripsit circa annum 1200. ut sub bonorum amissionis ac etiam proscriptionis pœna, hæresim

a Hemmeradus etiam vocatur, ad quem Innoc. III. lib. 3. epist. 12. sic scribit *Laterani v. Idus Octob. anno 1200.* Accepimus, quod quum nuper Ven. frater noster Spalatenis Archiepiscopus Patarenos non paucos de Spalaten. & Tragorien. civitatibus egressisset, nobilis vir *Culinus Banus Bosnius* iniquitati eorum non solum tutum latibulum, sed & præsidium contulit manifestum, & pervertit eorumdem teram suam, & seipsum exponens, ipsos pro catholicis, imo ultra Catholicos eos honoravit, vocans eos antonomastice Christianos. Ne igitur hujusmodi moribus, si equis non obstat principis, vicina corrumpat, & in Regnum (quod abest) Ungariæ desinat labes ejus, Serenitatem regiam rogamus, monemus, & exhortamur in Domino, si remissionem tibi peccaminum injungentes, quatenus ad vindicandam tantam Christi & Christianorum injuriam, poterit & regulariter accingaris, & nisi Eanus predictus universos hæreticos de terra suæ potestatis subiecta proscripserit, bonis eorum omnibus confiscatis, tu ipsum, & hæreticos ipsos non solum de terra ejus, sed de toto Ungariæ regno proscribas, & bona talium, ubicumque per terram tuam poterint inveniri, confisces, nec parcar oculus tuus Banum prædictum, quia contra eum jurisdictionem exercetas temporalem, & alias ad viam rectitudinis non poterit revocari. Nicolaum quoque quondam Fatensem Episcopum

sim dimittere, hæreticosque ex ditionibus suis pellere Banum cogeret. Quod Emericus continuo perfecit, missis per (a) Culinum filium, qui tum in aula morabatur, conceptis sub certis pœnis mandatis, quibus hæresim abjuraret, hæreticosque abigere jubebatur. Neque tamen hæc in Regionibus, quæ jam altius radices egerat, avelli potuit Patarenorum hæresis, frustra obtinentibus Summis Pontificibus ac Hungaricæ Regibus. Vide Cangium in Fam. Dalm. cap. 8. num. x. & seqq.

Epistola secunda (b) *Stephani Magni Jupanii totius Servicæ* (in Reg. lib. 2. ep. 177.) de Legatorum susceptione.

23 Innocentio Dei gratia Summo Pontifici, & universali Papæ
 23 Romanæ Ecclesiæ BB. Apostol. Petri & Pauli, S. (*Stephanus*)
 23 eadem gratia & sancta oratione vestra Magnus Jupanus totius
 23 Servicæ, salutem, tamquam patri suo spirituali. Li-
 23 teras Sacritatis vestræ recepimus, & bene intelleximus ea

X.
 Epistola Stephani Magni Jupanii totius Servicæ ad Innocentium III. Papam Legatorum susceptione.

23 QUÆ

23 pum, qui non solum præter auctoritatem nostram, sed etiam contra prohibiti-
 23 onem expressam, Jadertinam Metropolim, quam præsumpsit invadere, detinere præsum-
 23 mit; unde suspensus a nobis anathematizari mandatur, ut a suo rescipiscat errore,
 23 tradita tibi potestate compellat. Hæc Innocentius Papa. Thomas Archidiaconus
 23 Spalatensis. cap. 23. de Nicolao Pharenis sic scribit. 23 His temporibus de sancto Mar-
 23 tino Insular. Episcopo Nicolaus nepos ejus ambitionis ardore succensus, tantum
 23 sollicitaverat insularios, quod ab eis in Episcopum esset electus. Præsentatus ergo
 23 Spalatensi Archiepiscopo, manus consecrationis sibi postulabat imponi. Archiepiscopus
 23 vero ejus devotans vestigia, sciens eum callidum & dolosum, minime admitte-
 23 bat. Tandem instantia civium superatus, promisit se die Dominica, quæ crastino
 23 futura erat, eorum satisfacere voluntati. Nicolaus veto indigne ferens dilatio-
 23 nem Archiepiscopi, ipsa nocte iter arripens, perrexit Veronam, ibique Dominum
 23 Papam Licium quibusdam machinationibus circumveniens, consecrationem ab eo
 23 petiit & accepit. Vacante autem Ecclesia Jadrensi, Nicolaus iste in Archiepiscopus
 23 est electus. Qui electionem temere suscipiens, absque licentia Apostolicae Se-
 23 dis, administrationi Jadrensis Ecclesiæ se impudenter immerxit. Quam ob rem Do-
 23 minus Innocentius Papa eum utraque dignitate privavit: Insulari vero Spalarum
 23 accedentes, elegerunt in suum Episcopum Micham nepotem Petri Canonici in Ec-
 23 clesiæ Spalatensis. Hic in Spalatina Ecclesia consecrationem suscepit, & pergens
 23 ad Apostolicæ Sedis Præsilem, confirmationis rescriptum obtinuit, ut deinceps
 23 Episcopatus Pharenis antiquæ Metropolitæ Spalatinae, tanquam matri suæ, jure
 23 perpetuo adhereret.

a Sub exitum anni 1202. Innocentius PP. Spalatensi Archiepiscopo, & Joanni Capellano suo præcepit, ut Culinum Bani regionem lustraret, ejusque mores diligenter perquireret: seque ad Hemmeradum seu Emericum Hungaricæ Regem, ea de re scripsit. Quod vero ab eo responsum anno 1204. accepit, aperte colligitur ex ipsius Regis Hungaricæ epistola ad Innoc. Papam, apud Raynald. ann. 1202. n. m. 8. sic inscripta. 23 Venerabili in Christo Patri Innocentio Dei gr. Sacerdoti, Romanæ Ecclesiæ Summo Pontifici H. ead. gr. Hungaricæ, Dalmaticæ, Ramiæ, Servicæque Rex, sal. & filialem in omnibus reverentiam. Licet universi. Cætera.

b In edita Bibliotheca Parisi. 1687. pag. 452. titulus: *Littera B. magni Jupanii totius Servicæ*. Scribit S. pro B. nam Stephanus erat nomen ejus.

„ quæ venerabiles Legati vestri, scilicet Joannes Capellanus
 „ & Simon Subdiaconus tam in literis, quam in ore eorum
 „ narraverunt nobis. Gratulamur itaque magnæ Sanctitati
 „ Vestræ, quia non tradidisti nos in oblivionem filios tuos, sed
 „ recordatus es de nobis. Nos autem semper consideramus
 „ in vestigia Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, sicut bonæ memoriæ
 „ pater meus, & præceptum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ sem-
 „ per custodire; & in proximo legatos nostros vellemus
 „ transmittere ad Sanctitatem Vestram. Nos autem locuti
 „ sumus dictis venerabilibus tuis Legatis, quoniam ipsi cum
 „ ore eorum narrabunt Sanctitati Vestræ eloquia mea.

XL.

Jo: Dioclien. &
 Antibaren. Archi-
 epi. In pi. epistola
 ad Innoc. III. de
 tra. smisso sibi Pal-
 lio, & quid Legati
 in Synodo egerint.

Epistola tertia *Joannis Dioclien. & Antibaren. Archiep-
 scopi* (in Reg. l. 2. ep. 178.) Gratias agit de transmissio Pallio,
 & quid Legati in corrigendis moribus effecerint declarat.
 „ Sanctissimo Patri & Domino Innocentio Dei gratia Summo
 „ Pontifici, Johannes Dioclienensis & Antibarenensis Ecclesiæ
 „ humilis minister, tam debitam quam devotam obedientiam.
 „ Gratias uberes refero SS. Paternitati Vestræ de honore Pallii
 „ & Pontificalis officii plenitudine, quam mihi per Dominum
 „ Johannem & Dominum Simonem familiares & Legatos ve-
 „ stros concedere dignati estis. Ego autem omni tempore vi-
 „ tæ meæ ad devotionem vestram & fidelitatem Sanctæ Ro-
 „ manæ Ecclesiæ promptum habeo animum modis omnibus &
 „ paratum. Notum siquidem facio Sanctitati Vestræ, quod
 „ præfati Legati vestri ea quæ corrigenda & ordinanda fue-
 „ runt, ita cum prudentia & honestate per Dei gratiam ad
 „ honorem vestrum & Sanctæ Romanæ Ecclesiæ tractaverunt,
 „ quod Dominus Rex, & totus populus eorum opera com-
 „ mendantes, ad pedes vestræ Sanctitatis effecti sunt modis
 „ omnibus promptiores. Ego vero in proximo nuncios meos
 „ ad pedes vestræ Sanctitatis transmittam, qui devotionem
 „ meam Paternitati Vestræ plenius declarabunt.

XII.

Acta Synodi Dal-
 matie & Dioclie
 anno 1199. cele-
 brate.

Hactenus epistolæ responsivæ ad Innocentium Papam:
 post quas Synodalia Acta leguntur, ubi nonnulla decreta ex
 Sanctorum Patrum conciliis, quod Legati profiterentur, reno-
 vata in Synodo, de qua supra Vulcanus Rex: „ Accedentes
 „ ad locum, ubi antiquitus Concilium celebrari solitum fuit,
 „ Sanctam Synodum celebrare studuerunt „ : Nimirum in
 urbe

urbe Antibarenſi , ut (a) videtur : Prodiit hæc Synodus Tom. XI. Concil. Labb. edit. Venet. pag. 743. hoc titulo : „ Concilium in Dalmatiæ & Diocliæ Regnis , per Legatos „ Sedis Apoſtolicæ in cauſa reformandæ Eccleſiaſticæ difci- „ plinæ Anno 1199. celebratum ſub Innocentio Papa III. „ Eadem Synodus abſque titulo infera eſt in Regeſto Inno- „ centii III. poſt epiſtolam Joannis Dioclien. & Antibaren. Archiepiſcopi , cujus modo facta eſt mentio . Præfatio . „ In „ nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti . Nos Johannes Ca- „ pellanus , & Simon Subdiaconus Domini Innocentii Papæ „ tertii , Apoſtolicæ Sedis Legati , ad evellenda nociva de „ agro Dominico , & virtutum plantaria utiliter inferenda , „ videntes plura in Clero & Populo Dalmatiæ & Diocliæ cor- „ rigenda , de Sanctorum Patrum Conciliis decreta præſentia „ duximus innovanda „ . Capitula ſeu Canones ſunt num. XII. quibus ſubſcribunt „ Ego Frater Johannes Domini Papæ Ca- „ pellanus , Apoſtolicæ Sedis Legatus , ſcripſi & ſubſcripſi . „ Ego Frater Simon Domini Papæ Subdiaconus , Apoſtolicæ „ Sedis Legatus , ſubſcripſi . Ego Johannes Dioclienſis & „ Antibarenſis Archiepiſcopus ſubſcripſi . Ego Dominicus Archiprebyter Arbenſis ſubſcripſi . Ego Petrus Scuarin. „ Epicoſopus ſubſcripſi . Ego Johannes Polatinen. Epicoſ. ſub- „ ſcripſi . Ego Petrus Arvattinen. Epicoſ. ſubſcripſi . Ego Do- „ minicus Soacinen. Epicoſ. ſubſcripſi . Ego Natalis Dulcinen. „ Epicoſ. ſubſcripſi . Ego Theodorus Sareanen. Epicoſ. ſub- „ ſcripſi „ . Pro *Scuarin*. omnino legendum *Sutarinen*. & pro *Arvaſtinen*. *Drivaſten*. & pro Soacinen. *Suacen*. & pro *Sareanen*. ſubſtituendum *Servien*. ſeu *Serbien*. quemadmodum legit Joannes Tomcus Marnavitiuſ in *vita Sancti Sabbæ Archiepiſcopi Servie* apud Bolland. Tom. 1. ad diem 14. Januar. pag. 981. ubi de *Raſco* ſeu *Sabba* , Vulcani & Stephani fratre , qui Theodoro in Servienſi Epicoſopatu ſucceſſit, cap. 2. ſic ſcribit . „ Quo in negotio , Paſtorali ipſius ſollicitudini „ Tom. V. E „ ma-

a Id etiam colligitur ex epiſt. Innoc. III. Papæ ad Antibaren. Archiepiſcopum in Reg. lib. 2. epiſt. 160. ubi de Dominici Soaceniſis Epicoſopi cauſa hæc leguntur : „ Et per receptionem teſtium productorum in Concilio apud Antibarum congregato „ . Et infra . „ Die ſequenti Mitram cis & Anulum in tua & Epicoſo- „ ram præſentia , qui convenerant ad Concilium reſignavit .

„ magno adjumento fuit, auctoritas Regii sanguinis, fra-
 „ trumque regnantium favor, spectatissimæ pietati conjun-
 „ ctus. Præsertim quum non ita pridem, utriusque Prin-
 „ cipis Christiana industria, Concilium nationale in illis par-
 „ tibus, Romani Pontificis Innocentii (a) auctoritate,
 „ fuisset celebratum, præsentibus Joanne Sedis Apostolicæ
 „ Capellano & Simone Subdiacono Legatis: in eoque talu-
 „ berrimæ constitutiones pro reformatione Cleri tam Dalma-
 „ tiæ, quam Servix & Diocliæ, editæ fuissent, subscriben-
 „ tibus Joanne Dioclen. & Antibaren. Archiepiscopo, Domi-
 „ nico Archipresbytero (b) Antibaren. Episcopisque Petro
 „ Scutaren. Joanne Polatien. Petro Drivasten. Dominico Sva-
 „ cien. Natali Dulcinen. Theodoroque Servien., magno ap-
 „ plausu Wksani Regis, Vencianique (idest Stephani) Prin-
 „ cipis.

XIII.
 De causa Domini-
 ci Suacensis Epi-
 scopi.

Dum Joannes ac Simon in Diocliæ partibus legationis
 munere fungerentur (verba Raynaldi recito ad ann. 1199.
 num 57.) accusatus est homicidii Dominicus Saocinensis (*feu*
Suacensis) Episcopus: celebratoque Concilio (cui & subscri-
 pserat) ut illius causa ageretur, convictus est solummodo
 homicidiam scienter ad Sacros Ordines promovisse: ob quam
 culpam ultro Mitra abjecta, se Episcopatu abdicavit: dein
 facti poenitens, repetitis dignitatis insignibus, ad Sedem
 Apostolicam provocavit: reque discussa, hanc tulit sententiam
 Innocentius Pontifex, quam Joanni Antibarensi Archiepiscopo
 significavit Literis datis *Laterani* vii. *Idus Septembris*, an-
 no 1199. (in Reg. lib. 2. epist. 180.) „ Quum accessisset nu-
 „ per

a Non est dissimulanda hic Bollandi, viri ceteroquin acutissimi, allucinatio,
 qui ad hæc verba, *Innocentii auctoritate*, apponit pag. 982. ad diem 14. Jan. lit. D.,
 hanc adnotationem: „ Hic est Innocentius IV. qui sedit a 24. Junii 1245. ad 13.
 „ Decemb. 1254. „ Atqui res est certa, Concilium illud Dalmatiæ & Diocliæ ce-
 lebratum fuisse non sub Innoc. IV. sed sub Innoc. III. anno 1199.

b Deceptum existimo Tomcum, qui *Arbanensem* Archipresbyterum Dominicum,
 in *Antibarensem* commutat. *Arben.* enim, & *Arbanen.* constanter legitur tum in Re-
 gesto Innoc. III. tum in Tom. Concil. Labb. Erat autem, ut opinor, Archipresbyter
Albania infortinotus, quæ *Arbania* dicitur, ubi nullus tunc temporis institutus fuerat
 Episcopus, sed Episcopi loco ministrabat Archipresbyter Antibarenis Archiepiscopo
 subiectus. Apud Thomam Archidiaconum occurrit Archipresbyteri hujusmodi in
 insulis olim constituti, antequam Episcopalis ibi Cathedra erigeretur. Recole oræ
 supra c. 1. num. 2. dixi de *Albania. pif. po.* qui anno 1250. sub Innoc. IV. ad Ro-
 manam Ecclesiam solum adjunxit, Græco ejurato Schismate.

per ad Apostolicam Sedem venerabilis frater noster (a)
 B. Soacensis Episcopus, super eo quod dicebatur de homicidii crimine infamatus, coram nobis & fratribus nostris misericordiam Sedis Apostolicæ suppliciter implorabat. Quum autem nobis de facti serie non constaret, de processu ipsius dilectis filiis Johanne Capellano & Simone Subdiacono nostris, qui rei veritatem plenius cognoverunt, dum in partibus Diocliæ legationis officio fungerentur, inquisivimus diligenter: ex quorum assertionem tenuimus, quod quum ingressi Provinciam Dalmatiæ Superioris fuissent, a majore parte Cleri & populi Soacensis de reatu homicidii dictum invenerunt Episcopum infamatum. Cætera. Subdit, ut certos Episcopatus reditus ad vitam sustentandam ei tribuat, atque in eos, qui ipsum exagitarent, anathema denunciaret. Qua vero ratione *Dominicus* temere dignitatem recuperare pertentavit, suppressis Apostolicis, atque adultærinis adhibitis literis, idem Pontifex Innocentius epist. 35. lib. 3. ad eund. Antiharen. Archiep. dat. *Laterani nonis Decembris, Pontificatus anno 3.* (Chr. 1200.) significat: „Fraternitati tuæ per Apostolica scripta mandamus, & districtè præcipimus, quatenus, si forte occasione literarum illarum in aliquo processisti, irritum denuncians penitus & inane, jam dictum Dominicum, si denuo venire ad partes illas præsumpserit, omni dilationis occasione & appellatione postposita, in aliquo facias Monasterio districti ordinis agendam poenitentiam arctè retrudi. Prænominatum autem G. Episcopum, si præmissis veritas suffragatur, in loco suo & dignitate, sublato contradictionis & appellationis obstaculo, restituas, & facias in Episcopatu suo pacifice permanere, illos Ecclesiastica districtione compefcens, qui se tibi duxerunt temeritate qualibet opponendos.“

Cælius de Rege Serviciæ Vulcano, cujus hæcenus facta est mentio, edit. Paris. pag. 287. num. lv. sic scribit. „Vulcanus, seu Vulcanus, Stephanum fratrem principatu & patria exegit, Hungariæ Regis copiis adjutus, qui continuo Innocentium III. PP. per Nuncios rogavit, ut ad Ecclesiæ Roma-

XIV.
 Vulcanus aStephano fratre Regno exutus, ab Hungariæ Rege restituitur; postquam in Serviciam suam districti subegisset.

E 2 „ næ

a Leg. D. idest *Dominicus*.

„ nã obedientiam Serviam reduceret , eique significarent ,
 „ haud gravate passurum , si salvo in temporalibus jure suo ,
 „ Vulcus Regalem susciperet ab Apostolica Sede Coronam .
 „ Cujus postulationi annuens Pontifex , Archiepiscopum Co-
 „ locensem hujus executioni negotii commisit . Sed res per
 „ biennium saltem inacta permansit , ut idem Pontifex testa-
 „ tur in ea epistola , quam ad Regem Hungariæ scripsit anno
 „ 1204. „ . Citat Cangius Acta Innocentii num. 68. & Ray-
 „ naldum ad ann. 1204. num. 46. tum subjungit : „ Ex qua
 „ licet conjicere , Vulcanum Regnum Serviz invalisse circa an-
 „ num 1201. vel 1202. Quod præterea firmare videntur Epi-
 „ stolæ aliæ ejusdem Pontificis [*Innoc. III. lib. 6. Ep. 18. Ray-*
 „ *nald. anno 1202. num. 9.*] Et concludit . „ Atque hæc qui-
 „ dem ita accipienda videntur , non quod Vulcus seu Vulca-
 „ nus tum primo Regio titulo donatus fuerit , sed quod ab
 „ ipso Pontifice , Regio diademate insigniri expetierit . Le-
 „ guntur enim ejusdem Pontificis scriptæ ad Vulcanum Epi-
 „ stolæ anno 1198. & 1199. in quibus Dalmatiæ & Diocliæ
 „ Rex indigitatur „ . Hæc Cangius . Verum si Epistolas In-
 „ nocentii attente consideremus , nil aliud ex iis colligitur ,
 „ quam Vulcanum Regnum Serviz usque ad ann. 1202. tenuisse ,
 „ ejectione Stephano , eique sola Megajapani dignitate con-
 „ cessa , uti ex allatis epistolis liquet . Anno autem 1202. Ser-
 „ via a Stephano occupata , hunc petiisse a Romano Pontifice co-
 „ ronari , consentiente etiam Emerico Hungariæ Rege : at dilata
 „ usque ad biennium coronatione , amoto Stephano , & Vulcano
 „ in ejus locum substituto , per Nuncios Emerici , rogatum Pa-
 „ pam , ut Vulcanus ipse coronaretur . Verba Innocen. ad Regem
 „ Hungariæ hæc sunt : „ Tu quoque , si bene recolimus , sug-
 „ gessisti , quod tuæ serenitati placebat , ut Megajapanus Ser-
 „ viz debitam & devotam Apostolicæ Sedi reverentiam &
 „ obedientiam exhiberet , & a Nobis , salvo in temporalibus
 „ jure tuo , Regium susciperet Diadema . Unde Nos hujus
 „ executionem negotii , Ven. Fratri nostro Colocensi Archie-
 „ piscopo meminimus injunxisse „ . Et *num. 79.* in Epistola
 „ Innocentii Papæ responsiva ad Emericum Hungariæ Regem :
 „ Verum & illud non ab re potuissimus attendere in hoc casu ,
 „ quod quum nobilis vir Stephanus Megajapanus Serviz per
 „ venci-

22 venerabiles Nuncios Nobis humiliter supplicaverit, ut in
 23 terram suam dirigeremus Legatum, qui eam ad obedi-
 24 tiam Ecclesiæ Romanæ reduceret, & Regium sibi Diadema
 25 conferret, Nosque petitionem ipsius de communi fratrum
 26 nostrorum consilio decreverimus admittendam, hujus Le-
 27 gationis officium Venerabili Fratri nostro Johanni Albanensi
 28 Episcopo injungentes, intellecto tandem, quod hoc tuæ
 29 Serenitati plurimum displicebat, ob tui gratiam non sine
 30 quadam nostra confusione destitimus ab incepto. Tu vero
 31 postquam expugnasti Serviam, amoto Stephano, & Vulco
 32 substituto in locum ipsius, per tuos Nuncios intimasti, quod
 33 terram illam ad obedientiam Romanæ Ecclesiæ reducere
 34 cupiebas, & salvo in temporalibus jure tuo, æquamiter
 35 sustinebas, ut dictus Vulcus regalem suscipere ab Apostoli-
 36 ca Sede coronam. Unde Nos hujus executionem negotii,
 37 de consilio Nunciorum tuorum, Ven. Fratri nostro Colo-
 38 nensi Archiepiscopo duximus committendam. Sed quum
 39 jam biennium sit transactum, in nullo novimus esse proce-
 40 sum. Et Serviam quidem ab Hungariæ Rege fuisse expu-
 41 gnatam anno 1202., constat ex Epistola 18. Innocentii Papæ
 42 lib. 6. ad *Emericum Hungariæ Regem*. Quum enim ille Pon-
 43 tifici per Nuncium significasset, Megajupani (*) [Stephani
 44 scilicet] terras in ditionem suam feliciter se redegisse, Inno-
 45 centius gratulatur ei, additque: „ Monemus igitur magnifi-
 46 centiam tuam, & exhortamur in Domino, quia sicut Nos
 47 tibi & Regno tuo in hac parte detulimus, sic celsitudo reg-
 48 alis curet Nobis & Apostolicæ Sedi deferre, institutiones
 49 Ecclesiæ Romanæ in terra ipsa servari præcipiens, & eam
 50 plenius ad obedientiam nostram reducens, ut fiat unum
 51 ovile, & unus Pastor: quum hoc ipsum tibi & Regno tuo
 52 videatur plurimum expedire. „ Anoto vero Stephano,
 53 *Vulcanum* toti Regno Servix præfuisse, idem Innocentius Papa
 54 docet in Epistola *dat. xi. Kal. April. anno 1203. ad Colocen-*
 55 *sem Archiepiscopum*, cui mandat, ut *VV. [Vulcanum] Mega-*
 56 *jupanum* inviseret, eumque ac Servix Principes in Romani
 57 Pontificis obedientia confirmaret, atque a Constantinopolitana
 58 Patriarchæ, qui Apostolicæ Sedi obtemperare renuebat,
 59 jurif-

* Apud Raynald. anno 1202. num. 90 perperam legitur, *Megajupani*.

jurisdictione liberaret . Quo pariter die ad ipsum Magajupano scribens, primatum Ecclesiæ Romanæ, atque in cæteris supremum imperium, dignitatemque commendat; ejustdemque argumenti literas Ungarorum Regi, & Serviæ Archiepiscopis, Episcopis, Principibus atque Optimatibus misit.

XV.
Stephanus Vulcanus fratrem sive mortuo, sive dejecto Regno occupat, & ab Honor. III. Papa coronam regni impetrat.

Sive mortuo, sive iterum dejecto Vulcano, Stephanus frater Regnum Serviæ occupavit . „ Cangius loc. supra citato
 „ De rebus a Vulcano gestis nihil præterea a Scriptoribus traditum observavimus, ut &, si diu vixerit regnavitque :
 „ At si Stephanus xxviii. annis imperaverit, uti volunt, ditiones suas quibus a fratre exutus fuerat, rursum recuperasse dicendum est, eumque esse Stephanum magnum Serviæ & Rasciæ Jupanum, qui destinatis ad Romanam Sedem apocrisiariis, impetravit ab Honorio III. Summo Pontifice, ut Legatum mitteret, a quo ritu solemni coronaretur, primusque Serviæ Rex diceretur . Legitur exinde Stephani ad eundem Pontificem epistola, in qua ita inscribitur : „ Stephanus Dei gratia Serviæ, Diocliæ, Tribuniæ, Dalmatiæ, atque Ochlumæ Rex coronatus . Unde verosimile est, Vulcani fratris ditiones suis deinceps adjunxisse dominis, eo, ut par est credere, sublato. Hoc ipsum de Stephani coronatione testatur Thomas Archidiaconus Spalatensis cap. 26. in hæc verba : „ Eodem tempore Stephanus Dominus Serviæ sive Rasciæ, qui Megajupanus appellabatur, missis apocrisiariis ad Romanam Sedem, impetravit ab Honorio Summo Pontifice coronam Regni. Direxit namque Legatum a latere suo, qui veniens coronavit eum, primumque constituit Regem Terræ suæ „ Andreas Dandulus in Chron. lib. 10. cap. 4. Par. 29. scribit, Stephanum in uxorem duxisse neptin Venetorum Ducis, illiusque suasu, ejurato Schiffmate, obtinuisse ab Honorio Romano Pontifice, ut ab illius Legato Rex coronaretur . Sic enim ad (a) annum xli. Petri Ziani Ducis, hoc est, Chr. 1217. „ Stephanus quoque Dominus Rasciæ & Serviæ, qui Megajupanus appellatur, dum neptem quondam Henrici Dandulo Ducis accepisset in conjugem, ex sua
 „ sione

a Petrus Ziano Dux Venetorum ordinatur anno Dom. 1207. Andreas Dandulus in Chron. l. 10. cap. 4. part. 1. Apud Murat. Tom. 12. Ret. Ital. pag. 333.

„ sione uxoris abjecto Schismate, per Nuncios a Papa obti-
 „ nuit, ut Regio titulo decoratus esset, & per Legatum Car-
 „ dinalem ad hoc missum, unacum conjugate coronati sunt „ .
 Ex his porro enitescit, primo, Servix Reges *Vulcanum* & *Ste-*
phanum Schismate Græcanico fuisse aliquandiu implicitos, ac
 proinde Græcanici ritus, idiomate tamen Slavico, Bulgarorum
 & Ulachorum adinstar, cultores; deinde, non Vuicanum, sed
 Stephanum, neque sub Innocentio, sed sub Honorio Papa,
 Regio fuisse Diademate coronatum. Id enim sibi volunt ea
 ipsius Innocentii verba, *quum jam biennium sit transactum,*
in nullo novimus esse processum: Et Archidiaconus Thomas di-
 fertim ait, *primumque confliuit Regem terræ suæ:* cui suf-
 fragatur Andr. Dandulus „ Abjecto Schismate, per Nuncios
 „ a Papa obtinuit, ut Regio titulo decoratus esset, & per Le-
 „ gatum Cardinalem ad hoc missum, unacum conjugate coro-
 „ nati sunt „ . Exstant hujus Stephani Servix Regis (a) lite-
 ræ ad Honorium III. Papam datæ anno 1220. unacum Orato-
 ribus missæ, ut exolescentem cum Romana Ecclesia conjun-
 ctionem [recepti enim antea ab Innocentio, atque a Schisma-
 te Dioclii Dalmatæque revocati fuerant] redintegraret .
 „ Sanctissimo Patri & Domino Honorio Romanæ Sedis Eccle-
 „ siæ universali Pontifici, Stephanus Deigratia totius Servix,
 „ Diocliæ, Tribuniæ, Dalmatiæ, atque Ochlumix Rex co-
 „ ronatus, inclinationem summæ fidelitatis constantia. Quem-
 „ admodum omnes Christiani diligunt vos & honorant, & pro
 „ Patre & Domino retinent, ita Nos desideramus Sanctæ Ro-
 „ manæ Ecclesiæ & vestræ fidelem filium nominari affectans,
 „ quod benedictio & confirmatio Dei & vestra sit, si placet,
 „ super Coronam & Terram nostram semper manifeste; & ob
 „ hoc vobis nostrum Episcopum Methodium nomine destina-
 „ mus, ut quicquid ex vestra sanctitate & voluntate proces-
 „ serit, Nobis per Latorem præsentium literis, si placet, re-
 „ scribatis .

Ad Sanctum Sabam, antedictorum Regum Stephani &
 Vulcani fratrem, redeat oratio. In Synodo Antibarenfi anno
 1199. congregata, inter alios Episcopos [ut supra vidimus]
 subscripsit *Theodorus Servix Episcopus*, applaudente Vulcano
 Rege,

XVI.
 Theodorus Servix
 Episcopus, Pecium
 seu Servix Metro-
 polis, eique sub-
 jectæ Episcopatus
 Sedes .

Rege, & Stephano Megajupano ipsius fratre. Quienus Tom. 2; Orient. Christiani pag. 319. de Episcopali Servia Sede, quæ in Archiepiscopalem & Patriarchalem postea excrevit, sic scribit. „ Regni Servia caput Metropolisque fuit (a) *Pec*, sive „ *Pecium*, eadem, ni fallor, quæ *Pessum* Ptolemæo, qui in eadem regione *Picentios* statuit „. Tomcus Marnavitius in Vita Sancti Sabbæ cap. 2. „ Mortuo Theodoro Servienti „ Episcopo, in ejus locum [*regius adolescens Rasco*, *Sabba* „ *inter Canobitas dictus*] vel invitus sufficitur. Urbem Servia, ne quis totum Regnum pro ea accipiat, Joannes Cantacuzenus Imperator ita illam describit: Servia urbs non „ parva, ad confinia Botia & Thesalia jacet; ædificata est „ super montis ardua prominentia, statimque a principio semetipsa altior, sicut est, accedenti apparet. In ipso autem „ jugo montis definit triplici muro distincta & intersepta, ut foris existimes tria esse oppida, aliud post aliud, utrinque „ vallibus profundis circumdatur. Hæc & plura c. 19. lib. 4. „ Bollandus in Not. ad Tomci Marnaviti textum, die 14. Januarii pag. 982. „ Botia [inquit] regio Macedonia inter „ Albaniam & Thesaliam modernam. Hinc apud Cantacuzenum lib. 2. cap. 32. ex Albania per Botiam & Thesaliam „ devenitur Thesalonicam. Urbs in ea magna apud eundem auctorem cap. 24. *Castoria*, quæ lib. 1. cap. 54. munitissima dicitur, propter lacum, quocingitur, quo modo exhibetur a modernis Geographis. Ex lacu fluvius *Castor* in Thesalicum, nunc Thesalonicensem, sinum effluit, eaque ora „ Botia importuosa est Cantacuzeno lib. 3. cap. 63. „ Subjungit ibidem Bollandus. „ Idem Cantacuzenus lib. 3. cap. 58. „ Servia urbs ad confinia Thesalia; & lib. 2. cap. 28. Thesalia Botia confinis. Est ergo Thesalia apud eum pars Macedonia ad Thesalonicam urbem, uti supra num. 4. Regnum Thesalia constituit Bonifacii Marchio Montisferati „. Ex quibus conjicere fas est, eandem urbem, quæ olim Servia dicebatur, *Pecium* fuisse postea appellatam. Pergit Quienus loc. cit. „ Ejus itaque Præful, totius gentis Archiepiscopus, ac Primas, Sabbas ille, de quo mox dice-

„ bam ;

^a *Pechla* appellatur in Tabula Dalmatiz Venetæ sive hodiernæ Fatlati, Tom. 1. Illyr. Sacr. pag. 135.

33 bam, quum Stephanum fratrem Regni corona (a) redi-
 33 misset, Episcopus XII. per ejus ditionem instituit, qui in
 33 Monasteriis morarentur. Primum (b) Zalumæ in Mona-
 33 sterio Panagiæ. 2. In terra Diocletiz in Ecclesia S. Michaë-
 33 lis Archangeli. 3. Tembre, in S. Nicolai. 4. Burumliæ,
 33 in S. Georgii. 5. Baralii, in SS. Apostolorum. 6. Rhofnæ,
 33 in Panagiæ in Studenitzæ. 7. Prizrenih in Panagiæ. 8. Ugra-
 33 cianitzæ in Panagiæ. 9. Utonitzæ in S. Nicolai. 10. Ubra-
 33 nitzebi in S. Nicolai. 11. Belegradi in Panagiæ. 12. Mo-
 33 raviæ, in S. Achillei. Hæc narrat Dositheus lib. 8. de Pa-
 33 triarchis Hierosolymitanis cap. 13. Quum vero Illustrissi-
 33 mus Chrysanthus scriberet, Peci Archiepiscopo suberant,
 33 primo quidem eorum qui Turcici Imperii erant, Metropo-
 33 litæ, Scopiorum, Prifrenæ, Urficii, Stariblachæ five Ra-
 33 scia, Bofnæ Saragii, Belegradii, Timisvarii, Balisti. Ar-
 33 chiepiscopi, Samocabii, Cestentilii, Nyfsæ, Sebetii, &
 33 Episcopus Tzetinæ. Qui vero Germanici Imperii, Metro-
 33 politæ Buntumii & Carlowitzæ, & Stremii: Archiepisco-
 33 pus Batzinæ: Episcopi, Enobi & Junópolis, Giulæ & Lipo-
 33 bi, Pozieræ.

Haecenus de Catalogo Antistitum Serviensi, ut ajunt, Pa-
 triarchæ subjectorum Quienus: qui de sancto Sabba hæc addit
 pag. 321. 33 Sabbas Simeonis Stephani Ralsciæ seu Servizæ fi-
 33 lius, ab adolescentia aulicis turbis evitatis, Monasticam in
 33 monte Atho vitam egit; subindeque Constantinopoli in
 33 Monasterio Chilantario. 33. Fallitur Quienus. Monasterium
 33 *Chilantarii*, non Constantinopoli situm erat, sed in *monte*

Tom. V.

F

Acho:

XVII.

Sabbas Stephani Ra-
 scia seu Servizæ Prin-
 cipis filius, Mona-
 sticam vitam agit
 in monte Atho, in
 Monasterio Chilan-
 tarii, ubi & pater
 Monachus induit.
 Servizæ Atchiepi-
 scopus designatur.

a Allucinatur Quienus. Non Sabbas Atchiepiscopus, sed Cardinalis Legatus ab Honorio III. Papa missus, Stephanum Regem coronavit. Vide supra.

b Baudrand. in voc. Servia. 33 Dividitur in Maritimam & Mediterraneam, te-
 33 ste Jo. Lucio. Servia Maritima, olim Chulmia, hodie Herzegovina dicitur, five
 33 Ducatus S. abæ, vulgo *L'Herzegovina*: extenditurque versus Dalmatiam & Al-
 33 baniam. Dicitur aliter Servia Superior. Servia Mediterranea, quæ & Servia pro-
 33 pria, & inferior, dividitur iterum in duas partes. Pars Drino fluvio Orientalis,
 33 vulgo *La Servie*, aliquando etiam Ralscia dicitur, eique inter Motavam s. ad
 33 ortum, quo a Bulgaria separatur, Isthmum ad Septentrionem illam ab Hungaria
 33 dividit. Drinum F. ad occasum, versus Bosniam, & Herzegovinam, & mon-
 33 tes Albaniz & Macedoniz ad meridem. Pars vero Drino fluvio Occidentalis, seu
 33 inter Drinum ad ortum, & Creat am ad occasum, *Bosna* seu *Bosnia* dicitur. *Es*
 33 *moer*. Servizæ urbes. Alba Græca, *Belgrade*. Justiniana secunda & Ulpiana, *Prif-*
 33 *reni*. Novus meteatus, *Novibazar*. Procupia, *Procupie*. Semandria, *Semandier*.
 33 Scupi, *Scopia*, Regni caput. Hæc Baudrand.

Asbo: de quo hæc scribit *Joannes Comnenus medicus in Proscy-
netario sancti montis Asbo*, conscripto & typis dato sub Au-
thente & Duce Ungaro *Ulachiz Constantino Bessaraba Voëvo-*
do; dedicato autem *Theodosio* Metropolitano Ungaro *Ula-*
chiz, typis Anthimi Hieromonachi ex Iberia in Monasterio *Sy-*
nagobi anno Chr. 1701. apud *Montfauconium* in *Palæographia*
Græca pag. 471. „ *Divinum sacrumque Monasterium Chilan-*
„ *tarii, τῷ Χιλανταρίῳ*, ad litus maris habet pulchrum navale
„ cum turri excelsa & murorum septo spectabili. *Monaste-*
„ *rium* autem sursum in monte positum est, vere magnum &
„ jucundum aspectu: ejus Templum ornatur nomine San-
„ ctissimæ (a) *Deiparæ τῶν εἰσοδίων*, totumque plumbo
„ opertum est. Fundatumque fuit sumtibus *Stephani (b)*
„ *Servizæ & Romanizæ Regis* qui *Romani Romanorum Impera-*
„ *toris* gener erat. *Et post pauca*. Fundatores hujus templi
„ præterea sunt sancti *Sabbas*, & *Symeon* pater ejus ex *Ser-*
„ *via* „. Ad *Sabam* redeo: de quo pergit *Quienus* enarrans:
„ *Ugentissimis populorum, Regis*que, & *magni Jupani fra-*
„ *trum* suorum precibus exoratus, *Servizæ Archiepiscopus* sæ-
„ *culo* decimo tertio designatus fuit, & ab *Arsenio Patriar-*
„ *cha Constantinopolitano*, si sua sit *Dositheo Hierosolymita-*
„ *no* fides, ordinatus anno mundi 6726. seu Christi 1218. „
Atqui anno Chr. 1218. *Constantinopolitanam Græcorum Ca-*
thedram tenebat *Theodorus Irenicus*, cognomento *Copas*, qui
Michaeli Autoriano anno 1214. defuncto, post vacationem
decem mensium subrogatus est die 8. Septembris anno 1215.
obiitque die 3. Junii anno 1222. At vero *Arsenius*, cognomen-
to *Autorianus*, non nisi anno 1255. post *Manuelem* inaugura-
tus fuit, de quo vide *Allatium de Consensu* pag. 724. & *Ban-*
durium pag. 931.

Post

a Id est, Præsentationis *Deiparæ* ad Templum.

b *Stephanus Neemanes* designatur, *Dellæ* filius, *Servizæ & Rasciz* (seu *Romanizæ*)
Rex, pater *Simeonis*, & avus *Sabbæ*. Deceptus est autem *Joannes Comnenus*, dum
Stephanum hunc *Neemanem* vocat *generum Romani Romanorum Imperatoris*: Non
enim hic *Neemanes*, sed filius ejus *Simeon* (qui & ipse *Stephanus* dictus est) uxorem
habuit *Eudociam*, *Alexii* fratris *Isaci Angeli Imperatoris*, neptim. *Chilantarium*
itaque *Serviorum Monasterium* in monte *Atho* primus fundavit *Stephanus Neemanes*,
deinde amplavit aut perfecit *Stephanus Simeon*, ejusque filius *Rascus*, qui ibidem
factus *Monachus*, *Sabbæ* nomen assumpsit. *Servios*, *Bulgaros*, *Iberos*, & *Ruthos* in
eodem monte *Atho* sua excoobia habuisse, constat ex laudato *Presbytero* apud *Mont-*
fauconium in *Palæographia Græca*.

Post vero quum Romanæ Sedis (a) communionis con-
 fectus esset, [*inquit Quiemus*] ,, Latini generis Patriar-
 ,, cha, qui Constantinopoli sedebat, vices illi suas in complu-
 ,, res Illyrici provincias commisit, ut deinceps instar Patriar-
 ,, chæ haberetur. Nimirum non ita pridem Christiana utriuf-
 ,, que Principis industria Concilium nationale Innocentii Pa-
 ,, pæ IV. [*leg. III.*] nutu celebratum erat, in quo præside-
 ,, ntibus Joanne Sedis Apostolicæ Capellano & Simone Subdia-
 ,, cono Legatis, saluberrima statuta condita erant pro refor-
 ,, matione Ecclesiarum Dalmatiæ, Serviæ, & Diocliæ, quibus
 ,, subscriperunt Joannes Diocliæ & Antibari Archiepiscopus,
 ,, cum Dominico Archipresbytero Antibarensi; necnon
 ,, Episcopi, Petrus Scutari, Joannes Polatii, Petrus Driva-
 ,, sti, Dominicus Svacii, Natalis Dulcinæ, Theodorus Ser-
 ,, viæ, applaudente Vukfano Rege, & Venciano Principe.
 ,, Quocirca Sabbas per omnem Dioccesim suam nullas optimi
 ,, Pastoris partes omisit. Montis Atho interim Monachos iden-
 ,, tidem invisebat, ad quos tandem, Ecclesiæ suæ vinculis so-
 ,, lutus, se recipiens, in Monasterio Milesevo intra avitas di-
 ,, tiones structo, meritis plenus ad cælos evolavit die 14. Ja-
 ,, nuarii anno 1250. ,, Hæc fere verbatim ex Jo: Tomco Mar-
 ,, navito: qui addit: ,, Pastoralis ejus indefessæ sollicitudini,
 ,, regio sanguine roboratæ, dos altera summis quibusque Præ-
 ,, sulibus imprimis necessaria, discretio nimirum, proxime jun-
 ,, cta accessit. Quum enim populi sibi per vices Constantino-
 ,, politani Throni commissi, ex Græcis, Latinis, Illyricisque,
 ,, ritu scituque discrepantibus, constarent, mistisque sedibus
 ,, plerumque inter se agerent; ita eorum saluti promovendæ,
 ,, ita pacis inter eos conciliandæ, Christiana dexteritate pru-
 ,, dentiaque se gessit, ut ex diversissimis gentibus, moribus,
 ,, animis, omnium in sui amorem & observantiam adtractis,
 ,, eos tamquam unius familiæ plebeculam, caritate mutua
 ,, conjunctos efficeret. *Et paucis interjectis.* Hisce dotibus

F 2

,, Ser-

XVIII.

S. Sabbas, Vicarius
 Latini Patriarchæ
 Constantinopolita-
 ni, Patriarcha Ser-
 viæ & ipse dicitur,
 Græcis, Latinis,
 Sclavisque in Ser-
 viæ Regno habitan-
 tibus præerat. Ab-
 dicato Episcopatu
 in montem Athos
 se confert, & in
 Milesevo cœno-
 bio moritur circa
 ann. 1250. ejus
 Reliquiæ a Turcis
 exusta. Illius in E-
 piscopatu success-
 or nuncupat se,
 Archiepiscopus
 Pekenfens, & om-
 nium Serblorum &
 Bulgarorum, atque
 totius Illyrici Pa-
 triarcham.

^a Anno nempe 1210. quo Stephanus Rex, ipse Sabæ frater, abjecto Græcico Schismate, per Legatum Sedis Apostolicæ coronatus fuit, uti supra dixi. Erat eo anno Latinus Constantinopolitanus Patriarcha *Gervasius Tuscus*, qui *Tibone* Mantoceno Latinorum primo Patriarchæ anno 1214. defuncto subrogatus, anno 1220. decessit, successorem habens *Matthæum* sive *Matthiam* usque ad annum 1226. Sede illa potitum.

33 Servienti Ecclesia, aliisque plebibus egregie institutis, post
 33 plures annos in pastorali officio utiliter exantillatos, pristinae
 33 solitudinis & uni sibi vacandi desiderio, tandem obtinuit,
 33 ut solutus ab Ecclesiae suae vinculo, antiquos montis Athos
 33 recessus repeteret; ita tamen, ut & alibi Monasticam vitam
 33 agentibus aliquando sui praesentiam non denegaret. Hinc
 33 dierum meritoremque plenius, demum in Milesevo Cœ-
 33 nobio intra avitas ditiones constituto, terrena sarcina depo-
 33 sita, volavit ad cœlos die 14. Januarii circa quinquagesi-
 33 mum tertii decimi seculi annum 33: Corpus ejus post annos
 33 fere 350. in summa omnium veneratione semper habitum, ab
 33 impio Turcorum Duce anno 1595. combustum fuit. Sic enim
 33 idem Marnavitus de Sinano summo Othomanicæ aulae Duce:
 33 qui nonagesimo quinto anno sextidecimi Christiani seculi,
 33 coacto centum millium militum exercitu in Serviam irrum-
 33 pens, bello reliquii sancti Episcopi indicto, ad Mileseceum
 33 oppidum, ubi magna veneratione cultæ habebantur, advo-
 33 lans, sacrum corpus tumulo extractum flammis incendit sa-
 33 crilegis 33. Qui tamen Regum Serviae ac Bosniae beneficio
 33 Herzegovinam obtinuerunt, non alio, quam *S. Sabae Ducatus* no-
 33 mine illam appellantes, se ipsos *Custodes Sepulcri Sancti Sabae*
 33 dici voluerunt. Serviae quoque Archiepiscopus, qui se *Patriar-*
 33 *sham* in suis diplomatibus appellat, praefixis *Jesu Christi* in me-
 33 dio, & hinc inde *Sanctorum Sabae* atque *Simeonis* nominibus,
 33 hunc sibi titulum vendicat: 33 Sanctus Sabas Archiepiscopus
 33 Serbiensis. Jesus Christus. Sanctus Simeon Serbiensis. Moy-
 33 ses miseratione divina Archiepiscopus Pekenensis, & omnium
 33 Serblorum & Bulgarorum, atque totius Illyrici Patriarcha:
 33 quemadmodum videre est in iis' (a) Chartis, quas *Commen-*
 33 *dati-*

a Cl. Matthaeus Caramanus Archiep. Jaden. in sua Dissert. de Slavica lingua Li-
 terali in facris adhibenda num. LXVI. recitat litteras Moysei Archiepiscopi Peensis,
 quibus sic subscribit: 33 Orthodoxus Archiepiscopus Pekenensis & Patriarcha Serblo-
 33 Slavorum Moyse Raik 33. Idem Caramanus num. LXXI. ostendit, Archiepiscopus
 33 Montis nigri eodem Slavico sermone in suis literis uti, profertens haecce eorundem Ar-
 33 chepiscoporum, qua se exornant, Inscriptionem: *Na Sabas Cernoevich, miseratione*
 33 *Divina, Orthodoxus Archiepiscopus, Zetina, u Eundepio, u Pijemija, Zepia Gopi*
 33 *Poselovna, Zetina, Scanderia (idest, Albania, sic dicta a Scandier-Bago Castrato*
 33 *olim ipsius regionis Domino) u Maritima, Montis nigri Imperator.* Subjungit Com-
 33 mentitium Diploma Leonis Papae IV. Slavico sermone exaratum, quo Archiepiscopus
 33 Montis nigri suam Primatiam tueri conatur potestatem, in hac verba. 33 Miseratione

dititias vocant, & in aliis, in quibus *Indulgentiam* largiri se iactant.

Stephanus sancti Sabbæ ex Stephano Rege nepos, *Urosius* dictus, uxorem duxit *Helenam*, ut volunt, ex Francia ortam: ex qua filios suscepit *Stephanum*, cognomento *Dragutinum*, & *Urosium*, dictum *Milutinum*. Uterque frater, una cum matre, vivebat anno 1288. quo Nicolaus Papa IV. missis ad ipsos Marino & Cypriano Ordinis Minorum, ad Ecclesiæ Romanæ obsequium illos adducere conatus est. Exstant apud Raynaldum ann. 1288. num. 29. & 31. binæ hac de re Pontificiæ literæ, quarum prima inscribitur: „ Viro magnifico Urosio illustri
 „ Regi Sclavorum, gratiam per quam gloriam obtineat in fu-
 „ turo „ Altera: „ Charissimæ in Christo filiæ Helenæ Reginæ
 „ Sclavorum illustris. & Apost. Bened. *Et post pauca*. Hanc
 „ itaque fidem vigere in tua progenie cupientes, magnificos
 „ viros Stephanum & Urosium illustres Reges Sclavorum, natos
 „ tuos, per nostras literas hortandos duximus & monendos.

Idem Nicolaus IV. quum anno 1291. accepisset, Helenam Serviæ Reginam Stephani uxorem, proxima ætate cum Georgio Bulgarorum Imperatore colloquium habituram, ut illum ad S. R. E. communionem perduceret, hanc ei scripsit Epistolam (a) Dat. apud urbem veterem x. Kal. Apr. anno 1v. idest Chr. 1291. „ Charissimæ in Christo filiæ Helenæ
 „ Reginæ Serviæ illustri. Gaudemus, filia charissima. . . quod
 „ sicut per dilectum filium Marinum Archidiaconum Antiba-
 „ ren.

XIX.

Stephanus Urosius, Sancti Sabbæ ex Stephano Rege nepos, Serviæ Rex, cum Helena uxore. Eorum filii Stephanus Dragutinus, & Urosius Milutinus. Nicolaus IV. Papa ad Urosium & Helenam epistolæ.

XX.

Stephani Urosii, & Helenæ, Serviæ Regum, studii pro Bulgaria ad eandem catholicam revocandis, & pro hæreticis in Bosnia profligandis. Nicolai IV. Papæ ad illos epistolæ, qui

„ ne Divina, nos Leo Quartus Papa veteris Romæ, & Index universalis, successor
 „ sancti Cypriani Apostoli Petri, damus & impertimus Episcopatus iuxta Canones
 „ Sanctorum Apostolorum; & damus potestatem sacratissimo Metropolitano Albanensi,
 „ ut habeat virtutem & potestatem spirituales, & per illum Regem, aut
 „ Dynastam non sit removibilis, sed confirmata, & conservata juxta Canones San-
 „ ctorum Apostolorum Petri & Pauli, & reliquorum: Et sint huic Episcopo confi-
 „ nia ab Oriente de Albania ut consistit Scelta usque ad Album campum: ab occi-
 „ dentem, ut consistit Adriaticum mare usque ad Ragnum: a septentrione habeat
 „ usque ad Zachumiam: virtutem spiritualis potestatis habeat ligandi & solvendi,
 „ datum anno Christi 443. in veteri Roma. . . Nullus est ambigendi locus, quin
 „ spatium sit hoc diploma: videtur tamen ab Archiepiscopis *Montis nigri* tum confir-
 „ matum, quum Græci Byzantini Patriarchæ conati sunt eos Archiepiscopos, (quibus
 „ Latini Patriarchæ Constantinopolitani suas vices in totam eandem provinciam. Summis
 „ Romanis Pontificibus annuentibus, concesserunt, ut deinceps instar Patriarchatum
 „ haberentur) suæ ditioni subijcere. Vide quæ supra dicta sunt de Sancti Sabbæ Vicaria
 „ potestate.

a Apud Raynald. ad ann. 1291. num. 40. 41. 42. 43.

& eos in clientelam Sedis Apostolicæ recipit, & Petrum in urbe Sava Episcopum, iidem rogantibus, instituit.

ren. tuæ celsitudinis nuncium lata niente suscepimus, tu lumine fidei catholicæ divinitus illustrata, ipsam non solum observare devotis affectibus comprobaris, sed alios etiam ad illius agnitionem, & ejus terminos propensius dilatandos openi & operam multæ sollicitudinis studio non desinis exhibere. . . Sane quum dictus Archidiaconus nobis ex parte tuæ celsitudinis duxerit supplicandum, ut magnifico Principi Georgio Imperatori Bulgarorum illustri, cum quo super reductione ipsius ad devotionem Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ ac ad Fidei Catholicæ unionem proponis habere colloquium hac æstate, nostras exhortationis literas scribere dignaremur; nos hujusmodi tuæ Serenitatis salubre propositum condignis laudum præconiis attollentes, eidem Imperatori juxta præfatæ supplicationis oraculum, necnon & Ven. fratri nostro . . . Archiepiscopo Bulgarorum, qui ut nostris ac tuis in hac parte desideris satisfiat, potest existere plurimum fructuosus, nostras exhortatorias literas, prout expedire vidimus, duximus dirigendas. . . Complexus est eandem Reginam multis Apostolicis beneficiis Nicolaus: atque una cum Stephano viro Rege in Apostolicæ Sedis clientelam accepit, literis dat. *apud Urbem veterem Id. Martii Anno 14. Chr. 1291.* Charissimo in Christo filio Stephano Regi Servie illustri. Quanto devotiori studio Sacrosanctam Romanam Ecclesiam revereris. *Cetera*, . . . Flagitan tibus eadem Regina Helena, atque Archiepiscopo Antiharenfi, ut in urbe Sava, quæ antea bellorum injuria eversa conciderat, dein fuerat instaurata, Episcopalem Sedem erigeret, idem Nicolaus PP. annuit, ac Petrum, qui ab urbis illius Clericis electus fuerat, consecrari jussit, Epistola dat. *apud Urbem veterem 11. Id. Junii Anno 14. Chr. 1291.* Archiepiscopo Antiharenfi. Per tuos, & etiam charissimæ in Christo filiæ nostræ Helenæ Reginæ Servie illustri literas nuper nobis transmissas accepimus, quod in Albaniam partibus juxta Sclavos quædam habetur civitas, Sava nomine, quæ jam longi temporis spatio destructioni succubuit, ejus incolis per diversa loca dispersis; sed de novo in civitate prædicta quamplures viri Catholici de incolarum ipsorum progenie, ut dicitur, existentes, & alii etiam diversarum partium convenerunt, moram-

,, que

„ que in illa continuam contrahunt, Episcopum cum instantia
 „ postulantes. Propter quod prædictæ civitatis Clerici ad ele-
 „ ctionem procedentes Episcopi, quemdam Presbyterum
 „ Petrum nomine, virum utique catholicum & fidelem, in
 „ suum, & ejusdem civitatis elegerunt Episcopum & Pasto-
 „ rem, petendo a Te, utpote Metropolitanò ipsorum, hu-
 „ militer & instanter, ut electionem hujusmodi auctoritate
 „ tibi tradita confirmares: sed petitioni eorum annuere nolui-
 „ sti, nisi prius super hoc a nobis licentiam obtineres. Quare
 „ tu, & præfata Regina nobis supplicastis humiliter, ut per
 „ hoc providere de benignitate solita dignaremur. Nos igitur
 „ . . . fraternitati tuæ per Apostolica scripta mandamus,
 „ quatenus, si inquisita de modo electionis, eligentium stu-
 „ diis, & electi meritis diligentius veritate, dictam electio-
 „ nem canonicam, & de persona idonea inveneris celebra-
 „ tam, ipsam de consilio dilecti filii . . . Prioris Prædicato-
 „ rum, & . . . Guardiani Minorum Fratrum Ord. de Ragusio,
 „ auctoritate nostra confirmare procures, ac eidem electo
 „ munus consecrationis impendas. *Cetera* „ . Insignis quo-
 „ que Regis ac Reginae Servia ad servandum religionis primæ-
 „ vum florem zelus extitit. Qua enim cura Bulgaros ad Lati-
 „ næ Ecclesiæ obsequium pellicere studuerunt, ea hæreseos lu-
 „ em, quæ in Bosnia sibi obnoxia serpebat, delere contende-
 „ runt, atque oratorum opera flagitarunt, ut fidei Censores ad
 „ excidendos hæreticos constitueret. Proinde Nicolaus Papa
 „ egregio in Romanam Ecclesiam eorum studio gratulatus, sic
 „ ad Stephanum Regem scripsit Epist. Dat. apud Urbem vete-
 „ rem x. Kal. Apr. anno IV. Chr. 1291. „ Charissimo in Christo
 „ filio Stephano Regi Servia illustri. Quoniam inter cetera
 „ mentis nostræ desideria illud insidet potissimum cordi no-
 „ stro, ut fides catholica, quam tenet, profitetur & docet
 „ Sacrosancta Romana Ecclesia, mater univerforum fidelium
 „ & magistra, . . . Sane quum tu, fili charissime, zelo fidei
 „ ac devotionis accensus, per dilectum filium Marinum Ar-
 „ chidiaconum Antibavensem, tuæ cellitudinis nuncium,
 „ Apostolatu nostro duxeris humiliter supplicandum, quod,
 „ quum in partibus Bosnia tuæ ditioni subiectis sint quampluri-
 „ mi hæretica pravitate infecti. . . aliquas personas idoneas,
 „ regio-

» regionis illius idiomatis non ignarus, . . . mittere dignare-
 » mur ad partes eandem, . . . Subdit, se Minoritarum Scla-
 » voniæ supremo Magistro imperasse, ut duos religiosos viros ad
 » id obeundum munus deligat, quos Apostolica instruit auctori-
 » tate, ac Stephano Regi commendat. Helenam denique Re-
 » ginam hortatur, ut in extirpandis in Bosnia hæresibus, regia
 » studia conjungeret, fideique Cenforibus faveret, quibus eam
 » provinciani imponebat.

XXI.

Ad Helenam Re-
 » ginam scribit Ni-
 » colaus IV. ut Ste-
 » phannus Draguti-
 » num & Urosium
 » Milutinum, ipsius
 » filios, ad catholi-
 » cam fidem revoca-
 » re studeat. Bene-
 » dictus XI. de Schif-
 » mate in Serviam
 » illato ad Martinū
 » Archiep. Antibar-
 » ensem & ad Re-
 » gem Servix literas
 » mittit.

Atque hæc, quæ sub Nicolao IV. Papa gesta scriptaque hæ-
 » tenus narravi, ad Stephanum Sancti Sabæ ex Stephano Rege
 » nepotem, ejusque uxorem Helenam spectant. Uterque enim
 » Catholicam Religionem impense coluit. Non sic eorum filii
 » Stephanus Dragutinus & Urosius Milutinus: quos proinde,
 » tamquam a catholica communione alienos idem Nicolaus IV.
 » per suas literas hortandos & monendos duxerat anno 1288.
 » Benedictus autem XI. qui anno 1303. in locum Bonifacii VIII.
 » substitutus fuit, in Epistola ad Martinum Archiep. Antibaren-
 » sem dat. xiv. Kal. Decemb. anno 1. idest, exeunte anno
 » Chr. 1303. (apud Raynald. num. 58.) ingentia mala a Schi-
 » smate Græcanico in Serviam aliasque regiones invec̄ta testatur.
 » Ad audientiam nostram (inquires) pervenit, quod in Ar-
 » bania, Polato, Canavia, Durario, Cataro, Dulanio
 » (leg. Dulcinio) Suacio, Scodro, Drivaſco (leg. Drivaſto)
 » Antibaro, & quibusdam aliis locis sub dominio Andronici
 » Imperatoris Græcorum, ac Orosii Regis Servix, & fratris
 » ejus S. (idest, Stephani) necnon charissimæ in Christo filix
 » Helenæ matris eorum, Reginæ Servix illustri, positis, tem-
 » poris nequam faciente malitia, adeo in Prælatiſ & Clericis,
 » Religiosis quoque personis, & aliis, propter diversa & enor-
 » mia . . . criminum, quæ committuntur ab ipsis, Ecclesiasti-
 » cæ religionis est deformata honestas, . . . Ea vitia enumeran-
 » tur, iisque abolendis ut operam suam impendat Antibarenſis
 » Archiepiscopus, monetur. Tum num. 59. subjicitur Ponti-
 » ficia ad Regem Servix hæc epistola Dat. Laterani x. Kal. Janu-
 » arii eodem anno. » Magnifico Principi & Regi Servix,
 » ad unitatem matris Ecclesiæ sollicitè properare. Romana
 » mater Ecclesia salutem quærens jugiter filiorum, dolet ab
 » intimis, quum eorum quempiam conspiciat a suo gremio de-
 » viare,

viare, ipsosque studet ad viam reducere veritatis. Gaudemus quidem in Domino, quod sicut fide dignorum relatione didicimus, ac alias evidentibus apparere dicitur argumentis, licet tu haec, ac Barones & populus Regni tui ab ipsius Ecclesiae obedientia recedentes, via lucis dimissa, diu per semitas ambulaveritis tenebrarum; nunc tamen tu inspiratione divina ad iter aspiras redire salutis, ejusdem videlicet Ecclesiae unitatem.

Idem Urosius anno 1308. missis ad Clementem V. Pontificem oratoribus, ut in eundem cum Romana Ecclesia conjunctionis, quo flagrabat desiderium exponerent, viroque exposcerent doctrina exultos ad subditos populos instruendos informandoque fide catholica, tum etiam ut vexillum ab Apostolica Sede flagitarent; hanc ab eodem Clemente V. retulit Epistolam (a) Datum Pictav. Kalendis Apr. anno 3. idest Chr. 1308., Magnifico viro Urosio Regi Rasciae illustri, gratiam in praesenti, quae perducatur ad gloriam in futuro. E Prædicatorum & Minorum ordinibus religiosos viros leatissimos Clemens V. ad Urosium Regem transmittit: praescribitque fidei formam, quam esset professurus. Quae vero (inquiens) circa reditum tuum ad unionem Sanctae Romanae Ecclesiae, ac Schisma eminens profugandum exigimus, inferius annotantur. In primis, quod Symbolum Nicæni Concilii: Credo in unum Deum, in Ecclesiis Regni tui & terrarum tibi subjectarum in ea parte, ubi de Spiritu Sancti processione in eo agitur, cantetur publice, dum Missarum solemniam celebrantur, & sic etiam doceatur populus: *Et in Spiritum Sanctum Dominum & vivificantem, qui ex Patre Filioque procedit.* Et quod Tu, Prælati, Clerus, Calogeri, & populus dicti Regni tui, profiteamini Romanum Pontificem esse Christi Vicarium, & B. Petri Apostoli successorem, eamque potestatem habere ligandi atque solvendi, quam idem Apostolus noscitur habuisse; ac ipsam etiam Romanam Ecclesiam super omnes obtinere primatum & etiam principatum: quodque Tu pro te & pro populo tuo obedientiam & reverentiam eidem promittas Ecclesiae: ac Prælati ejusdem ipsa jurent, omni Schismate primitus abjurato. Et

Tom. V.

G

33 quod

XXII.

Sub Clemente V. Stephanus Urosius, Prædicatoris petiit, ut subditos catholicae hæc instruant, sibi que Vexillum detestant: sed irrito conato. Servii tunc temporis Schismatici,

a Apud Raynald. ann. 1308. num. 16. & seq.

„ quod Archiepiscopi, Episcopi, Abbates, Archimandritæ
 „ Regni tui per electionem canonicam eligantur, siue etiam
 „ postulentur; ita quod inferiores Prælati suarum electionum
 „ confirmationes a superioribus suis recipiant; Episcopi vero
 „ a Metropolitanis suis confirmationem & consecrationem;
 „ Metropolitanus autem hæc, & Pallium, in quo Pontificalis
 „ plenitudo designatur officii, sine præjudicio Constantinopoli-
 „ tanæ Sedis, & Patriarcharum, qui erunt ibidem, gra-
 „ tiam & communicationem Apostolicæ Sedis habentium; si
 „ forsân Regnum tuum vel aliqua ejus pars, de Patriarchatu
 „ dictæ Constantinopolitanæ Sedis existat, suscipiant ab Apo-
 „ stolica Sede prædicta, Regali potestate & qualibet alia lai-
 „ cali nihil sibi in his quomodolibet vendicante. Latinorum
 „ Ecclesias in Regno tuo postas, per te vel alium occupatas,
 „ dimittas libere, & ab aliis facias omnino dimitti. Latinos
 „ in honore habeas, & præcipue Sacerdotes: eorum a te &
 „ hominibus Regni tui non declinentur Missæ, neque sacrifi-
 „ cia, sed pro loco & tempore cum omni reverentia au-
 „ diantur. Verùm, ut tantæ salutis opus, ac tanti boni felix
 „ auspiciis optatum, faciente Deo, sortiatur effectum, ecce
 „ Ven. fratrem nostrum Ægidium Patriarcham Gradensem,
 „ & dilectos filios fratres Lapum Prædicatorum, & Artani-
 „ sium Minorum Fratrum ordinum Procuratores in Romana
 „ Curia generales, latores præsentium, viros utique vita &
 „ religione conspicuos, honestate decoros, sacræ Scripturæ
 „ scientia præditos, ac nobis & dictis fratribus nostris accep-
 „ tos, pro his exequendis ad tuam magnificentiam, tanquam
 „ salutis & pacis angelos, juxta tuæ petitionis instantiam de-
 „ stinamus, . Committit idem Pontifex aliis literis provin-
 „ ciam istam legatis, ut Regem Urosium in sinum Romanæ
 „ Ecclesiæ admittant, ac promissa perficienti Vexillum in ipsius
 „ exercitu præferendum, quum adversus infideles expeditionem
 „ moveret, tradant: tum in Missarum solemnibus Dominicum
 „ corpus in Fermentato confici permittant. „ Quod autem in
 „ Fermentato (inquit) pane per Sacerdotes non Latinos Re-
 „ gni prædicti rite ordinatos in Missarum solemnibus Corpus con-
 „ ficiatur præferendum, quousque aliud per Apostolicam Sedem
 „ ordinatum fuerit, quam præmissa perfecta extiterint, &
 „ „ quod

„ quod idem Rex interesse possit Missis hujusmodi, tolera-
 „ mus „ . Ex quibus manifeste apparet, tam Regem Uro-
 „ sium, quam Servios Græcanici Ritus ac Schismatis fuisse tunc
 „ temporis cultores; Latinos autem in ejus Regno tanquam
 „ exteros fuisse habitos. Agit de ea Legatione Bernardus in Chron.
 „ Rom. Pontif. quam hoc anno 1308. decretam affirmat; subdit-
 „ que, Urosium Legatos Apostolicos debita observantia profes-
 „ tum; pia tamen vota, ne matrem fratremque in se concitaret,
 „ in opus non perduxisse. „ Anno (inquit) Domini (a) præ-
 „ taxato 1308. mittuntur nuncii & Legati a Papa frater Ægi-
 „ dius de Ord. Prædicatorum Patriarcha Gradenfis, & Procu-
 „ rator Ord. fratrum Prædicatorum, & fratrum Minorum in
 „ Curia ad Regem Rasciæ, qui prius ad Papam suos nuncios
 „ destinarat, innuens quod volebat fidei & obedientiæ Romanæ
 „ Ecclesiæ se submittere & subesse, & Regnum suum pertra-
 „ here ad hoc ipsum. Fueruntque præfati nuncii recepti a Re-
 „ ge debito cum honore: finis tamen intentus nullus fuit, aut
 „ modicus subsecutus, quia ipse matris suæ & fratris metu re-
 „ tractus, penitus nihil egit „ . Atqui Helena Urosii mater
 „ Orthodoxam fidem egregie colebat, uti ex supradictis pat-
 „ tet. Itaque rectius aliam attingit causam Ptolemæus Lucensis
 „ hist. Eccl. lib. 24. cap. 39. de Clemente V. sic scribens: „ Mi-
 „ sit Nuncios ad Regem Rasiæ, qui ad obedientiam Romanæ
 „ Ecclesiæ promiserat se venturum, quia Veneti cum Carolo
 „ sine terra concordaverant Imperium accipere Constantino-
 „ politanum. Videns autem tractatus non procedere, Papa-
 „ les nuncios vacuos remisit „ . Cangius de eodem Urosio
 „ pag. 289. „ Is est porro Urosius, qui anno 1308. cum Carolo
 „ Vadensi Comite, Constantinopolitano Imperatore, pactum
 „ iniiit, quo militares copias ad Imperii recuperationem ei sub-
 „ ministraturum sese obstrinxit, oblata in super in uxorem Ca-
 „ rolo illius filio, filia sua unica Zariza, quam ex Elisabetha
 „ conjuge susceperat.

Anno 1318. gravi ac intestino bello divexatus fuit (b)
 Urosius, procerum plerisque ab eo defectionem molitis, quos

G 2

inter

XXIII.
 Albanæ principis
 adversus Urosium
 Servie Regem

a Cod. Vat. MSS. 3765. & Raynald. ad ann. 1308. num. 29.

b Michas Madius Cod. Vat. 7015. pag. LXVI. de Stephano fratre Regis Urosii:
 „ Anno MCCCXVII. D. Rex Stephanus Rasciæ carnis debitum solvens, diem vi-
 „ „ tinum

Schismaticum Jo:
Pp. XXII. ex filio
lat. Urofi m. r. s. &
nepos Uladislaus
& Constantinus.

inter existere Musachus Clissaniæ Comes, Andreas Musachus Albanæ Regni Marecallus, Theodorus Musachus Protosebastus, Ladislaus Conoicus Dioclezæ & Albanæ Maritimæ Comes, & barones alii, qui vicinos Servia Principes in suas traxere partes, in iisque Philippum Tarentinum Principem, Regem Hungariæ Carolum, & Mladienum Bosniensem Banum, Joannes XXII. Papa literis dat. *Avinione xv. Kal. Jul. anno 1318.* „ Dilectis filiis nobilibus viris Guillelmo Bleniste „ Protosebastori, Guillelmo Comiti, Paulo Materango „ cæterisque Baronibus Regni Albanæ „ Eos excitat, ut meditata adversus impium ac Schismaticum Urosum consilia ad opus perducant: „ Ex fide dignæ ininuationis assertione non „ absque paternæ compassionis affectu percepimus, quod vos „ sub gravi tyrannide illius Regis peristi Rasciæ, nedum „ Schismatici & religionis Christianæ totaliter inimici, quin „ etiam omni humanitatis destituti fœdere, & ultra feralem „ sævitiam efferato animo sævientis, quasi ex cujusdam necessitatis indicto, propter temporis corrupti malitiam in- „ viti convivitis, firmo concepto proposito illius declinandi „ perfidiam, quamprimum opportunitas arridebit, ne ab ipsius „ convictu mores perditos contrahatis; tamquam viri catho- „ lici, & in orthodoxæ fidei veritate fundati, ac spiritu in- „ spirati Dominico, dum favebit aura felicior, educturi li- „ benter in publicum, quod ad tempus dissimulare cogi- „ mini, quodque latet de sinceritate vestræ fidei ac de- „ votionis introrsum. Porro, filii, de tam laudando ve- „ stro proposito gratulamur, quod nimirum acceptum ha- „ bemus in germine, & profecto fiet acceptus, dum suo „ tempore ad fructum pervenerit consummatum „. Aliis literis (a) excitat ad constantiam in fide catholica, in qua hæctenus persisterant, Mentulum Musachium Comitem Clissaniæ, Andream Musachium Regni Albanæ Marecallum, & Theodorum Musachium Protosebastum, atque in suscepto de

excu-

„ timum suæ mortis signavit: etiam Uladislaus ipse filius, per patrum suum, „ scilicet Regem Urosum, carceratur „. Emendanda igitur Veneta Cangii editio, „ in qua de antedicto Stephano pag. 210. sic legitur: „ Tradit auctor coætaneus *idest*, „ *Nichas Madius c. 1.*) obiisse Stephanum anno 1307. ejusque filium Uladislaum „ statim postea ab Urofo in carcerem conjectum.

a Tom. 1. epist. 571. 573.

excutiendæ impii Rasciæ Regis servitutis, tuendæque fidei
 Catholicæ consilio confirmat. Uladislauri insuper Conoic,
 Diocliæ & Maritimæ Albanæ Comitem, virum Catholicum,
 ad premenda alte pectore illa consilia, quumque affulisset oc-
 calio, explicanda, est adhortatus. Conjunctis itaque horum
 Macedoniæ ac Serviæ procerum cum Philippo Tarentino Prin-
 cipe & Carolo Hungariæ Rege, studiis, amplificata est (ut scri-
 bit Raynaldus) „ In Rascia & Macedonia res Catholica an-
 „ no Domini 1320. Ind. 3. parva Caroli Hungariæ Regis vir-
 „ tute gloriosissima victoria de Urosio tyranno Schismatico,
 „ qua Regnum illud amplissimum ditioni ejus adjunctum est.
 „ Haferant tamen adhuc in Schismaticorum potestate, mari-
 „ tima Macedoniæ loca: ad quæ expugnanda, ac parva reti-
 „ nenda, quum novis viribus opus esset, Pontifex Jo: XXII.,
 „ cujus auspiciis & consiliis bellum illud sacrum susceptum
 „ erat, Ungariæ finitimos Reges ac Principes Orthodoxos,
 „ Fridericum scilicet in Regem Romanorum electum, Ula-
 „ dislaum Loktekum Poloniæ Regem, Joannem Regem Boë-
 „ miæ, Liupoldum Austriæ, Henricum Carinthiæ Duces; ut in
 „ tam commendanda causâ ad rem Catholicam propagandam
 „ latius confirmandamque auxiliariis copiis Carolum Regem
 „ juvarent, scriptis (a) literis sollicitavit. Victus Urosius,
 „ Carolum Regem ut supremum Dominum cognoscere coactus
 „ est, & ejurato Schismate, Romanam religionem amplecti, eod-
 „ dem, ut videtur, anno 1320. Eum quidem eodem anno obiisse
 „ ait Nicephorus Gregoras lib. 8. p. 219. & 221. quo *Vesislavus*
 „ Bulgariæ Rex, quem e vita excessisse constat anno 1323. At
 „ vero coætaneus scriptor Michas Madius (b) Urosii obitum
 „ ad ann. 1321. consignat, his verbis: „ Anno Domini 1321.
 „ mense Novembri, luce quinta currente, Rex Urosius Rasciæ
 „ migravit ex hac vita, & Uladislavus nepos ejus tunc a vin-
 „ culis liberatus est: Et Rex Serviæ proclamatus „ . Qua
 „ tamen in dignitate haud pacate vixit *Constantino fratre* bel-
 „ lum movente, regiumque diadema sibi deberi asserente. In
 „ quo quidem dissidio (uti recte Cangius observat) populi in di-
 „ versas partes discessere: Sed tandem Constantinus a fratre
 „ captus,

a Regest. Jo: XXII. Anno 4. Par. 2. epist. 577. & seqq.

b Cod. Vat. 7019. fol. LXXII.

captus, patibulo primum affixus, in duas deinde partes dissectus est. Quæ crudelissimi Principis immanitas fecit, ut ab illius subditis evocaretur (a) *Stephanus*, Urosii Regis filius nothus, qui tum exul Constantinopoli morabatur. Qui quum in Serviam confestim pervenisset, ab omnibus Rex est proclamatus, fugato interim Uladislao, ac in Sirmium sese recipiente, ubi a Stephano captus, & in carcerem coniectus, in eo reliquum vitæ miserabiliter exegit.

XXIV.
Stephanus Urosius
Urosii filius no-
thus, Servia Reg-
num occupat, & a
Jo: XXII. legatos
postulat, qui fidei
sua professionem
excipiant, sibi que
legitimationis di-
ploma deleant.
Urosius a Pontifi-
ce vocatur.

Stephanus igitur, Urosii filius nothus, Rex Servia anno 1322. aut (b) sequenti inauguratus, ut sese adversus hostes domesticos muniret, Philippum Tarentinum Principem in suas partes allicere est conatus, filia ejus Blanca in uxorem expetita, oblatoque ad Imperium Constantinopolitanum recuperandum auxilio; Sed & ne ejusmodi consiliis obstitere religionis, quam ipse Princeps profitebatur, diversitas, Romanam amplecti se exoptare significavit: Principem enixe rogans, ut partes suas erga Joannem XXII. Summum Pontificem interponeret, ut Legatum mitteret, fidei suæ professionem excepturum. Pontifex vero Bertrandum Brundisium Episcopum aliosque aliquot delegavit, qui & Stephani professionem exciperent, eique legitimationis diplomata conferrent, ut & Regnam ipse possidere, filiique in illud succedere possent, quum is ex illegitimo contubernio esset natus: „ Quem, „ inquit Pontifex, sicut accepimus, quondam Orosius Ser- „ viz Rex pater ejus conjugatus genuit de soluta „ . Stephanus porro in Joannis XXII. literis *Urosius* vel *Orosius* nuncupatur. Sed effectum caruere Stephani consilia, quæ in annum 1322. & 1323. referuntur. Raynaldus confundit hunc Stephanum Orosium cum patre Orosio, ex duobus Regibus unum

a Michæ Madius de Stephano filio notho Urosii Regis, fol. LXVI. Cod. Vat. 7019. „ Stephanus filius Regis Urosii naturalis, qui ab eodem Rege multum dilige- „ gebatur ut legitimus filius, per suggestionem Regina (Simonidis videlicet „ Andronici Palæologi senioris Imperatoris filia) Uxorit Regis, a dicto Rege pa- „ tre suo capitur, & in carceribus est detentus in partibus Romanis, volente Re- „ gina & consentiente ipso Rege, excacatur lumine oculorum „ Id factum inter „ annum 1316, & 1317. a Michæ Madio narratur.

b In commentar. de nummis Regum Servia seu Rascia: ab Hier. Zanetti Italice conscripto, & a cl. Argelato Pat. I. de monetis Italia: Mediolani anno 1750. edito pag. 19. perperam dicitur hic Stephanus Regno positus anno 1321. *Urosii nomine sibi impo- „ sedit*. Non enim ante ann. 1321. ejus pater Orosius obiit, neque ipse ante ann. 1322. aut sequentem inauguratus est.

unum eundemque faciens. Quum enim de Urosio patre a Carolo Rege Ungariæ anno 1320. devicto, quæ supra sunt scripta narrasset, subiungit ad annum 1322. num. XLVIII. *Ad leges impostas adigitur*: & num XLV. ad ann. 1323. „ Affinitatem „ Principis Tarentini ambit, arma pro comparanda Constan- „ tinopoli offert, missi ad eum internuncii: præscripta fidei „ profidentæ formula „. Quæ tamen omnia ad Stephanum Urosii filium nothum, non ad patrem Urosium pertinere, certo certius est. Exstant Joannis XXII. literæ datæ Avinione 11. Id. Jun. anno v 11. idest Chr. 1323. Prima, Philippo Tarentino Principi, qui antequam affinitatem cum Stephano contraheret, ipsum Pontificem consuluerat: a quo proinde hoc redditum fuit responsum: „ Valde gratum & placidum „ gerimus, si alias de tua voluntate processerit matrimonium „ memoratum, dum tamen, prout ex ipsorum nunciorum „ tuorum narratione lætenter accepimus, præfatus Rex una- „ cum clero, nobilibus, & populo Regni sui, Schismaticæ pravi- „ tatis deterfa rubigine, solidetur, ut cupere dicitur, in „ firma petra Catholicæ fidei, & integretur Orthodoxæ Mitris „ Ecclesiæ unitati &c. „ Altera, eidem Stephano Regi, quem Pontifex Urosium vocat, sic inscripta: „ Johannes &c. „ magnifico viro Urosio Regi Servicæ illustri, gratiam in præ- „ senti, quæ perducatur ad gloriam in futuro. *Incipit*. Nuper „ dilectus filius nobilis vir Philippus Princeps Tarentinus, „ claræ mem. Caroli Regis Siciliæ filius, per gratos suarum „ literarum affatus & specialem nuncium, nostro Apostolici „ referavit, quod Deo patre luminum ad veræ religionis ze- „ lum prius præparante tuæ mentis affectum, eidem Principi „ per literas & nuncios expressisti, quod dilectæ in Christo „ filiz nobili mulieri (*B. Idest Blanca*) natæ ipsius, conjungi „ desideras societate conjugali; & quod abjurata & dimissa er- „ roris Schismatici vetustate, cum Clero & nobilibus, toto- „ que populo Regni Servicæ, Sacrosanctæ Ecclesiæ Catholicæ „ corpori reintegrari... desideras. *Cætera* „. Tertia, Bertrando Archiepiscopo Brundusino, & Magistro Bernardo de Parma Canonico Adversano, & Joanni Dominici ordinis Fratrum Prædicatorum, Lectori Fratrum Conventus Narbonensis dicti Ordinis: quibus Apocriphariorum Pontificiorum

munus demandat, præscribitque exigendi a Rege Serviano sacramenti formulam, quem Regem iustorum natalium dignitate exornat his verbis: „ Discretioni vestræ præsentium tenore committimus & mandamus, quatenus cum dicto Rege, quem, sicut accepimus, quondam Orosius Servix Rex pater ejus conjugatus genuit de soluta; ut hujusmodi non obstante defectu, libere ad quemlibet honorem seu dignitatem, serenitati Regix congruentem, & quoslibet actus legitimus admittatur; & quod filii sui legitimi sibi in Dominio & honore succedant, auctoritate Apostolica, qua in hac parte vos fungi volumus, & de Apostolicæ plenitudine potestatis dispensetis „ . Porro huic Stephano Orosio, non autem patri ejus (uti perperam scribit Cangius pag. 189.) tribuitur Inscriptio, quæ exstat in Tabula in Æde S. Nicolai Barentis, ubi seipsum inscribit Regem Rassix, Dioclex, Albania, Bulgarix ac totius Maritimæ ab Adriatico Mari usque ad fl. Danubium, in hæc (a) verba: „ Anno Dom. mcccxix. mense Junii, Indictione vi. Orosius Rex Rassix, & Dioclex, Albania, Bulgarix, ac totius Maritimæ, de Culpho Adriæ a mari usque ad flumen Danubii (b) magni, præfens opus Altaris yconam magnam argenteam, lampades & candelabra magna de argento fieri fecit ad honorem Dei & Beatissimi Nicolai, ejus herede astante de Catera filio Dorislavi fideli & experto a prædicto Rege deputato: & nos Rugerius de Invilio Protomagister, & Robertus de Barulo Magister in omnibus præfatis opus de prædicto mense Junio incepimus, & per totum mensem Martium anni sequentis Christo faveute fideliter complevimus „ . Indictio Sexta indicat annum Chr. 1323. quo anno Stephanus filius nothus Orosii regnabat, uti supra ostensum est. Quare emendanda inscriptio, in qua legitur, *Anno Dom. mcccxi. x.* pro quo repone *Annus mcccxxiii.* Corrigendus etiam Zanettus, qui quæ hanc Inscriptioem Stephano Orosio, filio notho Orosii, recte tribuisset, ei subjicit alteram, ad eundem Regem ab ipso perperam relatum: „ mcccv. die xxv. Martii Franciscus (c) de Salomo-

„ ne

a Apud Barchelatum in Hist. Tarvis. pag. 252.

b Apud Zanettum pag. 20. *Danubii Jacini*: per errorem.

c Is fuit frater Castellani de Salomone Episcopi Tarvisini.

33 ne fuit per excelsum Principem, & D. D. Orofium Regem
 33 Rassiæ militari cingulo donatus 33. Atqui Stephanus Oro-
 sius non ante annum 1322. aut sequentem Rex fuit inaugu-
 ratus, ex supradictis. Pertinet igitur hæc postrema inscriptio
 ad ejus patrem Orofium, uti Cangius recte quoad hanc par-
 tem affirmat loc. cit. Habuit hic Stephanus filium cognomento
Stephanum Duscianum, seu *Wksanum*, quem, quum in præ-
 lio adversus (a) Bulgaros strenue se gessisset, utriusque
 Zentæ præfectura donavit. Sed a Proceribus Servianis haud
 multo post (incertum an filio Dusciano invito) in carcerem de-
 trusus, & suffocatus anno 1333. vitam cum Regno amisit.

De Stephano Dusciano, qui Stephano Orofio patri an-
 no 1333. defuncto successit, hæc Cangius ex Byzantina historia
 profert pag. 291. 33 Bellum gessit cum Hungaris, Græcis, ac
 33 Turcis, quos aut per se, aut per copiarum suarum præfectos
 33 sæpius fudit ac prostravit. Mortuo juniore Andronico Pa-
 læologo Imperatore [*anno 1341.*] facta in Macedoniam ir-
 33 ruptione, hanc penitus vastavit: deinde Joannis (b) Can-
 33 tacuzeni, qui se Imperatorem (*anno 1347.*) proclamari
 33 passus fuerat, partibus sese adjunxit, copiis non modicis ad-
 33 juvit, exactumque tandem Imperii finibus [*anno 1355.*] in
 33 Servia excepit: sed mox Joannis Palæologi Imperatoris in
 33 eundem Cantacuzenum Joannis focerum partes amplexus
 33 est. Flagrantibus interea civilibus istis in Græcia bellis,
 33 Acarnaniam, Macedoniam, & Thessaliam invasit, oppida-
 33 que universa in suam potestatem redegit, unica excepta
 33 Thessalonica: ac tum demum *Romanorum & Serviorum*
 33 *Imperatorem* se appellavit, summosque ac eosdem, qui in
 33 Aula Constantinopolitana obtinebant, instituit Magistratus.
 33 In iis Servix Sebastocratorem Decanum, magnum Logothe-
 33 tam Goicum, Despotam Oliverium, Cæsarem Præbulum,

Tom. V.

H

33 Guil-

XXV.

Stephanus Duscia-
 nus, Stephani Uro-
 si filius, Orofius
 & ipse dictus, Imp-
 Romanix, Slavonia-
 niæ & Albanix se
 appellat: ad Inn.
 VI. nuncios mit-
 tit: dubia Rex si-
 dei.

a Causam suscepti adversus Bulgaros belli hanc refert Cangius pag. 291. 33 Bel-
 lum exinde in Michaëlem Stracimirum Bulgarix Regem movit, quod Nedam focer-
 33 rem, ex qua it liberis procreaverat, dimississet, ut Theodoram Palæologinam,
 33 Sretislai Bulgarix Regis viduam, ac Michaëlis Palæologi junioris Imperatoris fi-
 33 liam, duceret.

b Marthæo Cantacuzeno, Joannis filio, Stephanus Duscianus focerem suam in
 matrimonium tradidit. Cangius pag. 291. qui tamen pag. 291. eam *Rajnam* vocat, &
 Stephani ipsius *filiam*.

33 Guilbūm denique de Cataro Comitē Camerariū dixit.
 33 Urosiū autē filiū, Regē renunciavit. Exin cū *Alexandro*
 33 *Bulgariæ* Regē, cuius sororē *Ragofnam* ab Orbino
 33 & Luccario, a Græcis verō Scriptoribus *Helenam* nuncupa-
 33 tam, uxorē duxerat, bellum [*ante annū certe 1350.*
 33 *quō Alexander decessisse dicitur*] suscepit. (a) Nicolaū
 33 Buchinū, nobilem Catarensem, ac ejus Protovestiarium
 33 in Franciam misit anno 1351. qui alteram ex Regis Joannis
 33 filiabus in uxorē filio [*Urosio*] deposceret: at quod Græ-
 33 canicam profiteretur religionē, repulsam passus est. Erga
 33 Romanam tamen se propensiorē deinceps testatus fuerat:
 33 missisque sub annū 1354. ad Innocentiū VI. Summū
 33 Pontificē nunciis, id professus est, de Græcis conquestus,
 33 qui consiliis suis continuo adversarentur, subditosque ab eis
 33 amplectendis avocarent; Baptismi & Confirmationis Sacra-
 33 menta a Latinis Sacerdotibus ac Episcopis collata, iterari
 33 debere persuadentibus. Literas scripsit ad Regē (b) Sum-
 33 mus Pontifex, & ad *Ivaniscum* Serviorum Patriarcham, ad
 33 Ar-

a Raynaldus ad ann. 1147. num. 30. 33 Concepit psum Stephanus Rascie Rex
 33 ejurandi Græcorum schismatis, ac redintegrande cum Romana Ecclesia conjun-
 33 gionis desiderium. Quod quum Pontifici, Marci Scutarenis Episcopi opera, signi-
 33 ficallit, illum Clemens (Papa VI) ad perficiendum sacrum consilium incitavit &c. 33
 33 his ad eum scriptis literis dat. Avinionē VI. Non. Martii anno V. id est, Christi 1347.
 33 Clemens &c. magifico Principi Stephano Regi Rascie illustri, gratiam in presen-
 33 ti, quæ perducat ad gloriam in futuro. Quum, sicut latinet referente Ven. fra-
 33 tre nostro Marco Episcopo Scutarenis, andivimus &c. 33 Addidit oratorio rras alias
 33 ad Rascie principē iteras, Nicolaū Beccham Proroveftiarium, Gregorium Galu-
 33 biam Regni Rascie Cæsarem, aliosque præcetes, ut ad priusnam Ecclesiarum con-
 33 junctionem revocandam pios Regi Stephano adderent stimulos. Vide Reges. ejusdem
 33 Clementis VI. Tom. 5. epist. 1019. 1020. 1021. 1026. & Cod. Vat. MSS. signatum
 33 num. 1756. in vita Clem. VI.

b Raynald. ad ann. 1354. num. 23. 33 Excitati etiam ad Servios cum Romana
 33 Ecclesia conjungendos plures Servie Principes; tum Albanis, Sclavonicisque pro-
 33 ceteris, denique Stephanus Rascie Rex, ac Regina Helena, eorumque filius Oro-
 33 nus, ad consilia de schismate abolendo suscepta perducenda incitati 33. In Re-
 33 gell. Innocentii VI. Tom. 2. pag. 154. 222. 224. 227. 33 Innocentius &c. Stephano
 33 Regi Rascie illustri, gratiam in presenti, quæ perducat ad gloriam in futuro. Per
 33 di e in hios nobiles viros, Boslidarium Judicem generalem, & Nestegium Ce-
 33 phaliam Gæren. ac Damianum de Costara civem Caraten. Apocritarios & procurato-
 33 res magnitudinis tunc &c. 33 Dat. Avin. IX. Kal. Januar. anno 2. id est, mense Decem-
 33 brembri exeuntis anni 1344. Subiungit Raynald. num. 29. 33 Descendit a suscepto eiu-
 33 rando schismatis consilio Stephanus Rascie Rex, retar raro iterum, ut antea in Clem-
 33 ente VI. (ad ann. 1347. num. 37.) meminimus, bello Ungarico, de quo etiam
 33 Acta B. Petri Thomæ Carmelitæ Episcopi Patensis supra memorati.

,, Archiepiscopos & Episcopos, & ad Servizæ procères, quibus
 ,, illos adhortabatur, ut quod tam pie ac sancte decreverant ;
 ,, firmiter adimplerent. Sed & ad Regem, Petrus Thomas
 ,, Carmelita, qui postmodum Constantinopolitanus Patriar-
 ,, cha dictus est, Legatus missus, qui Christianam & Romanam
 ,, religionem stabiliret, & quæ ad eam spectant, auctoritate
 ,, Apostolica definiret. Sed tum dolosa Regis mens detecta,
 ,, palamque patuit, non tam Romanæ religionis affectu, quam
 ,, declinando bello Hungarico, cum Pontifice per suos nun-
 ,, cios egisse: præsertim quum Petro Serviam ingresso, sub-
 ,, ditis sub excæcationis poena, Romanorum Missis interesse
 ,, prohibuerit. Pontifex igitur accepto & perfecto Stephani
 ,, consilio, ad bellum in eum suscipiendum, Hungarorum Re-
 ,, gem impulit, Venetosque, qui strictius cum Stephano scæ-
 ,, dus inierant adversus Hungaros, quod pleraque Dalmatiæ
 ,, oppida, quæ Venetorum erant, ii expugnassent, dimissa
 ,, quam cum Serviis inierant societate, ad pacem cum Ludovico
 ,, [*Hungar. Rege*] conficiendam manus darent, admo-
 ,, nuit. Scriptæ autem hæ literæ anno 1356. Denique Ste-
 ,, phanus quum Græcos bello petiturus cum octoginta militum
 ,, millibus in Thraciani pergeret, in oppido Deaboli febre
 ,, correptus, obiit xviii. Decembris anno 1356. Parem in
 ,, S. Nicolaum Barensem, ac Stephanus pater, avusque Uro-
 ,, sius, venerationem testatus est, ut ex ejus diplomate Ra-
 ,, gusii anno 1346. exarato colligitur, in quo ita inscribitur
 ,, *Stephanus Dei gratia Romania, Sclavonia, & Albanie Im-*
 ,, *perator.* Huculque Cangius.

Eminentissimus Baronius apud Raynald. ad ann. 1356.
 num. 24. ,, Anno Chr. 1356. Ind. ix. Ludovicus Rex Un-
 ,, riæ præliatus adversus Rascios, quod illorum Regnum
 ,, pertineret ad Ungariæ ditionem, Legationem misit ad Ro-
 ,, manum Pontificem [*Innoc. VI.*] ut pro hac ipsa causâ cru-
 ,, cem indiceret ; spondens, idem Regnum ad arbitrium Scæ-
 ,, dis Apostolicæ dispositurum. Habentur literæ libro Privile-
 ,, giorum Romanæ Ecclesiæ ,, . Eas recitat Raynaldus num-
 ,, cit. quæ incipiunt . ,, Nos Ludovicus Dei gratia Rex Ungariæ.
 ,, Notum facimus &c. Ubi ,, Regnum [inquit] nuncupatum
 ,, Rasciæ, quod juris prædecessorum nostrorum ac nostri fuit &

XXXI.

Indictum Jussu In-
 noc. VI. Papæ bel-
 lum in Serviam &
 schismaticam. Ita
 in hæreticos Bos-
 nia ab Urb. V. ex-
 simulatus Rex Un-
 garia. Bosnia Ba-
 nus Thuarctus
 hæreticus, Step-
 hanum itarem Catho-
 licum infestatur.

„ existit, & quod de facto tentum est & tenetur occupatum
 „ per sanctæ & unicæ Matris Ecclesiæ rebelles, Schismaticos,
 „ infideles, & Catholicæ fidei contemptores „. Dat. *Zagabrie Indictione v 111. mensis Junii die 1v. anno Domini 1355.*
 Lege, *Indict. 1x.* Quodli verum est, Stephanum Duscianum
 mense Decembri anno 1356. decessisse, consequens est,
 ipsum perinde ac patrem, *Orosium* etiam nuncupatum fuisse.
 Nam in epistola *Innocentii VI. ad Ludovicum Regem Ungariæ*,
 dat. *apud Villam novam Avinionensis Diocesis, 111. Id. Augusti, Pontificatus anno IV.* idest Chr. 1356. [apud Ray-
 „ num. num. 27.] *Orosius* disertim appellatur: „ Per Ven. Fra-
 „ trem nostrum [*inquit Pontifex*] Episcopum *Pactensem*,
 „ [*Petrum Thomam*] & dilectum filium [*Stephanum Præpo-*
 „ *situm Vaudensis Ecclesiæ*] electum *Zagabriensem*, nuncium
 „ tuum, & literas regias nobis exhibitas per eundem nuncium,
 „ quas & eum benigne placideque recepimus, nobis noviter
 „ intimasti, quod tu moleste ferens injurias, contumelias, &
 „ opprobria, quæ Redemptori tuo per eosdem Schismaticos
 „ & hæreticos dicti Regni *Rassiæ*, ac terrarum, quæ *Orosi* fe-
 „ Regem *Rassiæ* nominantis subsunt tyrannidi, & quæ vici-
 „ nantur eisdem, jugiter inferuntur. &c. „ Subjungit de
 „ *Bosnia*: „ Ante omnia pelle de *Bosnensibus*, & aliis dicti *Re-*
 „ gni tui partibus hæreticam pravitatem „. *Bosniam* quippe
 „ dudum hæretici infecerant, sed & *Rassiam*, & *Bulgariam*:
 „ *Urbanus* proinde *Papa V.* ut regiones illas ab hæresi purgaret,
 „ *Fratres Minores* illuc missos anno 1368. *Bosnenli* Episcopo (*a*)
 „ commendavit: *Ludovico* quoque Regi *Ungariæ*, literis dat.
 „ *apud montem Flastonem 11. Id. Julii anno v 1.* gratulatus est,
 „ inquit: „ Replevit ingenti gaudio mentem nostram acce-
 „ ptissima Deo & nobis relatio, nuper per dilectos filios *Joan-*
 „ *nem de Rheno*, & *Andream de Perusio* Ordinis Fratrum
 „ *Minorum*, de *Bulgaricæ*, *Rassicæ*, & *Bosniæ* venientes parti-
 „ bus, nobis facta, inter cætera continens, quod, inspirante
 „ illo, qui ubi vult spirat, ad tuam inductionem & coopera-
 „ tionem piissimam, ac Fratrum dicti Ordinis in dictis parti-
 „ bus commorantium prædicationem, multa millia persona-
 „ rum utriusque sexus, relictis damnabili schismate aliisque
 „ erro-

• Reges. Urbani v. Tom. 6. pag. 130. & 131.

,, erroribus, quibus erant & fuerant omni tempore involuti,
 ,, ad lumen veræ fidei, ac unitatem & obedientiam sacrosan-
 ,, tæ Romanæ Ecclesiæ matris & magistræ cunctorum fidelium
 ,, redierunt ,, . Bosniensem principatum tunc temporis tene-
 ,, bat *Thwartikus*, Uladislai filius, Stephani Bani nepos, qui
 ,, Stephanum fratrem juniorem ob catholicam, quam profitebatur
 ,, fidem, hæreticus ipse infestabatur anno 1369. Hinc Urbani V.
 ,, Ludovico (a) Ungariæ Regi: ,, Banus Bosniæ senior frater
 ,, ejus, sequens suorum progenitorum vestigia detestanda, ac
 ,, fovens & defendens hæreticos, ad illas partes quasi ad sen-
 ,, tinam fœtidam de diversis mundi partibus confluentes,
 ,, ipsum Stephanum, abjecto amore fraterno, persequitur, &
 ,, hætenus gravissimis damnis attrivit, ac partem hæreditatis
 ,, sibi denegavit exhibere &c. ,, Gregorius XI. ad ejusdem
 ,, Ludovici Regis preces, anno 1372. concessit facultatem (b)
 ,, Bosniæ Vicario, ut in *Bosnia*, *Rascia*, & (c) *Basarath*,
 ,, plura religiosa domicilia pro amplificanda fide statueret:
 ,, Quod [inquit] in eisdem, Bosnia scilicet, Rascia, ac Ba-
 ,, sarath, & aliis partibus eis vicinis multi schismatici & hære-
 ,, tici commorantur; & quod ibidem convertendorum messis
 ,, est multa, operarii vero pauci.

In Albania interim nonnulli Principes, abjecto Schisma-
 te, orthodoxam fidem suscipiunt. Exstant Urbani V. gratula-
 toriæ ad eos de Schismate damnato (d) literæ, quibus ro-
 gantur, ut Episcopi a Sede Apostolica missi consiliis obsequan-
 tur: Quum vero ii bello vexassent Catarenses, monentur,
 ut ab illis vexandis desistant. Dat. apud montem Flasco-
 nem Balneoregiensis Diœcesis, VIII. Kal. Junii, Anno VI.
 idest, Chr. 1368. ,, Nobilibus viris Strazimiro, & Georgio,
 ,, ac Balsæ fratribus, Zapanis Zentæ, gratiam in præsentî,
 ,, per quam obtineant gloriam in futuro. Spiritus noster exul-
 ,, tavit in Domino, qui, sicut ex relatione Ven. Fratris no-

,, stri

XXVII.

Urbani V. Papæ
literæ ad orthodo-
xos Albanicæ Prin-
cipes.

a Apud Raynald, ad ann. 1369, num. 12.

b Apud. eund. Raynald. ann. 1372. num. 32.

c Ex Pisano Waddingus in Annal. Minor. ann. 1369. memorat, Bulgariam Lu-
dovici jugum excussisse, ac Basarath Regem schismaticum Bodenio urbe regia positum
fuisse, captos vero Minoritas quinque, ob fidem orthodoxam a schismaticis supplicio
affector.

d Apud Raynald. anno 1368. n. 19. ex Regest. Urbani V. Tom. 4. pag. 104.

stri Petri Episcopi Suae-inensis latoris praesentium, per vos
 super hoc ad nostram praesentiam destinati, praecipimus, mi-
 sericorditer dignatus est vobis tribuere intellectum, ut re-
 sistis Schismatis & errorum tenebris & umbra mortis aeter-
 nae, in quibus hucusque mansistis, incipiatis animabus ve-
 stris prudenter consulere, & lumen agnoscere veritatis; in-
 tendentes ad obedientiam & devotionem Sacrosanctae Ro-
 manae Ecclesiae Matris & Magistrae cunctorum fidelium re-
 verenter & cordibus sinceris accedere. *Et paucis interjectis.*
 Ut autem mereamini ad gratiam reconciliationis admitti,
 ac obtinere Apostolicae Sedis benevolentiam & favores, a
 molestiis Ecclesiarum & personarum Ecclesiasticarum, alio-
 rumque Catholicorum obedientium dictae Romanae Eccle-
 siae, praesertim Civitatis Catarensis, quam jamdiu a vobis,
 seu Te, Georgi, hostiliter molestari percepimus, curetis
 penitus abstinere, ut in iis, & aliis vestram intentionem pu-
 rissimam ostendatis. Super quibus & aliis per vos agendis
 in dictae vestrae reconciliationis negotio, praefatum Episco-
 pum duximus informandum, cui super iis, quae vobis ex
 parte nostra retulerit, velitis fidem indubiam adhibere.

XXVIII.
 Urosius Stephani
 & Helenae Bulgar-
 ae filius, postre-
 mus Serviae Rex.

Postremus Urosiorum Serviae Regum Urosius (a) Ste-
 phani & Helenae Bulgarae filius, Rex a patre [Stephano Du-
 sciano] renunciatus, hoc extincto mense Decemb. an. 1356.
 Imperatoris titulum sibi perinde, atque ille, arrogavit. Sed
 sub ipsa initia bello appetitus a Sinisciano patruo, maximam
 Thessalicae partem amisit; deinde plerique proceres praefec-
 turarum sibi commissarum dominatum in solidum arripue-
 runt: postremo quum Wcafcino, quem regia dignitate,
 Imperatoriae scilicet obnoxia, ornaverat, quique obsequium
 detrectabat, bellum inferret, captus & in Serviam abdu-
 ctus est; nec multo post fugam meditari infimulatus, clava
 in caput impacta, interfectus est anno 1368. duodecimo ex
 quo imperare coeperat. Ita Neemanis posteritas defecit,
 quae ab anno circiter 1180. usque ad annum 1368. Regnum
 Serviae tenuerat.

CA-

C A P U T III.

Bosniae descriptio, ejusque Episcopi & Bani, seu Reges ab anno circiter 1200. ad 1478. Heretici Patareni, seu Cathari & Manichei, cura Summorum Pontificum, & Regum Hungariae, & Bosniae Regno exterminati. Catharinæ Reginae Bosnenfis, Roma sepultæ, Epitaphium.

SERVIAM, & Albaniam satis, ut opinor, illustravi. Nunc ad Bosniam, Bulgariam & Valachiam convertendus est sermo. Jam supra dixi [ubi Vulcani seu Vukani Servia Regis epistolam ad Innocentium III. Papam anno 1199. datam recitavi] & *Bosniam* Serviani Regni olim portionem fuisse, & postea Hungariae Regibus subjectam. Qui in Bosnia, sub Regis Hungariae clientela, dominabatur, *Banique* nomen gerebat, *Culinus* tunc temporis vocabatur. Innocentius III. sub exitum anni 1202. [lib. 5. epist. 110.] Spalatenſi Archiepiscopo, atque Joanni Capellano suo præcepit, ut Culinus Bani, unicum alleclis suis, hæresis Patarenorum seu Valdensium infamia laborantis, regionem lustrarent, eorumque mores ac fidem diligenter perquirent; seque ad Hemmeradum seu Emericum (a) Hungariae Regem ea de re nuper scripsisse: Erat per ea tempora unus dumtaxat, idemque Græci Ritus Episcopus, quemadmodum liquet ex literis (b) a Joanne Pontificio Capellano ad Innocentium Papam anno 1203. datis, in quibus significat in primis unicum Bosniae Episcopum præfesse, illum-

I.
Culiginus Banus Bosniae Dominus, Bosniae Episcopus, Patareni fratres Bosnenſes hæresim ejus tant: de quibus Jo: Capellanus, necnon Rex Hungariae scribunt ad Innoc. III. PP.

a Hemmeradus, Hemenradus, Emericus, & Henricus vocatur: de quo Raynaldus: Cum Andrea fratre disſentit anno 1198. conciliatur statim 1199. crucem induit 1199. Jubetur insurgere in Culinum Hereticum 1200. Ejus literæ ad Innocentium III. PP. an. 1202. Megalopoli ditionem sibi subjicit 1202. Moritur an. 1204. Kalend. Decembris. Vide eundem Raynald. ann. 1205. num. 54. & 55. Quare emendand: Thurozios & Ruzanus, Scriptorum Rer. Hungaricar. qui immani errore scribunt, Bela: Emerici patrem obiisse anno 1190. Kal. Maji. Emeticum filium, post Regni an. 8. mens. 7. dies 6. decessisse an. 1200. prid. Kal. Decemb. Ladislau Emerici filium post menses sex, & dies 5. mortuam anno 1201. Nonis Maji. Andream denique Bela filium, & Emerici fratrem, Regnum iniisse 19. Kal. Jun. die 27. post Ladislai obitum an. 1202. & decessisse autem anno Dom. 1215. Atqui ex Epistolis Inno. III. Papa constat, anno inveniente 1205. Ladislau puerum, Emerici deſuncti R. g. filium. adhuc n. vivis fuisse, adeoque Andream nonnisi eodem anno 1205. Regem post Ladislai obitum fuisse inauguratum.

b Apud Innoc. III. lib. 6. epist. 140.

illumque jam è vita sublatum; magno pròinde divinæ gloriæ incremento futurum, si Latinus Episcopus imponeretur, atque etiam plures in iis terris Episcopatus instituerentur. „ Tra-
 „ stato negotio [inquit] illorum quondam Patarenorum in
 „ Bosna, sicut jam pridem scripsi Sanctitati Vestræ, sui in Un-
 „ garia aliquantis diebus ex voluntate regia. Interim Nuncii
 „ illius magni viri Calojoannis (a) venerunt ad Regem, &
 „ cum quibus, Deo duce, spero me ire ad ipsum, & Chri-
 „ stianissimus Rex fecit eos super Evangelia jurare in Ecclesia
 „ coram Altari, quod me securum usque ad præsentiam ejus
 „ deducerent. *Et infra.* Noveritis præterea, quod in Re-
 „ gno Bani Cului de Bosna non est, nisi unus Episcopus, &
 „ Episcopus modo mortuus est: si posset fieri, quod aliquis
 „ LATINUS ibi poneretur, & aliqui etiam ibi tres vel qua-
 „ tuor crearentur novi, non modicum exinde utilitati acce-
 „ sceret Ecclesiasticæ, quia Regnum est ipsius ad minus die-
 „ tarum decem & plus, . Haftenus Joannis literæ. Quienus
 Tom. 2. Orient. Christian. pag. 324. in Dioccesi Servix inclu-
 sos hosce Episcopatus recenset: 1. *Sifanii.* 2. *Grebni.* 3. *Bos-
 niæ.* 4. *Fogars.* 5. *Ischanii.* 6. *Neurocopi.* 7. *Melangio-
 rum.* 8. *Pbliuntis.* Et de Bosnia quidem sic scribit: „ Fuit
 „ olim pars Illyrici, quæ nunc dicitur Bosnia, contermina
 „ Servix atque Dalmatiæ; sic dicta, inquit, a flumine cog-
 „ nomine per eam labente. Fuit quoque pars Regni Hun-
 „ garix, atque in Regnum subinde evecta, Reges proprios
 „ habuit. Nunc a quibusdam sæculis tota paret Turcis. Epi-
 „ scopum habet Latini Ritus, Coloczenſi Archiepiscopo sub-
 „ ditum. Nulla ejus mentio in Notitiis. Gennadius Constan-
 „ tinopolitanus, qui Georgius Scholarius olim, epistola ad
 „ Maximum Monachum, Bosniæ Episcopum admodum lau-
 „ dat, qui multos Latini ritus homines ad Græcam Ecclesiam
 „ adduceret. „ Hæc Quienus. Sed ad Bosnenses a Joanne
 Capellano Pontificio ad ejurandam hæresim adductos redeo.
 Post laudatam ejusdem Joannis ad Papam Epistolam, tabula-
 rum exemplum legitur, quibus Bosniæ Monachi Schismatici,
 Romanæ Ecclesiæ Constitutiones se observaturos pollicentur.
 „ Perfectum illud est [inquit Raynald. ad an. 1203. num. 24.]
 „ „ ejul-

• Regis fil. Bulgarorum & Blachorum, de quo mox sermo erit.

„ ejusdem Joannis opera & diligentia, cui Pontifex exciim-
 „ dendæ in iis regionibus Patarenorum hæreseos provinciam
 „ commiserat. Juvit illius studium Banus Culinus Bosniæ
 „ Princeps, quo præsentē in publicis Ecclesiasticorum comi-
 „ tiis Schismati abrenunciarunt, virusque evomere certi Hæ-
 „ retici, qui sub religionis specie per summum aliorum con-
 „ temptum se *Christianos* nuncupabant, ac sacramento ad
 „ servandos Ecclesiæ Romanæ ritus, & mutato nomine se
 „ *Fratres* appellaturos devinxere: *in hæc verba*. In nomine
 „ Dei æteri Creatoris omnium & humani generis Redem-
 „ ptoris, anno ab ipsius Incarn. MCCIII. Domini vero Innocen-
 „ tii Papæ III. anno sexto. Nos Priores illorum hominum,
 „ qui hæcenus singulariter Christiani nominis prærogativa
 „ vocati sumus in territorio Bosniæ, omnium viceconstituti
 „ pro omnibus, qui supra de nostra societate Fraternitatis, in
 „ præsentia Domini J. (a) de Casem. Capellani Summi Pon-
 „ tificis, & Romanæ Ecclesiæ in Bosna propter hoc delegati,
 „ præsentē patrono Ban Culin. Domino Bosniæ, promittimus
 „ coram Deo & Sanctis ejus, stare ordinationi & mandatis
 „ Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, tam de vita & conversatione no-
 „ stra, quam ipsius obsecundare obedientiæ, & vivere insti-
 „ tutis: obligantes Nos pro omnibus, qui sunt de nostra so-
 „ cietate, & loca nostra, cum possessionibus & rebus omni-
 „ bus, si aliquo tempore deinceps sectati fuerimus hæreticam
 „ pravitatem. In primis abrenunciamus Schismati, quo du-
 „ cimus infamati, & Romanam Ecclesiam matrem nostram
 „ caput totius Ecclesiasticæ unitatis recognoscimus &c. „ De
 „ Patarenis, Latinæ originis hæresisque hominibus sermo est,
 „ non de Græcis Schismati Græcanico addictis. Id perspicuum
 „ faciunt sequentes literæ (b) an. 1204. ab Hemmerado Hun-
 „ garie Rege ad Innoc. III. Papam scriptæ. „ Venerabili in
 „ Christo Patri Innocentio Dei gratia Sacrosanctæ Romanæ
 „ Ecclesiæ Summo Pontifici, H. eadem gratia, Hung. Dalmat.
 „ Ram. Servizæque Rex, salutem & filialem in omnibus reve-
 „ rentiam. Licet universi &c. *Et infra*. Hinc est, quod quum
 Tom. V. I „ humi-

a Joannis de Casemario.

b Apud Reynald ann. 1202. num. 8. In Regesto Innoc. III. lib. 7. Epist. 212. Hemmeradus Rex, alias Emericus dictus.

33 humilis ac fidelis Sanctitatis Vestre Capellanus Joannes ad
 33 presentiam nostram accedens, duos principiores ex his,
 33 qui in terra Culini Bani, prout ferebatur, damnatam Hæ-
 33 reticorum Sectam fovebant, secum duxisset, Nos inspectis
 33 orthodoxæ fidei articulis, quos ad ipsius Joannis exhortatio-
 33 nem illi, ad quos missus fuerat, jam susceperant, eadem
 33 capitula sub sigillo nostro contenta Domino illius terræ, si-
 33 lio scilicet memorati Culini, qui tunc apud Nos erat, de-
 33 dimus, districte præcipientes, ut ea, & alia, siqua Romana
 33 Sedes eis de cætero secundum Deum transmittere decreve-
 33 rit, ab omnibus in terra sua faciat inviolabiliter observari.
 33 Idem etiam quum hoc juxta voluntatem nostram admisisset,
 33 se in manu nostra, & J. Archiepiscopi Colocensis subsequen-
 33 ter obligavit, quod si de cætero supradictos vel alios homi-
 33 nes in hæresi scienter manutenere, vel defendere in terra
 33 sua præsumperit, mille marchas argenti persolvat, quarum
 33 medietas vobis, altera vero Fisco nostro medietas obve-
 33 niat. Illi præterea duo Priores, qui cum præfato Capella-
 33 no vestro Joanne venerunt, tam pro se, quam pro fratribus
 33 suis, a quibus missi fuerant, in præsentia nostra juraverunt,
 33 quod Constitutiones a jamdicto fideli Legato vestro promul-
 33 gatas, & sibi traditas firmiter observabunt in perpetuum.

Non Bosnam tantum, sed etiam Dalmatiam fuisse ab illis
 Hæreticis Patarenis infectam, & a Bernardo Spalatensi Archie-
 piscopo purgatam, Archidiaconus Thomas nos docet. Sic enim
 scribit cap. 24. 33 Tunc [*Bernardus*] consecratus ab Inno-
 33 centio anno Domini 1200., venit Spalatum, satisque vigi-
 33 lanter cœpit curam Pastoralis officii circa subjectos impen-
 33 dere. Erat autem infectator Hæreticorum valde sollicitus.
 33 Fuerunt namque eo tempore duo fratres filii Zorobabel,
 33 quorum alter Matthæus, alter vero Aristodius vocabatur.
 33 Hi quamvis essent ex patre Apulo, erant tamen a pueritia
 33 Jaderenses cives effecti. Conversabantur vero ex majori
 33 parte apud Bosnam, quia erant Pictores optimi, & in auri
 33 fabrilis arte satis exercitati: competenter etiam Latinæ &
 33 Slavonicæ literaturæ habebant peritiam: sed ita erant fal-
 33 lente Diabolo in baratrum hæreticæ pestis immerfi, ut non
 33 solum impiam hæresim obcæcato corde crederent, sed etiam
 33 sce-

II.
 Bernardus Spala-
 ten. Archiepisco-
 pus Matthæum &
 Aristodium Pictor-
 es, in hæresim Pa-
 tarenorum lapsos,
 aliosque ab eis cor-
 ruptos, ad Ecclē-
 siam Catholicam
 revocat.

33 scelestis labiis prædicarent . Hos invenit Bernardus Spalat
 33 commorantes , multosque jam pestiferi dogmatis tæbe ab eis
 33 infectos . Cœpit ergo paulatim eos ad Catholicam normam
 33 miti sermone allicere , frequenter eos convocans , frequen-
 33 ter exhortans . Sed quum illi hæretica calliditate tergiver-
 33 santes dissimularent converti , statim Archiepiscopus fecit
 33 omnia bona eorum diripi , eosque anathematis vinculo inno-
 33 datos , cum magno opprobrio de civitate expelli . Tunc præ-
 33 dicti fratres videntes se maximis injuriis damnisque affe-
 33 ctos , ad mandatum Ecclesiæ sunt reversi : fecitque eos Ar-
 33 chiepiscopus suam hæresim tactis Sacrosanctis Evangeliiis ab-
 33 jurare , ipsosque ab excommunicationis nexu debita solem-
 33 nitate expediens , ipsorum bona restitui fecit . Sic autem
 33 omnes illi , qui per ipsos decepti fuerant , ab hæretica sunt
 33 contagione mundati .

Sed quoniam ea hæresis altas in Bosnia radices egerat ,
 Honorius III. Innocentii successor , quum Rex Hungariz An-
 dreas , qui fratri Emerico anno 1205. successerat , Colocensi
 Archiepiscopo largitus esset Bosnæ loca , quæ ab hæretica præ-
 vilitate purgasset , regium hujusmodi beneficium datis *Tibure*
Idibus Maji , anno *Pontificatus IX.* Christi 1225. ad Regem
 ipsum Andream (*a*) literis , in suo robore manere decrevit ;
 Archiepiscopum vero ipsum laudibus extulit , quod catholicæ
 fidei studio inflammatus , ad hæreticos propulsandos sese accin-
 xisset , eundemque adhortatus , ut ab inceptis non desisteret :
 33 Gratum gerimus (inquit (*b*) & acceptum , quod Catho-
 33 licæ fidei ductus amore , ad profigandos hæreticos de Bozna ,
 33 Soy , & Woffora , ubi tamquam lamizæ nudatis mammis pu-
 33 blice catulos suos lactant , ad exhortationem bo. me. Magi-
 33 stri Aconciæ Subdiaconi & Capellani nostri , Apostolicæ Sedis
 33 Legati , & aliorum bonorum virorum te viriliter accinxisti .
 cetera .

Gregorius IX. , qui Honorio III. defuncto , anno 1227.
 ad Petri Cathedram evehctus fuit , quum certissimis argumentis
 comperisset , traditos suæ turæ populos , vana doctrinæ
 veneno extinguerè , adversaque fidei catholicæ dogmata spar-
 gere ;

I 2

gere ;

III.

Honorii III. per
 legatum Aconciæ
 Subdiaconi & Capel-
 lanum , perque li-
 teras studia ad ex-
 terminandos e Bos-
 nia , Soy , & Wof-
 fora hæreticos Pa-
 tarenos .

IV.

Gregorius IX. Pa-
 pa non solum Ju-
 daeos & Saracenos
 in Ungaria reprim-
 endos curat , sed
 etiam Episcopum

^a Apud Raynald. ann. 1225. numm. XXI. ex Honorii III. Regest. lib. 7. epist. 329.

^b Regest. lib. 7. epist. 328.

Bosnia, qui a re-
sta via deflexerat,
e gradu pelli jubet
alioque Antistes
orthodoxos Bosnia
præfici. Zibislavum
Culini successorem
laudibus exornat.

V.

Idem Gregor. IX.
PP. præcipit Epi-
scopo Cumanorum,
ut Vicarium
sibi constituat Va-
lachorum genti
conformem, a quo
sua sacramenta per-
cipiant ne illa
sibi ab Episcopo
Græci ritus Schif-
maticis administra-
ri cogantur.

gere; justo commotus zelo, Jacobo Prænestino Episcopo in Pannonia Sedis Apostolicæ Legato, qui anno 1233. effecerat, ut Andreas Rex sacramento se devinceret, Judæorum, Saracenorumque insoletiam se compressurum, datis (a) literis eodem anno 1233. præcepit, ut ad expurgandam ea sæce regionem, hæreticum hominem e gradu pelleret, ac plures Episcopos scientia pietateque pollentes Bosnia præciceret. Bosnia vero Ducem (Zibislavum scilicet, Culini successorem) qui abjurata hæresi, ad Ecclesiæ castra se contulerat, in clientelam (lib. 7. epist. 292.) accepit, ac Regi (b) Colomano, Andreæ filio, ne illius jura invaderet, injunxit.

Anno sequenti 1234. idem Pontifex Gregorius IX. lib. 8. epist. 313. Belam, Andreæ Regis majorem natu filium, hortatus est, ut Valachos Schismaticos in Cumanorum Episcopatu agentes comprimeret, uti se facturum jam ante Jacobo Cardinali Prænestino pollicitus fuerat: „ In Cumanorum Episcopa-
tu (inquiens) sicut accepimus, quidam populi, qui Vvalachi vocantur, existunt, qui etiam censentur nomine Christi-
ano, sub una tamen fide varios ritus habentes & mores,
illa committunt quæ huic sunt nomini inimica. Nam Romanam Ecclesiam contem-
nentes, non a Ven. fratre nostro Episcopo Cumanorum qui loci diocæsanus existit, sed a quibusdam pseudoepiscopis Græcorum ritum tenentibus universa
recipiunt Ecclesiæ Sacramenta: & nonnulli de Regno Ungariæ, tam Ungari, quam Theutonici & alii orthodoxi,
morandi causa cum ipsis, transeunt ab eisdem, & sic cum
eis quasi populus unus factus, cum eisdem Vvalachis, eo
contempto, præmissa recipiunt Sacramenta, in grave orthodoxorum scandalum, & derogationem non modicam fidei christianæ. Ne igitur ex diversitate rituum pericula proveniant animarum, nos volentes hujusmodi periculis obviare, ne præfati Vvalachi materiam habeant pro defectu Sacramentorum ad Schismaticos Episcopos accedendi, eidem
Epi-

a Regest. Greg. IX. lib. 7. epist. 164.

b Anno 1233. Andreas Rex Ungariæ juramento se adstrinxit, capitula infra scripta se observaturum: „ Judæos, Saracenos, Hæreticos de cætero non prædicemus, nostræ Camera monetæ, salibus, collectis &c. „ Ad hæc etiam sacramento ad hæc observanda, Bela Andreæ filius natus maximus, sceptri Ungarici hæres, & Colomano Rex & Dux Sclavoniæ. R. yrnald. ann. 1233. num. 52. & 54.

» Episcopo pro nostris damus literis in mandatis, ut Catholi-
 » cum eis Episcopum, illi nationi conformem, provida de-
 » liberatione constituat sibi juxta generalis statuta Concilii
 » Vicarium in prædictis, qui ei per omnia sit obediens & subje-
 » ctus » . Cetera. *Dat. Perusii xviii. Kal. Decemb. Pontif.*
nostrî anno 8.

Navabat eodem anno 1234. egregiam operam ad excin-
 dendos e Dalmatia hæreticos, Belæ frater Colomanus Rex,
 cui aliisque (a) sub ejus signis in eo bello sacro certantibus
 Gregorius Papa Apostolicam clientelam est pollicitus, atque
 ad coepta urgenda accendere est conatus. Ad delendam autem
 hæreticam pravitatem, quæ Selavoniam infecerat, Legatum
 Apostolicum religiosi Carthusiani Ordinis misit, eaque de re ad
 Carniolæ, Iltriæ, Dalmatiæ, Bosnæ, Croatiae, Serviae, &
 aliarum provinciarum finitimarum Præsules literas (lib. 7.
 epist. 542.) scripsit. Quumque Bosnensis Episcopus adversus
 hæreticos pro concione fulminaret, illius Pontifex eximium
 studium commendavit, concessitque (lib. 8. epist. 256.) ut
 criminum reliquias contritis hominibus, qui ad ejus concionem
 accederent, condonaret. Is nimirum, dejecto hæretico alte-
 ro Episcopo, de quo supra dictum est, a Jacobo Cardinali
 Episcopo Prænestino Episcopus Bosnæ inauguratus fuerat. Uti
 vero hunc Episcopum, ita & Banum Bosnensem, qui puram
 illibatamque fidem, vicinis Principibus hæretica impietate
 contaminatis, servabat, Gregorius Papa laudibus exornavit,
 atque in suam clientelam recepit, *Datis Reate 1 v. Id. Augusti*
(b) anno 1236. literis, in hæc verba. » Nobili viro Zibi-
 » sclao. Te, qui, sicut lætantes accepimus, inter Principes
 » Bosnensis Diocæsis infectos macula hæreticæ pravitatis,
 » existis quasi liliium inter spinas, profecundo sollicitè, per
 » quem valeat augmentum christiani nominis auctore Domi-
 » no provenire, sinceræ charitatis brachiis amplexantes, per-
 » sonam & terram tuam cum bonis omnibus, quæ in præsentia
 » rationabiliter possides, sub B. Petri &c. » Illius etiam ma-
 trem (c) eodem beneficio est profecutus, deque his Stri-

VI.
 Episcopum Ortho-
 doxum in locum
 hæretici dejecti
 subrogatum laudat
 Gregorius IX. Pa-
 pa, unacum Zi-
 bislavo Bano Bos-
 niæ, propter exi-
 mium illorum in
 exterminandis hæ-
 reticis Bosnensibus
 studium. Item sic-
 le fratrem Colo-
 manum Regem, ad
 capta adversus
 eosdem hæreticos
 urgenda adhorta-
 tur, scriptis tum
 ad Colomanum, &
 Præsules Carnio-
 læ, Iltriæ, Dal-
 matiæ, Bosnæ,
 Croatiae, Servia
 & aliarum finiti-
 marum provincia-
 rum; tum ad Zi-
 bislavum Bano-
 num, ejusque ma-
 trem literis.

a Regest. Greg. IX. lib. 8. epist. 251. 255.

b Regest. lib. 10. epist. 185.

c Lib. 10. epist. 184. 185. 186.

goniensem Archiepiscopum ac Suffraganeos fecit certiores .

XII.
Colomanum Sclavoniae & Galiciae seu Haliciae Regem, qui & Russiae Rex dicitur, excitat Gregorius IX. ad excidendos e Bosnia haereticos; jubetque a Cumanorum Antistite novum Bosniae Episcopum praefici: quem & dignitate Legati Apostolici exornat.

Verum, quum altius jam, ut dixi, radices in Bosna egisset haeresis, quam ut facile convelli posset, ea de causa in Bosnam arma movere, ad id a summis permoti Pontificibus, coacti subinde Reges Hungarici. Legimus quippe biennio post (idest anno 1238.) Colomanum Sclavoniae Ducem ac Galiciae (a) Regem, Bela Regis fratrem, magna militum caterva, Bosnae provinciam ingressum, hanc occupasse, ac pulsis inde haereticis, fidem instaurasse catholicam. Raynaldus an. 1238. num. 53. In Bosna, ubi Albigenium (b) haereticus plures suo veneno infecerat, Colomanus Ruthenorum Rex Sclavoniaeque Dux eximiam in extinguenda ea peste operam collocavit, cujus ardentem pietatem meritis laudibus extulit Gregorius, ac paternis literis (*lib. 12. epist. 353.*) hortatus est, coepa ut feliciter prosequeretur, . De superni Regis provenire gratia gratulamur. &c. Dat. Laterani xi. Kal. Jan. ann. x11. Revocata suorum armorum potentia ad verae religionis cultum Bosnam fuisse, scripserat Colomanus Gregorio (*IX. Papa*) qui ut fidem magnis laboribus in iis regionibus ratam excoleret, Cumanorum Antistiti praecipit (*lib. 12. ep. 53.*) novum Episcopum Bosnensi Ecclesiae praeficere; qui sua diligentia gregem dominicum servaret, & augetet. Quumque tanto muneri pares virtutes afferre Bosnae Praedicatorum Ordine vir religiosus videretur, illum quamvis oblectantem, ejus Ecclesiae gubernacula capefferet, Apostolica auctoritate compelleret, . Literae Pontificiae ad Episcopum Cumanum datae *Laterani vi. Kal. Maji, Pontif. anno x11. Christi 1238.* Obeunda praeterea (subjungit Raynald. ann. 1238. num. 55.) in illis regionibus Apostolicae legationis novo Episcopo munus imposuit (*lib. 12. ep. 352.*) praecipitque, Pannoniae Christi fideles ad sacrae nomen militiae adscribendum suis cohortationibus permoveret, ut haereticos qui Bosnae infederant atque in scelere obfirmati perstabant, excinderet. Ceterum eos qui arma in ipsos gererent, in Sedis Apostolicae clientelam suscipiendos atque amplissimas Indulgentias

a Est autem Galicia Hungariae provincia, Russiae contermina: unde in epistolis Gregorii IX. *lib. 12. epist. 53. 352. 353. Russiae Rex* indigitatur.

b Patareni, Valdenses, Albigenes, Fratricelli &c. diversa sunt nomina, sed idem fere haeretici.

tias sibi comparaturos. Archiepiscopum vero Strigoniensem (lib. 12. ep. 354.) ac Episcopos Suffraganeos, opibus suis inopiam Bosnenſis Episcopi Legationis Apostolicæ dignitate aucti, levare jussit, quo Ecclesiæ splendorem in Bosnia ab hæreticis obscuratum restitueret, suum ipsi in ea re augendæ illustrandæque fidei studium ostenderent. Anno sequenti (ideſt, 1239.) Gregorius Pontifex quum diligentem Colomani Regis operam didicisset, quam in extirpandis e Bosnia hæreticis, fideque catholica amplificanda collocarat, dignis eum encomiis ornavit, incitavitque, ut bene cœpta feliciter prosequeretur, epistola dat. *Laserani nonis Decembris anno XIII.* (lib. 13. ep. 176.) Ut pio etiam tanti Regis studio obsecundaret, Prædicatorum in Ungaria Priorem e suis aliquos, qui operam ad confutandam hæresim excolendosque catholicos navarent, in Bosniam mittere imperavit.

Innocentius Quartus VI II. Kal. Jul. Pontifex creatus, non minorem operam, ad elidendam, quæ in Croatia & Dalmatia enata fuerat, hæresim, collocandam censuit, Valsensii Episcopo in Strigoniensem Archiepiscopum postulado literis Dat. *Anagninæ xv. Kal. Aug. Anno 1. Chr. 1243.* præcipiens, ut ubi humana vi opus foret, Principum auctoritatem contra divinæ contemptores adhiberet. „Tibi (inquit lib. 1. ep. 29.) „Legationis officium in Croatia & Dalmatia duximus commit-
 „tendum, fraternitatem tuam rogantes & obsecrantes in Do-
 „mino Jesu Christo, quatenus indatus fortitudine ac virtute
 „præcinctus, pravitatis hæreticæ maculas, quibus terræ hu-
 „jusmodi Ramis, sicut accepimus, sunt infectæ, sic de ipsius
 „divinæ potentæ propitiante subsidio, per Te, ac alios ad hoc
 „idoneos, abolere studeas, quod ibidem Christiana possit
 „vigere religio, . *Rama*, seu *Ramia* regio, cujus sit tam
 „in laudato Innocentii IV. diplomate, quam in Regum Hungar-
 „riæ titulis mentio, pro Bosniæ regno intelligitur, estque ejus
 „pars, versus fluvium *Ramam* in Naronem influentem, qui
 „regioni, per quam labitur, nomen dat, in parte maritima
 „Bosniæ, quam ab anno 1138. Belam Cœcum Hungariæ Regem
 „possedisse, Ramæque titulo successores ejus usos, constat.
 „Itaque Innocentius Pontifex cupiens Ramam & Bosniam ab hæ-
 „resi expurgare, crucem adversus hæreticos transmittit Colo-
 „centi

VIII.

Ad extirpandos
 eosdem Patrenos,
 sive Catharos &
 Manichæos e Bos-
 nia & Rama hære-
 ticos, operam quo-
 que suam navant
 Summi Pontifices
 Innocentius
 IV. Nicolaus IV.
 & Joannes XXII.
 Stephanus & Eli-
 sabetha Bosniæ
 Principes.

cenſi Archiepiſcopo, Sedis Apoſtolice in Hungaria Legato, literis Dat. *Lugduni* 111. *Id. Aug. Anno* 11. Chr. 1246. Aliæ exſtant ejuſdem Pontificis ad eundem Archiepiſcopum literæ datæ anno ſequenti, de quibus Raynald. ad an. 1247. num. 26.
 „ Egregiam Rex (*Bela*) ad excindendos e Boſnia hæreticos
 „ operam navare coepit: ad quod perficiendum ſuſceptum
 „ opus illum Innocentius incendit, fecitque certioſem, ſe
 „ nihil de Boſnia, niſi ex ipſius conſilio atque aſſenſu decretu-
 „ rum. De ea porro provincia Colocenſi Archiepiſcopo ſubji-
 „ cienda, extant literæ, ſi rem divinæ gloriæ verſum iri,
 „ atque hæreſim facilius proſternendam cerneretur.

Nicolaus IV. anno 1291. ſcriptis ad Stephanum Servie Regem & ad Helenam Reginam literis, quarum ſupra facta eſt mentio, quum per Marinum Archidiaconum Antibarenſem, eorum nuncium, accepisset, rogari ſe ab illis, ut ad partes Boſnæ, eorum ditioni ſubjectas, viros idoneos mitteret, qui in exſtirpandis hæreticis operam ſuam impenderent, mandavit Fratrum Minorum Sclavoniæ Magiſtro, ut duos religioſos viros illuc deſtinaret.

Pullulantem etiam in Boſnia hæreſim Joannes XXII. anno 1325. excindere ſategit, ac *Stephanum* & *Elifabtham* Boſinenſes principes excitavit, ut in ea delenda zelum explicarent. Tum Regem Ungariæ *Carolum* literis dat. Avinione Nonis Jun. anno 11. monuit, ut regia auctoritate *Fabianum* Minoritan fidei Cenſorem muniret. „ Frequenter, fili chariſſime,
 „ fide digna relatio Apoſtolice Sedis pulſavit auditum, quod
 „ principe tenebrarum . . . procurante, magna hæreticorum
 „ caterva, de multis & variis partibus congregata, ad principatum Boſnenſem in conſinio Dalmatiæ conſtitutum, ſub fiducia inibi ſeminandi obſcænos errores tuteque nocendi,
 „ confluxit. . . Quum igitur prædictorum hæreticorum nefanda, ſed eliminanda ſeductio in dicto Principatu, ſicut aſſeritur, jam multas animas labe reſperſerit, ſeu infeceſcit hæreticæ pravitatis; dictuſque Principatus tuæ, ſicut accepimus, ſit ditioni ſubjectus. „ Cetera apud Raynald. ann. 1325. numer. 28. Ad eundem *Carolum* Hungariæ Regem exſtant Jo: XXII. Papæ literæ datæ anno 1327. quibus ad purgandam Boſniam, in qua vetus Catharorum & Manichæorum lues hæſe-

hæferat, Carolum Regem Ungariæ ad Dalmatiæ & Bosniæ hæreticos delendos adhortatur Tom. 6. Part. 1. pag. 57. & 60. apud Raynald. ann. 1327. num. 48.

In Bosnia quum anno 1337. hæreses recrudescerent, ac Stipocius Banus hæreticus faueret, Benedictus XII., servandæ incorruptæ religionis studio finitimos Principes, ut arma in hæreticum Banum corripere, excitavit scriptis literis Tom. 3. epist. Secr. 123. ad 128. atque inter cæteros Neliptius Comes Tunensis, Budislavus, Gregorius & Paulus Corbaviæ, Daymo & Bartholomæus Segniæ, Paulus & Georgius Cluffiæ, Paulus Esternicæ, Constantinus Cluci Comites a Pontifice excitati ad Fidei Censores sua potentia & auctoritate fulciendos. Quis vero fuerit iste *Stipocius*, qui Banus Bosniæ a Benedicto XII. anno 1337. appellatur, ex iis colligitur, quæ Cangius ex Lucio lib. 4. de Regno Dalmatiæ cap. 13. refert pag. 328. cap. 8. de Bossinensibus Banis ac Regibus. Is enim postquam Culino Bano Zibisclavum circa ann. 1236. successisse, & Zibisclavo Ninofclavum circa ann. 1244. susceptum dixisset, subjicit num. 111. 22 Paulus Stepconis Dalmatiæ & Croatiæ Bani filius, non modo 22 in parentis dignitatem successit, sed & Servientem Banatum, 22 regnante (a) Uladislo Ungariæ Rege, comparasse dicitur. 22 Quin etiam Gregorius, Stephani frater, pleraque Dal- 22 matix maritima oppida occupavit; ex quo Comes maritimus 22 primo, deinde Dalmatiæ Comes appellatus est: Is succes- 22 forem habuit Gregorium, cognomento magnum, Pauli 22 Bani filium secundogenitum. Unde Paulus præpotens prin- 22 ceps suo ævo habitus, ut qui mediterraneas, filius vero ma- 22 ritimas Dalmatiæ regiones obtineret. Fœdus iniit cum, 22 Corbaviensibus, coëgitque anno 1284. Scardonæ incolæ 22 sibi ac Ursæ conjugii aliquot reddi agros oppido vicinos. Sed 22 & tamquam Banus complura Arbensibus indulit privilegia, 22 dato diplomate Scardonæ anno 1307. in quo *Paulus Banus* 22 *Croatorum & Dominus Bosnensis* inscribitur. Mladinus Pauli 22 filius, princeps Croatorum & Bosniæ, superflite Paulo, ad- 22 huc inscriptus legitur in aliquot diplomatibus anno 1302. 22 quem quidem titulum servavit, quousque ab Hungariæ Re-

Tom. V.

K

22 ge

IX.
Bened. XII. ortho-
doxos Bosniæ, Cor-
baviæque Principes
adversus hæreticos
excitat. Sæties Bos-
niæ Banorum post
Culinum usque ad
ann. 1368.

a Uladislaus, seu Ladislaus, Regnum Ungariæ tenuit ab anno 1271. usque ad ann. 1320. quo obiit.

ge Carolo captus est circa ann. 1322. Stephanum, qui Mla-
 dino successit, eum esse, qui Stephanus Bosnensis indigita-
 tur a Madio, fuisseque dicitur ex Bosnensibus ac Croatensibus
 Proceribus, qui in Mladinum rebellaverunt anno 1322.,
 proindeque, quemadmodum cæteri ex iisdem Croatiæ ma-
 guatibus hujusce provinciæ oppida occupavere, ita & Ste-
 phanum Bosniæ principatum sibi asseruisse, licebit conjicere.
 Is nempe fuit, qui a Benedicto XII, anno 1337. *Stipocius*, pro
 Stephano, nuncupatur: habuit autem inter cæteros liberos,
 Orbino teste, *Stephanum* in principatu successorem, *Miroslavum*
 cognomento Constantinum, *Uladislaum* Twartki Bosniæ
 Regis patrem, *Danizam*, & *Catharinam*, Andreæ Chelmenfis
 Comitis ex filio nepoti nuptam. Daniza Romam peregrinationis
 gratia profecta, in eadem urbe vitam finivit, sepulta in
 æde sacra sanctæ Mariæ supra Minervam, cum hoc epitaphio:
Hic jacet Diana Illyrica. Verum Stephanus, Stephani Bani fi-
 lius, Ragusinorum auxilio Bosnensem Principatum adeptus,
 Chelmensem Comitatum, quem usurpaverant, Branivoënsibus
 eripuit: cujus quidem provinciæ Comitem sese inscribebat an-
 no 1326., hocce titulo: *Liber Princeps*, & *Dominus Bosniæ*,
Vesora, *Sala*, & *plurium aliorum*, atque *Chelmi Comes*.
 Amicitiam cum Hungariæ Rege Carolo coluit, & Ludovico
 Regi cum copiis adfuit, quum is Jaderam obsedit anno 1345.
 & quum in rebellantes Croatas expeditionem paravit. Mor-
 tuus est anno 1357. Elisabetham uxorem habuit: ad quam &
 ad virum Stephanum anno, ut supra dixi, 1325. literas dedit
 Joannes PP. XXII. ut Patarenorum hæresim e Bosnia profliga-
 rent. Similibus epistolis eundem Stephanum urit Benedic-
 tus XII. anno 1340. dat. *Avinione 11. Kal. Mart. anno vi.*
 Quum enim Geraldus supremus Minoritarum præpositus, præ-
 cibus Caroli Regis Ungariæ in eam provinciam se contulisset;
 Banus Stephanus obviam illi progressus, conceptum animo de-
 lendæ hæreseos consilium aperuit: qua de re Pontifex Geraldohicæ
 verbis est gratulatus: „ Idem Banus tibi obviam occur-
 rens in via, te honoranter recepit, & a te verba Catholicæ
 veritatis & salutis libenter audivit, tibi que aperuit proposi-
 ti sui votum, per quod evidentius cognovisti, quod bonam
 voluntatem gerit ad extirpandum de Principatu Bosnensi cum-
 „ Ros.

„ eos hæreticos degentes ibidem, dummodo Nos & Sedes
 „ Apostolica, & idem Rex Ungariæ sibi super his favorabili-
 „ ter assistantus: quorum favorem sibi oportunitate æstimat
 „ propter Schismaticos, quos habet suæ terræ vicinos, quo-
 „ rum Schismaticorum auxilium dicti hæretici invocarent, si
 „ se de terra prædicta cognoscerent extirpandos. Vide
 Raynaldum ad annum 1340. numer. 73. ubi excerpta referunt
 literarum, quas Pontifex tum ad Carolum Ungariæ Re-
 gem, tum ad eundem Stephanum Banum Bosniæ hac de re
 scripsit.

Qui Stephano in Bosniæ Principatu successit *Twartkus*,
 ejusdem ex fratre *Uladislao* nepos, anno Chr. 1368. a Milese-
 venis Monasterii Metropolitano in loci æde sacra corona dona-
 tus & *Stephanus Myrces* appellatus, *Vchicum* juniorem fra-
 trem, *Stephanum* etiam dictum, propter catholicam, quam is
 profitebatur religionem, odio prosequatur; ipse vero *Twart-*
kus hæresim hæreticosque fovebat, uti ex literis Urbani V. ad
 Ludovicum Ungariæ Regem anno 1369. datis supra narratum
 est. Aliis proinde literis Urbanus V. eundem *Vchicum* *Step-*
hanum ad constantiam excitavit, ut fratris odia, causa reli-
 gionis suscepta, magno animo toleraret. Quumque idem Pon-
 tifices certior esset factus, hæreticos e Bosniæ in finitimas pro-
 vincias se conferre, Spalateni & Ragusino Archiepiscopis eo-
 rumque Suffraganeis epistola dat. *Romæ apud S. Petrum Id.*
Novemb. anno VIII. Chr. 1369. mandavit, ut eos anathematiz-
 zarent, qui hæreticos Bosnenses exciperent, vel cum ipsis mer-
 cium commutationem inirent. Missi sunt ab eodem Urbano V.
 anno 1370. ex Ordine Minorum quatuor Episcopi in „ Alba-
 „ niam aliasque vicinas provincias, ut Schismaticos ad gre-
 „ gem Dominicum adducerent: quos Archiepiscopo Dyrrha-
 „ chienti, ac Strazimiro, Georgio, & Balsa Zupanis (a)
 „ Zentæ, quos fidem orthodoxam amplecti ante decrevisse
 „ vidimus, tum universis Albanæ Catholicis commenda-
 „ vit. Pacifice porro vixit deinceps *Twartkus*, ac prospere re-
 gnavit: mortuo enim Ludovico Ungariæ Rege [qui supremum
 Bosnensis Regni, quoad vixit, sibi reservavit dominium] *Chel-*
mensem Comitatum recuperavit; *Ivaniscum* seu *Joannem* *Ba-*
num,

K 2 num,

X.

Sequitur Series
 Bosniæ Principum
 ab anno 1368. ad
 ann. 1478. quo Ca-
 tharina Regina
 Bosnensis in Eccle-
 sia S. Mariæ in Ara-
 cali sepulta Epita-
 phium Slavonicum,
 expositus, &
 a mendis expurga-
 tur.

a Apud Raynald. ann. 1370. num. 8. *Zupanis* *Geucia*, perpetrato.

num, viribus suis juvit adversus Hungaros: Spalatum, Tra-
guriū, & Sebenicum iisdem extorsit, Turcosque Bosniam in-
gressos fudit & delevit. Obiit anno 1391., quumque ex legi-
timis uxoribus Dorothea filia Strafcimiri Vidinensis, Imperato-
ris Alexandri Bulgariæ Regis filii, & ex Jalizza nobili Bosnensis,
nullos liberos reliquisset, ex *Vucosava* concubina *Thwartkum*
Scurum filium nothum suscepit, qui post *Dabiscia* (a) mor-
tem Bosnensis Rex renunciatus, decessit anno 1443.; æmulos
in Regno nactus *Ostojam Christichium Pauli Christichii* ex *Ja-
blanovichorum* familia filium, & *Stephanum Ostochum*, seu *Ostoj-
jam*; quorum primus obiit anno 1435. relicto filio *Radivojo*:
alter celebs anno 1422.; ipse vero Thwartkus Scurus in di-
plomate anni 1435. *Stephanus Dvertho Dei gratia Rex Bosnæ*
inscribitur: quibus nominibus ac titulis donatur etiam a Luca
Waddingo. Cangius pag. 331. de Bosnensibus Banis ac Regi-
bus, num. xx1. „ Nestoriana [inquit] perinde ac decessores,
„ hæresi infectus, ad Basileense Concilium Legatos suos mit-
„ tere renuit „. Fortasse, pro *Nestoriana hæresi*, dicere vo-
luit, Thwartkum ejusque decessores infectos fuisse hæresi *Pa-
tarenorum*, seu *Manichæorum*, uti ex supra dictis perspicuum
redditur. Subjungit enim idem Cangius num. xx11. de ejus-
dem Thwartki successore: „ Stephanus Thomascus, seu Thomas,
„ Pauli Jablenovichii filius, extincto Thwartko, a Bosnensibus
„ proceribus Rex continuo acclamatur. Quumque esset Ma-
„ nichæus, ac proinde nondum baptizatus, abjurata hæresi,
„ baptismum excepit a Jo. Carvajalo S. R. E. Tit. S. Angeli
„ Cardinale. Sed & Manichæus omnes, qui verum cultum
„ una amplecti abnegarent, Regno exegit anno 1459.
„ Huic Eugenius Papa coronam obtulit, & Pontificales Eccle-
„ sias in Bosnia voluit erigere. Renuit ille, ne Turcorum in
„ se odium provocaret, quum præterea novus Christi-
„ anus esset, nec Manichæos adhuc Regno expulisset. In ea,
„ quæ a Christianis Principibus adversus Turcos inita est con-
„ fœderatione [quibus viginti quinque millium aureorum tri-
„ butum quotannis pendebat, ex quo in Bosniam cum valido
„ exer-

a Mortuo anno 1391. Stephano Thwartko Rege, *Stephanus Dabiscia*, Mircolavi, Stephani Bosnensis Banæ fratris, filius nothus, in Regnum successit, illudque tenuit usque ad ann. 1396. quo obiit.

exercitu irrumpens Amurathes II. hac pacta conditione re-
 cesserat] nomen dare Thomam hortatus est Callistus III. PP.
 scriptis ad eum literis, in quibus Stephanus appellatur, no-
 menclatura cæteris Bosniæ Principibus communi, uti scribit
 Gobelinus. Atque iis adjungere se velle primum finxit,
 missis postea ad Pium II. Callisti successorem Legatis. Ve-
 rum in alterum mutatus virum, Turcorum partes statim am-
 plexus, cum Sultano Mahometo II. qui Jaiczæ aliorumque
 Bosniæ oppidorum explorandorum gratia venerat, agnitus-
 que ab eo deinceps fuerat, spiritualem quamdam fraternita-
 tem, dimisso libero, contraxit juravitque. Quo cognito,
 ira succensus Hungariæ Rex Matthias, Stephanum filium &
 Radivojum fratrem, religionis specie, in eum concitavit,
 a quibus in lecto strangulatus est in Bielaxensi agro, quum
 in Croatiam venisset, Vukmano Croatiae Bano bellum illa-
 turus. Uxor Catharina, Stephani Cossacia Sancti Sabæ Ducis
 filia, conjugis accepto nuncio, Mahometum in Bosniam
 evocavit, quo condignum de parricidis supplicium exige-
 ret. At ille hac captata invadendi Regni occasione, in Bos-
 niam cum validissimis copiis descendit, ac primo quidem
 anno agros vastasse, captivosque abduxisse contentus, do-
 mum rediit. At Regina Turcorum agnitis consiliis, e Bosnia
 excessit, Stagnumque, tum Romam venit, ubi & obiit
 die xxv. Octobris anno 1458. annorum 54. nata. Et
 in æde sacra Deiparæ de Aracæli humo condita, ubi du-
 plex ejus Epitaphium legitur, alterum Latina, Sclavonica
 alterum lingua exaratum. Utrumque cum Tumuli descri-
 ptione, ipsiusque Reginæ effigie, & armorum insignibus de-
 dit nuperus Ciaconii in Cardinalium historia Continuator &
 illustrator. Latinum Cangius describit sic. D. O. M.
 Catharinæ Reginæ Bosnensi, Stephani Ducis Sancti Sabæ so-
 rori, ex genere Helenæ & domo Principis Stephani natæ,
 Thomæ Regis Bosniæ uxori, quantum vixit annorum LIV.
 & obdormivit Romæ Anno Domini MCCCCLVIII. die xxv.
 Octobris. Monumentum ipsius sumptibus positum. Ve-
 rum Slavonicum Epitaphium sic (a) habet:

Катерина
 Кра-

a Grecis literis Slavonicas exprimo.

29 Κραλη^{νη} . Βοσασκου . Σππατα . Χερ^ιγα . Σβιτωγα . Σαβι .
 30 Σποροδα . Εληνη . η . Κυτ^ι . Ζαρα , Σππατα . Ροινη . Το-
 31 μαζζια . Κραλα . Βοσασκουγα . Ζληη . Κοιζ^ηβηη . Γοδινηη .
 32 η . γδ . η . αφρημηη . ς . Ρημηη . γα . λη^ε . Γε^α . ου . η .
 33 ο . η . λητο . γα . κ . κς . δληη . Οκπβ^ια . Σπομηνακ .
 34 η . πησμομ . ποσ^εβληη . Catharina . Regina . Bosneni-
 35 si . Stephani . Ducis . Sancti . Sabæ . ex . genere .
 36 Helena . & . Domo . Principis . Stephani . natæ . Tho-
 37 mæ . Regis . Bosnenis . uxori . Quantum . vixerit .
 38 annorum . LIV . & . obiit . Romæ . Anno . Domini .
 39 M . CCCC . LXX . viii . anno . xxv . die . Octobris .
 40 Monumentum . ipsius . sumptibus . positum . „ Error
 itaque est in Anno Domini *MCCCCLVIII*. quum Slavonica In-
 scriptio disertim habeat *Annum MCCCCLXXXVIII*. Porro hæc
Catharina, quæ *Thoman Bosniæ* Regem maritum habuit, filia
 fuit *Stephani Cossaciæ*, Ducis Sancti Sabæ, eademque foror
Ladislai, Wlaski, Stephani, & Mariæ, quorum hæc ultima
Joanni Zarnovicchii Zarnagoræ seu Montis nigri, domino nu-
 plit; *Ladislauus, & Wlaskus*, post Stephani patris obitum, pa-
 ternam hæreditatem inter se partiti, primus Ducatus sancti Sa-
 bæ partem superiorem, alter inferiorem occupavit, uterque
 forte sua haud diu potiti, a Turcis sub Bajazete II. ditionibus
 suis exacti, Ragusum, hinc in Arbensem insulam apud Zarno-
 ticchios concessere, ubi *Vvlatkus* vitæ finem fecit; *Ladislauus*
 vero in Hungariam deinde transit, Ducis S. Sabæ titulo sem-
 per donatus, his verbis: *Dux Primorski, Dominus Hlum, &*
Custos Sepulcri Sancti Sabæ. *Stephanus* filiorum postremus,
 quum Mahometo II. a patre obfes datus esset in tributum, cui
 sese obstrinxerat, securitatem, ejurata Christiana religione,
 Turcicam sectam amplexus & *Achmetis* dictus, *Achmetis* Sultani
 filiam Phatimam in uxorem obtinuit, ex qua *Mahometum* &
Achmetem, aliasque præterea filias genuit, ut scribit Flavius
 Comnenus. At *Stephanus*, horum & *Catharinæ* pater, filius
 fuit *Vvokasii*, & patruo *Sandalio* anno 1435. defuncto, in S. Sa-
 bæ ducatum successit, familiæ *Hrana* seu *Hranich*, in *Cossaciæ*
 cognomen mutato, obiitque Duce vizæ haud procul a Castro
 Novo anno 1466. *Vvokasus* Stephani pater, *Vvlatkum* parentem
 habuit, *Vvko* cognomento *Hrana* natum, qui *Vvlatkus*, Thu-
 varki

varki primi Bosniæ Regis gratiam promeritus, Vaivodæ dignitate donatus est; quumque egregiam eidem Thuvarko operam in profligandis Turcis impendisset, universam regionem, quæ sancti Sabæ Ducatus appellatione postmodum donata est, ab eodem Rege obtinuit, filii quatuor ex conjugè relictis, *Sandalio* scil., *Vvakafo*, *Vvoko*, & *Vvobico*: quorum duo postremi interfecti sunt; *Sandalius* autem qui & *Sandal*, cognomento *Hranich*, ab *Ostjoja* Serviæ Rege, cui operam suam adversus Hungaros anno 1410. & adversus Turcos anno 1414. impenderat, multis prædiis præter S. Sabæ Ducatum, donatus, obiit anno 1435. nullis ex Maria conjugè susceptis liberis. Unde in ejus hæreditatem successit Stephanus ex fratre *Vvakafo* nepos, uti modo dicebam.

Atque hæc de Bosniæ Principibus juxta mentem Cangii retuli: qui addit num. xxiii. de Stephani Thomæ successore: Stephanus parenti in Bosniensè Regnum successit, quem morbo familiari, uti diximus, mortuum in vulgus disseminavit. At fraude ab honorario puero detecta, Turcos qui parricidium ulciscerentur, evocavit Catharina conjux. Stephanus interea Nicolai Modrusensis Episcopi ac Pontificii Legati suasionibus, cum Mahumeto foedus rupit, negato consueto tributo, illiusque cum insolenti responso dimissis Legatis, coactisque a decessoribus immensis thesauris in virium ac potestatis speciem ostensis, si ab iis bello impeteretur. Ea contumelia mirum in modum permotus Sultanus, proximo anno cum centum & quinquaginta millium equitum exercitu, præter pedites, Bosnam ingressus, Bobazium munitissimum in monte situm oppidum, quodque Bosniæ Regni caput fuit, a Radace olim Manichæo, deinde Christianum mentito, per proditionem recepit. Tum evocatus Bassa Mèchmetus cum coactis ex Europa copiis fugientem Regem secutus, Jaicza quo se cum thesauris contulerat, abiisse invenit; eumque magnis itineribus consecutus, in castello Clutio clausit, & arcta cinxit obsidione. Ille quarta demum die fame & siti coactus, sese cum omni thesauro, quem quinque Reges tot annis congregaverant, fidei Bassæ credidit; quem Sultanus ad se ductum multa spe demulcens, facile induxit. ut oppida quæ in sua potestate

,, state.

XI.

Animadvertiones in Cangium de Stephano Thomæ ejusque filiis & successoribus, Bosniæ postremis Regibus, deque Catharina Regina Romæ sepulta.

„ state restiterant, reddi juberet, plura & meliora a se de-
 „ nique expectaturus. Scribitur præfectis arcium, ut claves
 „ munitionesque tradant: parent omnes; atque ita octo fer-
 „ me dierum spatio amplius septuaginta natura & arte muni-
 „ tissima oppida in manus hostium pervenere. Regi paucis
 „ post diebus contra fidem datam caput abscissum, & cum eo
 „ alti sanguinis plerique in Blagajenli agro necati: quos inter
 „ extitit Radivojus Regis frater,, . Et post pauca circa ipsius
 Regis mortem, quem ait Cangius, ex Paulo II. & Pio II.
 Pontificibus, propria Sultani Mahumetis manu truncatum,
 fuisse constare: „ Stephani Regis uxor Maria, Lazari Servizæ
 „ Despotæ filia, seu, ut alii volunt, Soror, dum perditio
 „ Regno, viroque capto ab hostibus, furorem Turcorum fu-
 „ gitat, in manus Pauli Sclavoniæ Bani pervenit, a quo tam-
 „ quam hostis esset, captiva est retenta, thesauris omnibus
 „ quos secum adduxerat direptis, quanivis ad eum quasi hospiti-
 „ tem declinasset. Cujus perfidiæ ac violati hospitii poenas
 „ tandem persolvit Banus, a Turcis, dum agrum suum va-
 „ stantibus occurrit, circumventus & occisus. Maria ejus
 „ manibus elapsa, unacum matre in Hungariam, Catharina
 „ vero Rodoslai Paulovichii Soror ac Radivoji Regis fratris
 „ uxor, cum Gliubescia filio, aliisque Bosnensibus proceri-
 „ bus Ragusum venere.

Verum miror, Cangium diligentissimum cæteroquin ve-
 ritatis historicæ indagatorem, a Luccario & quibusdam aliis Il-
 lyricarum rerum scriptoribus in tam turpem errorem abduci se-
 sivisse, ut Stephanum Thomam, Ostojæ filium nothum & Catha-
 rinæ virum, Pauli Jâblenovichii filium fuisse diceret, eumque
 a Stephano & Radivojo filiis, Matthiæ Ungariæ Regis suasioni-
 bus, impie strangulatum; Stephanum vero, ejusdem Stephani
 Tomæ filium legitimum, nothum appellaret. Fabulam hanc a
 Ragusino Scriptore excogitatam, & a Cangio bona fide haustam,
 authenticis Summor. Pontificum scriptorumque Synchronorum
 documentis confutandam suscipio, demonstraturus, post illas
 Ostojæ, & Thuuartki Scuri concertationes, Stephanum Bosnæ
 Regem, Catharinæ conjugem, Ostojæ Regis filium nothum,
 patre anno 1435. defuncto, Regnum Bosnæ occupasse, illud-
 que tenuisse usque ad annum exeuntem 1462. quo obiit: ei-
 que

que successisse filium Stephanum, qui anno 1463. fuit a Sultano contra datam fidem occisus; Catharinam autem Stephani hujus postremi matrem, & prioris uxorem, eandem ipsam fuisse, quæ Romæ anno 1478. obiit, quemadmodum supra dixi. Itaque Eugenius IV. Papa in literis (a) ad Andream in sacra pagina Magistrum, Rectorem Parochialis Ecclesiæ in Glanesk in Prussia. Dat. Romæ apud S. Petrum anno 1444. 111. Non. Sept. Pontificatus XIV. agit de perfecta jam a se Græcorum, Armeniorum, Jacobitarum, Nestorianorum, ac Bosniæ Regis cum Ecclesia Catholica conjunctione: „ Dilecte fili,
 „ tuam devotionem scire non dubitamus, nos post sacratiffi-
 „ simam unionem Græcorum cum Ecclesia Occidentali, ma-
 „ gnis laboribus & expensis per nos factam, Armenios etiam
 „ in ovile Dominicum, & Jacobitas, Nestorianosque, ac Re-
 „ gem Bosniæ ad bonam frugem Christianæ fidei reduxisse „ .
 Qua de Regis Bosniæ reductione in epist. Benedicti Ovetarii Vicentini, Regis Cypri ab epistolis, ad Petrum Donatum Episcopum Patavinum data ex Urbe Kal. Octobris anno 1442. (apud Martene Tom. 1. Veter. Monument. col. 1592.) hæc leguntur: „ His diebus venit ad Sedem Apostolicam Dominus
 „ Ferrariensis cum quodam Legato Regis Bosniæ; & in pu-
 „ blico Consistorio, Regis nomine & totius Regni, dogma
 „ Manichæorum ipse Legatus abjuravit, Romanamque fidem
 „ & traditiones nostras meliores esse confessus est „ . Porro hunc Bosniæ Regem non alium a Stephano Thoma fuisse, patet ex ejusdem Eugenii IV. literis (b) Dat. Romæ apud S. Petrum Anno Inc. Dom. 1445. 1v. Kal. Junii, Pontific. XV. in quibus, quum Stephanus Rex veteres Manichæorum errores damnasset, quumque pio studio æstuans, hæreticos e Regno Bosniæ (quam Raynaldus *Dardaniam* vocat) excindendos suscepisset, justorum natalium privilegio donatur, ut sceptrum cum dignitate gereret, atque eximio elogio exornatur, his verbis: „ Charissimo in Christo filio Stephano Thomæ,
 „ Bosniæ Regi illustri, salutem &c. Attendentes, quod post-
 „ quam ob multarum magnarumque virtutum dona, quibus

Tom. V.

L

„ per-

a Apud Raynald. ann. 1444. num. 2.

b Raynald. ann. 1445. num. 23.

„ personam tuam illarum largitor Dominus insignivit, in Re-
 „ gium culmen conscendisti, purum te atque incontaminatum
 „ ab hæreticorum, qui prædicti Regni partes jamdiu obtinue-
 „ runt, vulpina & fraudulenta versutia & pestiferis fallaciis,
 „ ut Catholicus Princeps, conservasti; nec solummodo Nos
 „ in verum Summum Romanum Pontificem Jesu Christi in-
 „ dulgentiarum Vicarium, ac B. Petri Regni cœlestis clavigeri
 „ unicum successorem, pure ac simpliciter recognovisti; ve-
 „ rum etiam extento brachio Regiæ Majestatis, Nos, Eccle-
 „ siam, & Fidem orthodoxam a Schismaticorum & hæretico-
 „ rum lupina rabie defensas, ipsosque de tui Regni finibus ex-
 „ stirpare studes: ac insuper quod defectum natalium, quem,
 „ ut ipse asseris, pateris de Ostoya clar. niem. Bosnæ Rege
 „ genitore tuo uxore, & cum alio conjugata natus, quam-
 „ plurimum virtutum favoribus redimis; tuis in hac parte sup-
 „ plicationibus inclinatus, tecum, ut in præfato Regno Bosnæ
 „ ac quibuscumque aliis Regnis, Dominiis, civitatibus, ter-
 „ ris, castris, villis, cæterisque bonis omnibus dicti genito-
 „ ris, ac agnatorum, & cognatorum, nec non aliorum quo-
 „ rumcumque, tam ex testamento, quam intestato, etiam
 „ cum præjudicio quorumcumque succedentium, ab intestato
 „ succedere, nec non ad quascumque etiam Regias & majores
 „ dignitates ac honores assumi & præfici, eaque gerere &
 „ exercere libere ac licite valeas, perinde ac si de legitimo
 „ thoro natus esses; autoritate Apostolica, tenore præsen-
 „ tium, de specialis dono gratiæ dispensamus: Teque ad jura
 „ naturæ, & quoslibet actus legitimos reintegramus; appro-
 „ bantes etiam assumptionem de Te factam ad Regium cul-
 „ men, ac omnia & singula per te in eo gesta; Tibique con-
 „ cedentes, quod in omnibus gratiis pro te, vel per Te de
 „ cætero a Sede Apostolica quomodolibet impetrandis, nul-
 „ lam de defectu & dispensatione hujusmodi mentionem face-
 „ re tenearis „ . Non ergo hic Stephanus Thomas, fuit filius
 „ *Pauli Jablenovichii*, neque a Jo: Carvajalo S. R. E. Cardinali
 „ baptizatus (uti Cangius asserit) quum expresse dicatur pa-
 „ trem habuisse *Ostoyam Regem*, quumque Jo: Carvajal non an-
 „ te annum 1446. in Sacrum Cardinalium Collegium ab Eu-
 „ genio IV. cooptatus sit, uti constat ex literis ejusdem Eu-
 „ ge-

genii IV. ad ipsum (a) anno 1446. xvii. Kal. Januar. scriptis. Quid? quod Thomas iste Bosnensis, non a Carvajalo, sed a Thoma Pharenſi Episcopo diſertim perhibetur, ad orthodoxam fidem traductus: sic enim scribit Raynaldus ad annum Chr. 1449. Nicolai V. Papæ tertium, num. 9. „ Non „ modo in excidendo Schismate, verum in tuenda illibata „ fide atque ab impiorum erroribus vindicanda sollicitam cu- „ ram posuit Nicolaus. Quum enim ineunte Pontificatu suo „ (b), Manichæorum sectam repullulasse in Bosna ac late „ grassari accepisset, Thomam Episcopum Pharensem, cu- „ jus opera Stephanus Thomas Bosnæ Rex jam ante ad fi- „ dem orthodoxam traductus fuerat, amplissima fretum au- „ thoritate eo legavit: qui postea Romam reversus, Pontifici „ significavit, ostenditque Manichæam lueni adeo regiones „ illas infecisse, ut ad eam abolendam ferro opus esset. „ Quocirca Nicolaus eidem Episcopo gerendæ Legationis mu- „ nere iterum aucto, potestatem dedit, ut Christi cultores „ ad capessenda adversus contumaces hæreticos arma concita- „ rent, iisque amplissima Indulgentiarum præmia largiretur. „ Implicatus inter alios Manichæorum erroribus erat Stepha- „ nus Wayvoda, Regis Bosnæ Socer, qui quamvis ample- „ tendæ fidei orthodoxæ propagandæque in suo Principatu „ pii desiderii specimen præbuisse tulisset, haud tamen ad „ eosdem errores deponendos a Legato adduci potuerat: ne- „ que scelere inferior erat Joannes Paulonich Wayvoda, qui „ fidem Catholicam antea professus, priori impietate se con- „ taminaverat. Nonnulli etiam religioso induti cultu, sub „ pietatis larva hæresim fovebant, & a Legato appellati, ut „ de orthodoxa religione cum ipso agerent, ad constitutum „ locum non acceſſerant. Hos igitur Pontifex fidelium com-

L 2

„ mu-

a Raynald. ann. 1446. num. 9. Eugenius &c. Nuper de persona tua Placentinæ Ecclesie tunc Pastore carenti auctoritate Apostolica providimus, teque illi præficiamus in Episcopum & pastorem: ac hodie pensatis grandium virtutum meritis... ut Ecclesie universalis onera nobiscum perferas, ad Cardinalatus honorem duximus assumendum.

b Nicolaus V. Papa, antea dictus Thomas Tit. S. Sufannæ Presb. Card. Bononiensis, die Lunæ, quintadecima Martii, anno a Nativ. Dom. 1447. Ind. x. per Rños Dños S. R. E. Cardinales in Monasterio B. Mariæ de Minerva ad summum Apostolatus apicem concorditer assumptus est. Raynald. anno 1447. num. xv. ex Cod. MSS. Vat.

22 munione ejectionis ab eodem Legato renunciari iussit: contu-
 23 lit etiam jus Catholicis, ut eorum terras opesque invade-
 24 rent, atque in suam redigerent potestatem, aliasque pœnas
 25 impiis hominibus irrogavit; tum Ecclesiasticis censuris illos
 26 perculit, qui comitatus in Wayvodarum ipsorum ditio-
 27 nem invehent. De quibus hoc diploma eidem Episcopo
 28 Legato tradidit. 29 Ven. Fratri Thomæ Episcopo Pharen-
 30 in Regno Bosniæ & circumvicinis partibus A. S. L. Quum,
 31 prout tua fraternitas nuper ex partibus dicti Regni ad Nos
 32 personaliter accedens, sua nobis relatione monstravit, Cha-
 33 rissimus in Christo filius noster Stephanus Thomas Rex Bos-
 34 niæ illustris, qui a paucis retro temporibus a veritate Catho-
 35 licæ Fidei devius, Manichæorum hæresis labe infectus
 36 cum subjectis sibi populis longius aberrabat, veluti obedienti-
 37 æ filius salutaria monita Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ per
 38 te, Venerabilis Frater Episcope, quem ad partes dicti Re-
 39 gni fel. rec. Eugenius PP. IV. Prædecessor noster ob eam
 40 causam trans miserat, audiens omni deposito errore verita-
 41 tem Catholicæ Fidei susceperit, ac professus fuerit; reman-
 42 eantque nonnulli ejusdem hæresis labe infecti, tam Nobi-
 43 les & Barones, quam alii, qui Religiosi nuncupantur, inter
 44 quos primus & præcipuus Stephanus Vaivoda Socer dicti
 45 Regis, licet olim ad præfatum Eugenium Oratores suos mi-
 46 serit, ac Prælatum aliquem ad se dimittendum pro causa
 47 reductionis hujusmodi postulaverit, tuque ad eum transmi-
 48 sus fueris, neque tamen, licet eam instantè requisiveris ac
 49 monueris, ad errores hujusmodi deponendos compellere
 50 potuisti, & licet memoratus Stephanus dudum paulo post
 51 assumptionem nostram ad Summum Pontificatum suos ad
 52 Nos Oratores miserit, ac obedientiam verbalem tantummo-
 53 do Nobis exhibuerit, quoniam ipsum Catholicum Christiani-
 54 num esse asseruerunt, non tamen propterea ipsum, quoniam
 55 rei veritas prætermissa fuit, pro Catholico reputamus:
 56 Joannes vero Paulonich Vaivoda, prout accepimus, a tri-
 57 bus annis citra Catholicam Fidem professus, jam secundo
 58 velut canis ad vomitum suum rediens, a Fide Catholica de-
 59 viavit; illi vero, qui Religiosi appellantur, quum tua fra-
 60 ternitas eos nonnunquam requisiverit, ut de veritate Fidei

,, Catholicæ inter te atque ipsos tractaretur, promiserunt, se
 ,, quidem id facturos esse, atque ad eam rem locum & diem
 ,, certum statuerunt, demum te ad diem & locum accedente
 ,, & paratum te offerente, illi contra promissa sua venientes
 ,, ad locum ipsum accedere contempserunt. ,, *Cetera*. Dat.
Romæ apud S. Petrum anno 1448. Kal. III. Februarii Pontifica-
tus nostri anno II. hoc est, Chr. 1449. Obduruere autem adeo
 in perfidia Hæretici illi [Manichæi scilicet in Bosniæ Regno
 degentes] ut quum eos, ex Pharenfis Episcopi consilio, ar-
 mis edomandos sacra expeditione Nicolaus V. PP. censuisset,
 ipsi anno 1450. vocatis in auxilium Turcis, periculosum bel-
 lum adversus Stephanum Thomam Bosniæ Regem concitarint.
 Quo vero Stephanus feliciter illud conficeret, Nicolaus omnes
 sub ejus signis adversus Manichæos Turcosque militantes, am-
 plissimis Indulgentiis donavit, diplomate dato, *Romæ apud*
S. Petrum anno Inc. Dom. 1450. Idib. Jun. Pontif. IV. cujus
 initium: *Stephano Thomæ Regi Bosniæ illustri*. ,, Debita ex
 ,, caritate recensentes, quod tu in bello, quod contra Teuc-
 ,, ros (a) & Hæreticos Manichæos pro tua defensione gerens ,, .
Cetera. Ad Callistum III. qui Nicolaum V. die vi. Idus Apri-
 lis anno 1455. excepit, Stephanus Thomas Bosniæ Rex Jaco-
 bum Testam Oratorem misit, qui regia in Sedem Apostolicam
 studia resque in Turcos gestas explicarét. Quibus auditis Pon-
 tificis, collaudatis piis illius studiis, eidem Regi significavit,
 pollicitus, confecto feliciter bello, ereptas Turcis urbes ac
 provincias ei restitutum iri, literis datis Romæ apud Sanctum
 Petrum Anno Incarnat. Dom. 1455. prid. Kal. Maji, Anno
 Pontif. I. ,, Charissimo in Christo filio Stephano Thomæ Re-
 ,, gi Bosniæ illustri. Decet Romanum Pontificem &c. Quum
 ,, itaque zelum tuæ devotionis recensentes, etiam ante assump-
 ,, ptionem nostram ad Apostolatus apicem cognosceremus,
 ,, & nunc etiam ex relatione dilecti filii nobilis viri Nicolai
 ,, Jacobi Testæ Oratoris tui, Serenitatem tuam ardentiorē
 ,, fieri ad ea, quæ in augmentum Christianæ Fidei redun-
 ,, dant . . . Serenitati tuæ, necnon Comiti Stephano filio tuo,
 ,, ac cunctis posteris & hæredibus tuis, tenore præsentium ex
 ,, nunc pollicemur atque promittimus, nostræque intentio-
 ,, nis.

a Ita Turcos vocant Scriptores eorum temporum, sed errore manifestò.

„ nis existere declaramus, Nos, si & postquam Regnum tuum
 „ Bosnæ & illi finitimæ regiones Christianæ ditioni plenarie
 „ reintegratæ & restitutæ ac a tam nefaria servitute ereptæ &
 „ liberatæ fuerint, omnia & singula dominia, civitates, ca-
 „ stra, terras, jurisdictiones, & alia Regni tui loca, perti-
 „ nentias, & jura quæcumque, quoquo nomine censentur,
 „ a nonnullis Baronibus ac aliis finitimis, qui a tua, tuorum-
 „ que Prædecessorum fidelitate defecerunt, hæctenus occupa-
 „ ta, si ad te legitime spectare constiterit, tibi, ac Stephano
 „ filio tuo, ac cunctis posteris & hæredibus tuis, tuæ & eorum
 „ ditioni plenarie reintegrari &c. „ . Aliis literis idem Calli-
 „ stus III. suscepit ejusdem Stephani Thomæ Regis, ejus filii
 „ Stephani, necnon universæ eorum ditionis patrocinium, de-
 „ crevitque Bosnæ Regnum Sedi tantum Apostolicæ obnoxium
 „ fore, atque adversus quoscumque illud opprimere molientes,
 „ ab ea defensum iri. Adjecit adhortationem, ut arma contra
 „ Christi hostes exercere pergeret. Quum vero Jo: Hunniades
 „ Comes Bistricensis, & Ladislaus Hungariæ Rex nonnullas cum
 „ ipso Bosnæ Rege controversias haberent, Callistus ad eas se-
 „ dandas in Pannoniam misit Thomam Episcopum Fanensem,
 „ quem Legati a Latere dignitate auxit, ut in communem ho-
 „ stem omnium arma verterentur.

Anno 1458. Pius II. post Callisti III. obitum ad Summum
 Pontificatum xiv. Kal. Septembris assumptus, arma quæ in
 Dalmatia sub Venetorum manu erant Cruciatæ nomine colle-
 cta, præcepit ut ad Stephanum Thomam in Bosniam mitteren-
 tur, quibus adversus Mahumetem Turcarum Sultanum is
 uteretur.

Anno 1459. dum Mantuæ conventus a Pio II. cogitur,
 Rex Bosnæ, quamquam Turcis clam reconciliatus esset, Le-
 gatos tamen ad Pontificem misit, [Bzovio in Annalib. ad an-
 num 1459. num. 23. scribente] adversus illos opem flagitans.
 Vaser hic homo fuit, & inconstantis animi, si Gobelinum in
 Commentar. Pii II. lib. 3. pag. 115. edit. Rom. anno 1584.
 audimus, ex quo Bzovius sua hauit, inquires: „ Is paulo an-
 „ te ad Matthiam Hungariæ Regem profectus, interven-
 „ Joannis S. Angeli Cardinalis, Apostolici Legati, foedus
 „ cum eo inierat, multa in Turcas pollicitus, plura mentitus.

„ Ra-

„ Rasciani per id temporis Turcarum impetum ægre ferebant:
 „ ob quam rem passus est Hungariæ Rex, ut Senderoviam
 „ oppidum apprime munitum, & ad ripam Danubii situm,
 „ Stephani filius defendendum acciperet: qui paucis post
 „ mensibus quam intromissus est, accersitis Turcis, magno
 „ auri pondere oppidum vendidit. Quæ res non minus Hun-
 „ garorum animos fregit, quam perdita olim Constantinopo-
 „ lis. Est enim Senderovia, porta quædam ex Rascia in Va-
 „ lachiam, ad bellum Hungaris inferendum opportuna; quo
 „ in loco multæ sunt naves ad fluvium trajiciendum, & facilis
 „ descensus in alteram ripam. Verum prius Legati Bosnen-
 „ ses ex Mantua recesserunt, quam proditio innotesceret,
 „ quæ ad Legatos Hungaros primum delata est: ii fuerunt
 „ Episcopi duo, Cenadiensis, & Segniensis, & cum his Ste-
 „ phanus Croatiae Comes, ab origine Romanus Frangepa-
 „ nia gente.

Anno 1460. Rex Bosniæ sub idem fere tempus [verba
 sunt Bzovii ad (*) eundem annum 1460. num. 38.] ut piacu-
 lum traditæ Turcis Senderoviæ purgaret, ac suæ religionis
 fidem faceret, sive, quod multi crediderunt, avaritiæ obtentu,
 Manichæos, qui erant in Regno suo quamplurimi, nisi
 Baptismum Christi acciperent, è Regno migrare cõegit, sub-
 stantia relicta. Duo circiter millia baptizati sunt; quadragin-
 ta, aut paulo plures, pertinaciter errantes, ad Stephanum
 Bosniæ Ducem perfidiæ socium confugerunt. Tres principes
 hæreseos in Aula Regis potentes, Episcopus Nonensis vin-
 ctos, ad Pium Pontificem duxit, quos Pius per Monasteria
 relegatos, edoceri Christianum dogma curavit. Fr. Joannes
 Turrecremata Cardinalis S. Sixti ad se vocatos instruxit, per-
 suasitque tandem, abjuratis erroribus, Ecclesiæ Romanæ do-
 cumenta suscipere. Reconciliatos, Pius II. an. 1461. ad Ste-
 phanum Regem in Bosniam dimisit, hoc diplomate dat. *Tibure*
anno 1461. 1v. Non. Augusti. „ Dilectis filiis Georgio Cu-
 „ chignich, Stoyfano Turtchonich, & Radonilo Vecichinch,
 „ de Regno Bosniæ, salutem &c. Pia Mater Ecclesiæ &c. Quum
 „ Charissimus in Christo filius Stephanus Thomas Rex Bosniæ
 „ illustris & vere Catholicus, vos ad eandem viam veritatis
 „ redu-

* Ex Gobelino lib. 5. pag. 127.

,, reducere non valeret; ut ab eisdem erroribus facilius desi-
 ,, steretis, & viam agnoscere salutis valeretis, ad eandem San-
 ,, ctam Romanam Ecclesiam, & Nos, ac Sedem Apostoli-
 ,, cam, prout ex debito tenebatur, transmisit. ,, *Cetera*. Duo
 ex his in fide orthodoxa constantes permansere; tertius, ubi
 Bosniam attigit, ad Stephanum Comitem, qui Manichæorum
 insaniam sectabatur armisque firmabat, transfugit.

Valachia anno 1462. Turcorum excursionibus vastata, im-
 positoque illius Vaivodæ annuo tributo, Pius II. a Stephano
 Rege Bosniæ, tum a Stephano Duce certior factus de proxima
 barbarica irruptione, Laurentio Archiepiscopo Spalatensi,
 Nuncio Apostolico, mandavit, ut Bosnenses symbolo Crucis
 insigniret. ,, Fraternitati [inquit] tuæ, si casus acciderit di-
 ,, storum Turcorum irruptionis & invasionis Regni, & Duca-
 ,, tus Bosniæ prædictorum, publicandi Cruciatam supra scri-
 ,, ptam &c. ,, . Dat. Romæ apud S. Petrum an. 1462. x. Kal.
 Aprilis Pontificatus anno IV. Eiusdem Stephani Regis rogatu,
 sacram ædem Jaitzensem, in qua Sancti Lucæ Evangelistæ
 [ut ajunt] Reliquiæ reconditæ erant, eodem anno 1462.
 Pius II. nonnulla Indulgentiarum præmia lustraturis concessit.
 Erat Jaitza [ut Bonfinius dec. 3. lib. 10. describit] in medi-
 terraneæ Illyrici regionis edito monte sita, quam duo amnes
 circumfluunt, ac deinde ad radices montis urbisque ambitum
 in Savum devolvuntur, beneficio loci & operis munitissima,
 Bosnensiumque Regia, quam Mahometes II. Turcorum Sulta-
 nus anno sequenti, idest Chr. 1463. cepit. At vero Stephanus
 Thomas vel inclinante anno 1462. vel ineunte 1463. [incer-
 tum, qua morte] decessit: certe a Stephano filio non strangulatus; alioquin hujus parricidii fama ad Pium II. aliosque
 ejus ævi Scriptores manasset.

Stephanus igitur, Thomæ Stephani & Catharinæ filius,
 qui paulo ante genitori suo vita functo successerat, an. 1463.
 Legatos ad Pium II. Pontificem misit, duos senes, statura (ut
 scribit Gobelinus lib. xi. pag. 547.) proceros & habitu vene-
 rables: quorum alter hujusmodi orationem habuit: ,, Rex
 ,, Bosniæ, filius tuus, Beatissime Pater, nos ad te misit, jussit
 ,, que suo nomine hæc dicere. Certior factus sum, Mahume-
 ,, tem qui Turcis imperat, æstate proxima infesta contra me
 ,, signa

23 signa moturum, & jam copias & belli machinas apparasse.
 23 Non sum ego, qui tantum impetum ferre possim. Oravi
 23 Hungaros, & Venetos, & Georgium Albanum, ut opera
 23 mihi afferant. Idem ex Te peto: neque auri montes postu-
 23 lo. Scire hostes ac provinciales meos cupio, tuum mihi fa-
 23 vorem haudquaquam deesse. Si norint Bosnenses, me non
 23 futurum in bello solum, fortius dimicabunt, neque Turcæ
 23 terras meas ingredi audebunt, quarum sunt aditus difficil-
 23 limi, & arces pluribus in locis propemodum inexpugnabi-
 23 les. Tuus Antecessor Eugenius patri meo coronam obtu-
 23 lit, & Pontificales Ecclesias in Bosna voluit erigere. Renuit
 23 pater, ne Turcarum in se odium provocaret: erat enim no-
 23 vus Christianus, nec Manichæos adhuc Regno expulerat.
 23 Ego a puero baptizatus sui, & literas Latinas didici, & Chri-
 23 stianam Fidem solide complexus sum: non timeo quæ pater
 23 timuit. Coronam ut ad me mittas, opto, & Sanctos Episco-
 23 pos. Hoc signum erit, Te mihi non defuturum. Siqua in-
 23 gruerit belli moles, spem subditis a te coronatus, terro-
 23 rem hostibus afferam. Jussisti, vivente genitore meo, arma,
 23 quæ in Dalmatia sub Venetorum manu erant, Cruciatæ no-
 23 mine collecta, ut ad eum mitterentur: non placuit Senatui
 23 Veneto. Jubeto, ad me modo mittantur: fortasse majus
 23 imperium invenies, quando mutata est mens Venetorum,
 23 & Turcis feruntur indicturi bellum. Hæc peto, & ut Le-
 23 gatum ad Hungaros mittas, qui meam causam Regi com-
 23 mendet, horteturque arma mecum jungere. Hoc pacto sal-
 23 vari Bosna poterit; alioquin peritura est. *Et infra.* Si quæ-
 23 reret Regnum meum Mahumetes, neque ultra progredi
 23 vellet, ferenda esset mea fors, neque pro me tuendo reli-
 23 quam Christianitatem vexare deceret. Verum insatiabilis
 23 regnandi cupido nullas habet metas. Post me Hungaros
 23 agitabit, & Dalmatas Venetis subiectos, & per Carnos &
 23 Histros quæret Italiam, cujus imperium ambit, & sæpe de
 23 Roma loquitur, atque huc direxit animum. Quod si per-
 23 mittentibus Christianis, meo Regno potitus fuerit, aptissi-
 23 mam provinciam & loca peropportuna inveniet ad suum de-
 23 siderium explendum. Ego tempestatem primus expecto:
 23 post me Hungari & Veneti, & reliquæ nationes suam sortem

33 experientur, nec Italia conquiescet. Sic stat consilium ho-
 33 stis. Hæc explorata ad Te defero, ne olim dixeris non
 33 fuisse prædicta, & me argueris negligentia. Pater meus
 33 antecessori tuo Nicolao & Venetis futuram Constantinopo-
 33 lis calamitatem prædixit. Non fuit adhibita fides, amittit
 33 cum suo malo Christianitas Regiam Urbem, & Patriarcha-
 33 lem Sedem, & Græciæ columnen. Nunc ego de me vati-
 33 cinor: si fidem datis & opem, salvabor, alioquin peribo,
 33 & meam ruinam multi sequentur. Hæc Stephanus ad Te
 33 deferri jussit: Tu qui Pater es Christianæ Religionis, & con-
 33 siliium & auxilium adhibe.

Pius his auditis, consilio Cardinalium habito, ita respon-
 dit. 33 Habemus fidem Legationi Stephani. Eadem multis
 33 ex locis nunciantur. Occidentis quærit imperium Mahume-
 33 tes, qui Orientale pervasit. Aptissima ejus desiderio Bosna
 33 est: hanc portam [credibile est] in primis perfringere con-
 33 nabitur. Non perficiet, audente Rege, forti animo resi-
 33 stere. Ardua sunt montium claustra, & aditus, quos facile
 33 tueri pauci queant. Conjungent Ungari arma, & Veneti.
 33 Legatum ejus rei causa ad utramque gentem mittemus.
 33 Communem causam communiibus adjuvabunt viribus. Nos
 33 tantum auxilii præstabimus, quantum per facultates lice-
 33 bit. Arma, quæ sunt in Dalmatia, ministrari jubebimus.
 33 Ecclesiæ Cathedralis in Bosna mandabimus erigi, & in ere-
 33 ctis constituemus Episcopos. Coronam mittere sine præju-
 33 dicio Regis Ungariæ haudquaquam possumus, cujus Rex
 33 Bosnæ Vassallus est, & ad eum pertinet coronare Regem.
 33 Sciscitabimur, quid sit animi ejus. Si æquo animo tulerit,
 33 Coronam, quæ parata est, per Legatum mittemus. Invito
 33 non faciemus injuriam, neque irritabimus eum, a quo sunt
 33 auxilia expectanda. Stephanus, si sapiat, Matthiam Un-
 33 garicam Regem omnibus sibi studiis conciliabit, quo cum fœde-
 33 re ac benevolentia junctus, difficile a Turcis pessumdabi-
 33 tur. Sic remissi Bosnenses, læti abierunt: quos secutus
 33 est Orator Pontificis, Dominicus Lucensis, qui & apud Venet-
 33 os, & apud Ungaros eorum postulata exequi curaret. Circa
 33 idem tempus Joannes Dragula Princeps Valachiæ ad Turcos
 33 desicere volens, a Matthia Rege Ungariæ interceptus, & in-
 33 vin-

vincula conjectus est. Causam mox referam, ubi de Valachis sermo erit. Interim Legati ejusdem Matthiæ Regis Pontificem adierunt, Albertus Episcopus Vesprimiensis, & Stephanus Segniæ Comes: ac statuisse Turcos Ungariam invadere dixerunt, nec vires Ungaris esse, quibus tanti hostis propulsare impetum queant: orare Pontificem, rebus afflictis ut opem afferat, simulque reliquos Christianos hortetur, ne Christianæ religionis murum Ungariam expugnari sinant. Pontifex collaudata Ungarorum constantia, qui annis supra octoginta cum Turcis pro religione certaverint, stipendia Equitum mille missurum se regi pollicitus est in annum præsentem, hortaturumque Reges, qui proximi sunt, ut arma conjugant, inque annum sequentem spem longe majoris auxilii præbuit, dum medio tempore sibi ipsi, & Reipublicæ non deessent Ungari. His sponsonibus Legati fiduciæ pleni, domum rediere; ubi res multo deteriores invenerunt, quam dimiserant, Regno Bosniæ interea a Turcis subacta.

Rex enim gentis novus tributum, quod sui majores jam pridem pendere Turcis consueverant, petentibus recusarat, & oppidum quod ad confluentes Savum, Bosnamque, hostes contruxerant, Sclavis & Hungaris magnopere formidandum, expugnaverant. Ea contumelia permotus Mahumetes Turcorum Sultanus, virus quod in Ungaros aut alios existimabatur concepisse, in hunc Regem evomuit. Hoc quum ille accepisset, mæstus ac pavidus accersito Nicolao Modrusiensi Episcopo, qui tum forte Romani Præfulis in Regno Bosniæ Legationem gerebat: Tu me, inquit, Legate, his miseristi malis, qui eoque tuis consiliis perpulisti, ut Imperatoris potentissimi, cui vix queat orbis resistere, ausus fuerim oppida expugnare. Aufer quod intulisti periculum. Huic Legatus: sine, inquit, in Ungariam proficiscar; mox adero cum certis & validis auxiliis. Tu modo in fide permaneas. Conceditur eundi facultas: Episcopus Ungaros adiit, & petiturus Bosnensibus opem, Apostolicæ Sedis nomine implorat. Ungari exercitum cogunt, Savoqe prope transmissa, hostem a tergo lacesse cœstatuunt, si forte ab incepto possit retrahi. Utile consilium perfidia interceptum. Unus ex Turcorum Ducibus, Bassam vocant, xlv. Kal. Junias (anni 1463.) ingentibus præfectus copiis sub oppi-

de Bobazio, quod Regni Bosnæ caput fuit, castra locavit: postmodum Mahumetes Sultanus consecutus est. Radaces (idem fortasse ac is, qui Radonius Vecinich in diplomate Pii II. appellatur) Manichæus olim, deinde Christianum mentitus, oppido præfectus erat. Is pretio corruptus hostem intra mœnia recepit, suavitque custodibus arcis, ne Turcis rerum dominis resisterent. Tradita est arx munitissima, quæ facile poterat biennio defendi, nulla re indignis. Sultanus præter opinionem oppido potitus, ad persequendum Regem cum parte copiarum Bassam mittit. Triginta passuum millibus Rex aberat in oppido quod (a) Jaitza vocatur: eo namque, Turcorum adventu percepto, cum thesauris confugerat, Dalmatiam petiturus. Bassa quum venisset Jaitzam, abiisse Regem invenit, eumque magnis itineribus consecutus, in castello Elutio clausit, & arcta obsidione cinxit. Ille quarta demum die fame & siti coactus, sese cum omni thesauro, quem quinque Reges (b) tot annis congregaverant, fidei Bassæ credidit: quem Sultanus ad se ductum, multa spe demulcens, facile induxit, ut oppida, quæ in sua potestate remanserant, reddi juberet, plura & meliora a se denique expectaturus. Scribitur præfectis arcium, claves munitionesque ut tradant. Parent omnes: atque ita octo ferme dierum spatio, amplius septuaginta natura & arte munitissima oppida, & auri amplius quam decies centena millia nummum ex Christianis opibus in manus hostium pervenire: quamvis non tam re, quam nomine Bosnenfes Christianum sibi nomen usurpavere. Raptæ matronæ atque Virgines, templa Sanctorum diruta: viri religiosi omni contumeliarum genere affecti: nobilitas omnis ad servitium in Asiam missa. Regi paucis post diebus caput abscissum, & cum eo alti sanguinis plerique necati. De Regis morte hæc Pius II. in Bulla an. 1463. qua Christianos adhortatur, ut Turcorum conatibus obsistant: „ In Bosna (inquit) Regem, qui salutem pactus, sese dederat „ cum Patruo suo, Mahumetes ipse humano sanguine infatigabilis, sua manu, ut fertur, jugulavit „. Et Paulus II. in Literis ad Ludovicum Francorum Regem datis *Romæ apud S. Pe-*

a Tam apud Gobelinum, quam apud Bzovium, *Lazin* perperam dicitur.

b Nimirum, Stephanus Thomas, Ofoja, Thluvartius Scurus, Stephanus Thvartikus primus Bosniæ Rex.

S. Petrum Anno Incarn. Dom. 1464. v 111. Id. Januar. Pontificatus 1. hoc est, Chr. 1465. „ Tanta enim acerrimo hosti
 „ dominandi cupido incessit, ut nihil gratius ei sit, nihil avi-
 „ dius, quam sanguinem fundere Christianorum, Reges &
 „ Principes interficere atque delere, sicut Bosnæ Regem cru-
 „ entus hostis propria manu truncavit, & alios plures Reges
 „ extinxit „ . Post Regem, secundum in Bosna caput Dux
 Stephanus fuit, subditorum numero atque auro potens; ve-
 rum Manichæorum infectus hæresi. Ejus filius quum patris im-
 perium ferre non posset, ad Turcos defecerat, quorum armis
 adjutus, patrem bello persequi cœpit, eumque viribus impa-
 rem, ad insulas Dalmaticas fugere compulit. At ubi Regem
 Bosnæ contra fidem necatum animadvertit, veritus Turcorum
 sævitiam, patri reconciliatus, cum eo ad munitiora loca se
 contulit. Regina Bosnæ (Maria scil. , uti eam vocat Cangius)
 dum perditio Regno, viroque Stephano capto ab hostibus, fu-
 rorem Turcorum fugitat; in manus Pauli cujusdam, Slavoniæ
 Bani, pervenit, a quo, tamquam hostis esset, captiva reten-
 ta est, quamvis ad eum quasi hospitem declinasset. Ipse vero
 non multo post, dum Turcis agrum suum vastantibus occurrit,
 cum quingentis nobilibus circumventus, ab illis occisus, vio-
 lenti hospitii pœnas perfoluit. Maria ejus manibus elapsa, Ca-
 tharina quoque (uti ex Luccario addit Cangius) Radivoji Re-
 gis Stephani fratris uxor, Ragusum venerunt. Bacchari undi-
 que per Bosniam Turci, abdita quæque scrutari, nihil in-
 tactum relinquere, vicinas regiones incurfare atque prædari.
 Prope Rex (a) Ungariæ aderat cum copiis: qui ubi per trans-
 fugam insidiari sibi Turcos accepit, insidias contra tetendit:
 Turcorum quemdam ducem cum quatuor millibus militum
 convenit, congressusque in fugam vertit, ac persecutus, omnes
 ferro

a Joachimus Cur us in Annal. Silesiæ pag. 169. de Mahomete Turcorum ultatio
 ad ann. 1461. „ Lesbon insulam potentem, & paulo post, regnum Bosnæ opibus &
 „ munitioibus florens in suam potestatem traduxit: Regem Stephanum cum urbe
 „ præcipua Jaitza in d. ditionem accepit, contra datam fidem palo alligatum fugitatis
 „ confixit... Ex gente illa Tr'ballica, & Hænera, quæ robore corporis præstat,
 „ Mahometus multos phalangi suæ prætoriz ascriptis, quos milites Janiveros voca-
 „ vit. Imminabant vicinæ Pannoniæ jam undique Turci, sed virtute & diligen-
 „ tia Martiæ frustrati sunt successu „ . Cetera, de magna Rallianorum caetera,
 „ quæ in servitutem a Turcis abducebatur, a Martiâ liberata, deçone Jaitza una-
 „ cum 27. aliis oppidis Bosnæ & Ralsiæ ab eodem Martiâ Rege receptis. Hoc ipsum
 legere

ferro trucidavit . Hoc tantum solamen post amissum Bosnæ Regnum Hungaris est datum .

De altera Catharina , Stephani Thomæ uxore , quæ Romæ decessit , hæc scribit Cangius : „ Ex Thomæ cum Catharina conjugio nulla proles prodiiſſe dicitur : nam Stephanus successorem ex illegitimo cum Vojaccia concubitu natum volunt scriptores , ut & filium alterum , qui quum annos natus xxv. matrem ad Meledanam ædem sacram , in qua summæ venerationis Deiparæ Imago colitur ac servatur , voti- væ peregrinationis causâ comitatus venisset , ibi mortuus , in Monasterio Ordinis S. Benedicti humo conditus , cum hocce Epitaphio : Hic jacet filius Thomæ Regis Bosnæ . Duplex Cangii , eorumque quos citat Auctorum error . Primus quidem , dum Stephanum Bosnæ postremum Regem a Sultano impie obtuncatum , Thomæ filium illegitimum ex concubitu cum Vojaccia natum contendunt . Thomas Stephani hujus pater , ex Ostojæ cum Vojaccia , conjugati cum conjugata , illegitimo concubitu , natus est , ut supra ex Eugenii IV. diplomate perspicuum fit ; Stephanus autem Thomæ filius , tamquam legitimus & naturalis , indigitatur in epist. Callisti III. iis verbis ad Thomam patrem : „ Serenitati tuæ , necnon Comiti Stephano filio tuo , ac cunctis posteris & hæredibus tuis . *Et infra* : Tibi , ac Stephano filio tuo , ac cunctis posteris & hæredibus tuis „ . Alter error , dum ex Thomæ cum Catharina conjugio nulla proles prodiiſſe dicitur . Nam , præterquam quod , ut modo dicebam , ex Thomæ cum Catharina conjugio Stephanus Thomæ successor prodiit ; certo certiora documenta habemus , quibus demonstratur , filium & filiam præterea ex Thoma Catharinam genuisse , quorum diserta sit mentio in MSS. Codice Vaticano , ubi insignia quæque tum in Cardinalium Consistoriis , tum in Urbe gesta literis (a) consignantur : his verbis : „ Profugerat ad Nos pulsa Regno Catharina Regina Bosniæ , quod jam ante occupaverat Turcus . Ejus „ filius

legere est ex Leunclavio apud Raynald. ann. 1463. num. 16. „ Hoc modo Bosna & Rascia & Servia magna pars Turcorum in potestatem venit ; Matthias tamen Rex Hungarus Jaitram cum xxv. Bosnæ oppidis recepit , quam militum corona deinde rursus Machumetes circumdedit & oppugnavit , sed irritò enarravit , dumtaxat adventantis Matthias reversus , ab obidione Bosniæque finibus discessit . „ a Apud Raynald. ad ann. 1478. num. 44.

22 filius abnegata fide, cum illo erat contra Christianos mili-
 23 tans. Quom autem annos circiter duodecim apud nos ea fuis-
 24 set, nostris pecuniis sustentata, diem obiens, hæredem
 25 amissi Regni Pontificem Romanum reliquit, addita condi-
 26 tione, si filius ad fidem rediret, utique in paternum regnum
 27 rediret. Ad offerendum Testamentum Regnumque traden-
 28 dum, institutus est Vicecancellarius. Hodie itaque ceteris
 29 in Senatu absolutis, introducti nonnulli Regiæ domestici
 30 sunt, qui & Testamentum ostenderent, ensisque & cal-
 31 cæria Pontifici traderent in possessionis aditæ signum. Lau-
 32 davit Reginam Pontifex (*Sensus IV.*) Testamentum acce-
 33 pit simul & ensesprehendit, prehensisque a singulis Pa-
 34 tribus voluit, ut unum cum illo corpus nos facere significa-
 35 ret. Imperavit Vicecancellario, ut documenta acceptæ
 36 hæreditatis confecta in Archivis Apostolicis condi curaret.
 37 Extat in Archivo Vaticano id Testamentum, cujus formulam
 38 ad ostendenda filii filiæque Catharinæ ac Thomæ Regum Bos-
 39 niæ nomina, hic inferendam duxi. 22 In nomine Sanctæ & in-
 40 dividuæ Trinitatis Patris & Filii & Spiritus Sancti. Amen.
 41 Anno Inc. Dom. 1478. Ind. xi. die vero 20. mensis Octo-
 42 bris, Pontificatus SS. in Christo Patris & Domini nostri Do-
 43 mini Sixti divina providentia Papæ IV. In mei Notarii, &
 44 testium infrascriptorum & subscriptorum ad omnia & singula
 45 infrascripta vocatorum specialiter & rogatorum præsentia,
 46 Illustrissima Domina Catherina quondam Ducis Stephani fi-
 47 lia, Regina Bosniæ, nunc in Alma Urbe in Regione Pineæ
 48 in domo suæ solitæ habitationis prope Ecclesiam S. Marci de
 49 Urbe constituta, ægra corpore, sana tamen & compos-
 50 mente. & *infra*. Volens, quod, licet per immanissimum
 51 Christianæ religionis hostem Turcum retroactis temporibus
 52 de facto, & per tyrannidem prædicto Regno Bosniæ pulsâ &
 53 spoliata sit, propterea tamen jus præfati non amisit, nec
 54 amittit, quod spectat ad eam, propter incapacitatem & in-
 55 habilitatem *filiorum suorum legitimorum & naturalium, &*
 56 *Illustrissimi Regis Thomæ memorati Regni Bosniæ*, ex pro-
 57 fessione Mahometanæ sectæ contractam; habensque fidu-
 58 ciam in Domino, qui nullum violentum sinit esse perpe-
 59 tuum, quod prædictum Regnum aliquando de manu tyran-
 60 22 nica

nica & hostili excidet, & evertetur ab ea, & Christianæ sub-
 jicietur ditioni; volens propterea incolis Regni prædicti
 & Regno consulere, ne ad manus veniat aliquorum nullum
 habentium jus in Regno, sed suum juridicum & legitimum
 habeat Regem; præfata Regina ex præmissis, & quibusdam
 aliis rationabilibus causis animum suum moventibus, ac me-
 mor munificentæ, gratiarum, & beneficiorum a S. R. E. &
 Apostolica Sede, a fel. & san. me. Paulo PP. II. & SSmo D. N.
 Sixto PP. IV. collatorum, qui eam gratissima hospitalitate
 sunt semper prosecuti, subveniendi eidem secundum Re-
 giam dignitatem condigno annuali stipendio & provisione
 sufficienti pro suis necessitatibus: in prædicto Regno Bosnæ
 cum omnibus & singulis juribus &c. ac utili & directo ejusdem
 dominio Sacrosanctam Romanam Ecclesiam & Sedem Apo-
 stolicam ac prædictum SSmum Dominum nostrum Domi-
 num Sixtum divina providentia Papam IV. & suos successo-
 res canonicè electos & intrantes, universales hæredes ac suc-
 cessores instituit. Rogavitque, & rogat per solemne fidei-
 commissum dictam Sedem Apostolicam, ac prædictum San-
 ctissimum Dominum nostrum, & prædictos successores,
 ejusdemque prædictæ Sedis fidei commisit, & committit,
 & ita voluit & ordinavit, quod *filio suo & prædicti Regis*
Thomæ legitimo & naturali Sigiswando, si (quod Deus
 per infinitam suam permittat clementiam) ex Mahometano-
 rum vomitu, in quo degit de præsentī, ad veram Christi
 fidem realiter & cum effectu revertatur, prædictum Re-
 gnum, & Regni jura, dominia, & jurisdictiones absque
 detractione Legis Tribellianicæ plene restituat, eumque
 Regem in prædicto Regno nominet, intitulet, & investiat,
 quantum in prædicta Sede Apostolica fuerit. Si vero dictus
Sigiswandus ejus filius ad christianam fidem non venerit, ut
 præfertur, tunc illo casu dicta Illustrissima Domina Regina
 voluit dictum fideicommissum esse nullum, irritum, & inane,
 nulliusque roboris vel momenti, ac si factum non fuisset,
 sed in tali casu iterum rogavit & rogat dictam Sedem Apo-
 stolicam, & Sanctissimum Dominum nostrum & suos succes-
 sores præfatos, & ejus ac prædictorum fidei committit,
 quod, si *filia ejus Catharina*, quæ similiter de præsentī
 Maho-

„ Mahometanorum vomitum sequitur, revertatur realiter &
 „ cum effectu ad Sanctam Christianam fidem, eidem *Fille sue*
 „ modo & forma præmissis Regnum prædictum integraliter
 „ restituant, quantum fuerit in eisdem: Ambobus autem &
 „ *Filio & Filia* prænominatis in perfida Mahometana secta
 „ perseverantibus, dictum fideicommissum prædicta Regina
 „ voluit similiter esse nullum, irritum, & inane modo quo
 „ supra est præmissum: & interim dictam Sedem Apostolicam
 „ posse plene & libere de prædicto Regno, ejus juribus, &
 „ titulo disponere ad suam voluntatem & beneplacitum, tam-
 „ quam de re, patrimonio, hereditate, ac bonis suis pro-
 „ priis, quibusvis contradictionibus non obstantibus &c.

Ex his discimus Primo, Thomæ Stephani & Catharinæ
 Bosniæ Regum filios fuisse legitimos ac naturales *Sigismundum*
 & *Catharinam*, præter *Stephanum*, qui in Regno patri succes-
 serat, quique anno 1463. a Sultano necatus fuit: falsum proin-
 de esse quod Cangius ex Luccario aliisque scripsit, *ex conjugio*
nempe Catharinæ & Thomæ nullam prolem prodisse.

Discimus secundo, Catharinam Thomæ Regis uxorem,
 extincto, ut supra, anno 1463. Stephano Rege filio, in Dalma-
 tiam primum fugisse, indeque Romam venisse anno 1466. ibi-
 que post annos duodecim decessisse anno Chr. 1478. die 25.
 Octobris, postquam die 20. ejusdem mensis & anni Testamen-
 tum supra recitatum condidisset: adeoque falsum etiam esse
 quod de eadem Regina apud Cangium & Vvaddingum aliof-
 que narratur, eam scilicet *anno Chr. 1458. obiisse.* Non modo ex
 laudato ipsius Testamento, sed etiam ex sepulchrali Slavica In-
 scriptione manifestum redditur, mortem ipsius non nisi *die 25.*
Octob. anno 1478. contigisse.

Discimus denique *Sigismundum & Catharinam*, Thomæ
 Stephani & Catharinæ Bosniæ Regum filios, Mahometanam
 Sectam tunc temporis, quum Stephanus ipsorum frater a Sul-
 tano captus necatusque fuit, amplexos, anno 1478. adhuc in
 vivis fuisse, in Aula scilicet Mahumeti II. Turcorum Sultani,
 qui die 3. Maji anno 1481. interiit.

CAPUT IV.

De Valachis & Bulgaris. Bulgaria & Blachia regnum restitutum. Series Regum ab anno circiter 1200. ad 1462: Ab Innocentio III. Papa coronam Regiam, sceptrum, & vexillum Joannes Bulgariae & Blachiae Rex accipit: Pallium vero, & Patriarchalem dignitatem Archiepiscopus Trinovitanus. Series Achridensium Archiepiscoporum. Codex Vaticanus Slavicus figuratus illustratur.

I.
Bulgariae & Blachiae
sive Valachiae Reg-
num, circa ann.
Chr. 1187. restitui-
tur.

A BOSNIA ad Bulgariam & Valachiam transitum facio. Bodinum cognomento Constantinum, a patre Michaële Serviae Rege, Bulgariæ præfectum fuisse, ex Scylitze edit. Reg. pag. 851. supra vidimus. Cangius in Famil. Dalmat. cap. vi. num. xxix. „ Sub Alexio Comnenof inquit] eandem Bulgariae Ducis dignitatem obtinuit Nicetas, quem Albertus „ Aquis & Antistes Tyrius *Nikitz*, Thuroczius vero *Nicotam* vocant, quique ab Hungaris in prælio captus, libertatem postea est consecutus. Is est Nicetas, qui præcipuam „ Christianorum exercitus partem, cui ad expeditionem Hierosolymitanam pergenti præerat Petrus Eremita, profligavit „ . Alexius Comnenus ab anno Chr. 1081. usque ad ann. 1118. Constantinopoli imperavit. Thuroczius autem, lib. 1. cap. 50. Nicotam ab Hungaris captum scribit sub Salomone Hungariae Rege, qui ab anno 1061. ad 1071. regnavit. Nicetas proinde Bulgariae præfuerit, oportet, ab anno circiter 1065. quo in Regnum ab Imperatore socero suo restitutus Salomon fuit, usque ad annum 1098. quo Hierosolymitana expeditione suscepta. Pergit ibid. Cangius: „ Nicetae susceptus „ Dux alter, quem idem Albertus [Aquis lib. 8. cap. 34.] „ Guzh nuncupat, qui Guillelmi Pictavensis Comitis copiis „ eam suscipientibus expeditionem transitui aliquandiu obsti- „ tit. Mansit denique Romanorum annexa Imperio exinde „ Bulgaria usque ad Isaacii Angeli Imperium, sub quo tandem „ omnino est abstracta, trium fratrum defectione, ut deinceps „ sumus dicturi „ . *Isaacius Angelus* Comnenus Andronico Comneno die 12. Septemb. anno 1186. interfecto, Imperium quum

quum iniisset, in carcerem conjectus & excæcatus fuit die 10. Apr. anno 1195. *Alexio Angelo* Comneno fratre imperium arripiente, quod tenuit usque ad ann. 1203. quo expugnata die 25. Julii a Latinis Constantinopoli, *Alexio* isto ejecto, *Alexius Isaci* filius unacum patre *Isaacio* restitutus, sed post sex mensium intervallum strangulatus est ab *Alexio Duca* cognomento *Murzuffo*, qui in Imperio successor, post 70. dierum spatium misere periit, Constantinopoli a Latinis anno 1204. die 12. Apr. capta, & *Balduino* Flandriæ Comite die 31. Maji in Imperatorem coronato.

Nicetas Choniates in *Isaacio* Angelo edit. Reg. pag. 236. causam defectionis Bulgarorum refert his verbis : „ *Isaaci* „ *Angelus* uxore defuncta alienigenam ducere statuit : & per „ legatos, *Belæ* Hungariæ Regis filiam, nondum decem an- „ nos natam, ambit. Sed dum ex tenacitate (a) nuptias ex „ *fisci* pecunia celebrare reformidat, & sumptus illos ab urbi- „ bus & provinciis aff. tim exigit, cum alias urbes, præsertim „ *Anchialo* finitimas afflixit; tum barbaros *Hæmi* montis acco- „ las, sibi & Romano Imperio infestissimos reddidit, qui olim „ *Myfi*, nunc *Blachi* nominantur. Hi enim angustiis & castel- „ lis freti, quæ plurima habent præruptis faxis inædificata, „ quum prius etiam Romanos parum curarent, tum per cau- „ sam abacti pecoris & vexationum quas tolerassent, aperte „ defecerunt. Ejus defectionis principes & auctores fuere „ duo ex illa gente fratres, *Petrus* & *Asan* : qui ne sine causa „ res novas moliri viderentur, Imperatorem *Cypsellis* degen- „ tem adeunt, petentes, ut in Romanas legiones referantur, „ & sibi prædium exigui redditus in *Hæmo* monte situm assi- „ gnetur. Ea re non impetrata (nam fatorum vis pruden- „ tiam humanam superabat) submurmurabant, ut contempti „ & voti impotes : & verbuni audacius emisissent, quo defe- „ ctionem, & ea quæ domum reversi acturi essent, innuebant;

N 2

„ *Asan*

a Chronologia. Nicetæ a *Vvolphio* & *Fabro* præmissa, vacillat. Nam *Isaaci* *Angelus* Imperium iniisse dicitur Anno Mundi 5154. Chr. 1184. *Friderici Anobarbi* anno 35. omnia hæc stare nequeunt. Primo quia annus 1184. erat *Friderici* 33. non 35. Secundo quia *Isaaci* *Angelus* non ante annum 1186. inauguratus est. Tertio, quia annus Ch. isti 1184. non anno Mundi 5154. respondet juxta *Græcorum* supputa- tionem, sed anno 6692. Ad hoc quæ hæc *Bulgarorum* *Blach* tumque *defectio* an- no 2. *Isaci* *Angeli* contigerit, annus erat *Christi* 1187. Mundi 6695. & *Friderici* 36.

23 Aſan præfertim, homo audacior & crudelior: cui ob impu-
 24 dentiam, Joannis Sebaſtocratoris juſſu, colaphus infringi-
 25 tur. Ita non infecta modo re dimiſi, ſed contumeliis etiam
 26 irritati homines iſti nefarii & conſcelerati, quomodo contra
 27 Romanos graſſati ſint, quis verbis conſequatur? quæ oratio
 28 tantorum malorum pelagus complectatur? Eadem legun-
 29 tur apud Georgium Acropolitam pag. 113. ubi *Bulgaria* &
 30 *Bulgari* vocantur, qui apud Nicetam *Myſi & Blacbi*, *Myſia &*
 31 *Blacbia*: ſic enim ſcribit: 23 Quum Imp. Iſaacius rem gereret
 32 Conſtantinopolitanam, uxore demortua, quam ſupra dixi-
 33 mus, Ungarum Principis filiam uxorem duxit;
 34 quum appararet nuptias, eaſque regias magnificis quoque
 35 ſumptibus decorare decrevit. Hinc ex univerſa Romano-
 36 rum ditione pecudes, ſues, ac boves congregabantur. Sed
 37 quum harum rerum Bulgaria omnium feraciſſima ſit, pluri-
 38 ma quoque ab ea depoſcebantur. Bulgari & antea quidem ini-
 39 mici Romanis, illiſque multorum bellorum, captivitatum,
 40 excidiorum urbium, & aliorum ſexcentorum infortuniorum
 41 per annos plures cauſa, tandem ab Imp. Baſilio, quem non
 42 aliam ob cauſam Bulgaroſtonum dictum, fama atque auditi-
 43 one accepimus, debellati, ad Imperatoris uſque Iſaacii
 44 tempora Romanis tributa (a) pendebant, tum ob ea quæ
 45 memoravimus, rebellionem moliuntur, & ab Aſano neſcio
 46 quo ſuaſore atque impulſore, omnibus quæ intra Hæmum
 47 ad Iſtrum uſque excurrunt, in poteſtatem redactis, regio
 48 occupatur, eo res Romana quam maxime afflicta eſt. Bul-
 49 gari namque, quum Scythæ mutuas operas tradidiſſent,
 50 multis malis Romanos vexarunt. Propterea indignatus Imp.
 51 Iſaacius, in unum collectis copiis adverſus eos aciem ducit,
 52 & maritima prætergreſſus, atque per Meſembriam civitatem
 53 iter faciens, Hæmum ingreditur. Aſanus cum exercitu in
 54 oppidulo, cui nomen Strinabo, immoratur; & Imp. Iſaa-
 55 cius (b) tentoriis fixis Bulgaros obſidet; ſed ab illis eludi-
 56 tur. Unus enim ex illis, transfugam ſimulans, Imperatori
 23 Scy-

a Ex his colligitur, majorem Bulgariae partem poſt Baſilium Bulgaroſtonum Græ-
 cis ſubjectam fuiſſe, uſque ad Iſaacii tempora; tamen Petrus Deleanus aliquæ uſque
 ad Bodinum, Nicetam, & Guzum, aliquam ejus partem occupavit.

b Lat. Interpres habet, *Alexis* perperam. In Græco textu eſt, *Iſaacius*.

29 Seytharum irruptionem denunciati . Imperator conturbatus
 29 nuncio , licet die sequenti oppidulum subactus esset , lo-
 29 co cedit , nec eam quam inierat , redit viam , sed delusus a
 29 Bulgaro , brevior nec inconsultus aggreditur . Progre-
 29 dientem itaque & in angusta semita laborantem Bulgari ag-
 29 grediuntur , militem fundunt , apparatusque omnem belli-
 29 cum deprædantur , ipsam etiam Imperatoris supellestem
 29 diripiunt . Ex Romanis plures cæsi sunt ; qui cum Imperato-
 29 re evaserant , pauci admodum fuere & prorsus nudi . Hac
 29 victoria , præda , spoliisque Romanorum Bulgari nimis &
 29 insolenter animos sublevarunt : quippe & ipsis Imperatoris
 29 insignibus pretiosiora conquiescent , & præter ea regias py-
 29 ramidas , phialas celebres , pecuniæ vim immensam ; ipsam
 29 etiam Imperatoriam Crucem , quam Sacerdos abjecerat ,
 29 non multo post in flumine offendunt , ex auro compactam ,
 29 in medio ex sacrosancto Ligno , cui Christus Dominus affixus
 29 pependerat , in modum Crucis efformato complectentem ;
 29 necnon parvas & plurimas thecas habentem , in quibus cele-
 29 briorum Martyrum Reliquiæ , Deiparæ lac , Zonæ ejusdem
 29 pars , & reliqua multa , quæ sanctis oculis asservantur ,
 29 continebantur . Imperator ergo Isaacius Constantinopolim
 29 fugiens se recepit .

Fufius hæc , inque plures annos digesta leguntur apud
 Nicetam Choniata : nam anno quidem secundo Isaacii Ange-
 li , idest Chr. 1187. lib. 1. num. 4. 5. & 6. describitur causa
 Blachicæ seu Bulgaricæ defectionis , & quomodo Blachos a fu-
 riosis & dæmoniacis ad bellum concitatos , Isaacius sua negli-
 gentia confirmaverit , & ab ipsis Ducibus bellum male sit
 commissum . Anno ejus quarto , idest Chr. 1189. lib. 2. num. 1.
 Isaacii in Blachos expeditio , in qua Græci a Blachis cæduntur ,
 & Isaacius pederu referre cogitur . Anno septimo , Chr. 1192.
 lib. 3. num. 3. 4. Clades Isaacii in Blachica expeditione : Bla-
 chorum & Scytharum grassationes . Blachi a Constantino An-
 gelo repressi . Anno octavo Chr. 1193. lib. 3. num. 8. Isaacius
 in Blachos expeditionem suscipit , & paulo post ab Alexio fra-
 tre Imperio & oculis privatur .

Leunclavius in continuatione Glycæ Annalium edit. Paris.
 pag. 340. sub Isaacio de Ulachis se Valachis hæc habet : „ Se-
 „ cun-

„ cundum hæc infeliciter tentata Cyprus, & sequuti motus
 „ Ulachorum nationis: adversus quos nihil recte gestum a
 „ Joanne patruo Imperatoris, nec a Joanne Cantacuzeno;
 „ missus autem ad debellandos eos Alexius Branas, imperio
 „ adfectato, Constantinopolim reversus est. *Et pag. 341.*
 „ Ceterum non crebræ tantum seditiones multorum qui adfe-
 „ stabant Imperium, Isaacium exercebant: sed etiam Ulacho-
 „ rum natio progressa, munitas urbes invadebat. Anchialum
 „ enim vastabant, Varnam subigebant, Triaditzam sive Sar-
 „ dicam debebant, Stumpio cives ejiciebant. Tandem in ex-
 „ peditione contra Ulachos, magnifico cum apparatu susce-
 „ pta, quum venationi esset intentus Isaacius, ab Alexio fra-
 „ tre, de quo non tantum nihil mali suspicabatur, sed etiam
 „ summam sibi caritatem observantiamque pollicebatur, &
 „ oculis & imperio spoliatus est. Imperavit annos IX. men-
 „ ses VIII. nondum anno XL. natus, quum regnum amit-
 „ teret.

II.

Blachorum & Bla-
 chiz, seu Valacho-
 rum & Valachiz
 nominis origina-
 tio. Myfia & Myfi
 olim dicti, & cum
 Bulgaris conjuncti.

„ Antequam reliqua restituti Bulgarici Regni persequar, ju-
 „ vat in *Vlachorum* seu *Blachorum* nomen inquirere. Nam quos
 „ Acropolita aliique *Bulgaros* appellant, eos Nicetas Choniates
 „ *Myfos Blachosque* vocat. Sic lib. 1. in Isaacio Angelo num. 4.
 „ Tum barbaros Hæmi montis accolæ, sibi & Romano Impe-
 „ rio infestissimos reddidit, qui olim Myfi, nunc Blachi no-
 „ minantur. *Et num. 5.* Quum Myfi aperte defecissent, ab
 „ iis, quos dixi, impulsû, Imperator bellum eis infert. Sed
 „ nec illud prætereundum est. Quum Blachi principio ab
 „ eo conatu, ad quem a Petro & Asane inducebantur, rei
 „ difficultate perterriti abhorrent; fratres, ut popularibus
 „ suis eum metum adimerent, ædem nomine præclari Mar-
 „ tyris Demetrii ædificarunt, in eamque multos dæmoniacos
 „ utriusque sexus coegerunt, qui cruentis & perverfis pu-
 „ pillis, effusisque crinibus cætera omnia exquisitè exprime-
 „ bant, quæ id genus hominum propria habet; eosque do-
 „ cebant, in furore proloqui: Deo visum esse, ut gens
 „ πῶν Βουλγάρων ἔ Βλάχων Bulgarorum & Blachorum, diu-
 „ turno jugo excusso, libertatem consequatur: eaque de
 „ causâ Christi Martyrem Demetrium, relicta Metropoli Thef-
 „ salonica & æde, Romanorumque consuetudine, ad ipsos
 „ per-

,, pervenisse, adjuturum id opus. *Et infra*. Imperator ve-
 ,, ro, quum nemine prorsus prohibente (a) totam Mysiam
 ,, pervagari, & prælidia in urbes, quæ pleræque in Hæmo
 ,, sunt, sed plures ac potius fere omnes in præruptis rupibus
 ,, & altissimis tumulis extructæ, introducere liceret, neutrum
 ,, fecit; sed cumulis frumenti incensis, supplicum Blachorum
 ,, confectis verbis deceptus, statim retro abiit, relictis
 ,, illis rebus adhuc plane exulceratis. Unde factum, ut bar-
 ,, bari Romanis audacius insultarent. *Et num. 6.* Nam is qui-
 ,, dem in urbem reversus, ut re bene gesta gloriabatur. Qui-
 ,, dam vero ex ordine Judicum, Monasteriotes Leo, false
 ,, dicebat, Basilii Bulgaroetoni animam dolere: Qui quum
 ,, Bulgaros funditus delevisset, edixerit: Si quando Blachi
 ,, denuo novis rebus studuerint, suum exemplum imitan-
 ,, dum esse; & Provinciam, castris in eâ positis, peragran-
 ,, dam ei, qui bellum cum eis gesserit: eo edicto in Sosthe-
 ,, nii Monasterio affixo: quod nunc sit irritum, quod Imper-
 ,, ator ea, quæ ille multis annis confici jussisset, tam exiguo
 ,, momento absolverit, ut illi tale nihil in mentem venerit.
 ,, Asan vero, maximis auxiliariis Scytharum copiis suo ar-
 ,, bitratu delectis, reversus, quum Mysiam patriam perpur-
 ,, gatam & Romano exercitu vacuum reperisset, factus inso-
 ,, lentior & jactantior, Mysiæ incolumitate & dominatu non
 ,, contentus, maxima Romanis detrimenta inferenda, &
 ,, Myforum ac Bulgarorum dominatum, ut olim fuisset, omni
 ,, contentione conjungendum esse censuit. *Et lib. 2. num. 1.*
 ,, Imperator vero dolens, quod prima in Mysiam impressione
 ,, bellum non rite administrasset . . . denuo Blachis arma in-
 ,, ferre statuit . . . Eo-lem *Mysiæ*, *Myforumque* vocabulo
 ,, idem Nicetas *Blachiam*, *Blachosque* donat. lib. 3. num. 3. 4.
 & 8. ubi & quinam illi *Scythæ* fuerint, quibus Bulgari seu Blachi
 ,, auxiliariis usi sunt, iis verbis num. 3. declarat: ,, Ut autem
 ,, res Occidentis subinde in pejus ruebant, & Blachi cum Co-
 ,, manis *ἢ οἱ Βλάχοι ἀνίσθηται μὲν Κομάνων*, Romanas Pro-
 ,, vincias ferro & igni vastabant: Imperator iterum egressus,
 ,, Anchiolo præterita, per ambages Hæmum montem adit.

Coma-

a Nam Blachi seu Bulgari in Istrum illapfi, ad finitimos Scythas trajecerant.

III.
Comania, & Co-
mani partem Vala-
chię incolentes.

Comania, Asię Regio, inter Georgiam seu Colchidem, & Tanaim fluvium, ubi etiam partim Circassi populi sui pene juris, quidam tamen sub clientela Turcorum, & alii sub Dominio Moschorum. Inde egressi *Comani* (a) eam partem Valachię inhabitaverunt, quę est sita a fl. Alutha inter Alpes & Istrum jacens, versus Tartariam parvam, quę nunc inhabitatur a Valachis, & nuncupatur pars Transalpinę & Moldavię. *Cumani* frequentius dicuntur apud Raynaldum in Annalibus, ubi *anno* 1227. num. 50. Gregorius IX. gratulatur Strigoniensi Archiepiscopo, quod Boriles eorum Princeps, quum aliqui ejus gentis proceres ad Baptismi gratiam pervenisent, unacum Fratribus Prędicatoribus ad ipsum Archiepiscopum misisset, petitem, ut personaliter ad se, & Cumanos sibi subiectos accederet: id quod sibi gratum esse Pontifex renunciat, simulque eundem Archiepiscopum Legationis Apostolicę in Cumania & Brodina terra illi vicina exornat: *Anno* 1229. num. 60. idem Pontifex Cumanos in clientelam Apostolicę Sedis accipit; queriturque *anno* 1231. num. 40. Cumanos ad Christi fidem conversos opprimi a Saracenis: quumque Tartari Belam Ungarię Regem, & Colomanum Russorum Regem eundemque Slavonię Ducem bello profligassent, in suspitionem venerunt *anno* 1241. num. 21. Cumani, quod Tartaros in Ungariam traxissent, quum ipsi Cumani a Tartaris sedibus pulsı, ab Ungaris perhumaniter excepti fuissent: quare coorta seditione, Cumanorum Princeps Cutherus obruncatus cecidit: inde in alios Cumanos versus furor: qui mox cum Tartaris percusso scedere, in Ungaros conceptum furorem evomere. Indicta proinde in Cumanos *anno* 1264. num. 51. jussu Urbani IV. sacra militia, datumque in mandatis Strigoniensi & Colocensi Archiepiscopis, ut eos qui Baptismo abluti essent, Christiano ritu vivere cogerent, alios ad Baptismum suscipiendum inducerent. Quum autem *anno* 1273. num. 13. juncti cum Ungaris, in Ungariam, Styriam & Moraviam irrupissent, ac strages horrendas, nullo ætatis sexusque discrimine, edidissent; Ladislaus Ungarię Rex *anno* 1279. num. 30. coram Philippo Firmato Legato Apostolico, juravit fidelitatem Romanę Ecclesię, & quod expelleret hæreticos e Regno suo, coge-

* Baudrand, in v. Comania & Comani.

cogeretque gentem Cumanam ad servandam fidem catholicam, & ad restituendum bona ablata christianis, datis Budæ anno Dom. 1279. 1x. Kal. Jul. Regni anno v11. literis hisce ., „ La-
 „ dislaus Dei gratia Ungariæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Ramæ,
 „ Serviæ, Galiciæ, Lodomeriæ, Cumanæ, Bulgariæ Rex,
 „ omnibus Christi fidelibus, præsentibus inspecturis, salutem in
 „ auctore salutis. Divinæ visitationis exordium „ .*Cætera*.
 Sed violato jure jurando, laxatoque cupiditatibus fræno, Cumanarum muliercularum infanis amoribus irretitus, quum jura matrimonii, contempta uxore Caroli Siculi filia, violaret, ac rem Christianam in periculum adduceret, tam a Nicolao III. Papa, quam a Philippo Legato Apostolico, frustra admonitus, ut Cumanorum mores habitumque exueret, anathemate percussus est a Martino IV. anno 1281. Regni que proceres, justo in ipsum concitati zelo, ad comprimendam Regis sui temerariam insolentiam, illum comprehenderunt; depulsi que cum ignominia omnibus illis concubinis; in arce una cum uxore incluserunt. Revocatus tandem ad officium Ladislaus, Oldamirum Cumanorum Ducem profigat: de quo hæc Longinus ad ann. 1282. „ Oldamir Comanorum Dux in superbam ja-
 „ stantiam elevatus, & credens se universum Ungariæ Re-
 „ gnum propter Wladislai Regis pravos & leves mores suba-
 „ cturum, Ungariam invadit. Cui Wladislaus Ungariæ Rex
 „ circa lacum Hood occurrens, secum configit; & prælio
 „ acri inter utrosque durante, tempestas ingens coorta, ora
 „ & vultus Comanorum verberans & obcæcans, magno adju-
 „ mento Ungaris fuit, ut vincerent „. Victus tandem ab Hungaris est Oldamir, & omnis suus exercitus, paucis qui fugiendo ad Tartaros evaserant, exceptis, deletus. At Cumanis anno 1285. acceptæ cladis ulciscendæ cupidi, Tartaros excivere, qui tanta multitudine se in Ungariam infaderunt, ut omnia ferro, flamma, rapinis vastarint, Ladislao cum illis conferere non auso. Nicolaus IV. Fratribus Prædicatorum Ordinis anno 1288. spargendi verbi divini provinciam demandavit in terris „ Saracenorum, Græcorum, Bulgarorum,
 „ Cumanorum, Walachorum, Colchorum, Syrorum, Iberorum, Alanorum, Gazarorum, Gothorum, Cirorum (a)
 Tom. V. O „ Ru-

a Fort. Syzarum, aut Circassorum.

„ Ruthenorum, Jacobitarum, Nubianorum, Nestorianorum,
 „ Georgianorum, Armenorum, Indorum, Moscelitorum (a), Tartarorum, Ungarorum majoris Ungariæ,
 „ Christianorum captivorum apud Tartaros, aliarumque
 „ exterarum nationum Orientis communiōe S. R. E. segregatarum „ . Clemens VI. anno 1348. Fratres Minores
 ad Cumanos & Tartaros mittens; „ Attendentes (*inquit*)
 „ quod in partibus Cumanæ, ac aliarum plurium nationum
 „ infidelium, infra fines Regni Ungariæ constitutis, eo qui
 „ salutis author & lumen de lumine verus Deus est, illustrante,
 „ te, lumen ipsius fidei elucescere jam cœpit, multis ex infidelibus
 „ ipsis ad ipsius agnitionem fidei jam conversis „ . Urbanus V. anno 1369. iisdem Minoritis Evangelium prædicandum
 committens; „ Cum vos (*inquit*) ad terras Saracenorum,
 „ Paganorum, Græcorum, Bulgarorum, Cumanorum, Iberorum,
 „ Alanorum, Gazarorum, Gothorum, Scytharum, Ruthenorum,
 „ Jacobitarum, Nubianorum, Nestorianorum, Georgianorum,
 „ Armenorum, Indorum, Mochitorum, aliorumque non
 „ credentium nationum orientis & aquilonis. „ Cætera „ . Ludovici Regis Ungariæ anno 1382. defuncti
 „ elogium ex Cromero (b) accipe: „ Pietatis atque religionis
 „ ita fuit observans, ut non in postremis duceret Judæos,
 „ & Cumanos falsorum deorum cultores, ad Christianam
 „ Religionem adducere: quod in Cumanis quidem assequutus
 „ est; Judæis autem quum neque minis, neque præmiis
 „ persuadere posset, omnes proscripsit. *Et infra*. Hic Rex
 „ rebelles Hungaris Bulgaros, Bosnenfes, Serbos, Croatas,
 „ Transalpinosque ad officium reduxit: Valachiam cum Bogdano
 „ Palatino in clientelam accepit.

IV.

Valachig defectio.

Itaque ut ad *Valachos* regrediar, ii quidem a Niceta in *Myssa*
 ponuntur, cumque *Bulgaris* confunduntur; non alia nempe
 ratione, quam quia *Bulgarorum* Rex in *Myssa* cis Istrum habitantium,
 idem quoque esset & *Blachorum* trans Istrum in *Dacia* degentium.
Dacia quippe propria (ut ait *Baudrandius*) „ extensa erat inter
 Sarmatiam Europæam, & Istrum seu Danubium, ubi nunc
 Principatus Transsylvania, Valachia, „ & Mol-

a Fott. *Moschorum*, seu *Moschovitarum* .

b Lib. 13.

22 & Moldavia, Alutha fluvio Transylvaniam a reliquis se-
 23 parante. *Valachia* autem (juxta eundem Baudrandium)
 24 olim pars Daciæ, in duas provincias distincta, nempe in
 25 Valachiam propriam, & Moldaviam seu Valachiam inferio-
 26 rem: ex quibus prima, quæ Valachia propria & Occidenta-
 27 lis & minor, a Græcis, Slavis & Turcis *Ungrovalachia*, quod
 28 Hungaricam Valachiam significat, a Latinis *Transalpina* &
 29 *Superior*, ab ipsis autem Valachis *Mantena*, idest Monta-
 30 na dicitur: terminaturque a septentrione Poloniæ Regno
 31 & Russia Rubra; ab ortu Bessarabia; a meridie partim Bul-
 32 garia, & partim etiam Moldavia, a qua terminatur adhuc
 33 ad occasum; Principem nunc habens proprium Vayvodam
 34 dictum, sub clientela Turcorum. Ejus urbes præcipuæ
 35 (a) sunt Jassium, & Soczova. Valachia autem inferior,
 36 live Orientalis, & major, nunc *Moldavia* dicta, & olim
 37 *Maurolachia*, idest, nigra Vlachia a Græcis, hodie quoque
 38 a Turcis *Carabogdania*, idest nigra Bogdani Regio, a Bog-
 39 dano Principe dicitur, & hanc Slavi *Moldovalachiam*, a flu-
 40 mine Molda dicunt, Valachis autem Moldove. Principem
 41 quoque proprium habet Vayvodam dictum sub Turcorum
 42 clientela. Ejus caput est Bucoresta, & alia urbs præcipua
 43 est Tergovistum: pars quoque ejus est Bessarabia Provincia,
 44 quæ extenditur ab ortu in occasum inter Pontum Euxinum
 45 ad ortum, Podoliam ad septentrionem, & Moldaviam ad
 46 meridiem, Bulgariamque, a qua separatur Istro fluvio:
 47 ubi alias Arpii populi Moesiæ inferioris, teste Ptolemæo,
 48 quorum Regio Getarum solitudo dicta fuit, nunc Bessarabia
 49 a Bessis, & Arpiis populis, quorum urbs Arpis ipsorum
 50 caput in ora Ponti Euxini prope ostia Istris fluvii, quæ nunc
 51 Bialogrod dici putatur.

22 *Joannes (b) Comnenus Medicus Profecynctarium*, idest
 23 descriptionem locorum, *sacri montis Atbo* *ἢ Βυκουπτείου, Bucu-*
 24 *reslii, typis Anthimi Hieromonachi ἢ τῆς μονῆς τῆς Συναγωγῆς*
 25 *in monasterio Synagobi*, edidit *mensè Majo anno 1701. ἐπὶ τῆς*

V.
 Valachiæ Princi-
 pes, Vayvodæ di-
 cti.

a In Valachia sunt 26. oppida & castra: præsertim, Chotina, Nempes, Ro-
 22 mani Wivar, Eabolilazvat, Wazlo, Zoruca, Othe, Barlat, Tataros, Huxtvva-
 23 tas, & Romanvvasat.

b Apud Montiaucou. in Palæographia Græca 2 pag. 441.

γαλινοτάτης ηγεμονίας τῆ ἐπισκοπίας ἐκλαμοροτάτης ἢ ὑψηλοτάτης
 ἐκ Λύβητις ἢ ἡγεμόνος πάσης Οὐγγροβλαχίας Κυρίῳ Κυρίῳ Γαίῳ
 ἐκ Κωνσταντίνου Βασσαράβα Βοιβόδα; Ἀριστερίῳ δὲ τῆ πατρι-
 ρατῆτος Μητροπολίτη Οὐγγροβλαχίας Κυρίῳ Κυρίῳ Θεοδοσίῳ,
 33 Serenissimo Principe, piissimo, clarissimo & celsissimo Au-
 33 thente & Duce universæ Ungarovichie, Domino Domino
 33 Joanne Constantino Bassaraba Voëvoda; dedicatum autem
 33 Sacratissimo Metropolitanò Ungarovichie Domino Domino
 33 Theodosio, . In eodem Profcynetario memorantur (apud
 Montfaucon. pag. 452. & 454.) ὁ ἀσθεὶς τῆς Οὐγγροβλα-
 χίας Νεάγυλος Βασσαράβας Βοιβόδας, *Authentes Ungarovichie*
Neagulus Bassarabas Voëvoda, depictus in Monasterio
 S. Athanasii unacum conjugè . Pag. 455. *Authentes totius Un-
 garovichie Joannes Constantinus Bassarabas Voëvoda*, qui caput
 S. Michaëlis Synnadensis in theca argentea auro & lapidibus
 pretiosis exornata reposuit. Pag. 477. monasterium *Dionysii*
 exornasse dicitur, Neagulus Bassarabas Voëvoda Ungarova-
 33 chie: & post ipsum Authentes Ungarovichie Petrus Voë-
 33 voda, qui anno 1560. Ecclesiam depingi curavit: demum
 33 Roxandra uxor Alexandri Voëvoda, filia Petri Voëvoda,
 33 Nosocomium & Refectorium excitasse picturis decoratum .
 Pag. 480. ejusdem Monasterii Dionysii post Alexium Comne-
 num Imperatorem fundatores perhibentur *Neagulus Bassa-
 ras Voëvoda*, filius ejus *Theodosius*, & *Petrus Voëvoda*. Pag. 482.
 Monasterium Xeropotami instaurasse fertur ἀσθεὶς τῆς βλαχίας
 Ἀλέξανδρος Βοιβόδας, *Authentes Valachie Alexander Voëvoda* .
 Pag. 483. monasterium Cutlumuſe ab Alexio Imp. fundatum,
 instaurasse *Valachie Authentes Neagulus Voëvoda*, *Radulas*
 Voëvoda, Bassarabæ: *Myrtzes (a)* Voëvoda, & *Vintilas*
 Voëvoda . Pag. 487. Monasterium *Zographi a Mose, Larone,*
 & *Joan-*

* Georgius Reyencsdorff Transylvanus in Chorographia Moldavia, ex re-
 zum Hungaricarum scriptoribus Francofurti anno 1602. editis, a pag. 585. subjun-
 gitur . . . Præterea Moldavienſes simul & Transalpinenſes Vayvoda (inquit) vices
 33 Turcarum Cæsaris non semel magno suo malo experti, suoque imperio & regno
 33 depulsi sunt . Quemadmodum quondam Petro Vayvoda Moldavo, Bogdano co-
 33 gnomine, paucos ante annos (*is porro scribitur anno 1550.*) obtigit : quem Cæsar
 33 Turcarum suo privaverat dominio & ablato ejus thesauro, in diram captivitatem
 33 Constantinopolim abduxerat, ubi ad plures menses vinculis retentus, tandemque
 33 impetrata Cæsaris gratia, pristinae libertati restitutus est : post cujus obitum filius
 33 ejusdem *Eliaz Bogdanus*, patris imperio successit, feliciterque ac summa cura

& Joanne Achridenſibus fundatum, inſtauraffe Authentēs
 Μολδοβλαχίας *Moldovlachia* Stephanus Voëvoda anno mun-
 di 7010. Chr. 1502. . Pag. 490. monaſterium *Dochiarii* ab Euthy-
 mio cathegumeno & Nicolao Patricio fundatum, inſtauraffe
 Authentēs *Moldovlachia* Alexander Voëvoda anno mundi 7086.
 Chr. 1578. Pag. 492. monaſterium S. Pauli a Bulgaris & Servis
 habitatum, nova turri excitata, exornafſe dicitur *Authentes*
totius Ungarovichia Joannes *Constantinus Baſſarabas* Voëvo-
 da *Brancobanus*: fundafſe autem *Authentes Symendri* in *Servia*
Giuras Deſpotes pater *Domina Maro*, quam Mahometes poſtea
 in uxorem duxit, quando *Constantinopolim* cepit. Pag. 494.
 monaſterium *Xenophontis* a cognomine *Xenophonte* exſtru-
 ctum, inſtaurafſe an. mundi 7053. Chr. 1545. *Ducas Bornicus*, &
 frater ejus *Radulas Principes Ungarovichia*, & *Authentes Vala-*
chia *Mattheus* Voëvoda *Baſſarabas*: depiſti in eodem dicun-
 tur *Principes, Banus Barbulus, Dantzulas Bornicus, Purbu-*
lus, & Radulas. Pag. 494. monaſterium *Gregorii* inſtaura-
 tum ab Authente *Moldovlachia Alexandro*, patre *Bogdani* Voë-
 voda,

22 prudentia & moderatione atque benignitate ſubditos ſuos omnes gubernare, &
 22 Tranſylvanis bonam amicitiam & viciniam ſervare dicitur: nihilominus tamen
 22 Caſaris Turcarum imperio ſubſtitutus quibufvis annis ſolitum tributum pendere
 22 ſolet. In Tranſalpinia autem provincia quidam *Mitrea*, qui (ut ajunt) pluribus
 22 annis in aula Caſaris Turcarum verſatus, & tandem non multis ante annis, prius
 22 illius terræ *Vayvoda* *Vlad* nominato, & medio ſublato, auctoritate Turcarum
 22 Caſaris in dominium illius provincie reſtitutus eſt, quem ſua crudelitate & tyrannide
 22 prædeceſſores *Vayvodæ* ejuſdem provincie multo ſuperare ſerunt. . . . . Cetera
 22 *Hofmannus* in *V. Valachia*. *Cafimirus* M. *Polonia* Rex, dum *Stephanus* *Vaivodam*
 22 a fratre *Petro* pulſum, reſtituere conatur, ab hoc in infidias pertractus & viſtus eſt
 22 Anno Chr. 1169. Ejus vero ſucceſſor *Ludovicus* *Ungaria* Rex *Traufalpinam* *Vala-*
 22 *chiam* ſubegit Anno Chr. 1370. *Uladislaus* quoque *Jagello* *Valachia* *Palatinus* in ſi-
 22 *mo* recepit Anno Chr. 1411. Et rursus *Sigifmundus* *Polonia* Rex, *Valachia* viſ-
 22 itis, *Senatorem* gentis capto, *Bogdanum* *Vaivodam* ſibi jurare coegit Anno C. 1508.
 22 Dein vero *Turci* hic rerum potiti, ac ſub *Sigifmundo* III. *Constantinum* *Vaivodam*
 22 infeliciter adverſus *Toſam* a *Turcis* ſubſtitutum, reſtituere *Poloni* tentarunt Anno
 22 Chr. 1612. Quomque poſt hæc *Gratianus* *Vaivoda* Anno Chr. 1617. ad *Polonos* deſe-
 22 ciſſe, *Oſmanus* *Turcarum* Imperator miſſo in *Valachiam* *Skinder* *Baſſa* cum 100.
 22 mil. *Turcarum*, *Polonicum* exercitum iudic, *Gratiano* qui paulo ante ſugerat, in
 22 caſa ejuſdem *Valachi* ab hoſte caſo. Hactenus *Hofmannus*. Mirum, ab hoc dili-
 22 gentiſſimo auctore fuiſſe prætermiſſum *Stephanum* *Valachia* *Vaivodam*, qui anno 1475.
 22 *Mahometi* *Turcorum* *Sultani* exercitum delevit, de quo *Joachimus* *Coxens* in *Sileſia*
 22 *Annal.* ab an. 1467. ad 1504. quo deceſſit, nimirum a pag. 172. ad pag. 213. qui pag. 204.
 22 *Beſſarabiam* ei a *Bhazete* ereptam reſtitit. Anno (inquit) 1484. *Bhazetes* pulſo ita re-
 22 ut ulciſceretur cladem patri: *Mahometi* acceptam a *Stephano* *Valacho*, bellum ter-
 22 ra marique *Valachia* intulit, & primo impetu, etſi non ſine ſtragis ſuorum, exte-
 22 ram oram *Valachia* ad *Pontum* *Euxinum*, quæ *Beſſarabia* nominatur, ad ſcipſe
 22 iſti & *Tyræ*, occupavit, captis urbibus *Cylia* & *Moncaſtro*.

vodæ, anno mundi 7005. Chr. 1497. Pag. 495. monasterium *Caracali* ab Antonio Caracalo fundatum, instaurasse Authentēs *πῆς Μολδαβίας Moldaviæ Petrus Voëvoda, Bogdaniæ dominus*. Pag. 499. In Monasterium *Stauronicetæ* a Hieremia seniore Patriarcha CP. extructum, perhibetur aquam ad potum deduxisse Authentēs *Ungarovalchiæ Serbanus Cantacuzenus Voëvoda*.

VI.

Blachorum seu
Ulachorum no-
minis originatio
juxta nonnullos
scriptores.

Hæc de Valachiæ Voëvodis. Nunc de *Valachorum* nomine & origine. Primus omnium, ni fallor, *Joannes Cinnamus*, qui anno circiter 1180. vivebat, *Blachos* seu *Ulachos*, a Romanis genus duxisse scribit lib. 6. Historiar. num. 4. inquires :
 „ Leonem autem, Batatzem nomine, aliunde cum exercitu
 „ perinde magno, maxime vero (a) *Ulachorum* ingenti
 „ multitudine, qui Itolorum Coloni quondam fuisse perhiben-
 „ tur, ex locis Ponto Euxino vicinis irruptionem in Hungariam
 „ facere jubet, qua ex parte nemo adhuc a primis seculis eos
 „ invaserat „. Huc respexisse videtur Innocentius III. Papa lib. 2. Epistolar. dum Joanni Bulgarorum & Ulachorum Regi de stirpis origine quodammodo adblandiens : „ Nos autem
 „ (inquit) audito, quod de nobili Urbis Romæ profapia pro-
 „ genitores tui originem traxerint, & tu ab eis & sanguinis
 „ generositatem contraxeris, & sinceræ devotionis affectum,
 „ quem ad Apostolicam Sedem geris, quasi hæreditario jure,
 „ jampridem te proposuimus literis & nunciis visitare „. Quæ quidem Pontificis verba (uti adnotat Cangius in Cinnamum edit. Paris. pag. 483.) non ad folius dumtaxat Joannis, verum ad totius Ulachorum gentis originem referenda sunt. Sed & Pius II. qui Romanam Cathedram ab anno 1458. ad ann. 1464. Pontifex exornavit, de Valachis hæc habet : „ Postremo Roma-
 „ nis armis subacti ac deleti sunt, & Colonia Romanorum, quæ
 „ Dacos coerceret, eo deducta, duce quodam Flacco, a quo Flac-
 „ cia nuncupata: ex in longo temporis tractu, corrupto, ut fit,
 „ vocabulo, Valachia dicta, & pro Flacciis, Valachi appellati.

Georgius quoque a Reycherdorffer Transylvanus in Chorographia Transylvaniæ ad Ferdinandum Romanorum, Hungariæ, & Bohemiæ Regem, anno Christi 1550. exarata, & an. 1602. Scriptoribus Rer. Hungaricarum subjuncta, pag. 571. de Va-

α ΟΥΑΧ. text. *ἡ δὲ ἐπὶ Βλαχῶν πόλις Ἰμλου, ἡ ἄνω ἐξ ἑσπέρης ἀνοικῆ πόλις ἵσται λέγουται.*

de Valachis : „ Hujus nationis (inquit) genus ex Italis profe-
 „ etum esse lingua arguit , nomen ex Sarmatis (quibus alicubi
 „ etiam contermini sunt) adepti videntur , ipsamque quam
 „ inhabitant provinciam , Flacciam , a Flacco quodam Roma-
 „ no cive , quo duce eo sit deducta Colonia ad tuendas Mœ-
 „ sias contra Dacos (quos Romanis nunquam fidos fuisse Taci-
 „ tus autor est .) Verum ut sit , longa temporum serie , quæ
 „ nihil non vitiat , pro Flaccia Valachiam , proque Flaccis Va-
 „ lachos dici coeptos . Et citant hi de Flacco Nafonis versiqui-
 „ los ex epistolis Ponticis reductos lib. 4.

Præfuit his Cæcine locis modo Flaccus , & illo

Ripa ferax Istrî sub Duce tata fuit .

Hic tenuit Mœsas gentes in pace fideli ,

Hic arcu fidos terruit ense Getas .

„ Porro Mœsos olim fuisse , qui nunc Valachi sunt , receptus
 „ est hodie , quam quis negare audeat , in tanta præsertim au-
 „ torum , qui sectandi erant , diversitate : inter quos quidem
 „ primus Ptolemæus Cosmographorum antistes & plane al-
 „ pha , quod ajunt , nihil Mœlis concedit ea , qua Valachi se-
 „ dent parte : siquidem is a Carpatho monte incipiens , quid-
 „ quid terræ ab occasu , Tibisco amne ; a Meridie , Danubio ;
 „ a Septentrione , Sarmatia Europæ clauditur , Daciæ nomi-
 „ ne apprehendit : juxta quam descriptionem Transylvanos ,
 „ Ciculos , Valachos , quosque Moldavienses vocant , & Un-
 „ garorum bonam partem , qui Poloniam versus , planam
 „ colunt terram , Dacos appellans . . . At Strabo geographica
 „ rei diligentissimus observator , Mœsos scribit utrumque la-
 „ tus Istrî accoluisse : cum quo Plinius sentire videtur lib. 3.
 „ natural. histor. Pannoniæ , inquit , jungitur provincia , quæ
 „ Mœsia appellatur , ad Pontum usque cum Danubio decur-
 „rens „ . Idem Georgius Transylvanus in Moldaviæ Choro-
 „ graphia pag. 585. „ Ipsa autem Valachia Transalpini nominis
 „ originem ex re sortita : Alpibus enim & montibus conti-
 „ nuis , & his quidem altissimis , ab Hungaria , & ejus potissi-
 „ ma Transylvaniæ parte , nemorosis passim amœnisque in-
 „ tervenientibus sylvis , dividitur & conterminatur . Præter-
 „ ea Valachia appellatur a Flaccis Quiritum gente . Romani
 „ enim Getis superatis & deletis , Flacci cujusdam ductu eo

„ coloniam deduxere, unde primum Flaccia, deinde corru-
 „ pta voce Valachia dicta. Adstipulatur huic opinioni Ro-
 „ manus sermo, qui adhuc in ea gente durat: verum adeo
 „ ex omni parte corruptus, ut vix ab homine Romano intel-
 „ ligatur. Igitur Valachi Italicum genus, a veteribus [ut
 „ ajunt] Romanis derivatum, præter quod historiis traditur,
 „ in Coloniam Dacicam a Trajano Imp. deductos esse, plane
 „ in Getarum mores abierunt, atque nihil antiquæ originis,
 „ sui que monumenti retinent, præter nativam linguam, quæ
 „ admodum barbara & corrupta est „. Hoc ipsum Scriptores
 „ fere omnes Neoterici asserunt quoad Valachorum nominis,
 „ gentisque originationem: Italos nempe eos fuisse, a Flacco Co-
 „ loniam in Mysiam deductam. Præstat Abrahamum Bzovium
 „ audire, qui ad annum Ch. 1463. num. 27. de quibusdam Va-
 „ lachiar Principibus, deque Valachorum nomenclatione sic scri-
 „ bit: „ Dum hæc (a) Bosnienses contra Turcas quæritant,
 „ Joannes Dracula (b) Princeps Valachiar ad Turcas defice-
 „ re volens, a Matthia Rege interceptus & in vincula con-
 „ jectus, non modicam Pietatis materiam ministravit. Non
 „ est reticenda Joannis atrox nequitia, & natura immanis, cu-
 „ jus inter Valachos, quibus præfuit, adeo nobilitata sunt sce-
 „ lera, ut nulla queant tragœdia superari. Valachi populi
 „ sunt ultra Danubium habitantes, inter mare Euxinum, &
 „ regiones, quas hodie Transylvanas appellant, in quibus sep-
 „ tem (c) civitates Theutonice sermonis existunt. Valachi
 „ lingua utuntur Italica, verum admodum imperfecta & cor-
 „ rupta. Sunt qui Legiones Romanas eo missas olim censeant
 „ adversus Dacos, qui eas terras incolebant: Legionibus
 „ Flaccum quemdam præfuisse, a quo Flacci primum, deinde
 „ Valachi mutatis literis sint appellati, quorum posteri bar-
 „ bariore barbaris evasere. Is hac ætate Dragula præfuit,
 „ animo inconstanti & vario, quem anno sexto & quinquage-
 „ simo

a Nimicum, dum Stephanus postremus Bosniæ Rex, Thomæ Stephani filius, Le-
 gatus ad Pium II. mittitur, peritum opem adversus imminentem Turcorum irruptionem,
 quam supra descripsi.

b Legendum, Radulas.

c Septem urbes Saxonice in Transylvania sunt, 1. Cibinium. 2. Brassovia.
 3. Bistricia. 4. Segesvaria. 5. Megies. 6. Zibicus seu Zausibes. 7. Colofsva-
 ria. Vide Georg. Rychelschotff in Transylvaniæ Chorographia pag. 574.

23 sino supra mille quadringentos Incarnati Verbi, Joannes
 23 Huniades Regni Gubernator, eo quod ad Turcas defecif-
 23 set, bello victum, captumque cum altero filio neci tradi-
 23 dit, Ladislao (a) quodam ei suffecto, qui Valachos im-
 23 perio regeret. Fugit Gubernatoris manus alter Dragulæ filius,
 23 nomine Joannes, de quo inus narratum, qui paulo
 23 post exercitu comparato, interfecto Ladislao, paternæ hæ-
 23 reditatis magnam partem vindicavit, cunctis qui sibi pa-
 23 trique fuerant adversi, crudeliter necatis. Hic Cibinien-
 23 sem (b) ingressus provinciam, quamplures villas populo
 23 plenas succendit: viros catenatos admodum multos in Va-
 23 lachiam tractos, palis affixit. Ex Vurcia (c) quadringen-
 23 tos pueros, tamquam lingua Valachorum erudiendos, ad
 23 se jussit adduci, quos in æstuario clausos, immisso (d) igne
 23 cremavit. Viros sui generis nobiliores, & qui propinquo-
 23 res sibi fuerunt, cum liberis & uxoribus interfecit. Quos-
 23 dam ex domesticis suis umbilico tenus terra suffodi jussit ac
 23 fagittis transfodi, nonnullis cutem ademit, Daxm quemdam
 23 filium

a *Wlad*, hoc est, *Wladislaus*, appellatur a *Reychersdorfero* pag. 588. in *Moldaviae Chortographia*, cujus verba supra tetuli. Idem auctor in *Transylvania* pag. 575. Ex qua atque (id est, *Brailovia*) anno 1541. *Stephanus Maylat*, filius Regni *Transylvaniæ Vayvoda*, vir militaris ac strenuus, a *Turcis* & *Petro Vayvoda Moldaviae*, dolo & fraude ac simulata eorumdem fide, elicitus, & in captivitatem *Caesaris Turcarum* abductus est *Constantinopolim*, ubi haustus acerimis detineretur vinculis: de cuius tam desperata ac improvisa captivitate, & *Petri Vayvoda* perfidia longa postea scribi historia. Et paulo post. Megliensis civitas clade quondam *Ludovici Gritti* Gubernatoris non incognita, cujus duo filii insignes adolescentuli in captivitatem *Vayvoda Moldaviensis* deducti, capite patrum scelus (qui *Vasadiensem Episcopum* interfecerat) expiarent. Acta hinc hæc anno vigesimo septimo (supra 1500.)

b *Cibinium*, a. *Herma* stat, *Metropolis Transylvaniæ*, a *Cibinio* amne nomen retinens: cujus *Parochia Cathedralis*, suo *Praefule* insulato digna, viginti & quatuor *Sacerdotum* adausa aris, est conspicua. *Reychersdorff* pag. 573.

c *Brailovia*, seu *Citrona*, civitas, quam *Pannones Burceam*, necsi antem *Burciam* vocant, vel ab amne eius nomine qui id loci interluit, vel a radice, quasi dicas nostrate lingua *Vetere*, a qua vulgo recepta est opinio. *Reychersdorff*. pag. 574. & seq.

d Hunc *Joannem Dragulam* *Reychersdorff* vocat *Mirizam* pag. 588. sic de eius tyrannide *Kribens*: Hic siquidem initio regiminis sui, potiores Seniores, Barones, & Nobiles istius Provincie, nulla legitima occasione habita, partim miserabili recte affici, ac nonnullis in diram captivitatem redigi jussit: unde plures alii formidine ducti, ne in manus illius incidissent, relicti omnibus epibus, sese clam in ipsam subduxerunt, & in *Transylvaniam*, quo tutiores essent, contulere. De cuius *Vayvoda Mirza* tyrannide, rebusque tam furore & crudeliter gestis quispiam oculos longam pollet edite historiam.

31 filium alterius (a) Daxm Vaivodæ in bello cepit, viventi-
 32 que ac videnti sepulcrum erexit, jussitque Sacerdotes
 33 exequias decantare, quibus finitis, captivo caput amputa-
 34 vit. Legatos Siculorum (b) & Transylvanorum quinquaginta
 35 tres ad se missos, in vincula conjecit, & ingressus eorum
 36 terras, nihil hostile timentes, ferro & igne cuncta vastavit.
 37 Cælinum suarum copiarum Ducem, eo quod immanitati suæ non
 38 satisfaceret, palo transfixit. Viros ex Vurcia sexcentos in
 39 alteram provinciam transeuntes, quum in manus ejus pervenis-
 40 sent, ad palos peremit... Transylvaniam ingressus provin-
 41 ciam, cunctos Valachos illic habitantes quasi amicos ad se
 42 vocavit, & in unum congregatos, immisis militibus interfecit,
 43 & villas eorum exussit. Supra 30. hominum millia his artibus
 44 interemisse dicitur. Superiore anno [ideff, 1462.] Turcarum
 45 Imperator, cujus ditioni subesset, censum ab eo petiit. Ipse
 46 iturum se Adrianopolim dixit, censumque allaturum: petiit
 47 ergo literas ad locorum præfectos, quibus tuto ire posset.
 48 Concessæ sunt. Transmisso Danubio, qui glacie coactus erat,
 49 cum exercitu occurrentes Turcarum præfectos interfecit,
 50 & late grassatus in populos, supra 25. millia utriusque
 51 sexus hominum trucidavit... Quum tot flagitia perpetrasset,
 52 a Matthia Rege Hungariæ tandem captus est. Causam
 53 capturæ præbueret literæ suæ, quæ in hunc modum ad
 54 Imperatorem Turcarum quum scriptæ mitterentur,
 55 interceptæ sunt, Imperatorum Imperatori, & Dominorum
 56 Domino qui sub Sole sunt, magno Admirato, & magno
 57 Sultano Mahumeto, in omnibus fortunato. Joannes Vaivoda,
 58 & Dominus Valachia, hu-

a Danum vocat Laonicus Masarempis filium cap. 7. pag. 178.

b Qui Brevio Siculi, Transylvania Ciculi vocantur. Reyscherdsorf pag. 107. Ciculi Daciae angulus, Moldaviae regioni contiguus, ejus terræ populi dicuntur Ciculi, Scytharum (ut ajunt) genus, a quo originem traxere, suis vivunt legibus & moribus, suaque officia forte di sribuunt. Nemo apud illos ignobilis esse censetur... Hi sunt Hunnorum antiquissimi, quos Ciculos appellare malunt quidam, quod è Scythis originem trahant. Sunt autem in septem divisi regiones, quatum nomina sunt: Sepsi, Orbai, Kyfidi, Czijk, Girgio, Marcus Zeech, Aranyas Zeech, Hungarico sermone appellatas. Joannes Jacobinus in enarratione rerum a Sigismundo Transylvaniae Principe anno 1595. gestarum, eundem Principem vocat, Sigismundum D. G. Transylvaniae, Moldaviae, Valachia Transalpinæ, & S. R. I. Principem, patrium Regni Hungariae Dominum, & Siculorum Comitem &c., Pro Ciculis enim Siculis ubique habet.

„ humilem subjectionem . Servus ego magni Imperii tui ,
 „ certiore te facio , me hodie ad terram meam proficisci
 „ cum exercitu , & confido in Deo , obtenturum me illam ,
 „ nisi tuo præpediar imperio . Ideo magnitudinem tuam sup-
 „ plex oro , ne meum errorem & peccatum magnum meum
 „ infpicias : quoniam imprudenter in te peccavi & malum feci
 „ in terra tua ; sed misereatur mei tua clementia , atque
 „ indulgeat , ut Legatos ad te mittere possim . Mihi nota est
 „ omnis Transylvana regio , & omnis Hungaria ; & conditio-
 „ nes locorum , rerumque calleo . Si placuerit Imperii tui
 „ magnitudini , possum pro redemptione delicti mei , totam
 „ regionem Transylvanam tuis manibus tradere , cujus possessi-
 „ onem adeptus , poteris omnem Hungariam tue potestati
 „ subicere . Legati mei plura ad te deferent . Ego quoad vi-
 „ xero , tuus ero inconcussæ fidei servus . Deus magni Imperii
 „ tui multos faciat annos . Scriptum in Rothel VII. Idus
 „ Novemb. 1462. „ Fuerunt & aliæ binæ literæ ejusdem fere
 „ sententiæ , una ad Bassam , altera ad Thœnanæ Dominum ,
 „ ut pro se intercederent apud Magnum Imperatorem . Ex de
 „ lingua Bulgarica in Latinum conversæ , ad Pium Pontifi-
 „ cem missæ fuere .

Verum , quoad Valachiæ Chorographiam , resque Du-
 eum Valachorum , uti supra narratur , gestas , ego quidem
 Reycherdsdorfero & Bzovio libenter me subscribo : At vero ,
Valachos Italici generis esse homines , deductamque olim a Flacco
Romanorum Coloniam ; Valachos proinde pro Flaccis , & Vala-
chiam pro Flaccia dici cœptam fuisse ; id enimvero constanter
 pernego . Et primum quidem ajo , fabulam hanc esse nuper
 excogitatum , quum nullis veterum Scriptorum documentis
 ostendi queat , a Flacci temporibus Romanos milites ad tuen-
 dam Mœsiam sive Daciam ibi relictos , eo usque susceptis libe-
 ris crevisse , ut eorum posteritas Italici generis sermonisque
 ad præsentem usque diem permanerit . Mœsia enim & Dacia
 tam frequenter sunt a Getis , Hunnis , aliisque Barbaris inva-
 sæ , ut incredibile sit , eo deductam Coloniam , ad nostra usque
 tempora incolumem integramque permanere potuisse . In Il-
 lyricum , in Græciam , in Syriam , in Ciliciam , in Ægyptum ,
 in alias Orientis & Occidentis regiones , æque sunt deductæ ,

VII.
 An Valachi ge-
 nus ex Italis du-
 xerunt?

imo frequentiores, Romanorum Coloniae; nec tamen Italici generis linguæque homines, a Julii & Augusti Cæsarum temporibus ad hanc diem. ibi superstites videmus: longa quippe temporum series, gentiumque Barbararum irruptio, nihil non vitiat. Præterea, neque *Flaccæ Flaccorumve*, neque *Valachilæ*, aut *Valachorum*, ab Augusti ac Tiberii ætate usque ad duodecimum Christi sæculum, ulla legitur apud idoneos Scriptores mentio, sed regiones illæ cis & trans Danubium sitæ *Mysia Daciæque* nomen semper retinere, donec diversis Scytharum populis illuc confluentibus, nova iis imposita sunt vocabula, sive è Scythico sermone, sive è Græco petita. Porro Cangius, qui notis in historiam Joannis Cinnami, eam de Valachorum origine sententiam tueri videtur, idem ipse loc. cit. haud obscure innuit, ita hæc a se affirmari, non ut ei sententiæ subscribat, sed ut illam ostendat, jam sub Manuele Imperatore, qui ab anno 1143. ad 1180. imperavit, apud Græcos invaluisse: sic enim ait: „ Sed licet hanc de Valachorum origine „ sententiam, ut fabulis innixam respuat damnetque Leun- „ clavius, illud tamen in confesso esse debet, non extremis „ dumtaxat natam sæculis, sed jam Manuele ipso imperante „ invaluisse „. Veram hujus nominis Etymologiam nos docet *Anna Comnena* Cæsarina in Alexiade lib. 8. pag. 227. edit. Paris. ubi Imperatorem Alexium literas dedisse scribit ad Cæsarem Nicephorum Melissenum, quibus dicto citius [ad reprimendos Scytharum impetus] Ænum petere jubebat, cum legionibus recens conscriptis: „ Mandaverat enim ei antea, ut „ quamplurimos posset, conscriberet milites: non è veteranis „ [siquidem hos ipse occupaverat Augustus per occidentem „ spargere limitem, urbibus ejus tractus præcipuis præsidio futu- „ tuos] sed novos, & eatenus expertes belli: genera ipsa „ subtiliter explicans, ex quibus hos fieri delectus tyronum „ mallet, ἐπίσοι π ἐκ Βουλγάρων, ἢ ὅποσοι τὸν νομάδα βίον „ εἴλοιστο [Βλάχος πῶτος ἢ κοινὴ καλεῖται διὰ τὴν ἀγροτικὴν] nempe „ Bulgarios, & pastoritiæ duratos vitæ laboribus agrestes, „ juvenes incertis sedibus vagos, quos communis Dialectus „ BLACHOS vocare consuevit. *Ad verbum*. Quoscumque „ ex Bulgaris, & quoscumque ex Nomadum vitam ducentibus, quos communis Dialectus Blachos vocare consuevit „.

Ita

Ita *Blæchi*, juxta communem Dialectum, iidem sunt, ac *Nomades*, & *Vagi*. Scythæ enim [quemadmodum Nicephorus Gregoras lib. 1. cap. 4. scribit] propriam suam appellationem ipsi utique sua lingua norunt. Qui vero Græcis nominibus eos appellant, alias aliter, suo quique arbitrato, illos vocant. Græca quippe hæc vocabula, *Nomades*, *Hamaxobii*, *Abii*, *Galactophagi*, *Melanclæni*, *Hyperborei*, & similia, non propria sunt ejus gentis nomina, sed mores, habitum, situmque apud Græcos Scriptores exprimentia. Cangius in Glossario Anæo, sive declaratione verborum, quæ singulari, aut rara notione usurpantur ab Anna Comnena, postquam antea supra recitata de *Blæchis* retulisset, subjungit: Et tamen *Blæchi*, populorum nomen est Mæsiæ (a) Superiorem incolentium, qui hodie *Valachi* vocantur, olim fortasse ex Scythis *Nomadibus* & *Hamaxobii* *Vagis* in iis denique sedibus conquiscentes; unde invaluerit, ut proprium antea sectæ atque instituti nomen genti postmodum adhæserit. Neque enim nunquam studia in generis appellationem transcunt in similibus. Occurrunt nunc *Corfi*, seu *Corficæ* insulæ cultores, qui quoniam opportunitate litorum & marium illæti piraticam olim studiose fastitabant, inde vulgari vocabulo *Piratas Corsaires* dicimus: uti & latrones *Brigantes* vocamus, quod *Brigantes* olim magnæ Britanniæ populi, latrociniolorum infamia flagrant: ut omittam *Gbaldeorum* nomen sæpius olim Astrologiæ studium, quam locum patriæ designasse. Cui geminum est quod sacrarum literarum Interpretes annotant in illis verbis Proverb. 31. 25. *Sindonem fecit, & vendidit, & cingulum tradidit Cbananæo*; *Chanæum* dici Mercatorem. Sed nullus sit finis, si curem, quo fuerit operæ pretium monuisse. Joannes Cinnamus, cujus historiarum libros rerum narrationum indidem, ubi Annæ nostræ *Alexius* desinit, auspicientes, Latina versione deproperamus brevi prodituros, libro secundo (b) me-

,, minit

a Imo, *Daciam*.

b Num. 3. pag. 19. edit. Paris. ,, His igitur arcibus, obfistente nemine, expugnat, ad urbem usque Antiochiam, facta Myrorum, ut ajunt, præda, & captivæ quæ obviam erant, penetravere.

33 minit deprædationis Myforum, quæ inter Cilicum & An-
 33 tiochiæ Syriæ fines exerceretur. Unde autem tali loco My-
 33 si? nempe *Myfos* viles personas & mancipia intelligit, signi-
 33 ficatque magnum numerum rusticorum & vilium capitum,
 33 captos & servituti fuisse addictos: Id adeo inde ortum su-
 33 spicari fas est, quod *Myforum* gens despiciabilis & servituti
 33 nata olim proverbio locum dederat, ἰσχυρὸς Μυσοῦ, quum
 33 alicujus infima vilitas exaggeranda cum hyperbole esset.
 33 Cicero pro Flacco sect. 65. *Quid porro in Græco sermone tam*
 33 *tritum atque celebratum est, quam si quis despiciatui duci-*
 33 *tur, ut Myforum ultimus esse dicatur?* Igitur, ut *Myfi* man-
 33 cipia dicti, ut bello capti & inclementi servitute habiti *Scla-*
 33 *vi* sive *Slavi* vocitati: sic *Blachi*, quum gentis vagæ pro-
 33 prium esset nomen, appellatione postea designaverit in-
 33 stabilis & desultoriæ vitæ barbaros, ἰδιότης τῶν νομάδων
 33 *Blor*, erraticæ & nusquam habentis domicilium vitæ lecta-
 33 rios.

VIII.
 Vera Valachorum
 etymologia.

Sed Udenam id vocabulum, *Blachia*, *Blachi*, deri-
 vatum? A Slavis ne, an ab aliis populis? Leunclavius in Pan-
 dectis sect. 71. a voce Germanica derivatum contendit *Ula-*
 33 *chorum* nomen. 33 Ulachiam [inquit] vocavere (a) Græci,
 33 & incolas *Ulachos*: pro quibus interpretes (b) Zonaræ,
 33 Cedreni, & aliorum historicorum reddidere *Blachiam* & *Bla-*
 33 *chos* contra molliorem pronunciandi rationem Græcorum:
 33 quos imitantes Turci, non *Iblach*, sed *Iffach* dicunt. No-
 33 men *Valachorum* non a Flaccis Romanis, origine fabulosa,
 33 quæ pluribus tamen placuit: sed a Germanis nostris profe-
 33 ctum arbitror. Habuerunt enim vicinos Daci Germanos,
 33 puta Quados, Gothos, Gepidas, in quorum agro,
 33 qui nunc Cepisiensis dicitur, incolæ præsertim Casëmarca
 33 vicini, se *Nemesifassos* hodieque nominant, voce de (c)
 33 *Nemesis* [sic Ungari Germanos appellant, ut Venedæ na-
 33 tiones *Nemitzos*] & *Sassis* composita, quæ *Sassios* sive Saxo-
 33 nes

a *Blaxia*, *Blaxoi*.

b Neque *Bachia*, neque *Blachorum* nomen, si fallor, reperitur apud Cedrenum & Zonaræ. Sed apud Nicetam, Nicephorum Gregoram, Annam Comnenam, & alios recentiores.

c Turcis quoque Germani omnes communi vocabulo ἰδιότης *Nemets*, ut & Hungari *Magari* dicuntur.

nes Germanos significat. Germani vero plerique tam Italos,
 quam Gallos [qui Germanis sunt *Walli*, sicut Gilimer no-
 uen Gothicum est *Vuilmer*: & in Anglia quoque *Vvallorum*
 nomen prisca incolis provincialibus, ab Anglofaxonibus no-
 stris inditum, manet] vocare solent *Vvalchos* & *Vvalifchos*:
 quorum linguæ provinciali quum lingua Daciæ, quæ ipsa
 quoque Romanorum provincia quondam fuit, adfinis esset:
 idem a nostris *Vvalchorum* nomen accepere, quod denun-
 ciatione molliori mutatum in *Vvalachos*. Suffragatur huic
 opinioni meæ vetus etiam *Galliciæ* nomen, frequens in an-
 tiquis Ungariæ Regum titulis, quo Valachia significabatur,
 eadem cum Gallis & Italis utens lingua, sicut & nunc ad-
 nitatem aliquam cum eorum lingua provinciali retinet. Hæc
 Leunclavius: cui, quod de vocis *Galliciæ* etymologia tradi-
 dit, assentiri omnino nequeo: non enim *Gallicia* a Gallis dici-
 tur, sed *Galitz*, principatus est cum urbe & castro ex Mosco-
 via in Orientem per Castromowgorod euntibus, uti ab Here-
 bersteinio describitur rer. Moscoviticar. Commentar. pag. 56.
 & 84. *Galliziam* & *Halyciam* vocat Baudrandius, inquires:
 Gallizia & Gallicia, regio, cujus fit mentio in titulis Regis
 Hungariæ, pro Valachia Principatu sumitur, seu majori
 Valachia, teste Leunclavio cum Sambuco; sed Jo: Lucius
 existimat Reges Hungariæ titulum Gallicia sumpsisse ab Ha-
 lycia urbe Russiæ Rubræ, ut ex Longino & Cromero refertur,
 non a Galac sive Gallicia Moldavia oppido ad Istrum, ut
 quidam existimant. *Et in v. Halicia*. Halicia, [inquit]
 Halitz, oppidum Poloniæ in Russiæ Rubra, & in tractu Ha-
 licienfi dicto, ad Tyram fl. cum arce munita. Alias urbs fuit
 magni nominis, & Regni Russici caput, Rexque proprie
 Haliciensis vocabatur, non Russiæ, quia hæc tota in pluri-
 mas Tetrarchias scissa, proprios Duces habebat, sed, quos
 inter, primatum & quasi Monarchiam, Duces Kiovienses
 tenebant, teste Stravolscio; Archiepiscopali que dignitate
 insignita fuerat (a) a Greg. XI. Pontifice Max. Sed postea
 ejus

a Raynald ann. 1375. num. 48. Gregorius XI. sanxit ad Ladislai Opollensis Du-
 cis & Ludovici Ungariæ & Poloniæ Regis preces, ut Primisliensis, Laudimiriensis,
 & Chelmenfis Ecclesiæ in Russiâ, sedium Episcopaliū dignitate insignirentur, ipsi-
 que

ejus Archiepiscopatus translatus fuit Leopoli anno 1414. Hinc a Culcinio in Specimine Eccl. Ruthenicæ Part. 3. pag. 13. in ferie Primatis, Archiepiscoporum, & Episcoporum Russiæ, ut vocant, Unitorum, num. v. recensetur *Episcopus Leopoliensis, Haliciensis, & Kameneccensis. Galitzam* vocat Cinnamus lib. 3. pag. 51. his verbis num. vi. „ His confectis, Romani (idest, Græci), versus Sacrum, velut fluvium trajecturi pergunt ... sed necdum flumen transierant, quum nunciatur, Pannoniorum Regem (*Geysam*) cum ingentibus flic adest, se copiis, summo animi ardore cum Romanis pugnare gentem, rebus jam in Galitza regione Tauruscythica, κατὰ Γαλιτζῆς Χώρας Ταυροκυθικῆς, præclare feliciterque gestis. Hujus quippe rei potissimum causa bellum istud Imperator aggressus erat, quod se invito Bladimerum (id nomen erat (*a*) Galitzæ Principi, ἴππο γὰρ ὄνομα τῷ Γαλιτζῆς ἀρχοντι ἔκειτο) virum Romanis fœderatum, invasisset. Itaque Leunclavius, dum de *Gallitia* scribit, *ejus nomine Valachiam significari, eadem cum Gallis & Italis lingua utentem,*

que Halicensem jure Metropolitico præesse jussit, quum in iis locis religio cõstitisset; ac Gnesinensi Archiepiscopo, & Cracoviensi Thurocsique Episcopis partes demandatae sint, ut idoneis præfules illis præficerent; quamvis Episcopus Lubecensis eas sibi veluti Patochiales, obnoxias contendidit. Idem Raynald. anno 1344. n. 53. recitat „ Henrici Ducis Haliciae, hæredis Regni Poloniae, Ducis Elogovizæ & Pofnizæ literas ad Joannem XXI. Papam „ Thurocsius Chon. Hungar. cap. 99. de morte Caroli Ungariæ Regis, quæ anno 1342. contigit: „ Cujus potentiam, Altissimo taliter disponente, Dalmatia, Croatia, Rama, Servia, Gallicia, Lodomeria, Cumania, Bulgaria, rotaque Hungaria &c. trepidantia abhorrebant. „ Est & altera *Galitza* in Dalmatia, quam a Manuele Imp. expugnatam scribit Cinnamus lib. 3. pag. 59. edit. Reg. alteta in *Tauruscythica* regione, quam idem Cinnamus commemorat lib. 3. pag. 66.

a Carolus du Fresne not. in hunc Cinnami textum pag. 449. „ Galitza pars dicitur Russiæ minoris, μέγας δὲ μεγάλη Ρωσία, in notitia Andronici; Nicete vero in Mannel. lib. 4. num. 2. *μία δὲ παρὰ τῆς Ρώδης πωρχειῶν, ἢ τῆς Σαύδας ὀχυροῦς φασίς.* Galitzæ Indicæ vocatur, estque Ducatus, magno Moise vice nunci boudicæ: qui ex Moscovia in Orientem per Cass. omovngori d'entibus occurrit. Huic imperabat eo quo Uladimerus, seu Lodomerus, ut habent Annales Hungarici, qui Chunorum fretus auxilio, Miroslaum Russorum Regem seu Principem regno perturbare, tyrannidemque sibi afferere ausus, a Geiza tandem Hungariæ Rege, qui Mitoslai filiam uxorem duxerat, invito prælio Julius ac delusus est, ut pluribus narrat Thurocsius in Geiza cap. 66. & Bœnfinius decad. 2. lib. 6. Uladimeri successorem Jaroslaum infra nominat Cinnamus lib. 5. num. 14. pag. 134. Baudrandius, perinde ac si Galitza a Gallitiâ differret, de prima sic scribit: *Gallitiâ, Provincia Tauruscythia, antea proprio Principi parva, testè Cinnamo.* Atqui una eademque est quam ipse Galitza, Gallitiâ, & Haliciam appellat, uti ex dictis apparet.

tem, ita mihi videtur allucinatus, quemadmodum ii decepti sunt, qui Russos sive Ruthenos populos, tum in Polonia, tum in Moscovia degentes, perperam ajunt a Rutenis Galliarum populis originem ducere.

Vera ergo *Blachorum* nominis ea est Etymologia, quam supra ex Anna Comnena traditam vidimus, ita ut iidem sicut *Blachii*, ac *Nomades* & *Vagi*. Consonat Arabicum vocabulum عبد

Phallach, id est, *Rusticus* & *Arator*: qua nomenclatione eisdem *Scythas* & *Valachos* donat Nicephorus Gregoras lib. 1. cap. 5. num. 1. ubi de Scythis ultra, & cis Mæotidem ac Tanaim sic scribit: „ Interim vero Duce eorum [Scytharum seu Tartarorum] Sitzischanæ (a) defuncto, ambo ejus filii, Chalaus & Telepugas, exercituum Principatum dividerunt. At Chalaus Caspia, & Jaxarte fluvio lato & profundo, qui e Scythicis montibus ortus, Sogdianam perfluens, in mare Caspium irrupit, ad septentrionem relictis, per inferiorem Asiam descendit. Sed de his loqui supersedeamus. Nam de Europa prius est dicendum. Alter enim Sitzischanis filius Telepugas, limitibus imperii sui constitutis, meridiem versus Caucasii cacuminibus, & deinceps mari Caspio, per Massagetarum & Sauromatarum terram proficiscitur, nec eas tantum, sed omnes gentes, quæ Mæotidem paludem & Tanaim accolunt, subigit. Deinde Tanais fontibus superatis, impetu adversus Europæas gentes descendit, quæ multæ ac variæ fuerunt. Nam quæ in mediterraneis habitabant, partes quædam ac reliquiæ erant veterum Scytharum, *δρα ες νομάδας η̄ ἀροῦρας ἐμπίζοντο*, in Pastores & Aratores divisæ: quæ autem Mæotidis confinia & Ponticam accolebant, *Ζηχολοὶ τ' Ἀβασγοὶ π̄ εἶρας, Γέρθοι π̄ η̄ Ἀμαξίβιοι, Ταυροσκύθαι π̄ η̄ Βορυσθηνίται, Ζιχχί, & Αβαλγί, Gotthi & Hamaxobii, Ταυροscythæ & Βορυσθηνίται, & Μυσιæ* quæ est ad Istrii ostia habitatores. Hi vero Hunni & Comani vocabantur. Erant etiam qui eos Scythas nominarent. Nimirum, commune omnibus nomen *Scytharum*: iis vero, qui trans Istrum & cis Borysthenem mediterranea

Tom, V.

Q nea

* Ita Gingham Tartarorum Principem vocat, de quo vidè Herbelot. in Biblioth. Orient. pag.

nea accolebant, Valachi scilicet Daciæ habitatores, *Νομάδες* & *Ἀροπαίτες*, *Nomades* & *Aratores* dicebantur: id quod manifeste ad vocem Arabicam *Phallach* refertur, quæ juxta Slavos ipsos, *Блѣхос*, *Blachus* seu *Ulachus*, redditur. Primum enim hæc *Уласѣ* & *Ulachorum*, seu *Blasbie* & *Blachorum* nuncupatio, circa medium sæculi duodecimi apud Scriptores occurrit, uti supra ex Cimamo observatum est.

IX.

Primus Bulgarorum & Blachorum Rex Asanus: ejus filii, Petrus, Joannes, & Alexander: fratres vero Joannicus seu Joannes.

Ad Regem Bulgarie & Valachie redeo. Georgius Acropolita pag. xi. num. 12. de rebus Bulgarorum Ulachorumque gestis post Isaacii Angeli obitum, quando Alexius Angelus eorum potiebatur: „ Hinc detrimentis noxisque non paucis [inquit] Romanos Bulgari affecerunt; sed & Imperatore Isaacio a fratre Alexio obsecrato, eoque Romani Imperii habenas moderante, multis præliis versus Philippopolim Beroëmq; ubi Protolfrator Camytzes depugnans a Bulgaris captus est, Joanne Asani fratre tunc dominante, Romanos Bulgari vexarunt. Asanus enim duos habuit fratres, uni nomen fuit Petro, alteri Joanni. Joannes penes illum residebat: Petro partem e dominio avulsam commisit, ut regeret. Tum magnam (a) Parathlabam, & Probatum, & loca adjacentia frater Asanus Petro, ut jure suo ac nutu gubernaret, clarigitur. Sic factum est, ut ad hunc diem ea loca, Petri regis cognominentur. Per integros novem annos quum Asanus regie admodum rem Bulgarorum gessisset, a consobrino suo Ivango, qui se postmodum illico in fugam dederat, jugulatur. Hæres fuit imperii Joannes ipsius frater: renuere namque Bulgari, Petro provinciæ dominandi traderet.

Cangius cap. vii. in serie altera Regum Bulgarie post instauratum regnum num. 30. de cæde Asani post captum Ducem Isaacium Sebastocratorem: „ Verum haud diu [inquit] patre victorie superstes fuit Asan, statim postea ab Ivango, seu Joanne nobili Bulgaro, quem Acropolita illius patrualem fuisse ait, interemptus. Scriptor vero Anglicus, veste Imperatoria veneno infecta induta periisse, fama tum vulgata tradit, quod ad annum 1189. videtur referre. Id falsum omnino est: nam Alexio Angelo imperante Asanus adhuc vivebat, uti modo ex Acropolita dixi: Alexius autem nonnisi

a Leg. *Prothlabam*.

nonnisi anno 1195. ex cæcato fratre Iſacio Imperium iniiit. Reliquit Afanus duos filios, *Joannem & Alexandrum*, teste Acropolita cap. 20. quorum Joannes, uti idem Acropolita scribit cap. 12. exeunte, *in tenera adhuc ætate* erat, dum pater deceſſit, & ὁ τῷ Ἀσάν δὲ υἱὸς Ἰωάννης ἔτι ἀπῆλιξ ὑπῆρχεν. Ubi Latinus Interpres Theodorus Douſa id Acropolitæ de Joanne dictum, ad caput 13. perperam traducens, confundit hunc Joannem Afani filium cum Joanne ipſius Afani fratre, qui poſt mortem Afani regnavit; ſic inquires: „ XIII. Joannes itaque Afani filius tenera adhuc ætate Rex Bulgaris conſtitutus, „ multa in Romanos mala ingeſſit „. At vero Græcus textus diſtinguit Joannem Afani fratrem ab altero Joanne Afani filio: & de priore quidem Joanne, de quo ſupra dixerat: *Hæres fuiſt imperii Joannes ipſius frater*, mox ſubjungit ineunte cap. XIII. ἄπορ ἔν ὁ Ἰωάννης βασιλεὺς Βουλγάρων ὀνομαθεῖς, πολλῶν π πῶς Ρωμαίους αἰτίος ἰγνύοντι κακῶν: „ Hic itaque Joannes „ Rex Bulgarorum conſtitutus, multorum in Romanos malorum cauſa fuit „. Quæ proinde verba ad *Joannem alterum, in tenera ætate conſtitutum, Afani filium*, nullatenus referuntur. Rectius itaque Leo Allatius Acropolitam interpreta- tur pag. 114. edit. Pariſ. num. 12. „ Hæres ſit imperii Joannes ipſius frater, quum Afani filius Joannes tenera adhuc eſſet ætate „. Et num. 13. de Joanne Afani fratre: „ Hic „ multa in Romanos mala ingeſſit, & in Italos etiam ipſos. „ Erat enim, quum Conſtantinopolis direpta eſt, Bulgarorum „ Rex .

Proinde ex mente Acropolitæ primus poſt reſtitutum Regnum fuit Bulgarorum Rex *Aſanus*, ſecundus *Joannes Afani* frater: is enim { Acropolita ſcilicet } e numero Regum Bulgariae excludit *Petrum Afani* filium de quo ſic ſcribit ex verſione Theodori Douſæ edit. Pariſ. pag. xi. βασιλεὺς δὲ τῷ γένει ὁ ἀδελφὸς αὐτῷ Ἰωάννης, μὴ θελυſάντων τῶν Βουλγάρων εἰς Βαſιλείαν τῶν πῆτρων ἀναγαγεῖν: „ Regnavit autem genti (*Bulgarorum*) frater ipſius Joannes; quum noluiſſent Bulgari „ Petro Regnum tradere „. At vero Cangius num. xxxi. „ inter Afanem & Joannem fratres, regnaſſe *Petrum* ſcribit his verbis: „ Petrus Bulgariae in ſolidum imperavit poſt fratris „ necem, quam ultus eſt, Ivanco qui Trinovum occuparat,

Q 2

„ fuga-

X.

Joan. fratre Afane caſo Regnum occupa-
vit. P. Petrus Afani filius, hoc patre in-
terfecto, Regnum ſibi & Joanni fratri
vendicavit.

„ fugato & Constantinopolim concedere coacto. Neque diu
 „ pariter postea vixit Petrus, eo a quodam e suis familiaribus
 „ occiso. Id hausit Cangius ex Niceta Choniata, qui lib. 1.
 „ cap. 5. de *Afanis* quidem nece, & Petri filio eam ulciferente
 „ sic scribit: „ Id consilium Ibanicus statim exequitur: nam
 „ quum barbarus (*Afanis*) nihil moderati in eum (*Ibancum*)
 „ cogitaret, sed ad primum ejus conspectum efferatus, ense
 „ quæreret, ille facinus occupat, & ense inguine defixo, *Afa-*
 „ „ nem occidit: inde elapsus, statim ad conscios se recipit: ac
 „ cæde indicata, cum eis consilium defectionis inicit. Neque
 „ enim fratres, cognatos & amicos interfecti quieturos. Quod
 „ si res ex sententia successerit, se regioni illi & toti *Myſiæ*
 „ justius & æquius, quam *Afanis*, dominaturos, neque, ut
 „ ille fecerit, ferro grassaturos in omnes, & quicquid iracun-
 „ dia suaserit, perpetraturos. Sin res aliter ceciderit, nec
 „ eventus consiliis responderit, aliam rationem inituros, &
 „ salutem suam, Romanorum Imperatori commissuros. Hæc
 „ nocturno adhuc tempore non modo decreverunt, sed mul-
 „ tos etiam in suas partes pertraxerunt: & Ternobo occupata
 „ (ea est omnium Hæmi urbium munitissima & præstantissi-
 „ „ ma, in montis vertice sita, firmis circumdata mœnibus,
 „ „ quam & annis persluit) Petro resistunt. Nam ut primum
 „ diluxerat, fama eadem *Afanis* non Ternobi dumtaxat, sed
 „ in locis etiam remotioribus divulgavit. Sed quum nec Pe-
 „ trus *Ibancum* expugnari, nec *Ibanicus* Petro se resistere faci-
 „ „ posse carneret; ille hunc obsidionis mora domandum, hic
 „ ad Romanorum Imperatorem confugiendum, & ejus ope
 „ hostibus resistendum esse censuit. Tum vero cap. 6. *subjun-*
 „ „ git. *Ibanicus* Imperatorem, statu rerum expolito, hortatus
 „ est, ut aliquos cum copiis mitteret, qui & Ternobum acci-
 „ „ perent, & se adjectore, totam *Myſiam* vindicarent. Ac Ro-
 „ manis forsitan aliquid salutare actum esset, si Imperator sta-
 „ „ tim sine mora gerendæ rei animum intendisset. Nam Ter-
 „ nobo occupata, facile totius *Myſiæ* potitus esset. Verum
 „ ipse per stultitiam ut cochlea testam repetens, in palatio
 „ „ abditus, Manuelem Camytzem Protostratorem cum impe-
 „ „ rio mittit. Is cum suis copiis Philippopoli profectus, & *My-*
 „ „ ſiæ limites vix ingressus, præter expectationem retro abit.

33 Milites enim mota seditione, quo se duceret, & cum qui-
 33 bus pugnandum esset, rogabant . . . Præterea inopinato me-
 33 tu consternati, quasi hostes a tergo instarent, & omnis gene-
 33 ris tela conjicerent, effuse fugerunt. Imperatore idem opus
 33 cum exercitu majore iterum tentante, subinde res successit
 33 caruit. Quare Ibanus quum nemo Romanorum cum barba-
 33 ris vellet congregari, invalescentibus Petri opibus & majori-
 33 bus copiis affluentibus, desperatis rebus Terno clam pro-
 33 fugus, Imperatore in adit. Ita Petrus summa rerum denuo
 33 potitur. Sed nec ipse naturali morte obit, sed paulo post,
 33 eo quoque a popularium quodam miserabiliter confosso,
 33 Principatus ad Joannem, tertium ejus fratrem, transit;
 33 quem tum Petrus adiutorem laborum & Regni participem
 33 assumpserat. Is non parvo tempore apud Romanos obses
 33 fuerat, quum Imp. Isaacius secundum Mysis arma intulisset;
 33 sed fuga elapsus, domum redierat, nihilo fratre Asane Ro-
 33 manis spoliandis & infestandis mitior. E nostro autem exer-
 33 citu nemo resistere Petro potuit: sed hostibus per tot annos,
 33 tot & tantas victorias adeptis, eo malo Romanam Rempub.
 33 perpetuo turbante, nunquam ulla victoria ullum rei bene
 33 gerendæ simulacrum nostris arrisit. Hæc Nicetas 33. Certe
 33 *Petri & Joannis fratrum*, tamquam Bulgarici Regni instau-
 33 ratorum, diserta sit mentio apud Innocentium III. Papam, in
 33 epist. ad Ungariæ Regem dat. ann. 1204. ubi sic ait: 33 Anti-
 33 quitus multi Reges in Bulgaria successive fuerunt. & *max.*
 33 sed tandem prævalentibus Græcis, Bulgari perdidit Re-
 33 giam dignitatem . . . donec novissime duo fratres, Petrus
 33 videlicet & Joannicius, de priorum Regum prosapia descen-
 33 dentes, terram patrum suorum, non tam occupare, quam
 33 recuperare coeperunt.

Joannes igitur, alias, Joannicius, & Calojoannes, appel-
 latus, post Asanem & Petrum fratres, Regnum Bulgaricum ad-
 ceptus, Græcorum jugum se excussisse, atque e Romanis vete-
 ribus genus suum ducere gloriabatur. Ob quæ Innocentius III.
 Pontifex anno 1199. missis legatis literisque ipsi gratulatus, ut
 ad Romanæ Ecclesiæ obsequium rediret, provocavit: de quo
 hæc ejusdem Innocentii Gesta num. LXV. 33 Quum Regnum
 33 Blachorum & Bulgarorum a longissimis retro temporibus se

XI.
 Jo. alias Joanni-
 cius & Calojoan-
 nes, post Asanem &
 Petrum fratres, Re-
 gnum Bulgaricæ &
 Blachicæ adeptus,
 ut ad Romanæ Ec-
 clesiæ obedientiam
 rediret, p. voca-
 tur ab Ino. PP. III.

33 ab

ab obedientia Sedis Apostolicæ subtraxisset, Dominus Innocentius, tamquam bonus Pastor, cupiens errabundas oves ad caulas reducere, direxit Dominicum Archipresbyterum [Græcorum] Brundusinum, virum in Græca & Latina lingua peritum, ad Johannicum dominum Blachorum & Bulgarorum, qui a Græcorum dominio se subduxerat: per quem tales ei literas destinavit. Respexit Deus (a) humilitatem tuam & devotionem, quam erga Romanam Ecclesiam cognoveris hactenus habuisse, & inter tumultus bellicos & guerrarum discrimina non solum potenter defendit, sed & misericorditer & mirabiliter dilatavit. Nos autem audito, quod de nobili Urbis Romæ profapia genitores tui originem traxerunt, & tu ab eis & sanguinis generositatem contraxeris, & sinceræ devotionis affectum, quem ad Sedem Apostolicam geris, quasi hæreditario jure, jampridem te proposuimus & literis & nunciis visitare. Cetera.

XII.
Joan. Bulgaria &
Blachia Regis epi-
stola ad Innoc. III.

Johannicus autem nuncios & literas Domini Papæ devote recipiens, rescripsit hoc modo. Venerabili (b), & Sanctissimo Patri Summo Pontifici. Ego Calojohannes Imperator Bulgarorum & Blachorum, gaudium & salutem mando Tibi. Notum facimus Sanctitati Vestræ quod nos recepimus vestras sacrosanctas Literas, quas nobis portavit Religiosus Archipresbyter Brundusinus. *Et post pauca.* Et quamvis fratres mei bonæ mem. jamdudum voluerint mittere Sanctitati Vestræ, non tamen ad vos pervenire propter multos nostros contrarios potuerunt. Et nos similiter probantes semel, secundo, & tertio ad vos dirigere, deducere non potuimus (c) quod optabamus in effectum. Et nunc videntes, quod Sanctitas Vestra dignata est mittere Imperio nostro, tamquam proprii & dilectissimi filii sicut amantissimo & desideratissimo patri mittimus misericordiæ vestræ Religiosum electum Brandizubersensem fidelem nostrum

a Lib. 1. epist. 166. nobili viro Joannicio. Ut Legatum Apostolicum revocentur excipiat. Data epistola anno 1199. Vide Raynald. ad ann. 1199. num. 58.

b Lib. 5. epist. 125. Dat. anno Pontif. 5. Chr. 1203. Vide Raynald. ad ann. 1202. num. 33.

c Cingius scribit Jo: Bulgaror. Regem misisse nuncios ad Rom. Pont. anno 1197. Hoc ipsum affirmat Rex Johannes in epist. ad Innoc. III. data anno 1203. cujus initium: Ego cartam misit tibi. Vide Raynald. ann. 1203. num. 20.

27 frum Presbyterum Blasium, una cum fidei nuncio vestro
 28 Archipresbytero (a) Brundusino; referentes vobis ex
 29 parte nostra gratiarum actiones, & amicitiam, & servitium,
 30 sicut Patri spirituali, & Summo Pontifici. Sanctissime,
 31 Pater, significastis nobis per sacras literas vestras, quod nos
 32 significaremus vobis, quid ab Ecclesia Romana petamus.
 33 Hoc autem petit Imperium nostrum ab Apostolica Sede, ut
 34 nos simus in Ecclesia Romana sicut matris filialitate firmati.
 35 In primis petimus ab Ecclesia Romana matre nostra coronam
 36 & honorem, tanquam dilectus filius, secundum quod
 37 Imperatores nostri veteres habuerunt. Unus fuit Petrus,
 38 alius Samuel, & alii, qui eos in Imperio præcesserunt,
 39 sicut in libris nostris invenimus esse scriptum. Nunc autem,
 40 si placitum est Sanctitati Vestræ nobis istud implere, quicquid
 41 Imperio nostro duxeritis injungendum, ad honorem
 42 Dei & Ecclesiæ Romanæ complebitur. Nec miremini,
 43 quod nuncius vester citius non redit, quia nos suspicati fuimus
 44 aliquid contra eum, quia multi venerunt in Imperium
 45 nostrum nos decipere cogitantes: sed nos ab omnibus bene
 46 novimus præcavere; sed nos pro eo testimonium recepimus
 47 Prætaxati, & ei acquievimus. Verum si placet vobis,
 48 Sanctissime Pater, mittite nobis magnos nuncios, de
 49 quibus nobis per literas nunciastis, & istum destinate cum
 50 eis: & tunc certificabimur de prima missione pariter & secunda.

Basilius quoque Bulgarorum Archiepiscopus, hujusmodi
 literas Papæ transmissit 27 Honoratissimo & Sanctissimo Summo
 28 Pontifici (b) Papæ, Ego Basilius indignus Archiepiscopus
 29 Sanctitatis Vestræ, & Pastor de Zagora, salutem, & gaudium
 30 & adorationem merito vobis tanquam Patri nostro
 31 spi-

XIII.
 Basilii Bulgarorum
 Archiepiscopi, epistola
 ad Papam Inn. III.

a Hunc Dominicum ex Brundusino Archipresbytero, Illustri Nicolaus Carniminius Falconius in commentario ad Caponianas Ruthenas Tabulas edito ann. 1755. in Prolegomenis cap. 7. num. 4. *Archiepiscopum* perperam facit, & pro anno 1204. quo Basilius Bulgariae Primas Trinovitanus constitutus unctusque fuit, ponit annum 1205. sic scribens: „ Bulgari eodem anno 1204. obedientiam S. R. E. præstiterunt, in manibus Apostolici Legati Domiuici Archiepiscopi Brundusini: datumque est Pallium Basilio eorum Metropolitæ Trinovitano, quem anno 1205. cum suis omnibus Episcopis & Presbyteris, Romano ritu, oleo sancto ungi, & ita deinceps observari, voluit Innocentius. „ Nos ipsius Innocentii Literas & Gesta sequimur. b Lib. 5. epist. 127.

33 spiritali. Quamvis non possumus vos corporaliter adorare,
 33 vos tamen spiritualiter adoramus; notificantes Sanctitati ve-
 33 stræ, quod quum nos vidimus missum a vobis Dominicum
 33 Archipresbyterum Brundusinum, Deo gratias egimus, qui
 33 non despexit nos humiles & indignos servos suos, esurien-
 33 tes & sitientes gratiam & benedictionem Sanctæ Catholicæ
 33 & Apostolicæ Sedis: quia Domini nostri Imperatores & nos
 33 volumus a multis annis mittere ad vos, sed non potuimus.
 33 *Et post pauca.* Unde nos omnes parvi & magni, sicut boni
 33 filii, rogamus vos sicut bonum Patrem, ut Dominus noster
 33 Imperator quod petit a vobis obtineat. Quia dignus est hoc
 33 obtinere; quia ipse ac totum Imperium ejus bonam devo-
 33 tionem ad Ecclesiam Romanam habent, tamquam hæredes
 33 descendentes a sanguine Romanorum. Item rogamus San-
 33 ctitatem Vestram, quod sint vobis recommendati filius socius
 33 noster Blasius Presbyter, Brandizuberensis electus, una cum
 33 fidelissimo nuncio vestro Dominico Archipr. Brundusino; quia
 33 eis commisit Dominus noster Calo-Johannes Imperator sua
 33 secreta, & quod isti dixerint vobis & nostræ literæ, firmum
 33 habeatis. Et precamur Sanctitatem Vestram, quod festi-
 33 netis vestros nuncios destinare.

XIV.

Inn. III Papæ lite-
 ræ ad Jo: Blachor-
 rum & Bulgarorū
 dominum & ad Ar-
 chiepiscopū de Zagora,
 quibus legatos mit-
 tit Jo: Capellanum,
 & Archipresbyte-
 rum Brundusinum.

Receptis his literis, Innocentius III. Papa transmisit ad
 eos Johannem Capellanum suum cum Apostolicis scriptis in
 hæc verba. 33 Calojohanni (a) Domino Blachorum & Bulga-
 33 rorum. Apostolica Sedes, cui licet immeriti præsidemus,
 33 Evangelici verbi memor, quo B. Petro Apostolorum Prin-
 33 cipi. *Et infra.* Hoc igitur attendentes, jam pridem nobili-
 33 tatem tuam per nuncium & literas nostras duximus visita-
 33 dam, ut intellecto devotionis affectu, quem habes ad Ro-
 33 manam Ecclesiam matrem tuam, majores ad te nuncios post-
 33 modum mitteremus, qui tam Te, qui ex nobili (b) Ro-
 33 ma-

a Lib. 5. epist. 116. dat. 5. Kal. Decembris anno 1202.

b Inquirendum hic est, quonam pacto dicatur *Johannes Bulgaror. Rex ex nobili Romanorum prosapia* una cum genitoribus suis descendisse. Græci enim scriptores asserunt, Vladimiri filii *Simone, Petro & Borise*, qui post *Bugorum* ejusque filios, regnaverant, extinctis, retum summam a Bulgariis delatam fuisse quatuor fratribus Comitopolis *Davidi, Moyse, Aarone, & Samuele*, quibus mortuis, post invasum a *Gabriele Regoum, Joannem tarden, Aarone Samuelis fratris filium*, in Bulgaria regnal-

„ manorum profapia diceris descendisse , quam degentem
 „ sub te populum verbo pasceret & exemplo , & de bene-
 „ volentia & gratia Sedis Apostolicæ redderent certio-
 „ rem . Et licet de nuncio nostro primum tua nobilitas dubitaverit ,
 „ sciens quod Angelus Satanæ interdum se in lucis Angelum
 „ transfiguratur , intellecta postmodum per nobilis viri Præta-
 „ xati testimonium veritate , benigne ac honorifice ipsum re-
 „ cipere procurasti . *Et max.* Addidisti etiam , quod licet in-
 „ clytæ recordationis fratrum tuorum secutus exemplum ,
 „ semel & secundo & tertio ad nos nuncios dirigere tentavisses ,
 „ non potueras tamen quod desideraveras adimplere ; sed
 „ nunc per nostras literas confortatus , *B. (Blasium)* Presby-
 „ terum Brandizuberensem electum cum nostro nuncio desti-
 „ nabas ; quamvis idem electus ad nos propter viarum discrimi-
 „ na non potuerit pervenire . Petisti vero humiliter , ut
 „ coronam Tibi Ecclesia Romana concederet , sicut illustri-
 „ memoræ Petro , Sannuelli , & aliis progenitoribus tuis in
 „ libris tuis legitur concessisse . Nos igitur ut super hoc majo-
 „ rem certitudinem haberemus , Regesta nostra perlegi feci-
 „ mus diligenter ; ex quibus evidenter apparet , quod in
 „ terra Tibi subiecta multi Reges fuerant coronati . Præterea
 „ continebatur in eis , quod tempore bon. mem. Nicolai Papæ
 „ Prædecessoris nostri , Rex Bulgarorum , ad cujus Consulta
 „ sæpissime respondebat , cum toto Regno sibi commisso ad
 „ prædicationem ejus fuerat baptizatus , & Rex ipse ab eo
 „ Archiepiscopum postularaverat . Legatus quoque Michaëlis
 „ Re-

---

regnasse , usque ad ann. circiter 1019. quo Basilius Bulgarostonus , eodem Joanne
 cælo , Bulgariam subegit . Scio , Petrum Deleanum sub Imp. Michaële Paphlagone ,
 filium Romanæ & Sannuelli nepotem , vel Aaronis Sannuelli fratris filium nothum
 se iustitiale Bulgarosque ad defectionem concitasse : quem postea *Alufanus* Aatonis
 secundo filius dolo interfecit , & ad Imperatorem Constantinopolim profugit , a quo
Megistri dignitatem obtinuit . Hujus igitur Alufiani , ni fallor , aut certe unius ex
 Sannuelli nepotibus ex profapia descendere tres illi statim *Ajanet* , *Petrus* & *Jeanes* ,
 qui Regnum Bulgaricum instaurarunt . Verum quum nemo ex antedictis Regi-
 bus genus ex urbe Roma traxisse legatur , videndum nunc , quoniam id pactum cum ve-
 ritate dicitur . Crediderim , Bulgaros Reges pro *Roma nova* , veterem perperam acce-
 pisse , & *Romæ* Byzantinos cum *Romanis* Italis confundisse . Petrus enim Simennis
 filius , ex quo genus duxit se apud , ex Maria , Irene appellata , Christophori Cæ-
 saris filia , anno 912 ducta uxore , filios suscepit Borisem & Romanum : unde & se
 descendisse , & de nobili Urbis Romæ profapia originem traxisse gloriabantur .

23 Regis Bulgarici cum donis regalibus Adriano Papæ Præde-
 23 cessori nostro Regias literas præsentarat, & postularat
 23 ab eo, ut aliquem ex Cardinalibus in Archiepiscopum eli-
 23 gendum dirigeret, quem post approbationem eorum, ad
 23 Sedem Apostolicam remeantem ipse postmodum consecra-
 23 ret. Quumque idem Adrianus illuc cum duobus Episcopis
 23 quemdam Subdiaconum direxisset, Bulgari corrupti donis
 23 Græcorum & promissionibus circumventi, Romanis ejectis
 23 Græcos Presbyteros receperunt. Licet igitur tantæ memo-
 23 ria levitatis Nos usque adeo induxerit ad cautelam, ut nullum
 23 ex fratribus nostris, Cardinalibus scilicet, ad tuam præsen-
 23 tiam mitteremus; nihilominus tamen dilectum filium Jo-
 23 hannem Capellanum & Familiarem nostrum, Apostolicæ Se-
 23 des Legatum, virum providum & discretum, quem nos & Frä-
 23 tres nostri, suæ probitatis, & religionis obtentu, inter cæ-
 23 teros Capellanos nostros specialis in Domino dilectionis bra-
 23 chiiis amplexamur, ad Te duximus destinandum; cui etiam
 23 commisimus vices nostras, ut & in tota terra tua quoad spi-
 23 ritualia corrigat quæ corrigenda cognoverit, & statuat quæ
 23 secundum Deum fuerint statuenda. Per ipsum quoque Arch-
 23 iepiscopo terræ tuæ Pallium, insigne videlicet plenitu-
 23 dinis Pontificalis officii, destinamus, ei juxta formam quam
 23 sub bulla nostra dirigimus, conferendum. Eidem quoque
 23 Legato nostro dedimus in mandatis, ut si qui forsân in terra
 23 tua promovendi ad Ordines fuerint, vel in Episcopos con-
 23 secrandi, per vicinos Catholicos dumtaxat Episcopos, &
 23 ordinandos ordinet, & consecret consecrandos. Manda-
 23 mus quoque ipsi, ut de Corona progenitoribus tuis ab Ec-
 23 clesiâ Romana collata tam per libros veteres, quam alia
 23 documenta, inquirat diligentius veritatem, & de omnibus
 23 tecum tractet, quæ fuerint pertractanda, ut quum per ipsum
 23 & nuncios tuos de omnibus redditi fuerimus certiores, con-
 23 sultius & maturius, prout procedendum fuerit, proceda-
 23 mus. Hortatur, ut Legatum benigne excipiat, ejus-
 23 que salubria monita & statuta servanda curet: Expedi enim
 23 tibi (inquiens) tam ad temporalem gloriam, quam salu-
 23 tem æternam, ut sicut genere, sic sis etiam imitatione Ro-
 23 manus, & populus terræ tuæ, qui de sanguine Romanorum se-
 23 asse-

„ afferit descendisse , Ecclesiæ Romanæ instituta sequatur , ut
 „ etiam in cultu Divino mores videantur patrios redolere , .
 Eiusdem argumenti literas (a) ad Archiepiscopum de Zagora
 reddidit . Initium : „ Quia nobis in B. Petro Apostolor. Prin-
 „ cipe intelligimus esse dictum : Et tu aliquando conversus
 „ confirma fratres tuos . *Et mox* . Nos ergo , quos Dominus
 „ licet immeritos , Vicarios suos esse voluit , & Apostolorum
 „ principis successores , ut paternæ dilectionis affectum circa
 „ Bulgarorum & Blacorum Ecclesiam , quæ a Romanis secun-
 „ dum carnem & sanguinem descendisse dicitur , per effe-
 „ ctum operis monstraremus , jampridem dilectum filium
 „ Archipresbyterum Brundisium ad dilecti filii nobilis viri
 „ Calojohannis Domini Bulgarorum & Blacorum præsentiam
 „ duximus destinandum . *Et post pauca* . Volentes igitur
 „ adhuc plenius Te ac Ecclesiam Tibi commissam in Ecclesia-
 „ stica unitate ac devotione Sedis Apostolicæ roborare , dile-
 „ ctum filium Johannem &c. ad Te , ac nobilem memoratum du-
 „ ximus destinandum : cui etiam commisimus vices nostras , ut
 „ in tota terra ejusdem nobilis corrigat &c. Per ipsum quoque
 „ Fraternitati tuæ Pallium , ut supra .

Inter Epistolas Innocentii III. Papæ , lib. 6. exhibetur
 Epistola 142. qua Calojohannes (b) Bulgaricæ Rex significat,
 interpellatum se ab Imp. & Patriarcha Græcor. , ut ab ipsis Re-
 gicæ ornamenta dignitatis acciperet . Recitatur a Raynaldo ad
 an. 1203. num. xx. „ Calo-Johannes Imperator Bulgarorum,
 „ Sanctissimo Domino Fidei Christianorum ab Oriente ad Oc-
 „ cidentem Patriarchæ Papæ Romano . Ego cartam mitto tibi.
 „ *Et paucis interpositis* . Notum facio Sanctitati Tuæ , quod
 „ elapsi sunt (c) sex anni , quod Ego semel , secundo , &
 „ tertio misi ad vos ; sed nuncii mei non potuerunt ad Sancti-
 „ tatem Tuam accedere , & proponere verbum meum , &
 „ referre mihi consolationem tuam . Inspiravit Dominus San-
 „ ctitatem Tuam , ut mitteret mihi Dominicum Archipresby-
 „ terum Brundisium , per quem intellexi , quod non es

XV.
 Jo: Bulgaricæ & Bla-
 chie Rex significat
 Inn. III. Papæ, in-
 terpellatum se a
 Græcis, ut ab ipsis
 Regiam coronam
 acciperet .

R 2 „ obli-

a Lib. 5. epist. 119. dat. v. Kal. Dec. anno 1202.

b Raynald. ad ann. 1203. num. 20.

c Itaque jam ab anno 1197. Joannes Rex nuncios suos miserat Romam : sed propter Græcorum invidiam illuc pervenire non potuerat.

oblitus mei servi tui : quem honoravi sicut hominem tuum,
 & dedi ei literas quas tuæ Sanctitati deferret : quas utrum
 attulerit, vel non attulerit, Deus novit. Ex quo sciverunt
 istud Græci, miserunt mihi Patriarcha & Imperator : veni
 ad nos, coronabimus Te in Imperatorem, & faciemus Tibi
 Patriarcham, quia Imperium sine Patriarcha non flaret; sed
 ego non volui, imo recurri ad Sanctitatem Tuam, quia volo
 esse servus S. Petri, & tuæ Sanctitatis, & sciat Sanctitas
 tua, quod ego nisi ad Te Archiepiscopum meum cum omni
 ordinatione, & pecunia, & pannis sericis, cera, & argento,
 equis & mulis, ut adoret Sanctitatem tuam pro me servo
 tuo; & rogo per orationes B. Apostoli Petri, & per san-
 ctas orationes tuas, ut tu mittas Cardinales, quibus præ-
 cipiatur Sanctitas Tua, ut me coronent in Imperatorem, &
 in terra mea faciant Patriarcham, ut sim servus tuus tem-
 pore vitæ meæ.

XVI.

Legatus Inno. III.
 Papa dicit ad Ba-
 silium Archiep. Bul-
 garum, Palatum, Mi-
 tram, & Anulum:
 Tractet ipse in Pri-
 matem seu Patriar-
 cham Trinovitanam,
 insistentibus duo
 Metropolitanis Bul-
 garia, Jo: Bulgaria
 & Blachia: Rex obe-
 dientiam exhibet S.
 R. Ecclesie & Inno.
 III. Papa: afferens
 priores Bulgariae
 Reges, & Episco-
 pos, coronam, &
 Patriarchalem be-
 nedictionem a S.
 R. E. accepisse.

Subjunctæ sunt Basilii Bulgarorum Archiepiscopi (a) li-
 teræ; quas quum ad Sedem Apostolicam cum ingentibus donis
 deferret, emensoque longissimo itinere pervenisset Dyrrha-
 chium, a Græcis, qui invidia perciti, Bulgaros a Romanæ
 Ecclesie conjunctione distrahere nitentur, prohibitus est, ne
 in Occidentem trajiceret. Tunc enim tyrannus Alexius Mur-
 zuphlus, ereptum Isaacio sceptrum adhuc tenebat, ob cuius
 metum Archiepiscopus legatione perfungi non potuit, sed si-
 dissimos nuncios ad Innocentium transmisit. Quamobrem ac-
 ceptis hæc literis Innocentius, redditisque aliis Archiepiscopo
 (b) Basilio, eum incitavit, ut relicto illo ingenti quo stipa-
 batur comitatu, quandoquidem obeundæ legationis Provincia
 ipsi demandata esset, persequendo itinere se accingeret, peteret
 mari Apuliam, ibi honorifice susceptum iri, ardere se magno
 illius videndi rei que perficiendæ desiderio. Quid etiam misso
 Dominico Brundusino antea jussisset, significavit. Nuper
 autem (*inquit*) idem Legatus noster nuncios ejusdem nobi-
 lis (*Calojobannis*) obviavit ad charissimum in Christo filium
 nostrum H. (*Hemericum sive Henricum*) illustrem Regem
 Ungariæ destinatis, cum quibus ad eorum Dominum sine
 mora

a Lib. 6. in Reg. post epist. 142.

b Lib. 6. epist. 143.

„ mora se assertuit profecturum. Licet igitur prædictos Con-
 „ stant. Presbyterum & Sergium Comestabilem ad præsen-
 „ tiam nostram duxeris destinandos; quia tamen Tibi specia-
 „ liter memoratus nobilis veniendi ad nos laborem imposuit,
 „ & onus suæ legationis injunxit, monemus &c. „ Hæc In-
 „ nocentius, qui eodem die, eademque fere ratione ad Re-
 „ gem (a) Bulgarorum scripsit. Id autem, quod de nunciis
 Regis Bulgarorum ad Regem Ungariæ missis scribit Pontifex,
 confirmat ejusdem Pontificis Legatus Joannes Capellanus in
 epist. 140. libri 6. ubi sic ait: „ Tractato negotio illorum,
 „ quondam Patarenorum in Bosna, sicut jam pridem scripsi
 „ Sanctitati Vestræ, fui in Ungaria aliquantis diebus ex vo-
 „ luntate Regia. Interim nuncii illius magni viri Calojoannis
 „ venerunt ad Regem, cum quibus, Deo duce, spero ire
 „ ad ipsum, & Christianissimus Rex fecit eos super Evangelia
 „ jurare in Ecclesia coram Altari, quod me securum usque ad
 „ præsentiam ejus deducerent.

Joannes igitur Capellanus, Innocentii Papæ Legatus, a
 nunciis Bulgarorum Regis ex Ungaria, ut supra, in Bulgariam
 deductus, Pallium, Mitram, & Anulum præfato Archiepisco-
 po *Bassilo*, anno 1203. assignavit, recepto ab eo juramento fi-
 delitatis & obedientiæ summo Pontifici & Ecclesiæ Romanæ in
 perpetuum exhibendæ: quumque a præfato Joannico, sive Ca-
 lojoanne domino Bulgarorum & Blacorum fuisset honorifice ac
 devote susceptus, de ipsius consilio & assensu duos alios Me-
 tropolitanos in illo Regno constituit, videlicet Belesbulnen-
 sem (b) & (c) Post Clavensem, quos præfato Zagoranensi tam-
 quam Primati subjecit, & apud Trinovum nobiliorem ipsius
 provinciæ civitatem constituit Primatiam. His igitur bene ge-
 stis, Joannicus se ac Regnum suum & Imperium Ecclesiæ Ro-
 manæ subjecit per Privilegii paginam aurea bulla signatam: cu-
 jus tenor talis est. „ In nomine Patris & Filii & Spiritus San-
 „ cti Amen. Quum placuit Domino nostro Jesu Christo, me
 „ Dominum & Imperatorem totius Bulgaricæ & Blacicæ facere,
 „ inquisivi antiquorum nostrorum scripturas & libros, & bea-

„ 13

a Lib. 6. epist. 144.

b Al. *Brandiburensem*, Sen *Biskuraten*, al. *Valsvunden*.

c Al. *Postlavensem* Leg. *Preßlaben*. seu *Preßlaven*.

29 ta memoria Imperatorum nostrorum prædecessorum leges,
 29 unde ipsi sumpserunt Regnum Bulgarorum & firmamentum
 29 Imperiale, Coronam super caput eorum, & Patriarchalem
 29 benedictionem: & diligenter perscrutantes, in eorum in-
 29 venimus scripturis, quod beatæ memoriæ illi Imperatores
 29 Bulgarorum & Blacorum, Simeon, Petrus & Samuel, &
 29 nostri prædecessores Coronam Imperii eorum, & Patriar-
 29 chalem benedictionem acceperunt a Sanctissima Dei Roma-
 29 na Ecclesia, & ab Apostolicæ Sedis, Principe Apostolorum
 29 Petro. Sed Imperium meum voluit benedictionem & Im-
 29 periale firmamentum Coronæ capitis Imperii sui suscipere, &
 29 Patriarchalem benedictionem ab Ecclesia Romana, ab Apo-
 29 stolicæ Sedis Principe Apostolorum Petro, & a Sanctissimo
 29 Patre nostro universali Papa tertio Innocentio; & a quocum-
 29 que Patriarchalis benedictio & mandatum in civitate Im-
 29 perii mei Trinovi data & concessa fuerit a Domino Papa faci-
 29 endi & consecrandi Archiepiscopos, Metropolitanas, & Epi-
 29 scopos, & reliquas Ecclesiasticas obsecutiones sacramenta-
 29 les, concedit Imperium meum, ut plenissimam in omni
 29 tenimento & Imperii mei pertinentiis ipsi habeant potesta-
 29 tem. Ecce enim omnes totius Imperii mei & tenimenti, &
 29 Patriarcha meus, Metropolitanus, Episcopi, Archiepiscopi
 29 & cuncti Sacerdotes, Romanæ subsint Ecclesiæ, & teneant
 29 leges & consuetudinem & observationem, quas tenuerunt
 29 beatæ memoriæ Imperatores totius Bulgariae & Blaciæ, pri-
 29 scii illi nostri Prædecessores, & nos eodem modo vestigia
 29 eorum imitantes. Subsignat autem Imperium meum ad se-
 29 curitatem Chrysobolum suum, quod nunquam ab Ecclesia
 29 Romana & ab Apostolica Sede, Principe Apostolorum Pe-
 29 tro, ipsum videlicet Imperium meum discedet; neque alii
 29 Imperii mei Principes disgregabuntur; sed ut vocatus dile-
 29 ctus filius Sacrosanctæ & Apostolicæ Romanæ Sedis Princi-
 29 pis Apostolorum Petri ero. Et deinceps quascumque terras
 29 Christianorum seu Paganorum meum acquisiverit Imperium,
 29 sub potestate & mandato ejusdem Sacrosanctæ Romanæ Ec-
 29 clesiæ & Apostolicæ Sedis erunt. Et ut præsens Chrysobo-
 29 lum Imperii mei ratum & firmum habeatur, dedi Impe-
 29 rium meum in manibus Reverendissimi viri Johannis Sacro-
 29 sanctæ

sanctæ Romanæ Sedis Legati & Domini Papæ Capellani, in quo & nostrum pium & a Deo promotum subsignavit Imperium Anno sex millesimo septingentesimo duodecimo, Indictione septima, : idest anno Christi 1203. mense Septembri, aut Octobri: uti ex (a) dicendis patebit. Nam Indictio vii. & annus ab orbe condito 6712. initium desumunt a Kalendis Septembris anni Chr. 1203.

Misit præterea Joannes Rex Bulgaricæ, Blasium Brandizuberensem jam consecratum Episcopum, unacum præfato Johanne Capellano, Sedis Apostolicæ Legato, per quem & quædam donaria, in signum devotionis, Domino Papæ transmisiit, & literas hunc tenorem habentes. „ Sanctissimo & dominatori „ & universali Papæ, sedenti in Sede B. Petri & domino patris regni mei, tertio Innocentio, Papæ Sedis Apostolicæ „ & Ecclesiæ Romanæ, & magistro totius mundi. Spero in Deum Salvatorem omnium, quod bene & multum bene valeat Sanctitas Tua cum omnibus sedentibus circa thronum Sanctitatis Tuæ Cardinalibus Sanctæ Ecclesiæ Romanæ. Noverit magna Sanctitas tua, quod ego filius tuus & Romanæ Ecclesiæ, Imperator omnium Bulgarorum & Blacorum, cum omnibus Principibus Imperii mei multum bene sum per Deum & orationem tuam. Multoties misit Imperium meum nuncios suos ad sanctitatem tuam. Ideo certe non potuerunt transire, quia illi qui non habebant pacem cum Imperio meo, servabant vias. Postea mense Junii præterito (*anni scilicet Chr. 1203.*) Imperium meum misit Archiepiscopum meum & totius Bulgaricæ regionis & universalem sanctæ & magnæ Trinovæ & magnum hominem Imperii mei merito nominatum Primatem & Archiepiscopum totius Bulgaricæ & Blaciæ, nomine Basilius; qui quum pervenisset Durachium, non fuit permittitur transire ad sanctitatem tuam, ut compleret desiderium Imperii mei sanctitas tua, secundum consuetudinem prædecessorum meorum Imperatorum Bulgarorum & Blacorum Simeonis, Petri, & Samuelis progenitorum meorum, & ceterorum omnium Imperatorum Bulgarorum.

» Ve-

XVII.

Literæ Joannis Bulgaricæ & Blachicæ Regis ad Innoc. III. Papam una cum suo nuncio Blasio consecrato Episcopo missæ.

a Raynald. num. 29. existimat, Annum ab urbe condito 6712. in literis Regis Bulgarorum notatum, incidere in annum Chr. 1204. Sed fallitur, non advertens omnium ad sequenter ejusdem Regis, necnon Basilius Patriarchæ literas.

Verum, Deo adjuvante & intervenientibus orationibus
 sanctitatis tuæ, venit ad me præfens nuncius Apostolicæ ca-
 thedræ & primæ Sedis Ecclesiæ Romanæ Johannes Capella-
 nus, & detulit mihi literas ex præcepto Sanctitatis vestræ
 & Apostolicæ Sedis, & palliavit dictum Archi-Episcopum,
 & fecit eum Primatem totius Bulgaricæ & Blacic: & portavit
 Imperio meo literas Sanctitatis tuæ, & exposuit quidquid
 ei sanctitas vestra mandavit; & repletum est cor meum
 gaudio magno, quoniam secundum voluntatem Imperii mei
 donavit mihi Deus & sanctitas tua. Et rogo & deprecor san-
 ctitatem tuam, ut compleat desiderium Imperii mei, &
 mittat Virgam Pastoralem ad congregandas oves, & cætera
 quæ Patriarcha consuevit habere, & faciat præsentem Pri-
 matem & Patriarcham in sancta & magna Ecclesia Trinovæ
 primæ civitatis totius Bulgaricæ, & habeat Ecclesia ipsa etiam
 post mortem istius Patriarchæ Patriarcham in perpetuum ex
 præcepto Sanctitatis tuæ. Et quoniam grave esset propter
 longitudinem viæ & guerram hominum in obitu cujus-
 que Patriarchæ recurrere ad Ecclesiam Romanam; conce-
 datur ab Ecclesia Romana Ecclesiæ Trinovæ, ut sibi possit
 eligere & consecrare Patriarcham, ne ex ejus absentia terra
 illa sine benedictione remaneat, & tua consecratio imperfe-
 cta, & redundet peccatum in sanctitatem tuam. Nunc au-
 tem petimus, ut fiat Chrisma ex præcepto sanctitatis tuæ in
 sancta & magna Ecclesia civitatis Trinovæ pro Baptismate
 Christianorum. Sciat sanctitas tua, quod quum sciverint
 Romæ (*idest Greci*) quod receperimus Consecrationem a
 Sanctitate tua, non dabunt mihi Chrisma. Et aliud peto a
 Sanctitate tua, ut mittas Cardinalem ad Imperium meum,
 seu istum qui venit ad me, sive alium a Sede Apostolica, &
 des ei Diadema & Sceptum secundum Apostolicæ Sedis &
 Apostolorum Principis benedictionem: & mittat Privile-
 gium bullatum aurea bulla, ad exemplar ipsius servandum
 perpetuo in Ecclesia Trinovæ. Et hæc omnia dent Imperio
 meo, & consecrent & coronent Imperium meum. Omnia
 autem prædicta mitti debent ad Imperium meum a Sanctita-
 te tua. Videat præfens nuncius Episcopus Brandizuberentis
 Blasius, ut possit referre quid Tu scripseris manu propria.

Et,

Et, si hæc omnia impleverit sanctitas tua, ita reputabo cum profapia Imperii mei & omnium Bulgarorum & Blacorum, quod sumus dilecti filii orthodoxæ Sanctæ Romanæ Ecclesiæ. Et de confinio Ungariæ, Bulgaricæ, & Blacicæ, relinquo iudicio sanctitatis tuæ, & dirigas negotium istud recte & iuste, ut non habeat peccatum anima sanctitatis tuæ, & ita habeat Imperium meum iustitias Bulgaricæ & Blacicæ, quod Rex Ungariæ habeat iustitias Ungariæ, & cessent occisiones Christianorum in me & Imperium. Sciat autem sanctitas tua, quod quinque Episcopatus Bulgaricæ pertinent ad Imperium meum, quod invasit & detinet Rex Ungariæ cum iustitiis Ecclesiarum; & ipsi Episcopatus sunt annihilati, & si iustum est hoc, fiat. Quidquid dicturus est præsens nuncius Imperii mei Episcopus Brandizuberensis Blasius sanctitati tuæ, habeas verum; quoniam ex parte mea dicit.

Per eundem Blasium Episcopum, etiam Basilius Archiepiscopus tales summo Pontifici literas destinavit. Multas inclinationes & magnas preces ad Dominum & gloriosissimum & Cathedralem Apostolicæ Sedis, Patri totius Christianitatis & Domino nostro Innocentio tertio Papæ, Archiepiscopus Basilius de minoribus & humillimis totius Bulgaricæ & Blacicæ, vestram perfectam benedictionem. Adoro elegantissimum Deum, & beatissimam Dei genitricem Mariam, ut sanam & gaudentem vestram sanctitatem meum inveniat scriptum. Et quod mea anima desideravit per octavum decimum annum, (a) ecce hodie dedit nobis Deus, & sancta tua oratio Sedis B. Petri Apostoli & tuæ sanctitatis. Noscat sanctitas tua, qualiter ego conversatus sum, tuam quaerens benedictionem. Mota est per mensem Julii, quarta die, sex millesimo septingentesimo undecimo, Indictione sexta (anno Chr. 1203.) mea humilitas ad sanctum & gloriosissimum Patrem nostrum Innocentium Papam Romanum, & fecit dies triginta (usque ad diem 3. Augusti) in Durachio juxta mare; & quum vellem introire navim gratia transfretandi, tunc detinuerunt me Græci, & non dimiserunt transire, sed tenuerunt me apud Durachium per

Tom. V.

S

ocho

XVIII.

Basilius Bulgaria Archiepiscopus significat Papæ Innocentio III. Palium se accepisse; rogat ut sibi facultatem concedat facere Chismatis conficiendi.

a Itaque Basilius Zagora Eulgatorum Episcopus jam ab anno 1185. consecratus fuerat.

22 octo dies (*usque ad diem 11. Augusti*) & multa mea depre-
 23 catione erga Deum & beatissimum Principem Apostolorum
 24 Petrum per sanctas tuas orationes dimiserunt me Latini:
 25 nam consilium acceperant projiciendi me in mare; sed eripuit
 26 Deus tuaque sancta oratio. Exiens autem de civitate, re-
 27 versus sum in villa nuncupata Cavathocori, & ibi diebus vi-
 28 ginti (*usque ad diem 31. Augusti*) permansi: & inde misi
 29 duos bonos homines meos Romæ sanctitati tuæ; & utrum
 30 transiverint, nec ne, novit Dominus. Sed literæ mihi ex
 31 parte Domini mei Imperatoris venerunt Domini Johannis,
 32 dicentes mihi: Revertere cito, quia hic pervenit Cardina-
 33 lis a Domino Papa. Legens ergo literas Imperatoris, & vi-
 34 dens quoniam me vocavit, reversus sum, & perveni Dria-
 35 num per mensem Septembrem: & inveni virum sanctum,
 36 iustum, & rectum a Tua sanctitate directum, nomen ejus Jo-
 37 hannes Capellanus. Et dedit mihi literas ex parte vestræ
 38 sanctitatis, & perlectæ mihi fuerunt. Unde valde anima mea
 39 est lætata; & manus meas ad cælum extendens, gratias Deo
 40 egi, quia vîstavit Dominus plebem suam, & Pater noster
 41 beatus Papa quærens ovem quæ perierat, ut eam reduceret
 42 in sancto ovili. Et sicut continebatur in literis vestræ sancti-
 43 tatis, sic Dominus Johannes Capellanus fecit. Secundum
 44 edictum vestræ sanctitatis, vestram mihi benedictionem de-
 45 dit, & largiens mihi Pallium ad plenitudinem Pontificalis
 46 officii, mense Septembri, octavo die, in festo Nativitatis
 47 Sanctissimæ nostræ Dei genitricis. Et ego cum multa devo-
 48 tionis humilitate recepto Pallio, exhibui fidelitatis obedi-
 49 tiam, præsentibus Episcopis, qui scribunt sanctitati vestræ,
 50 & Principe nostro, & multis aliis in Ecclesia assistentibus.
 51 Et iterum, Pater sancte, vestram rogo sanctitatem, ut di-
 52 spenses & adimpleas ordinem Ecclesiasticum, & qualiter
 53 debeam regere ovile, quod mihi est commissum a Deo &
 54 sanctitate vestra. Sanctum Chrisma non habemus; imo a
 55 Græcis receperamus: sed de cetero nos, tamquam & vos,
 56 Græci exosos habent. Et scias, Domine mi, quoniam hæc
 57 omnia in sanctitate tua remanserunt, quod debeat in omni-
 58 bus dispensare. Et de Sancto Chrismate nos doceat, quali-
 59 ter gentem baptizare debeamus, & ne remaneat gens absque
 60 Chri-

35, Chrismate sancto, & erit peccatum; sed in omnibus nos fi-
 32, lios tuos perditos & pereuntes moneas; & mitta mihi, Pa-
 33, ter bone, Pallia ad opus duorum Metropolitanorum Prish-
 33, lavæ, & Belesbudii: & quidquid aliud noverit vestra fan-
 33, ctitas, quod sit ad opus mei Pontificalis officii plenitudi-
 33, nem, mihi illud vestra dirigat sanctitas.

Quum autem Episcopus Blasius & Capellanus Joannes ad Sedem Apostolicam pervenissent, Dominus Papa eos benigne suscepit; & super petitionibus sapsati Joannis Regis per eundem Episcopum præsentatis habito diligenti tractatu, constituit eum Regem Blacorum & Bulgarorum, mittens ad eum Leonem (a) Tituli Sanctæ Crucis Presbyterum Cardinalem, Apostolicæ Sedis Legatum, & per ipsum Sceptrum Regni, ac regium diadema, ut eundem vice Summi Pontificis ungeret & coronaret in Regem, transmissio Apostolico Privilegio, cujus tenor talis est: „ Calojoanni (b) illustri Bulgarorum & Blacorum Regi, ejusque posteris ei tam in Regno, quam in devotione Sedis Apostolicæ successuris in perpetuum. Rex Regum & Dominus Dominantium Jesus Christus. *Et post pauca.* Quum ex præcepto Domini oves ejus pascere teneamur, populis Bulgarorum & Blacorum, qui multo jam tempore ab uberibus matris suæ alienati fuerunt, in spiritalibus & temporalibus paterna sollicitudine providere volentes, ejus auctoritate confisi, per quem Samuel David in Regem inunxit, Regem Te statuimus super eos, & per dilectum filium Leonem Tituli Sanctæ Crucis Presbyterum Cardinalem, Apostolicæ Sedis Legatum, virum providum & honestum, nobis inter ceteros fratres nostros acceptum, Sceptrum Regni, ac regium Tibi mittimus Diademâ, ejus quasi nostris Tibi manibus imponendum, recipiendo a Te juratorium cautionem, quod Nobis & Successoribus nostris & Ecclesiæ Romanæ devotus & obediens permanebis, & cunctas terras & gentes tuo subjectas imperio, in obedientia & devotione Sedis Apostolicæ conservabis. Ad petiti-

S 2

,, nem

XIX.

Innoc. III. Papa per Leonem Card. S. A. L. declarat Joannem Regem Bulgarorum & Blacorum, mittens ei Sceptrum, Coronam Regiam, & Vexillum Cruce & clavibus insignitum.

a Scripsit etiam Pontifex ad Ungariæ, & Servie Archiepiscopos, ceterosque Præsules, ut Leonem Presb. Card quem ad Bulgaricæ Regem mittebat, tanquam A. S. Legatum agnoscerent, & quo par erat honore exciperent, & complecterentur. Lib. 7. Ep. 13. 14.

b Lib. 7. Ep. 1.

nem inſuper Ven. Fratris noſtri Blaſii Brandizuberentis Epi-
 ſcopi, quem ad Sedem Apoſtolicam deſtinaviſti, publicam in
 Regno tuo cudendi monetam tuo charactere inſignitam, li-
 beram Tibi concedimus facultatem. Venerabili etiam Fra-
 tri noſtro Archiepiſcopo Trinovitano in terris, in quibus im-
 peras univerſis, Privilegium concedimus Primatiæ, qui &
 ſucceſſores ipſius, tuos in poſterum ſucceſſores, ſimili ab eis
 juramento recepto, Apoſtolicæ Sedis auctoritate, coro-
 nent, & in terra tua Primatus obtineant dignitatem, eique
 Metropolitanam tam in Bulgaria, quam Blaciæ provinciis
 conſtituti ſubjaceant, & juxta formam canonicam, reveren-
 tiam Primati debitam exhibeant & honorem &c. Dat. Ana-
 gniæ per manum Johannis S. R. E. Subdiaconi & Notarii,
 VI. Kal. Martii, Indiæ. VII. Incarn. Dom. (a) An. 1203.
 Pontificatus vero Domini Innocentii Papæ III. anno VII. 33
 Anno ſcilicet 1204.

In eandem ſententiam, alia ad ipſum Calojohannem Re-
 gem data epiſtola [lib. 7. cap. 8.] Leonem Cardinalem Le-
 gatam plurimum tum ipſi, tum univerſis Bulgaria ac Blaciæ
 Archiepiſcopis, Epiſcopis, Clero & populo commendat. Mi-
 ſit inſuper per eundem Legatum eidem Regi vexillum Cruce
 & Eccleſiæ clavibus inſignitum cum hiſce literis &c. : 33 Ut in
 33 Cruce Domini noſtri Jeſu Chriſti cum Apoſtolo glorieris &c.
 33 Præter Regiæ dignitatis inſignia, quæ Tibi per dilectum fi-
 33 lium Leonem Tit. S. Crucis Presb. Card. Apoſtolicæ Sedis
 33 Legatum, virum providum & honeſtum, Tuæ Serenitati
 33 dirigimus per eundem Vexillum, quo contra illos utaris,
 33 qui honorant labiis Crucifixum, cor autem eorum eſt lon-
 33 ginqtum ab ipſo &c.

Conſtituit etiam Trinovitanum Archiepiſcopum Prima-
 tem totius Bulgaria & Blaciæ, miſitque illi Privilegium (b) hu-
 juſmodi per eundem Legatum. 33 Archiepiſcopo Trinovitano
 33 Bulgarorum & Blacorum Primati, ejuſque Succeſſoribus
 33 canonicè ſubſtituendis, in devotione Sedis Apoſtolicæ ſuc-
 33 ceſſuris in perpetuum. Rex Regum &c. Te quoque in Re-
 33 gno

XX.
 Idem Pontifex
 Trinovitanum Ar-
 chiepiſcopum con-
 ſtituit Primatem
 ſeu Patriarcham,
 totius Bulgaria &
 Blaciæ tribuens ei
 facultatem Archie-

a Computando annos Chriſti ab Incarnationis die 8. Kal. Aprilis, Annuſ du-
 centeſi muſ quartus ſupra milleſimum eſſe comperitur.

b Lib. 7. Ep. 2.

„ gno Bulgarorum & Blacorum Primatem statuimus, & Eccle-
 „ siæ Trinovitanae, præfenti Privilegio, auctoritatem conce-
 „ dimus Primatiæ, statuentes, ut Tu & Successores tui, qui
 „ Tibi in Apostolicæ Sedis devotione successerint, ceteros
 „ Metropolitanos Bulgaricæ & Blacicæ præcellatis ratione Pri-
 „ matiæ, & ipsi Tibi & eis juxta formam canonicam reveren-
 „ tiam Primati debitam exhibeant & honorem: fraternitatem.
 „ tuam scire volentes, quod apud Nos hæc duo nomina,
 „ Primas & Patriarcha, pene penitus idem sonant, quum Pa-
 „ triarchæ & Primates teneant unam formam, licet eorum
 „ nomina sint diversa. Præfenti quoque Privilegio Tibi, &
 „ per Te tuis Successoribus, inungendi, benedicendi, & co-
 „ ronandi Reges Bulgarorum & Blacorum in potestatem li-
 „ beram concedimus facultatem. Obeunte vero Te nunc
 „ Ecclesiæ memoratæ Primatæ, nullus ibi qualibet subreptio-
 „ nis astutia præponatur, nisi qui canonicè fuerit electus ad
 „ eam secundum consuetudinem approbatam. Electus autem
 „ per Metropolitanum & alios Suffraganeos ejusdem Eccle-
 „ siæ qui poterunt interesse, in Episcopum solemniter ordi-
 „ netur. Consecratus vero ad Sedem Apostolicam Nuncios
 „ suos mittat, Pallium de Corpore B. Petri, in signe videlicet
 „ plenitudinis Pontificalis officii, petituros. In cujus susce-
 „ ptione juramentum illud Nobis & Successoribus nostris &
 „ Ecclesiæ Romanæ præstabit &c. Quum autem aliquis Me-
 „ tropolitanorum, qui Tibi jure subjacent Primatiæ, viam
 „ fuerit universæ carnis ingressus, confirmabis electionem
 „ canonicam de persona idonea celebratam, & personam ele-
 „ ctam in Episcopum consecrabis. Pro Pallio vero Nuncios
 „ tuos cum Nunciis Ecclesiæ, cui præest, ad Apostolicam Se-
 „ dem mittes, Nosque illud Tibi per eos libenter & hilariter
 „ transmittemus, per Te Metropolitanum Episcopum juxta for-
 „ mam, quam sub bulla nostra recipies, solemniter confe-
 „ rendum: quod si Legatum vel Nuncium nostrum contigerit
 „ interesse, id cum eo pariter exequaris. Chrisma vero &
 „ Oleum Catechumenorum & Infirmorum singulis annis in
 „ Cœna Domini tam in Ecclesia Bulgaricæ quam Blacicæ fieri
 „ secundum consuetudinem Ecclesiæ Romanæ concedimus,
 „ ut quoties necesse fuerit, qui baptizandi fuerint baptizen-

„ piscopus & Episco-
 „ pos inlitrændi, Re-
 „ gem ungenti, &
 „ sacrum Chrisma
 „ conscriendi.

,, tur, & confirmetur per Diœcesanos Episcopos qui fuerint
 ,, confirmandi; nec Episcoporum consecratio, nec ordinatio
 ,, Sacerdotum, propter defectum hujusmodi, vel præpedita-
 ,, tur penitus, vel diutius differatur: quia licet hætenus apud
 ,, Vos nec in sua ordinatione Presbyteri, nec in consecratione
 ,, sua Episcopi consueverint sacram recipere unctionem; vo-
 ,, lumus tamen, ut deinceps, non tam ritum nostrum, quam
 ,, mandatum divinum sequentes, per quod in Lege præcipi-
 ,, tur, ut Pontifices & Sacerdotes ungantur, manus eorum
 ,, qui ordinandi sunt in Presbyteros, & tam manus, quam
 ,, caput eorum, qui consecrandi sunt in Episcopos, solemniter
 ,, inungantur. Præterea Crucem, Vexillum videlicet Do-
 ,, minicæ Passionis, ante Te per totam Bulgariam & Blaciam
 ,, deferendi, fraternitati tuæ licentiam impertimur.

XXI.

Idem etiam consti-
 tuit, ut nullus de in-
 ceptis Episcopus aut
 Presbyter sine un-
 ctione initiaretur:
 utque jam initia-
 ti, inungerentur
 secundum morem
 Latinorum: Missis
 ad duos Archie-
 piscopos Palliis.

Quia vero secundum consuetudinem Bulgarorum & Bla-
 chorum nec in ordinatione Presbyteri, nec in consecratione
 Pontificis fuerant inuncti, fecit præfatum Brandizuberensem
 Episcopum per Jo. Episcopum Albanensem, assistentibus ei
 duobus Episcopis, in præsentia sua Dominus Papa secundum
 morem Latinorum inungi; & mandavit, ut tam Primas, quam
 Metropolitanus, & universi Episcopi ac Presbyteri sacram reci-
 perent unctionem; ac de cætero nulli sine unctione ordinaren-
 tur Presbyteri aut consecrarentur Episcopi; assignans super his
 rationes in literis memorato Primati directis: cui etiam Insi-
 gnia Pontificalia universa per prædictum Legatum liberaliter
 destinavit; taliter ei scribens: ,, Quum (a) venisset ad
 ,, Apostolicam Sedem Ven. Frater noster Episcopus Brandizu-
 ,, berensis &c.

Misit etiam per eundem Legatum duobus Archiepiscopis
 de novo creatis duo Pallia assignanda illis secundum hanc for-
 mam: ,, Ad honorem Dei omnipotentis &c. ,, Præcepit (b)
 etiam, ut tam a Primas, quam præfatis Archiepiscopis reci-
 peret hujusmodi sacramentum. ,, Ego Basilii Archiepiscopus
 ,, Trinovitanus, Primas totius Bulgariæ & Blaciæ, ab hac ho-
 ,, ra in antea ero fidelis & obediens B. Petro, Sanctæque Ro-
 ,, manæ & Apostolicæ Sedi, & Domino meo Innocentio Papa,
 ,, ejusque Catholicis Successoribus &c. Le-

a Lib. 7. Epist. 3.

b Lib. 7. Ep. 11.

Legatus ergo transitum faciens per Ungariam, tam a Rege, quam a Principibus Ecclesiasticis & mundanis honorifice fuit & devote susceptus. Sed quum ad fines jam Ungariæ pervenisset, missis post eum Nunciis Rex fecit ejus transitum impediri. Super quo qualiter Dominus Papa processerit, ipsius literæ (*) manifestant ad Regem Ungariæ destinatæ: » In-
 » ter alios [inquit] Reges Catholicos & Principes Christiani-
 » nos. *Et mox.* Rediens enim ad Apostolicam Sedem Joannes tunc Capellanus noster, nunc autem Furconensis Episcopus, constanti Nobis assertione suggestit, quod a Te
 » cum ingenti honore & devotione susceptus, clementer obtinuit, non solum quod circa negotium Culumbani a regia celsitudine requisivit, verum etiam impetravit, quod tam
 » ipsi quam aliis Ecclesiæ Nunciis & Legatis liber pateat per Regnum tuum progressus pariter & regressus in Bulgariam & Blaciam. Tu quoque, si bene recolimus, suggestisti, quod Tuæ Serenitati placebat, ut Megajupanus Servix debitorum & devotam Apostolicæ Sedi reverentiam & obedientiam exhiberet, & a Nobis, salvo in temporalibus jure tuo, regium susciperet Diademata. Unde Nos hujus executionem negotii Ven. Fratri nostro Colocensi Archiepiscopo meminimus injunxisse. Per has ergo non tam generales, quam speciales causas inducti, filium nostrum Leonem Tit. Sanctæ Crucis Presb. Cardinalem A. S. L. in Bulgariam & Blaciam per Regnum tuum ad propagationem Fidei Christianæ, duximus destinandum: qui, sicut Nobis suis literis intimavit, a tua regia celsitudine ultra etiam quam crediderit, extitit honoratus, ita ut quasi deposita gravitate regali, universa conareris efficere, quæ sibi crederes complacere; dato prius cum omni jucunditate ducatu Nunciis, quos in Bulgariam duxerat destinandos. Datoque pacis osculo, & facta cum magno gaudio mutua promissione amicitie specialis, & muneribus elargitis, non solum licentiam obtinuit transeundi, verum etiam tuis Nunciis præcepisti, ut eum transferrent in Bulgariam cum honore, promittens, quod tuum sibi scriptum in confinio destinares, quod ipse apud se secretius retineret, & secundum illud ad reformationem
 » pacis

XXII.

Quomodo Legatus Pontificius a Rege Hungariæ primum sit detentus, & postea, urgente Innocentio, Papa dimissus.

* Lib. 7. Ep. 126.

„ pacis fideliter laboraret . Procedens ergo cum Nunciis suis
 „ usque ad Regni terminum , pervenit ad castrum , quod vo-
 „ catur Keve , ubi solo Danubio mediante Regnum Ungariæ
 „ a Bulgarorum provincia separatur , multis eum cum deside-
 „ rio expectantibus ex altera parte . Sed post unius moram
 „ diei Nuncios ex imperato recepit , qui cum festinatione ma-
 „ xima venientes , sibi & Episcopo Bulgaro transitum fecerunt
 „ omnino præcludi , ex parte regia proponentes , ut ad quod-
 „ dam tuum præsidium retroiret , quod itinere trium dierum
 „ reliquerat jam post tergum ; ibique morans , Domino Bul-
 „ garorum per Nuncios demandaret , quod ad quamdam in-
 „ sulam festinus accederet , in confinio constitutam , ut ibi
 „ prius de controversia , quæ vertitur inter vos , plene reco-
 „ gnosceret , & eam sine debito terminaret ; alias ei transitus
 „ non pateret . Ipse vero Cardinalis inter multa respondit ,
 „ quod hoc tali modo facere non deberet , tum quia si eum
 „ cum hujusmodi pactioibus reciperet ad matris ubera redeun-
 „ tem , quum super hoc non tam seculare , quam spirituale
 „ negotium ageretur , videretur intervenire species lmonia-
 „ cæ pravitatis ; tum quia non posset eum compellere ad ali-
 „ quid faciendum , donec obligatus esset Apostolicæ Sedi per
 „ vinculum spirituale . Unde quum nollet ab incepto itinere
 „ retroire , protinus exiit edictum a Comite castri , quod qui-
 „ cumque sibi aut etiam Episcopo memorato auderet aliquid
 „ vendere , seu aliquod humanitatis solatium exhibere , fœ-
 „ nam incurreret personarum & rerum . Et ipse Cardinalis
 „ cum Episcopo sæpedito a trecentis ad minus circumfusis fa-
 „ tellitibus custoditur : qui adeo ipsum comprimunt , quod
 „ ostium cameræ , si camera dici debet , observant ; ut tacea-
 „ mus ea , quæ sibi & suis circa necessaria naturæ viliter irro-
 „ gantur . *Et mox* . Pareat igitur eis Deus , qui animum tuum
 „ tam pravo consilio seduxerunt , volentibus inter Regnum
 „ & Sacerdotium discordiam seminare . Sed nos pro certo
 „ speramus , quod aut per te ipsum jam errata correxeris ; aut
 „ ad commonitionem nostram taliter debeas emendare , ut
 „ injuria transeat in honorem , & offensa in gratiam reverta-
 „ tur . *Cetera* . Strigonienſis etiam Ecclesiæ Suffraganeis
 „ mandavit , Regem ipsum ad refarciendam injuriam indu-
 „ cere niterentur .

Ipse

Ipse vero Rex Ungariæ quemdam militem cum literis excufatoriis ad Papam Innocentium direxit, in quibus literis querelas quinque capitulis distinctas cumularat. At vero Pontifex per eundem militem Regi Ungariæ rescripsit, hoc modo:

„ Regiæ celsitudinis literas, quas Nobis per dilectum filium
 „ nobilem virum E. militem destinasti, benigne recepimus,
 „ & quæ significasti per eas notavimus diligenter „. Ad primum ergo Capitulum. Objecerat Ungarus, majores suos Apostolicam Sedem singulari observantia ac religione coluisse, parique Romanos Pontifices amore ipsos fuisse profecutos: At de illo amore videri Innocentium remisisse, ex eo colligebat, quod Bulgarum hostem suum regia dignitate decorare vellet. Cui Innocentius; verum illud, Ungaros ac Pontifices Romanos præcipuo amoris nexu fuisse conjunctos; nec tamen amorem illum intepescere videri debuisse, quum ipsius pater, Alexandri Papæ jussu, a Colocensi Archiepiscopo corona suisset redimitus, quo tempore maximas illius adipiscendæ difficultates pateretur: quin etiam circa Regni sui primordia, quum idem ipse Ungarus bello graviore appeteretur, Sedis Apostolicæ cura ad pacem atque officium, fratrem ipsius ac sequaces adductos fuisse. Querebatur secundo, Joannicium Bulgarum occupasse terras, quæ in dotem sorori suæ Græcorum Imperatrici a patre fuissent traditæ, atque etiam Serviam sibi subjectam, cum Infidelium exercitu populatum, dum ipse in gratiam Apostolicæ Sedis conjuncto cum Bohemiæ Rege exercitu pro Othone, Philippo bellum inferret. Ad quod Innocentius, dolere se graviter injuriam ullam ipsi illatam, & curas Apostolicas ad eam sarcendam collocaturum. Opposuerat tertio, Joannicium tyrannum esse, nullius terræ de jure Dominum, licet aliquam partem sui [idest Ungariæ] & aliam Regni alterius ad tempus detineat occupatam: mirari se proinde, quod tam manifestum inimicum suum, se inconsulto, tam subito in Regem Innocentius proposuerit coronare. Quibus ita respondet Pontifex: „ Antiquitus multi Reges in Bulgaria successi-
 „ ve fuerunt, auctoritate Apostolica coronati, sicut Petrus,
 „ & Samuel, & alii nonnulli post eos. Nam ad prædicationem
 „ sanctæ memoriæ Nicolai Prædecessoris nostri, Rex Bulgarorum, ad quorum consulta sæpissime respondebat, cum

Tom. V. T „ toto

„ toto Regno sibi commisso meruit baptizari. Sed tandem
 „ prævalentibus Græcis, Bulgari perdidit Regiam digni-
 „ tatem; quinimo compulsi sunt gravi sub jugo Imperatori
 „ Constantinopolitano fervire, donec novissime duo fratres,
 „ Petrus (a) videlicet, & Joannicus, de priorum Regum
 „ prosapia descendentes, terram patrum suorum non tam oc-
 „ cupare, quam recuperare cœperunt, ita quod una die de
 „ magnis Principibus & innumeris populis mirabilem sunt vi-
 „ ctoriam consecuti. Non ergo negamus, quin forsan aliquam
 „ partem terræ violenter invaserint; sed constanter asserimus,
 „ quod plurimam terræ partem de jure recuperavere pater-
 „ no. Unde nos eum non super alienam, sed super pro-
 „ priam terram, adinstar Prædecessorum nostrorum, Regem
 „ intendimus coronare, volentes ut & ipse terram restituat
 „ injuste detentam, & terra injuste retenta restituatur eidem;
 „ quam ipse postulaverit hoc a nobis, ut de terris in vasis sa-
 „ ciamus inter Te, & ipsum utrique parti justitiam exhiberi „ .
 Quarto per literas suas Ungarus postulabat, ut vel Pontifex
 a proposito coronationis illius desisteret omnino, vel saltem
 tandiu cessaret, donec discordia inter illos, judicio posset vel
 arbitrio Legati pacari. Cui Innocentius: non posse Legatum
 fœdera inter utrumque Regem jungere, nisi utrumque ad-
 ret. „ Attende nihilominus diligenter [inquit] quale deni-
 „ que reputares, si nos impedire vellemus, ne filius tuus
 „ carnalis coronari posset in Regem; & tale nos reputare co-
 „ gnosce, si tu impedire coneris, ne filius noster spiritualis in
 „ Regem valeat coronari „ . Quinto denique, quod de Ja-
 dera a Venetorum Francorumque exercitu excisa quereretur,
 & elapso jam biennio nihil fere adhuc justitiæ super tam irre-
 parabili damno per Romanam Ecclesiam se potuisse consequi
 diceret: quantum ea in re Apostolica Sedes, ut ipsi fieret sa-
 tis, desudasset, significavit Pontifex: „ Nos [inquit] intan-
 „ tum jam processimus contra eos [Venetos] quod dilectum
 „ „ filium,

a Tres fratres fuerunt, Afan scilicet, Petrus, & Joannes: uti ex auctoribus a Can-
 gio citatis constat. Verum, quia Nicetas alique, præcipuum Petro auctoritatem,
 præ Afane, tribuunt; & quia Afane ab Ivano seu Jo: nobili Bulgaro interfecto, re-
 rum summa ad Petrum devoluta fuerat, quem & Joannes, de quo Innocentius Papa,
 excepit, ideo ad Petrum & Joannem instauratio Bulgarici Regni, ab eodem Innocen-
 tio tribuitur.

„ filium, suum Patriarcham electum, nolimus consecrare, imo
 „ quum ad nos personaliter accessisset, remisimus cum non
 „ sine multo pudore confusum. Significavimus quoque Tibi,
 „ ut apud Jaderam, quæ hæcenus cum tota provincia sua,
 „ subiecta fuit Patriarchæ Gradenſi, faceres electionem cano-
 „ nicam de persona idonea celebrari, & Electum ad Nos con-
 „ secrandum & palliandum dirigeres, ut sic inciperemus pu-
 „ nire superbiam Venetorum. Pari modo præfatus Joanni-
 „ cius puniretur, si post susceptionem coronæ nollet super
 „ discordia inter vos arbitrio vel iudicio Legati nostri pa-
 „ rere.

Ex illo autem verbo (subjungunt Acta num. 80.) quod in
 præmissis continetur: „ Quale denique reputares, si nos im-
 „ pedire vellemus, ne filius tuus carnalis coronari posset in
 „ Regem: „ Rex ipse Ungariæ valde territus fuit: quia quum
 „ fecisset curiam congregari solennem, ut filium suum parvu-
 „ lum in Regem faceret coronari, timuit vehementer, ne co-
 „ ronationem ejus Dominus Papa faceret impediri. Unde quum
 „ præfatus Cardinalis ad Curiam illam nuncios destinasset, tunc
 „ demum obtinuerunt a Rege licentiam transiituta, complevit.
 „ Et rediens, tales ex parte Regis & Primatis Bulgarorum litem
 „ reportavit.

Literæ Regis. „ A Calojohanne Rege totius Bulgariæ &
 „ Blaciæ, ad a Deo promotum & Sanctissimum & in Christo
 „ dilectum & honorificentissimum Patrem Regni nostri, tertium
 „ Innocentium, & Sacerrimum Papam Romæ, & successorem
 „ Principis Apostolorum Apostoli Petri. Legatus Apostolicæ
 „ Sedis Dominus Leo Sanctitatis tuæ scriptum meo obtulit
 „ Imperio. *Et mox.* Hoc autem notum sit Sanctitati
 „ Vestræ, Patri spirituali Regni mei, Domino Papæ, quod
 „ Dominus Leo Legatus Apostolicæ Sedis venit ad Imperium
 „ meum, sibi afferens Coronam, & eam benedicens super
 „ caput Imperii mei imposuit, & in manibus meis dedit mihi
 „ Sceptrum atque Vexillum, & benedixit Sanctissimo Patriar-
 „ chæ Regni mei & totius Bulgariæ ex præcepto Vestræ San-
 „ ctitatis. *Et paucis interjectis.* Scribo autem vobis & de
 „ Ungaro, quoniam Imperium meum non habet aliquam so-

XXIII.

Literæ Joannis Regis, & Basilii Primatis Bulgariæ & Blaciæ ad Innocentium III. Papam, quibus res a Pontificio Legato gestas ei significant.

,, cietatem regionum, vel aliquam rem cum eo, neque ei
 ,, nocet; imo ipse parvipendit, & nocet regionibus Imperii
 ,, mei. Et Dominus Leo Cardinalis vidit, & Vestræ Sanctita-
 ,, ti annunciabit justum vel injustum quod est ab Imperio meo,
 ,, aut si ego parvipendo Ungarum, vel si ipse meum Imperium
 ,, parvipendit. Et scribat ei Sanctitas Vestra, quatenus distet
 ,, a Regno meo, quoniam Imperium meum nec eum habet
 ,, parvipendere, nec contra terras ejus abire. Si vero ipse ve-
 ,, nerit contra terras Imperii mei, & Deus adjuverit, ut vin-
 ,, catur, non habet Sanctitas Vestra Imperium meum suspe-
 ,, ctum, sed sim liber. de Latinis quoque, qui Constantino-
 ,, polim introierunt, scribo Sanctitati Vestræ, ut eis scribatis,
 ,, quod distent ab Imperio meo; & sicut Imperium meum nul-
 ,, lum malum eis facit, neque ipsi nos parvipendant. Si forte
 ,, ipsi conati fuerint contra Imperium meum, & parvipenderint
 ,, eum, & occidetur ex eis, non habeat Sanctitas Vestra Im-
 ,, perium meum suspectum, sed sint universa libera. Misi au-
 ,, tem ad tuam magnam Sanctitatem (a) pueros duos: unus
 ,, nominatur Basilius, alius Bethalem: & detur ex præcepto
 ,, ejus, ut addiscant in scholis literas Latinas, quoniam hic
 ,, Grammaticos non habemus qui possint literas quas mittitis
 ,, nobis transferre; & postquam addidiserint, remittentur
 ,, ad Imperium meum. Misi autem ad præfens in signum par-
 ,, væ recordationis examita duo; episcima dupla, unum est
 ,, rubeum, & aliud album: & camelum unum. Quum vero
 ,, mittam Legatos ad Sanctitatem Vestram, semper Vestræ
 ,, Sanctitatis recordabor.

Literæ Basilii Bulgariæ Primatis. ,, Multas inclinationes
 ,, & multas sanitates a me Basilio humili Bulgarorum & Blaco-
 ,, rum Primæ, erga Patrem universorum & Dominum & Pa-
 ,, trem meum magnificentissimum & Sanctissimum Papam In-
 ,, nocen-

a Cangius cap. 7. de Famil. Dalmaticis, num. 32. pag. 320. agens de Joanne
 Bulgaricæ Rege: ,, De uxore vero & liberis (inquit) filii scriptores: nam quod
 ,, Brovius (ann. 1205. num. 24.) ex Bulgariæ Patriarchæ ad Innocentium epistola
 ,, colligit, Joannem Romam filium misisse, quo Latinis literas addidicerent, ex
 ,, alia ejusdem Regis ad ipsum Pontificem evanescit, ex qua facti percipiunt missos
 ,, Romam parvulos duos, Joannis Regis filios haud fuisse. ,, Verum quidem est,
 ,, in epistola Regis, duos pueros missos dici, neque exprimi, cujus si fuerint filii.
 At vero in epistola Patriarchæ, uti mox patebit, disertim affirmati, unum fuisse
 filium Regis, alterum filium Constantini Presbyteri.

nocentium . Oramus Omnipotentem Deum &c. Notum
 sit ergo Vestræ magnæ Sanctitati, quod Leo Cardinalis &
 sanus & sospes pervenit delegatus a S. V. & Apostolica
 Sede, & usque ad nostram magnam civitatem Trinovæ te-
 tendit *quintadecima die Octobris*, & portavit univiersalem
 plenitudinem Patriarchalis dignitatis & paramenta omnia,
 quæ mihi a Vestra magna Sanctitate fuerunt delegata . Tra-
 didit similiter & Anulum, & privilegium, & scripta & in-
 structiones . Ex præcepto Vestræ Sanctitatis unxit me Chri-
 smate, mihi benedicens, & consecravit me in Patriarcham
 mensis Novembris septimo die, in festivitate scilicet Sancti
 Apostoli Jacobi fratris Domini . Et ego illa die duos unxi
 Metropolitanos & ceteros Episcopos magno gaudio, & duobus
 de Metropolitanis benedixit Cardinalis . Et tradidit eis
 Pallium atque Mitras, & reliquis in caput eorum Mitras
 imposuit . Octavo vero die ejusdem mensis, in festivitate
 videlicet Sancti Michaëlis, coronavit & benedixit Impera-
 tori Calojohanni, Domino omnium Bulgarorum atque Bla-
 corum, & superposuit capiti suo Regiam Coronam, & Sce-
 ptrum suis manibus imponens, omnia hæc complevit & per-
 fecit secundum Sanctitatis Vestræ velle, & benedicens no-
 bis segregatus est a nobis mensis Novembris die quintade-
 cima . Interea sciat Vestra magna Sanctitas, quod duos
 pueros ex præcepto Domini Imperatoris vobis mitto (unus
 est Presbyteri Constantini filius, alius vero Regis:) ut ex
 præcepto Vestræ Sanctitatis literas Latinas addiscant . Et
 quidquid meditari valetis ad honorem Imperatoris faciatis .
 Manteneat enim Deus Vestram Sanctitatem per multa &
 longava tempora .

Hæc acta sunt anno Chr. 1204. quo anno Leo Cardinalis
 S. A. L. in Bulgaria civitatem Trinovitanam pervenit (a)
 die 15. Octobris: die autem 7. Novemb. Basilium Archiepi-
 scopum in Bulgaria Primatem consecravit: die sequenti, Re-
 gem Joannem coronavit: die xv. ejusdem mensis Novembris
 e Bulgaria profectus, Romam repetiit. Quare Raynaldus loco
 non suo coronationem Regis narrat, dum illam anno 1205.

pera-

a Cangius sequens mendosum exemplar, scribit Leonem Trinovum pervenisse
 die 15. Septembris. Verum ex dictis in præ colligitur legendum esse die 15. Octobris.

peractam refert num. 23. Quod autem scribit idem Rex de
Latinis Constantinopolim ingressis, id refertur ad *captam ab iis*
Urbem anno 1204. die 12. Apr. feria 2. qua de re vide notas
 cl. Mansii ad eund. annum 1204. num. xv. exeunte .

XXIV.

Post coronationem
 Joannis Regis Bul-
 garie & Blachie,
 sequitur bellum
 Bulgaricum ab
 ipso adversus Bal-
 duinum Imp. & La-
 tinos, qui Constan-
 tinopolim 20. 1204
 Græcis eripue-
 rant, fuscceptum.
 Et quomodo Bal-
 duinus a Bulgaria
 hic captus .

„ Quum vero Latini (uti Gesta Innocentii III. num. 105.
 habent) jam pro majori parte Constantinopolitanum obti-
 nuissent etiam Imperium , & in omnibus eis prospere suc-
 cessisset, ita ut terror eorum quasi fulgur de cœlo ceciderit,
 non solum in Græcos, verum etiam in paganos; ipsi de
 prosperitate nimis insolentes effecti, post vanitates suas li-
 bere declinare cœperunt, & Deum ad iracundiam pravis
 operibus irritare. Unde quid eis merito peccatorum suo-
 rum evenerit, ex literis Henrici, fratris Imperatoris Bal-
 duini, Innocentio Papæ destinatis, *Datis in Palatio anno*
Dom. 1205. Nonis Junii, pendere licet manifeste . „ Quum
 universum (inquit) exercitus Christiani progressum, & la-
 borum peregrinationis nostræ seriem Paternitati Vestræ per
 multiplices literas & nuncios frater meus & Dominus Impe-
 rator usque ad Martium elapsum novissime fatis lucide signi-
 ficaverit, eventus nostros ex tunc prioribus multum dissi-
 miles, imo peccatis nostris exigentibus nimis miserabiles,
 vobis tanquam Patri & Domino duxi propalare . Contigit
 igitur Græcos ex innata malitia & perfidia consueta (a)
 post omne genus securitatis & cautionis, proditioni semper

„ PRO-

a Qui pro patria & Imperio suo recuperando decertant, nescio, an perfidia &
 innata malitia nota digni sint . Certe Innocentius Papa in literis ad Bonifatium Mon-
 tianensi Marchionem datis anno 1204. apud Raynald. num. vii. sic de Latinis Con-
 stantinopolim occupantibus scribit . „ Vos nullam in Græcos jurisdictionem aut po-
 testatem habentes, a putitate voti vestri temere declinare videmini, dum non con-
 tra Saracenos, sed contra Christianos arma movistis, non intendentes ad recupe-
 randam Jerusalem, sed Constantinopolim occupandam, terrenas opes ecclesiasticis
 divitiis præferendo . Illud quoque longe gravius reputatur . quod quidam nec re-
 ligioni, nec etati, nec legi peccaverunt, sed fornicationes, adulteria, & in-
 cessus in oculis omnium execrantes, non solum maritatas & viduas, sed etiam
 Matronas, Virgines, Deoque dicatas exposuerunt spurcissimi gartimum. Nec
 Imperialis succedit divitiis exaurire, ac diripere spolia majorum pariter & mino-
 rum, nisi ad Ecclesiarum Thesuros, & quod gravissimum est, ad ipsorum possessio-
 nes extenderitis manus vestras, tabulas argenteas de altaribus rapientes, & viola-
 tis sacrariis, Crucis, Icones, & Reliquias asportantes, ut Græcorum Ecclesia
 quantumcumque persecutionibus affligatur, ad obedientiam Apostolicæ Sedis redire
 contemnat, quæ in Latinis non nisi proditionis exempla & opera tenebrarum aspec-
 xit, ut jam merito illos abhorreat plus, quam canes . . . Eadem repetit Pontifex
 alia

29 pronos se exhibent, statim post dimissionem nunciorum ad
 29 vos ultimo directorum, prodicionem quam pridem mente
 29 conceperant, rebellionem contra nos facta detegere mani-
 29 feste. Quo comperto, frater meus & Dominus Imperator
 29 opportune paucioribus comitatus (quippe nobis per muni-
 29 tiones & Marchias pro magna parte dispersis) contra caput
 29 rebellionis, Adrianopolim videlicet, quæ est civitas Græ-
 29 ciæ munitissima, & montibus tantum interpositis Blacorum
 29 affinis populis, ulciscendi animum intendens, urbem Re-
 29 giam egressus est. Eramus enim tunc temporis sic divisus.
 29 Marchio Montisferrati ultra Thessalonicam erat cum multis.
 29 ego ex altera parte brachii S. Georgii eram apud Andromi-
 29 ticum cum non paucis: Paganus de Aurelia, & Petrus de
 29 Bracel versus Nicæam ex eadem parte: E. de Tric. apud
 29 Philippopolim cum pluribus: & alii alibi per loca & muni-
 29 tiones dispersi. Porro audito a Johanne Blacorum Do-
 29 mino, quod Latini in tanta virorum paucitate civitatem
 29 prædictam obsediissent, quem etiam Græci in auxilium suum,
 29 occulte tamen, ut magis læderent, evocarant, irruit sub-
 29 bito Blacus ille Johanneus in nostros cum multitudine bar-
 29 barorum, Blacis videlicet, Comanis, & aliis. Quibus etiam
 29 nimis improvise obviam exeuntibus nostris, & remotius
 29 quam oporteret instantibus, per inimicorum insidias tandem
 29 vallatis undique, proh dolor! Dominus Imperator, Comes
 29 Ludov.

---

alia epistola num. 124. libri 8. apud eund. Raynald. num 13. 29 Quomodo enim (in-
 29 quies) Græcorum Ecclesia, quantumcumque persecutionibus assigatur, ad uni-
 29 tatem Ecclesiasticam & devotionem Sedis Apostolicæ revertetur, quæ in Latinis
 29 non nisi perditionis exemplum, & opera tenebrarum asperit, ut jam merito illos
 29 abhorreat pios, quæ canes 29. Ex his porro tanti Pontificis verbis cernere est
 29 Nicetam Choniatam lib. 3. extremo in Alexio Mutzso, non immerito ejusmodi fac-
 29 cinota in Græcos perpetrata exprinbræ, quamvis ea Duces nonnulli vetuissent, ut
 29 idem auctor testatur: etenim nobilem puellam a raptore quodam vindicans, sic mil-
 29 lites compellavit: 29 Vos enim edixistis, ne conjugatæ mulieris, aut Vitginis, aut
 29 dedicatæ Deo puellæ vel impudico aspectu, si caveri possit, quisquam contamine-
 29 tor, & jusjurandum ea de re sanctissimum dedistis 29. Balduinum vero Flandriæ
 29 comitem, qui ad Imperium promotus fuit, idem Nicetas hoc elogio exornat: 29 Non-
 29 dum Balduini annus ætatis 32. exceisset, & aliqui vir erat pius, & modestus,
 29 ne impudico quidem aspectu molietem intortus, quamvis a sua conjugè abiret: 29
 29 vacabat divinis laudibus, necessitatibus confictator sublevarat, sua semetipsum adre-
 29 fatios æquo animo audiebat, & quod maximum est, his qualibet hebdomada ve-
 29 sperî proclamari jobebat, ne quis in suo Palatio cubaret, qui alteram mulierem
 29 attingeret 29. Hæc Græcos auctor de Principe. digno plane Imperio: cuius ve-
 29 stigis utinam ceteri Latinorum insitissent.

Ludovicus, Stephanus de Pertico, & quidam alii Barones
 & milites, (quod non nisi sanguinearum lacrimarum effusio-
 ne referre valeo) tanta obruti multitudine, non sine damno
 tamen illorum, ab inimicis intercepti sunt. Nescimus reve-
 ra, qui capti fuerint, qui occisi. Accepimus tamen ab explora-
 toribus nostris certissimis & fama veridica, quod Dominus
 meus Imperator sanus teneatur & vivus, qui ab eodem Johan-
 nicio satis, ut asseritur, pro tempore honorabiliter procura-
 tur, cum quibusdam aliis, quos tamen adhuc expresse nesci-
 mus nominare. *Et post pauca*. Ecce tamen quod verebamur,
 hoc accidit, & quod fama canebat publica, quoque per li-
 teras ipsius Blachi confœderatione ipsius cum Turcis, & ce-
 teris Crucis Christi inimicis continentibus edocti fuimus, quas
 etiam a nobis cum nunciis ipsius interceptas, Apostolatus
 vestro in utraque lingua transmisiimus.

De Balduino Imperatore a Joanne Bulgarorum & Blacorum
 Rege capto, Annales Flandriæ hæc produunt: „Hadrianopo-
 polis urbs Græcorum firmissima, neque Gallis, neque Ve-
 netis parere in animum induxit. Eo Græci complures, odio
 nominis Latini, refugerunt: accitataque in auxilium Vala-
 chorum gente, (*ita vocat, quos supra ab aliis Blachos appel-
 latos audivimus,*) tenere urbem contra nostros oblinatissi-
 mis perseverabant animis: eam enim civitatem Balduinus
 dum obsidet, commisso prælio, interceptus ne, an occi-
 sus, parum constat: nunquam posthac est inventus. Sunt
 qui ab Joanne Valacorum Rege captum, ac clam decollatum
 constanter tradant. Baptista tamen Egnatius fatali refert de-
 cecisse morte, Imperio fratri per manus tradito. „Geor-
 gius Acropolita ex editione Allatii num. x i i i. pag. 114. „Hic
 (Joannes Afanis & Petri frater) multa in Romanos (*idest Græ-
 cos*) mala ingessit, & in Italos etiam ipsos. Erat enim, quum
 Constantinopolis direpta est, Bulgarorum Rex. Quando
 itaque Itali universam Macedoniam subegerunt, res eorum
 qui primus Constantinopoli Imperium tenuit, regie admini-
 strante Balduino, pro ditione Adrianopolitis sollicitant:
 nam Rex Bulgarorum Joannes, magna Romanorum clade
 prædæque ditatus, Philippopolim præripuerat. Quum Ita-
 lorum jugum Adrianopolita detrectassent, Itali in ejus co-
 „ pias

22 pijs educunt. Quare Adrianopolitæ in angustiis adducti,
 23 ad Regem Bulgarorum Joannem, ut suppetias ferret, vi-
 24 ros delegant. Pottulatis ille oblectatus, sociosque sibi Scy-
 25 thas (a) adfiscens, ex insidiis Latinos opprimere statuit.
 26 Ipse quidem longe Adrianopoli aberat; Scythas vero in Ita-
 27 los mittit. Italis in more est, equis ferocitate exultantibus
 28 vehi, muniri que armis circumquaque toto corpore. Verum
 29 Scythæ quum levius armentur, liberius adversarios impe-
 30 tunt. Illud ignorantes Itali a Scythis dolis opprimuntur, ut
 31 & ipse Balduinus captus sit, vinculisque obstrictus, ad Bul-
 32 garorum Regem Joannem adductus, illius caput, orna-
 33 mentis undique circumseptum, poculi Barbaro inveni-
 34 visse fama est. Adrianopolitæ non statim rem ceperant:
 35 nam castris adfultassent Itatorum, ac bona diripuissent. Re-
 36 liquæ utcumque Itatorum, in tentoriis clarissimis luminibus
 37 accensis, media nocte, pedem Constantinopolim referunt.
 38 Eo mane cognito ab Adrianopolitanis, quæ in tentoriis re-
 39 manserant, prædatum itum est. Rex Bulgarorum Joannes
 40 Adrianopolitarum promissionibus fretus, urbem sibi subjec-
 41 tre avens, iter arripit. Illi se dedere recusarunt. Sic ille in-
 42 dignatus ad eos obsidendum animum advertit. Verum in
 43 apparandis obsidionibus Bulgari omnino inepti sunt. Propterea
 44 inde discedens, Italis penitus debellatis, universam Ma-
 45 doniam excurrit, prædaque ingenti locupletatur, urbes
 46 cum ipsis habitatoribus spolians, funditusque everteus; ut
 47 nunquam Romani respirare possent. Namque a fundamen-
 48 tis Philippopolim, deinde Heracleam, Panium, Rhæde-
 49 stum, Chariupolim, Trajanopolim, Macram, Claudio-
 50 polim,

a Quinam *Scytharum* nomine hic designentur, recte exponit Cangius not. in
 lib. 1. cap. 2. Nicephori Gregoræ. Quos Scythas (inquit) Nicetas & Greg. tat,
 hos Comanos vocat Villharduinus. Ubi vero habitarent Scythæ Comani, expo-
 nit id. in Gregoræ lib. 1. cap. 5. nrm. 2. Hi vero Hunni & Comani vocabantur.
 erant etiam qui eos Scythas nominarent. Li gravi & intolerabili Scytharum (*Tartara-
 rum scilicet sub Gincifiano militantium*) impressione territi, mutandas sibi sedes
 censuerunt. . . Unde & hi Scythici belli successu desperato pellibus palea plenè
 pro ratibus usi, cum uxoribus & liberis Istrum transierunt, & satis longo tem-
 pore in Thracia oberrarunt, idoneam sibi coloniam quaritantes: decem millibus
 haud pauciores. Sed priusquam vapandi finem fecissent, Imperator Joannes ma-
 gnificis muneribus aliisque beneficiis eos sibi adjungit, & ipsos etiam in Romanas
 legiones refert, alias aliis sedes partitus, quibusdam in Thracia, & Macedonia,
 quibusdam in Asia ad Mæandrum, & apud Phrygiam. De Joanne Duca loquitur,

polim, Mofynopolim, Peritheorium, aliasque quas enu-
 merare operæ pretium non est. Multitudinem abigens circa
 Iſtri fluentia collocat, & ex jam direptis oppidis & urbibus
 nomina propriis coloniis imponit; damna, ut ipse dictita-
 bat, compensans, quibus Imperator Baſilius Bulgaris affli-
 xerat, cumque fatebatur dici, Βυλγαροκτόνον, *Bulgaroſto-*
num, se vero Ρωμαιοκτόνον, *Romæoſtonum*, indigitabat.
 Is usque Theſſalonicam perveniens, laterali morbo vitam
 finiit; vel, ut alii aſſerebant, ira Numinis, morte multa-
 tus est. Somniavit enim ab armato sibi adſtante, haſta latus
 confodi: propterea a cane illi nomen impositum est, &
 pro *Calojoanne*, *Scylo-Joannes* ab omnibus compellabatur.
 Quam enim Scythas sibi devinxisset, affinitate cum illis
 contracta, ut mores sibi vindicaret inhumaniores, cædibus
 Romanorum admodum delectabatur. Hacenus Acropo-
 lita, rumore vulgi, ut puto, secutus, dum Balduini
 Imperatoris capti cæſique caput, poculi loco inferuisse Joanni
 Regi scribit. Nimirum ad Joannem hunc Bulgariz Regem Bal-
 duinumque Latinorum Imperatorem ea traducit, quæ de Cru-
 mo Bulgarorum Rege narrantur apud Cangium cap. 6. in Fa-
 mil. Dalmat. num. xii. pag. 309. Crumus Nicephori Impe-
 ratoris caput a cætero avulsum corpore suspendit, facto
 deinde ex ejus calvaria poculo, argento circumvestito, quo
 Bulgarici deinceps Reges in solemnioribus epulis utebantur.
 Nicephorus Gregoras lib. 1. cap. 2. rem gestam sic refert. Ac
 illo quidem anno (1204.) res Latinorum secundo cursu pro-
 ceſſerunt. At vero in annum sequentem somniabant se
 Orientem ipsum invasuros, & omnia illic in potestatem suam
 reducturos, adeo ut nulla Romanis (*Græcis*) Imperii re-
 cuperandi spes relinqueretur. Itaque vero appetente, La-
 tinorum copiæ in Orientem trajicere unacum ipso Balduino
 parabant. Ac forsitan trajecissent, & Romanorum reliquias
 interneceione delevissent, nisi de repente veluti magni toni-
 trus fragor, Bulgarici motus terror impetum illorum retar-
 dasset. Nam primi Aſanis frater & ſucceſſor Johannes, de-
 lectu ex omnibus Bulgariis habito, & non parvis Scytharum
 (a) copiis, qui Boreales Iſtri partes accolunt, conductis,

» OCCA-

occasione sibi oblatam ratus est, Thracios pagos & urbes
 opprimendi, re Romana vehementer turbata & afflicta,
 Latinis autem rebus gravioribus distractis. Unde necessitate
 coacti, suas omnes copias revocare decreverunt Balduinus
 & qui cum eo partiti erant Imperium, ac usque ad Orellia-
 dis planitiem celeriter progredi. Quo facto, exercitus il-
 lustri pugna conflixerant, & multa utrinque strages edita
 est, omnibus fortiter longo temporis spatio dimicantibus,
 donec tandem Bulgari cesserunt, haud scio an quod Latino-
 rum gravem armaturam sustinere non possent, an vero quod
 de industria illos in insidias pertrahere vellent: id quod pro-
 babilius est. Nam quum eos Latini longissime persecuti es-
 sent, Scythæ ex insidiis consurgunt: & Bulgari velut ex
 composito conversi, hostes præter omnem expectationem
 circumventos sagittis & jaculis strenue confixerunt: & terra
 sanguine & cadaveribus repleta, ingentem Latinorum stra-
 gem ediderunt: qui ob pondus armorum, continentes Scy-
 tharum incurSIONES & circuitus, & expeditissimas incurSIONES
 tolerare non poterant. Nonnullos etiam vivos ceperunt:
 inter quos & Balduinus fuit: nam Ludovicus Comes Blesen-
 sis in acie ceciderat. Venetiarum vero Dux (a) Henricus
 Dandulus cum perpaucis fuga elapsus, non multo post ex-
 acce-

a Cangius not. in hunc Gregoræ locum: „ Atqui Henricus Dandulus commif-
 fo cum Bulgariis prælio non interfuit, quod scribit Nicetas; neque proinde ex
 accepit in eo vulneribus interit, quod Gregoræ tradit. Rectius Acropolita
 num. x111. qui *ἡ δὲ μάχη & δαυδὸς ἐπέλασον Βενετίας ἐν τῇ Κωνσταντινουπόλει* inter-
 fuisse duntaxat oblectat. Hac tamen Acropolita verba num. x111. „ Quum
 Italorum jugum Adrianopolitæ detredassent, Itali in eos copias, quibus Bal-
 duinus Imperator, & vices Ducis Venetiarum Byzantii gerens, prælio adeant, edu-
 cunt: hæc, inquam, verba, *ὁ Vices Ducis Venetiarum Byzantii gerens*,
 desunt in editione Allatiana: habentur duntaxat in altera, quænam Theodorus Douxa
 curaverat. Nicetas vero in Balduino num. 4. disertim scribit: „ Imperator vero
 Balduinus mense Martio egreditur, & PLEX Comes Doloicus (idest Ludovicus
 Blesensis Comes) & postea Ericus Dandulus Venetiarum Dux cum suis quilibet le-
 gionibus & vallo extra teli jactum ad Adrianopolim communito, postredie nulla
 ad mœnia adducunt, & machinas erigunt. *ὁ μὲν δὲ ἐξὸς ἐξῆς πρᾶξις, nulla
 accepti a Dandulo vulneris facta mentione*: Ceciderunt igitur omnes lectissimi La-
 tinorum equites & hastis vibrandis celebres. Cadit & PLEX comes Doloicus. Bal-
 duinus vero capitur, & vivus in Mysiam abducitur: atque inde Ternobin per-
 ductus, & in carcerem conjectus, vinculis usque ad collum oneratus. Principa-
 le vero & callidissimum malum, & omnium Romanorum cladum primus autior
 Venetæ Dux Dandulus, qui extremum agmen claudebat, clade exercitus ex su-
 gentibus cognita, statim conversus fixis in castra properat: & ut nox supervo-

23 acceptis in pugna vulneribus decessit . Bulgarorum vero Scy-
 23 tharumque multitudo , Latinorum opulentia gustata , equi-
 23 que & curribus splendidis potiti , alacriter ad ulteriora per-
 23 gebant , resistente nemine . Quare Thraciarum urbium aliz
 23 ad Joannem se conferebant : pleræque vero vi expugnata
 23 & direpta sunt , micenibus solo æquatis . Sic Joannes omnia
 23 facile Thessalonicam & in Macedoniam usque pervagatus ,
 23 puros , oppida , castella , propemodum Scytharum , quod
 23 ajunt , solitudinem effecit 23 . Causam belli Bulgarici , in
 23 quo captus fuit Balduinus , Latinos ipsos dedisse , testatur Ni-
 23 cetas Choniata , qui tunc temporis vivebat . Sic enim scribit
 23 in Balduino num. 4. 23 Romani autem (*idest Greci*) qui cum
 23 Imperatore (*Alexio*) aufugerant , (quorum plerique nobi-
 23 les , bello non obsecuti , & Thraciis urbibus orti erant) cum
 23 Marchione (*Montisferati Bonifacio*) degere , eique pro viri-
 23 rili operam navare voluerunt . Ab eo vero dimissi (negabat
 23 enim sibi Romanis militibus opus esse) eadem de re Balduino
 23 Imperatori supplicarunt . Ibi quoque repulsam quam tulif-
 23 sent , ad Joannem se conferunt , qui in monte Hæzio natus
 23 & educatus , fere omnem Romanam ditionem , qua Occi-
 23 dentem spectat , bellis vastabat & debebat , Scythicis incur-
 23 sionibus defolabat , & multiplici vexatione conterebat . Is
 23 quia Latinorum ferociam suspectam habebat , eorumque has-
 23 tam & summam romphæam reformidabat , libenter eis sus-
 23 ceperit . Qua de causa quam legatos de amicitia incedua ad
 23 Latinos misisset , per literas cum eis , non ut Rex cum ami-
 23 cis , sed ut servus cum Dominis colloqui jubebatur : alioqui
 23 se arma illi illaturos , & Mysiam facile vastaturos , quam
 23 contra officium & per seditionem , spretis Romanis , occu-
 23 passet , eumque ad pristinam fortunam redacturos . Proinde
 23 Romanos ad se profugos Joannes in patriam quemque
 23 suam abire jubet : & callidis aggressionibus Latinis nocere
 23 quantum possint , donec ipse fortunis illorum consulat . Igi-
 23 tur

---

23 nit (nam prælium sub vesperam est commissum) lumina in tentoria inferri , & plu-
 23 rimas pyras incendi jubet , ut Romani putarent , non omnem exercitum perire ,
 23 aut se pugnam detestare . Circa primam noctis vigiliam , maximam Radestum ,
 23 cum Erico Balduini fratre , modo Adramyttio cum Trojani Armeniis reverso ,
 23 qui sub eo militabant , congressus , Byzantium cecidit , Iohannis fuga tot parasan-
 23 garum turpis & serpeo in immanem tumefacto .

tur ad sua reversi, Macedonum & Thracum urbes, Blachis
 adjutantibus, ad defectionem impellunt: unde plurimi
 Latinorum, quibus eæ urbes obvenerant, jugulantur: alii
 Byzantium extorres redeunt: occiduntur & ii, qui Didy-
 motichi erant: & qui Orestiadem tenebant, ejiuntur. Id fa-
 cinus Orientem, Latinorum bello præter expectationem li-
 berat, ad Occidentem redeuntium: & eos etiam, qui Græciam
 & Peloponnesum occuparant, repressa superbia paulo mode-
 stiores facit: & ut ea, quæ hinc acciderunt, ordine refera-
 mus: Romani qui Adrianopolim & Didymotichum tene-
 bant, non parvis Blachorum freti auxiliis, ibi manebant.
 Joannes vero, qui suas copias & auxilia Scytharum pene
 majora numero adducebat, operam dabat, ut Latinos late-
 ret. Ut autem motum Romanorum Balduinus, & reliqui
 tres Duces audiverunt (nam Comes S. Pauli defunctus, in
 Manganio Monasterio & Scleræ Augustæ monumento se-
 pultus erat) statim exercitum mittunt contra urbes quæ de-
 fecerant. Cetera de commisso cum Bulgaris & Scythis
 prælio, ut supra ad oram descripsi: cujus prælii epocham idem
 Nicetas hanc notat: Imperatrix urbs (Constantinopolis) xlii.
 die Aprilis Indictione vii. anni 6812. (Chr. 1204.) a La-
 tinis capta est: decimoquinto die ejusdem mensis, octava
 Indictione (anno Chr. 1205.) Latini a Scythis victi sunt.
 & addit: Sed quid secutum est? Aliud flagellum atrocissi-
 mum & calamitosissimum emicuit. Nam Joannes Mysus,
 idem Romanorum (Græcorum) hostis & vindex, oppida
 Byzantio vicina Latinis tributaria, Scythis diripienda con-
 cedit. Ibi novum & inusitatum malum quod omne divinitus
 inflictum supplicium superat, erat cernere, terram ean-
 dem, eandem gentem, bini populi infestabant, alias utri-
 que, alias alternis irruentes. Nam & Scythæ obvia quæque
 vastabant, & aliquot forma excellentes captivos, post flagra
 suspensos suis dæmonibus immolabant: & Latini, Romano-
 rum defectione & Scytharum de se victoria inflammati, ni-
 hilo secius in nostros (Græcos) ferro & igni grassabantur.
 At Joannes Thraciis urbibus non immoratus, Thes-
 salonicam properat, ut suo arbitratu provinciam illam con-
 stitueret, & urbes a Latinis avulsas sibi vendicaret. Ni-
 mirum,

mirum, quia (a) ab Adrianopolitis, quos a Latinorum ob-
 fidione, ab ipsis evocatus, eripuerat, repulsam passus esset,
 in Græcos æque ac in Latinos ferro & igni grassabatur. Demum
 Balduini mortem Nicetas num. 10. sic accidisse perhibet.
 » Cæterum Balduini mors ita contigit. Scythico bello captus,
 » & vinculis, ut dixi, oneratus, longo tempore Ternobi
 » fuit. Quum autem Aspietes ad Latinos defecisset, Joannes
 » ira æstuans, & dolore in dies ingravescente pene in rabiem
 » actus, Balduino educto e carcere, pedes a genibus, & ma-
 » nus a brachiis Tenedia plane securi amputari, deinde ipsum
 » in vallem præcipitari jubet: ubi tertio demum die esca vo-
 » lucrum miserabiliter expiravit. Neque vero hunc solum,
 » sed Romanos etiam captivos eadem crudelitate interfecit,
 » omni voce & supplice gestu repudiato.

XXV.
 Innoc. III. Papæ
 epistolæ ad Regem
 & Patriarcham Bul-
 garorum, pro libe-
 rando Balduino, &
 pace Latinis inter
 & Bulgaros conci-
 lianda;

Pergunt Gesta Innocentii Papæ num. cv 11. de adhibitis
 ab eodem Pontifice studiis pro liberando Balduino, & pro pa-
 ce Latinis inter & Joannem Bulgaria Regem concilianda.
 » Eorum [Latinorum] igitur infortuniis Dominus Papa com-
 » patiens, pro liberatione Imperatoris nuncium specialem ad
 » præfatum Johanicium cum his (b) literis destinavit. . Ex
 » illa gratia speciali, qua Te glorificavimus inter omnes Prin-
 » cipes Christianos, usque adeo Te diligimus, ut ad tuum
 » commodum & honorem efficaciter aspiremus, pro certo
 » sperantes, quod Tu in devotione sacrosanctæ Ecclesiæ Ro-
 » manæ matris tuæ proficere debes incessanter, per cujus me-
 » rita gloriosum acquisivisti triumphum adversus eos, qui Te
 » nitebantur graviter molestare. Quum igitur Regium diade-
 » ma & militare vexillum a nobis per Legatum Apostolicæ Se-
 » dis acceperis, ut Regnum tuum B. Petri sit speciale, provi-
 » dere

a Nicetas num. 7. Hoc autem rerum Orientalium statu, Joannes Myſus Philip-
 popolim capit, diripit, evertit, cives plerolque obruncat: ejus urbis jam olim
 per insidias expugnandæ occasionem captarat, habitatoribus inenſissimus, quod de-
 ditionem sibi non fecissent, & ut Regi patere detrectassent, sed ut virum sanguinarium
 averſati essent; tunc vero illud ejus iracundiam exasperarat, & barbaricam feritatem
 auxerat, quod Alexium Aspietam recepiſſent, eique ut Duci paruiſſent; se vero cum
 exercitu invadentem sæpe repulſent. Et poſt pauca. Nec multum temporis inter-
 ceſſit, quum Joannes Myſus rebus conſtitutiſ, & deſectoribus gravibus ſuppliciis &
 novo mortis genere aſſectis, irato & eadem ſpirante vultu, Romanis bellum inſerere
 ſtatuit, quorum ſibi dolor, fraudes, perfidiam, ſummam levitatem diutius ferendæ
 viſe negabat.

† Lib. 8. epistol. 127.

,, dere volumus diligenter, ut ab hostium undique liberatus
 ,, incurſibus, tranquilla pace lateris. Noveris ergo, fili carif-
 ,, ſime, quod ingens exercitus de Occidentalibus partibus eſt
 ,, in Græciam profecturus, præter illum qui nuper acceſſit.
 ,, Unde Tibi, & Terræ tuæ debes ſummopere providere, ut
 ,, dum potes, pacem in eas cum Latinis; ne ſi forte ipſi ex una
 ,, parte, & Ungari ex altera Te ſtuduerint impugnare, noſ
 ,, facile poſſis reſiſtere conatibus utrorumque. Quocirca Sere-
 ,, nitati Tuæ ſuggerimus & conſulimus fide recta, quatenus
 ,, quum Balduinum Conſtantinopolitanum Imperatorem dica-
 ,, ris tenere captivum, ita Tibi provideas, ut per liberationem
 ,, nem ipſius, veram & firmam pacem facias cum Latinis, ut
 ,, ab impugnatione Tua & terræ tuæ penitus conquieſcant.
 ,, Nos enim Henrico fratri ejuſdem Imperatoris, qui Conſtan-
 ,, tinopoli præeſt exercitui Latinorum, per Apoſtolica ſcripta
 ,, mandamus, ut ad pacem tuam pro liberatione ipſius Impe-
 ,, ratoris Latinos inclinet, & a tua moleſtatione ceſſet omni-
 ,, no,, Subjungitur in Regeſto Innoc. III. ,, Scriptum eſt ...
 ,, [Baſilio] Trinovitano Archiepiſcopo Bulgarorum & Blacho-
 ,, rum Primate, ut eum ad hoc diligenter moneat & inducat,,
 ,, Extant etiam ejuſdem Papæ ad Henricum Balduini fratrem (a)
 ,, literæ. ,, Nobilitati tuæ [inquit] per Apoſtolica ſcripta man-
 ,, damus, quatenus ad liberationem fratris tui diligenter in-
 ,, tendens, veram & firmam pacem ſtabilis cum chariſſimo
 ,, in Chriſto filio noſtro Calojohanne Rege Bulgarorum & Blaco-
 ,, rum illuſtri, ut inter Bulgaros & Latinos fidelis & ſtabilis
 ,, amicitia de cætero perfeveret. Breviter ſcribimus, quia
 ,, opus eſt magis opere, quam ſermone. Multum enim utri-
 ,, que poterit eſſe amicitia fruſtuosa,, Addunt Geſta num-
 ,, mer. cv i i i. ,, Præfatus vero Johannicus ſive Calojohannes
 ,, Rex Bulgarorum & Blacorum reſpondit, quod ipſe audita
 ,, captione Regiæ civitatis, miſerat nuncios & literas ad Lati-
 ,, nos, ut cum eis pacem haberet; ſed ipſi ei ſuperbiſſime re-
 ,, ſponderunt, dicentes, quod pacem non haberent cum illo,
 ,, niſi redderet terram ad Conſtantinopolitanum Imperium
 ,, pertinentem, quam ipſe invaſerat violenter. Quibus ipſe re-
 ,, ſpondit, quod terra illa juſtius poſſidebatur ab ipſo, quam
 ,, ,, Con-

• Lib. 8. epitt. 132.

33 Constantinopolis possideretur ab illis. Nam ipse recupera-
 33 verat terram, quam Progenitores ejus amisserant: sed ipsi
 33 Constantinopolim occupaverant, quæ ad eos minime perti-
 33 nebat. Ipse præterea coronam Regni legitime receperat a
 33 Summo Pontifice; sed ipse, qui se appellabat Constantino-
 33 politanum Basileum, coronam Imperii temere usurpaverat
 33 a seipso. Quare potius ad ipsum, quam ad illum, Imperium
 33 pertinebat. Ideoque sub uno vexillo, quod a B. Petro re-
 33 ceperat ejus clavibus insignito, pugnaret fiducialiter contra
 33 illos, qui falsas cruces suis humeris præferebant. Provoca-
 33 tus igitur a Latinis, compulsus fuit, ut defenderet se ab il-
 33 lis; deditque sibi victoriam insperatam Deus, qui superbis
 33 resistit, humilibus autem dat gratiam, ipsamque victoriam
 33 B. Petro Apostolorum Principi ascribebat. Dicitum autem
 33 Imperatorem ad consilium suum, & mandatum Summi Pon-
 33 tificis liberare non poterat, quia debitum carnis exsolverat,
 33 quom in carcere teneretur 33. Itaque, licet laudati Græci
 33 Scriptores morte violenta sublatum Balduinum arbitrati sint,
 33 secus tamen accidisse, præter Baptistæ Ignatii antiqui Scripto-
 33 ris citatum in Annalibus Flandriæ testimonium, perspicuum fa-
 33 cit Johannis Regis ad Innocentium Papam epistola. Nam Græci,
 33 & Latini ejus temporis, utpote Bulgaris Blachisque infensi,
 33 id de Balduino ab Johanne suppliciis affecto videntur in odium
 33 ipsius Joannis prodidisse. Certe Andreas (a) Dandulus in
 33 Chronico lib. 10. cap. 2. Par. 43. nihil horum de cæde Baldui-
 33 ni tradit, sic scribens: 33 Rex Blacorum (b) & Rex Bulga-
 33 rorum cum Græcis, ac Turcis & (c) Cumanis, cum Latinis
 33 congressi, eos vincunt, preemptions majoribus. Imperator
 33 enim Balduinus Andrinopolim a Constantinopoli quinque
 33 distantem diæti obsederat, quæ in partem Venetorum ces-
 33 serat, & rebellaverat: & quom habituri essent in proximo
 33 civitatem, audiens Imperator Comitis Ludovici & aliorum
 33 repentinum insultum post Blachos (d) & Cumanos, quo-
 33 33 runa

a Murator. scriptor. Ref. Ital. Tom. 12. pagin. 332. Cod. MS. Vatic. 5843. fol. 149. pag. 2.

b Non duo Reges, sed unus idemque & Blacorum & Bulgarorum.

c Apud Murat. perperam, Cumanis.

d Murat. perperam, post Blachos Cimianes, quorum ad Bencos quatuor millium multitudo insidiis stabat.

rum ad leucas quatuor multitudo in insidiis stabat, quum
 eos secutus fuisset, trucidato Ludovico cum aliis, Imperator
 nunquam comparuit: & paucis Constantinopolim redeunti-
 bus, multitudo maritima Venetorum, ad urbem vocatam
 Rodosto, fatigata pervenit, & inde Constantinopolim.

A Rege ad Archiepiscopum Bulgarorum regressor. Ex
 Cangio in Familiis Augustis cap. 28. pag. 174. edit. Reg. Ca-
 talogum Archiepiscoporum Bulgariae Tom. 3. pag. 143. descri-
 pti nomina septem priorum, ut ibi dicitur, Archiepiscoporum.
 Ibidem pagin. 157. & seq. demonstravi, *Davidem*, qui an-
 no 1015. & 1019. Bulgariae praerat, *Germanum* & *Philippum*
 antecessisse. Nunc de iis est differendum, qui Germano & Phi-
 lippo successisse perhibentur. Primus occurrit *Joannes*, de quo
 in Catalogo. Γωάννης ὁ αὐτὸς ἐν λυχνίδῃ. οὗτος ἦν ἐκ Δύρας.
 Καρὶν Ἀγροαδίκης, χρηματίσας πῶς ἐκείσῃ μοῦσῃ πῶς θεομήτορος;
 Joannes, qui & ipse in Lychide sedebat. Ex Deure Vico
 Agnoandices, praepositus Monasterii Dei genitricis, quod
 illic exstat. Sequitur *Leo*. Λεὼν ἀγῶτος ἐκ Πρωμείων, χαρ-
 πρὺλαξ πῶς μεγάλης ἐκκλησίας, ἐκτίσας τὴν κἀτὸ ἐκκλησίαν
 ἐπ' ὀνόματι πῶς ἁγίας Σοφίας. Leo (a) qui primus ex Ro-
 manis assumptus est, Chartophylax magna Ecclesiae. Is Ec-
 clesiam inferiorem construxit, imposito illi sanctae Sophiae
 nomine. Hunc Leonem sub Theodora Porphyrogenita
 interiisse, eique *Theodulum* successisse, Joannes Scylitzes Cu-
 ropalates tradit fol. 123. his verbis: Quin etiam Leone Bul-
 garorum Episcopo vita functo, in ejus locum [*Theodora*
Augusta] creavit *Theodulum* Monachum, ab Iconio urbe
 Tetrapoli profectum, sed Monasterii magni Martyris sancti
 Mocii tunc forte Antistitem, externae sapientiae prorsus ex-
 pertem, sed divinae peritissimum, adeoque gratis virtuti-
 busque ornatissimum. Ac propterea inter annos 1054

Tom. V.

X

& 1056.

XXVI.

Archiepiscoporum
 Achridae series us-
 que ad Demetrium,
 qui anno 1222.
 Theodorum Ango-
 lum Commenum
 Thessalonicae Imp.
 coronavit.

a Notissimus est hic Leo, Achridae Archiepiscopus, qui sub Constantino Mono-
 macho & Michaele Cerulario Patriarcha, Constantinopoli agens, calamum in Roman-
 nam Ecclesiam virulentiae plenum stinxit. Exstant ejus epistolae tres de Azymis &
 Sabbatis adversus Latinos. Scripsit praeterea acerrimam adversus Latinos epistolam ad
 Jo: Tranensem in Apulia Episcopum. Denique capita L. de tentationibus & afflictioni-
 bus involuntariis, eorumque utilitate. Vide Caveum hist. Liter. edit. Colon. Alfo-
 brog. 1720. pag. 526. Baron. ad ann. 1053. & Allatum de concordia lib. 3. ca-
 pit. 24. §. 4.

& 1056. quo temporis spatio Theodora imperavit. De Theodulo Catalogus: Θεόδουλος ἡγούμενος τῆ ἀγίας Μονίξις, ὁ κτίσας τῆ ἀνωθεν μεγάλης ἐκκλησίας διὰ τῶν αὐτῶν τῆ Ἀντιζῶ: ,, Theodulus S. Mocizi [*sic Bulgarice*] Πραπολίτης, qui magnam in superiori parte Ecclesiam erexit, subsidiis Joannis Antzo ,, Idem Scylitzes de Theoduli successore Joanne fol. 132. p. 2. , in Constantino Duca: ,, Quin etiam vita functo Theodulo ,, Bulgariæ Archiepiscopo, deligit Imperator Joannem quemdam Monachum e Lampo profectum, collegam & socium ,, laboris Xiphilini: idest Joannis Xiphilini, qui Constantinum Lichudem Michaëlis Cerularii depositi successorem accepit an. 1064. quo circiter anno etiam Joannem Bulgariæ institutum Archiepiscopum insinuat i. e. Scylitzes. Catalogus: Ἰωάννης ὁ λαμπηνὸς μοναχὸς τῆ ὄρους τῆ ὀλύμπου: *Joannes Lampenus, Monachus montis Olympi*. In eodem quippe Olympo monte Joannes quoque Xiphilinus tempore haud exiguo Monasticam vitam duxerat, teste Scylitze: qui in historiarum suarum fine alterum Joannem Bulgariæ præfuisse scribit: ,, Vita functo Joanne ,, [*Lampeno scilicet*] Bulgariæ Archiepiscopo, in transitu Basilacii, alium in ejus locum Imperator (*Nicephorus Botaniates*) declaravit, Joannem itidem nomine, qui *Abstemius*, idest Abstemius, vocatur, quod numquam vinum gustaret. Sic perinde in Catalogo: Ἰωάννης ὁ ἀσπιος ἡγούμενος μονῆς τῆ Ἀσπιτζίς, *Joannes Abstemius, Monasterio Aprizii præpositus*. In eodem Catalogo sequitur: Θεοφύλακτος, ὁ ἐξ Εὐρίπου, ὁ ῥήτωρ ἀπὸ τοῦ δαδίκου τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας, *Theophylactus ex Euripo, qui Rhetor, & magnæ Ecclesiæ Diaconus erat*. In vivis erat post annum 1081. nam, præter ejus Commentaria in 1v. Evangelia, in Acta Apostolorum, in epistolas S. Pauli, in Prophetas minores, & præter epistolas 75. & alia opuscula a Caveo enumerata ad ann. 1077. pag. 536., *Alexium Comnenum* Imperatorem oratione celebravit, teste Quieno in Orient. Christ. tom. 2. pag. 293. Atqui Alexius Comnenus non ante annum 1081. Imperium iniit. In sextæ ipsius epistola, testatur se Achridæ agere, ita tamen ut identidem in urbem Regiam abiret. Argumenta adversus Latinos de Processione Spiritus Sancti, habentur apud Jo: Beccum orat. de unione Ecclesiarum, Græciæ Orthodoxæ Tom. 1. pag. 215.

Ex

Ex Catalogo, Theophylacto successit, λέων ὁ Μούγγος, ὁ ἐξ Ἰουδαίων ὡν προγένων, χρηματίσας διδάσκαλος τῶν ἰθνητῶν, *Leo Mungus, qui ex Judæis procreatus, Magistri gentium officio fungebatur.* Dositheus Hierosolymitanus lib. 3. de Patriarchis Hierosolymitanis cap. 2. §. 4. ex Georgio Acropolita Logotheta refert, ab hoc Leone Bulgaria Archiepiscopo, τῶν κοψόχερον Ἰωάννην Διάκονον ὄντα, τῷ Σαββάτῳ ἰχθυοτότησιν ἱερεία, καὶ τῇ ἐξῆς κυριακῇ ἐπίσκοπον Γρεβενῶν, Joannem Copto- cheirum (idest, manu truncatum) qui Diaconus esset, Sabato Presbyterum esse ordinatum, & insequenti Dominica die Episcopum Grebeni. Leonem sequenti in Catalogo Michaël, cognomento Maximus, qui inter Patriarchales præfectos Ostiarius erat, & magnæ Ecclesiæ Diaconus eunuchus. *Μιχαὴλ, ὁ ἐπικλῆν Μάξιμος, ὀστιαρίος ὡν ἐν τῆς πατριαρχικοῦ ἀρχῆς, καὶ διάκονος ὡν τῆς μεγάλης Εκκλησίας, ἐυνύχος.* Demum in illo Catalogo legitur post Maximum: Ἰωάννης μοναχὸς ὁ Κομνηνός, ὁ ἐν τῆς κοσμικοῦς Ἀδριανὸς, παντίβαστος σίβαστος, καὶ ἐὸς τῷ αἰδίμῳ διαπέτω τῷ παντιχιτάτῃ φρωτισεβασταράτορος κυρίου Ἰσαακίῳ τῷ κομνηνῷ, τῷ ἀπαδέλφῳ τῷ βασιλείῳ τῷ κυρίῳ Ἀλεξίῳ τῷ Κομνηνῷ καὶ τῆς αἰδίου μισθοποιίας τῆς παντιχιτάτῃς φρωτισεβασταράτορισης κυρῆς Εἰρήνης, τῆς διὰ τῷ θεῷ καὶ ἀγγελικῷ σχήματος πῆνης μετονομαθείσης, τῆς θυγατρὸς τῷ παντιχιτάτῃ ἐξουσικράτορος πάσης Ἀλαβίας, καὶ φρώτῃς ἐξαδέλφῃς τῆς εἰσποινης κυρῆς Μαρίας Ἀλαρίσης, τῆς χρηματισάσης συμβίῳ τῷ βασιλείῳ Μιχαὴλ τῷ Δύκῃ, καὶ τῷ βασιλείῳ κυρῷ Νικηφόρῳ τῷ Βοτανιάνῳ: Joannes Commenus Monachus, qui in seculo Adrianus dicebatur, augustissimus Sebastus & filius illustris Despoetæ fortunatissimi Protosebastocratoris Isaacii Comneni, germani fratris Domni Alexii Comneni, & illustrissimæ Despoenæ Irenes, quæ in divino & angelico habitu, mutato nomine, Xena est dicta, filix nobilissimi Principis Alanæ, & natu majoris confobrinæ Despoenæ Domnæ Mariæ Alanæ, quæ uxor fuit Imperatoris Domni Michaëlis Ducæ, & Imperatoris Domni Nicephori Botaniatæ. Hunc Joannem Commenum Bulgaria Archiepiscopum Dositheus Hierosolymitanus inter Scriptores Græcos, qui contra Latinos calamum strinxere, refert.

Quis Joanni Comneno successerit, non liquet. Manca enim videtur post ipsum Archiepiscoporum Chronologia. Nam usque ad annum Chr. 1183. nullus apud Byzantinos scriptores occurrit; præter Anonymum, de quo Nicetas in Alexio Manuelis filio num. 15. narrat, noluisse Theodosium Patriarcham Constantinopolitanum approbare nuptias Irenes filie Andronici cum Alexio, sed Pontificatum potius abdicasse; Bulgarorum vero Archiepiscopum designatum esse, qui Connubio illi benediceret. ὁ δ' Ἀνδρόνικος τὴν ὑποχώρησιν Θεοδοσίου κάλλιπον δεξιῶμα τύχης ἡγασάμενος, ὡς παρὰ δόξαν ἔμα ἢ κατὰ γράμην ἐκείνῃ γεγονημένον, πῶς συνάλλαγμα ἐξεπέρασε τῶν γαμῶν, εὐλογητὴν ἀναδείξας τὸν Ἀρχιεπίσκοπον τῶν Βουλγάρων, παρόντα θησικαῦτα τῇ πόλει. » Andronicus vero, ut desideratum, ita inopinatum Theodosii discessum instituto suo commodissimum ratus, nuptias perficit; Bulgarorum Archiepiscopo, qui tum forte in urbe erat, ceremonias matrimonii peragente. » Huic Anonymo Quienus susceptum scribit num. xx. Constantinum, inquit: » e Quatuor illis, qui sub Manuele Comneno Imp. Alamannos Constantinopoli degentes hæresis ideo taxarunt, quod assererent, Christum humanitatis assumptæ causa dixisse, *Pater major me est*, » Constantinus Bulgariae Archiepiscopus fuit, Allatio teste » lib. 2. de Consens. cap. 12. num. 4. ubi propter illos Synodum habitam esse narrat. » Verum allucinatur vir doctus. Aut enim idem ipse est Constantinus Allatii, ac Anonymus Nicetæ; aut, si ab illo diversus, eum certe non excepit, sed antecessit. Verba Allatii recito, ex quibus constat, Constantinum anno Chr. 1166. in ea Synodo Alamannos damnasse; » Sic etiam (inquit Allatius loc. cit.) Demetrius Lampenus, » Joannes Corcyrensis, Constantinus Bulgariae, & Joannes Irenicus quum falso Alemanos tamquam de natura divina male sentientes, incusarent, discussione causæ per sex annos protracta, tandem congregata Synodo, ipso Imperatore Alemanorum causam protegente, dignitatibus privati, in exilium missi sunt. Rem fulius prosequitur Jo: Cinnamus » lib. v1. & Choniata. *Et post pauca*. Synodus & conventuum Principum, & Patriarcharum, Metropolitanarum, Episcoporum & aliorum Ecclesiasticorum numero spectatissima, anno xxiiii.

no xxiii. Manuelis, ab orbe condito 6674. Christi nempe 1166. celebrata fuit. Adeoque annis septemdecini, ante Theodosii Patriarchæ Constantinopolitani abdicacionem, & ante benedictas ab Anonymo illo Bulgaricæ Archiepiscopo nuptias. Is igitur, qui Anonymo huic successit, haud dubium, quin fuerit *Joannes Camaterus*, de quo Nicetas Choniates in Alexio Comneno Manuelis filio edit. Paris. pag. 176. in fine libri, narrata ejusdem Alexii cæde, cujus auctor fuerat Andronicus Comnenus, subjungit, cymbam, qua truncum defuncti cadaver in mare mergendum vehebatur, a duobus viris illustribus ductam fuisse, Theodoro scilicet Chumno Chartulario, & Joanne Camatero, qui postea Archiepiscopus Bulgaricæ fuit: „ Cymba, qua miserima illa sarcina vecta erat, a duobus claris viris cum carminibus & ᾠδῶν ᾠδῶν, Joanne Camatero Canicæ præfecto, qui post Bulgaricæ Archiepiscopus (a) fuit, & a Chartulario Theodoro Chumno, est reducta „ : διλαδὶ τῷ ἐπὶ τῷ Κασιχλείῳ Γεωργίῳ τῷ Καματέρῳ, ὃν καὶ ἕσπερον ἀρχιεπίσκοπον ἢ τῶν Βουλγάρων ἀποκαλεῖσθαι ἴλαχτι, καὶ Θεοδώρῳ τῷ Χύμνῳ, ὃς πρίμωτο χαρπυλάριος.

Joannem excepit *Demetrius*, qui *Theodorum fratrem Michaelis*, Epiri tum Domini, quum Latini anno 1204. Constantinopolim cepere, Imperatorem coronavit anno 1223. Quienus num. xxiii. Theodorus Angelus Comnenus, occupata Theſſalonica, magna que ditioris parte, quam Itali Bulgaricæ subegerant, Imperatoria insignia arripuit, relucante sibi Theſſalonicensi Archiepiscopo Constantino Mesopotamita; verum a Demetrio Bulgaricæ Archiepiscopo, qui sui juris esset, neminique facti rationem reddere obnoxium se faceret, adeoque suæ potestatis esse quoslibet ubicunque vel quandocumque Reges vel Imperatores ungere, Imperatorio diademate redimitus fuit. Id quod Georgius Acropolis num. xxi. his verbis refert. Comnenus interim Theodorus, cujus paulo ante (b) meminimus, proprium

XXVII.
Exilio anno 1204
Græcorum Constantinopolitano Imperio, quatuor Imperia erupere: Constantinopolitanum Latinorum, Trapezuntinum Davidum Comnenorum, Nicænum Laicarorum, & Theſſaloniceuse Angelorum. Joannes Ducas, cognomento Baratas, post Theodori Laicaris obitum, a Græco Patriarcha coronatus Imperator Nicææ: Theodorus Angelus Comnenus Theſſalonice a Demetrio Archiep. Achridæ.

a Latinus interpres, qui post Bulgaricæ Patriarcha fuit, minus recte.

b Nimirum num. xiv. ubi quum Michaëlem ipsius Theodori fratrem Episcopo imperatoris & partem aliquam Domini Romani obtinuisse dixisset, subjungit de Theodoro

„ indignatus ordinem, & quæ sunt Imperii occupans, post-
 „ quam Thessalonicam in potestatem recepit, non minimam
 „ Romanæ ditionis partem, ex ea quæ suberat Italiæ, & a Bul-
 „ garis intercipiēbatur, sibi vindicat, purpureaque chlamide
 „ induitur, & rubris calceis convestitur, obluente illi in hoc
 „ quam strenuissime Constantino Mesopotamita Metropolis
 „ Thessalonicensi, quem diris malis & calamitosi exiliis Ca-
 „ nonica statuta propugnantem insectatus, misere affixit.
 „ Sed Bulgariæ Archiepiscopus (a) Demetrius, tamquam
 „ qui, ut ipse fatebatur, sui juris esset, neminique sui facti
 „ rationem reddere teneretur, ideoque in ejus potestate esse,
 „ quoslibet, & ubicumque, & quodcumque illi libitum
 „ fuisset, Reges ungere, Regio eum diademate coronat.
 „ Theodorus ergo Imperator acclamatus, uti Imperatores
 „ moris est, res disponebat, Despotas, Sebastocratores,
 „ magnos Domesticos, Protovesiarios creabat, & reliquum
 „ universum Imperatorium ordinem pro nutu dispensabat.
 „ Quum vero inepte circa Imperatoria jura stultus esset, Bulga-
 „ rico, sive potius barbarico more, neque ordinem servans ne-
 „ que decorem, & siquæ alia sunt in Imperatoria aula veneranda
 „ decreta negligens, negotiis incumbēbat. Hic non parum
 „ Joanni Imperatori adversabatur. Quare eum Imperator,
 „ ut secundas Imperii sibi haberet, suoque uteretur domi-
 „ natu, in nullo sibi obnoxius, concedebat; ipse vero fir-
 „ „ mius

---

doro post eadem Michaëlis. Quare Theodorus frater, in Dominatu secum habens
 „ Constantinum & Manuelem fratres, succedit. Quum vero ad Principatum in-
 „ cumberet, Imperii sui jura nimium extendit: namque ex Italis non parvam, ex
 „ Bulgaris vero multam regionem suæ ditioni adjecit, sibi que Thessaliam, Achri-
 „ da, Pylapum, Albanum & Dyrhachium ipsum subegit.

a Agit de Theodoro Angelo Comæno, Thessalonicensi Rege, & postmodum
 Imperatoris titulo ornatu, Cangius in Famil. Augusti cap. 35. part. 2. de Angelo-
 rum stemmate, num. 19. pag. 207. edit. Reg. ubi cum huius ait Joannis Angeli,
 Constantini Angeli ex Theodora Comæna filii tertii; quumque occupasset Thessa-
 liam, Achridam, Pylapum, Albaniam & Dyrhachium, in urbe Thessalonicensi,
 quam anno 1222. Demetrio Monterratensi eripuerat, Imperato em sefe appellasse;
 eoque nomine, scribit, illum diademate insignitum fuisse a Jacobo Achridensi Archie-
 piscopo, Thessalonicensi id recusante. Error manifestus in nomine Jacobi Achridensis.
 Is enim fuit Demetrius Jacobi defensor, uti discretim habet Acropolis. Cangius Pa-
 chymertum sequutus est, qui pro Demetrio, Jacobi nomen obtulit. Sed credendum
 potius Acropolis tamquam rerum per id tempus inter Græcos gestarum magi peritum.
 Vide Allat. de consens. lib. 1. cap. 25. num. 4. & 5. ubi de Autoccephalia Achridensi
 & Trinovitana.

„ mius ac validius relucetabatur „ . Capta a Latinis anno 1204. Constantinopoli, in varias Græcum Imperium scissum est Dynastias. *Theodorus Lascaris*, Alexii Angeli, cujus filiam duxerat, gener, Nicææ in Bithynia anno 1206. a suis Imperator proclamatus, & a Michaële Autoriano Patriarcha C. P. fuit coronatus die 20. Martii, Ind. 1x. *David Comnenus* exercitu ex Paphlagonia & Pontica Heraclea conflato, & Iberum, qui ad Phasidem habitant, legione conducta, Trapezuntini Imperii initia fecit. *Theodorus* autem *Angelus Comnenus*, cujus modo mentionem faciebam, apud Thessalonicam ab Archiepiscopo Bulgarorum Demetrio Imperialia ornamenta accepit. Ita quatuor Imperia ex collapsio Orientali erupere (verba hæc sunt Raynaldi ad ann. 1222. n. 25.) „ Constantinopolitanum Latinarum, Davidum Comnenorum Trapezuntinum, Lascarorum Nicænum, Thessalonicense Angelorum: quæ demum ob „ imbecillitatem funditus conciderunt, brevi autem istud potestatem stetit „ . Hoc vero anno 1222. cœpisse Imperium Thessalonicense, constat ex literis Honorii III. Papæ ad Tornacensem Episc. datis Anagninæ 11. Id. Mart. Pontificatus VI. in quibus de Demetrio Latinorum Thessalonicensi Rege : „ Quum „ charissimus (inquit) in Christo filius noster Demetrius Rex „ Thessalonicensis illustri in nostra constitutus præsentia supplicavit instanter. *Cætera* „ . Demetrio enim absente, Theodorus Thessalonicam occupavit, atque Imperialia insignia correipuit. Eodem anno 1222. defuncto Theodoro Lascari Nicæno Imperatore, quum (a) annos 18. regnasset, *Joannes Ducas*, cognomento Batazes, seu Vatacius, filix ipsius Theodori maritus, apud Græcos in Imperio successit, de quo Georgius Acropolita num. xv 111. „ Quod itaque ille (Theodorus Lascaris) masculo filio, eoque pubere destitueretur, filix suæ maritus Imperii hæres sit. *Et num. xix.* Quemadmodum ergo dixi, post illius obitum, Romani Imperii gubernacula Joannes Ducas, gener illius, suscipit, a Manuele Patriarcha, qui Maximo successerat, coronatus: namque post Patriarchæ (b) Michaëlis excessum, „ Theo-

a Initio nempe defuncto ab anno 1204. quo Capta Constantinopoli, ideum Theodorus Lascaris Nicæam obtinuit, non ante annum 1206. Imperator coronatus.

b Michael Autorianus, anno 1205. Patriarchatum abdicanti Jo: Camatero successit,

33 Theodorus, cui a plerisque Copæ nomen inditum fuerat,
 33 in Patriarcham eligitur: post annos sex eo demortuo, Ma-
 33 ximus Monachus Patriarchale solium ascendit, Gynecio
 33 palpans ac supparasitans, & viceversa ex eo assentationes &
 33 blanditias aucupans: neque enim aliud eum in tam sublime
 33 culmen eveherat, sed post menses sex moritur: & Manuel
 33 in Patriarchali solio collocatur, vere vir Philosophus, ut
 33 apparebat, & a multis eo nomine honestatus, . Nimirum
 emendanda est Joannis Alberti Fabricii Chronologia Patriarcha-
 rum Byzantinorum, qui in *Conspectu Chronologico historiæ
 Constantinopolitaneæ* Tom. 6. Bibliothecæ Græcæ pag. 737. scri-
 bit sedisse *Michaelē* ab anno 1207. ad ann. 1214. *Theodorum
 Copam* post decem mensium vacationem a die 8. Sept. an-
 ni 1215. ad annum 1221. *Maximum* anno 1222. inauguratum,
 die 3. Junii, post sex menses, quum Joannem Ducam coro-
 nasset, obiisse: eique *Manuelem* exeunte anno 1222. succes-
 sisse. Additque in margine: ,, Ex inde apparet falli cl. Bandu-
 rium, quem alioqui in hac Chronologia lileter sequor,
 ,, quum pag. 927. Maximum refert ad annum Christi 1215.
 Nam juxta Georgium Acropolitam, fallitur tum Bandurium,
 qui Maximum ad annum 1215. refert: tum etiam Fabricius,
 qui de Maximo sic scribit; ,, Theodoro anno 1222. 3. Junii
 ,, extincto succedit Maximus Acœmetarum Abbas, qui Joan-
 33 nem Ducam, teste Acropolita, coronavit, sed post sex
 33 menses mortuus, successorem habuit Manuelem Sarante-
 33 num Charitopulum, cognomento Philosophum, . Atqui
 clara sunt Acropolitæ verba, tam de antecessorum Patriarcha-
 rum successione, quam de Joannis Ducæ coronatione non a
 Maximo, sed a Manuele ejus successore peracta. Ut igitur ad
 Joannem Ducam anno 1222. coronatum Imperatorem redeam,
 is ægre ferebat, Theodorum Comnenum Imperialia (a) in-
 signia

factus, Theodorum Lascarium anno eodem Imperiali corona redimivit. *Theodorus Ire-
 nicus*, qui & Copas, defuncto post sex annos Michaeli, anno 1212. successit, post
 vacationem mensium decem. *Maximus* Theodorum excipiens, post menses sex mo-
 ritus: cui *Manuel* anno circiter 1212. exeunte, aut inente 1213. successit. Hæc
 ex mente Georgii Acropolitæ: Alii aliter Chronologiam Patriarchalem eorum tem-
 porum scripto consignant. Vide Allatum de concordia lib. 2. cap. 14. num. 5.
 pag. 721.

a Nicephorus Gregoras id factum improbat, sic scribens l. 2. c. 2. n. 2. ex Alla-
 tii in-

signa assumisse; eumque hortabatur, ut suo utens Thessalonicensi Regno, in nullo sibi aut aliis obnoxius, non æqualitate sibi diceret, sed secundas Imperii haberet. „ Verum Theodorus (ut scribit Acropolita num. xxiv.) vicinis omnibus potitus, præter Rhodopes montem, cui & Achrido nomen est, & in eo oppida, & Melenicum, quibus Sthlavus Asani Regis affinis & ab Imp. Constantinopolitano Erico, cujus filiana e pellice susceptam, sibi matrimonio junxerat, Despotæ munere decoratus, dominabatur. Sthlavus hic, ut seriem orationis paulum abrumpam, castro Melenico potitus, valido illo quidem & hostibus inexpugnabili, suo ipse jure utebatur, nemini vicinorum Principum obnoxius: quandoque enim Italis, affinitate cum eis coactus, auxilio erat; quandoque Bulgaris, generis fretus conjunctione; quandoque etiam Theodoro Comneno; nemini unquam se, neque subdens, neque pacem conciliatam vere servans, neque assensus sustinens; illi post elatam uxorem, Petraliphæ Theodori Comneni uxoris fratris filia nupserat, de qua infra dicetur. Præter itaque urbes Sthlavo tributarias, reliqua omnia Theodoro Comneno subdebantur. Et quum Moynupolis, Xanthia, Gratianus sub eo essent, Stagira monte quem Macrem vulgus nominat decurso, Hebræ ex ea parte omnia aperta atque incustodita nec castello ullo munita excurrens, & Didymothæcum appellens, non multos post dies Rex eorum acclamatur; & Adrianopolim usque perveniens, in ea dictum Isem Protostratorem & Camytzem cum Imperatoris (a) copiis reperit, & fallacibus ac captiosis sermonibus cives decipiens . . . persuadet, Imperatoris militem ejicere, suum admittere . . . Comnenus itaque Theodorus Adrianopoli occupata, non minimum res

Tom. V.

Y

„ Ita-

est interpretatio in lib. 1. de consens. cap. 25. n. 5. „ Satinque sibi Regium nominem asclit, ac Regio more a Bulgaris Archiepiscopo inungitur. Nam olim Justinianus Imp. eam Provinciam, e qua oriundus erat, cum aliis multis rebus occupat, eum Primam Justinianam appellaverat, atque etiam perpetua libertate donat: eo tamen excepto, ne ejus Archiepiscopi Romanorum Imperatores inungereot; quæ prerogativa legibus aliis est coacta. Verum Angeli jam rerum per vim potiti metu, & Archiepiscopi illius simplicitate ad tantam absurditatem res devoluta est.

a Joannis Ducis Imperatoris Trapezuntini ex copiis erant, ad occupandam Adrianopolim, Ducibus Ilie Protostratore & Joanne Camytæ, militæ, Acropolita nom. 24.

„ Italas turbavit: quæ enim illi tenebant, omnia adortus, &
 „ Byzantium ipsam usque profectus, quidquid extra urbem
 „ erat, pro arbitrio duxit, & opima præda auctus, ad fores
 „ Byziæ, ingente Latinis timore injecto, pervenit... Sic
 „ ergo rebus prospere gestis Theodorus Comnenus, quum
 „ suo Imperio fines iidem essent, ac Bulgaris, fœdus cum
 „ Bulgarorum Rege Joanne Asano, qui, ut dixi, post Bori-
 „ lam Fulgaris præerat, inivit, illiusque filia Maria ex pellice
 „ suscepta fratri suo Manuelli desponsata, affinitate conjungi-
 „ tur... Pergit Acropolita num. 25. & 26. de Theodoro
 „ Comneno, quem *Angelum* posthac (erat enim ex *Angelorum*
 „ familia; Comneni autem cognomentum, ut illustrius, ratio-
 „ ne *Theodore Comnena*, ex qua Joannes ipsius pater ortus fue-
 „ rat, assumpt) enarraas: eum scilicet, ut erat audacia insigni-
 „ que animi fortitudine præditus, ditiones suas longius prolaturum
 „ fuisse, nisi in patriam fuisset coactus reverti, rupto fœde-
 „ dere, quod inter illum & Joannem Asanem Bulgaricæ Regem
 „ idem fuerat: a quo in prælio fufus ac captus mensè Aprili anno
 „ 1230. oculorum luminibus privatus, est: dumque ita deti-
 „ neretur a Bulgaro, *Manuel* frater ejus, ut Acropolita scribit,
 „ ditiones omnes invadens, *Imperatorem* se dixit: sed mox li-
 „ ber factus *Theodorus*, Thessalonica per insidias occupata, captum
 „ fratrem Manuelem Attaliam ad Turcos auandavit; Imperatori-
 „ risque titulum, quo propter oculorum casum in posterum ab-
 „ stinuit, in filium *Joannem* transtulit, *Despotæ* dignitate con-
 „ tentus.

XXVIII.

Achridensis Archie-
 piscopus in coro-
 nando Imperatore
 Thealonicensi
 iis Privilegiis uti-
 tur, quæ a Roma-
 no Pontifice con-
 cessa Trinovitano
 Primati viderat.
 Græci tunc Achri-
 densis, quam Trino-
 vitans ea Privile-
 giis concedunt, ne
 videantur illa a
 Sede Apostolica
 accepisse.

Nunc ad *Demetrium* Achridæ Archiepiscopum progre-
 dior. Donec Bulgaria a Basilio Porphyrogenito Imperatore
 anno 1019. subacta, Byzantinis parvi: Augustis, Achridenses
 Archiepiscopi, ut supra vidimus, ab iisdem Augustis creati
 perhibentur, usque ad *Joannem Camaterum*, qui paulo post
 Alexii Comneni eadem, anno 1183. peractam, Bulgaricæ Ar-
 chiefiscopus præfuit. At vero quum Asanes, Petrus, & Joannes
 fratres Bulgaricum Regnum, ut supra dictum est, resti-
 tuissent; quumque Innocentius III. *Basilio* Bulgaricæ Archiepi-
 scopo, qui ad ipsum anno 1199. literas dederat, *Pallium*,
Mitram & *Anulum*, tamquam Trinovitano Primati, an. 1203.
 concessisset, perque Privilegii paginam etiam facultatem an-

no

no 1204. ei tribuisset, ut Bulgariæ Reges, Apostolicæ Regis auctoritate, ungeret atque coronaret; hinc colligimus, Joanni Comneno circa annum 1196. defuncto successisse (a) *Demetrium*, qui anno 1222. [uti modo dicebam] Theodorum Comnenum Imperatorem coronavit: eo nempe Privilegio usus, quod olim Achridensibus Archiepiscopis a Romano Pontifice concessum, & a Byzantinis confirmatum fuerat: quodque Demetrius viginti circiter ante annis Trinovitano Præfuli a Sede Apostolica tributum fuisse cognoverat. Scriptores Græci, qui a Latinis per id tempus abhorrebant, nullam aut Basilii Trinovitani Bulgarorum Archiepiscopi, aut concessæ eidem ab Innocentio Papa coronandi Reges Bulgaros facultatis mentionem faciunt: quinimo Achridensem Bulgariæ Archiepiscopum Demetrium tamquam prævaricatorem canonicarum sanctionum traducunt, quod Theodorum coronare ausus fuisset: 33 Tamquam qui [inquit] ut ipse fatebatur, sui juris esset, 33 neminique sui facti rationem reddere teneretur, ideoque 33 in ejus potestate esse, quoslibet, & ubicumque, & quando- 33 cumque illi libitum fuisset, Reges ungeret, 33. Græcica quippe fraude, concessum Trinovitano Primati a Romano Pontifice Privilegium silentio premunt: quo vero suam Constantinopolitanam Ecclesiam ad cælum attollant, æqualibusque eam cum Matre omnium ac Magistra Ecclesiarum Romana faciant, id quod triginta ante annis Innocentius Papa auctoritate Apostolica Primati Trinovitano concesserat, ad Germanum Patriarcham, qui non Constantinopoli, sed Nicææ ab an. 1227. ad annum circiter 1239. sedit, Schismatico dolo referunt. Sic enim Georgius Acropolita ad annum circiter 1234. quo Joannes Asan Bulgarorum Rex cum Joanne Vatatzæ Græcorum Nicæano Imperatore foedus iniiit, num. 33. scribit: 33 Quum itaque [ut prædixeram] ambo Joannes, Ducas Imperator, & 33 Asanus Joannes Bulgarorum Rex, in unum foedere ictu con- 33 venissent, Imperator Lampfacum præoccupat, & copiis Cal- 33 liopolim trajicit, adactisque machinis Castellum invadit, &

Y 2

33 NON

a Huic Demetrio *Chomatiano* vel *Chomateno* cognomen erat: In jure Græcorum, pag. 311. extat Responsum 33 Demetrii Chomateni Bulgariæ Archiepiscopi 33 de gradibus consanguinitatis 33 itemque pag. 316. 33 Beatissimi & Sanctissimi Archiepiscopi Bulgariæ Domini Demetrii Chomatiani ad Constantinum Caballanum Dyrhachii Metropolitani Archiepiscopum Responsiones.

non multo post e Venetorum manibus recuperat . Post hæc
 Aſanus cum uxore Maria Ungara & filia Helena Calliupol-
 im venit , ubi cum Imperatore ſermonem conſerit : ibi-
 demque amicitiam uterque confirmant . Hic [*Aſanus*]
 Helleſpontum non trajecit , ſed in Calliupolis partibus re-
 manſit . Joannes Imperator cum uxore & filia Helena Lam-
 pſacum , ubi erat Irene Imperatrix , remeat : & puero-
 rum nuptias apparant , quum Germanus Patriarcha inter
 rem divinam nuptiarum ceremonias abſolviſſet . Tunc &
 Trinobi Præful , ὁ Τρινοβίου ἀρχιερεύς , Conſtantinopolita-
 no (*a*) obnoxius , Imperatorio ac Synodico Decreto , ut
 Aſano Bulgarorum Principi , affinitatis & amicitiaꝝ cauſa ,
 gratificarentur , ſuo jure vivere & Patriarchæ nomine con-
 decorare obtinuit . Hæc Acropolita : cui ſuffragatur Ni-
 cephorus Gregoras lib. 1. cap. 3. num. 3. inquit : Impera-
 tore [Joanne Vatatzæ] his rebus (*b*) occupato , è Bul-
 garia Legiti veniunt , tum pacis expetendæ cauſa , tum ut
 Imperatoris filio Theodoro , Helenæ Aſanis filiaꝝ nuptias of-
 ferrent . Quem Nuncium Imperator lætus & cupidus accepit :
 nolebat enim , aliis gravioribus negociis diſtractus , il-
 lum adverſarium habere , Scythiſ trans Iſtrum poſitis adeo
 vicinum , illiſque aſcitis quoties libitum eſſet , irruentem ,
 & torrentis in morem obvia quæque ſecum abripientem .
 Hæc igitur de cauſa Legatio ſtatim rata fuit , ſimulque affini-
 tas . Congreſſi ergo circa Cherſoneſum Imperator , & Aſanus
 Helenam Aſanis filiam decem annos natam filio nondum
 puberi Theodoro Lascari juniore conjungunt . Tunc etiam
 ὁ τῷ Τρινοβίου ἐπιſκοπος αὐτονομίας λαμβάνει διατεκῆ , τῆ
 πῶς ὑπὸ τῶν Ἀρχιεπιſκοποῦ τῆς αὐτοῦς πάλαι Γεωργιανῆς ἔ-
 δια τῆς τῷ ἴθους ἐκείθιν ἀρχαίας ſυγγένειας , Ternobi Epi-
 ſcopus liberam juridiſtionem in perpetuum impetrat , quum
 ad id uſque tempus Primæ Juſtinianæ Archiepiſcopo , pro-
 pter veterem illius gentis cognationem , paruiſſet . Non
 ſum

^a Hoc falſum . Nam Zagora , & Trinobum , aliaque Bulgarorum urbes , Achri-
 d- ni Metropolitano uſque ab anno 900. ſubjectæ ierant , qui Patriarchali jure omni-
 bus Bulgaris imperabat .

^b Dum ſcilicet , inſuſta claſſe , inſulis maris Ægei , & Rhodo occupatis , in
 Europam trajiciens , capie plurimas urbes maritimas Calliupolim , Seſtrum & Ἐ-
 Cardianorum civitates , cæterasque illis vicinas .

sum nefcius, ubi Iustiniana prima olim fuit, ibi in ejus locum & jura Achridam tum successisse, quum Petrus Bulgarorum, Rex anno Chr. 932. firmatis cum Romano Lacapeno & pacis & nuptiarum foederibus, Mariam, Christophori, ipsius Romani filii, in uxorem Constantinopoli accepit, obtinuitque a Græcis *αυτοκεφαλίας* pro Damiano Achridensi Archiepiscopo, quemadmodum scribit Auctor Catalogi Archiepiscoporum Bulgariae his verbis: *Δαμιανός ἐν Δοροσὶλῳ, τῆ νῦν Δρίσσα, ἐφ' ἧ ἡ Βουλγαρία πρίμηνται αυτοκέφαλος. ἕως πατριάρχης ἀνυγορεύθη παρά τῆς βασιλικῆς συγκλήτου, καλεῖται τῷ βασιλείῳ Ῥωμανῷ τῷ Δακαπηνῷ. ὕστερον δὲ καθήρηθη παρά τῷ Γεώργιῳ τῷ τζιμισκῷ*: „Damianus Dorostoli sedens, quæ nunc „Driita dicitur: quo Ecclesiam administrante, Bulgaria Au- „tocephaliæ honore decorata est. Hic Patriarcha renuncia- „tus fuit ab Imperiali Senatu, jussu Imperatoris Romani La- „capeni: subinde vero a Joanne Zemisce destitutus est „. Quis sit genuinus horum verborum sensus, exposui Tom. 3: a pag. 155. nimirum, ex quo *Simeon* Bulgarorum Rex, ruptis foederibus, cum Leone Sapiente, Basilii Macedonis filio Imperatore, bellum suscepit, sibi quidem coronam Regni, & Archiepiscopo Bulgariae [sive is Damianus fuerit, sive alius Anonymus] Patriarchalem dignitatem a *Romanis Pontificibus* petiit & obtinuit: idque ipsum postea factum a Simeonis Successoribus *Petro* & *Samuele*, donec Bulgaricum Regnum stetit: idest, usque ad tempora Constantini & Basilii, qui post Joannem Zimisicam imperarunt, quique Bulgariam Græcico subjecerunt Imperio anno 1019. Id enim testatur Joannes Bulgarorum Rex in suis ad Innocentium III. Papam literis anno 1204. datis, in hæc verba: „Quum placuit Domino nostro Jesu „CHRISTO, me Dominum & Imperatorem totius Bulgariae „& Blaciæ facere, inquisivi antiquorum nostrorum scripturas „& libros, & beatæ memoriæ Imperatorum nostrorum Prædecessorum leges, unde ipsi sumperunt Regnum Bulgarorum „& firmamentum Imperiale super caput eorum, & Patriarchalem benedictionem: & diligenter perscrutantes, in eorum invenimus scripturis, quod beatæ memoriæ illi Imperatores Bulgarorum & Blacorum Simeon, Petrus, & Samuel nostri Prædecessores, coronam Imperii eorum, & Pa- „ triar-

„ triarchalem benedictionem acceperunt a SS^{ma} Dei Roma-
 „ na Ecclesia, & ab Apostolica Sede Principis Apostolorum
 „ Petri „. Quod igitur Græcus Catalogi Archiepiscoporum
 Achridensium auctor ait : „ Sub Romano Lacapeno Damia-
 „ num Bulgariæ Antistitem honore Autocephaliæ & dignitate
 „ Patriarchali auctum fuisse „, ostendit, a Græcis Imperato-
 re & Patriarcha Byzantinis circa Bulgaricam Autocephaliam
 Achridensem, postquam illam Romanus Pontifex, Simeone
 circa annum 900. petente, concesserat, id post Simeonis obi-
 tum sub Petro ipsius filio ac Successore anno 932. actum fuisse,
 quod Patriarcha Germanus & Joannes Vatatzes Imperator an-
 no 1234. præstiterunt, postquam altera Bulgarorum Autoce-
 phalia Trinovitano Præfuli ab Innocentio Papa triginta ante
 annis tributa fuerat. Tum enim Græci Imperator & Patriarcha,
 ut Bulgaros a Romana Sede alienos sibi obnoxios redderent,
 fatius duxerunt, eadem ipsa Privilegia Trinovitani Bul-
 garicæ Præfulis seu confirmare, seu de novo concedere, quæ
 jam illis a Sede Apostolica fuerant concessa, & ab iisdem mor-
 dicus retenta. Ac propterea, quemadmodum olim quum Bul-
 gari sub Joanne Zimisce, Basilio atque Constantino Augustis
 ab amicitia Græcorum, ruptis foederibus, defecissent, Achri-
 da Metropolitanorum Sede in potestatem Byzantini Imperii
 redacta, auctoritas quoque Achridensium Antistitum intra li-
 mites reliquorum Archiepiscoporum restricta fuit; ita Bulgaris
 postea intra Mœsiæ secundæ fines, Basili Bulgaroætoni ar-
 mis sese continere coactis, nulla Achridens Præfulis in illos
 auctoritas fuit usque ad duodecimi sæculi finem. Tum vero
 Princeps Bulgarorum Joannes, implorato Romanæ Sedis pa-
 trocinio, obtinuit, ut regiones quæ dominationi suæ suberant,
 Trinovitano Archiepiscopo, non alteri parerent. Interim ve-
 ro Achridenus sua jura facta testata servavit in eas provincias,
 quas Byzantini Bulgaris ademerant. Quocirca Theophylactus
 Bulgarorum Achridæ Archiepiscopus quum esset, epistola sua 27.
 Michaëli Chalcedonensi Episcopo scribens, Monachum quem-
 dam, quem communionis extorrem fecerat, quique in vico
 suæ Diœceseos, Cittaba dicto, Monasterium Constantinopoli-
 tani Patriarchæ nomine jure Stauropegii construxisset, quære-
 bat, quo jure id factum esset, quum Achridensis Diœcesis
 Auto-

Autocephaliam obtineret. „ Ecquæ enim [ait] Bulgaris par-
 „ ticipatio cum Constantinopolitano Patriarcha, quando nul-
 „ lum ordinationis jus habet in Bulgaria, quæ sui juris Archie-
 „ piscopo poritur „ ? Duplicem igitur Bulgari obtinere Au-
 tocephalam Ecclesiam : alteram antiquiorem a Prima Justina-
 na ad vicinam urbem Achridam translata : juniorem alteram
 in Myfia inferiore sitam, Trinovitana seu Ternobitanam ap-
 pellatam. Hanc Basilius usque ab anno 1203. ab Innocentio
 Papa obtinuit, ut supra narravi, eandemque Ternobi Archie-
 piscopis Græci anno 1234. confirmarunt. Illam Demetrius
 anno 1222. regebat, quando Theodorum Angelum Comnen-
 um Imperatorem, jure Achridensis Autocephaliæ, coronavit.
 Quamobrem qui in Catalogo Archiepiscoporum Achridensium
 apud Quienum Tom. 2. a pag. 296. post Demetrium recense-
 tur, *Jacobus*, scilicet, *Constantinus II. Gennadius, Macarius,*
Gregorius, Anthimus, & reliqui, *Bulgarie quidem Archie-*
piscopi dicuntur, sed frequentius, *Achridæ, & Primæ Justini-*
anæ : sic enim apud eundem Quienum inscripti leguntur :
 Pachymeres lib. 1. cap. 30. de Theodoro Angelo Comneno
 „ Imperium arripuit, *επιθεὶς παρὰ τῷ Ἀχρίδων Ἰακώβῳ* coro-
 „ natus ab Achridensi Jacobo „ : & l. 2. cap. 26. „ Nam Michael
 „ Despota iniquo animo ferens privatum se arcibus & expulsum
 „ regione, quam patruus ejus, & pater Theodorus, qui tractus
 „ occidui Imperator inauguratus fuerat, *τῷ Ἀχρίδων ταυνώσαν-*
 „ *τος Ἰακώβῳ*, coronam ei imponente *Jacobo (a) Achridensi* „ .
 Georgius Acropolita num. 80. *ὃς ἄνωθεν μὲν ἀπὸ τῆς*

Ἀχρί-

a Miror, Petrum Possium doctissimum virum, nullam in hunc Pachymeræ lo-
 cum observationem fecisse : sed neque Cangium quæstionem movisse de Archiepisco-
 po Achride si, qui Theodorum Comnenum coronavit. Nam Pachymeres quidem
 eum fuisse dicit *Jacobum* : Nicephorus autem Gregoras l. 1. cap. 2. nomen ejus haud
 edidit, sic scribens : „ Staturque sibi Imperatoris nomen asserit, ac Imperatoris
 „ morte ab eo, qui Bulgariae Archiepiscopus tunc erat, inungitur „ . At vero
 Georgius Acropolita, cap. 21. *Demetrius* vocat Archiepiscopum Achridæ, a quo
 Theodorus coronam accepit. Quid ergo dicendum? Allatus vir clarissimus not. in
 Acropolita, observat, *Demetrium* Acropolitæ, a Pachymeræ *Jacobum* appellari.
 Ego vero, si fas sit iudicium meum interponere, plus Acropolitæ hac in re tribue-
 tionem, quam Pachymeri. Acropolita enim de rebus Imperatorum Nicezæ, Thessalo-
 nicæ, & Bulgarorum, fuit apprime edoctus, utpote & in aula, & in legationibus
 eorundem exercitatus. Ceterum adhuc Jacobum Bulgariae Archiepiscopum Nice-
 phorus Blomfieldus librum suum primum de Processione Spiritus Sancti ex Filio nun-
 cepavit : quam a cl. Allatio Latine redditam, edidit Raynaldus Tom. 2. Annali-
 um pag. 563.

Ἀρχίδα ἦν ἡ Ἀρχιεπισκοπὴν Βουλγαρίας οἱ πάντες οἶδ' αὖν ;
 ἔχων μὲθ' ἑαυτῆς ἡ τὸν Ἀρχιεπίσκοπον πάντως τὸν Καβάσιλαν
 Κωνσταντῖνον , & primum quidem Achridam , quam Bulgariae
 Archiepiscopatum esse , novimus omnes , secum una & illius
 Archiepiscopum *Constantinum Cabasilam ducens , contendit .*
 Pachymeres lib. 2. cap. 13. ,, Primum trium fuit Gennadius ,
 ,, qui olim electus in Episcopum Primæ Justinianæ , & electio-
 ,, ne admīssa , deinde longo tempore peregrinatus , denique
 ,, recusaverat aut abdicaverat ,, . Pachymeres lib. 4. cap. 4.
 ,, Moxque in medio Bardario amne rite prius celebrata per-
 ,, mutatione obfidum utrinque misorum , etiam sine mora
 ,, processum ad effecta est : Serbo (*a*) quidem Coranitzam
 ,, & filiam Terteris dedente , vicissimque accipiente ab Impe-
 ,, rat. [*Andronico Palæologo*] ipsius filiam (*b*) luxu ornatu-
 ,, que regis satellitio splendido deductam , statimque post ,
 ,, simul ab Achridensi Macario παρὰ τὴν Ἀχρίδων Μακάριον ,
 ,, Ecclesiastica sponsus fuisset rite impertita benedictio , sum-
 ,, mis honoribus affectam [non enim illam Crales ut propriam
 ,, conjugem , sed ut Imperatoris filiam] excepit ,, . Theodor-
 ,, us Metochita laudatoriam orationem scripsit εἰς Γρηγόριον τὸν
 χρηματισαῶν Ἀρχιεπίσκοπον Βουλγαρίας , in *Gregorium , qui*
Bulgaria Archiepiscopus fuit : cujus Gregorii , teste Lambecio
 in *Bibliot. Vindob. lib. 6. Cod. 6. exstat , γραφὴ τῆ παραγια-*
πάν Ἀρχιεπισκόπου τῆς πρώτης Γεντινιαῆς , ἡ πάντος Βουλγαρίας
κυρῆ Γρηγορίου κηρυχθεῖσα πρὸς τὸν ἰσράτατον ἐπίσκοπον Πελα-
γορίας κυρῆν Θεοδοσίον περὶ θισμῶ συγγενείας , scriptum San-
 ctissimi Archiepiscopi Primæ Justinianæ & totius Bulgariae ,
 Domni Gregorii , missum ad Sacratissimum Episcopum Pela-
 gonix Dominum Theodosium de gradu consanguinitatis .

XXIX.

Post Joannis Bul-
 garix & Blachix
 Regis obitum ,
 Basilas & Joannes
 Alan Regno po-
 tiuntur .

Acropolis de Joannis Bulgarorum Regis morte , quam
 Cangius an. 1207. contigisse affirmat, ejusque successore n. 13.
 sic scribit . ,, Hoc (Joanne fati functo , sororis illius filius
 ,, Phrorilas nomine , Scythide avia in matrimonium ducta ,

,, re-

a Hoc est , *Drosto Crale Servix .*

b *Simonidem* scilicet , de qua Pachymeres lib. 4. cap. 1. & seqq. ,, In ea fol-
 ,, licitudine Patriarcha (Joannes) urbe produit , specie quidem officiose valde cen-
 ,, di , atque in egressu bene precandi proclivis ad iter Augusto , revera certus ei
 ,, dissuadere quantum posset , filix Simonidis cum Serbia incipiente matrimonium ,
 ,, multis de causis inconveniens ,, . Cetera ibi legenda .

regnum Bulgarorum occupat. Filius vero Afani (*fratris Jo-*
annis & Petri) Joannes clam ereptus, ut diximus, ad Scy-
 thas asportatur. & num. 20. Primus Bulgarorum Rex Afa-
 nus duos habuit filios, Joannem, & Alexandrum. Itaque
 Borila (*hunc Phrorilam supra appellaveras*) cujus supra
 mentionem fecimus, regie Bulgaris imperante, Afani filius
 Joannes fuga se abripiens, in Russos confugit, ibique per
 tempus aliquod commoratus & convenarum Russorum non-
 nullis in unum congestis, paternam hæreditatem reposcit,
 & in Borilam arma suscipit, & vincit, dominusque fit non
 exigua regionis. Borilas Trinobum ingressus, septem
 annos obsidionem sustinet: & quum socii defatigati succumbe-
 rent, ad Afani Joannem deficiunt; Borilas inde inter fu-
 giendum deprehensus, ab Joanne oculis læditur; sicque
 universa ditioe Bulgarorum Joannes potitur. Cangius, de
 Voryla seu Phrorila num. 33. edit. Paris. pag. 320. sic ait:
 Extincto avunculo, Bulgariz regnum invasit: Verum non
 ea est usus felicitate, qua Joannes, tum in bellis, quæ con-
 tra Francos nostros gessit, a quibus fusus est anno 1208.,
 neque in usurpata contra fas regia potestate tuenda. Quippe
 Joannes Afan, Afanis Regis filius, qui Voryla regnum ar-
 ripiente in Russiam fugerat, coactis ibi aliquot militaribus
 copiis, Bulgariam ingressus, fuso primum Voryla, regni-
 que maxima parte occupata, hunc Trinovi, quo se recepe-
 rat, per septennium obsedit. Cetera ex Acropolita.

Obiit Joannes Afan Junio mense anno 1241. relictis ex
 utraque, quam duxerat, uxore aliquot liberis. Prior fuit
Maria, Andreæ Hungariæ Regis filia, quæ sub annum 1237.
 fati concessit: ex hac nati *Calomanus*, qui in regnum succes-
 sit, obiitque anno 1245. filiusque alter, qui eodem anno
 quo mater, obiit: *Helena*, Theodoro Lascari juniore, postmo-
 dum Imperatori Joannis Vatacii filio nupta: & *Thamar*, cu-
 jus meminit Acropolita cap. 39. Extincta *Maria*, alteram sibi
 adscivit conjugem *Irenem*, Theodori Angeli Theffalonicensis
 Imperatoris filiam, ex qua procreati (*a*) *Michael*, qui post

Tom. V.

Z.

Calo-

XXX.

Joannis Afani filii
 Calomanus & Mi-
 chael, in Bulga-
 ria regnant ab an-
 no 1241. ad 1257.

a Acropolita cap. 38. Ex Irene Theodori Angeli filia Joannes Afanus filios habuit
 tres; Michaelen, Theoderam, Mariam. Idem Acropolita cap. 39. Theoderam vocat
 Annam. Ex filia vero Angeli Afanus tres filios susceperat, Michaelen masculum,
 ut diximus, Mariam & Annam feminas.

Calomanum regnum obtinuit: natæque duæ, *Theodora*, & *Maria*. *Maria* cum *Mytze*, qui *Bulgarorum* Rex fuit, matrimonio juncta fuit. Habuit præterea idem *Afanus* filiam notham *Mariam*, quam *Manueli Comneno*, *Theodori Angeli Epiri* despota fratri, copulavit. *Acropolita* cap. 25. ,, *Theodorus* ,, *Comnenus* foedus cum *Bulgarorum* Rege *Joanne Afano*, qui ,, ut dixi, post *Borilam* *Bulgaris* præerat, iniit; illiusque fi- ,, lia *Maria* ex pellice suscepta, fratri suo *Manueli* desponfa- ,, ta, affinitate conjungitur ,, . *Calomano* *Joannis Afani* fi- ,, lio, ut dixi, anno 1245. extincto, *Michael* ejusdem *Afani* fi- ,, lius & *Calomani* frater, *Regnum* *Bulgarizæ* adijt. Ut vero vix percritiam tum excefferat, hac captata occasione *Joannes Vatatzes* *Græcorum* Imperator, indicto *Michaëli* bello, complura quæ in *Thracia* & in *Thessalia* obtinebat oppida expugnavit: quæ ille post *Vatatzæ* obitum facile recepit, bello interim vario eventu inter *Michaëlem* & *Theodorum Joannis* filium flagrante. Tandem pax inter utrumque composita, *Uro* *Rusizæ* principe, cujus filiam uxorem duxerat *Michaël*, hanc conciliante. *Acropolita* cap. 54. ,, *Bulgarorum* princeps *Michaël* ,, uxoris *Theodori* Imperatoris frater, focero illius *Joanni* ,, *Afano* ex *Angeli* *Theodori* filia susceptus, *Joannis* (*Vatatzæ*) Imperatoris (a) obitu nunciato, quum occiduas partes Imperatoriis copiis nudas orbasque conspiceret, animoque agitasset, regionem & in ea oppida ab Imperatore *Joanne* *Bulgaris* surrepta, ad *Bulgarorum* rursus dominatum, quod jamdiu *Bulgarorum* cordi inhæserat, revocare. *Cætera*. E vestigio itaque expugnata sunt *Stenimachus*, *Peristiza*, *Crytzymus*, *Tzepæna*, & τὰ ἐν τῇ Ἀχρῖδῳ ἑόμματα, & præter *Mniacum*, quod vel solum Romanis devotum perseverat, omnia. Præterea *Ustra*, *Perperacium*, *Cribus*, & quod *Adrianopoli* adjacet *Ephræm*, *Bulgaris* cessere. Et narratis compluribus inter *Michaëlem* ac *Theodorum* commissis præliis, subjungit cap. 62. *Bulgarorum* interim Princeps, ubi adversum Romanos, Imperatoris cum tam ubere milite

,, in

a Obiit Jo: Vatatzes Nickenus Imp. anno 1255. Eumque excepit filius *Theodorus* junior usque ad annum 1259. quo decessit, hærede filio *Joanne* sexenni relicto, Imperium administrante qui mox illud sibi plane vindicavit *Michaële* *Palæologo*, a quo *Constantinopolis* die 25. Jul. anno 1260. Latinis erepta, atque Imperium *Græcorum* recuperatum fuit.

33 in Occidentem accessu, illiusque vicinitate proficere quic-
 33 quam non posset, amicitiam & foedus petiit, & πὲρ πειθι-
 33 ρῆς αὐτῆ πὲρ Ρ'ῶσων Οὐραὶ τῷ ῤηγὸς εὐγγρίας ἐπὶ θυγατρὶ
 33 πλωτῆτα γαμβρόν, & Rosorum Principem Urus socerum,
 33 Ungariae Regis generum, cujus arbitratu communibus ne-
 33 gotiis confuleretur, destinat; primum tamen Legati ad Im-
 33 peratorem praemissi, protectionem ad eum Uri, ut absque e-
 33 timore esset, quin etiam ut ille honorifice exciperetur, praeparant. Et profecto ita se res habuit, & Urus ad Imperato-
 33 rem se contulit. Ipse & alii, qui cum eo accesserant, lube-
 33 ntissime & datis honoribus ab Imperatore afficiuntur: qua-
 33 re suo, & generi Bulgarorum Principis jure etiam juran-
 33 do pacem firmavit, ea conditione, ut Tzephax oppidum
 33 solum ex ijs, quae sub ditione Joannis Imperatoris erant, a
 33 Bulgaris tum occupatum, Imperatori restitueretur. Impe-
 33 rator viceversa amicitiam & pacem cum Bulgaris continua-
 33 ret, & uterque antiquis confinium terminis contineretur.
 33 Ubi res pro arbitratu Imperatoris successit, Urus de reditu
 33 sermone collato, egreditur, Imperatoriis muneribus au-
 33 ctus.

Pax haec inter Bulgaros & Graecos composita anno 1256.
 juxta Raynaldum: qui tamen Uri seu Urosii Rusorum Princi-
 pis nullam mentionem facit. Altero post anno, Michaël a
 patruale Calomano (a) fuit interfectus. Acropolita cap. 73.

33 Bulgarorum princeps, uxoris illius frater (idest Theodori)
 33 Michaël, qui simulates & inimicitias easque non leves &
 33 in generum, & in Imperatorem, & rem denique Romanam
 33 gerebat, a consobrino suo Callimano, consociis nonnullis
 33 Trinobi civibus, extra dictam urbem degens, lethali vul-
 33 nere accepto, illico expiraverat. Qui eum jugulaverat Calli-
 33 manus illius uxore ducta, Bulgarorum principatum sibi quo-
 33 dammodo vindicasse visus est. Sed Rosus Urus cum exercitu
 33 Trinobum aggressus, filiam, hujus Michaëlis consortem,
 33 recuperat. Quidam enim Callinianum ex loco in locum
 33 aberrantem antea trucidarant. Quum vero haerede legitimo
 33 Bulgarorum Principatus destitueretur, Procures in consilium
 33 conveniunt, eliguntque τῷ Τοίχῳ ἡδὲ Κωνσταντῖνον Toechi fi-

Z 2

33 lium

a Erat Calomanus Alexandri filius, Afanis Bulgariae Regis nepos.

XXXI.
 Constantinus &
 Mytzes de Regno
 Bulgariae contem-
 dunt. Johannes
 AfanMytzes filius,
 post patrem reg-
 nat. Lachanas
 Constantinum in-
 terfecit.

31 lium Constantinum, ut sibi ipsis imperet; & ut speciosas
 32 regnandi causas haberet ac hæreditario jure regnum posside-
 33 re videretur, legatos ad Imp. Theodorum miserunt, ut
 34 filiam suam majorem, cui nomen Irene erat, in matrimo-
 35 nium Constantino Tœchi concederet, quæ illi legitime co-
 36 pularetur, tamquam quæ esset Asani Joannis, qui antea
 37 Bulgaris imperarat, neptis, ideoque ad talem domina-
 38 tum pertineret. Sed quando Tœchi Constantinus alio eo-
 39 que legitimo matrimonio vinciretur, uxorem a viro separa-
 40 tam ad Imp. Theodorum deducunt. Sic se res Bulgarorum
 41 habebant: sic Theodorus Imperator pacem recuperat: sic
 42 etiam & tranquillitatem uterque aucupatur, . Pachymeres
 43 lib. 5. cap. 5. de Mytze Asani genero, & Constantino Tœchi,
 44 de Regno Bulgarico decertantibus, sic scribit. 33 Hic porro
 45 Mytzes gener erat Asanis, ducta ejus filia, cujus sororem in
 46 matrimonio habuit Theodorus Lascaris, pari Asani affinitatis
 47 gradu admotus. Asan autem hic est, quem historia docet,
 48 Joanni Ducæ Imperatori socium fuisse, junctisque cum eo co-
 49 piis incurfasse communi expeditione occiduas regiones, ma-
 50 gna omnis elegantia indicia præbentem. Ut autem Joan. (a)
 51 jam mortuo Asan Regnum Bulgarorum Bulgarus ortu acce-
 52 pit, contigit eum apud Imperatorem offendere, simultati-
 53 bus in bellum quoque apertum prorumpentibus; Asane non
 54 semel suas copias Romanis opponente. Sed & item conti-
 55 git parum gratum suis ipsum evadere Bulgaris, multis &
 56 præcipuis ei graviter offensis infensisque: unde is in per-
 57 turbationes haud parvas incidit: Proceribus quos ab eo alie-
 58 naverat invidia, inclinantibus ad *Constantinum*, dimidium
 59 generis trahentem ex Serbis; cui nulla cum Asane cogna-
 60 tione juncto, quantum ad suffragium Principatus deerat ex
 61 genere, supplevit affinitas, quæ illum ducta in uxorem Ire-

» ne

a Pachymeres, omittit Calomano & Michaelē, Joannis Asanis liberis, nec non
 Calomano secundo Alexandri filio, quæcumque ad hos pertinent, ea perperam ad
 Asanem refert, cui immediate successisse Constantinum & Mytzeem de Regno decer-
 tantem autumat. Nicephorus quoque Gregoras lib. 3. cap. 1. num. 4. *Michelem*
 Joannis Asani filium, *Asanem* vocat, eumque anno 1157. obiisse ait: » Asanes
 » (inquiens) Bulgarorum princeps, cujus soror Theodoro Imperatori nupta erat,
 » vita cæsum emensus, nullam prolem reliquerat, quæ ei, ut sit, in Principa-
 » tum succederet. » . Mox de Mytze & Constantino Tæcho subjungit eandem, quæ
 ex Pachymeræ a nobis narratur.

20 ne filia Theodori & Afanis nepte , a patre Theodori Joanne
 21 Augusto in Bulgariam ad has nuptias missa , in pari jam juris
 22 ad Afani successionem gradu cum Mytze constituit . Et Con-
 23 stantinus quidem urbem Bulgariae regiam Ternobum tenens,
 24 ceteris etiam cunctis ejus Principatus ornatus insignibus , pro
 25 haud dubio Bulgarorum Rege se se palam magnifice ferebat .
 26 At Mytzes circumfritis regionibus imperitans , interdum
 27 quidem his contentus acquiesciebat , interdum contendebat
 28 cum Constantino , ac fuit , quum aliquando cum bello per-
 29 sequens , includere sese cogeret in arcem quandam nostram ,
 30 cui Stenimachum nomen est , ubi quominus caperetur & peri-
 31 ret , opportune allatum a Romanis copiis auxilium prohi-
 32 buit . Sed fortuna deinde vices alternante successuum , au-
 33 ctus rursus animis & viribus Constantinus , tanto tamque vali-
 34 do impetu incubuit in Mytzen , ut is impar resistendo , Mesem-
 35 briam cum liberis confugiens , inde legatis ad Imperatorem
 36 supplicibus missis , pactus cum eo deditionem sit cum sui ,
 37 tum ejus civitatis , quam in sui servati pretium offerret .
 38 Imperator vero quum Mytzen in urbe Regia honorifice excep-
 39 sisset , primogenito ipsius *Joanni* primogenitam filiam suam
 40 *Irenem* in uxorem concessit . *Constantinus* Irene mortua , *Mari-*
 41 *riam* (*a*) *Cantacuzenam* , Eulogiae Michaëlis Palzologi Impe-
 42 ratoris sororis filiam , in alteram conjugem accepit , ex eaque
 43 *Michaelem* procreavit , quem in Regem coronari , superflite
 44 conjugē , curavit mater . Aliquanto vero postea , quum in
 45 Lachanam , qui coactis militaribus aliquot copiis , Bulgariae
 46 agros depopulabatur , Constantinus exercitum eduxisset ,
 47 commisso invicem praelio , interficitur . *Lachanas* Graecis ,
 48 Slavis *Labanas* , proprio nomine *Kordocubas* , (*b*) infima stirpe
 49 progenitus (*Subulcus erat*) caeso ac profligato Constantino ,
 50 Bulgariae regnum invasit , & Mariam Cantacuzenam illius vi-
 51 duam , uxorem duxit . Quumque ad Constantinopolitanum
 52 Impe-

a Niceph. Gregoras lib. 5. cap. 3. num. 1. Soror erat Imperatori (*Michaëli*
 20 *Paleologo*) nomine Eulogia , quae quum filias multas haberet , Annam Nicephoro
 21 *Aetoliz* principi despondit ; Mariam Constantino Principi Zagorae : nam illorum
 22 primae uxores decesserant , quas ipsae quoque sorores fuisse , & Imperatoris Theo-
 23 dori Lascaris filias , supra diximus .

b De Lachana vide Pachymet. lib. 6. cap. 3. & Niceph. Gregoram lib. 5. cap. 2.
 & 3.

Imperium conquirendum se accingeret, Michaël Palæologus quo imminentem tempestatem auerteret, huic *Joannem Aſanem* generum, *Mytæ (a)* qui Trojæ obierat, filium oppoluit. Quod ut reſcivit Lachanas, Tartaros ac Scythas ſeptentrionales ſibi devinciendos ratus, in Tartariam profectus, ab eorum Rege Noga in convivio occiditur.

XXXII.
Georgius Tertius
Bulgariæ Rex a Ni-
colao IV. Papa una
cum Bulgatorum
Archiepiſcopo ad
amplexandam S. R.
E. ſedem excitatur.

Joannes Aſan Rex proclamatus, Bulgariam facile obtinuit, *Maria* interim Lachanæ uxore, unacum filio *Michaële*, quam ex Constantino genuerat, Constantinopolim amandata. Verum haud diu proſpera uſus eſt fortuna: quippe *Georgius Terter*, qui natales a Cumanis arceſſebat, cuique ſororem *Joannes Aſan* matrimonio adjunxerat, facta defectione, regno Aſanem pellere conſtituit. Aſan (*b*) vero, ut Terteris vitaret inſultus, Michaëlem Palæologum Imperatorem focerum Constantinopoli velle ſe inviſere fingens, facto itineris apparatu, quotquot potuit theſauros ſecum abduxit. *Georgius Terter*, *Joanne Aſane* excedente, Regnum Bulgariæ ſtatim invaſit, ejuſdemque (*c*) ſororem, ex qua filiam genuerat, poſtmodum Uroſio Milutino Serviæ Regi nuptam, Conſtautiſſopolim remiſit; priore, quam (*d*) Nicæam amandaverat, revocata uxore. Hunc Nicolaus IV. Summus Pontifex ad amplexandam Rom. Eccl. fidem hortatus eſt, ſcriptis ad ipſum literis, apud Urbem veterem x. Kal. Apr. anno 1v. ideſt Chr. 1291.

33 Ma-

a Niceph. Gregoras lib. 5. cap. 3. num. 3. Igitur, quum ut ſupra eſt expoſitum, Mytæ ex Aſani poſteritate, apud Trojam ob eas cauſas quas diximus deſcens deceſſiſſet, filium ejus Joannem Aſanem, ut cui regnum Bulgariæ paterno jure deberetur, acceſſit, deſponſaque Irene filia, cum magnis copiis mitti e, tum ad Bulgariam a Lachanæ tyrannide liberandam, tum ad ſuſcipiendum regnum, juſta ſucceſſione ad ſe devolutum.

b Niceph. Gregor. lib. 5. cap. 3. num. 4. Quo ille cognito, ſe cum uxore ad viſendum Imperatorem eundemque focerum proficiſci ſimular, opum & pecuniarum Bulgariarum eleſtiſſima quoque etianculum cogit, & inde ſe Byzantium ad focerum Imperatorem conſert, atque illie reliquum vitæ tranſigit. Terteres verò, prohibente nemine, Bulgaricum Regnum occupat. Anno nimirum Chr. 1280. uti ad oram libri adnotatur.

c Terteris in Regnum Bulgariæ poſt Aſanis inde exceſſum eveſtus, religioni ſe ducete prohtens, tenere in contubernio ſororem ejuſdem Aſanis, quam repudata contra ſas priore legitima conjuge duxiſſet. . . miſit ad Imp. (Andronicum ſeniorum) qui hæc ipſa exponeret. &c. Pachymer. in Andron. Palæol. Eb. 1. cap. 20. Id iactum ad ann. 1293. reſert Poſſinus in Synepſi.

d Diſſolvebant enim Schiſmatici Græci, Bulgari, Serbi, nullo religionis metu, & vetita contrahabant matrimonia.

„ Magnifico Principi (a) Georgio Imperatori Bulgarorum
 „ illustri, gratiam in præfenti, quæ perducatur ad gloriam in
 „ futuro. Ad curam Dominici gregis, ejus dispositione vo-
 „ cati, qui cœlestia & terrena „ Cetera. Proponit fidei
 „ Orthodoxæ (b) formam, ut eandem inconcusse teneat, &
 „ populos imperio suo subiectos ad ipsam amplexandam salubri-
 „ ter dirigat & inducat. Eum in finem idem Pontifex Nico-
 „ laus IV. datis ad Archiepiscopum Bulgarorum (c) literis, in
 „ memoriam revocat, olim ipsum coram Palæologo Imp. agno-
 „ visse Romani Pontificis supremam auctoritatem, fidemque
 „ orthodoxam professum fuisse. „ Nicolaus &c. Archiepisco-
 „ po Bulgarorum, gratiam in præfenti, quæ perducatur ad glo-
 „ riam in futuro. Misericors & miserator Dominus pia mise-
 „ ratione. *Et paucis interjectis.* Quia nos ea, quæ salutis tuæ
 „ ac populi, cui præes, incrementum respiciunt, totis deside-
 „ riis affectamus, fraternitatem tuam rogandam duximus &
 „ in Christi visceribus exhortandam, quatenus fidem hujus-
 „ modi, quam, sicut præmiimus, Romana tenet Ecclesia &
 „ observat, inconcusse prædices & teneas, ipsam promptis
 „ affectibus amplecti studeas, & magnificum Principem Geor-
 „ gium Imperatorem Bulgarorum illustrem, cui super hoc,
 „ salutem zelantes ipsius, nostras literas exhortatorias destina-
 „ mus; nec non & populos tuæ, ac ipsius ditioni subiectos, ad
 „ fidem tenendam eandem efficaciter dirigas & inducas. Te-
 „ net enim probabiliter nostra credulitas, quod in iis juxta
 „ Dei & nostrum beneplacitum prosequendis exhibebis te vo-
 „ luntarium, facilem, atque promptum; quum Tu [si tamen
 „ ille sis, qui tunc erat Archiepiscopus Bulgarorum,] olim
 „ coram quondam magnifico viro Michaële Palæologo Impe-
 „ ratore Græcorum illustri, eo tempore Constantinopoli resi-
 „ dente, professus fueris in Palatio de Blachauria [*Blacherna*]
 „ coram nobis, sicut a tua excidisse memoria non credimus,
 „ oraculo vivæ vocis, Te Papæ Romano immediate subesse;
 „ tuncque ad hoc, ad quod Te nunc inducimus, dispositus
 „ videbaris, „ Antequam Nicolaus IV. ad Summum Pontifi-
 „ catum

a Apud Raynald. ad ann. 1291. num. 38. 39.

b Ea fidei forma allata est a Raynaldo ad ann. 1267. num. 75.

c Is erat Joachimus, uti colligitur ex Pachymere in Andronico lib. 3. cap. 26. extremo.

catum evectus esset, dum adhuc inter Fratres Minores sub nomine *Hieronymi de Asculo* vitam religiosam profiteretur, a Gregorio (a) Papa X. anno 1272. ad Græcos in obsequium Romanæ Ecclesiæ pellicendos missus fuerat. Idem interfuit celeberrimæ (b) Synodo Constantinopoli anno 1277. celebratæ sub Joanne Vecco Patriarcha Constantinopolitano, in qua schisma vetus a Patribus Græcis damnatum est, atque unicum aliis Archiepiscopus Bulgarorum, orthodoxum dogma est professus. Denique ad Helenam Servicæ Reginam hortatorias literas idem Nicolaus Pontifex scripsit, ut Bulgaros ad Ecclesiæ gremium adducendos curaret. „ Charissimæ in Christo filiæ
 „ Helenæ Reginæ Servicæ illustri. Gaudemus, filia charissima.
 „ *Et post pauca*. Sane quum dictus Archidiaconus [*Marinus*
 „ *Antibarenfis*] nobis ex parte tuæ celsitudinis duxerit supplicandum, ut magnifico Principi Georgio Imperatori Bulgarorum illustri, cum quo super reductione ipsius ad devotionem Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ, ac ad fidei Catholicæ unionem proponis habere colloquium hac ætate (anni 1291.) nostras exhortatorias literas scribere dignaremur; nos hujusmodi tuæ Serenitatis salubre propositum condignis laudum præconiis attolentes, eidem Imperatori juxta præfatæ supplicationis oraculum, nec non & Ven. Fratri nostro . . . Archiepiscopo Bulgarorum, qui ut nostris ac tuis in hac parte
 „ desit

a Gregorii X. Papa literæ ad Michaelem Palæologum Imp. dat. apud Urbem veterem 12. Kal. Novemb. anno 1. Christi 1272. apud Raynald. num. 218. „ Nos igitur „ debita meditatione pensantes, idem negotium tam utiliter, tam proposito consilio „ & exacta maturitate dispositum & electum, ad executionem ipsius, ab eisdem prædecessoribus nostris ordinem imitandum potius, quam mutandum, dilectos filios „ religiosos viros Fratres Hieronymum de Asculo, Raymundum Berengarium, Bonam gratiam de S. Joanne in Feliceto, & Bonaventuram de Mugello, de Ordine „ Minorum . . . decrevimus ad tuam celsitudinem destinandos.

b De hac Synodo Constantinopolitana, deque literis Michaelis patris & Andronici filii Palæologorum Imper. atque Joannis Vecci Patriarchæ, vide Raynald. ad ann. 1277. a num. xx. ad xxxix. & Allatium in Consen. lib. 2. cap. 15. a num. 2. ad num. 6. Data literæ ex Synodo mense Aprili, Ind. v. anno Mundi 6785. hoc est Christi 1277. qua in Synodo, præter Hieronymum ab Asculo, in memoriali quidem ab Allatio ex Cod. Barberino num. 2. ex scripto, memorantur Legati Sedis Apostolicæ, ex Ordine Fratrum Minorum Bartholomæus Episcopus Grosseti in Etruria, Bartholomæus de Scnis Minister Syriæ, Philippus Perusinus (qui apud Allatium perperam dicitur, *Philosofus Perusinus*) & Angelus Urbevetanus: at vero in literis Synodi Constantinopolitanæ, Jacobus Episcopus Ferentinus, Gaufridus Episc. Taurinensis, & ex Ordine Fratrum Predicatorum Raynonus Prior Viterbiensis, & Salvus Lector Lucanus.

desideriis satis fiat, potest existere plurimum fructuosus, nos
 fratres exhortatorias literas, prout expedire vidimus, duximus
 dirigendas.

Georgius Terteres a Scytharum seu Tartarorum ultra Danubium habitantium Rege (a) Noga, Regno pulsus, aliquandiu Adrianopoli latuit, quum Imp. Andronicus Palæologus senior auxilia ei submittere non esset ausus, ne Tartaros in Thraciam ipsam pertraheret. *Smiltzes* igitur, in locum Terteris, a Noga Rex Bulgariae constitutus, regnum obtinuit, quoad ille superstes fuit. Noga vero e vivis exento, illius filius & successor *Tzachas* hunc regia dignitate exuere constituit, quo *Sveffislavum* seu *Sphendosflavum* Terteris filium, cuius forem in uxorem duxerat, in paternam ditionem restitueret. At quum jam potioem Bulgariae partem *Sveffislavus* obtinuisset, quod Tartaro Principi haud sideret, verereturque, ne ab eo tandem male acciperetur, Tzacham intra Ternobium interceptum interfecit. Mox ut Bulgariae Rex acclamatus fuit, Terterem patrem, qui apud Imp. Andronicum detinebatur, redditis

XXXIII.

Georgio Terterci filius Sveffislavus, Sveffislavus Georgius Terteris secundus in Regno Bulgariae succedunt.

a Pachymer. lib. 6. cap. 19. Aliquanto posthac, egresso jam Afane Ternobo, & Tertere illic regnante, decrevit Lactanas consurgere ad Nogam, & ejus opem implorare. Aliunde Imperator haud negligens res Bulgarias, Afanem ad Nogam eundem mittit cum donis plurimis, majorem in modum rogans, ne auxilio destitutum foret legitimam & jure generis hereditario nitentem Bulgariae Regem, ipsi Noga quasi fraternam necessitudine devinctum, quod uxores Afani & Noga forentes essent. Cetera. Noga Lachanam in convivio occidi jubet; Afanem Euphrosynae interventu, incolumem dimittit. Idem auctor Tartaros, quibus Noga imperabat, nunc *Sythsas* vocat, nunc *Tschares*. Id factum Possinus ait anno 1280. sub Michaele Palæologo, qui obiit ser. 6. die 11. Decemb. ann. 1282. Michael Palæologus affinitatem & sedis cum eodem Noga Tocharorum Rege anno 1273. contraxit, data ei in uxorem Euphrosyna sua filia notha. Noga circa ann. 1292. a Tustai Tocharorum supremo Chano proelio victus & occisus fuit. Pachymer. in Andron. l. 3. cap. 28. ubi de Tzacha Noga filio, deque Sphendosflavo (qui male Sphendosflavus vocatur) & *Smiltze* de Bulgariae Regno contendentibus. Quisnam vero Bulgariae Archiepiscopus seu Patriarcha tum fuerit, quum Georgius Terteres circa annum 1283, dimissa Constantinopolim secunda conjuge Michaelis Palæologi sorore, priorem uxorem Sphendosflavi matrem revocavit, colligitur ex eodem Pachymeri lib. 3. in Andronico cap. 26. sic scribente: Sic regnare perrexit Sphendosflavus (post receptum ab Andronico patrem Terterem) cuius Sphendosflavi quomodoque illatae mentioni, non incommode, quantum arbitror, adjungam prioris ejus fortunae ac variarum casuum compendio collectam ab ultima pueritia notitiam. Infans adhuc relegatus cum matre Nicæam, ubi cum ea fuit in carcere, donec illa, una ex conditionibus supra memoratae conventionis, liberta remissa, ipse obfesus apud Romanos mansit. Postea vero fatigante Joachimo Patriarcha Bulgariae, qui occasione cujuspiam expectatae affinitatis per matrimonium filiae magni Strazopedachae Synadenae, legatus ad Imperatorem missus fuerat, restitutus patri est.

ditis captivis Græcis proceribus, libertate donatum in Bulgariam revocavit. Expeditione deinde sub annum 1303. in Andronicum suscepta, adversus Turcos tum bellum gerentem, Imperator Michaelēm filium cum exercitu adversus Sveftislavum misit, quo in bello Bulgari aliquot ad Hæmum montem oppida oppugnarunt. Verum pax inter utrumque Principem haud multo post composita, *Sveftislavo Theodoram* ejusdem Michaelis filiam in uxorem accipiente. Obiit *Sveftislavus* anno 1323. *Georgio Tertere*, hujus nominis secundo ejusdem Sveftoslavi filio, patri in regnum succedente. Joannes Cantacuzenus histor. lib. 1. cap. 35. „ Sub idem tempus Sphenti-
 „ sthlabus Moeforum rex, quicum nupta erat Andronici mi-
 „ noris soror, morbo interiit: quem filius ejus Georgius Ter-
 „ teres excepit „. Narratis deinde tum Terteris in Græcorum
 „ ditionem, tum Andronici Imperatoris in Bulgariam incur-
 „ sionibus, subjungit cap. 36. „ Adhuc Byzantii morabatur
 „ junior Imperator, quum Terteres Moeforum Rex supre-
 „ mum diem vidit. Quo extincto, urbes Moeforum a Mesem-
 „ bria Stilbnum usque ad Romanos Imperatores sponte accep-
 „ serunt; quibus senior delectos a se præfectos designavit.
 „ Boëslilas (*Boëslavus*) demortui Regis patruus, qui tum
 „ ad Romanos transfugerat, audito Regis obitu, reliqua Moes-
 „ siæ oppida a Stilbno ad Copsin citra pugnam propter gene-
 „ ris propinquitatem, se deditia recepit; mittensque ad Im-
 „ peratorem, ac se cum oppidis & exercitu in ejus arbitrio fore
 „ pollicens, Despotam Moesiae se appellandi auctoritatem
 „ accepit. *Et paucis Interpositis*.

XXXIV.
 Michael Strafcimirus
 Rex Bulgariae.
 Ejus filius Alexander
 Rex.

„ Sub idem tempus Moeforum Principes, Rege Tertere
 „ sine hærede mortuo, Michaelē Streantzimeri (*Strafcimiri*)
 „ apud eos Dynastæ cujusdam filium, Bidynæ præfectum,
 „ e Moesias & Komanis per avos trahentem genus, advocat,
 „ Regemque suum declarant, Trinobis Sede regia cum reli-
 „ quo Principatu ei tradito „. *Cetera, quæ Gangius ex Cantacuzeno summatim sic refert*. Michael Strafcimirus quum
 „ in Regem fuisset electus a Proceribus, a quibus Trinovum re-
 „ gni metropolim, & quod reliquum erat Bulgariae oppidorum
 „ acceperat, confecto exercitu in Boëslavum movit, & in Græ-
 „ cos, qui post Georgii Terteris mortem complura expugnarant
 „ Bulga-

Bulgariz oppida, quorum pleraque recepit, fugato etiam Boëslavo, qui quum a suis desertus esset, Constantinopolim ad Imp. Andronicum tandem concessit. Tum vero Michaël Theodoram Palæologinam ex Sveftislao viduam, juniorisque Andronici Imperatoris sororem, uxorem duxit. Peractæ hæ nuptiæ sub annum 1324. Bulgaris ac Græcis (a) pacem conciliarunt. Ut porro has conficeret Michael, uxorem *Nedam*, Urosii Serviz Regis filiam, ex qua liberos aliquot, atque in iis (b) *Sifmanum* & *Joannem* suscepit, dimisit. Quod quidem gravi cum Stephano, Regina Nedæ fratre, bello originem dedit. Flagrantibus vero inter Græcos Principes bellis domesticis, senioris Andronici contra juniorem partibus in speciem favisse visus est, submissis auxiliis: pacem tamen cum juniore Andronico confecit, in mutuo deinde ad Sozopolim & Anchialium congressu firmatam. Exhinc (c) quum Stephanum Serviz Regem in se copias apparare accepisset, hunc prævertere constituit, & cum quindecim millium exercitu Pæoniam in Triballos tendens ingressus est; interim dum Constantinopolitanus Imperator Pelagoniam Triballorum provinciam aggredereetur. Stephanus quum se a duobus potentissimis Principibus bello peti videret, cum Bulgaris acie primum dimicare statuit, incautumque Michaelem, missis tum ad pabulationem militibus, aggressus, prælium cum iis commisit, in quo Michael Strafcimirus lethali accepto vulnere, quarto post die obiit, anno Chr. 1330. Initum hoc prælium mense Julio die 16. quo solis eclipsis circa horam duodecimam contigit. Hac parta a Stephano victoria, Græci confestim domum sese recipiunt. Interea Bulgari insigni clade perculsi, quo Stephani gratiam sibi conciliarent, ac imminentem Regno averterent calamitatem, *Theodora* & liberis exactis & pulsis, ejusdem Regis Stephani sororem *Nedam*, priorem Michaëlis uxorem, ejusque liberos revocant, Regni data administratione: qua tamen haud diu est potita. Nam extincto Stephano, duo ex potentioribus Bulgariz proceribus, Raxinas Protove-

A a 2   stiarus

a In: Cantacuz. lib. 1. cap. 39. Niceph. Gregor. lib. 9. cap. 1.

b In: Cantacuz. lib. 3. cap. 1. pag. 352

c Cantacuz. lib. 2. cap. 22. pagin. 262, Niceph. Gregor. libr. 9. capit. 22. num. 1. 2. 3.

Narius & Philippus Logotheta, conflata seditione, Nedom (a) e Bulgaria exegere, quæ cum liberis ad Stephanum Dufcianum Servie Regem nepotem inde se contulit. Id porro peractum aliquot annis post senioris Andronici mortem, quæ accidit anno 1332. Hæc Cangius.

Joannes Cantacuzenus lib. 9. c. 26. de Alexandro Strascimiro, factione duorum Principum Raxinæ & Philippi, pulsa prima Michaëlis conjuge, Bulgarorum Rege creato: „ Illi „ (Raxinas scilicet & Philippus) aliis Mœforum principibus „ in suam sententiam adductis, Alexandrum Strascimiri filium, τὸν ἀδελφιδῶν τῷ ἀρροβιβασιλευκόντες Μιχαὴλ, Michaëlis, qui quondam regnavit, (b) ex sorore natum, Regem sibi legunt „ . Statim igitur atque Rex dictus fuit, juniorem Andronicum bello impetiit, quod haud multo post sopitum, pace inter utrumque Principem composita, ac *Michaëlis Afanis*, Alexandri (c) Regis filii, cum *Maria Palæologa* Imperatoris filia, nuptiis firmata. Controversiam præterea exercuit cum *Belauro* (d) parvo, qui oppida nonnulla invaserat. Sed & Michaëlis Strascimiri Regis ex priore cum Neda conjugio editos filios *Sismanum* & *Joannem* exagittavit, quorum Joannes in Servie Regis aulam cum matre concesserat: Sismanus vero ex Tartaria post Andronici junioris mortem, Constantinopolim venerat. Quum enim missis ad
Joan-

a Male apud Cangium, *Theoderam*. Cantacuzen. lib. 2. cap. 26. Invenite vete Byzantio accipiuntur literæ, duos Mœforum Dynastas, Raxinam protovesiarium & Philippum Logothetam, reginam suam, defuncti Michaelis uxorem, & cralis Stephani materrem, *δύο δὲ αὐτῶν ἔσονται*, regno per seditionem expulsi; nam cum liberis ad Crælem suæ filium se contulit, *πρὸς αὐτὸν δὲ ἀδελφιδῶν ἔσται*.

b *Consobrinum* vocat Latinus Nicephori Gregoræ interpres lib. 9. c. 13. Cangius vero, ex *Strascimiro fratre Nepem Michaelis* quendam Regis.

c Cantacuzen. l. 2. c. 34. Imperator rebus omnibus ad filia nuptias preparatis & instructis, Byzantio Adrianopolim ad eas ibidem peragendas profectus est. Eodem Rex Mœforum Alexander cum filio Michaële Afane, Rege jam a se nominato venit. *Et mox*. Diebusque octo a Mnesis & Romanis in his sacris nuptialibus consumpsit, die nonn Alexander Rex & Mæth, Imperantis filiam Reginam suam Mariam e gente Palæologorum assumentes, in Mesiam abducentes, multis eam ex Romana nobilitate usque Trinobium pntsequentibus. Niceph. Gregoras l. 11. c. 7. Imperator vero cum Donna uxore Adrianopolim profectus, matrimonium jam pridem promissum, filia sua, quæ annos novem expleverat, Alexandri Mysorum Principis filio data, annum ætatis decimumquintum agenti. Unde firma pax inter Mysos & Romanos constituta est.

d Cantacuz. l. 2. c. 27.

Joannem Palæologum Imp. legatis, Sifmanum sibi tradi (a) sub belli interminatione postulasset, Joanne Sifmanum Bulgarico Principi denegante, pene inter utrumque bellum exortum: Verum eo excedente ac in Ludovici Tarentini Neapolitani Regis aulam transeunte, pristina renovata sunt fœdera. Flagranti (b) deinde Joannem Imp. inter & Cantacuzenum bellis civilibus, Joanni favit, novem ab eo oppida in opis præstitæ mercedem consecutus. Ei pariter controversia fuit cum Stephano Duciano Servix Rege, qui ejus sororem Helenam duxerat. Obiit Alexander secundum Luccarium anno 1350. vel juxta Orbinum anno 1353. Verum Alexandrum usque ad annum 1362. quo Callisto Patriarcha Constantinopolitano in legatione ad Cracœnam Servix defuncto, Philotheus in Sedem Patriarchalem restitutus est, apertis verbis ostendit Jo: Cantacuzenus lib. 4. cap. 50. ubi narrato Callisti obitu, & sepultura, subjungit: „ Dum hæc fierent Imperator „ in urbes ad Pontum Mœsis subjectas duxit: fuit enim illi „ cum Alexandro Mœsorum Rege lis. Et Anchialum quidem „ primo inpetu cepit: Mesembriam vero, in continente ædificata turri ad angustias per quas erat aditus, & ex mari navibus oppugnabat, premebatque incolas non parum, aquæ præfertim penuria; non enim procul ab oppido ex fonte quodam aquabantur. Tunc autem ab exercitu impediti oppidani, aquis & modicis & putidis utebantur. Alexander multis rationibus Imperatorem ab oppugnatione rejicere conatus est: nam & de suis copiis, & de barbaris in Thracia pecunia demulsi urbi submitit auxilium. Quo nullo effectu recedente, (quod Imperator & eos qui intus erant acriter oppugnaret, & eos qui foris succurrebant, fortiter repelleret) belli successu prorsus desperato, missis legatis, cum promissis se facturum omnia quæ Imperator postularet, commovit eum, ut pacem armis anteferet, & sumptus ab eo factos refecit, & pecuniam insuper non exiguam adjecit. Imperator turri everfa, Byzantium se retulit. Audiens „ autem

a Idem l. 3. c. 2.

b Idem. l. 3. c. 66. Spondit Alexander Joanni supplicat contra Cantacuzenum, Si sibi Scenimachi & Zepœne majoresque urbes cum earum præfidiis mercedibus darent: erant autem novem: Zepœna, Cretzimus, Pe:stiza, Saisita Justina, Philippopolis, urbs eximia & ampla: Aëtus, Beadnus, Colonicus.

22 autem Patriarcham (*Callistum*) in legatione mortuum ,
 23 circumspiciebat, quem in Sede Patriarchica locaret, dans ne-
 24 gotium Episcopis, ut de more conventum agentes, & Ec-
 25 clesie Rectorem designantes, super eo certiozem se faceret .
 26 Ubi cunctis placuit Philotheum merito reducendum, & Im-
 27 perator approbavit, in Ecclesiam eum reduxit, & in solio
 28 Patriarche constituit .

XXXV.

Alexandri Regis
 filii *Strafcimirus*,
Afanus, & *Michael*
 Bellum Nicopoli-
 tanum anno 1393.
 g-*sum* .

Cangius de Alexandri Bulgariae Regis uxore & liberis in
 Famil. Dalmat. cap. 7. num. 48. edit. Paris pag. 324. 22 Uxo-
 23 rem primis nuptiis duxerat, cujus nomen & familiam sub-
 24 tuciere Scriptores, ex qua *Michaelem*, & *Strafcimirum* pro-
 25 creavit . At nescio, cujus Judae, quae ob aliquam contro-
 26 versiam eum convenerat, eximia forma captus, Baptismo
 27 prius initiatus, prioreque in castello quodam inclusa, hanc
 28 sibi adjunxit uxorem, ex quo altero matrimonio nati deinde
 29 tres filii *Sifmanus*, *Afan* vel *Afegna*, & tertius, cujus no-
 30 men excidit . Quum illa vero alterum ex priore matri-
 31 monio Alexandri filium veneno sustulisset, ne pari scelere
 32 in alterum grassaretur, *Strafcimirum* cum matre ab aula se-
 33 movit, Vidinensis oppidi praefectura ei demandata . Tam-
 34 etsi istius filii veneno sublatis nomen (*a*) qui haec tra-
 35 didit, haud prodat Orbinus, probabile tamen videtur esse
 36 *Michaelem Afanem*, quem parens Bulgariae Regem coronari
 37 curaverat, cuique *Mariam Palaeologinam* Andronici junio-
 38 ris Imperatoris ex Anna Sabauda filiam uxorem dederat .
 39 Quidam scripsere inter liberos Regnum divisisse Alexan-
 40 drum, ac Vidinum (*b*) cum aliquot adjacentibus Da-
 41 nubio oppidis dedisse *Strafcimiro*: *Prestavam Afani* cum
 42 vicinis Thraciae castellis: ac *Sifmano* denique Ternobum,
 43 Slavizam, Urazam, & Sophiam . *Strafcimirus* vero lon-
 44 gius se ab aula quasi exulem conspicuus, alteriusque pa-
 45 rentis conjugii liberos haud passus sibi praeferrere, ab eo pa-
 46 lam deficit; Regemque Bulgariae se inseribit . At Ludovicus
 47 Hungariae Rex (*c*) ob exortam aliquam controversiam,

22 CON-

^a Orbin. pag. 472.

^b Olim Viminacium .

^c Obiit anno 1382. die 21. Sept. Thuroczius de Ludovic. Rege c. 33. Post haec
 Regnum Bulgariae Sacrae Corona Hungariae subiectum, cum magna potentia intravit:

22 conscripto valido exercitu, in Bulgariam descendens, ex-
 23 pugnatis Strafcimiri ditionibus, captum illum, ac in Hun-
 24 gariam abductum, in Gomnecho seu Gemlecho castello,
 25 quod Zagabrix Archiepiscopi erat, includit, proceri Hun-
 26 garo tradita Vidini praeftura: tandem post duodecen-
 27 nium libertatem Vidinumque consequitur a Ludovico, fide-
 28 litatis in posterum praestito sacramento. Binz porro exti-
 29 tere Strafcimiro filia, quarum altera *Dorothea* Tuvarko
 30 Bosnensi Bano ac Regi nuptum est data. *Sifmanus* Alexandro
 31 patri in Bulgariae Regnum successit. *Marcus* (a) a Phranze
 32 nuncupatur. *Crajevichii* Paulus Jovius, *Cratovichii* vero
 33 cognomen tribuit Leunclavius. De Regni successione bel-
 34 lum ei fuit cum Strafcimiro; praetioque inito, *Afegna* seu
 35 *Afan* Sifmani frater vitam amisit. Inter haec domestica dis-
 36 sidia, Sultanus *Turcorum* Amurates 1. misso in Bulgariam,
 37 Scachia Duce, valido exercitu, maximam Regni partem
 38 occupavit, profligato ac deleto Sifmano. Pace tandem
 39 cum Turcis composita, Sifmanus filiam Amurati uxorem
 40 dedit. Bajazetes deinde Amuratis filius ac successor, quod
 41 Bulgari Regni supererat expugnavit, Sigismundo Imper-
 42 ratore Rege Hungariae frustra de Sultano querente, quod
 43 quum foedus invicem intercederet, Bulgariam Clientela
 44 jure Hungarico Regno obnoxiam invaderet. Quod quidem
 45 dissolvendae paci, infausitoque ad Nicopolim praetio sub
 46 ann. 1396., in quo deletus Christianorum exercitus, oc-
 47 casionem praebuit. Nonnulli Scriptorum Bulgariam in Tur-
 48 corum potestatem venisse volunt sub ann. 1374. ac inter
 49 pra-

& Bodon civitatem capiens, Regnum sibi subiugavit, Principem ipsius nomine
 Sarachimerum, qui se Imperatorem Bulgariae nominabat, capiens & in Hungariam
 transmittens &c.

a Georg. Phtanzen l. 1. c. 18. Andronicus itaque (Joannis Palxologi filius & Ma-
 nuelis frater) 22. Exoculatus ille, occasione oblata, consultisque super ea re animis
 23 quibusdam, & conjugis suae propinquis, & Socero Marco, qui adhuc partem
 24 Bulgariae obtinebat, unacum filio Joanne ad Bajazetem supplicem confugit &c. 25
 26 Nimirum circa ann. 1391. quando Joanne mortuo, *Manuel* filius Imperium initit.
 27 *Laonicus Chalcocondylas* l. 2. p. 41. pro Sifmano & Marco, eum appellat *Myrxam* &
 28 *Mefior*: additque: 29 Myrxas hic concubens in ipso cum pellice, filios spurcos ex
 30 31 tulit non paucos in Dacia. Hinc mortuo Myrxa, nascabantur frequenter alii
 32 Dacorum Duces, qui usque ad hoc tempus in Regno durarunt. 33. Causam vero
 34 belli a Bajazete adversus illum moti, hanc refert. 35. Contra istum Myrxam Bajazites
 36 crimini datus, quod prius incipiens bellum, socia arma junxisset Sigismundo Ro-
 37 manorum Imperatori, cum exercitu profectus est &c.

„ præliandum Sifmanum interfectum . Scribunt alii , Sifmano
 „ a Bajazete in prælio capto , quo vitam parenti fervaret ,
 „ filium Mahometanam religionem amplexum : quem postea
 „ variis in bellis exercituum , sed & Provinciarum Præfectura
 „ donavit Sultanus . Habuit præterea Sifmanus filiam , Andro-
 „ nico Palæologo , Joannis Imperatoris filio primogenito ,
 „ nuptam . Videtur porro scribere Laonicus , Sifmanum Ju-
 „ dæam illam , cujus supra meminimus , uxorem duxisse ,
 „ quod alii parenti adscribunt . *Mariam* Lazari Servizæ Des-
 „ potæ filiam Sifmano uxorem fuisse , tradit Luccarius : ex
 „ hacque natam filiam , quam Andronico Palæologo matri-
 „ monio copulavit : ex qua quidem contracta affinitate Sifma-
 „ nus Andronici consilia adjuvit , quum parentem aliquandiu
 „ Constantinopoli detinuit , Bulgaris militibus commissa illius
 „ custodia „ . Hæcenus Cangius : qui sicuti in anno obitus
 „ Regis Alexandri erravit , errantes scriptores secutus ; ita non
 „ minus deceptus est tum in enumeratione filiorum Alexandri
 „ tum in epocha belli a Bajazete adversus Sifmanum Alexandri
 „ filium ad Nicopolim anno (ut inquit) 1396. commissi .

Non sum nescius , Thuroczium in Sigismundo Imp. &
 Hungariæ Rege cap. 8. p. 126. id prælium ad *annum Cbr. 1396.*
 referre , *Regni Sigismundi decimum* , circa *festum S. Michae-*
lis Archangeli , hoc est , circa diem 29. Septembris . Bonfinius
 quoque Decad. 3. lib. 2. „ Salutis (inquit) anno nonagesimo
 „ sexto supra tredecies centenum , promulgata belli fama ,
 „ delectus maximus habetur . *Ex infra* . coacto igitur exercitu ,
 „ comparatisque rebus omnibus , quæ bello usui forent , ex
 „ Hungaria in Rassiã , quæ in superiore Mysia continetur ,
 „ castra movet . . . At ubi in Bulgariã , quæ in inferiore My-
 „ sia continetur , descensum est , Oristuni & Budinum , non-
 „ nullaque alia castella Turcorum firmata præsidii multo fan-
 „ guine expugnata . Kalendis Octobris ad majorem Nicopolim
 „ Sigismundus castra movit : ab una Istri ripa major , ab alte-
 „ ra minor Nicopolis est sita ; hæc Trajani , Hadriani illa vi-
 „ storiz monumentum , ut quorundam est opinio „ . Et
 „ narrata Gallorum cæde , subdit . „ Turcus cæso Gallo a tergo
 „ instat ; palantes Hungari fugiunt : magna in fuga cædes pa-
 „ trata : defatigatus e cæde hostis , ad capturam & quæstum
 „ se

se cognoverit : maximus captivorum fit numerus : quin etiam Sigisfinundus quoque , qui cœli ruinam paulo ante contemserat , in manum hostium pervenisset , nisi parva cymba Danubium trajecisset . In hoc prælio viginti millia Christianorum cecidere : ex Turcis sexaginta millia desiderata . Trajecto Danubio , reformidato Hungarorum impetu ob rem male gestam , in Thraciam Constantinopolim Rex effugit : inde navigavit Rhodum ; & Ægæum Joniumque pelagus emensus , in Dalmatiam , lustrataque Dalmatiæ ora , in Croatiam venit .

Verum Annales Turcici , *Nicopolim* quidem a Bajazite expugnatam produunt anno Hegiræ 794. inchoato die 19. Nov. anni Chr. 1391. *Bellum* autem ab eodem Bajazite cum Hungaris & Dacis aliisque Christianis ad *Nicopolim* commissum referunt ad annum Hegiræ 796. inchoatum die 6. Nov. anni Chr. 1393. Ita habent & Arabici Annales . Leunclavius quoque in *Annal. Turcic.* edit. Paris. pag. 318. ,, Rex Ungarorum cum exercitu ad *Nigebolim* , (*Nicopolim*) accessit ; eo Bajazites cognito , soluta Constantinopolis obsidione , recta *Nigebolim* suos ducit . Ad hostem ubi perventum fuisset , multoties levibus præliis , atque etiam acie non nunquam juxta dimicatum inter utrosque . Tandem nocturna impressione Christianos adortus , adeo repentino & inopinato impetu exterruit , ut eorum plerique in Danubium præcipitare se cogerentur , & in ipso flumine magno numero submersi perirent , reliqui foedam semet in fugam conjicerent . Factum hoc anno (Hegiræ) 794. Christi 1393.

Georgius Phranzes *Protovestiarius* histor. lib. 1. cap.19. annum quo hæc acta sint , notat mundi quidem 6900. Christi vero 1392. nisi mendum sit in notis arithmeticis : fortasse enim pro *anno mundi 6900. Christi 1402.* [qui certe error est manifestus) aut olim legebatur , aut reponi debet *ann. mundi 6901. Christi 1393.* sic autem scribit : ,, Bajazetes Bulgariam invadit , partemque non minimam sibi subdit . Sigismundus Germaniæ Rex , ubi super ea re nuncium accepit , legationem mittit , cujus summa hæc fuit : non videri ex justitia , quum sint amici , ipsam Bulgariæ manum injicere ; jus pro-

Tom. V. B b

,, vin-

,, vinciz illius ad Regni sui jura pertinere . Bajazetes Legato
 ,, responsum non reddidit; sed manu apprehensum, in do-
 ,, mum amplam, omni genere armorum bellicorum bene di-
 ,, spositorum præparatorumque refertam, deduxit. Tum sic
 ,, virum compellavit: Renuncia Domino & Regi tuo, jus
 ,, meum & administrationem quam habeo in Bulgaria, hæc
 ,, arma & hunc apparatusum esse, quem vidisti. Sigismundus
 ,, hæc a Legato audiens, & ex iis arrogantes Ameræ spiritus
 ,, facile conjiciens, præcipuo quodam dolore angitur, ac sine
 ,, cunctatione exercitum è conductitiis non contemnendum
 ,, conscribit: suos item armat: multos præterea Principes suo
 ,, ipsorum sumptu secum militatum invitat. Graditur nobilis
 ,, exercitus maxima cum lætitia, generosi animi & virilitatis
 ,, plenus. Omnia Turcorum Castellæ præsidaria capit, subji-
 ,, cit, diripit, evertit, veluti quum flamma in segetem, aut
 ,, aridam silvam furentibus austris incidit: idque donec Nico-
 ,, polim perventum est. Sigismundus nihilominus aliunde
 ,, Bajazetem bello laceffere cupiens, occulte Legatum ad Ma-
 ,, nuelem & ad alios (a) Principes, de quibus supra men-
 ,, tio habita, mittit, uti sese ad hostem Fidei Christianæ fundi-
 ,, tus, si possit, extinguendum instruant atque comparent.
 ,, Illi tempus aptum, ut terra sitiens aquas è cælo, expectan-
 ,, tes, Legatum lætabundi excipiunt, bello necessaria clande-
 ,, stine provident. Bajazetes infesto Sigismundi adventu com-
 ,, perto cruciatur animi, nec metu caret. Copias suas celeri-
 ,, ter contrahere & armare instat: hostibus obviam procedit.
 ,, Exercitibus jam propinquis, Germani & Galli pugnam pri-
 ,, mi cient. Verum ex illorum imprudentia & levitate Chri-
 ,, stiana res labefactata est, & exercitus universus dissipatus
 ,, periit. Fugiebant sine respectu: multos Turci in fuga pe-
 ,, rimebant, multos capiebant. Nec obscuro solum & grega-
 ,, rii milites, sed etiam illustres, honorati, & nobiles amissa
 ,, libertate adducebantur magno numero, in quibus Dux Bur-
 ,, gundiæ, Comes Abersiæ, & magnus Architrictinus Regis
 ,, Franciæ. Vix etiam & summa ope Rex Sigismundus cum
 ,, Ma-

a Theodorum scilicet Manuelis fratrem, & Constantinum Dragum, & Serviz
 Despotam Stephanum, & Paulum Manimonam Mosembasia in Peloponneso Guber-
 natores.

33 Magistro Ordinis Rhodiensium, qui Crucem pro insigni ge-
 33 stant, navigiolo invento, & Istro trajecto, salutem expedi-
 33 verunt. Ameras omnibus impedimentis & sarcinis acquisi-
 33 tis, tamque admirabilem victoriam præter opinionem con-
 33 secutus, gloria & lætitia redundavit. At enim videns Ma-
 33 nuelem, cæterosque Principes, de quibus supra, conven-
 33 tis non stetit, ut se sequerentur, & doctus de omnibus,
 33 quæ adversus se deliberassent, bellum grave indixit, & an-
 33 no (a) Mundi 6900. Christi 1392. urbi terra marique
 33 obsidione admota, omnimodis eam longo tempore oppu-
 33 gnavit. Quum eo cum exercitu pergeret, terram Byzan-
 33 tinam singulasque regiones gravissima vastitate afflixit: sub-
 33 urbanaque omnia diripuit. Et quoniam Urbis oppugnatio
 33 parum procedebat, reversus est domum, singulisque annis
 33 misit exercitus, obsidionemque illam toto decennio conti-
 33 nuavit. Nimirum usque ad annum circiter 1401. quo in
 Orientem progressus, a Temire Tartarorum Rege fusus ca-
 ptusque fuit mense Julio die 28. anno Chr. 1402. Hegiræ 804.
 uti idem Phranzes scribit cap. 22. ineunte, qui seipsum cap. 21.
 extremo natum ait anno Mundi 6909. Chr. 1401. die Augusti
 trigesimo, a decimo autem anno post nongentesimum, usque
 ad octogesimum sextum, idest usque ad ann. Chr. 1478. quæ
 ex multis præcipua evenerunt, & memoria digna visæ sunt,
 perscripturum se pollicetur. Colophon enim ipsius Chronico
 (uti ad calcem historię habet) impositus est anno ab orbe con-
 dito 6985. Christi 1477. Martii vigesimo nono, Indictione
 (b) undecima.

Atque hæc de epocha belli Nicopolitani. Ad filios vero
 Alexandri Bulgaricæ Regis quod spectat, Laonicus Chalcocon-
 dylas, illos si non in tota Bulgaria, at saltem in Dacia seu Va-
 lachia, usque ad annum Christi 1462. regnasse perhibet. Sic
 enim scribit lib. 2. pag. 36. Interim autem nunciatum est
 33 Pajaziti, Pannonæ, Duce Sigismundo Ρωμαίων Βασιλέως

B b 2

33 ἢ αὐ-

XXXVI.

Qui post Alexan-
 drum Bulgaricæ Re-
 gem regnarunt,
 Myxas, Dranles,
 & alii, Daciam seu
 Valachiam tenuer-
 unt usque ad ann.
 1462.

a Vide supra de hoc anno. Leunclavius ad annum Hegiræ 794. Hoc bello
 33 (ad Nicopolim) confectus, rursus in Constantinum (leg. Constantinopolim) re-
 33 versus convertit. Sed composita pax fuit, ea conditione, ut Isthm. Constantinopolis
 33 maneret, Gildizunis Chausi subditi jus haberent vicum unum inhabitandi.

b Legendum, Indictione decima, inchoata a kalendis Septembris anni Christi
 1476. quæ die Martii 29. in cursu erat.

22 *ἢ ἀυτοκράτορος*, Romanorum Rege (a) & Imperatore, &
 23 Gallos, Germanosque non paucos in unum collectos, bel-
 24 lum ipsi inferre decrevisse: jamque Istrum transire parare,
 25 allectis & (b) Dacis, hominum genere non ignobili, qui
 26 viæ sint duces, exercitumque ducant in hostilem regio-
 27 nem 28. Deinde clade Christianorum ad Nicopolim descrip-
 28 ptæ subjungit alteram expeditionem a Bajazite adversus *Myr-*
 29 *xam*, quem *Dacorum Principem* vocant, susceptam. 30. Postea
 31 Bajazites [inquit pag. 40., idest, post cladem Nicopolita-
 32 nam, quam Christianis intulerat] missis exercitibus, Pan-
 33 noniam, & Pannodaciam [al. *Pgonodaciam*] vastabat. Tem-
 34 pore autem aliquantulo interpolito, bellum Myrxæ (c) Da-
 35 ciæ Duci intulit, crimini ei dans, quod prior adjungens se
 36 Pannonibus, contra se bellum gesserit 37. Additque in co-
 37 prælio Myrxam fortiter se gessisse, ita ut Bajazitem, ad sua se
 38 recipere compulerit. 39. Contra Istrum Myrxam [pag. 41.]
 40 Pajazites crimini dans, quod prior incipiens bellum, so-
 41 cia arma junxisset Sigismundo *Ραυζιλιου αυτοκράτορι* Roma-
 42 norum Imperatori, cum exercitu profectus est. Trajecto
 43 Istro porro progressus, prædam mancipiorum multam ex
 44 ista regione rapiebat. Myrxas collecta manu non modica
 45 suorum, quando obviam procederet hosti, præliumque
 46 committeret, nullo modo consultabat. Uxores & liberos in
 47 montem Prafobum [idest *Hæmum*] deponens, sequebatur Pa-
 48 jazites exercitum per glandiferas istius regionis silvas, quæ
 49 quum plurimæ ibi sint, regionem ambiunt, adeo ut eam
 50 difficilem accessu hostibus præstent, aptaque haud faci-
 51 lem. Myrxas sequens Pajazitis exercitum, insignia virtutis
 52 opera faciebat, impigre cum hostibus manus conferens, si-
 53 cuba

a Latinus Interpres 22. Romanorum Casate & Imperatore 22. minus recte. Fal-
 situr etiam Laonicus, dum ad annum 1391. quo bellum Nicopolitanum gestum est,
 Sigismundum vocat Romanorum Regem & Imperatorem. Nam Imperator nos ante
 annum 1411. creatus est.

b Latinus Interpres ad ea Laonici verba pag. 38. 22. Sigismundus quoque se ad
 23. bellum parabat, conscribens exercitum ex Germanis, quoscumque potuit, mer-
 24. cede conduens. Quum jam ad bellum foret instructus, assumptisque Pannonia
 25. bus & Dacis (qui & Valachi) qui, triera mensurarent, restia per Istrum contra
 26. Pajazitem copias duxit 28. Ad ea, inquam, Laonici verba de *Dacis*, addit de
 suo: *Qui & Valachi*. Recte tamen Dacos pro Valachis accepit, juxta mentem Lau-
 nici.

c Lat. Interpres addit: *Nistri Marcum vocant*,

„ cubi avulsi erant ab reliquo exercitu, aut sicubi frumentatum,
 „ aut ad prædas pecoris agendas se convertissent. Et in hunc
 „ modum sequens hostilem exercitum, magna audacia fretus,
 „ ex aperto cum hoste conflixit. Ajunt, Myrxam transeunti
 „ exercitui graviter inflitisse: quumque stare in loco admo-
 „ dum difficili, hostilem exercitum adortus est, nec cessavit
 „ hostem fortiter mactare. Ibi Brenezes Regius Minister,
 „ quum bonum dedisset consilium, videlicet ut castra eo loci
 „ communirent, mali liberationem invenerunt. Pajazites,
 „ sicut consuluerat Brenezes, eo loci castra metatus est, &
 „ quiete per eum diem exercitum recreavit. Postera autem
 „ die exercitum, quam potuit tutissime transmissio Istro, in
 „ suam regionem reduxit. In hunc modum exercitus, quem
 „ contra Dacos duxerat, domum reversus est. Demum
 „ narrata Bajazitis Turcorum Regis infausta adversus Temirem
 „ Tartarorum Regem expeditione, in qua ipse Bajazites, fuso
 „ profligatoque ejus exercitu, die 28. Julii anno 1402. captus
 „ est, & post octo menses interiit, ad filiorum ejusdem Bajazi-
 „ tis altercationes de regno capeffendo describendas progreditur
 „ lib. 4. incunte, sic scribens: „ Ut primum Musulmanes
 „ (a) regnare cœpit, *Moses* (b) qui dimissus erat a Rege
 „ Temire, mari advehebatur ad patriam regionem. Adve-
 „ niens autem ad Homiris (c) filios, Musulmanis hostes,
 „ quia loca arma contulerat cum Jesu, (d) accedens quo-
 „ que Sinopem & Castamonem, & hinc in Daciam, transmis-
 „ so Euxino Ponto, perveniens, ad colloquium cum *Myrxæ*
 „ Dacia (e) præfecto venit, *ἐπὶ Μύρξῳ τῶν Δακίης ἡγεμό-
 „ να*. Inter cetera vero talis erat Mosis petitio: si ejus auxi-
 „ lio adjutus Rex crearetur, se daturum ei reditus magnos in
 „ Europa, & assignaturum regionem non modicam: erat
 „ enim Græcorum hostis: præterea Byzantiæ, filium Myrxæ
 „ susceperunt, promiseruntque se huic, & Musulmani Re-
 „ gnæ tradituros. Myrxas quidem Mosen benigne lubenti-
 „ que

a *Salimanus* scilicet, seu *Salomon*. Sic enim Arabes & Turci *Salomani* nomina
 offerunt.

b Turcis, *Musa* vocatur.

c Qui Caramaniam sive Ciliciam tenebant.

d *Ista* Turcis, unus scilicet ex Bajaziti filiis. Ita *Jesum* vocant.
 Lat. Interpretes addit de suo: *Dacia que est servia: perpetam*.

33 que animo excipiebat, eique victum & necessaria promptif-
 33 sime suppeditabat; eidem quoque exercitum dedit. Quum
 33 autem undique ad hunc confluerent ex Europa quotquot
 33 infensi erant Musulmani (aberat enim, in Asia agens) quia
 33 non satis digne ab ipso tractarentur, expeditionem sumisit
 33 contra fratrem, assumtis quotquot convenerant. Habuit
 33 & Dacorum exercitum magnum, quum prius Tanum (a) co-
 33 rum Ducem sibi conciliaffet, *πιστοποίησε αὐτῷ ἔταρον* (al.
 33 *ὕπνου*) *τῷ Δακῶν ἡγεμόνος*. His copiis instructus, Europam
 33 subegit, & Adrianopolim, quæ Regni sedes est, profectus,
 33 ibi Rex declaratus est 33. Mox refert prælium a Mose cum
 33 fratre Musulmano seu Solimano commissum, in quo Solima-
 33 nus victor exiit: 33 Moses enim habebat Dacos, Triballos,
 33 & Stephanum Eleazari filium 33. Sed Stephanus, exercitu
 33 in ordine explicato, [ut pactus erat cum Græcorum Impe-
 33 ratore & Solimano] turpiter transfugerat Byzantium. Moses
 33 igitur a fratre in prælio victus, 33 Venit in regionem Istro ad-
 33 jacentem, & conversatus cum Myrdano (b) Daciæ Re-
 33 gis, *Μυρδάνῳ τῷ Δακίᾳς ἡγεμόνι*, cum quo antea inter-
 33 venerat familiaritas, moratus est juxta Hænum, alium ex
 33 alio subinde locum mutans 33. Tandem deficientibus a So-
 33 limano ad Mosen Turcis, dum Solimanus Byzantium fugiens
 33 contenderet, comprehensus & ad Mosen adductus; ab ipso
 33 statim necari iustus est anno circiter Christi 1411. Hegiræ
 33 Mahometanæ 813. Itaque juxta Chalcocondylam, *Myrxæ* Ale-
 33 xandri Bulgariæ Regis filius, saltem usque ad ann. Chr. 1410.
 33 in vivis erat. Nisi dicamus, *Myrxam* illum, a quo Sultanus
 33 Moses exceptus fuit, quique usque ad annum Chr. 1410. Da-
 33 cis sive Bulgaris & Valachis præerat, non Alexandri filium fuisse,
 33 sed ex filio nepotem. Nam *Myrxam* patrem Bajazites
 33 Amuratis filius post eam, quum supra narravi, adversus Si-
 33 gismundum Hungariæ Regem expeditionem, Bulgarico Re-
 33 gno exuisse dicitur, eodem Chalcocondyla lib. 5. pag. 133.
 33 teste,

a Al. *Tanuu*. Lat. Interpres in margine: *Alii etiam Danum vocant, & Daam*
Valachia Principem.

b Lat. Interpres in margine: *Dano vel Danao, Taine, Myrxæ filio.* Fallitur,
Dannus enim Majarumpis filius dicitur a Laonico appellatur: & ex Myrxæ Duce,
post ejusdem Myrxæ morteⁿ aut abdicationem, dicitur Principatum Daciæ advesus
Dracum Myrxæ filium suscepisse.

teste, his verbis : „ Hujus enim patrem [Depanis scilicet ,
 quem Albani sub Amurate Secundo, Mechmetis filio, Baza-
 zitis Primi nepote, sibi Ducem & Principem elegerunt :]
 „ Hujus, inquam, patrem quem eiecisset è sua regione Paja-
 „ zites Anuratis filius, exactis quoque Myrxa, & Canino-
 „ rum Principe, nec non aliis Ducibus plurimis, illa regione
 „ potitus est „. Ac propterea extincto etiam Myrxa juniore,
 senioris filio, qui anno Christi 1410. [ut modo dicebam] in
 vivis erat, Dracules primum, deinde Danus seu Tanus Myfis
 Dacisque præfecti sunt, quemadmodum idem Chalcocondylas
 lib. 5. pag. 138. subjungit. „ Pannonæ, Duce Cloniate,
 „ [idest Joanne Huniade] profecti sunt in Daciam, & Du-
 „ cem Danum nomine regioni præfecerunt, Dacosque ei ob-
 „ temperare jusserunt. Danus igitur, expulso Dracule, qui
 „ ad Januas [idest ad Sultanum Anuratem Secundum] con-
 „ fugerat, Daciam obtinuit, omnesque Draculis propinquos
 „ & necessarios, ubicumque aliquem supersitem accipiebat,
 „ peremit. Hi Duces traduntur fuisse filii nothi, qui Myrxa
 „ nati sunt : & quosdam horum, quum putarentur esse Myr-
 „ xa filii, ab regionis incolis genere opibusque plurimum
 „ pollentibus, in Daciæ Ducatum subvectos esse : quasi Da-
 „ cis plurimum conduceret, si illi in ea regione præsent, re-
 „ runique summa potirentur : quorum unum atque alterum
 „ percunctando, cognovi genus & parentes : verum nomina
 „ eorum non omnibus significabo. Danus ea tempestate a
 „ Pannonibus in Dacorum Principatum collocatus, Daciam
 „ tenuit, & deinceps Pannonæ acerrime coluit. Quum autem
 „ inquietaretur subinde ab Regis Ducibus prope Istrum col-
 „ locatis, qui clam ipsius regionem populationibus divexa-
 „ bant, missis Legatis ad Regem, pacem oravit, quam laud
 „ gravatim consecutus est, hac tamen conditione, ut quo-
 „ tannis Regi, tributi nomine, daret tria millia sagittarum,
 „ & clypeorum quatuor millia. Daciæ res ita ordinans, quem-
 „ admodum sibi commodissime fore rebatur, eam pulchre
 „ imperio rexit. Legatum ire jussit ad Pogdaniæ nigra Prin-
 „ cipem, cum quo pacem fecit, cui etiam affinitas juncta est,
 „ qua excitus, cum enixe adjuvit in bello, quod cum Dracu-
 „ le gessit. Daciæ Principatus in hunc modum ab novo Prin-
 „ cipe

,, cipe reformatus & instructus est,, . Amurates Mechmetis
 filius, qui patre anno Hegiræ 824. Chr. 1421. defuncto suc-
 cecit, Draculis partes suscepit. Laonicus lib. 6. ineunte pa-
 gin. 149. ,, Amurates, Mechmetis filius, post expeditionem,
 ,, quam contra Caramanum sumserat, bellum Dacis intulit,
 ,, volens Draculis filium suo restituere Principatui,, . Draculis
 filium appellat ipsum *Draculem*: qui suo restitutus Principa-
 tui, adversus Sultanum Amuratem anno 1444. in bello ad Var-
 nani partes Hungarorum secutus est. Idem Laonicus de famo-
 so illo bello, in quo Hungari victi, & Rex Ladislaus unacum
 Juliano Cæsario Cardinali captus fuit, lib. 6. pag. 171. ,, Ad-
 ,, hibuerunt Pannonones in belli societatem Dacos & Draculem
 ,, Myrxæ (a) filium, qui ipse aderat promptus & auxilia-
 ,, ris ad id bellum, offerens decem millia Equitum,, . Et
 lib. 7. pag. 178. ,, Ceciderunt ibidem & alij boni viri complu-
 ,, res, Daci etiam aliquot desiderati sunt. Joannes (*Hunia-*
 ,, *des*) quum ad Istrum venisset, exercituluque traduxisset,
 ,, dispersi sunt milites. Quum ipse stipatus paucis incederet,
 ,, captus est ab suo hoste Dracule Dacorum Principe. Nam,
 ,, Choniates (*Huniades*) antea huic inter Pannonones adversa-
 ,, tus erat in conspectu Regis Uladislai: & iter faciens ex Dacia
 ,, & Istrum trajiciens cum copiis, urbes ejus diripiebat.
 ,, Præterea detulit eum apud Regem Uladislau, quasi favore-
 ,, ret Turcis, & res Amuratis sedulo adjuvaret, subinde Pan-
 ,, nonum consilia iis significando. Verum Dracules in eum ir-
 ,, ruit ira percitus, quasi eum interfectorus: sed pecunia tan-
 ,, tum effecit, ut incolumis dimitteretur, & inviolatus.
 ,, Quum autem iret per Daciam, captus est ab Dracule, a quo
 ,, in carcerem conjectus est, eum ulcisci in animum quum in-
 ,, duxisset. Pannonones in patriam reversi, quum accepissent
 ,, Joannem esse captum, id grave & intolerandum judicabant.
 ,, Haud enim ferendum censebatur, ut vir Pannonius & in di-
 ,, gnitate collocatus, ab Dracule caperetur. Quapropter mife-
 ,, runt legatos, qui juberent, ut dimitteret Joannem; sin-
 ,, minus, sciat, nos eum pro hoste habituros, & cum univer-
 ,, sis copiis nostris contra ipsum profecturos. Hæc quum nun-
 ,, ciarentur a Pannonibus, sibi suisque metuens Dracules, ne
 ,, quid,

a Lat. Interpret. *Myrxæ* sive *Marci filium*.

„ quid furiosus consultarent, & hostiliter accedentes, vi-
 „ rum vi eriperent, Choniatem dimittere decrevit: benigne
 „ que eum tractans, haud cessavit eum comitari per Prafo-
 „ bum, Ardelium (a) usque ad Pannonos. Draculem autem
 „ haud multo post Choniatos, quum expeditionem pro Dano
 „ Daciæ principe suscepit, una cum filio perenit. Nam con-
 „ scripto exercitu, Danum Masarampis filium in Daciam re-
 „ ducere parabat. At Dracules una cum filio repugnare hosti-
 „ bus statuebat: & præparabantur ambo ad prælium, & jam
 „ ille descenderat in aciem. Quumque acies utrinque instru-
 „ ctæ constitissent, Daci relicto Myrxæ filio, ad Danum ex
 „ acie transfugerant. Qui ubi vidit, se relicto, Dacos transi-
 „ re ad Danum, fugam inibat: quem fuga sibi consulentem
 „ Danus quam fortissime persecutus est, comprehendensque
 „ Draculem unacum filio, utrumque trucidavit „. Danus re-
 „ rum potitus, Joannem Huniadem in bello adversus Amura-
 „ tem anno 1448. suscepto, adjuvit. Laonicus lib. 7. pag. 189.
 „ Dextrum cornu tenere Pannonum præfecti, necnon pa-
 „ truales Choniatis, Secules, & Eiloces, & Megalufes. Me-
 „ diam aciem curabat Choniatos cum Bitezidis militibus, &
 „ Ardelii exercitu. Sinistro cornu præfuit Danus, Choniatis
 „ amicus, quem in Daciæ principatum produxit, odio Dracu-
 „ lis, quem Daciæ principatu deturbavit, & in ejus locum
 „ substituit Danum, cui Dacos parere jussit: hunc in id bel-
 „ lum secuta erant octo millia Dacorum „. Succubere Hungari
 „ & Daci. Quamobrem iidem Daci, missis ad Amuratem
 „ legatis, [ut prosequitur Laonicus pag. 194.] a Pannonibus de-
 „ fecerunt: quumque ad januas Sultani venissent, ejus jussu, a
 „ Turcis circumdati, omnes ad unum sunt trucidati. Tum vero
 „ *Uladus* [al. *Bladus*, idest *Uladislaus*] *Draculis* filius, principa-
 „ tum Daciæ obtinuit. Laonicus narrata Trapezuntini Imperii
 „ expugnatione a *Mechmete* Amuratis filio anno Heg. 865. Chri-
 „ sti 1461. facta, de eodem Sultano *Mechmete* lib. 1x. pag. 265.
 „ sic scribit: „ Ea autem quæ sequebatur hieme, in regni sede
 „ manens, vocabat *Bladum*, *Draculis* filium, Ducem Daciæ.
 „ Nam hujus fratrem juniorem apud se habebat, eoque per
 „ *Tom. V.* C c „ ano-

• Transylvaniam scilicet.

22 amorem turpiter abutebatur, & in suum convictum adhibe-
 23 bat. *Et post pauca*. Verum haud multo post, pueri hujus
 24 fratri, quem Bladum nominant, Daciae principatum Rex (a)
 25 permisit. Opera igitur Regis adjutus, accedens Bladus,
 26 Draculus filius, principatum Daciae occupavit. Cetera
 27 de Bladi defectione, motoque adversus eum a Sultano Mech-
 28 metete bello: & quomodo *Dracules*, junior frater (b) Bla-
 29 di, Dacos quum ad defectionem a fratre sollicitasset; hi
 30 in unum congregati, decreverunt utilius esse & consultius
 31 obtemperare Draculi potius, quam Blado principi. Euntes
 32 igitur paulatim ad Draculem juniorem Bladi fratrem colli-
 33 gebantur. Quod ubi acceperunt reliqui, & ipsi ad fratrem
 34 ejus Draculem transitionem fecere. Exinde contracto exer-
 35 citu haud contemnendo, & adducto simul regio [*Turlico*]
 36 exercitu, Ducatum & regionem in ditionis Regis (*Mech-*
 37 *metis*) redigebat. Bladus cognito Dacos ad fratrem confu-
 38 gisse, quum sciret omnia frustra tentari, quod antea suo-
 39 rum fecisset caedem, in Pannoniam abiit. Verba haec sunt
 40 Laonici extremo libro nono: qui addit ineunte libro decimo:
 41 Expeditio Regis (*Sultani scilicet Mahometis*) in Dacos
 42 hunc finem habuit. Bladus, fratre Dracule accedente, &
 43 Daciam subigente, ad Pannones se recepit. Pannones,
 44 quorum propinquos & consanguineos in Dacia crudeliter
 45 peremerat, capitis eum coram suo Rege Matthia Choniatis
 46 filio acquisiverunt, quum sententiam contra ipsum protu-
 47 lissent

a Mechmetes scilicet seu Mahometus, Turcorum Sultanus, qui Amurati patri an-
 no 1450. defuncto successit, & anno 1453. Constantinopolim cepit, & anno 1461.
 Trapezunte expugnata, Davidem Imperatorem unacum filiis & patruale Byzantium
 adductum necevit, filia ejus in suum cubiculum accersita. Laonicus lib. 9. pag. 165.

b Notavi supra ex Georg. Reyherstorff Transylvano in Chorographia Molda-
 via *Mirzam* nominari ab illo Scriptore, qui appellatur *Dracules*, junior Bladi fra-
 ter. Verba ejus accipe. In Transalpina provincia quidam Mireza, qui (ut ajunt)
 pluribus annis in aula Caesaris Tureatum versatus, & tandem non multis ante an-
 nis, priori illius terrae Vayvoda Vvlad nominato, e medio sublato, autoritate
 Turcarum Caesaris in dominium illius provinciae restitutus est, quem sua crude-
 litate & tyrannide praedecessores Vayvodus ejusdem provinciae multo superare fe-
 runt. Hinc Draculi seu *Myxa* videtur successisse *Stephanus Valachus*, de quo
 Hofmannus ad ann. Chr. 1454. Alios Ungaro Valachiae Vayvodus, ex Montfauconio
 in Palaeographia ibidem recensui. Bzovius ad ann. 1463. Draculem juniorem fratrem
 Bladi, *Joannem* appellat, a quo & Bladum seu Uladislaum interfectum fertur, eun-
 demque Joannem a Rege Hungariae Matthia captum anno 1462. Sed Laonici narratio
 mihi videtur verifimilior.

Baptista. Fol. 2. *De morte prefati Alexandri*. Ita anonymus Interpres Latinus, quisquis is fuerit: piget enim, reliquas ejus Latinas adnotationes referre. Nos hic in gratiam lectoris, quid quæque Picturæ repræsentent, singillatim damus.

Itaque fol. 1. versa pagina, occurrunt tres Imagines. In medio *Joannes Alexander*, crucem Patriarchalem dextera gestans, in capite diadema Imperiale: supra caput *Angelus* cælo descendens & coronam ei imponens, cum epigraphe, ΑΓΓΛ̄ ΓΝ̄, *Angelus Domini*. A dextris, *Jesus Christus* capite radiato in volumine scribens, cum epigraphe, ῙC Χ̄C, *Jesus Christus*: & superius: ῙC Χ̄C ῩΡ̄Z ῩΡ̄ΕΜ̄ Η̄ῩΡ̄ Β̄ῩΝ̄Β̄ΙΗ̄, *Jesus Christus Rex Regum, & Rex Æternus*. A sinistris, *Constantinus Manasses*, capite item radiato, in volumine scribens, cum epigraphe ᾹΒ̄Τ̄Ο̄Π̄Η̄C̄Ε̄ῩZ Μ̄ΑΝ̄ΑΧ̄Η̄, *Annalium scriptor Manasses*. In capite pagina: ῙΩ̄ᾹΝ̄Z ᾹΔ̄Ε̄ZᾹΝ̄Ρ̄Z Β̄Ζ̄Χ̄Ᾱ Β̄ΑΒ̄Ε̄Ρ̄Ε̄Ν̄ ῩΡ̄Z Η̄ ΣΑΜ̄ΟΔ̄Ρ̄Z Μ̄Ε̄Ῡ Β̄C̄Μ̄Ε̄ ΛΑΓΑΡ̄ΟΜ̄ Η̄ ΓΡ̄ΕΚΟΜ̄, *Joannes Alexander in Christo Deo fidelis Rex & Monarcha omnium Bulgarorum & Græcorum*.

Fol. 2. *Joannes (a) Asen*, Alexandri Regis filius, mortuus in Feretro jacens: ad pedes *Angelus*: ad latus, *Rex* pater, & *Regina* mater; ad caput, *Archiepiscopus*, cum *Episcopo*, *Presbyteris* & *Diaconis*, exequias ejus celebrans. Supra, *Angelus* animam ipsius in cælum ferens. Ibid. versa pagina, *Joannes Asen* in cælum receptus, inter Sanctos & Angelos, a Christo Domino in Cathedra sedente manu manum apprehendente, clementer excipitur. Fol. 7. a tergo, *Jesus Christus Adamum creat*. Fol. 10. *Eva* a serpente decepta, *Adamo* pomum præbet. Fol. 11. *Jesus Christus Adamum & Evam arguit*. *Angelus* illos e *Paradiso* expellit. Fol. 13. a tergo, *Noc cum filiis & uxoribus*, & *Arca*. Fol. 14. a tergo *Turris Babelica*, & *linguarum confusio*. Fol. 18. *Reges Belus, Semiramis, Sesostris*. . Fol. 19: tergo. *Sardanapalus* Rex Assyriorum. Fol. 24. *Reges Nabuchodonosor, Balthassar, Darius, Cyrus*. Fol. 27. *Reges Cambyfes, Gyges, Darius*. Fol. 28. *Reges Alexander Macedo, Ptolemæus*. Fol. 28. t. *Cleopatra*,
Pto.

* Latinus interpres oscitanter notat: *de morte prefati Alexandri*; non enim mortuus depingitur Alexander Rex, sed ejus filius junior *Jos Asen*.

Ptolemæus Philadelphus. Fol. 32. t. *Moses, Josue Nave*. Fol. 40. tergo, *Alexander Helenam rapit*. Fol. 41. *Trojanum bellum*. Fol. 62. *Paris, & Helena*. A tergo, *Trojæ excidium*. Fol. 66. tergo, *Romulus, Remus, nutrix*. Fol. 67. t. *Romæ ædificatio*. Fol. 75. t. *Sacerdotes Judæorum, Pilatus, Jesus Christus Cruci affixus, a dextris Mater Dei, a sinistris, Jo: Evangelista*. Fol. 76. t. *Tiberius Cæsar, Maria Magdalene, Christus Adamum ab inferis revocat, Jesus Christus in Cælum ascendit*. Fol. 80. *Imp. Claudius, Galba, Nero, Titus, Domitianus*. Fol. 82. t. *Imp. Trajanus, Adrianus, Antoninus, Marcus Antoninus*. Fol. 83. t. *Imp. Commodus, Pertinax, Julianus*. Fol. 84. *Imp. Severus, Antoninus Caracalla*. Fol. 85. *Imp. Diocletianus, Maximianus*. A tergo, *Imp. Constantinus, Concilium Nicænum*. Fol. 89. *Imp. Julianus, Jovinianus, Valens, Gratianus, Valentinianus, Theodosius*. Fol. 90. t. *Imp. Arcadius, Honorius, Theodosius junior*. Fol. 91. t. *Imp. Constantinopolitanus, & Jo: Alexander Rex ab Angelo coronatus*. Fol. 96. t. *Theodosio juniore pomum traditum, & a Theodosio Eudociæ Augustæ, ab hac Paulino Episcopo, & ab hoc demum Imperatori*. Fol. 100. t. *Imp. Marcianus & Leo*. Fol. 102. t. *Imp. Zeno, & Anastasius*. Fol. 105. *Anastasius orthodoxos (a) persequitur*. Fol. 109. t. *Justinianus Imp., Templum sanctæ Sophiæ*. Fol. 113. ter. *Justinus junior*. Fol. 117. *Tiberius, Mauricius, Imp.* Fol. 118. t. *Phocas Imp.* Fol. 122. *obsidio Constantinopolitana*. Fol. 122. t. *Heractius Aug. de Persis ope Deiparæ triumphat*. Fol. 123. t. *Constantinus Pogonatus*. Fol. 124. *Sexta Synodus (b) sub Constantino Pogonato*. Fol. 131. *Phillippicus Bardanes Tiberium Justiniani filium ex æde Deiparæ extractum occidi jubet*. Fol. 136. t. *Leo Isauricus barbaros Constantinopolim obsidentes fundit*. Fol. 139. *Constantinus Copronymus in Templo & sacras Imagines debacchatur*. Fol. 143. *Septima Synodus*. Fol. 145. *Crumas Rex, & Nicephorus Imper.* A tergo, *Crumæ triumphus*. Fol. 146. *Crumæ bellum*. Fol. 147. *Leo Armenius Imp.* Fol. 147. t.

Cru-

^a Male anonymus, pro orthodoxis hæreticos interpretatur, sic: *Persecutio hæreticorum*.

^b Anonymus interpres: „ Apud istum Constantinum Imp. fuit septimo Concilio Patrum sanctorum, & Arce ereticus scilicet condemnatus „ Oskitanter.

Crumas Rex, Leo Armenius Imp. Fol. 150. *Theophilus Imp.* Fol. 156. *Theophilus Imp.* moriturus sacram Deiparæ imaginem a Monacho oblatam colit; *Theodora* uxore adstante. Fol. 163. t. *Bulgarorum Baptismus*. Fol. 166. t. *Rufforum Baptismus*. Fol. 168. *Rex Comanorum*. Fol. 172. t. *Simeon Rex Bulgarorum* triumphat. Fol. 174. ejusdem *Simeonis Regis* bellum. Fol. 175. ejusdem *Simeonis* obitus. *Constantinus & Leo Impp.* Fol. 178. *Rufforum & Bulgarorum* confictus. A tergo, *Rufficum* cum *Bulgaris* bellum sub *Nicephoro Pbca*. *Bulgari* Dorostoli seu *Distræ*, e bello fugientes, sese includunt. Fol. 183. *Joannes Zimifces Imp.* bello adversus *Ruffos* suscepto, *Prethlaba* expugnata, *Borifem* Regem *Bulgarorum* cum duobus filiis capit. *Bassilius Imp.* *Bulgaroſtonus* expeditionem adversus *Bulgaros* suscipit. A tergo, ejusdem *Bassili* Augusti cum *Samuele* *Bulgarorum* Rege confictus. *Samuele* mortuo, *Bassilius Imp.*, moto adversus *Gabrielem Romanum*, & *Joc Bladistlavum* illius successores bello, *Bulgariam* subigit. Fol. 188. t. *Romanus Argyropulus* suffocatur. *Michael Paphlago* ducta *Zoe* Augusta imperat. Fol. 204. t. Imperatores *Græcorum* *Michael Paphlago*, *Constantinus Monomachus*, *Isaacinus Comnenus*, *Michael Stratioticus*, *Constantinus Ducas*, *Michæi Ducas*, *Romanus Diogenes*, *Nicephorus Botaniates*. Fol. 205. *Bulgarorum* Reges, *Joannes Alexander* pater cum filiis, a dextris quidem, *Joannes Aſen* ab Angelo in custodiam receptus: a sinistris autem, *Joannes Stracimirus*, & *Michael*: supra caput IC. XC. *Jesus Christus* extensis brachiis *Regiam* familiam protegens. Inscriptiones: *Joannes Alexander Rex*. *Joannes Aſen Rex*. *Angelus Domini*. *Joannes Stracimir Rex*. *Michael Rex*.

Jam vero ex pictis hujuscemodi Imaginibus, perspicuum fit, primo, *Slavicum* istum *Vaticanum Codicem* circa annum 1350., quo *Jo: Alexander* *Bulgarorum* Rex vivebat, exaratum fuisse. Secundo patet, *Alexandrum* *Stracimiri* filium, qui post *Michælem* *Bulgaris* ab anno 1330. præfuit, *Joannis* prænomen gessisse, quum genus scilicet suum ad *Joannem Aſanem*, qui sub *Innoc. III.* *Papa* *Bulgarorum* & *Blacorum* Regem sese inscribentem, referre gestiret. Tertio constat, eidem *Joanni Alexandro*, tres tantummodo filios fuisse, nimirum, *Joannem Aſanem*, qui adolescens obiit, *Joannem Stracimirum*, & *Michæ-*

Michael . Et *Stracimirum* quidem *Joannem*, ex Thuroczio vidimus a Ludovico Hungariæ Rege, post Alexandri patris mortem, captum & in Hungariam abductum, postquam annos duodecim in custodia egisset, tandem præfectura Vidini donatum fuisse . Quamobrem, qui Bulgaris post *Stracimirum* imperavit *Mirxa* seu *Marcus* appellatus, non alius, ut opinor, fuerit, a *Michael*e ejusdem *Stracimiri* fratre, & Alexandri filio: ita ut quæ de Judæa illa, secunda Alexandri uxore, deque susceptis ex ipsa liberis *Sifmano*, *Afano*, & tertio anonymo, ab Orbino aliisque traduntur, ea sint tamquam fabulosa rejicienda, quum ex Codice nostro Vaticano, in quo Regia Alexandri familia, eodem ipso vivente ac vidente, depicta est, manifeste appareat tres dumtaxat filios ejus fuisse; *Joannem Afanem*, *Joannem Stracimirum*, & *Michael*em. Siqui enim alii fuissent, certe illos Pictor non omisisset, qui & *Materem* ipsorum in funere *Joannis Afani* unacum *Patre* adstantem discretim representavit, uti fol. 2. videre est. Postremo colligitur, sequiores istos Bulgarorum Reges, non modo *Reges Bulgarorum & Blacorum*, sed etiam *Bulgarorum & Græcorum* sese inscripisse. Sic enim fol. 1. legitur: „ Joannes „ Alexander in Christo Deo fidelis Rex, & Monarcha (seu „ Imperator) omnium Bulgarorum & Græcorum „ . Atque hæc tenus de Bulgaris & Valachis .

PARS SECUNDA.

DE TABULIS GRÆCO - MOSCHIS
CAPPONIANIS.

P R Æ F A T I O.

POST QUAM de Tabulis Græco-Moschis, quæ Slavicæ sive Ruthenicæ Ephemerides sunt proprie appellandæ, tum effigiatis, tum non effigiatis, deque earum materia, forma, ætate, nominibus, usu, necnon de iis, qui vel illas scriptis suis illustrarunt, vel alias ab iis non dissimiles si non Slavice, saltem Latine ediderunt, in Primo hujus operis Tomo pro modulo meo egi; jam ad ipsas Ephemerides venio. Exordium autem duco a Capponianis nostris, quæ omnium vetustissimæ existimantur: ac proinde illas æri incisas, cum Slavica Inscriptione, & Latina interpretatione, uti clarissimus Marchio Capponius optaverat, evulgandas aggredior, adjectis ad singulas Imagines, brevibus notis, ex Græcorum Menæis & Latino Martyrologio desumptis. Tum ad Possevinianas, & Papebrochianas pergo, demum Culcinianas & Falconianas Tabulas subjungo. Quo fiet, ut Ruthenicæ Ecclesiæ Ritus in celebrandis per anni circulum Dominicis, Feriis, Festisque Sanctorum diebus, tam vetustus, quam recentior, ob omnium oculos ponatur.

Atque hic septem sunt animadvertenda. 1. Unamquamque Tabulam tres anni menses continere. Sic prima complecti-

plectitur Septembrem, Octobrem, Novembrem. Secunda, Decembrem, Januarium, Februarium. Tertia, Martium, Aprilem, Majum. Quarta, Junium, Julium, Augustum. Quinta vero in picturis xxvii. totidem Dominicis, cum Feriis aliquot, a Dominica Publicani & Pharisei, usque ad Dominicam primam post Pentecosten. II. Unumquemque mensem in sex loculos distribui, quibus in loculis Sanctorum Sanctorumque illius mensis Imagines sunt depictæ. III. Singulis mensium diebus numerum sic apponi, ut Græci per Alphabeti literas solent: A, B, Γ, Δ, E, Σ, Ζ, Η, Θ, Ι, ΙΑ, ΙΒ, &c. Κ, ΚΑ, ΚΒ, &c. λ, ΛΑ, &c. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. &c. 20. 21. 22. &c. 30. 31. &c. ubi vides, Tabularum harum Pictores, Scriptoresque a communi hodierno Rufforum more recedere, qui numerum minorem majori anteponunt sic: 1, 2, BI, K, AK, EK, λ, Αλ, Βλ, 10. 11. 12. 20. 21. 22. 30. 31. 32. IV. Sanctorum nomina singulis Imaginibus superscripta. Hoc etiam Græcis & Latinis Pictoribus olim in more positum fuerat, quemadmodum in antiquis Picturis cernere est. Addit Posssevinus in Capitibus, quibus Græci & Rutheni a Latinis dissentiunt pag. 104. nullam a Ruffis possideri, aut pingi Imaginem, cui nomen Sancti, quem exhibet, inscriptum non sit: quumque illorum Dux Latinas Icones inscriptione hujusmodi carentes reprehenderet, hac idem Posssevinus defensione se usum scribit: „ Quod autem „ Rutheni tui mirantur, nos piis Imaginibus nomina eorum „ Sanctorum, quos repræsentant, non semper (uti ipsi faciunt) adscribere; scito, si nominum illorum adscriptio „ ideo necessaria est, ut quos Sanctos repræsentent, ex ea „ Sancti illi viri agnoscantur, jam eam haud necessariam esse iis, „ qui illas agnoscunt „. Hæc Posssevinus quidem verissime: Sed non ita sentiebant antiqui Pictores. V. Radiata omnium Sanctorum Capita, hoc est, Sphærule, sive circulo, qui & nimbus appellatur, circumducto ornata. De hoc more, radiis circumducendi capita Sanctorum, alibi sermo erit. VI. In ora infima uniuscujusque Tabulæ, nomen Pictoris appositum: sic. In prima Tabula, Septembris, Octobris, Novembris, *Sergius Basilii filius pinxit*. In tertia, Martii, Aprilis, & Maii, *Andreas Eliæ filius pinxit*. In quarta, Junii, Julii, Tom. V. D d Augu-

Augusti, *Nicetas Joannis filius pinxit*. Secundam & Quintam videntur iidem *Sergius*, & *Andreas* pinxisse, a quibus prima & quarta est depicta, tameti eorum nomina non sint expressa. VII. Nonnullis Sanctorum noninibus, maxime Prophetarum, adjuncta lemmata literis minutissimis: Sic mense Septembri, ad diem 3. *Moyset Deum Videns*: lemma: *Vidit rubum ignitum*: Mense Octobri, ad diem 17. *Propheta Oseas*: lemma: *Dominus dabit Evangelizantibus*: Ad diem 19. *Propheta Joel*: lemma, *Effundam de spiritu meo*. Idem videre est in solemnitatibus Christi Domini ac Deiparæ: ubi Sanctissima Nomina IC. XC, *Jesus Christus*, & MP. ΘY, *Mater Dei*, passim leguntur: ac præsertim in Tabula V. in qua Dominicæ per annum recensentur.

Sigismundus Herbersteinus suo Rerum Moscoviticarum Commentario monitum hocce ad Lectorem de recta vocum Russicarum pronuntiatione præfigit, „ Cæterum quemadmodum quælibet natio suum quemdam pronuntiandi morem habet: ita & Rutheni facere, literasque suas varie connexas conjunctasve, nobis inusitata quadam ratione proferre solent: adeo ut, qui eorum pronuntiationem non singulari diligentia observaverit, is neque cognoscere certi aliquid ab illis poterit. Equidem in Russiæ descriptione, quum Ruthenicis vocabulis in rerum, locorum, ac fluviorum appellatione non temere usus sim, volui jam inde ab initio literarum quarundam connexionem, ac vim paucis ostendere: qua animadversa, Lector pleraque facilius cognoscere, & aliquando plura fortasse inquirere poterit.

„ *Basilus*, etsi Rutheni per *V* Consonantem scribant & proferant, quum tamen apud nos inoleverit per *B* scribi & proferri, non videbatur mihi per *V* scribendum.

„ *C*, aspirationi præposita, non per *Ci*, vel *Schi*, ut pleræque nationes solent, sed per *Khi*, Germanorum quodammodo more, est exprimenda: ut in dictione *Chiovia*, „ *Chan*, *Chlinova*, *Chlopigrod*, &c.

„ Præposita vero *Z* duplex, sonorius aliquanto proferenda. ut *Czeremisse*, *Czernigo*, *Czalima*, *Czunkas*, &c.

„ *G*, Rutheni, præter aliorum Slavorum morem, per *H* aspirationem, Bohemico propemodum more proferunt: ut „ quum

- » quum *Jagra*, *Volga* scribunt, *Jubra*, *Volba* pronunciant.
 » J, litera ut plurimum vim consonantis obtinet: ut in
 » *Jausa*, *Jaroslav*, *Jamma*, *Jeropolchus*, &c.
 » Tb, fere per Pb proferunt: ita *Theodorum* ipsi *Pbes*.
 » *doram* seu *Feodorum* appellant.
 » V, quando vini consonantis habet, ejusdem loco W lite-
 » ram quam Germani per duplex V, scilicet W exprimunt,
 » posui: ut in *Wwolodimeria*, *Worotbin*, *Wedrasch*, *Wiesina*,
 » *Wladislaus*. Eadem vero in medio vel fine dictionis posita,
 » vim seu sonum obtinet literæ Græcæ Phi, quæ est nobis Pb,
 » ut *Ozacow*, *Roslow*, *Afew*, *Owka*.

Hæc monuisse sufficiat. Nunc ad ipsas Tabulas pergo.

EPHEMERIDUM

GRÆCO - MOSCHARUM CAPPONIANARUM

TABULA PRIMA.

MENSIVM SEPTEMBRIS, OCTOBRIS, NOVEMBRIS.

Mefaz Septevrius.

- P** Repodobnyi Simeon Stopnik.
 Prepodobnaja Martha.
 Sobor Prefsjatja Bogorodiki vo Miasiniech.
 Muczenik Aithala.
 Sviatiye Muczenich sorok Gen.
 Sviaryi Ammun Diacon.
 Sviatia Muczeniki Kalist, Evod, i Ermogen.
 Jifus Navin.
 2 Muczenik Mamant.
 Joan Polnik.
 3 Anfrym Epifcop.
 Freoktilt.
 4 Vavila Antiochinski.
 Moyfey Bogovidecz.
 5 Prorok Zacharii.
 6 Czudo Archiftratega Michalla.
 Archip.
 7 Muczenik Sozont.
 8 Rozdeftvo Bogorodiki.
 9 Joakim.
 Anna.
 Muczenik Severian.
 10 Minodora.
 Mitrodora.
 Nymphodora.
 11 Prepodobnaja Feodora.
 12 Schenno Muczenik Avtonom.
 13 Obnovlenie Chrama.
 Cornilii.
 14 Vozvixenie Cresta.
 15 Nixita.
 16 Muczenicza Eufimia.

Muc-

Menfis September.

- S** Sanctus Simeon Stylita.
 Sancta Martha.
 Synaxis fanctiffimæ Deiparæ in Miasinis.
 Martyr Aithalas.
 Sanctæ Martyres quadraginta mulieres.
 Sanctus Ammon Diaconus.
 Sancti Martyres Calliftus, Evodus & Herinogenes.
 Jefus Nave.
 2 Martyr Mamas.
 Joannes Jejunator.
 3 Anthimus Epifcopus.
 Theociftus.
 4 Babylas Antiochenus.
 Moyfes Deum videns.
 5 Propheta Zacharias.
 6 Miraculum Archiftrategi Michallis.
 Archippus.
 7 Martyr Sozon.
 8 Nativitas Deiparæ.
 9 Joachim.
 Anna.
 Martyr Severianus.
 10 Menodora.
 Metrodora.
 Nymphodora.
 11 Sancta Theodora.
 12 Sanctus Martyr Autonomus.
 13 Dedicatio Templi.
 Cornelius.
 14 Exaltatio Crucis.
 15 Nicetas.
 16 Martyr Euphemia.

Mar-

17 Muczenicza Sophia . Viera . Nadex . Liubovv .	17 Martyr Sophia . Fides . Spes . Charitas .
18 Fumenii .	18 Eumenius .
19 Trofim . Savvatiy . Dorimedont .	19 Trophimus . Sabbatius . Dorymedon .
20 Muczenik Evstafiiy . Tatiana .	20 Martyr Eulathius . Tatiana .
21 Apostol Condrat .	21 Apostolus Codratus .
22 Phoca .	22 Phocas .
23 Gavriil . Zacierie Preditecy .	23 Gabriel . Conceptio Præcurforis .
24 Fthecla .	24 Thecla .
25 Prepodobnaia Eufrofinia .	25 Sancta Euphrosyna .
26 Potrebenie Joan Bogoslova .	26 Depositio Joannis Theologi .
27 Kondrat i xie snim .	27 Codratus , & qui cum eo .
28 Prepodobnyi Chariton .	28 Sanctus Chariton .
29 Prepodobnyi Kiriak Orfelni .	29 Sanctus Cyriacus Anachoreta .
30 Grigoriy Armenski .	30 Gregorius Armenus .

T A B U L Æ P R I M Æ .

Mefaz Oſtovrius .

- 1 **P** Okrovv Bogorodixy .
2 Schenno Muczenik Kiprian .

Muczenicza Juſtina .
3 Dionifiy Areopagit .
4 Jerofrey Epifcop .
5 Muczenicza Charitina .
6 Apollol Froma .
7 Muczenik Sergiy , i Vaxch .
8 Prepodobnaja Pelagia .
9 Apollol Jacov .
Prepodobnyi Andronik .
10 Eulampiy , i Eulampia .
11 Philipp . Fteodor Nacertan .
12 Prov . Tarach . Andronix .
Prepodobnyi Kofma .
13 Karp . Popyla .
14 Nazariy . Protafi . Gervafiy .
Kelfiy .
Prepodobnyi Coſma .
15 Lukian Preſviter .

Lon-

Menſis Oſtober .

- 1 **P** Atrociniua Deiparæ .
2 Sacroſanctus Martyr Cyprianus .
Martyr Juſtina .
3 Dionylius Areopagita .
4 Hierotheus Epifcopus .
5 Martyr Charitina .
6 Apollolus Thomas .
7 Martyres Sergius & Bacchus .
8 Sancta Pelagia .
9 Apollolus Jacobus .
Sanctus Andronicus .
10 Eulampus , & Eulampia .
11 Philippus . Theodorus Grupta .
12 Probus , Tarachus . Andronicus .
Sanctus Coſmas .
13 Carpus . Popylus .
14 Nazarius . Protafi . Gervafius .
Celfus .
S . Coſmas .
15 Lucianus Preſbyter .

Lon-

16 Longin Sotnik .	16 Longinus Centurio .
17 Prorok Ofiy . Andrey Kritskiy .	17 Propheta Ofee . Andreas Cretensis .
18 Evangelist Luka .	18 Evangelista Lucas .
19 Prorok Joil . Muczenik Var .	19 Propheta Joel . Martyr Varus .
20 Muczenik Artemiy .	20 Martyr Artemius .
21 Ilaryon Veliki .	21 Hilarion magnus .
22 Averkiy Jersopskiy . Sedm Otrok , i xe vo Ephese .	22 Abercius Hierapolitanus . Septem Pueri , qui in Epheso .
23 Jacov brat Boxiy .	23 Jacobus frater Dei .
24 Muczenik Areta , i ixe snim .	24 Martyr Aretha , & qui cum eo .
25 Markian . Martiri .	25 Marcianus , Martyrius .
26 Dimirriy .	26 Demetrius .
27 Nestor .	27 Nestor .
28 Terentiy . Neonilla . Stephan Savait .	28 Terentius . Neonilla . Stephanus Sabaita .
29 Anatalia . Prepodobnyi Avra- miy .	29 Anatalia . Sanctus Abraamius .
30 Zinoviy . Zinovia .	30 Zenobius . Zenobia .
31 Stachiy , i Prociy . I Ampliy . Epimach .	31 Stachys , & reliqui . Et Amplias . Epimachus .

Pijal Sergij Bafilevfu . Pinxit Sergius Basili filius .

TABULÆ PRIMÆ.

Mefax Noevius .

- 1 Svlariy Damian .
Kofma ot Afij .
- 2 Akindin .i Pigiay . Elpidifor .
i Anempodist .
- 3 Akeplim . Jofiph . i Aithala
Diacon . Muczenik Georgiy .
- 4 Joannikiy Veliki .
Nikandr Epifcop .
- 5 Galakryon . Epiftimya .
- 6 Pavel Epifcop .
- 7 Svatiija Muczeniki ar . vo Mi-
litinie .
Lazar Galifenfki .
- 8 Sobor Archiftratega Michalla .
- 9 Onifphor .
Stephanida .

Por-

Menfis November .

- 1 SAnctus Danianus .
Cofmas ex Asia .
- 2 Acindynus . Pegafius . Elpide-
phorus , & Anempodistus .
- 3 Aceptimas , Jofeph , & Aithalas
Diaconus . Martyr Georgius .
- 4 Joannicius magnus .
Nicanter Epifcopus .
- 5 Galaction . Epifteme .
- 6 Paulus Epifcopus .
- 7 Sancti Martyres xxxiii . in Me-
litene .
Lazarus Galifeus .
- 8 Synaxis Archiftrategi Michae-
lis .
- 9 Onefiphorus .
Stephanis .

Por-

Porphiry . 10 Apollol Eraft. Rodion. Ollmp. 11 Mina. Viktor. Vikentiy. Stefanida. Feodor . 12 Joan Milottivy . Prepodobnyi Nil . 13 Joan Zlatovity . 14 Apollol Philipp . 15 Guriy. Samon. Avviv Diakon. Jacovv . 16 Evangelift Maftey . 17 Grigoriy Neokesarinfxi . 18 Platon. Roman . 19 Prorok Avdiy. Muczenik Varlaam . 20 Prokl Archiepifcop. Grigoriy Decapolfxi . 21 Vovedenie vo chram Prefsi- tyä Bogorodicy . 22 Apollol Philimon , i ixe snim . 23 Grigoriy Acragant . Amphilochiy Epifcop . 24 Ecateryna Muczenik Criftovo. Mercuriy . 25 Climent Papa . Petr Alexandr . 26 Alipii Stolpnik . 27 Jacovv Perfianin . 28 Stephani Noviy . 29 Paramon , i Philumen . Akakiy Lierviy . 30 Andrey Pervovanl .	Porphyrus . 10 Apolloli , Eraftus , Rhodion , Olympas . 11 Menas , Victor , Vincentius . Stephanis . Theodorus . 12 Joannes elemofynarius . Sanctus Nilus . 13 Joannes Chryfoftomus . 14 Apollolus Philippus . 15 Gurias , Samonas , Abibus Diaconus . Jacobus . 16 Evangelifta Matthaus . 17 Gregorius Naocafareenfis . 18 Plato . Romanus . 19 Propheta Abdias . Martyr Barlaam . 20 Proclus Archiepifcopus . Gregorius Decapolita . 21 Ingreffus in Templum fanctiffimæ Deiparæ . 22 Apollolus Philemon , & qui cum eo . 23 Gregorius Agrigentinus . Amphilochius Epifcopus . 24 Catharina Martyr Chrifli . Mercurius . 25 Clemens Papa . Petrus Alexandria . 26 Alypius Stylita . 27 Jacobus Perfa . 28 Stephanus novus . 29 Paramones , & Philumenus . Acacius in fcala . 30 Andreas Primovocatus .

EPHEMERIDUM RUTHENICARUM

TABULA PRIMA.

MENSIS SEPTEMBRIS.

I.

SANCTUS SIMEON STYLITA.

SANCTA MARTHA.

SYNAXIS SANCTISSIMÆ DEIPARÆ MIASENORUM.

MARTYR AITHALAS.

SANCTÆ MARTYRES QUADRAGINTA MULIERES.

SANCTUS AMMON DIACONUS.

SANCTI MARTYRES CALLISTUS, EVODUS, ET HERMOGENES.

JESUS NAVE.

HORUM omnium fit commemoratio in Menologio Græcorum impresso Venetiis, typis Antonii Pinelli anno 1610. hac die 1. Septembris, quibus & præmittitur *Initium Indictionis*, seu novi anni: & *Commemoratio Incendii*, quod in urbe Constantinopolitana, Leone magno imperante, contigit, de quibus in nostris Tabulis Ruthenicis nihil. Ἀρχὴ τῆς Ἰνδίκτου, ἢ τοῦ πρῶτου ἔτους. καὶ μνήμη τῶν ὁσίων πατρῶν ἡμῶν Συμεῶν τοῦ στυλίτου καὶ ἀρχιμανδρίτου. καὶ ἡ σύναξις τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου τῶν Μιασσηνῶν. καὶ τῶν ἁγίων μάρτυρος Ἀιθαλά. καὶ τῶν ἁγίων πεσσαράκοστα γυναικῶν, καὶ ἁμῶν διακόνου καὶ διδασκάλου αὐτῶν. καὶ μνήμη τῶν ἁγίων μαρτύρων Καλλίστου, Ἐβόδου, καὶ Ἐρμογένους τῶν ἀυτῶν δέλτων. καὶ μνήμη Ἰησοῦ Ναυῆ. καὶ ἡ ἀνάμνησις τοῦ μεγάλου ἰμωτισμοῦ. *Initium Indictionis, id est novi anni.* Et *Commemoratio S. P. N. Symeonis Stylitæ & Archimandrite.* [Additur in Synaxario, καὶ τῆς ὁσίας Μάρθας, μητρὸς τοῦ ὁσίου, & sanctæ Marthæ, matris sancti Symeonis scilicet] & *Synaxis sanctissime Deiparæ Miasenorū* [ejus nempe Imaginis, quæ ab Iconomachis in lacum G-zuri projecta, diu postea integra & illæsa est reddita:] & *Sancti Martyris Aithalæ.* Et SS. xl. *Mulierum,* & *Ammon Diaconi Magistricarum.*

† МѢСЯЦЪ СЕПТЕМВРЬ

† МѢСЯЦЪ ОКТОБРЬ

† МѢСЯЦЪ НОЯБРЬ

ПИСАНО СЪВЪТЪМЪ СВЯТЫМЪ ДУХОМЪ

earum. Et SS. Martyrum *Callistæ*, *Evodi* & *Hermogenis*. Et *Commemoratio Jesu Nave*, & *Commemoratio magni Incendii*. In Menologio Basiliano impresso Urbini anno 1727. agitur commemoratio *Indictionis*, *Simeonis Stylitæ*, *Josue filii Nave*, & *Ammonis cum xl. Virginibus*: non autem *Deiparæ Misensorum*, neque *Incendii Constantinopolitani*, aut *Evodi*, *Callisti*, & *Hermogenis*, aut *Marthæ*, hujus Simeonis matris; de *Aithala* autem unacum *Apsæo Diacono*, die xi. Decembris. Martyrologium Romanum hac die 1. Septembris commemorat *Josue filium Nave*, & *Ammonam Diaconum cum sociis*; de *Simeone* autem Stylita, Seniore quidem agit die 5. Januarii; de juniore vero, die 3. Septembris. At de *Evodo*, *Callistæ*, & *Hermogene*, die 2. Septembris: de reliquis, nihil. Ruthenicæ Tabulæ pro *Callistæ* habent *Callistus*. Eminentissimus Baronius in notis ad Martyrologium Romanum affirmat, die 2. Septembris a Græcis coli *Evodium* & *Socios Martyres*, quum tamen de his in Menologio Kaleudis Septembris agatur, ut supra dixi. Idem in notis ad diem 5. Januarii, duos Simeones Stylitas distinguens, scribit, de Seniore quidem Græcos agere die 24. Maji; de juniore vero, unacum *Martha* ejusdem matre, die 1. Septembris. Verùm deceptus est vir eruditissimus nominis gestorumque similitudine: nam ex Græcorum Menologiis constat, primo, utrumque Simeonem Stylitam, *Martham* matrem nactum fuisse; secundo, de Seniore ejusque matre, Kalendis Septembris agi; de juniore vero, qui *Thaumastorites*, seu *ἰν θαυμαστῶν ἔρει*, in monte *Admirabili*, dictus fuit, in Menologio quidem communi, die 24. Maji; in Basiliano autem, die 23. ejusdem; de ejus vero matre *Martha*, die 5. Julii. Codex noster Slavicus, Hieronymianis literis exaratus ad primam diem Septembris sic habet: „Initium Indictionis & novi anni: & memoria Sancti Simeonis Stylitæ.“ In Fastis Græco Moschis, quos cl. Daniel Papebrochius Tomo 1. Maji præmisit, folius *Simeonis Stylitæ* fit mentio. Ita & in Calendario Ruthenico, quod exstat in laudatis Codicibus Vaticanis Ruthenicis 1. & 2. & apud Possevinum in Apparatu sacro, impresso Venetiis apud Societatem Venetam anno 1606. Tomo 3. pag. 172. *Memoria Patris nostri Simeonis*: & apud Culcinium in Appendice ad

Specimen Ecclesiæ Ruthenicæ, Romæ edita ex Typographia Hieronymi Mainardi, anno 1734. pag. 91. ad diem 1. Septembris, *Symeon*: quamquam in Par. 2. ejusdem Speciminis, ubi *nonnullas Animadversiones* scribit in Ephemerides Moschorum figuratas, Actis Sanctorum insertas, Tomo primo Maji præmissas, & per R. P. Danieleum Papebrochium Societ. Jesu variis observationibus illustratas, pag. 95. ex Ustavo Ruthenico, sive ex Anthologio, hæc verba habet.

„ September. 1. Initium Indictionis, seu novi anni, hac die
 „ peragitur cum proprio officio in meo Anthologio, & cum
 „ duplici imagine, quarum una exhibet Jesum duodennem
 „ inter doctores sedentem; altera eundem jam annis maturum,
 „ in Synagoga Judæis prædicantem. Additur S. Simeon
 „ Archimandrita, primus Syllitarum author, pariter cum
 „ proprio officio. Junguntur etiam S. Anthalus martyr, fan-
 „ tæ quadraginta mulieres martyres unacum Ammone Dia-
 „ cono sub Licinio; SS. Callixtus, Evodus, ac Hermogenes
 „ martyres; & justus Josue, filius Nave, Dux Israëuitarum.
 „ Pro *Anbalo*, lege *Aithalam*. Vox est Syriaca, ~~Abdala~~ *Aithal-*
 „ *laba*, quæ significat, *Attulit Deus*: Fuit autem Diaconus, &
 „ anno Saporis Perfarum Regis 70. Persecutionis 40. una cum
 „ Acepſima Episcopo, & Josepho Presbytero Martyrium subiit,
 „ teste Sancto Marutha in Actis martyrum Orientalium, Tom. 1.
 „ Bibliothecæ nostræ Orientalis pag. 193. & seq. Sozomenus
 „ lib. 2. cap. 13. inter Martyres, qui sub Sapore passi sunt, eun-
 „ dem enumerat, inquit: *Acepſimas Episcopus, Jacobus Pres-*
 „ *byter, Aithalas Diaconus. Azadanes atque Abdiesus Diaconi*.
 „ In Martyrologio Romano ad diem 22. Aprilis, *Aithalas Pre-*
 „ *sbyter* dicitur: „ Eodem die Sanctorum plurimorum Marty-
 „ rum, qui sequenti anno post obitum Simeonis, annuo item
 „ die, quo passionis Dominicæ memoria celebrabatur, per
 „ totam Persidis regionem pro Christi nomine sub Rege Sapore
 „ gladio cæsi sunt. In quo fidei certamine passus est Azades
 „ Eunuchus Regi carissimus: Milles Episcopus, sanctitate &
 „ miraculorum gloria insignis; Acepſimas Episcopus, cum
 „ Presbytero suo Jacobo, item Aithala & Josepho Presbyte-
 „ ris, Azadane & Abdieso Diaconis, & compluribus aliis
 „ Clericis: Mareas quoque, & Bicos Episcopi, cum aliis vi-
 „ gin-

„ ginti Episcopis, & Clericis fere ducentis quinquaginta; monachis etiam, & sacris virginibus plurimis; inter quas & Sancti Simeonis Episcopi soror nomine Tarbula, cum pedisset qua sua, quæ stipitibus alligatæ, ferraque scissæ, crudelissime necatæ sunt. Hæc Martyrologium Romanum: Beda etiam, Ufuardus & Adeo. Verùm non eadem die, neque eodem anno post obitum S. Simeonis, hos omnes passos fuisse, constat ex Actis Syriacis a S. Marutha editis. Nam Milles eodem anno Saporis 31. quo & Simeon, martyrium subiit, Azades anno Saporis 33. Mareas & Bichor (Syris ~~ܡܘܨܘܪܐ~~ *Buchra*, Sozomeno, *Bochres*) Episcopi, anno Saporis 66. Aceplimas cum Jacobo, Aithala, Josepho, Azadane & Abdiesu, anno Saporis 70. Sola Tarbula, Syris *Tarbe*, anno sequenti post fratrem Simeonem, passa est. Vide Bib. Orient. pag. 186. ad 194.

Illusterrimus Falconius in Commentario ad Capponianas Ruthenas Tabulas, ad 1. diem Septembris habet: *Prepodomne Simeon, Simeonis Confessoris*, duntaxat. Dupliciter fallitur: primo, quia ceteros a nobis supra enumeratos omittit. Deinde, *Prepodomne* Ruthenice legit, quum legendum sit, *Prepodobny*, & interpretandum, *Sanctus Simeon*.

Papebrochius ad hanc ipsam diem 1. Septembris in Ephemerides Græco-Moschas, postquam nomen *Simeonis Stylite* recitavit, hanc notam subjungit „ Primus hic, ut Græcorum, sic & Moscorum mensis est, in cujus Tabulæ prima ac secunda linea, literis *OM*, *OM* significatur, per *OM* vero & *M*, *ὀριουάπρος*, & *μάπρος* significatur, quorum deinceps quum ratio non habeatur, neque ego ejus rationem habere „ volui „. Utinam Papebrochius harum literarum rationem nullam habuisset: Sic enim non errasset. Erravit autem turpissime: non enim sunt Græcæ voces, sed Ruthenicæ. Et quidem *OM*, sonat *Prepodobny*, vel *Prepodobnaja*: *Sanctus*, vel *Sancta*. *M* autem, *Muczenik*, idest, *Martyr*. Quas vero literas ipse Papebrochius *OM* vocat, non sunt *OM*, *ὀριουάπρος*, sed simplex *OM*, quod Ruthenis est *Sviatij*, *Sviatya*, *Sanctus*, *Sancta*. Vide Culcinium in Specimine in Inscriptionibus Ephemeridum. Habent enim Rutheni, sicut & Latini, suas, ut vocant, literarum abbreviaturas. Hinc Johannes Petrus Kohlius in Academia Scientiarum Petropolitana, in li-

bro, cui titulus, *Introductio in historiam & rem literariam Slavonorum*, impresso Altonavix anno 1729. in *Historia Codicis Saceri Slavonici* pag. 45. exponens quamdam vocem Slavicam per compendium scriptam: „Hæc vox, inquit, contracta est, & per compendium seu abbreviaturam, ut barbare vulgo vocant, scripta: id, quod superposita curva linea indicat: amant enim hujusmodi literarum compendia Rutheni. In impressis libris non adeo frequentia sunt; in manuscriptis autem frequentissima; quæ obscurissimam propterea scripturam & difficillimam lectionem efficiunt. Unde merito Cl. Frischius (a) cit. lib. dissert. 1. pag. 9. furorem calami Calligraphicæ & Tachygraphicæ reprehendit. Cæterum de his scribendi compendiis, literisque superpolitæ lineis, eundem Frischium cit. loco pag. 16. ubi, *quomodo abbreviaturæ legantur*, aperit, consule.

Ad pictas Sanctorum Imagines quod spectat, non vacat hic singulas verbis describere. In suas itaque classes mox distribuam, atque Ruthenicis Ephemeridibus subjungam.

II.

MARTYR MAMAS.

JOANNES JEJUNATOR.

Idem in Fastis Græco-Moschis apud Culcinium pag. 91. & apud Papebrochium pag. 43. his verbis: *Mamas martyr. Joannes Patriarcha Constantinopolitanus*: „Addit ibidem, *Potnica*, idest, *Ποτνικη*, *Jejunator*, cognominatus: vixit sub Justino, Tiberio & Mauricio Imperatoribus. Vita utinam aliqua extaret. In Calendariis Ruthenicis, *Joan Postnik*, Joannes Jejunator, non *Potnica*, uti perperam habet Papebrochius; quem proinde Culcinus emendat in Specimine Par. 2. pag. 96. „Junctus ipsi (inquiens) idest Mamanti Joannes ex statuario monachus, ac tandem Patriarcha CP. *Postnik*, idest Jejunator, & non *Potnik* dici debet, & paulo ante de S. Mamante: „Sanctum Mamantem Martyrem passum Cæsareæ in Cappadocia sub Aureliano, meum Ustavum asserit fuisse nobilem Romanum, & quod quinquennis primum pronunciaverit Latine, Mama, ideo dictum Mamantem, . Fabula. Tam Mamantis, quam Joannis Jejunatoris

a Joannes Leonhardus Frischius in dissertatione de Slavonica lingua.

natoris memoria apud Græcos hac die in Menologio communi & Bisiliano . De solo Mamante Calendarium Posssevini & vetustissimum marmor Ecclesiæ Neapolitanæ sic . Pas. S. Mama : idest , Passio Sancti Mamantis . De utroque , codex Ruthenicus Vaticanus 11 . Latini Sanctum Mamantem colunt die 17. Augusti : de quo extat egregia homilia S. Basili : agit & de eo S. Gregorius Nazianzenus in oratione in novam Dominicam , in fine : ubi de eodem Nicetas plura in Scholiis . Metaphrastes ex antiquioribus monumentis edidit ejus Acta , quæ refert Lipomanus , & Surius Tom. 4. ad 17. Augusti . Vide Baronium in not. ad eandem diem . Initium : Μάμας ὁ μύγας . Aliâ auctore incerto incipit : κατὰ τὴς χειρὸς ἐκείνης . Et : τὴς τῶς μαρτύρων πόντος . Vide Lambecium Tom. v 1111 . pag. 221 . & Fabricium in Biblioth. Græca Tom. 1x . pag. 108 . Joannes autem Jejunator , et si ob titulum *Occumenici* , quem assumpsit (quamquam non primus ipse) a S. Gregorio magno Romano Pontifice acriter reprehensus fuerit , ejusque memoriam nonnulli Latini scriptores carpsierint ; a Græcis tamen semper cultus fuit , & ab eruditissimis Latinorum vindicatus .

Codex noster Slavicus ad hanc diem 2. Septembris sic habet : *S. Martyris Mamantis : & Juliani , Philippi , & Theodoræ : & Sanctorum Patrum nostrorum Constantinopolitanorum , Joannis Jejunatoris , & Pauli novi* . In Menologio Græcorum , præter Mamantem & Joannem Jejunatorem , commemorantur , *Paulus novus* Archiep. Constantinopoleus : & Sancti , Diomedes , Julianus , Philippus , Eutychianus , Heſychius , Leonides , Eutychius , Philadelphus , Melanippus , Parthagape : item Paulus Confessor Archiep. Constantinopoleus : & Lazarus Presbyter , & Phinees : necnon Aithala & Ammion Martyres . Agunt Latini in Martyrol. Rom. de *SS. Martyribus , Diomede , Juliano , Philippo , Eutychiano , Leonide , Philadelpho , Melanippo , & (a) Parthagape* , ad hunc diem , omisso *Eutychio* : de *S. Paulo autem Confessore & Patriarcha Constantinopolitano* , ad diem 7. Junii . Græci *Paulos* quatuor Constantinopolitanos colunt , *Confessorem* scilicet , qui sub Constantio Imperatore passus est , die 2. Septembris ut supra , & 6. Novembris : & *junioem* seu *novum Paulum* , die 2. Septem-

* Sic vocatur Latinis , quæ Græcis , *Parthagape* .

prembri, de quo Latini silent; & jure quidem meritoque: nam hic Paulus junior, qui Constantinopoli (a) sedit ab an. 641. ad 651., quum aliquandiu hæresim Monotheliticam occultasset, ob Typum, seu formulam fidei, ipsius opera, a Constante Imp. promulgatam, a Theodoro Papa damnatus fuit. Vide Pagium ad annum 648. num. 15. Duo alii cognomines *Pauli* sedem Byzantinam tenuerunt: alter scilicet ex Laico a secretis, Patriarcha inauguratus anno 686. sub quo Concilium Quinisextum Trullanum est celebratum; alter Tarasii proximus decessor, qui ab anno 780. ad 784. sedit, de cujus obitu hæc Pagius ex Theophane ad ann. 784. num. 1. „ Theophanes „ refert, mensis Augusti die xxxi. Ind. vii. Paulum virum re- „ ligiosum & Patriarcham Sanctissimum Ecclesiæ Constantino- „ politanæ, quum in morbum incidisset, monasticum habitum „ assumisisset, & non multo post ad Deum migrasset „. Hujus, ut puto, memoriam celebrant Græci ad diem xxx. Augusti: *μνήμη τῶν ἁγίων Πατριάρχων, Ἀλεξάνδρου, Ἰωάννου, καὶ παύλου τοῦ νέου*, „ Memoria Sanctorum Patriarcharum, Alexandri, „ Joannis, & Pauli novi „. Prioris *Pauli*, qui sub Justiniano anno 686. sedebat, memoriam agunt die 20. Augusti, his verbis: *τῆ αὐτῆ ἡμέρᾳ μνήμη τῶ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως παύλου τοῦ νέου*. Eadem die memori- S. P. N. *Archiep. Constant. Pauli novi*.

De *Theodota*, Græci in Monologio die 17. Septembris, & 21. Octobris una cum Socrate Presbytero. De eadem in Menologio Basiliano, die 23. Octobris.

I I I.

ANTHIMUS EPISCOPUS.

THEOCTISTUS.

Ruthenice *Anstbim*, *Fseoctist*; nam ὁ Græcum, Slavice per *Ft* effertur. Possëvinus, *S. Martyris Ansbimi*, tantum. Ita & Codex Vaticanus Ruthenicus II. Falconius, *Anstbimu*, *Prepodomne Theoctist*; *Ansbimi*, *Theoctisti Confessoris*. Capponiana Tabula, *Ansbimo* addit titulum *Episcopi*; *Theoctisto* detrahit *Prepodomne* [imo *Prepodobny*.] Papebrochius: *Ansbimus Episcopus Martyr*. *Theoctistus Monachus*: additque; „ Socius S. Euthymii, de quo ad hujus vi-

„ tam

• Vide Pagium ad ann. 641. num. 7. & 651. num. 4.

„ tam multa diximus xx. Januarii, illius vero seorsum scriptam „ vitam exstare nullam scimus „. Codex noster Slavicus : *Sancti Hieromartyris Anthimi Episcopi Nicomediae, & Sanctae Martyris Basilliae*. De Anthimo Episcopo Nicomediae & Martyre, hac die Menologium Græcorum, & Basilianum : Latini autem in Martyrol. Rom. ad diem 27. Aprilis. Scribit de Anthimo Eusebius Hist. lib. 8. cap. 6. Exstant ejus Acta a Metaphraste descripta apud Lipom. Tom. 6. & Surium Tom. 8. Græce incipiunt : *Τίς ἐκ διδὸν τῶν Νικομηδείας* : Lambec. Tom. 2. pag. 235. Theostiltus Monachus in Vita quidem S. Euthymii Abbatis memoratur : in Menologio autem Græcorum, unacum S. Anthimo Officium habet, sic inscriptum : *τῷ ἁγίῳ ἱερομάρτυρος λιθίμου ἐπισκόπου Νικομηδείας, & τῷ ὁσίῳ πατρὸς ἡμῶν Θεοκτίστῳ συνασκητῇ τῷ μεγάλῳ Εὐθυμίῳ* : Sancti Sacromartyris Anthimi Episcopi Nicomediae, & S. P. N. Theostilti, Ascetæ unacum magno Euthymio. In Basiliano tamen Menologio, & in Romano Martyrolog. nulla fit ejus mentio. *Basillisa Virgo Martyr* Nicomediae, æque a Græcis ac Latinis, eadem hac die colitur.

I V.

BABYLAS ANTIOCHENUS.

MOYSES DEUM VIDENS.

Utriusque hac die memoria colitur in Menologio Græcorum, & in Basiliano. Codex Vaticanus Ruthenicus II. *Babylæ Martyris*, tantum. Ita & Possévinus, sed, *Sancti Martyris Bobuli*, male, pro, *Babylæ*. Papebrochius, *Babylas Episcopus Martyr cum tribus pueris*. Culcinus : *Babylas, Moyses*. In figurato Græco Moscho Calendario Papebrochiano depictus est *Babylas* Episcopus cum tribus pueris ; *Moses* autem cum volumine explicato, in quo hæc verba : *Vidit rubum ardentem* : de quo & Latini hac ipsa die ; de Babyla vero Antiocheno Episcopo & Mart. die 24. Januarii. Quum autem tam in nostris Capponianis, quam in Papebrochianis Tabulis *Babylas* habitu Episcopali cum Pallio Pontificio sit depictus, ex hoc constat, Græcos errare, qui in Menologio die 4. Septembris de duobus agunt *Babylis*, de ipso imprimis Antiocheno Episcopo, atque de alio ejusdem nominis Ludimagistro, eodemque unacum octoginta tribus pueris obruncato. Vide eruditissimus

mas Baronii notas de hoc Sancto Babyla ad diem 24. Januarii; ubi ostendit, & unum fuisse Babylam Episcopum Antiochenum, & hunc non sub Numeriano, sed sub Decio Martyrium subiisse. Acta Græca S. Babylæ Antiocheni: Νεμεριανῷ καὶ Ρωμαίων σκῆπτρα. Lambec. Tom. viii. pag. 235. Latine apud Surium Tom. v. De eodem S. Jo: Chrysostomus Tom. v. Savil. pag. 438. Ἐγὼ μὲν ἰβυλόμην. Et pag. 442. Ὁ κείριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός. Codex noster Slavicus: *Sanctorum Martyrum Babylæ, & Hermionis, & Theodori; & Sancti Prophetæ Moysi. Hermione*, Russis *Seremioni*, una fuit è quatuor filiabus S. Philippi Diaconi, de qua Græci hac die in Menologio: & Baronius not. ad 6. Junii: „ Recens adhuc erat Cæsaria; rex maritimæ in Palæstina, temporibus S. Hieronymi, memoria Philippi Diaconi, & filiarum ejus: nam ædícula Philippi, & filiarum cellulæ adhuc integræ permanebant, quas omnes S. Paula profectura Hierosolymam invisit, ut idem S. Hieronymus scribit epist. 27. ad Eustochium, „ . Et de eadem Hermione unacum tribus sororibus hæc leguntur in Martyrol. Rom. ad eandem diem 6. Junii: „ Juxta quem, „ [Philippum patrem] tres Virgines ejus filiæ Prophetissæ „ [Cæsareæ] tumulatæ jacent: nam quarta filia ejus [Hermione nempe, de qua Græci] plena Spiritu Sancto Ephesi „ occubuit „ . In eodem Græcorum Menologio hac die 4. Septembris fit memoria: πῶν ἀγίων μαρτύρων Κερτρίας, ὠκτανῆ, Θεοδώρου, Ἀμμιανῆ, καὶ Ἰουλιανῆ ὀρρωμῆτων ἐκ πόλεως Κασσαδύλλης, Sanctorum Martyrum Centerionis, Oceani, Theodori, Ammiani, & Juliani, ortorum ex Vico Candaule. Tum Hermiones, tum horum Martyrum Theodori, Oceani, Ammiani, & Juliani (omisso Centerionis nomine) Acta breviter leguntur in Menologio Basiliano Tom. 1. pagin. 13. & sequentibus in Martyrologio Romano ad hanc diem quartam Septembris,

V.

ZACHARIAS PROPHETA.

Uterque Vaticanus Codex Ruthenicus: *Zacharie Prophetæ*. Possevinus: *Sancti Prophetæ Zacharie*. Culcinus: *Zacharie*. Codex noster Slavicus, *Sancti Prophetæ Zacharie, patris Joannis Baptistæ*. De quo, hac die, utrumque Græ-

Græcorum Menologium . Latini vero in Martyrolog. die v. Novembris.

V I.

MIRACULUM ARCHANGELI MICHAELIS.

ARCHIPPUS.

Possevinus, & uterque Codex Vaticanus: *Michaëlis Archangeli*. Culcinus in Appendice: *Miraculum Archangeli Michaelis*: & Par. 2. pag. 96. „ Miraculum Archangeli Michaëlis. Hæc est epigraphæ in Tabulis figuratis: & idcirco delenda, *Synaxis*. Mei libri dant talem huic Festo titulum: „ *Commemoratio miraculi facti ab Archangelo Michaelæ Chonis, quæ prius Colassa dicebatur in Phrygia*. In Anthologio „ adest officium cum duplici Canone, & Synaxario, cui hæc „ præmittuntur.

„ *Us sacram tibi ædem, magne Michael, defenderes,*

„ *Diluvium fluminum Chonensium in abyssum pepulisti:*

Papebrochius: *Synaxis Archangeli Michaelis*. Ruthenica vox, *Czudo, miraculum*, non *Synaxis*, sonat. Pergit idem: „ Qui „ hic ante Ecclesiam diadematus assistit velut Sanctus, est „ Presbyter Archippus, cui ea revelatio facta est, cujus etiam „ vita ipsi narrationi miscetur, & nomen cum titulo *Sancti* „ præfigitur eidem narrationi in quodam Bibliothecæ Am- „ brosiæ manuscripto „. Non solum in Papebrochianis, sed etiam in nostris Capponianis Tabulis, S. Archippus depingitur ut Presbyter cum nimbo capiti circumducto, ante S. Michaëlis Ecclesiam assistens. Porro de miraculo Colossis sive Chonis per S. Michaëlem Archangelum a Deo patrato, utrumque Græcorum Menologium meminit hac die: Latinum Martyrolog. silet. Græca narratio exstat MS. apud Lambec. Tom. viii. pag. 236. 287. & seq. & τὸ περὶ τῶν ἄλλων ἁγίων δεξιῶναι. Latine apud Lipom. & Surium Tom. v. ad 29. Septemb. De eodem miraculo Sisinius Patriarcha CP. *Θαυμάσια τῶν ἔργων σου κύριε*. De Archippo autem Eremita ac Paramonario, ἢ ἀρχὴ τῶν ἱαμάτων & σωτῶν, Lambec. Tom. iv. pag. 129. Tom. viii. pag. 379. Codex noster Slavicus: *S. Martyris Eudoxii, Charitonis*. Et caractere Cyrilliano, manu recentiori: *Michaelis Archangeli*. Ex quo constat, hunc Codicem ante institutum hanc festivitatem fuisse exaratum. In Menologio Græcorum

Tom. V.

Ff

hac

hac die : πῶν ἁγίων μαρτύρων εὐδοξίης, ζήνωνος, Ῥωμύλου, ἡ Μαχαρίου, SS. *Martyrum Eudoxii, Zenonis, Romuli, & Macharii* : de quibus in Martyrol. Rom. ,, Eodem die S. Romuli, ,, aula Trajani præfecti &c. Melitine in Armenia passio SS. Milium Eudoxii, Zenonis, Macharii, & sociorum mille, centum ,, & quatuor, qui abjicientes militiæ cingulum, in persecutio- ,, ne Diocletiani pro confessione Christi necati sunt. ,, Vide no- ,, tas Baronii ad nomina *Romuli*, &, *Eudoxii*. De *Charitone* meminit Martyrol. Rom. ad diem 3. Septemb. *Item* SS. *Martyrum Zenonis & Charitonis &c.* Et Baronius in notis: *Zeno- nis & Charitonis*. ,, Iidem [Græci] qui supra, in eodem ,, Menologio de his agunt seorsum (*a Sancta Basilissa*) quasi ,, indicantes, non una simul, sed diversis in locis eadem die ,, passos esse. ,, Atqui in Menol. Græcorum ante Basilissam, de solo *Zenone* Martyre fit commemoratio his verbis : ὁ ἅγιος Ζήνων ἐν λίβαντι μολύβδῳ καχλάζοτος βλυθεῖς πλιῦται, *Sanctus Zeno in lebetem plumbi liquati coniectus, consummatur* : De *Charitone* autem ad diem 1x. Sept. sic : ὁ ἅγιος χαρίτων ξίφει πλιῦται. *Sanctus Chariton, gladio occumbit*. Porro acta Eudoxii & sociorum, *Ἐαῖαν ἢ δυσσιβῆς βασιλιῶς*, Græce, Latine apud Lipom. Tom. vi. & Surium v. Septemb.

V I I.

MARTYR SOZON.

Possevinus : *S. Martyris Sofontis*, lege, *Sozonis*. In Fastis Papebrochianis, *Sozont, Eudokim, Sozontis, Eudocimi*. Culcinus : *Sozon, Eudocimus*. In Vaticanis Codicibus Ruthenicis, & in nostro Slavico, nulla horum mentio : hac enim die vacat : nimirum, quia celebratur προσηρτία πῆς γαρ- νήσιας πῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου, *Profestum Natiuitatis Sanctissimæ Deiparæ*. Papebrochius : ,, Sofon Martyr : Eudocimus, ,, an Eudoxius ? Martyr. Priori nomine nullus hoc mense ,, uspiam, posteriori reperitur unus, & quidem die præce- ,, denti in Menæis cum sociis Zenone, & Romulo, quorum ,, Acta Græce habemus ; nomina autem Romano hodierno ,, inscripta sunt die v. ,, Culcinus in Specimine Par. 2. pa- ,, gin. 96. ,, Sozoni (Sozonti) Martyri in Tabulis figuratis as- ,, sociatus nec est Eudocimus, nec Eudoxius, quum neu- ,, trum plane inscriptio exprimat ; sed est Evodus, qui in ,, meo

„ meo Synaxario asseritur magnæ Antiochiæ post Petrum
 „ Apostolum Episcopus, in Epistolis B. Pauli magnifice com-
 „ memoratus, & præclarus verbi divini præco „. Miror,
 „ Culcinium negare, in tabulis figuratis Papebrochianis adesse
Eudocimum: verba Slavica hæc sunt supra ejus caput: ΕΒΔΟΚΗΜΖ
 quæ certe *Eudocimum* sonant. Quod autem hic Sanctus ne-
 queat pro Evodo Antiochiæ Episcopo accipi, ipsa imago con-
 vincit; non enim habitu est Episcopali, sed cum tunica & pal-
 lio in eorum morem, qui neque sunt in Clero. Quamobrem
 eundem esse hunc *Eudocimum* nihi certum est, cujus Acta
 ex Metaphraste descripta leguntur Latine in Tom. 4. Lipoma-
 ni, & apud Surium ad 29. Julii. Initium: „ Eudocimi, qui
 „ convenienter suo nomini „. At vero de Sozonte, qui
 Pompejopoli in Cilicia sub Maximiano Imperatore in ignem
 injectus, reddidit spiritum, agunt hac die & Græci in utro-
 que Menologio, & Latini in Martyrologio: ejusque Acta ex
 Metaphraste describit Lipom. Tom. 6. & Surius Tom. 5. Græca
 incipiunt: Μαξιμιανῶ πρὸς Καλλιπίας ἡγμονίου ὄρους, apud Lam-
 bec. Tom. VIII. pag. 237. Vide in *Jassejo* apud Fabric. To-
 mo 9. Bibl. Græc. pag. 84.; Nam & *Sozon*, & *Jassejus* vo-
 cabatur.

V I I I.

NATIVITAS DEIPARÆ.

De eadem Latini & Græci hac die. Codices Vaticani,
 & Ephemerides Capponianæ: *Rozdestwo Bogorodiky, Nativitas*
Deiparæ. Possevinus: *Nativitas B. Virginis Mariæ*. Cul-
 cinius: *Rozdestwo Preswiatya Boborodyky, Nativitas Sanctis-
 sime Deiparæ*: Nam Moschi literam γ, aspirant, sic: *Ar-
 chambela*, pro, *Archangela, Boborodyky*, pro *Bogorodycky*.
 Papebrochius; *Nativitas Virginis Mariæ*. At Inscriptio Ru-
 thenica in Ephemeridibus Papebrochianis ita habet, ut apud
 Culcinium: qui Par. 2. pag. 96. de eadem solemnitate hæc ob-
 servat: „ Rozdestwo, hoc est, Nativitas SS. Dominae nostræ
 „ Deiparæ, quæ nata est regia stirpe, e progenie David, e
 „ parentibus Joachimo & Anna, anno conditi orbis 5486. Ita
 „ mei libri, in quibus habeo solemne de hoc festo officium.
 „ Annus iste orbis conditi 5486., juxta Græcorum Moschorum-
 que supputationem incidit in annum ante vulgarem Christi

Epocham 22. nam Græci & Moschi natum Christum volunt anno orbis conditi 5503. Verùm libris Culcinianis hac in re non est fides semper adhibenda: nam errant frequentissime in Epochâ assignanda. Sic ad diem 25. Decembris Par. 2. pag. 108. dicitur Christus natus *anno ab orbe condito 5526.*: quod nemo Græcorum dixerit: alioquin Christus e Virgine Maria natus fuisset agente annum ætatis quadragesimum: tot enim anni fluxerint ab anno mundi 5486. quo Virgo Maria in libris Culcinianis nata perhibetur, ad annum mundi 5526. quo Christus Dominus ex eadem natus affirmatur in iisdem libris. Tabulæ nostræ Capponiæ repræsentant Annam in lecto jacentem post partum, pedissequam jusculum ei offerentem, Joachimum juxta lectum sedentem, & obstetricem manibus natam infantulam Mariam in gremio tenentem, ut eam in concha abluat. Anna, Joachim, & nata Maria, habent nimbum capitibus circumductum: præterea in Annæ & Joachimi nimbo scripta nomina, *Anna, Joachim*. In Tabulis Papebrochianis, Anna jacet in lecto: pedissequa jusculum ei exhibet: e regione lecti obstetrix ambabus manibus tenet nudam Mariam recens natam, habens sub se concham, & pone, alteram pedissequam. Capita Annæ, & Mariæ sunt radiata. Cæterum Joachim non adest, neque ulla est inscriptio, præter eam, quam Culcinianus exhibet, nimirum, *nativitas Sanctissima Deiparæ.*

I X.

JOACHIM.

ANNA.

MARTYR SEVERIANUS.

Possevinius: *SS. Joachim & Anna*, absque ulla Severiani commemoratione. Ita & uterque codex Vaticanus & Codex noster Slavicus. Fasti Papebrochiani & Culcinianus: *Joachim, Anna, Severianus*, Papebrochius: *Joachim & Anna, parentes Deiparæ. Severianus martyr, Sebaste in Armenia sub Licinio. Nomen reperies in hodierno Romano: Acta Græca nos habemus nova forsitan Latinitate donanda. De iisdem utrumque Menologium Græcorum hac eadem die. At Latini, de Joachimo quidem antea die 18. Martii, nunc Dominica infra octavam Assumptionis Deiparæ: de Anna vero die 26. Julii: de Severiano demum martyre, hac die 9. Septem-*

ptembris. Calendarium Ecclesiæ Neapolitanæ ad hanc diem :
S. Joachim & Anne. Acta Severiani militis, Græce incipiunt
 Λικιρίν τῷ δυσσιβῆς βασιλεύοντος, λυσίας τὸ πρῖκαῦτα δὲξ ἄν,
 Lambec. Tom. 8. pag. 267. Latine apud Lipom., & Sur. Tom. 5.
 ad 9. Sept.

X.

MENODORA.

METRODORA.

NYMPHODORA.

De his tribus Sanctis Sororibus Græci hac die in utroque
 Menologio, & Latini in Martyrologio, necnon Fasti Græco-
 moschi Papebrochiani apud Culcinium in Appendice, & apud
 Papebrochium, qui hæc de Possævino obiervat: *Possævini*
nescio qua contractione scribit nomen Martyris Rundone. Nam
 pro, *Menodora, Metrodora, & Nymphodora, ipse habet,*
Sanctæ Martyris Rundone. In Codice Vaticano Ruthenico
 nulla harum ht mentio; at in Codice II. ad diem 13. Septem-
 bris: *Menodora, Metrodora, & Nymphodora. Et Adoratio*
Crucis. Acta extant Latine apud Lipom. Tom. 5. & Sur. ad x.
 Sept. Græce ἡδὲ γυναιξίν ἡδὲ ἀβραῦς τὸ πῆς μαρτυρίας ἀπο-
 κλειεσαι εἰάδιον, apud Lambec. tom. 8. pag. 238. Codex no-
 ster Slavicus ad diem 1x. post Joachim & Annam, addit: *Sab-*
batum ante Exaltationem Crucis. Et die x. vacat. Nimirum,
ante Festum Crucis, quod die xiv. recolitur, præmittitur ejus-
 dem *Adoratio* tribus ante diebus: decima, scil. undecima, &
 duodecima. In die autem tertia decima fit *προσηγία, Prose-*
stum Crucis.

XI.

SANCTA THEODORA.

Ita & Possævini: *S. Theodora*. Fasti Græco-Moschi Pa-
 pebrochiani, apud Culcinium: *Theodora*: apud Papebro-
 chium. ,, *Theodora*, pœnitens Alexandrina; nomini ejus πρ
 ,, perperam præfigitur loco μρ, idest, πατήρ, loco μήτηρ.
 Verùm ex literæ non sunt Græce legendæ, sed Ruthenicè, sic
 προσκοβνία, *Sancta*, uti supra monuimus, Agunt de hac
 Sancta Pœnitente Græci in utroque Menologio, & Latini in
 Martyrologio, hac die. At in Codicibus Ruthenicis Vatica-
 nis I. & II. nulla fit ejus mentio, vel quia ejus cultus est serius
 apud

apud illos inductus; vel potius quia iis in Calendariis nomina eorum dumtaxat Sanctorum sunt inscripta, de quibus fit peculiare officium. In Menologio Græcorum ex Typographi officiantia, homini Theodoræ præfigitur, initio quidem, *θείας μάρτυρος ἡμῶν Θεοδώρας* Sanctæ Martyris nostræ Theodoræ: ante Synaxarium vero, *τῆς θείας πατρὸς ἡμῶν, Sanctæ Patris nostri*: loco, *τῆς θείας μητρός ἡμῶν, Sanctæ Matris nostræ*. Acta S. Theodoræ Alexandrinæ prodierunt Latine, apud Lipom. & Sur, ad xi. Sept. Græce extant MSS. apud Lambec. Tom. 8. pag. 239. 320. Init. *ζήτων ἰδὴ τῶν ἀποκράτορα*. Alia Anonymo Auctore, *ἰν πῆσις ἡμεραις ἐκείναις Ζήτωνος τῷ Βασιλείῳ καὶ Γρηγορίῳ ἐπαρχῶν ὄντων ἐν Ἀλεξάνδρειᾳ*, apud Fabric. Tom. 9. Bibl. Græc. pag. 147.

X I I.

SACROSANCTUS MARTYR AUTONOMUS.

Slavice, *Swenno Muczenik*, idem quod Græce *ἰσομάρτυρ*; titulus iis martyribus datus, qui simul Sacerdotio sunt inigniti. Tabulæ Papebrochianæ: *Autonomus*: Posssevino minus recte, *Autonebus*. Græci & Latini de eodem, hac die. Codices Vaticani Ruthenici silent. Codex noster Slavicus habet ad diem xi. *Aderasio Ligni Venerabilis, & S. Autonomi*. Habitu Episcopali est ornatus: Episcopus enim fuit, uti habent Acta a Metaphraste edita, quæ videre est apud Lipom. tom. 5. & Surium ad xi. 1. Sept. Græce incipiunt, *τῆς ἰσῆς ἀπ' π'ίας τομζω*. Vide Allat. de Simeonum script. pag. 129. & Lambec. tom. 8. pag. 239. Marmor Neapolitanum ad hanc diem: *P. Autonomu. Ep. M.* idest, Passio Autonomi Episcopi & Mart.

X I I I.

DEDICATIO TEMPLI.

CORNELIUS.

Fasti Papebrochiani: *Cornelius*. Possevinus: *S. Martyris Cornelii*. Papebrochius: *Cornelius Centurio. Creditur postea factus Episcopus in pace obiisse*. Certe habitum Episcopalem gerit tam in Tabulis Papebrochianis, quam in Capponianis. Porro de S. Cornelio Centurione hac die etiam Græci agunt in Menologio: at Latini in Martyrologio ad diem 2. Februarii; Menologium, vero Basilianum Par. 1. pag. 129. ad diem

diem 20. Octobris. Vaticani Codices Ruthenici de S. Cornelio nihil; sed horum secundus, ad diem 13. Septemb. sic habet, ut supra diximus: *Menodora, Mesrodora, Nymphodora: Et Adoratio Crucis*. Capponianæ Tabulæ præmittunt Cornelio, *Dedicationem Templi*, utique *Hierosolymitani Sanctæ Resurrectionis*, quæ dedicatio facta est, Constantino imperante, in Synodo Episcoporum anno Christi 335. Per eam occasionem & Crux adorata est; ut habet Vaticanus Codex & Menologium Græcorum. De S. Cornelio Centurione, ex Metaphraze Lipoman. & Sur. ad 13. Sept. Græce initium: *μετὰ τὴν σωτηρίαν ἐπὶ γῆς τῷ λόγῳ ἐπιδημία*, Apud Lambec. tom. 8. pag. 240. Codex noster Slavicus pro *Cornelio*, qui hac die 13. colitur, habet ad diem 12. *S. Martyris Cornati Episcopi Iconnensis*. Græci eum vocant *Curnutum*, Latini *Curonotam*. utrique de eo agunt ad diem XI. hujus.

X I V.

EXALTATIO CRUCIS.

Tabulæ Capponianæ: *Vozdżizenie Kresta*, Exaltatio Crucis. Papebrochianæ: *Vozdżizenie Gżestnabo Kresta*, Exaltatio Venerandæ Crucis. Repræsentatur in nostris Tabulis Episcopus habitu Pontificali, nudo capite, ambabus manibus Crucem supra caput exaltans ante fores Templi, adstantibus hinc inde duobus Diaconis, & infra, a dextris quidem Rege coronato, a sinistris autem Regina item coronata. In Tabulis Papebrochianis depictus est Episcopus cum Pallio sedens præ foribus Templi, elevans supra caput Crucem geminam, adstantibus hinc inde duobus Diaconis. In latere dextero sedent in Throno Imperator, cum Sceptro Crucem habente in summitate coronatus, & Imperatrix item coronata, cum regio nato ad pedes matris stante: & quatuor magnatibus ante Thronum Imperatoris. In latere sinistro Presbyteri, Clerus, & populus. Pictura significat consuetudinem exaltandi Crucem in Russia coram Rege & Regina, & Constantinopoli coram Imperatore & Imperatrice. In Menologio Basiliano Pictura repræsentat primam Crucis exaltationem, hoc est, solennem ostensionem factam populo in urbe Hierosolymitana, quando primum a S. Helena fuit inventa. In ambone Templi stat Episcopus Crucem geminam ambabus manibus tenens, adstanti-

apud illos inductus; vel potius quia iis in Calendariis nominæ eorum dumtaxat Sanctorum sunt inscripta, de quibus fit peculiare officium, in Menologio Græcorum ex Typographi officiantia, nomini Theodoræ præfigitur, initio quidem, *εὐρίας μάρτυρος ἡμῶν Θεοδώρας* Sanctæ Martyris nostræ Theodoræ: ante Synaxarium vero, *ἡς εὐρίας πατρὸς ἡμῶν, Sanctæ Patris nostri*: loco, *ἡς εὐρίας μητρός ἡμῶν, Sanctæ Matris nostræ*. Acta S. Theodoræ Alexandrinæ prodierunt Latine, apud Lipom. & Sur, ad xi. Sept. Græce extant MSS. apud Lambec. Tom. 8. pag. 239. 320. Init. *Ζήνων ἡδὲ τῶν ἀποστόλων*. Alia Anonymo Auctore, *ἐν ταῖς ἡμεραις ἐκείναις Ζήνωνος τῷ Βασιλείῳ ἢ Γρηγορίῳ ἐπαρχῆ ὄντων ἐν Ἀλεξάνδρειᾳ*, apud Fabric. Tom. 9. Bibl. Græc. pag. 147.

X I I.

SACROSANCTUS MARTYR AUTONOMUS.

Slavice, *Swenno Muczenik*, idem quod Græce *ἰσομάρτυρος*; titulus iis martyribus datus, qui simul Sacerdotio lunt inligniti. Tabulæ Papebrochianæ: *Autonomus*: Possesvinominus reſte, *Autonechus*. Græci & Latini de eodem, hac die. Codices Vaticani Ruthenici silent. Codex noster Slavicus habet ad diem xi. *Aderatio Ligni Venerabilis, & S. Automami*. Habitu Episcopali est ornatus: Episcopus enim fuit, uti habent Acta a Metaphraſte edita, quæ videre est apud Lipom. tom. 5. & Surium ad xi. Sept. Græce incipiunt, *ἡς Ἰουῆ ἀπ' ἑλίας τομίζω*. Vide Allat. de Simeonum script. pag. 129. & Lambec. tom. 8. pag. 239. Marmor Neapolitanum ad hanc diem: *P. Autonomῦ. Ep. M.* idest, Passio Autonomi Episcopi & Mart.

X I I I.

DEDICATIO TEMPLI.

CORNELIUS.

Fasti Papebrochiani: *Cornelius*. Possesvinus: *S. Martyris Cornelii*. Papebrochius: *Cornelius Centurio. Creditur postea factus Episcopus in pace obiisse*. Certe habitum Episcopalem gerit tam in Tabulis Papebrochianis, quam in Capponianis. Porro de S. Cornelio Centurione hac die etiam Græci agunt in Menologio: at Latini in Martyrologio ad diem 2. Februarii; Menologium, vero Basilianum Par. 1. pag. 129. ad diem

diem 20. Octobris. Vaticani Codices Ruthenici de S. Cornelio nihil; sed horum secundus, ad diem 13. Septemb. sic habet, ut supra diximus: *Menodora, Metrodora, Nymphodora. Et Adoratio Crucis.* Capponianæ Tabulæ præmittunt Cornelio, *Dedicationem Templi*, utique *Hierosolymitani Sanctæ Resurrectionis*, quæ dedicatio facta est, Constantino imperante, in Synodo Episcoporum anno Christi 335. Per eam occasionem & Crux adorata est; ut habet Vaticanus Codex & Menologium Græcorum. De S. Cornelio Centurione, ex Metaphrasæ Lipoman. & Sur. ad 13. Sept. Græce initium: *μετὰ τὴν σωτηρίαν ἐπὶ τοῦ λόγου ἐπιδημίας*, Apud Lambec. tom. 8. pag. 240. Codex noster Slavicus pro *Cornelio*, qui hac die 13. colitur, habet ad diem 12. *S. Martyris Cornasi Episcopi Iconniensis*. Græci eum vocant *Curnusium*, Latini *Curonotum*. utrique de eo agunt ad diem XI I. hujus.

X I V.

EXALTATIO CRUCIS.

Tabulæ Capponianæ: *Vozdŭizenie Kresta*, Exaltatio Crucis. Papebrochianæ: *Vozdŭizenie Cestnabo Kresta*, Exaltatio Venerandæ Crucis. Repræsentatur in nostris Tabulis Episcopus habitu Pontificali, nudo capite, ambabus manibus Crucem supra caput exaltans ante fores Templi, adstantibus hinc inde duobus Diaconis, & infra, a dextris quidem Rege coronato, a sinistris autem Regina item coronata. In Tabulis Papebrochianis depictus est Episcopus cum Pallio sedens præ foribus Templi, elevans supra caput Crucem geminam, adstantibus hinc inde duobus Diaconis. In latere dextero sedent in Throno Imperator, cum Sceptro Crucem habente in summitate coronatus, & Imperatrix item coronata, cum regio nato ad pedes matris stante: & quatuor magnatibus ante Thronum Imperatoris. In latere sinistro Presbyteri, Clerus, & populus. Pictura significat consuetudinem exaltandi Crucem in Russia coram Rege & Regina, & Constantinopoli coram Imperatore & Imperatrice. In Menologio Basiliano Pictura repræsentat primam Crucis exaltationem, hoc est, solennem ostensionem factam populo in urbe Hierosolymitana, quando primum a S. Helena fuit inventa. In ambone Templi stat Episcopus Crucem geminam ambabus manibus tenens, adstanti-

stantibus sub uno gradu duobus Diaconis Episcopum adjuvan-
 tibus, in infimo autem Ambonis gradu duobus clericis cereum
 accensum gestantibus. Synaxarium ejusdem Menologii: „ Ejus
 „ itaque mater conquierendæ Crucis studio Hierosolyma ve-
 „ niens, reperit eam sibi manifestatam a Cyriaco Judæo,
 „ qui postea Episcopus fuit: quam quum populus universus
 „ vidisset, summo gaudio affectus fuit, & Imperatrix qui-
 „ dem una cum Senatu illam adoravit, & osculata est. Po-
 „ pulus vero quum summo teneretur adorandæ Crucis deside-
 „ rio, neque id sibi propter innumeram hominum turbam face-
 „ re liceret, petiit, ut sibi saltem illam videndi potestas fie-
 „ ret. Quam ubi vidit, in hanc vocem populus erupit, Ky-
 „ rie eleison. Atque hinc exaltationis typus expressus fuit, ἡ
 „ ἑτυπώθη ἐκ τῆς ὑψώσεως „. Ubi recte dicitur, ex illo Sanctæ
 Helenæ facto typum exaltationis fuisse expressum; non enim
 Heleniana illa Crucis exaltatio mense Septembri contingere
 potuit, quum Sancta illa Imperatrix quo anno (idest Chr. 326.)
 Crucem Dominicam Hierosolymis invenit exaltavitque, men-
 sem Septembrem non attigerit: migravit enim ad superos,
 postquam Hierosolymis Romam venisset, Romæ inter filii
 Constantini magni, ac nepotum complexus die 18. Augusti
 anno Chr. 326. quemadmodum Pagius ex Eusebio, & Gotho-
 frido demonstrat ad eundem annum num. xv. Restat igitur,
 ut dicamus, Ritum illum Crucem exaltandi, a temporibus
 S. Helenæ in Ecclesiam Hierosolymitanam mense Majo anni
 Christi 326. investum, eodem etiam mense servari solitum
 fuisse, usque ad annum Christi 335. quo anno Templum au-
 gustissimum Resurrectionis Dominicæ a Constantino magno
 ædificatum, mense Septembri die 13. dedicatum fuit: tunc
 enim exaltatio Crucis ad diem sequentem, quæ anno 335. in
 Dominicam incidit, a tempore Paschali translata est. Pagius
 ad annum 335. num. vi. „ Dedicatio Ecclesiæ Hierosolymi-
 „ tanæ perfecta Idibus Septembris, idest die 13., Septembris ut
 „ docent Nicephorus lib. 8. cap. 30. Typicum Sancti Sabæ,
 „ Menologium Græcorum, ac Sophronius in oratione de Exal-
 „ tatione S. Crucis. Ecclesia tamen, tam Occidentalis, quam
 „ Orientalis, Festum Exaltationis S. Crucis celebrat die xiv.
 „ Septembris, sive quia eo die Crux inventa, sive ob aliam
 „ ratio-

„ rationem hætenus ignotam „ . Prima Pagii ratio falsa est,
 quia Crux inventa longe ante mensem Septembrem , ni-
 mirum initio Maji , aut saltem Paschali tempore . Quam au-
 tem ignotam rationem idem Pagius vocat , pronum est in aper-
 tum adducere . „ Idus Septembris , seu dies xiiii. illius
 „ mensis (*verba sunt ejusdem Pagii loc. cit.*) concurret hoc an-
 „ no (335.) cum Sabbato , ut Methodus Cyclica docet . Qua-
 „ re nondum mos invaluerat , ut Ecclesiæ die Dominica dedi-
 „ carentur „ . Atqui Patres illius Concilii Hierosolymitani ,
 idcirco encznia Ecclesiæ Sabbato peregerunt , ut possent die
 Dominica Crucem solemniter exaltare . Quamobrem & dedi-
 catio Basilicæ Hierosolymitanæ , & Crucis exaltatio primum
 coepit die xv. Septembris celebrari Hierosolymis : deinde in
 aliis Orientis & Occidentis Ecclesiis . Hæc , ut opinor , vera
 ratio exaltationis Sanctæ Crucis ad diem xv. Septembris in-
 stitutæ . Baronius in notis ad Martyrol. Rom. hac die 14. Sept.
 observat quidem istam solennitatem sub Constantino magno
 institutam , sed tempus non assignat . „ Agunt , inquit , &
 „ Græci hac die solennitatem exaltationis S. Crucis , non ta-
 „ men quando per Heraclium Imp. devicto Chosroe restituta
 „ est ; sed quum , Constantino imperante , gloria exaltatæ
 „ Crucis , majore fulgore in orbe effulsit . *Et post pauca* .
 „ Græci itaque longe ante Heraclii tempora hac ipsa die ejus-
 „ modi celebritatem agebant : qua item die exaltationis S. Cru-
 „ cis Sanctum Joannem Chrysostomum ex hac vita migrasse ,
 „ hi tradunt , qui res gestas ipsius sunt profecuti . . . . Latini
 „ etiam ante Heraclii tempora hanc diem exaltationis S. Cru-
 „ cis dicatam coluisse videntur : nam in Sacramentario S. Gre-
 „ gorii de eadem hac die agitur . Putamus itaque eandem so-
 „ lemnitatem multo prius celebrari solitam , tanta deinde
 „ parta victoria auctam , redditamque ex ejus rei memoria
 „ illustriorem „ . Et nonnullis interpositis . „ Rei gestæ hi-
 „ storiam multis involutam ambagibus legimus manuscriptam ,
 „ quam penes nos habemus , auctore quodam Nicephoro Epi-
 „ scopo , cujus est initium : Tempore illo , quo &c. Quid au-
 „ tem in ea germanum , quidve spurium sit , diximus in An-
 „ nal. Eccl. Quod doluimus , historiam illam nonnullis auctam
 „ mendaciis , in quibusdam Ecclesiis pietam vidimus „ . Ha-

ſtenus Baronius . Culcinus in Specimine Par. 2. pag. 96. ex
 Ruthenic Synaxario cauſam hujus feſti ad S. Crucis inventio-
 nem reſert, his verbis : „ Wſemirnoie Wozdviſenie, ideſt,
 „ Univerſalis (a) exaltatio Sanctæ & vivificæ Crucis Domi-
 „ nicæ . Feſtum hoc unum ex principalioribus peragitur a Ru-
 „ thenis cum jejunio . Officium recenset varios Authores, &
 „ præcipue Andream Jerofolymitanum, Theophanem, Cy-
 „ prianum, Anatolium, & Leonem Deſpotam . Canoh Do-
 „ mini Coſmæ, cujus Acroſtichis, *In Cruce confidens, cano*
 „ *eidem* . Synaxarii hanc do epitomen . Conſtantine magnus
 „ geſſit præcipue tria bella inſignia . Primum contra Maxen-
 „ tium &c. Secundum bellum geſſit contra Byzantinos &c.
 „ Tertium conſictum habuit cum Scythis ad flumen Danu-
 „ bium &c. Tantis onuſtus trophæis Conſtantine, intellexit
 „ virtutem Crucis ſalutiſeræ; ideoque quum credidiſſet in
 „ Chriſtum, & Sacrum ſuſcepiffet Lavacrum, miſit glorioſam
 „ ſuam Matrem Helenam, ut quæreret Hieroſolymis venera-
 „ bile Lignum . Succellit ex animi ſententia: nam repertæ
 „ ſunt tres Cruces, in quarum una poſita mortua vidua quum
 „ revixiſſet, hæc fuit probata pro vera Redemptoris Cruce .
 „ Hanc igitur adoravit Imperatrix cum toto Senatu: plebs
 „ vero quum non poſſet propius accedere, clamavit petens,
 „ ut ſaltem a longe ſas eſſet videre . Satis factum juſtis petitis .
 „ Nam Macarius Patriarcha conſcendens in Templo ambo-
 „ nem, exaltavit vivificam Crucem, adoransque eam, be-
 „ nedixit populo per ſingulas quatuor orbis partes . Populus
 „ gaudio perſuſus, non ceſſabat clamare, Kyrie eleiſon .
 „ Hinc ab hoc tempore inſtitutum eſt feſtum ſolemne exalta-
 „ tionis S. Crucis „ . *Hactenus meum Synaxarium* . Subdit Cul-
 „ cinus . „ Ex quo colligitur exaltationem Crucis per aliquot
 „ ſecula celebratam fuiſſe ipſomet feſto Pentecoſtes, ut in-
 „ ducor ad hanc opinionem ex Tabulis figuratis ad diem 7.
 „ Maji, ubi totum id exhibet imago, quod ego hic retuli . A
 „ tempore vero Heraclii Imperatoris translata eſt eadem fe-
 „ ſtività ad hanc diem, & ſolemnius celebrari cœpit, cum
 „ jejunio tamen, cujus origo debuit inde proceſſiſſe, quod
 „ quum

a Græci in Menais, ἐπὶ τῆς ἐπιτομῆς τῆς ἐπιτομῆς τῆς ἐπιτομῆς, eodem ſenſu .

„ quum laudatus Imperator in habitu humili & nudipes
 „ ereptam Persis Crucem Templo intulisset, author fuit,
 „ monente fortassis Zacharia Patriarcha, ut festum exaltatio-
 „ nis deinceps cum jejunijs coleretur „ . Duo hic asserit Cul-
 „ cinius, quæ probari nequeunt. Primum ait, exaltationem
 „ Crucis a tempore S. Helenæ per aliquot secula celebratam
 „ fuisse ipsomet festo Pentecostes, usque ad tempora Heraclii
 „ Imperatoris, sub quo translata sit eadem festivitas ad diem 14.
 „ Septembris. Falsum hoc esse, supra ostendimus: nam longe
 „ ante Heraclii ætatem jam Græci & Latini hac ipsa die 14. Sept.
 „ ejusmodi celebritatem agebant: nimirum ab anno Chr. 335.
 „ quo primum ea celebritas in Synodo Hierosolymitana fuit pe-
 „ racta. Alterum quod asserit, nimirum ipsomet festo Pentecostes
 „ exaltationem Crucis olim celebratam fuisse „, ut inducor, inquit,
 „ ad hanc opinionem ex Tabulis figuratis ad diem 7. Maji, ubi
 „ totum id exhibet Imago, quod ego hic retuli „, dupliciter fal-
 „ sum est: Et primo quidem quod a temporibus S. Helenæ exalta-
 „ tio Crucis ipsomet festo Pentecostes celebrata sit. Non enim fe-
 „ sto Pentecostes apud Græcos, sed secunda die Paschæ Cru-
 „ x exaltari consueverat Hierosolymis. Audiatur Sophronius in oratio-
 „ ne, quæ extat in Bibliotheca Patrum to. 7. editionis Colonensis.
 „ Quærit Sanctus Hierosolymorum Patriarcha: „ Cur non, sic
 „ ut antea divina Crux prius exorta refulsit, Domino in
 „ Cruce feria vi. pendente, quam hic resurgeret; sic & nunc
 „ *lucis sua Resurrectio* ejusdem Domini *tertio post illam die*
 „ *resplendeat?* id est, cur mysterium Resurrectionis non ce-
 „ lebreter die tertio post exaltatam, seu demonstratam so-
 „ lenniter Crucem? Postquam autem hoc quæsit, ipsomet
 „ sibi ad propositam interrogationem respondens, significat,
 „ postridie Resurrectionis convenientius ostendi Crucem;
 „ & Arbitramur, inquit, nobisque conjectura ducti persua-
 „ demus, eos, qui ex sinibus terræ ad utriusque adorationem
 „ se conferunt, hujus subsequutionis & antegressionis causam
 „ fuisse, ut obito prius & celebrato lætissimo & splendidissi-
 „ mo Resurrectionis festo, post hoc autem statim Crucis exal-
 „ tatione conspecta, potentissimum ejus comitatum, quasi
 „ egregium quoddam viaticum, secum asportent, habeantque
 „ Crucem in terra simul gradientem, in mari simul navigan-

tem comitem , omniumque incommodorum profligatri-
 cem ,, . Hactenus Sophronius . Addit Papebrochius tom. 1.
 Maji ad diem 3. pag. 365. num. 19. ,, Ne vero saltem unam
 feriam putes posse interjici , præcavit ipse (*S. Sophronius*)
 sic ante professus . Hodie procedit Resurrectio , suaque
 progressione omnia illustrat & ornât : cras Crux manifesta-
 tur, cultoribusque largitur munera . Hodie Resurrectio ex-
 panditur : cras Crux in edito loco quodammodo supervo-
 lat ,, . Atque hoc est , quod [ut ibidem Papebrochius ob-
 servat] in epistola ad Severum indicant hæc S. Paulini verba :
 Basilica auratis corusca laquearibus , arcano positam Sacra-
 rio Crucem servat : quam Episcopus urbis ejus (*Hieroso-
 lymorum*) quotannis , quum Pascha Domini agitur , ado-
 randam populo , princeps ipse venerantium , promit ,, .
 Addit deinde idem Paulinus : ,, Neque præter hanc diem ,
 qua Crucis ipsum mysterium celebratur , ipsa , quæ sacra-
 mentorum causa est , quasi quoddam Sacræ Solemnitatis
 insigne profertur ; nisi interdum religiosissimi postulent ,
 qui hactantum causa illo peregrinati advenerint , ut sibi
 ejus revelatio , quasi in pretium longinquæ peregrinationis
 deferatur : quod solum Episcopi munere obtineri ferunt ,, .
 Hinc ut peregrinorum pietati fieret satis , *in medio jejunii* , hoc
 est , in media jejuniorum hebdomada , quæ nobis est Quadra-
 gesimæ tertia , aliam Crucis ostensionem fieri solitam , idem
 S. Sophronius tradit in alia ipsius oratione pro ea festivitate
 post alteram edita , sub eodem adorationis titulo : in qua ex-
 presse dicit , quod *in medio jejunii , adorationis gratia , propo-
 ni solet lignum vitale venerandæ Crucis* . Itaque Græci exalta-
 tionem Crucis non *ipsomet festo Pentecostes* (ut vult Culci-
 nius) celebrabant , sed *in medio jejunii , & secundo die Pa-
 schæ* ; idque in Ecclesia Hierosolymitana ; Latini vero die 3.
 Maji ; cujus rei hanc conjecturam profert Papebrochius loco
 citat. num. 23. ,, Ast Romæ aliter composita res erat . Ibi
 jampridem , in memoriam ejus , quæ Constantino contra
 Maxentium pugnafuro apparuerat , Crucis Ecclesia stabat
 in ædibus Sessorianis erecta : ad hanc tamquam ad pro-
 prium locum , partem sacri Ligni detulisse Helena credi po-
 test , mox atque è Terra Sancta redux in Urbem appulit .
 ,, Quod

33 Quod si credam, cur non & in hac, priusquam Hierosoly-
 33 mitana fabrica absolveretur, putem cæptam recoli memo-
 33 riam ejus diei, quo Crucem invenisse se narrabat Helena?
 33 Sic tamen id credere velim, ut etiam existimem, quod ea
 33 festivitas propria manserit isti Basilicæ, usquedum succe-
 33 dentium Pontificum aliquis ante seculum verosimiliter fe-
 33 xtum, idem festum voluit ab aliis quoque Romanæ Urbis
 33 Ecclesiis celebrari: unde paulatim propagatum ipsum est ad
 33 Ecclesias alias, ac tandem etiam inter festa a populo feriato
 33 agenda numeratum, quemadmodum hodie usurpat tota,
 33 Ecclesia Occidentalis, . Optima conjectura. Sic enim Fe-
 33 stum Nivis primum in sola Basilica Liberiana celebratum, & De-
 33 dicationem Basilicæ Lateranensis, & Vaticanæ, in his tantum
 33 duabus Ecclesiis celebratam; ab aliis postea Ecclesiis Romanæ
 33 Urbis primum, & postea a tota Occidentali Ecclesia recoli
 Summi Pontifices jusserunt.

Secundo, falsum quoque est, quod Culcinus addit ad
 confirmandam suam opinionem de Exaltatione Crucis olim in
 ipso Pentecostes die celebrata, producens Tabulam Græco-
 moscham figuratam ad diem 7. Maji. Ea enim Tabula, primo,
 non repræsentat Adorationem Crucis in Templo Hierosoly-
 mitano fieri solitam: sed miraculum Apparitionis Crucis,
 quod sub Constantio Imp. accidit. Hæc sunt Inscriptionis Sla-
 vicæ verba apud eundem Culcinium in Appendice pag. 87.
 33 Javlenie na nebesi Czelstnaho Kresta pry Konstantiy Cari, :
 33 *Apparitio in celo Venerandæ Crucis sub Constantio Imperatore:*
 Quæ apparitio contigit anno Christi non 353. ut nonnulli tra-
 dunt, sed anno 351. Nonis Maji, quemadmodum Pagius
 ostendit ad annum 353. a num. 7. ad x1. Deinde Culcinus
 ipse in Specimine Par. 11. pag. 80. ad diem v11. Maji repre-
 hendit Moschum pictorem, qui, quamquam in Calendario,
 quod ipse pingendum aggrediebatur, diserta mentio fieret de
 Crucis apparitione, quæ sub Constantio Imp. accidit, impe-
 rite tamen eam apparitionem ad Constantini magni tempora
 detorqueus, Victoriam hujus contra Maxentium ad Tiberim
 deportatam, vel aliam ejusdem ad Danubium cum Sarmatis
 pugnam depinxit. Ita & Papebrochius Picturam ad diem v11.
 Maji in Fastis Græcomoschis appositam, nihil pertinere asserit
 ad Cru.

ad Crucis Adorationem, sed tantum repræsentare Apparitionem Crucis sub Constantio. Verba utriusque ad eam Maji diem recitabo. Porro in Crucis exaltationem extat Anonymi narratio Græce: Initium: *Ἐμαρτὴν τινὰ ἡ μακαριότητων Ἑλλήνων*, apud Lambec. tom. 8. pag. 361. Orationes autem, seu Sermones in eandem festivitatem, Joannis Calecæ Patriarchæ CP., Macarii Chrysocephali Archiep. Philadelphix: Philothei Patr. CP. Andreæ Cretensis. Callisti Patr. CP. Theophanis Ceramei: Germani Patr. CP. Pantaleonis Presbyteri Byzantini, Josephi Theſſalonicen. Nicetæ Paphlagonis, Michaëlis Pfelli, S. Joannis Chryſoſtomi, & S. Sophronii Patriarchæ Hierosolym. vide apud Fabric. tom. 9. Bibl. Græc. pag. 92. & seq. X V.

NICETAS.

Ita & Codices Vaticani Ruthenici, & Poſſevinus: *S. Martyris Nicetæ*. De quo utrumque Græcorum Menologium, & Martyrologium Romanum hac die. Fuit autem hic Nicetas Gothus, qui sub Athanarico Rege ob Catholicam fidem juſſus est igne comburi. Acta ex Metaphraſte deſcribit Lipomanus tom. 5. & Surius ad hanc diem tom. 5. Græce extant MSS. apud Lambec. tom. 8. pag. 240. 289. 380. & tom. 4. pag. 62. Initium: *Νικητικὸς Ἀγῶνας τῷ μάρτυρος Νικητῆ*. At Culcinus, & Tabulæ Papebrochianæ huic Nicetæ præmittunt *Philoteum*, habitu Archiepiſcopali indutum, cum hac epigraphe, ſupra caput quidem, (a) *Philotey*, Philothei; ad latus autem ſiniſtrum, *Nidagrada Archiepiſcop. Archiepiſcopus Niagrada, fortaſſe Novogradenſis*: Papebrochius: *Philoteus Archiepiſcopus*. Quod hic additur *Nidagrada*, perſonæque notioreſ facere deberet, magis confundit; perſuadet tamen indigenam eſſe. Licet enim Græci etiam habeant colantque hoc die *Philoteum* quemdam miraculis clarum, cujus vitam inveniri optaremus; colunt eum tamen cum titulo *Presbyteri*: hic vero *Archiepiſcopum* tum epigraphe addita, tum veſtis ipſa loquitur. Habuit quidem etiam Conſtantinopolis Philoteum Patriarcham anno 1367. Romanam unionem profeſſum, cujus varix orationes ab Allatio indicantur. Sed neque a Græcis adeo recentes Sanctos agnoſci & coli

* Typographi oſcitantia apud Culcin. in Append. *Filoſofey*.

„ & coli credimus , neque eo titulo quod eorum Schisma co-
 „ natus sit extinguere , putamus ab ipsis pro Sancto colendum
 „ fuisse Philotheum istum . Restat ergo ut fuerit Kiovie-
 „ sum Metropolitanarum Sanctus unus , cujus corpus in loco
 „ *Nidograd* dicto , quiescat , de quo plura conveniat ex Ru-
 „ thenis discere , una cum ætate qua floruit . Non enim audeo
 „ *Novogradum* , suggerere , urbem in Ducis Moscoviæ ditione
 „ opulentam , amplam , & Episcopalem „ . Non placet
 „ Culcinio hæc Papebrochii conjectura : Sed de Philotheo Pres-
 „ bytero agi omnino putat , errorisque arguit Pictorem Moschum ,
 „ qui Presbyterum Patriarchali habitu officitanter repræsentavit .
 „ Megalo Martyri Nicetæ , *inquit pag. 98.* additus Philotheus
 „ Archiepiscopus non potest collocari inter indigenas : nam in
 „ Catalogo Metropolitanarum Russiæ nullus hujus nominis inve-
 „ nitur . Proculdubio igitur pictor Moscus erravit , dum Phi-
 „ lotheum Presbyterum habitu Patriarchali seu Archiepisco-
 „ pali ornavit . Nam de Philotheo Presbytero , quem hodie
 „ colunt Græci , & meum agit Anthologium Synaxario dis-
 „ tincto , quod est conforme Menologio . Additam vocem
 „ ad latus imaginis , sed non bene expressam , puto significare
 „ Thaumaturgum „ . Ego quoque Culcinio consentio quoad
 „ Philotheum Presbyterum a pictore Mosco cum Archiepiscopo
 „ perperam confusum : nam hujus Philothei Presbyteri , qui &
 „ Thaumaturgus dictus est , ex Themate Opficii oriundi , ibique
 „ sepulti , diserta sit mentio hac die 15. Sept. non modo in Antholo-
 „ gio Rutheno , & Menologio Græco , sed etiam in Basiliano Par. 1.
 „ pag. 40. ubi initium Synaxarii ita habet : φιλόθεος ὁ θαυμα-
 „ τουργός , ὁπῆρχι μὲν ἀπὸ τοῦ θέματος Ὀψικίου , ἢ ὁ ἀρισβύστη-
 „ ρος : „ Philotheus Thaumaturgus , ortum quidem duxit ex
 „ Themate Opficii ; erat autem Presbyter „ . Quæ verba
 „ non satis intellecta videntur ab interprete Latino , quum ea
 „ sic transtulit . *Philotheus Thaumaturgus Sæctator Opficii Presby-
 „ ter fuit* . Non enim Sæctator Opficii , sed ex Themate Opficii
 „ erat Philotheus . Quid sit autem Opficii Thema , vide Con-
 „ stantinum Porphyrogenitum de Thematibus . Consentio , in-
 „ quam , Culcinio quoad Philotheum Presbyterum Thaumatur-
 „ gum ; verum probare nequeo , quod asserit , additam vo-
 „ cem ad latus imaginis , sed non bene expressam , *puto signi-
 „ ficare*

ficore Thaumaturgum. Miror, viro Ruthenice peritissimo id excidisse. Addita ad latus Philothei vox Ruthenica, clarissima est, & æque bene expressa, ac cæteræ voces Ruthenicæ: Sic autem exprimitur: *Archiepiscopus* ὙΠΗΓΡΑΔ, non quidem *Nigagrad*, aut *Nidagrad*, sed *Czarigrad*, idest, *Regiæ urbis*, nimirum *Constantinopolis*; nam pictor Moscus Philotheum hunc *Presbyterum*, oscitanter pro *Philotheo Archiepiscopo Constantinopolitano* accepit. Quod autem urbs Constantinopolitana Slavis & Russis *Czarigrad* appelletur, testem habeo Slavonicum historiæ Constantini Manassis interpretem in Cod. Vat. Russo 1. fol. 122. ubi Persarum in urbem Constantinopolim irruptionem sic inseribit: ΠΕΡΧ ΠΖΒΜΤΖ ὙΠΗΓΡΑΔ, *Perse obsident Regiam urbem*. Non igitur *Nidagrad*, ut vult Papebrochius, sed legendum *Czarigrad*; neque hæc vox *Thaumaturgum* significat, quemadmodum asserit Culcinus: nam Thaumaturgus Ruthenice dicitur *Czudorvor*, juxta ipsum Culcinium in Appendice pag. 84. ad diem 12. Februarii: *Pre-saulenic Alexia Metropolity Kioviskabo, Moskovskabo Czudorvor, obitus Alexii Metropolite Kioviensis, Moscoviæ Thaumaturgi*. Cujus quidem vocis *Czudorvor*, ne vestigium quidem in inscriptione ad latus Philothei apposita. Siat ergo & Pictorem errasse, dum pro Philotheo Presbytero Archiepiscopum depinxit: & eundem ex hoc primo errore in alium processisse, ut existimaret, eum Philotheum Archiepiscopum fuisse Constantinopolitanum, cujus apud Græcos nulla sit in Menæis commemoratio.

Codex noster Slavicus ad hanc diem xv. Sept. sic habet: *Sancti Martyris Stephani: & memoria Sanctorum Patrum Congregatorum in sancto & generali Concilio*. Quo ad Sanctum Stephanum, adspulatur Menologium Græcorum, in quo sic lego: τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἢ ἑρσις τῷ λειψάνῳ αὐτοῦ πρωτομάρτυρος τριφάνου, *eadem die, Inventio Reliquiarum Sancti Protomartyris Stephani*. Miror, hæc fugisse oculatissimum Baronium, qui in notis ad diem 3. Augusti, ubi fufe differens *de Inventione corporis beatissimi Stephani Protomartyris*, „ illud etiam, „ ait, ad annotationem præsentis diei solemnitatis spectare „ magnopere videtur; quid est, quod hæc potissimum die „ ejusmodi Inventio celebretur, quum constet ex Luciani „ lite-

litteris factam esse mense Decembri; Translationem vero Hierosolymam ad vii. Kal. Januarii; aliam autem Translationem Constantinopolim, ad quintum Kalendas Octobris, auctor est Theodorus Lector in Collectaneis lib. 2. in fine. Rufus autem tertiam Romanam factam esse Translationem pridie Nonas Maji, ejus Acta testantur, quorum supra meminimus. Miror, inquam, non advertisse Baronium, a Græcis, non v. Kal. Octobris, sed xviii. Kal. Octob., idest, non die 27., sed die 15. Septembris, festum Inventionis S. Stephani celebrari: At ejusdem Protomartyris Translationem in Urbem Regiam, ab iisdem recoli die 2 Augusti, ubi sic: ἡ ἀνακομιδὴ τῷ λαΐανῳ τῷ ἁγίῳ πρωτομάρτυρος καὶ Ἀρχιδιακόνου σταφάνου, Translatio Reliquiarum S. Protomartyris & Archidiaconi Stephani. Mihi certum est, in hoc falli Græcos, quod ad diem 15. Sept. Inventionem, quæ Hierosolymis Honorio X. & Theodosio VI. Coss. idest anno (a) Honorii Imp. XXI. contigit ita, uti a Luciano Presbytero narratur, cum Translatione Constantinopolim facta, & a Theodoro Lectore memorata confundunt. At vero probabile videtur pro v. Kal. Octobris, uti in Theodori collectaneis est, rependum, xviii. Kal. Octobris, quemadmodum in Menologio habetur.

Cujusnam generalis Synodi fiat hic mentio, in nostro Slavico codice non exprimitur. Græci in Menologio ad diem 14. Septembris, recolunt sextam Synodum Oecumenicam, Constantinopoli adversus Monothelitas celebratam sub Constantino Pogonato & Agathone Papa, ubi pro Grægio Patriarcha CP. perperam obrepfit nomen Sergii, & pro Constantino filio Constantis, Constantinus Pogonatus filius Justiniani Rhinometri, quem potius Justinianus fuerit Constantini filius. Item pro Macario Antiocheno, Macrobisus. Desinit his verbis: ἐπὶ μὲν τῷ δηλοθίτῳ Κωνσταντίνῳ τῷ παρωσιῶτι συνηθροίσθη. ἡ δὲ Κωνσταντίνου ἁγιοσύνη, ἐπὶ Ἰουστινιανῷ τῷ ἡμῶν γίγνοντι: Sub memorato quidem Constantino Pogonato congregata est: canonum autem editio facta fuit sub Justiniano ipsius filio. Ejusdem sextæ Synodi Tom. V. H h nodi

* Librarii, ut puto, errore factum, quod in Menolog. Basilii ad diem 3. Augusti, dicitur Inventio sub Constantino magno contigisse. Pro Constantino, legitur utique Honorio.

nodi adversus Monothelitas habitæ suæ Constantino Pogonato Justiniani Rhinotmeti patre iterum fit mentio in Menologio Græcorum ad diem 23. Januarii. At in Synaxario Arabico, quo Syri Melchitæ & Maronitæ utuntur, die x. Septembris difserta recolitor commemoratio Sanctæ Ephesinæ Synodi sub Theodosio juniore adversus Nestorium celebratæ: his verbis.

ذكر الابا القديسين المائة وخمسين الذين اجتمعوا بمدينة افسس على نسطور بوس الملحد وهو المجمع الثالث في ايام مملكة ثاودوسوس الملك الصغير الذي اجتمع على نسطور عابد الانسان الكافر الذي كان قد صار بطركا على مدينة القسطنطينية فدمر المسيح وذكر ان المسيح سادجا وليس هو اول متجسس

Commemoratio SS. Patrum CL. in Ephefo adversus impiuna Nestorium congregatorum: estque Tertia Synodus sub Imp. Theodosio juniore celebrata adversus impium Nestorium, quondam Patriarcham CP. Anthropolatram, qui Christum dividens, aiebat eum esse purum & simplicem hominem, non Deum incarnatum. Quum autem Græci in Menologio aliarum quidem Synodorum Occumenicarum mentionem faciant, non hujus Ephesinæ; quumque Sextæ Synodi apud illos commemoratio agatur bis, semel scilicet sub die 14. Sept. & iterum sub die 23. Januarii; verosimilius videtur, Ephesinæ, quam Sextæ Synodi in mense Septembri memoriam recoli.

XVI.

MARTYR EUPHEMIA.

De eadem Codex uterque Vaticanus Ruthenicus, & noster Slavicus, necnon Rutheni in Fastis Græco-moschis Papebrochianis, & Culcinus pag. 91. & Latini in Martyrologio, hæc die. At in Menologio Basiliano omittitur, sitque tantum Par. 3. pag. 162. ad diem xi. Julii commemoratio ejus miraculi, quod in approbationem Fidei Sacri Chalcedonenfis Concilii patrasse dicitur. Possévinus perperam: *S. Matris Euphemiae*, pro, *Euphemiae*. Calendarium Neapolitanum ad hanc diem: *Sanctæ Eufimie*. Ejus martyrium ex Metaphrasse edit Lipom. Tom. v. & Surius ad xvi. Sept. Græce incipit:

Διοκλμ

Διοκλητιανῷ τῷ Ῥωμαίων σκῆπτρα δίδοντας, πρὸς αὐτὸν περὶ τῆς Ἀσίας. Alia Acta Græce extant: initium: ἐν τῇ χαλκεδ. βίβλ. πόλει ἢν ἀθροισμὸς τῶν χριστιανῶν, apud Lambec. Tom. v. 111. pag. 222. Item alia ibid. ἐπὶ Διοκλητιανῷ βασιλείως. Euphrasin a S. Asterio scriptam, & a Photio in Amphiloichianis memoratam exhibet Combesius Tom. 1. Auclarii novi pag. 207. Demum in S. Euphemiæ Reliquiarum inventionem, auctore Episcopo Tii in Ponto Constantino, vide apud Lipom. & Sur. ad x1. Julii. Baronius in not. ad 16. Sept., De eadem Græci in Menologio v. Idus Julii; & in Constitutione Emmanuelis Imp. apud Theodorum in Nomocan. Phot. tit. 7. cap. 1. licet olim tempore Concilii Chalcedonenfis ageretur in Orientate natalis dies ejus ad vi 11. Kal. Novembris, ut apparet, ex eodem Concilio Act. vi., Atqui in Menologio communi Græcorum, de S. Euphemia agitur non solum hac die 16. Sept. ubi ejus martyrium describitur, sed etiam quinto Idus Julii, ubi miraculum refertur, quod ex Basiliano supra recitavi.

XVII.

SOPHIA.

FIDES.

SPES.

CHARITAS.

Ruthenice, mater *Sophia*; filia autem *Viera*, *Nadezda*, *Lubov*. Falconius minus accurate, *Sophii*, *Viri*, *Nadaffi*, *Luboc*. Græcè, *Piflis*, *Agape*, *Elpis*. De *S. Sophia*, ejusque filiabus *Fide*, *Spe*, & *Charitate*, Menologium Græcorum, & Falli Papebrochiani eadem die. At Basilianum, die proxime antecedenti. Codices Vaticani Ruthenici, & noster Slavicus silent. Romanum autem Martyrologium, de matre quidem die 30. Septembris; de filiabus vero, die 1. Augusti. Possevinus contracta Ruthenice triumforum nomina, perperam interpretatur sic: *S. Martyris Versoline*. Papebrochius: „Inintelligibile est quod Possevinus hic habet nomen, *S. mars. Versoline* „, Acta extant Latine apud Sur. ad 1. Aug. Græcè MSS. apud Lambec. tom. 8. pag. 241. Init. μετὰ τὸ διαγγελθῆναι πανταχῶς τὸ σωτηρίου κήρυγμα. Codex noster Slavicus sic habet ad hanc diem: *Eulampii & sociorum*. Nimirum is est *Eulampius*

H h 2

p i u s

244 SEPTEMBRIS XVII. XVIII. & XIX.
prius cum sorore *Eulampia* & aliis ducentis, de quibus Græci in Menol. & Latini in Martyrol. ad 10. Octobris. Acta Græce: Ἀπὸ τῆς θειογυναικίας, Latine apud Lipom. Tom. 6. & Sur. x. Octob. La noec. viii. pag. 224. 249. 258. 262. Alia. τῆς ἐβδόμου τῆς βασιλείας Μαξιμιανῦ.

XVIII.

EUMENIUS.

Eumenium, cognomento Thaumaturgum, Episcopum Gortynæ & martyrem, colunt Græci hac die in utroque Menologio, Rutheni in Tabulis Papebrochianis, Latini in Martyrologio. Vaticani Codices una cum nostro Slavico omittunt. Posssevinus: *S. Patris Eumenii*.

XIX.

TROPHIMUS.

SABBATIUS.

DORYMEDON.

Græci, Latini, & Rutheni de his agunt hac die. Vaticani Codices & Slavicus noster silent. Posssevinus pro Trophimo, perperam habet, *S. Martyris Trochipei*: Sabbatium, & Dorymedontem omittit. Acta Latine habentur apud Lipom. & Sur. ad 19. Sept. Græcè MSS. apud Lambec. Tom. 8. pag. 241. Initium, ἀρίβη τῶ δυσσιβῆς τῶ βασιλεῖον σκῆπτρον τῶν ῥωμαίων διέποντος. In Fastis Papebrochianis additur *Theodorus Monachus*, de quo Papebrochius: „ Ignotus mihi: suspicor „ autem vel indigenam esse, vel ad gentis conversionem „ aliunde advectum. Quid enim aliud persuadere possint „ Reguli duo, veluti discipuli, ac forsitan ut martyres, ante „ eum constituti? quorum etiam indicari videntur nomina „ Nyad, & Jego. „ Allucinatur vir doctus. Slavica Inscriptio sic habet: *Theodor, y czada jego, Theodorus, & filii ejus*. Ita Culcinus in Appendice ad diem 19. Septembris: qui tamen in Specimine Par. 11. ubi Ephemerides Papebrochianas ad examen revocat, ipsique Papebroch scrupulos eximitio aut ejus errores corrigit, nihil dixit de hoc Theodoro, & filiis ejus corona regia redimitis. Verum ex iis quæ idem Culcinus Par. 1. de Sanctis Ruthenicæ Ecclesiæ propriis scribit, facile est intelligere, quisnam sit Theodorus iste cum duobus filiis. Ibi enim pag. 45. ad diem 19. Septembris hæc habet de S. Theodoro

mona-

monacho Smolenscensi. „ Laudat meum Anthologium hunc
 „ Theodorum ex Principe monachum Smolenscensem ac Jaro-
 „ slaviensem Thaumaturgum, unà cum filiis ejus Davide ac
 „ Constantino: habetque de illis tale Troparium „ . A ju-
 „ ventute vestra Christum ex toto corde diligentes, egregie
 „ legem ejus ac justificationes custodivistis, & idcirco mira-
 „ culorum dono ditati, curationes effunditis, o Sancti Theo-
 „ dore, David, & Constantine. Pro nobis fideliter vos co-
 „ lentibus orate Christum Deum, ut salvet animas nostras.
Item Contacium. „ Ut magnus sol comparuisti in Christi Eccle-
 „ sia, illuminans omnes doctrinæ radiis: hauriens vero a fon-
 „ te indeficienti, aureo animæ tuæ scypho, donum curatio-
 „ num, propinas easdem indigentibus, hodierna obitus tui
 „ die, o Beate Theodore, nunc ergo pro nobis omnibus Chri-
 „ stum ora, ut donet veniam delictorum, quum sis decus &
 „ gloria monachorum „ . Hactenus Anthologium Rutheni-
 „ cum. Erat igitur Theodorus Princeps Smolensciæ, & Jarosla-
 „ viæ: abdicato autem Principatu, monachus unacum filiis
 „ Davide & Constantino factus, dicitur miraculis claruisse. Hinc
 „ est, quod filii ante Theodorum constituti cum corona in ca-
 „ pite depinguntur, crucem tamen manu tenentes, & habitu
 „ monastico induti. Quo anno vixerint, in Anthologio non expri-
 „ mitur. Videtur unus fuisse ex illis magnæ Russiæ Principibus,
 „ qui originem a Daniele Alexandri Nevenis filio traxerint: nam
 „ de hoc Daniele idem Culcinus in Chronotaxi Ducum Mosco-
 „ viæ num. 35. pag. 120. hæc scribit: „ Decessit Daniel an-
 „ no 1286., relictis filiis, ex quibus alii Kyivensis, alii Czerniho-
 „ vensis, cæterisque Ducatibus præfuerunt, alii ad Principa-
 „ tum Uladimiriensem assumpti regnarunt.

X X.

EUSTATHIUS.

TATIANA.

Ita Eustachium vocant Græci, qui & *Placidus* seu *Placidas* dicebatur, ejusque uxor *Tatiana* post baptismum appellata fuit *Theopiste*, filii *Agapius* & *Theopistus*; de quibus in Menologio utroque, & in Martyrologio Romano hac die. Marmor Neapolitanum: *P. S. Eustathii. Plac. vscæ*. Idest, Passio S. Eustathii, Placidæ vocati. Tabulæ Papebrochianæ repræ-

repræsentant Eustathium, ejusque conjugem Tatianam cum duobus filiis ante matrem constitutis. At nostræ Capponianæ solum Eustathium cum uxore Tatiana. Papebrochius de Tatiana: *Veriori nomine scriberetur Trajana*. Verum obstant & Græca Menologia, & Ruthenici Fasti. Possévinus solum Eustathium commemorat: *S. Martyris Eustachii*. Ita & Codices nostri Vaticani Ruthenici: *Eustachii Martyris*. At noster Slavicus: *Sanctorum Martyrum Eustachii, & uxoris ejus, & filiorum: Theopiste, & Theopisti, & Agapli*. Acta SS. Eustachii, & Uxoris ejus Theopiste & filiorum Agapii ac Theopisti, Latine habentur apud Lipom. & Sur. ad 2. Novemb. Græce MSS. incipiunt: *Τραϊανῶ τῆ Ρωμαίων σκῆπτρα διέκρωτος*, Lambec. tom. 8. pag. 242. Alia apud eund. Lambec. tom. 4. pag. 130. incipiunt: *ἐν ταῖς ἡμέραις Βασιλείας Τραϊανῶ*: & eod. tom. 4. pag. 130. & tom. 5. pag. 25. & tom. 8. pag. 242. 243. 363. Nec non apud Allat. de Simeonum script. pag. 108. & Cod. Barocc. 148. & in Biblioth. Coislin. pag. 212. Alia acta incipiunt: *ἀπέκεται μὲν τοῖς ἀνθρώποις ἢ ἐπὶ φύσειως*: quæ Græce & Lat. edidit Combesius in lectis Martyrum Triumphis Paris. 1660. pag. 1. Idem Combesius in eod. opere pag. 45. Græce & Lat. evulgavit Laudationem eorundem Martyrum, Niceta Paphlagone auctore, init. *τὸν αἰδῆμον ἐν ἀθλοφόροις εὐσεβῶν*. Mirum igitur, quid in mentem venerit viro cæteroquin non indocto, Illi inquam Falconio S. Severinæ Archiepiscopo, ut istud & Græcis & Latinis decantatum S. Eustachii, uxoris, & filiorum sub Trajano Martyrium detorqueat ad historiam S. Nili Abbatis, qui abreptum sibi a Sarcenicis filium, in Arabia quæsitit & invenit.

In Fastis Græcomoschis Papebrochianis additur: *Kniaz Michail, Theodor*. De quibus Papebrochius: *Michaël Princeps Zernichovienfis: Theodorus ejus famulus. Horum sub Batyro Ruffia tyranno Martyrium habemus ex antiquis gentis monumentis descriptum, & a Vilnensis Archiepiscopi Suffraganeo approbatum; Sed brevi fati epitome. Prolixiorem historiam qui suggererit, bene de patris Sanctis merebitur*, . Culcinus in Anthologio suo nihil de his Sanctis invenit: Nam Papebrochii auctoritate contentus, ita de iis scribit Par. 1. pag. 45. „ De his Sanctis, uno „ Pri-

„ Principe Czernihoviensi , altero ejus fanulo , Martyribus
 „ nil dicunt mei libri : sed quum Papebrochius asserit habere
 „ se acta ipsorum a Vilnensi Suffraganeo approbata , non am-
 „ bigo de eorumdem Sanctitate . Censeo tamen loco Batyri
 „ Russiæ tyranni , reponendum Battum Ducem Tartarorum
 „ pejorem Tyranno , qui horrendas edidit clades non jam
 „ (*non solum*) in integra Russia , sed & in Polonia anno 1241. &
 „ seq. „ Idem Culcinus de Batto in Chronotaxi Ducum
 „ Moscoviæ pag. 117. ubi de Georgio III. qui fuit xviii. Dux
 „ ab anno 1213 ad annum 1238. „ Terminato intestino prælio
 „ gravius externis fuit agitatus bellis Georgius , quæ tamen
 „ cum pari gessit felicitate . Sed infeliciter pugnavit cum
 „ Tartaris , a quorum Rege Batto integram Russiam depopu-
 „ lante castris exutus , ac ipsemet in captivitatem abductus ,
 „ & per triennium in vinculis detentus , tandem crudeliter
 „ fuit occisus „ . Et de Georgii successore Jaroslae II. qui
 „ ab anno 1238. ad annum 1246. imperavit . „ Jaroslae Ufe-
 „ volodides succedens fratri suo Georgio , incidit in tempora
 „ infelicissima . Battus enim jam supra commemoratus an-
 „ no 1241. cum innumeris propemodum Tartaris in Russiam
 „ irrumpens , Sedem magnorum Ducum Uladimiriam de-
 „ struxit , Kioviam fere delevit , cæteras urbes desolatam
 „ reddidit : ex Ducibus Russorum Proceribusque alios ma-
 „ ctavit , alios captivos duxit . Sed dedit pœnas tantæ cru-
 „ delitatis impius prædo : nam paulo post in Hungaria ad Va-
 „ radinum habito cruento confictu interiit „ . Hæc de Batto .
 „ De quo vide Bzovium , & Raynaldum , aliosque Ecclesiasticos
 „ scriptores .

X X I.

APOSTOLUS CODRATUS.

Ita nostræ Tabulæ . Papebrochianæ : *Kondrat* . Pape-
 brochius : „ An Condratum pronunciant Mosci , nescio . Hic
 „ certe expressum videtur N. , & interpres Belga sic legit „ .
 „ Possævino ineptius obtrusum fuit , *S. Apostoli Conradi* . Co-
 „ drati Apostolorum Discipuli memoriam colunt hac die Græci
 „ in utroque Menologio : at Latini *Quadratum* vocant , cele-
 „ brantque die 26. Maji . Vaticani Codices omittunt . Noster
 „ etiam Slavicus silet .

P H O

P H O C A S .

Vaticanus Codex Secundus: *Phocæ Martyris*. Primus filiet. Noster Slavicus *Sanctorum Martyrum Phocæ & Soclorum ejus*. Posselinus: *S. Martyris Phocæ*. Papebrochiani Fasti: *Phocas*, cum habitu Episcopali: & Papebrochius: *Phocas Episcopus Martyr*. Marmor Neapolitanum ad hanc diem: *P. S. Foca & Prisci*, idest *Passo S. Phocæ, & Prisci*. De Prisco Martyre in Phrygia vide Martyrol. Rom. ad 20. Sept. Phocam Sinopes Episcopum & Martyrem laudant Græci in Menologio communi, & Basiliano; Latini vero die 14. Julii: qui & alterius Phocæ Martyris Antiocheni meminere die 5. Martii; quemadmodum & Græci in Menologio *Sancti Phocæ Hortulani* hac eadem die 22. Septembris. In Basiliano vero de Phoca Hortulano altum silentium: recurrit tamen memoria τῷ ἀγίῳ ἱερομάρτυρος Φωκά, *Sacro sancti Martyris Phocæ*, die 23. Julii, qui sub Trajano passus dicitur, adeoque idem videtur cum hoc Phoca Sinopes Episcopo, qui colitur die 22. Septembris: aut saltem cum *Hortulano* confusus, nam duos Phocas fuisse, unum Episcopum Sinope passum, alterum Hortulanum Antiochiæ Martyrio functum, demonstrat Baronius in notis ad diem 5. Martii, & 22. Septembris: ubi & observat Asterium Episcopum in oratione de Phoca, quam recenset Surius tom. 5., communionem nominis deceptum (quod sæpius in aliis factum videmus) alterius gesta alteri tribuisse; eundemque errorem nonnullos Græcorum secutos fuisse: atque adeo certiora multoque veriora esse, quæ de utroque Phoca scribunt auctores Latini. Vita S. Phocæ Græce MSS. laudatur a Fabricio in Bibl. Græca tom. 9. pag. 136. prima incipit: ἐπειδήπερ πολλαίς. Altera: ἐν τοῖς καιροῖς τῆ εἰκοστῆ πέμπτῃ ἡμέρῃ ἐν τῇ ἑκαταεσσατῆ τῶν ἑσπερίων καιρῶν. Utraque auctore incerto.

In Tabulis Græco Mofchis Papebrochianis adduntur hæc die: *Prorok Jonas: Preradobny Jonas: Propbeta Jonas: Sanctus Jonas*. Utriusque memoria colitur hac eadem die in Menologio Basiliano, pag. 61. τῇ αὐτῇ ἡμέρῃ μνήμην τῷ ἀγίῳ καὶ ἐνδόξῳ προφήτῃ Ἰωνᾷ, eodem die, commemoratio sancti & gloriosi Propbetae Jonas: & pag. 62. ὑπὲρ ἡμετῆ ἀίρα μνήμην τῷ ἁγίῳ Ἰωνᾷ τῷ πατρὸς Θεοδώρου, καὶ Θεοδώρου τῶν ὁμολογητῶν, eodem

eodem die commemoratio S. Jonæ, patris Theodori, & Theophanis confessorum: Ubi dicitur Presbyter fuisse, & remissio rebus seculi nuncio, in lauram Sancti Sabæ sese recepisse, ibique ad Deum migrasse. Quamobrem Papebrochio non assentior, qui de Jona Propheta scribit: „ Fortassis ad diem su- „ periozem more Græcorum referendus, incuria Scriptoris „ hic ponitur: „ nam etsi in Menologio communi, utriusque Jonæ, idest, Prophetæ, & monachi, ad diem 21. Septembris, memoria recolitur, Rutheni tamen hac in re videntur potius antiquum Græcorum morem, cujus vestigia in vetustissimo Basiliano Menologio occurrunt, retinuisse. Consentiunt Græcis recentioribus & Latini in Martyrologio, qui de Jona propheta agunt die 21. Septembris. Cave autem, ne Jonam Presbyterum & monachum, Theodori, ac Theophanis patrem, cum altero Jona confundas, qui a Latinis hac die 22. Sept. colitur. Is enim Presbyter & martyr fuit apud pagum Castrensem in Gallia, quo olim cum Sancto Dionysio perrexit: quemadmodum ibi legitur. At noster Jonas longe recentior, confessor obiit in laura Sancti Sabæ in Palæstina. Papebrochius titubare videtur, quisnam fuerit Sanctus iste Jonas: nam primo quidem, post inscriptionem, *Jonas Presbyter monachus*, hæc oblinuat: „ Inter Sabaitas vixit, pater SS. Theodori & Theophanis Confessorum, qui coluntur 27. Decembris: ipse autem a Menæis refertur die præcedenti (*hoc est 21. Sept.*) nec vitam habet ab Actis filiorum distinctam, quæ habemus Græcæ „. Hactenus non male quoad Jonam patrem Theodori ac Theophanis; cujus tamen vita habetur in Synaxario Menologii Basiliani. Quæ sequuntur, indicant, virum doctum pro hoc Jona suspicari hac die coli a Ruthenis alium Jonam. „ In Triptycho, inquit, Moscovitico, infra proponendo „ post SS. Petrum & Alexium Metropolitam Kiovienses, ponitur quidam S. Jonas eodem in habitu, ut videatur confessorum esse aliquis; sed quo die colendus, quibus miraculis clarus, nos latet „. Non tamen latet Culcinium, qui in Specim. Par. 1. pag. 13. ad diem 30. Martii, de hoc Jona, cognomento Hlezna, Russiæ Metropoli hæc habet. „ Meum „ Ustavum sic commemorat hunc sanctum: „ *Obitus S. P. N. Jonæ Metropolitæ Kioviensis & totius Russiæ.* Acta ipsius

Tom. V. I i „ non

non habeo; sed in Chronologia Metropolitaram paucis eundem laudabo: est enim inter Primates Russiæ ordine Trigesimus quartus, : Electus anno Chr. 1482. uti idem Culcinus Par. 111. de Archiepiscopis Kioventibus ac Metropolitanis totius Russiæ, num. 34. pag. 12. Verum hic Metropolitanus quantum differat a Jona monacho ac Prestytero, Theodori & Theophanis patre, nemo non videt. Ipsæ etiam Tabulæ Græco Moschæ Papebrochianæ unum ab altero distinguunt: quæ primum habitu monastico, alterum Metropolitanico representent.

XXIII.

G A B R I E L.

CONCEPTIO PRÆCURSORIS.

Tabulæ Papebrochianæ: *Zacarie (a) Sviatobo Joanna Predytery, Conceptio S. Joannis Prodromi*. Possévinus ineptissime: *Conceptio S. Annæ*. Rectius scripsisset, *conceptio S. Elisabet*: recolitur enim Apparitio Angeli ad Zachariam, quum Elisabeth conceptit in utero Joannem Baptistam. Ita & Menologium Basilianum ad hanc diem pag. 63. ἡ σύλληψις τῆς ἀγίας ἐλισάβετ, διὲ συνίλαβε τὸν ἅγιον ἰωάννην τὸν βαπτιστῆν: *conceptio Sanctæ Elisabet, quando conceptis Sanctum Joannem Baptistam*. De eodem festo Græci in Menologio, & codices Vaticanæ Røthenici. Latinum Martyrologium silet: sed marmoreum Ecclesiæ Neapolitanæ Calendarium ad diem 23. Sept. ita habet. *C. S. Joh. Bapt. idest, Conceptio Sancti Joannis Baptistæ*. Nam Ecclesiæ illa olim Græcizabat. In Pictura Græcomoscha visitur Angelus *Gabriel* annuncians Zachariæ Sacerdoti, nasciturum ipsi ex Elisabet conjugè filium. Papebrochius in notis ad Septembrem Græcorum metricum, ubi die 23. Sept. hic versus legitur: εἰκάδι δὲ ἔστη γαστὴρ λάβει ἀπόδραμον εἶσω.

Prodromon includit vigesima tertia in alium.

In titulo festi (inquit) scribitur *σύλληψις, conceptio*: non quod ipsa proponatur uti sancta in se, & cultu religioso digna, sicuti ex pio communique Ecclesiæ sensu proponitur *Immaculata Virginis Deiparæ conceptio*: sed propter mysteria ipsius diei, qua vere sancta nativitas Joannis, cum munere Præcur-

33 foris

a Falconius: *Zacharie Predicte*: petram.

33 foris eidem divinitus concesso, indicata est patri ejus ab An-
 33 gelis quod & ipsa imagine expressum voluerunt Græci, a qui-
 33 bus hoc festum longe aliter pingere didicerunt Mosci, quam
 33 pingant festum conceptionis Marianæ. Non Moschi tantum,
 sed etiam Græci, conceptionem quidem Deiparæ aliter depin-
 gunt, ac conceptionem Joannis Baptistæ: sed videtur honestior
 hujus secundæ, quam primæ conceptionis pictura: nam
 conceptionem Joannis sic depingunt, ut Angelum in Templo
 cum Zacharia colloquentem repræsentent, populo extra San-
 ctuarium adstante: Deiparæ autem conceptionem exhibent
 per Joachimum & Annam sese invicem amplexantes. Vide
 Tabulas figuratas 23. Sept. & 9. Decembris. Idem Papebrochius
 ad diem 9. Decembris, ubi in Tabulis Græcomoschis legitur:
Conceptio S. Annæ, inquit: 33 Non erit fortassis otio-
 33 sum observare diversitatem phrasis, qua utuntur Græci,
 33 & post eos Mosci, agentes de Joanne & Maria: siqui-
 33 dem XXI. Septembris, illius *σύντηξις*, idest, *conceptio-*
 33 *nem*, celebraturi, non dicunt *conceptionem S. Elisabet*, sed
 33 *Joannis*: hic vero non *Mariæ*, sed *Annæ*. Quasi volue-
 33 rint insinuare, hanc quidem in ipso suo principio, seu in
 33 ipso generationis actu, quatenus ad eum Anna virile semen
 33 excipiendo cooperata est, sanctam fuisse; istam vero nul-
 33 lam in se habuisse sanctitatem, sed ab eo qui postmodum
 33 esset sanctificandus in utero, veluti per denominationem
 33 extrinsecam meruisse, ut ejus memoria in Ecclesiis recole-
 33 retur. Et hanc utriusque festi diversitatem ipsa Iconum di-
 33 versitas exprimit, dum hic ipse conjugalis congressus, qua-
 33 tenus honeste poterat, exprimitur, prout etiam in Menz-
 33 excusis videre est; istic sola apparitio Angeli, stantis ad dex-
 33 xtrum cornu altaris, & Zachariam edocentis, qualis ex eo
 33 filius nasciturus esset, Piget mysteria querere, ubi non
 sunt. Atqui Græci utroque modo, & *conceptionem Joann-*
 33 *is* vocant, & *conceptionem S. Elisabet*, ut nos docent Meno-
 33 logia communia, & Menologium Basilianum. Ipsa autem Icon-
 33 num diversitas, faveret potius conceptioni Joannis, quam con-
 33 ceptioni immaculatæ Deiparæ, siquid subsidii esset ex picturis
 33 petendum. Non tamen Picturæ, sed Ecclesiæ auctoritas nos
 33 docet, præstantiorem fuisse non quidem Annæ, aut Elisabet

conceptionem; utraque enim humanitus concepit: sed conceptionem Mariæ præ conceptione Joannis: hic enim instar aliorum hominum traxit peccatum originis: illa vero ab eo prorsus fuit immunis, tamquam Mater Dei futura. Demum picturæ non eodem modo ab omnibus sunt expressæ: nam teste Culcinio Par. 2. pag. 105. ad diem 1x. Decemb. in ipsius Anthologio exhibetur Imago, quæ repræsentat Sanctos Joachimum & Annam, non sese amplexantes, uti in reliquis fere picturis cernitur, sed in viridario seorsim & longe inter se stantes atque orantes: unum autem Angelum e nube Joachimum, alterum Annam alloquentes, conceptionem nativitatemque Virginis Mariæ annunciantes. Subjungit Culcinus: „ Hanc revelationem seorsive habitam quum sibi mutuo san- „ Ati conjuges aperuissent, præ nimio gaudio iverunt in te- „ nerrimos amplexus, congratulantes sibi tantam felicitatem. Hanc igitur congratulationem mutuamque gaudium exprimunt tum Tabulæ figuratæ, tum Menologium: & non ipsum congressum conjugalem, ut autumat Papebrochius. Vellem Culcinium de picturis melius instructum. Pictores Christiani conceptionem, quatenus honeste poterant, per amplexum conjugum exprimunt. Hoc si neget Culcinus, oculos in fronte habere se negabit. Ipsum ejus Anthologium tria repræsentat: primo Angelum Joachimo oranti, de conceptione filii indicantem: secundo alterum Angelum Annæ seorsim oranti, idipsum significantem: tertio Joachimo & Annæ sese mutuo amplexantibus, Mariam filiam fuisse conceptam.

Codex noster Slavicus: *novus annus, & conceptio Joannis Baptistæ.*

XXIV.

THECLA PROTOMARTYR.

Theclam Virginem, ac seminarum Protomartyrem colunt Græci hac die in utroque Menologio: item Rutheni in Tabulis Græco Mofchis, & Codices nostri Vaticani: nec non marmor Neapolitanum hisce verbis: xxiv. Pas. S. Theclæ. Idest, *Pas. S. Theclæ*. Slavicus noster: *Pas. Sanctæ Protomartyris & Apostoli Theclæ*. Latini vero die 23. Septembris. Possivinus hac omissa (uti notat Papebrochius) ceteros ex ordine sequentes uno die anticipat: atque ita in fine demum desinitus Sancto,

Sancto, notat, *Deest*. Theclæ Martyris vitam Græce & Lat. edidit Petrus Pantinus Antuerpiæ 1608. Initium. ἄρτι τῷ μεγάλῳ πρὸς ἀληθείας ἐναγγελιστῆ πρὸς Κύριος. Extant MSS. apud Lambec. tom. 8. pag. 243. Antiquiora Acta, quæ incipiunt, σταβλίτοπος παύλῃ εἰς Ἰκόσιον, Græc. Lat. edidit Jo: Ernestus Grabe in Spicilegio Patrum Tom. 1. pag. 95. qua de editione, aliisque in S. Theclæ Encomiis, vide Fabric. tom. 9. Bibl. Græc. pag. 146.

XXV.

SANCTA EUPHROSINA.

De S. Euphrosina Virgine, quæ Monasticum virilem habitum, nomenque *Smaragdi* assumpsit, agit Græcorum Menologium utrumque, nec non falsi Rutheni hac die; Latini vero die 1. Januarii; ubi Emissus Baronius in not. ad Martyrolog. nescio quibus Græcorum Tabulis deceptus, putat, Græcum Menologium de ipsa agere *Kalendis Januarii*, quum tamen in eo Menologio *Euphrosynæ* memoria una cum patre, *Paphnutio* celebretur non 1. Januarii, sed 25. Septembris; in Basiliano vero præter hunc diem, in quo sola Euphrosina colitur, ejusdem commemoratio unacum Paphnutio recurrit die 15. Februarii. Acta habentur Græce MSS. apud Lambec. tom. 4. pag. 200. & tom. 8. pag. 365. Incipiunt: ἐγένετο ἐν τῇ Ἀλεξανδρίῳ μεγαλοπέλει ἀνὴρ Ἰνδοῦ; ὀνόματι παφνούτιος. Codex noster Slavicus sic: ,, S. Martyris Romani, & Monachi Paphnutii, & S. Euphrosynæ quæ vocatur nomine ,, masculino Smaragdus ,, . In Menologio Basiliano Martyres tres *Romani* coluntur: nimirum, 16. Nov. Antiochiæ Martyr Romanus: 16. Mart. Cæsareæ Palæstinæ: & 30. Maii, Nicomediæ cum sociis. In Menol. Græcor. 18. Nov. sub Maximiano: 27. Nov. Antiochiæ: 29. Januar. cum sociis. 16. Mart. Cæsareæ. Martyrol. Rom. agit de Romano Mart. Antiochiæ cum Barula puero 18. Nov. ubi Baron. in not. ,, Græci etiam in ,, Menol. iisdem fere verbis: qui quidem hac ipsa die de alio ,, Romano rursus agunt, ipsoque Diacono Ecclesiæ Cæsariensis, ,, de quo Eusebius hist. lib. 8. cap. 12. ,, Itaque Codex noster ,, de Antiocheno, aut de Cæsariensi est intelligendus. In Romanum Mart. Antioch. exstant binæ orationes S. Jo: Chrysoctomi: Prima: πάλιν Μαρτύρων μνήμη. Lat. apud Sur. 18. Nov. Altera:

tera : παλαίγραυ μὲν σάμασι Tom. 2. edit. novæ pag. 617.

Falti Græco-Moschi Papæbrochiani addunt hac die 25 Septembris: *Preſtaſſente Serbia Radozneskabo; obitus Sergii Radoznenſis*. Papebrochius: *obitus Sergii Radoznieſkago*.
 Ita litteratim legendum cognomen docet interpres Belga.
 Habemus inter alias huc ſpectantes vitas, a Vilnenſi Suffraganeo approbatas, vitam hujus S. Sergii Abbatis: qui Roſtoviz natus, cum parentibus Radoznam migravit (unde cognomen ei manſiſſe apparet) ibidemque extruxit cœnobium Sanctiſſimæ Trinitatis: quod ab urbe Moſcua diſtare LX. M. P. ſcribit Poſſevinus, omniumque totius Moſcoviz celeberrimum opulentiffimumque ac numeroſiſſimum eſſe hodieque auctores docent, ad ducentos trecentosque Monachos in eo commorari aſſerentes, ipſo Magno Duce quotannis ad viſendum incorruptum Sergii corpus egrediente.
 Vita, (quam habemus a cœvo, ex ore teſtium oculatorum, in primis Iſacii diſcipuli, ſcriptam) mortem ejus conſignat anno v. l. m. dccc. 25. Septembris: annus autem iſte (ſecundum Allatianam Tabulam, diſſertationi ejus de Dominicis & Hebdomadibus Græcorum recentiorum præfixam) ex uſu inter commercia & congreſſus familiares communi eſt Æræ Chriſtianæ vulgaris mcccxi. Hinc apparet, vel Poſſevinum, vel interpretes ejus inſigniter erraviſſe, quando ſub annum 1582. ſcripturo de cultu Iujus S. Sergii, ſuggeſerunt eum *undeviginti annis abinde mortuum* fuiſſe, pro annis *ducentis nonaginta*. Quo errore correcto, extra ſuſpicionem Schiſmatis, juxta conſtitutum a nobis principium, manet fama tanti uſque in hodiernum diem Thaumaturgi & integro etiam corpore ſpectabilis. Quare vehementer optamus miraculorum ejus ſeriem & prolixiorem vitæ hitoriã, ſiqua extat, nantiſci. Hæc Papebrochius. Cujus pio deſiderio quum plene ſatiſfacere Culcinius nequiret, apoſuit ſaltem id quod in Anthologio reperit, de hoc S. Sergio Radoznenſi Par. 1. pag. 46. nempe *Treparium, & Contactum*, quod vide. Pictura repræſentat S. Sergii corpus jacens in ſepulcro, capite radiato: ad caput ſepulcri, Monachum Græcum cum Cucullo magno in capite, aſtante quodam laico: ad pedes, Presbyterum quendam nimbum capiti

cir-

circumductum habentem, in libro aperto preces fundentem. Alluditur ad corpus ejus incorruptum, quod Moschi visitare ac venerari solent. Juvat hic verba Antonii Possevini, quæ a Papebrochio indicantur, recitare. „ Sic autem scribit in libro „ de rebus Moscoviticis, quem scripsit in pago Bor ad Scho- „ colnam fluvium, in ditione magni Moscoviæ Ducis, dum „ equitum aliquas turmas a Polonio Rege expectaret, qui „ ipsum in castra deducerent, die Sancto Michaëli Archan- „ gelo Sacra, anno (non 1582. uti habet Papebrochius, sed) „ 1581. „ Distat autem hic pagus Novogardia magna quin- „ quaginta, Plefcovia vero centum milliaribus Italicis: in ti- „ tulo: *difficultas, spes, ratio Catholice Religionis in Mosco- „ viam promovendæ* pag. 15. „ Præterea non minima difficultas „ est, quæ Moscos in Schismate detinet, quod (licet res „ plane fabulosa sit) corpora quorundam, qui Schismatici „ fuerunt, integra sese habere gloriantur, per quos miracula „ frequenter edi, cæcis visum restitui, ægrotos sanari, con- „ stanter affirmant. Ut plurimū periculi res esse videatur, si „ quis illorum corporum ele-vet præceptam animis Sanctita- „ tem, aut quasi dubius quærat, num ii vere Sancti, Mar- „ tyresve fuerint. Inter alios autem numerantur Cleba & „ Boris, Petrus Metropolita, Alexius, quorum corpora „ extare ajunt Moscoviæ; Sergius item quidam Monachus, „ ante undeviginti annos mortuus, qui in Monasterio Trini- „ tatis asservatur, procul ab ea civitate milliaribus Italicis se- „ xaginta. Quo in Monasterio ducenti circiter Monachi esse „ feruntur, universæ Moscoviæ primario, ac satis opulento. „ Eo vero ad diem ipsius Sergii anniversarium celebrandum „ etiam Princeps ex arce Stariciæ, triduo post discessum no- „ strum (quum decimo octavo Kalendas Octobris versus Ple- „ scoviam in viam nos dedissemus) excurrit, inde in Slobodam „ Alexandri oppidum, mox ad suam Regiam profecturus „ „ Sed de his alii judicent.

XXVI.

DEPOSITIO JOHANNIS THEOLOGI.

Codices Vaticani, & Tabulæ Papebrochianæ, simpli- „ citer: *Joan Bogoslob*, seu ut legit Culcinus, *Boboslow*: *Jo- „ annes Theologus*. Possevinus quoque (etsi uno ante die, si- „ cuti

cuti supra monuimus) *Apostoli & Evangelistæ Joannis*. Græci in Menologio utroque : ἡ μνήμη τῆς ἁγίας ἑωάννης τοῦ θεολόγου καὶ ἐυαγγελιστῆς, *Translatio Sancti Joannis Theologi & Evangelistæ*. Codex noster Slavicus : *Migratio Sancti Joannis Theologi & Evangelistæ*. At Latini agunt de eo ad diem 27. Decembris. Quamobrem Marmoreum Calendarium Ecclesiæ Neapolitanæ Græcizat, dum habet ad diem xxvi. Septembris : *Adsumpt. S. IOH. EWA.* idest, *Adsumptio Sancti Joannis Evangelistæ*. Depingitur in nostris Tabulis Capponianis, Joannis Apostoli corpus a quodam in Sepulcrum inferri, adstantibus duobus ejus discipulis quorum radiata sunt capita. In Menologio Basiliano pag. 70. Tabula exhibet, Joannem ipsum in fossam ingressum, adstantibus hinc & inde octo viris; e regione positus quæ ad fodendum adhibita fuerant instrumentis : id quod ea Synaxarii verba declarant : „ Dominico „ igitur die quum fratres magna Dei opera docuisset, eisque, „ ut quæ edocti a se fuerant, observarent, præcepisset, im- „ peravit discipulo, ut assumptis hominibus, & quæ ad fo- „ diendum opus essent, paratis instrumentis, se conse- „ queretur : abiitque in quendam locum, jussitque egesta alte „ terra fossam in Crucis figuram effodere. Mox oravit, & „ dixit : Pax vobis fratres : & in fovea sese composuit : quo „ aperto, discipuli discessere. Verum paulo post regressi, „ visendi eum studio, nequaquam invenerunt „ . Hinc nata quorundam opinio, ipsum Joannem aut mortuum non fuisse, aut alio translatum, instar Enoch, & Eliæ, vel saltem instar Moyſis. Vide Baron. in not. ad diem 27. Decemb. Tabulæ Græco-Moschæ Papebrochianæ præsentant, S. Joannem stantem, capillis brevibus, barba oblonga, tunica & pallio indutum, sinistra manu librum clausum pectori admotum tenentem, dextera benedicientem .

X X V I I.

CONDRATUS, ET QUI CUM EO.

Aut hac die 27. Septembris agitur de SS. *Codrato, Cypriano, Aneſto, Paolo, & Crescente Corinthiis*, quorum meminit Martyrologium Romanum ad 10. Martii, & Acta Latine extant apud Surium ad eandem diem. Aut certe falsa est hæc Slavica Inſcriptio; aut æri male incisa. Legendum omnino,

no, *Callistratus & Socii ejus*. Ita & Tabulæ Papebrochianæ, & Culcinii, *Callistrat, Callistratus*: & Possevinus: *S. Martyris Callistratii*, imo Callistrati: & Menologium Græcum, utrumque: ἄθλις τῆ ἀγίας μάρτυρος Καλλιστράτου, ἢ τῆς συναγωγῆς αὐτῆς, τῆς ἀριθμῶς ρπδ'. *Certamen Sancti Martyris Callistrati, & centum octoginta quatuor Sociorum*. Vaticani Codices, & Slavicus noster omittunt. Baronius, Acta apud Lipomanum, quæ nos Græca habemus, secutus, ad sequentem diem ipsum inseruit Romano hodierno, inquit Papebrochius. Errat tamen, non ad sequentem diem, sed ad antecedentem, hoc est, ad diem 26. Septembris, Callistratus cum Sociis insertus est in Romano Martyrologio, in quo hæc leguntur: *Roma S. Callistrati Martyris, & aliorum quadraginta novem militum*. At in Græcis Menologiis, Socii dicuntur numero *centum octoginta quatuor*, in titulo Synaxarii, uti modo vidimus: in ipso vero Synaxario numerus eorum ita distributus legitur: „ Callistratus pluribus insignis certaminibus Martyr, „ Romæ floruit Diocletiano imperante. *Et post pauca*. Tum „ sacco inclusus, in mare projicitur. Sed discisso sacco, è mari incolumis emerit. Quo miraculo commoti milites quadraginta novem, in Christum crediderunt. *Et paucis interjectis*. Postea è carcere unacum militibus [*nimirum* „ „ xlii.]eductus, fusa ad Deum oratione, Idola deturbavit: quo prodigio alii milites (a) centum octoginta quatuor crediderunt in Christum, atque ita omnes capite plexi sunt „. Quadraginta novem additi ad centum octoginta quatuor conficiunt summam *biscensum triginta trium militum Martyrum*. Baronius in notis. „ Habentur horum Acta „ „ Metaphraste edita, quæ recensuit Lipomanus tom. 6. & Surius tom. 5. Insunt illis tamen nonnulla, quæ corrigantur „. An corrigendus numerus Martyrum? At Baronius ex Græcis Actis, Callistratum cum Sociis inseruit Martyrologio Romano. Ac proinde videtur, habita priorum 49. Martyrum ratione dumtaxat, cæterorum 184. numerum neglexisse. In Tabulis Papebrochianis solus Callistratus pingitur. In nostris *Callistratus* cum duobus Sociis, quorum unus fœmineum vultum exhibet, nimirum Pictoris aut Chalcographi officiantia: nam

Tom. V.

K k

So

a Basilian. Menolog. alii milites 135.

Socios omnes Sancti Callistrati fuisse milites, Acta testantur. Extant Latine apud Lipom. & Surium ad 27. Septemb. Græce MSS. Lambec. Tom. 8. pag. 245. Initium: πὴ τῷ χριστῷ ποιήσῃν ὁσημέραις πληθύνεσθαι. Callistrati martyrium Græce legitur in Bib. Coislin. Cod. 296. p. 414. Init. Καλλίστρατος λέγει μάστιγι . XXVIII.

SANCTUS CHARITON.

Charitonis Monachi & Confessoris memoria colitur a Græcis in utroque Menologio: item in nostris Codicibus Vaticanis, & in Tabulis Papebrochianis; necnon apud Possevinum, hac die. Latini nihil de eo in Martyrologio, quod est mirum. Acta Latine habentur apud Lipom. & Sur. ad 28. Septembr. Græce MSS. apud Lambecium tom. 8. pag. 245. Init. πολλοὶ πῶς διδασκαλίας τῶν Ἰουδῶν ἢ ὡς θιγῶν οἶλον. Codex noster Sлавicus, diebus 27. 28. & 29. Septembris, vacat.

XXIX.

SANCTUS CYRIACUS ANACHORETA.

Tabulæ Papebrochianæ: *Kyriak*, *Cyriacus*. Codex Vaticanus primus: *Cyriacus Abbas*. Secundus silet. Possevinus perperam: *S. Ciriani*. Menologium Græcorum utrumque: μήμην τῷ ἁγίῳ πατρὶος ἡμῶν κυριακῷ τῷ ἀναχωρητῷ, *Commemoratio S.P.N. Cyriaci Anachoretæ*. Latini in Martyrol. ad hanc diem: in *Palesstina S. Cyriaci Anachoretæ*. Baronius in notis.
 ,, De eodem Græcorum Tabulæ, & Menologium; ubi habetur,
 ,, hunc vixisse temporibus Theodosii minoris. Extant ejus
 ,, Acta, quæ & Metaphrastes descripsit, & Surius tom. 5.
 ,, Mentio de eodem habetur in Vita S. Euthymii Abbatis, cu-
 ,, jus fuit Discipulus, quam scripsit Cyrillus Monachus, qui
 ,, & de Euthymio multa didicit a Quiriaci. Quod autem spe-
 ,, ciat ad rectam rationem temporum; constat ex ejusdem,
 ,, Actis, eum anno nono Leonis Imperatoris ingressum esse
 ,, Monasterium, annos natum decem & octo, vixisseque æta-
 ,, tem annorum centum & septem, sicque pervenisse usque
 ,, ad Justiniani Imper. tempora. Hic quum esset Diaconus in
 ,, Laura S. Sabæ, venit cum aliis ad Concilium Constantino-
 ,, politanum celebratum post Consulatum Belisarii, anno Do-
 ,, mini 536. subscriptusque reperitur Libello, quem Syno-
 ,, di Acta significant, . Ex hac Baronii supputatione colligo,
 S. Cy-

S. Cyriacum in urbe Corintho natum (a) anno Chr. 448. Theodosii minoris 41. Annos natum decem & octo, Hierosolyma petiisse, in Lauram S. Euthymii se contulisse, & ab eo factum Monachorum habitum suscepisse anno Leonis Magni Imperatoris nono, Christi 465. Interfuisse Synodo Constanti-nopolitana anno Christi 536. Justiniani 10. demum obiisse an-nos natum 107. nimirum anno Christi 555. Justiniani vigesimo nono. Ac proinde mendum irrepsisse in Menologium Græ-cum, in quo dicitur: Ο' ἅγιος πατὴρ ἡμῶν Κυριακὸς ὁ ἀνα-χωρητὴς, ὑπῆρχεν ἀπὸ τῆς πόλεως Κορίνθου, ἐπὶ τῆς βασιλείας Θεοδοσίου τοῦ μεγάλου: Sanctus Pater noster Cyriacus Anachore-ta, ex Urbe Corintho fuit, Theodosio Magno Imperatore. Nam Theodosius Magnus obiit 17. Januarii anno Christi 395. adeo-que ejus tempora Cyriacus attigisse non potuit. Quamobrem pro Theodosio Magno, substituendus minor, sic, ἐπὶ Θεο-δοσίου τοῦ μικροῦ, Theodosio minore imperante. Obiit enim Theodosius minor die 28. Julii anno Christi 450., qui erat ter-tius ætatis Sancti Cyriaci. Fabricius tom. 9. Bibl. Græc. p. 69. Cyriacum obiisse scribit anno Chr. 557. Ibidem laudat ejus Vitam, quæ Græcè MSS. extat apud Lambec. tom. 8. pag. 245. Initium: τὸς εὐλογητὸς σὺ. Latine prodiit apud Lipom, tom. 5., & Surium 29. Septemb. Alia ejusdem Cyriaci Vita incipit Græcè: τὸ ἀναχωρητῆ, τὸ πάντως ἀναχωρητῶν ἀρίστου Κυριακῆ, apud eundem Fabric. loc. cit.

XXX.

GREGORIUS ARMENUS.

Codices Vaticani: *Gregorius Armenia Majoris Episco-pus*. Noster Slavicus: *Sancti Hieromartyris Gregorii Archie-piscopi Magnæ Armenia*. Tabulæ Papebrochianæ: *Grygory*; seu, ut legunt Russi, *Hrybory*, *Gregorius*: ita & Possesiv-nus: *S. Gregorii*. Menologium Græcorum utrumque: *μημὴ τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Γρηγορίου ἐπὶ κόπῃ τῆς μεγάλης Ἀρμενίας. Κοινηνογραφία ἁγιοῦ Μαρτύρου Γρηγορίου Ἐπισκοπὸς τῆς Μεγάλου Ἀρμενίας*. Latini in Martyrologio ad hunc diem. *S. Grego-rii Episcopi Armenia, qui sub Diocletiano multa passus, tan-dem*

K k 2

a Falconius in not. ad 29. Septemb. ait Charitonem natum an. 441. eumque scri-bit Corinthium fuisse sub Theodosio Magno Imperatore. Quæ duo hæc nequeunt: nam Theodosius Magnus ad annum 400. non pervenit.

dem in pace quievit. Sub Diocletiano passus dicitur, idest, quo tempore Diocletianus imperabat: nam Tiridates Armeniæ Rex illum tormentis subiecit, non Diocletianus, aut Diocletiani Satellites. Sacrosanctus autem *Martyr* appellatur, non quod martyrio vitam finierit, sed quod multa propter Christum supplicia subierit. „ Eductus enim è lacu, seu carcere, in quem a Tiridate coniectus fuerat, *Gregorius* [ut „ Synaxaria habent] Tiridatem ipsum cum omnibus ejusditioni subiectis baptizavit; & Episcopus factus, multisque „ Ecclesiis Christi Sanctorumque nomini erectis, vitam finivit „. Tabulæ Capponianæ & Papebrochianæ repræsentant eum habitu Pontificali juxta morem Græcorum. Papebrochius tamen hanc observationem addit. „ Ad ejusdem „ S. Gregorii, Septembrem claudentis, pedem sinistrum „ scriptæ erant literæ *Θ. M.* quas defectu loci, nostro in Eclypo permisimus omitti. An iis significetur *mensis nonus* anni „ Græci, ac Moscovitici, qui nobis *Majus* diceretur; an nomen Sculptoris, vel Propolæ, per literas initiales notetur; „ an aliud denique, non divino. Solum hic excuso & finio „ mensẽ, quod figuras in Eclypo, quamvis rudi, oblongas ac teretes, Delineator noster crassiculas omnes ac pusillitas fecerit in hoc primo sui operis tentamento: quod deinde „ monitus, curavit emendare in aliis, seque magis conformare prototypo „. Utinam Capponianarum Tabularum Delineator tam feliciter figuras & inscriptiones expressisset, sicuti Papebrochianæ sunt figuræ & literæ Ruthenicæ exhibitæ! Tentavit enim illas ita repræsentare minutas tenuesque, sicuti sunt in Prototypo; sed multa peccavit. Quod vero ad literas illas spectat, quas ait Papebrochius ad pedem sinistrum Sancti Gregorii inscriptas, ajo primum eas *mensẽ nonum* Græcorum Moscorumque significare non posse, quum appositæ sint Sancto Gregorio ad diem 30. Septembris, hoc est, mensis primi, effigiato. Ajo secundo, eas literas non esse *Θ. M.* sed *c. M.* vel *n. M.* hoc est, *Swenne Muczenik*, *Sanctus Martyr*, aut *Prepodobny Muczenik*, *Sacromartyr*. Marmor Neapolitanum claudit mensẽ Septembrem his verbis: *S. Jeron. & S. Gregor. Epi de Armeni*: hoc est, S. Hieronymi, & S. Gregorii Episcopi de Armenia: nam ejus Reliquiæ coluntur Neapoli.

Vita

Vita extat Latine apud Lipom. & Sur. 30. Sept. Græce MSS. apud Lambec. tom. 8. pag. 246. incipit: π̄ς τῶν π̄ρωτῶν ἀρχῶν εἰς π̄ρθους διαλυθείσας .

MENSIS OCTOBER.

I.

PATROCINIUM DEIPARÆ.

TABULE CAPPONIÆ. *Pocrow Bogorodyky*, *Proteſtio Deigenitricis*. Papebrochianæ: *Pokrow Preſwiſtya Bohorodyky*, *Proteſtio Sanctiſſime Deiparæ*. Ita & Codex Ruthenicus Vaticanus 1. ſed ad diem ſequentem. Falconius perperam legit: *Boſru Bogondici*: nec minus male interpretatur Poſſevinus, *Coronatio B. Virginis*. Papebrochius haud recte, *Pokrod Virginis Mariæ*, quum dicere debuiffet, *Pokrob*, ſeu *Pokrow*. Addit. „ Sive proteſtio a ſaxea pluvia. Ita Interpres Belga: cui potius, quam interpreti Poſſevini, jam ſæpius erraſſe deprehenſo, & hic *Coronationem B. Virginis* dictanti, credere velim. Reſtat, ut originem & hiftoriam feſti, Moſcis, ut apparet, proprii, aliquis diſtinctius nobis explicet „. Explicat Culcinus Par. 2. pag. 99. ad diem 1. Octobris, his verbis: „ *Pocrov*, ideſt, Proteſtio Domine noſtræ Deiparæ, quod feſtum inſtitutum fuit in diebus Leonis Philoſophi Imperatoris anno 911. „. Unde hoc hauſerit Culcinus, non indicat. Exiſtimo, id eum accepiſſe ex Ruthenico ſuo libro. Verum obſtat quoad facti veritatem, primo, quod an. Chriſti 911. die 21. Maji obiit Leo Sapiens, Philoſophus dictus, eumque excepit in Imperio Orientali Alexander frater, quo, die 6. Junii anni ſequentis 912. extincto, Imperii gubernacula ſuſcepit Conſtantine Porphyrogenitus, Leonis filius, ſub tutela Zoës matris. Secundo, ſi a Leone Sapiente ſub vitæ exitum fuiſſet id feſtum inſtitutum, Græci utique in Menologio communi ipſum inſeruiſſent, & maxime in Menologio Baſiliano, quod Baſilius Porphyrogenitus, Romani junioris filius, Conſtantini Porphyrogeniti nepos, Leonis ipſius Sapientis abnepos, circa annum 980. deſcribi, piſturisque ornari juſſit. Quum itaque Græcorum nemo hujus feſti

festi mentionem faciat, argumento est, illud Moschorum proprium esse. Sed Culcinium audiamus. Pergit enim ejusdem Festi Synaxarium è Ruthenico sermone in Latinum convertere. » Hac die celebramus Festum Sanctissimæ Dominiæ nostræ Deiparæ & semper Virginis Mariæ, indicantes, qualiter Sancta Virgo orat sedulo, nec cessat orare pro genere humano. Qua de re revelatum fuit in Urbe imperante Beatis ac Sanctis Andreæ & Epiphanio, qui viderunt in aëre Divam Deiparam in Ecclesia ad Blachernas cum Angelis, cum Præcurfore, cum Joanne Theologo, & aliis Sanctis multis, orantem enixe Filium suum pro toto Mundo. Porro Sanctus Andreas dixit Sancto Epiphanio: Vides ne Reginam & Dominam omnium orantem? At ipse reposuit: Video Sancte Pater, & obstupefco. Purissima vero Virgo venerando suo Omophorio splendenti magis quam electrum, protexit populum in Templo existentem, ac placans benignis, more Matris, precibus Creatorem suum, ac Filium, misericors, & clementissima, talia verba pronuntiabat. Rex cælestis, suscipe omnem hominem te glorificantem, & invocantem nomen tuum sanctum; omnem vero locum, ubicumque sit commemoratio nominis mei, sanctifica, ac glorifica, te & me tuam matrem glorificantes, ac cum amore colentes; suscipiens eorum omnes preces ac vota, & liberans eos a cunctis malis periculisque. Et nos igitur fideles, benignissimæ nostræ Protectrici humiles nostras offerentes preces, dicamus: Prout tu sola vis, sanctissima domina, venerandum tuæ Protectionis festum exorna, ut glorificantes te, gaudeant in te, & colant impensius multas Tibi sacras solemnitates. Sicut vero olim clementer in Templo populum operuisti; ita & nunc nos peccatores, famulos tamen tuos, protege præsidio tuæ misericordiæ, deprimens impia contra nos improborum consilia. Ora quoque Filium tuum & Dominum nostrum Jesum Christum, ut salvet omnes ad ipsum & ad Te confugientes, in tuaque protectione firmam spem collocantes, quum tu sis Advocata, auxiliumque omnium Christianorum, . Hactenus Culcinus ex Synaxario: qui tamen non exponit, quinam fuerint Sancti Andreas & Epiphanius, & quo tempore viderint San-

Sanctissimam Deiparam in Templo ad Blachernas cum Sanctis Joanne utroque, cum Angelis, & cum aliis sanctis, in aëre apparentem, & Filium suum pro populo orantem, & populum qui in Templo aderat, sancto pallio suo protegentem: Si conjecturis indulgendum est, quum hoc festum, ut dixi, Moschis sit proprium, neque a Græcis usurpatum, videtur sub Uladimiro, dicto Basilio, primo Russorum Christiano Duce institutum: idque tum, quum magnificentissimam Basilicam in honorem Deiparæ in urbe regia ædificavit: qua de Basilica hæc habet Synaxarium Ruthenicum ad diem xv. Julii apud Culcinium Par. 1. pag. 29. » Convocavit posthæc magnates suos, » omnemque plebem, ac jubens unumquemque paratum esse se ad suscipiendum statuta die Baptismum, ad finem concionis tale addidit edictum: siquis non interfuerit crastina die ad fluvium, is mihi hostis erit. Illucescente itaque festo die, convolavit omnis populus ad fluvium Pocaina, viri, matresque cum pueris, virginibusque: & baptizarunt Presbyteri ritu ac ordine debito universam multitudinem; vocatusque fuit locus ille sanctus, ubi etiamnum stat superstes Templum divis martyribus Boriso & Hlibo sacrum. & post pauca. Dimittens populum, præcepit omnibus, ut aras ac templa Christo Domino ubique erigerent: ipse etiam constructis plurimis sacris ædibus, insigniorem Basilicam honore Deiparæ dicatam, in urbe regia (*Kioia fil.*) excitavit. Vixit posthæc non multos annos; morboque correptus, migravit ad Dominum decimaquinta Julii. Corpus ejus positum fuit cum magno, ut decebat, honore, in Templo Deiparæ quod ipse erexerat. Et in sua Constitutione de potestate Metropolitæ, ipse Uladimirus, in Appendice apud eundem Culcinium pag. 29. sic ait: » In nomine Patris & Filii, & Sancti Spiritus, Amen. Ecce ego Princeps Uladimirus, dictus in Sancto Baptismo Basilius, filius Svatoslai, nepos Igori & beatæ Olgæ, suscepta sancta fide Christi, obtinui ex urbe Constantinopoli primum Metropolitam Kioiensem Michaëlem, qui baptizavit totam Russiam. Postmodum erexi Templum in honorem Sanctæ Deiparæ, & applicavi eidem Templo decimas ex universo meo Principatu, . Hujus itaque Templi, omnium Russiæ Tem-

Templorum celeberrimi, (quippe quod & a primo Christiano Duce fundatum est, & Cathedrale Metropolitanæ totius Russiæ constitutum:) videtur hac die dedicatio peracta sub titulo *Protektionis* seu *Patrocinii Deiparæ*. In Tabulis Capponianis, depicta cernitur Deipara in hoc Templo in aëre extendens pallium, totamque Russicam gentem protegens, Rege & Regina ad dexteram; Archiepiscopo autem, Clero, & populo ad sinistram adstantibus, quorum omnium capitibus nimbus circumductus. Papebrochiani Fasti repræsentant & ipsi Deiparam in eodem Templo in aëre stantem expansis manibus cum epigraphe ad capitis latera *MP. OY, Mater Dei*: Infra, in medio stat Diaconus, aliquid intonans; ad dexteram, sedet Archiepiscopus cum quodam Archimandrita, habens coram se positam mensam: ad sinistram, adstant laici Deiparam suspicientes: omnes capite radiato, præter Archimandritam. Quæ omnia aptissime ad Templi illius dedicationem in honorem Deiparæ videntur referri. Quam vero fuerint, sintque adhuc Russi omnes pio in Deiparam affectu, ex eo patet, quod primum quidem in Russia Templum in ipsius honorem sit dedicatum; deinde Imago ejusdem non modo in universis Ecclesiis summa cum religione colitur; sed etiam in privatis aedibus. Pauca ex multis hic recitabo. Ad diem xxvi. in effigiato Papebrochiano Calendario: *Stritenie Icony*, idest, *oculus Imaginis Deiparæ*. Culcinus: „ quum non habeam hac de re „ notitiam, puto hoc festum proprium esse Metropolitanæ in „ urbe Moscua Ecclesiæ, cui forsitan donata fuerat a Græcia „ sacra Imago, & excepta reverenter a Metropolita Mosco- „ viz. Quo vero tempore id factum fuerit, non divino. Sed „ addo, plurimas Deiparæ Iconas e Græcia advectas fuisse „ diversis temporibus in Russiam, e quibus nos Rutheni cum „ Sancta Romana Ecclesia uniti, hætenus retinemus anti- „ quitate celeberrimas Vilnensem, Chelmensem, Uladimi- „ riensem, & alias. Polocensem non ita pridem Moscvi per „ vim accepere, & Smolenscum asportavere „. Recte de istis Deiparæ Imaginibus scribit Culcinus. Er de Smolenscensibus quidem Imagine, ad diem 28. Julii „ Manifestatio Iconis Smo- „ lenicæ Sanctissimæ Domine nostræ Deiparæ Odigitricæ (*Ho- „ degetricæ*) ponitur in Menologio Slavo-Russico, e Slavo- „ nica

,, nica lingua Latine reddito a prænobili ac generoso Domino
 ,, Joanne Gibrice Barone de Sparwenfeld ,, apud Bollandia-
 nos ad 28. Julij pag. 301. Quod vero Culcinus non audet divi-
 nare *de occurſu Imaginis*, an Moscuensis ſit, an alterius loci ;
 id diſcere poterat ab Herberſteinio, qui in commentariis Re-
 rum Moscoviticarum pag. 88. ad annum Chriſti 1395. de Tam-
 merlanis Tartarorum Regis Ducum irruptione in Moscoviam
 loquens, hæc ſcribit. ,, In Volodimeriam Principes Moschi
 ,, pro Imagine quadam divæ Mariæ Virginis, quæ multis mi-
 ,, raculis editis ibi celebris erat, mittunt : quæ quum in Mo-
 ,, ſcoviam duceretur, Princeps omni cum multitudine hono-
 ,, rifice illi obviam procedit : eaque primum ut hoſtem aver-
 ,, teret implorata, maxima veneratione ac reverentia in civi-
 ,, tatem deducit : quo cultu ſe impetraſſe dicunt, quod Tar-
 ,, tari ultra Retzan non fuerint progreſſi. In cujus rei perpe-
 ,, tuam memoriam eo loci, ubi Imago expeſtabatur, ſuſce-
 ,, ptaque fuit, Templum exædificatum eſt, dieſque ſe, quem
 ,, Rutheni *Stretenne*, ideſt, obviationis diem vocant, xxvi.
 ,, Auguſti quotannis ſolemniter celebratur. Acti ſunt an. 6903.
 ideſt, Chriſti 1395. Poſſevinus in tertio colloquio cum Ju-
 anne Baſilide, magno Moscoviæ Duce, die 4. Martii anno 1587.
 in Regia urbe Moſcua : ,, Antoni (inquit Joannes Baſilides)
 ,, relatum eſt nobis a Senatoribus noſtris, cupere te Eccleſias
 ,, noſtras obire : qua in re tibi gratiam noſtram (ea phraſi ſæpe
 ,, utitur) oſtendere volumus. Juſſimus enim, ut te ad eas
 ,, Proceres noſtri deducerent, in quibus videbis, quanto cul-
 ,, tu Sanctiſſimam Trinitatem adorantes, Beatiſſimam item
 ,, Virginem ac Sanctos veneramus & invocamus. Conſpicias
 ,, autem, qua pietate feramur erga pias Imagines, quum &
 ,, Beatiſſimæ Virginis eam, quæ a S. Luca depiſta eſt, cernes.
 Idem Poſſevinus in lib. de rebus Moscoviticis pag. 16. agens
 de ratione, legatos in Moſcovia excipienti : ,, Quin & idem
 ,, princeps (inquit) quinis hominum millibus in platea patienti
 ,, convenientibus, ut ſplendidiore majeſtate rem illuſtraret,
 ,, Moſcuar, ſuo e palatio cum Senatoribus & Proceribus (præ-
 ,, euntibus Sacerdotibus, prælataque B. Virginis Imagine) . e-
 ,, ſcendit, ut nos in Templum adduceret : in quo locum pa-
 ,, rari honorificum juſſit, unde ſacrum ; ceremoniasque illas

22 conspiceremus, . Er in altero Commentario pag. 4. descri-
 23 bens magni illius Russorum Ducis apud suos existimationem ,
 & cum exteris agendi rationem . ,, Is vero (inquit) hanc de
 24 se existimationem apud suos mira diligentia fovet , prorsus
 25 ut quasi Rex sacrorum , simulque Imperator videri velit ;
 26 Pontificiam autem & plusquam Regiam majestatem ipsis in
 27 vestibus, confessu, ac reliquis præferat . A Græcis Patriar-
 28 chis, & Imperatoribus mutuatum esse omnia, aliquis dixerit,
 29 atque ad sui honorem, quæ ad Dei cultum referbantur, tra-
 30 duxisse . Tiaram enim unionibus ac gemmis ornatissimam ,
 31 eamque non unam tantum (quam ostentandæ amplitudini
 32 mutat identidem, quum & Byzantio sibi delatam dicat) aut
 33 apud se habet , quum sedet in throno , aut gestat in capite .
 34 Pedum , seu Pastorale in manu laeva , crystalli sat magnis
 35 globis , tamquam nodis , interstinctum : Talarem vestem ,
 36 quali fere Pontifices maximi uti solent , quum solemniter
 37 procedunt ad sacrum , & manus plenas anulorum gerit , cum
 38 prægrandibus gemmis . Imaginem item Salvatoris ad dexte-
 39 ram, ac Beatissimæ Virginis supra Cathedram, in qua fedet:
 40 binosque albis sagis indutos , atque bipennibus ad humeros
 41 munitos habet utrinque stantes , quasi Regii corporis stipato-
 42 res ,, . Hæc de Russorum Duce adnotare visum est, ut quo
 cultu Imaginem Christi ac Deiparæ veneretur, manifestum fiat .

Omnia Ruthenici hujus Festi commemoratione, uterque
 Codex Vaticanus ad 1. Octobris habet : *Ananiæ Apostoli* .
 Slavicus noster : *S. Apostoli Ananiæ Episcopi Damasceni* : &
Martyris Arcthe & Sociorum ejus : & *Maryris Domnini* : &
memoria S. Romani , qui composuit Cansica voluminosa . Fasti
 Papebrochiani , præter *Deiparæ* , ut supra , *Patrocinium* ,
 addunt hac die : *Ananias* : qui habitu Episcopali depictus est .
 Hoc ipsum legere est apud Culcinium . In Menologio quoque
 Basiliano ad hanc diem , *Ananias Apostolus* dicitur , (ita enim
 Christi discipulos Græci vocant) idemque *discipulus magno-
 rum Apostolorum Petri & Andree , ordinatus ab iisdem urbis
 Damasci Episcopus : ibidem vero , extra urbem lapidibus obru-
 tus , & in eadem urbe Damasco sepultus* . At in Menologio
 Græcorum , ,, Unus ex LXX. discipulis , Damasco oriundus ,
 ,, quum Paulum Apostolum baptizasset , & Damasci atque
 ,, Eleu-

,, Eleutheropoli Evangelium prædicasset, sub Licinio rix-
 ,, sive nervis cæsus, lateribus depexus, & lampadibus adu-
 ,, stus, postremo extra urbem eiectus, lapidibusque op-
 ,, pressus, martyrium consummasse ,, . Eadem de S. Ana-
 ,, nia Latini in Martyrol. Rom., sed ad diem 25. Januarii,
 ,, quo *Conversio S. Pauli Apostoli* recolitur. Tabula nostræ Cap-
 ,, ponianæ omittunt. De Actis ejus, Fabricius Tom. ix. Bi-
 ,, blioth. Græc. pag. 53. hæc habet: ,, Ananiæ Apostoli & Mar-
 ,, tyris Ἀνάειλι μετὰ τῆν ἀνάληψιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ
 ,, πρὸς τὸν ἴδιον πατέρα . Auctor se appellat Bar Saphiam .
 ,, Ita enim in extremo legitur: ἐγὼ δὲ Βαρσαφθᾶς Ἰγραψᾶ
 ,, τὰ ὑπομνήματα αὐτοῦ . Vide Allat. de Simeonibus pag. 82.
 ,, existat MSS. in Bibl. Coislin. pag. 195. De eodem Anania:
 ,, Λυκיאνοῦ δυσσεβῶς κατα τὰ πῶς ἰώας μέρη ἐν Βηθαγαβῆ πῶς
 ,, ἱραπόλειως . Latine apud Lipom. Tom. v. & Sur. 1. Octobr.
 ,, Græce MSS. Lambec. Tom. viii. pag. 246. 261. (ubi
 ,, icon Sancti) & 380. & in Biblioth. Coislin. pag. 210. in
 ,, cipit: λυκיאνοῦ ὁ δυσσεβῆς τὰ πῶς ἰω ,, . Hæc Fabricius.
 ,, Sed pro, Βηθαγαβῆ πῶς ἱραπόλειως, legendum omnino, Βη-
 ,, θαγαβρῆ πῶς ἰλουθιρόλειως, *Bethagabre Eleutheropolis*: vide
 ,, Surium Tom. 5. pag. 472.

De Sancto Aretha Mart. & Sociis, agunt Tabula nostræ
 Capponianæ, nec non Papebrochianæ: Menologium quoque
 Græcorum, nec non Basilianum, ad diem xxiv. Octobris. At
 Romanum Martyrologium duos Arethas distinguit: nam ad
 hanc diem 1. Octobris de Aretha Romæ (ut videtur) passio,
 sic habet: *Romæ B. Arethæ Martyris & aliorum quingentorum quatuor*:
 ,, de quibus (inquit Baronius) *Ufuardus, Ado,*
 ,, *& alii recentiores*. Ad diem vero xxiv. Octobris: ,, Apud
 ,, Homeritas in civitate Nagran *Passio Sanctorum Arethæ &*
 ,, *Sociorum* trecentorum & quadraginta, tempore Justin. Im-
 ,, peratoris, sub Dunaan Judæo tyranno: post quos Christia-
 ,, na mulier incendio tradita est; cujus filius annorum quin-
 ,, que, quum balbutiendo Christum confiteretur, nec blan-
 ,, ditiis nec minis retineri posset, in ignem ubi mater ardebat,
 ,, se præcipitem dedit. *Ubi idem Baronius*: De his item hæc
 ,, die Græci in Menologio; quorum Acta Metaphrastes exacte
 ,, describit: existant apud Lipom Tom. 6. & Sur. Tom. 5. De

„ iisdem Niceph. hist. lib. 17. cap. 16. Zonar. in Justino Imp.
 „ & Cedrenus anno 5. ejusdem „ . Quid? si ex uno Arethæ
 & Sociis, duo Arethæ cum Sociis existimati sint ex eo, quod
 in nonnullis quidem Calendariis, ad 1. diem; in aliis vero
 communius, ad 24. Octobris peracta legatur *Arethæ commem-*
oratio? Nam Slavicus noster Codex, qui de Arethæ Ka-
 lendis Octobris agit, eundem ad 24. ejusdem mensis silet.
 Ceteri Græcorum Fasti, in quibus sit Arethæ die 24. commemo-
 ratio, eundem ad diem 1. Octobris omittunt. In solo Ro-
 mano Martyrol. Arethæ utrobique memoria peragitur. Hac
 tamen de re judicium Patrum Bollandianorum expecto.

Domnum Martyrem, æque Græci ac Latini colunt hac
 die, ejusque Passionis Acta Græci referunt in utroque Me-
 nologio. Addit Baronius in not. *Adduntque Græci alium Do-*
minum, qui in Perside martyrium subivit: Hujus tamen se-
 cundi Domini in Perside passi, ne vestigium quidem in utro-
 que Græcorum Menologio ad hanc diem 1. Octob.

Romani Contactorum auctoris, sive, ut vocant, Melodi,
 memoriam Græci peragunt hac die in utroque Menologio,
 eumque in Syriæ urbe Emesa ortum, & Ecclesiæ Beryti Dia-
 conum fuisse perhibent, indeque Constantinopolim profe-
 sum, in templo Deiparæ, quæ Cyri dicitur, commoratum
 fuisse, & Contactia ad mille (temporibus Anastasii Impera-
 toris) scripisse.

I I.

SACROSANCTUS MARTYR CYPRIANUS.

MARTYR JUSTINA.

Tabulæ Papebrochianæ & Culcinii: *Cyprianus. Justina.*
 „ Possévinus, *S. Martyris Cypriani:* omittit Justinam.
 Codex Vaticanus 1. utrumque. Vaticanus 11. habet: *Roma-*
ni Diaconi: de quo Menologia Græcorum ad diem antee-
 dentem. Latini in Martyrol. ad 26. Sept. *Cypriani, & Ju-*
stine. Ubi Baronius in notis. „ Communiter penes Græcos
 „ irrepsit error, dum hunc Cyprianum cum illo Episcopo
 „ Carthaginensi confundunt: qui tamen quampluribus diffe-
 „ rentiis distinguuntur ab invicem, nimirum patria, gradu,
 „ genere, tempore, actis, & loco martyrii. Fuit enim hic,
 „ de quo agitur, patria Antiochenus, ex mago Christianus,
 „ inde

29 inde Diaconus; & una cum Justina sub Eutholmio Præfide,
 30 temporibus Diocletiani, in sartagine positus, Nicomediæ
 31 martyrium consummavit: adeo ut ex his pateat, nonnisi
 32 nomen, & martyrii titulum hunc habere communem cum
 33 Cypriano Episcopo Carthaginiensi. 34. Hæc Baronius. Ve-
 35 rum imprimis observandum est, in Tabulis Papebrochianis,
 S. Cyprianum depingi non ut Episcopum, sed tanquam lai-
 cum. Secundo, Græcos non constare sibi in hujus Sancti re-
 bus gestis narrandis. Nam in Menologio Basiliano, quod
 omnium Græcorum est antiquissimum, hæc de eo leguntur:
 36 Cyprianus Sapiens Pontifex, Decio Imperante, Antiochiæ
 37 Syriæ natus, primum Philosophus erat, & magicis artibus
 38 apprime eruditus: Sed postea Christianus hac ratione factus
 39 est. Justinam Virginem in eadem urbe, quæ ab (a) Opta-
 40 to Episcopo baptizata fuerat, Græcus quidam, Idas (b)
 41 dictus, ardentem amabat. Sed quum voti sui compos fieri
 42 non posset, confugit ad Cyprianum, rogans eum, ut ma-
 43 gicis artibus Justinam ad sibi consentiendum induceret.
 44 Quum vero Cyprianus fornicationis Dæmones ad sollici-
 45 tandam Virginem tertio destinasset, ejus tamen animam
 46 expugnare nequivit, quæ fundendis ad Deum precibus
 47 semper intenta erat. Sed ipse potius a postremo, quem
 48 miserat, Dæmone correptus, intellexit, vanam ac futi-
 49 lem esse magicam artem. Quamobrem combustis libris,
 50 baptizatus est: eumque in virtute progressum fecit, ut
 51 (c) Episcopus ordinatus fuerit, multosque Christi fidem
 52 do-

a Eudocia Augusta lib. 2. de SS. Cypr. & Justina apud Photium in Bibliotheca
 Cod. 184. *Eusebium Sacerdotii dignitate exornatum vocat, a quo Cyprianus bapti-
 zatus* ..

b In Menolog. Græcor. pro *Ida* legitur *Aglaidas*. Ita & apud Eudociam Augus-
 tam: lib. 2. 33. *Accedit, quomodo Aglaidas, gravis ille Justinæ prociis, quum voti
 33 compos factus non esset, bonæ quoque fortunæ pauperibus omnia erogaverit, & Dæ-
 33 monibus tanquam deceptoribus nuncio remisso, Christianis sese Sacris addixerit.*

c Eudocia Augusta lib. 3. Tertius denique Martyrium complectitur B. Cypria-
 ni & claræ Virginis Justinæ: qui Diocletiano & Maximiano Romæ Imperantibus a
 morte testimonium dixerunt fidei: una enim ad Martyrii lauream abrepti sunt: Cy-
 prianus quidem ex patria, urbe Antiochia, cujus etiam Archiepiscopatum post An-
 thimum administravit: Justina vero Damasco: ibi enim illa, postquam Antiochia
 migravit (quæ & ipsa Virginis patria erat) palam Christum professæ est. His ita cap-
 tis &c. Hærens Judex, decrevit Martyres ad Diocletianum mittere. &c. Quæ quum
 Imp. Diocletianus Nicomediæ intellexisset, præcepit Martyres ad vicinum urbem
 33 do-

,, docuerit . Tandem unacum Justina comprehensus a Dama-
 ,, sci præfecto , pro Christo decollatus est ,, . En Cyprianum
 non sub Diocletiano , neque Nicomediæ , sed sub Decio , &
 Damasci decollatum : Episcopum proinde creatum , non Car-
 thagine in Africa , sed incertæ urbis in (a) Syria : quamobrem
 in Tabulis Capponianis Episcopali habitu indutus depin-
 gitur . Græci recentiores vitam hujus Episcopi mirum in mo-
 dum ampliarunt , seu potius corruperunt . Nam primo Synaxarium
 postquam eadem , quæ in Menologio Basiliano de Cy-
 priano recitasset , usque ad ea verba : *γίνεται δὲ ἡ πλυ-
 ταιὸν ἐπισκοπὸς , ἡ πολλὰς ὀδηγήσας πρὸς τὴν εἰς Χριστὸν πί-
 στιν ἐκράθη παρὰ τῷ τῆς δαμασκῆ κόμης σὺν τῇ ἑσθρῇ :*
 ,, Fit demum Episcopus : quumque multos Christi hdem do-
 ,, cuisset , una cum Justina comprehensus est a Damasci Co-
 ,, mite ,, : post hæc , inquam , verba , loco eorum quæ in Basili-
 ano leguntur , *ὕπὲρ Χριστῶ ἀπικεφαλίδην* , *pro Christo decol-*
latus est , alia addit , producens ipsius vitam , eumque Ni-
 comediam usque a Damasco abducens , sic . *ἡ τῆς πλυτῆος*
ἕξιονται , ἡ σιδηρῶ τυγάνῳ ἰμβάλλονται , ἡ ἐπὶ Νικομήδειαν
ἀπαχθίσις , τῆς κεφαλῆς ἀραιῶνται . ,, Et lateribus depexi ,
 ,, & in ferrea Sartagine sunt injecti : Nicomediam demum ab-
 ,, ducti , decollati sunt ,, . Quæ omnia in Basiliano desunt .
 Addit Metaphrastes in ejus Actis , ipsum Cyprianum initiatum
 sacro Baptismate atque Ordine Diaconatus ab Anthimo Epi-
 scopo Nicomediæ , quem constat temporibus Diocletiani Im-
 peratoris illi Ecclesiæ præfuisse , ut testatur Eusebius hist. lib. 8.
 cap. 6. id quod tamen Synaxario haud repugnat ; quamquam
 enim sub Decio claruerit & Antiochiæ sit baptizatus , at vero,
 quum postea Nicomediam perrexerit , ibique ab Anthimo
 Episcopo Diaconus ordinatus fuerit , ibidem Anthimo in Epi-
 scopatu suffectus , Nicomediæ demum martyrium subiit . At-
 que hæc juxta mentem Metaphrastæ , & Synaxarii . Ceterum
 verosimilius videtur , non Synaxario Græco , neque Vitæ per
 Metaphrastem editæ standum esse , sed Menologio Basiliano ,
 in quo

men , cui Gallo nomen , capite truncari . &c. Demum Nautæ quidam ex urbe Ro-
 ma illuc navigantes , eorum Reliquias Romam advexerunt &c.

a Antiochenum Episcopum læcit Eudocia : sed quum post Anthimum dicatur
 factus Episcopus , pro Antiochia videtur *Nicomedia* nomen esse reponendum , ubi &
 passus perhibetur .

in quo hic Cyprianus unacum S. Justina a Præfecto Damasci comprehensus dicitur, ibique Episcopus ordinatus post Anthinum, non quidem Nicomediensem, sed Damascenum Episcopum. Photius enim aut ipsius exscriptor, videtur, Antiochiam Cypriani patriam cum ejus Episcopatu perperam conjunxisse. Baronius (α) de Actis Græcis per Metaphrasten editis hæc subjungit: „ Extant horum res gestæ Latine conscriptæ, fidelioresque meæ quidem sententia, quam Acta illa quæ edidit Metaphrastes „ . Adderem ego, a Damasci præfecto illos Nicomediani ad Diocletianum fuisse missos; ibique pro Christo martyrium consummasse: id quod in Menologio Basiliano desideratur. Sic enim Acta cum iis conveniunt quæ Eudocia Augusta circa ann. Chr. 425. descripsit. Porro Acta Cypriani & Justinæ a Metaphraste edita, habentur Lat. apud Surium tom. 5. ad 26. Sept. Græce MSS. Lambec. tom. 8. pag. 247. 257. 262. & in Bibl. Coislin. pag. 210. Init. *πολλὰ δὲ μετὰ τὰ πρὸς Ἀγρίχου θαυμάζειν παρακαλῶντιν*. Alia de iisdem incerto auctore. *ὅσοι τοῖς τῷ Χριστῷ μυστηρίοις ἀποκόπτειν τοῖς ἰμῶις δάκρυσιν ἐπιβλήσασιν*.

I I I.

DIONYSIUS AREOPAGITA.

Ita & Codices Vaticani Ruthenici. Slavicus noster S. P. N. *Martyris Dionysii Areopagita*. Tabulæ Papebrochianæ: *Dionysius*, Possevinus: *S. Martyris Dionysii*. De eodem Græci in utroque Menologio, ubi *Areopagita* diserte dicitur, & *Athenarum Episcopus*, & *Athenis* martyrium consummasse. His tamen repugnant non modo Latinorum, sed & Græcorum antiquorum testimonia, qui tempore Ludovici Pii affirmarunt, ipsum Athenis Episcopum ordinatum, in Gallias postea profectum, Parisiorum Ecclesiam curasse. Vide Baronium in not. ad 1x. Octobris, qua die a Latinis colitur. Duos Dionysios Episcopos distinguit vetustissimum Calendarium Marmoreum Ecclesiæ Neapolitanæ, quorum unus colitur die 2. alter

α Vide Falconium in not. ad diem 2. Octob. pag. 15. ubi Acta SS. Cypr. & Justinæ, Heroico cæmine, libris tribus, medio v. seculo. ab Eudocia Augusta uxore Theodosii junioris scripta, & a Photio in suo Myrobiblio Cod. 184. in Epitomen redacta, observat. Caveus hist. liter. de Eudocia Aug. pag. 260. edit. 1710 „ Alius „ a Cypriano Cæthaginicus fuit iste Cyprianus, ac Romæ sub Diocletiano simul „ cum Justina passus dicitur „ . Hoc postremum est falsum.

alter die 3. Octobris: hæc sunt ejus verba. „ II. Nat. San-
 „ ti Dionysii Episcopi. III. Nat. S. Dometi & S. Dionysii
 „ Episcopi. „ Unde colligitur unum ex illis esse *Arcopagitam* :
 nam Ecclesia Neapolitana, ut sæpius monui, olim Græco ritu
 maxime delectabatur. Quis vero eorum sit *Arcopagita*, & quis
 alter, judicent alii, qui Calendarium illud doctis Commenta-
 riis illustrandum susceperunt. Si meam licet interponere sen-
 tentiam, dixerim, primum Dionysium, etsi ad secundam diem
 positus sit, esse *Arcopagitam* : nam & hunc Bedæ, Ussuardus,
 Ado ad diem 3., Græca Menologia sequuti, ponunt : alterum
 vero Dionysium, qui tertia die commemoratur cum S. Do-
 metio, esse Episcopum Alexandrinum : nam in Menologio
 Basiliano ad diem 4. Octobris tam Dionysii Episcopi Alexan-
 drini, quam Dometii Perseæ commemoratio peragitur. Itaque
 uterque Dionysius Episcopus in eo Calendario vel ob rationem
 nobis ignotam, vel quia quarta dies Festo Sancti Theotegni
 impedita esset, uno ante Menologium Græcum die ponitur.
 Scio, in Menologio Græco communi, & in Martyrologio Ro-
 mano ad diem 3. Octobris, non Alexandrinum, sed alium
 Dionysium Martyrem cum Sociis Faustio, Cajo, Petro, Pau-
 lo, & aliis quatuor commemorari. Unde Baronius in notis,
 nulla habita ratione Bedæ, Ussuardi, & Adonis, qui ea die
 Dionysium *Arcopagitam* cum sociis ponebant, Græcorum
 Menologium sequi se ait, in quo de Dionysio quodam & Sociis
 octo hæc leguntur: „ Natalis S. Martyris Dionysii & Socio-
 „ rum octo. Hic sub Valeriano & Gallieno Imp. adductus
 „ ad Præsidentem Æmilianum, perseverans in Christi confessio-
 „ ne, exilio primo damnatur atque proscribitur, ac lapida-
 „ tur, plura tormenta quam olim in Libya passus. Conclu-
 „ sus igitur in loco squallido cum Faustio, Cajo, Petro, &
 „ Paulo, (♁) qui cum illo annos duodecim eandem pœnas
 „ toleraverant, consummatus est in confessione Christi „.
 Scio etiam in eodem Græco Menologio, & in Martyrologio
 Romano ad diem 4. Octobris, Dionysii Alexandrini discipulos
 recenseri, Cajum, Faustum, Eusebium, Cheremonem, Lu-
 cium & Socios, ex quibus alii in persecutione Valeriani Mar-
 tyres

a Aditus in Græco, ubi dicitur *Arcopagita*, & aliis quatuor : quos nescio quare hic Baronius omiserit.

tyres facti, alii martyribus servientes, Martyrum mercedem receperint: de quibus idem Baronius in not. 33. De his item 33 Græci in Menologio, traduntque hos esse Discipulos Sancti Dionysii Episcopi Alexandrini: ex quibus apparet, hos 33 illos esse, quorum idem S. Dionysius meminit in Epist. ad Germanum apud Eusebium lib. 7. cap. 10. 33. Scio denique, S. Dionysii Alexandrini memoriam a Latinis peragi in Martyrologio Romano ad 17. Novembris: ubi Baronius in notis: 33 De quo Beda, Usuardus, Ado, ac ceteri Latinorum: 33 Græci autem in Menologio quinto Nonas Octobris 33, idest, die 3. Octobris. Quod, si verum est, uti est verissimum: [nam in Menol. Græco ad 3. Octobr. sic legitur: τῆς αὐτῆς ἡμέρας τῶ ἀγίου ἱερομάρτυρος Διονυσίου, καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ἑκατὸ μαρτύρων. ἕως ἢν ἐπὶ τῶν χρόνων ἡαλλικριανῶ καὶ γαλιναίων τῶν Βασιλείων: 33 Eadem die Sancti Sacromartyris Dionysii, & Sociorum ejus octo Martyrum. Hic erat sub Valeriano & Galieno Impp. 33. Cætera, ut supra apud Baron.] Si, inquam, hoc verum est, a Græcis de Sancto Dionysio Alexandrino agi ad diem 3. Octobris unacum octo illis Sanctis, ejusdemque Dionysii Discipulos esse alios Sanctos, qui in Menologio Græco & Martyrologio Romano ad diem 4. Octobris commemorantur: igitur, unus idemque erit Dionysius, qui colitur apud Græcos & Latinos die 3. Octobris, & qui a Latinis commemoratur die 17. Novembris: isque non alius, quam Alexandrinus Episcopus. Quare Menologium Basilianum, ut mea fert opinio, multo rectius, quam Menologium Græcum, una eademque die 4. Octobris ponit Dionysium Episcopum Alexandrinum, ejusque Discipulos Cajum, Faustum, Eusebium, & Cherenonem. Nam duos fuisse Dionysii Episcopi Discipulos & Socios Cajos & Faustos, quemadmodum Græci in Synaxariis diei 3. & 4. Octobris asserunt, quis credat? Maxime, quum illos Dionysius ipse in sua ad Germanum epistola non nomet. Ego vero pluris facio Basiliani Menologii, quod Imperiali & Patriarchali jussu circa annum 980. editum, ad nos autographum devenit, auctoritatem, quam Synaxarii Græci in Menæis editi, quod multis putidisque auctariis est respersum. Porro Acta S. Dionysii Areopagitæ habentur Latine apud Liponi. & Surium ad 3. Octobr. Græce apud Lambec. tom. 8.

pag. 222. 247. 257. 262., & in Biblioth. Coislin. pag. 210. Init. *πάλαι μὲν ἐν πόποις*, Græce & Latine cum Balthaf. Corderii Versione pag. 190. Alia, Methodio seu Metrodoro Auctore, Græce, *μὲν πρὸ μακαρίας ἢ εἰδοξοτάτων*, in editione Corderii Dionysiana pag. 242. Latine apud Sur. ad 9. Octobris, initium: *Post beatum ac salutiferum D. N. Jesu Christi*: Tertia Michaëlis Syncelli, Græce & Latine in eadem editione Corderiana pag. 207., init. *ἡρωίας ἀντὸς ἢ θείας ἰδέω*. Quarta Gregorii sive Georgii Cyprii Patr. CP. in Biblioth. Vaticana & alibi, initium: *ὃ μὲν ἀπόθεσις τῆς λέγουσας δικαίας*. Porro S. Dionysium *Arbenarum Episcopum*, ex Sophronii Hierosolymitani epistola vocat Photius in Biblioth. Cod. ccxxx. Sic & Dionysius quidem copiosus verbis, copiosior tamen speculatione, Discipulus S. Pauli Christi Martyr, Atheniensium Episcopus.

I V.

HIEROTHEUS EPISCOPUS.

Tabulæ Papebrochianæ: *Hierotheus*. Possevinus perperam: *S. Martyris Erophii*. Rutheni pronunciant: *Jerofsi*: unde Possévino excidit *Erophius*. Vaticani Codices, & noster Slavicus silent. Agunt de eodem hac die Græci in Menologio, non quidem brevibus iis verbis, quæ Baronius recitat: „Natalis Sancti Patris nostri Hierothei, qui fuit unus è numero „ Arcopagitarum, qui ab Apostolo Paulo est instructus una „ cum magno illo Dionysio: quumque religiose vixisset, mi „ gravit ad Dominum: Sed bene longo Synaxario, quod „ juvat hic Latine exhibere. „ Hic fuit unus ex novem viro „ rum numero, qui in Areopago Senatores erant. Primum „ autem ab Apostolo Paulo instructus, ordinatur Athenarum „ Episcopus. Ipse vero & Magnum Dionysium ad Christi Fidem adduxit, & in funere Sanctissimæ Deiparæ unus è primoribus aderat, unacum Sanctis Apostolis, qui simul venerant, peregrinationem suscipiens, simulque in exstasi raptus, quæ audiverat, & viderat, Hymnis celebrans. Quumque bene ac religiose vixisset, Deumque & rebus gestis, & virtutibus exhilarasset, ad Deum migravit. „ Auctor Synaxarii alludit ad ea S. Joannis Damasceni verba in oration. 2. de Dormitione Deiparæ: „ Aderant tunc [quum Bea-

„ ta Virgo ad Deum migravit] cum Apostolis Sanctissimus
 „ Timotheus, primus Episcopus Ephesiorum, & Dionysius
 „ Areopagita, sicut ipse testatur in iis, quæ de Beato Hiero-
 „ theo, qui ipse quoque tunc aderat, scripsit ad prædium
 „ Timotheum, sic dicens: Nam etiam apud ipsos a Deo af-
 „ flatos sacrorum Antislites, quando nos quoque, ut nosti,
 „ & multi ex Sanctis nostris fratribus, ad contuendum Cor-
 „ pus, quod vitæ principium dedit, & Deum suscepit, con-
 „ venissemus: [aderat autem & Domini frater Jacobus, &
 „ Petrus, suprema & antiquissima Theologorum summitas:]
 „ & viso sacro Corpore, placuit omnibus, prout quisque por-
 „ tentiæ, . Hæc Damascenus ex (a) Areopagita. Rectius,
 „ ut videtur, Menologium Basilianum de Sancto Hierotheo,
 „ quem Episcopum quidem vocat, sed de Athenis filet. „ Hie-
 „ rotheus Magnus Pontifex fuit unus ex novem virorum num-
 „ mero, qui Athenis Senatores erant, Magister Dionysii
 „ Areopagitæ: Christi autem fide a Sanctis Apostolis imbutus,
 „ eosque secutus, unacum ipsis res divinas celebrabat, Exo-
 „ dios Hymnos componens, & concinens in Dormitione San-
 „ ctæ & Gloriosissimæ Dominæ nostræ Deiparæ semperque Vir-
 „ ginis Mariæ. Quumque in Apostolorum oculis honestissime
 „ versaretur, eo sapientiæ & cognitionis Divinæ processit, ut
 „ Sanctum Dionysium, quem Magnus Apostolus Paulus ad
 „ Christi fidem converterat, virtute, adjunctaque opera Spi-
 „ ritus Sanctissimi, de cælestibus virtutibus atque Angelicis
 „ ordinibus, deque universo cælesti Orbe docuorit. Scripsit
 „ etiam plures alios libros, in quibus de magnis mysteriis dis-
 „ seruit. Quumque totum vitæ suæ tempus in pietate, & vir-
 „ tute consumsisset, multumque Deo serviisset, multaque
 „ idcirco dona promeruisset, in pace requievit. In Meno-
 „ logio Græco Hierotheus perhibetur S. Dionysium ad Christiana-
 „ nam fidem adduxisse, quod Actibus Apostolorum repugnat,

M m 2

ubi

a De Hierotheo, quem Græci Latiniq; tamquam a S. Dionysio Areopagita
 diversum colunt; auctor, ut puto, Falconius sic scribit ad 4. Octob. „ Ita ex
 „ epistolis illis (S. Dionysii) natus sit, & in vestris hic Sanctus; vera & antiqua hi-
 „ storia refragante. Proinde potem, Hierotheum non alium esse, ac Epitheton ejus-
 „ dem S. Dionysii Areopagitæ; ut qui fuerit Deo Sacer: multo minus primus, aut
 „ secundus Episcopus Athenarum.

ubi S. Paulo Apostolo tribuitur Dionysii ad Christum conversio. In Basiliano vero, non in fide Christi, sed in Areopago dicitur Hierotheus Magister Dionysii. Item in Menolog. Græco Hierotheus Athenarum Episcopus ordinatus a Paulo: at in Basiliano de Atheniensi ejus Episcopatu nulla fit mentio: & jure quidem meritoque: alioquin duo simul Athenarum Episcopi fuissent, Dionysius, & Hierotheus. Non est hic omittendum, circumferri apud Syros duo Hierothei hujus opuscula: alterum, ut putant, genuinum, quod Commentariis illustravit Gregorius Barhebræus Abulpharagius, de quo vide Tom. 2. Biblioth. nostræ Orient. pag. 269. & 272. Alterum supposititium, quod sub nomine ejus composuisse fertur Stephanus Barsudaii Edessenus, uti diximus Tom. citat. pagin. 120. & 302.

V.

MARTYR CHARITINA.

Tabulæ Papebrochianæ: *Charitina*. Papebrochius: „Charitina Virgo Martyr, sub Diocletiano passa, etiam hodiernæ, no Romano inscribitur; & Acta, quæ Latine extant, Græcæ quoque habemus „. Agunt de ea Græci in utroque Menologio. Codices Vaticani Ruthenici omittunt. Possévinus perperam de more: *S. Martyris Charitoni*, virum pro femina obtrudens. Exstitit quidem S. Martyr *Chariton* cum Zenone & Basilissa Nicomediæ passus, de quo Græci & Latini die 3. Septemb. Exstitit etiam Chariton alius, de quo Baronius ad hanc diem 5. Octob. in notis. „ Alia est Charitina, quæ Romæ cum Justino, Charitone, & Sociis passa est, quorum Acta extant apud Surium Tom. 3. 12. Junii „. Verum Græci, & Moschi non Charitonem hac die commemorant, sed *Charitnam*. Vide & Inscriptionem, & martyrium, & Imaginem ejus in Tabulis Capponianis, & Papebrochianis, & in Menologio Basiliano. Charitinæ martyrium Græce MSS. incipit, *ἐπάτην ποτὲ τὰς ἀρσβείας*, Lambec. tom. 8. pag. 223. 248. 257. 262. Bibl. Coislin. pag. 210. Latine apud Lipom. & Sur. ad 5. Octob.

VI.

APOSTOLUS THOMAS.

Agunt de eodem hac die Fasti Papebrochiani, Codices Ru-

Ruthenici Vaticanus, noster Slavicus & Menologium Græcorum utrumque, & Possëvinus in suo Calendario Ruthenico. Eum imberbem exhibet Pictura tam in Menologio Basiliano, quam in Tabulis Capponianis & Papebrochianis. Apud Latinos colitur die 21. Decembris. Thomæ Apostoli martyrium & prædicatio breviter enarratur in Menologio Basiliano Par. 1. pag. 97. „ Obtigit Sancto Thomæ Indorum regio, ubi Christi-
 „ stum prædicavit. Quum autem ad Christi fidem uxorem
 „ Regis Indorum ejusque filiam convertisset, defertur ad
 „ Regem, qui Thomam in carcerem cum aliis vincis de-
 „ trudi jussit. Corruptis autem pecunia militibus, Regis fi-
 „ lius cum matre, atque aliis non paucis, carcerem ingressi,
 „ ab eo baptizati sunt; & post idoneum tempus ordinati fue-
 „ re ex his Presbyteri, & Diaconi, qui in nomine Christi
 „ docebant. Quod ubi Rex intellexit, iratus, eductum e car-
 „ cere Apostolum, & militibus traditum, jussit occidi. Ab-
 „ ductum itaque Sanctum in montem, lancea transverberan-
 „ tes, interfecerunt. Ex hoc Menologio Græci sua haufe-
 „ runt in Synaxario, ubi sic legitur: „ Hic Medis, & Parthis,
 „ Persis, & Indis quum verbum Dei prædicasset, in carce-
 „ rem detruditur (a) a Smidæo Rege, eo quod per ipsum
 „ credidissent, & ab ipso baptizati fuissent Azanes ejus filius,
 „ & Tertia conjux, & Migdonia & Narca. Quare militibus
 „ quinque traditus, ab his in montem abductus, lancea transf-
 „ verberatur. Addit de more Synaxarii auctor fabulosa no-
 „ mina *Smidæi* Regis, *Azani* filii, *Tertiæ* uxoris, *Migdonia*
 „ & *Narca*: & numerum *quinque* militum. Sed neque his con-
 „ tentus, subjungit *ix n̄r̄ av̄r̄i xp̄p̄od̄ar*, bene longam narra-
 „ tionem. Atqui, ut advertit Baronius, de Actis S. Thomæ,
 „ Gelasius meminit, & rejicit inter Apocrypha. Eadem ha-
 „ bet Augustinus lib. contra Adimant. Manich. cap. 17. contra
 „ Faust. lib. 22. cap. 9. & de Serm. Domini in monte lib. 1.
 „ cap. 20. extant ea inter Passiones Apostolorum ex Anonymo.
 „ Reliqua vero scripta ejus nomine, ut Circuitus, Actus,
 „ Evangelium, & Apocalypsis Thomæ dicta, damnata pro-
 „ fus

a Observat Falconius ad hanc diem de S. Thomæ Apostoli passione: „ Valva
 „ Aeneæ Basilicæ S. Pauli extra Romam, supra Constantinopoli anno Chr. 1.761. ætæ
 „ Hildebrandi (qui postea fuit Greg. PP. VII.) eadem taleant in Anaglyphicis
 „ Passionem.

„ sus atque rejecta reperiuntur, in primis ab Athanasio in Sy-
 „ nopfi, Epiphan. in Panario hæref. 47. Innocentio Papa epist.
 „ ad Exuperium Episcopum Tholosanum, Cyrillo in Cate-
 „ chesi 6. ac denique a Gelasio Rom. Pont. in cap. *Sancta Ro-*
 „ *mana*, *disf.* 15. Thomam enim quemdam Manetis discipu-
 „ lum earundem scripturum auctorem fuisse, scribit idem
 „ Cyrillus in eadem Catech. 6. prope finem, & Epiphan.
 „ hæref. 66.

Acta S. Thomæ auctore incerto, incipiunt: *ἰγίτω μὲν*
τὸ ἀναστῆναι τὸν κύριον ἡμῶν ἰησοῦν χριστὸν ἐκ νεκρῶν: auctore ve-
 ro Metaphraste, *πάλαι μὲν πῆς κατὰ γῆν διαφισβῆς ἀκούοντες οἱ*
ἀπόστολοι. Latine apud Sur. tom. 6. ad XXI. Dec.

VII.

MARTYRES SERGIUS ET BACCHUS.

De his Græci in utroque Menologio, codices Vaticani
 Ruthenici, noster Slavicus, Fasti Papebrochiani; & Latini hac
 die. Possevinus solus Sergii meminit, sic: *S. Martyris Sergii*.
 Pictura repræsentat Sergium barbatus provectæ ætatis, Bac-
 chum juvenem imberbem. Sed in Menologio Basiliano Par. 1.
 pag. 99. Uterque juvenis pingitur. Acta Græce, *Μαξιμιανῶ*
Βασιλείουτος τῷ τυράννῳ: apud Lamb. tom. 8. pag. 248. 258. 262.
 Bibl. coislin. pag. 210. Latine apud Lipom. & Sur. ad 7. Octob.

VIII.

SANCTA PELAGIA.

Tam in Tabulis nostris Capponianis, quam in Papebro-
 chianis, hæc Pelagia habitu monastico repræsentatur. Hinc Pa-
 pebrochius: *S. Pelagia Pœnitens*. In Menologio Græcorum
 tres Pelagiæ hac die commemorantur: Prima, Antiochena,
 sub Numeriano Imperatore, a Nonno Episcopo, ex meretrici-
 ce, baptizata: quæ relictis omnibus, Hierosolymam pro-
 fecta, in monte Oliveti vitam monasticam egit, ibique ad
 Deum migravit. Altera, item Antiochena, sed virgo summo
 loco nata, quam quum Præfectus ob Christi fidem a militibus
 comprehendi jussisset, illa Deum precata, ne in manus mili-
 tum traderetur, honeste se componens, spiritum reddidit:
 Hanc laudavit S. Jo. Chrysofomus in serm. qui incipit, *ὠ-*
λογητὸς ὁ θεὸς, καὶ γυναικὸς θανάτω λαίπρον καταπαύξουσι, Latine
 apud Sur. ad 9. Junii: ubi etiam alter Chrysofomi sermo

„ majo-

„ Majore quidem theatro Sancta Virgo „. Tom. 2. edit. Mont-
 faucon. pag. 591. & prior Græc. Lat. pag. 585. Martyrium
 Græce, *γυναικίας ἀρετῆς τῆς τῶν ἀνδρῶν*, Græce Lamb. tom 8:
 pag. 223. 249. 258. 262. Latine apud Sur, tom. 5. ad 8. Octob.
 Tertia, Tarfentis, martyr sub Diocletiano, a Lino Episcopo
 baptizata, jussu ejusdem Diocletiani, bovi æneo subjecto igne
 inclusa & crenata propter Christi fidem, tum etiam quia,
 quum filio ipsius Diocletiani desponsa esset, is audiens illam
 ad christianorum sacra transisse, dolore percussus, sibi ma-
 num intulerat. Tarfensis Pelagiæ vita auctore incerto τῷ ἀρῶν
 διωγμῷ ἀναρωθίτης παρὰ τῷ διοκλητιανῷ, Græce e MSS. Pal-
 lat. in Actis Sanctor. ad 4. Maij Tom. 1. pag. 747. & Latine
 pag. 747. Tres item Pelagiæ in Menologio Basiliano coluntur,
 sed non omnes una eademque die. Nam die 7. Octob. narra-
 tur certamen S. Pelagiæ martyris Tarfensis, ubi pro Lino, le-
 gitur *Clini* Episcopi nomen. Die autem 8. ejusdem mensis,
 primo occurrit Pelagia Virgo Antiochena, quæ *Numeriano im-
 perante*, quum Præfecti jussu a militibus esset comprehendenda,
 spiritum Deo tradidit: secundo *Pelagia quondam meretrix*, a
 Nonno Episcopo ad Christum conversa, Hierosolymam profe-
 cta, & monastico habitu induta. Itaque errat Synaxarii Græ-
 ci auctor, dum hanc Pelagiam Pœnitentem sub Numeriano Im-
 peratore asserit a Nonno Episcopo ad Christi fidem fuisse addu-
 ctam. Quod enim de Numeriano dicitur, id Antiochenæ Virgi-
 ni Pelagiæ convenit. Allucinatur quoque cl. Fabricius, dum
 Tom. 9. Bibl. Græc. pag. 132. de Pelagia Virgine Antiochena
 sub Diocletiano palsa loquens, subjungit. „ Jacobum Diacon-
 „ num in vita MSS. S. Pelagiæ laudat Meursius in Glossario
 „ Græco barbaro. Ex illo Latine quædam affert Surius ad 8.
 „ Octob. Diaconum Heliopoleos appellans „. Nam Jacobus
 Diaconus non martyris Pelagiæ, sed Pœnitentis vitam scripsit.
 Tabulæ nostræ unacum Papebrochianis, Pelagiam Pœniten-
 tem (a) designant, non Tarfensem, non virginem Antio-
 chenam. Hinc monastico habitu depicta est, non quidem vi-
 rili, uti asserit Synaxarii Græci auctor, sed femineo: & in
 Menologio Basiliano pag. 102. eadem bis repræsentatur; in la-
 tere

* Falconius de Antiochena Pelagia agi hæc die contendit. Sed fallitur. Non
 enim martyr dicitur; sed habitu monastico induta repræsentatur.

tere quidem dextero , habitu meretricio , audiens Nonnum
 Episcopum sedentem ac docentem ; in sinistro vero , habitu
 Monialium stans , & orans ante Templum Hierosolymita-
 num . Vitam ejus ex Basiliano fonte accipe . „ Sanctissimus
 „ Antiochiæ magnæ Patriarcha coëgit aliquando Subditorum
 „ sibi Episcoporum Concilium ob quoddam Ecclesiasticum ne-
 „ gotium . In eorum numero fuit & Nonnus Sanctus Episco-
 „ pus , qui quum populum doceret , & Pelagia meretrix cum
 „ toto suo ornatu præteriret , lapidibus pretiosis , margaritis ,
 „ atque auro onusta , luxuriosoque totius corporis cultu : adhæc
 „ tanta unguentorum copia perfusa , ut aër odoris fragrantia
 „ inficeretur ; cæteris Episcopis oculos ab ea avertentibus ,
 „ ipse solus intentos in eam oculos defixit : mox in lacrymas
 „ erupit , inquires : Hanc etiam Deus , qua est in homines
 „ clementia , suscipiet . Quare quum Nonnus docere , uti in-
 „ stituerat , pergeret , audivit & Pelagia una cum populo
 „ sicque compuncta est , ut & baptizaretur , & omnes divitias
 „ suas in pauperes erogaret . Deinde Hierosolyma profecta ,
 „ ἡ γυνὴ ἐν μοναχῇ , & monasticum institutum amplexa , tan-
 „ tam apud Deum fiduciam nacta est , ut & multa miracula
 „ fecerit . Atque ita migravit ad Dominum „ . Vides , Pe-
 „ lagiam *γυνὴ ἐν μοναχῇ* , factam monacham , non *mona-*
chum . Nicephorus lib. 14. cap. 30. narrat Nonnum Edessenzæ
 „ Ecclesiæ Episcopum primariam in urbe Antiochena luxu
 „ perditam Mænadem , sponsam purissimam Deo repræsentaf-
 „ se , & pro Margarita Pelagiam eam appellasse „ . Theophanes
 „ ad annum 25. Theodosii junioris : „ His temporibus , in-
 „ quit , Nonnus Deo plenus Pontifex Edessenorum pascebat
 „ Ecclesiam , qui mimarum Antiochensum insignissimam Deo
 „ consecravit , & Margaritus (idest , Margaritæ) scorti vi-
 „ ce , Pelagiam Sanctam Pœnitentem Christo exhibuit „ . Vi-
 „ de quæ de Nonno Edesseno & Pelagia observavi Tom. 1. Bibl.
 „ Orient. pag. 257. Eandem Pelagiam commemorat Martyrolo-
 „ gium Romanum ad hanc diem : ubi Baronius : „ Errant , in-
 „ quit , qui eam referunt ad tempora Numeriani , dicuntque
 „ hanc ad Christum conversam a Nonno , qui & Hippolytus
 „ dictus habetur , Episcopo Portuensi : hæc enim superius re-
 „ fellimus : Nonnus enim , qui eam convertit ad Christum ,
 „ „ fuit

„ fuit Episcopus Edessenus substitutus in locum Ibæ, ut scri-
 „ bit Liberatus Diaconus in Breviario cap. 12. Quumque ille
 „ sedem recepisset in concilio Chalcedonensi, Nonnus reman-
 „ sit Antiochiæ, commendatus a Synodo Maximiano Epi-
 „ scopo Antiocheno, ut constat ex eodem concilio Act. 10.
 „ Codex Vaticanus Ruthenicus 1. *Pelagiam* habet; secundum
 „ omittit. Marmor Neapolitanum ad diem v. Octob. *Nar. S. Pe-
 „ lagia*, lege, *Pelagiæ*. Joannes Phocas de Locis sanctis, in
 „ Symmetris Allatii pag. 25. de Monte Oliveto loquens: „ In
 „ capite montis locus est, in quo post resurrectionem frequen-
 „ ter Salvator discipulos est allocutus, postremoque admiran-
 „ dum Ascensionis mysterium perfecit. Prope eum spelunca
 „ infra spectatur, in qua Sancta Pelagia certamina, quibus
 „ se exercebat, absolvit, & sanctum illius corpus in urna sa-
 „ xea quiescit.

IX.

APOSTOLUS JACOBUS.

SANCTUS ANDRONICUS.

Fasti Papebrochiani: *Jacobus: Andronicus*. Codex Va-
 ticanus Ruthenicus 1. *Jacobus Apostolus*. Ita & Possevinus:
S. Apostoli Jacobi; omisso Andronico. Vaticanus Secundus
 de utroque silet. item noster Slavicus. Porro Jacobus iste Apo-
 stolus, Alphæi filius, colitur in utroque Græcorum Menolo-
 gio hac die; idemque a Græcis existimatur Matthæi Evangelis-
 tæ frater, diversus a Jacobo fratre Domini Hierosolymorum
 Episcopo, & a Jacobo Zebedæi, fratre Joannis Evangelistæ.
 A Latinis vero unus idemque putatur cum fratre Domini, co-
 liturque una cum S. Philippo Kalendis Maji: ubi Baronius in
 notis: „ Illam vero quorundam sententiam de tribus Jacobis,
 „ qua Jacobus Alphæi a Jacobo Justo distinguitur, in Annali-
 „ bus Ecclesiasticis pluribus confutavimus. „ Verum argu-
 „ menta, quibus Alphæi filius ab Jacobo Hierosolymitano distin-
 „ guendus esse demonstratur, vide apud Henschenium ad diem 1.
 „ Maji pag. 24. & apud cl. Mazocchium commentar. in vetus
 „ marmorum S. Neapolitanæ Ecclesiæ Calendarium Tom. 2. ad
 „ diem 1. Maji pag. 281.

De Andronico, ejusque conjugè Athanasia, agunt Græ-
 ci in Menologio, & Latini in Martyrologio hac die. At Ba-
 Tom. V. N n filia-

silianum Menologium, de utroque ad diem 2. Martii.

In Tabulis Capponianis, Jacobus pingitur habitu Apostolico, Andronicus monastico. Fasti Papebrochiani utrumque repræsentant habitu Apostolico, & barbato. Papebrochius: „ Andronicus monachus. Idem qui supra v1. Maji cum Athanasia conjugè. Erraverat Sculptor Moscus, & Jacobo monasticum, Andronico Apostolicum habitum dederat: quod „ iustus corrigens pictor noster, idem vestis genus utriusque „ dedit, neque id jam vacat mutare, utpote serius animadversum „. Andronici & conjugis Athanasie Acta, ἡ τὰς ἡμέραις Θεοδοσίου τῷ μεγάλῳ, MSS. Græce apud Lambec. tom. 8. pag. 93. & T. 4. p. 184. & 268. Latine apud Sur. ad 27. Febr.

X.

EULAMPIUS.

EULAMPIA.

Græci in utroque Menologio: Latini in Martyrol. nec non Fasti Papebrochiani. Possèvinus perperam: *S. Martyris Eulampii*: pro, Eulampii, omiſſa Eulampia sore. Vaticanani Ruthenici Codices unacum nostro Slavico de utroque silent. Marmor Neapolitanum ad diem x. *P. S. Eulampii & Eulampia*, idest, Passio S. Eulampii & Eulampie. Martyrologium Romanum de iisdem hac die. Horum Acta auctore Metaphraste Græce Ἄρτι τῆς θεογονίας, Lambec. tom. 8. pag. 224. 249. 258. 262. Latine apud Lipom. tom. 5. & Surium ad x. Octob. Alia auctore incerto, Græce, ἵως ἰβδίμου τῆς βασιλείας Μαξιμιανῶ ἡγεμονεύοντος Μαξίμου.

XI.

PHILIPPUS.

THEODORUS GRAPTUS.

Codex Vaticanus Ruthenicus 1. *Philippus Diaconus*, tantum. Codex secundus: *Philippus Diaconus. Theophanes Graptus Episcopus Nicææ*. Tabulæ Papebrochianæ: *Philippus. Theophanes. Septima Synodus universalis Nicææ*. Possèvinus: *S. Martyris Philippi* dumtaxat. Codex noster Slavicus, *Sanctorum Patrum nostrorum Archiepiscopus Constantinopoleos, Nectarii, Arfacii, Attici, Sisinii*. Et SS. Patrum nostrorum 367. septimæ Synodi, quæ habita fuit Nicææ secundo.

De

De Philippo, uno ex septem Diaconis, Græci & Rutheni hac die; Latini die 6. Junii. Tum in Capponianis, tum in Papebrochianis Tabulis, Philippus habitu Diaconali depingitur. In utroque tamen Menologio, Thrallis in Asia Episcopus postea fuisse dicitur; & in Basiliano quidem pag. 111. idem Philippus bis repræsentatur: In latere dextero, adhuc Diaconus in curru cum Candace Eunuchus, Regina Æthiopum præfecto: In sinistro, habitu Pontificali indutus, in Templo ad altare orans.

De Theodoro vero Grapto, Monacho, & Hymnographo, quem Tabulæ nostræ hac die exhibent habitu Monastico indutum, agit Menologium Basilianum die 28. Decembris; Græci autem in suo Menologio, & Latini in Martyrologio ad diem proxime antecedentem, idest, 27. Decembris: ubi simul cum fratre Theophane a Græcis & Latinis commemoratur. *Grapti* autem ambo dicuntur, idest, literis frontis inuictis notati sub Iconomachis. Theodori Grapti, & Theophanis ejus fratris Acta Græce, *τῶν ὑπὲρ χριστοῦ τῶν ἀθλησίων ἐλομίστων*, Latine apud Lipon. & Sur. ad 26. Dec.

Falsi Papebrochiani pro Theodoro habent hæc die *Theophanem* ipsius fratrem. Ita & Codex secundus Vaticanus Ruthenicus. Depingitur autem habitu Monastico, stola sub eodem habitu ex humeris ad talos pendente, tamquam Monachus & Presbyter, quamquam is, reddita Ecclesiæ pace, ad Episcopatum Nicææ promotus fuerit. Hinc Papebrochius: „Cæterum (*inquit*) melius fuisset hic Theophanes, quamvis „ Monachus etiam fuerit, expressus in habitu Episcopali, ut „ pote Metropolita Nicænus „. Menologium Græcum res gestas Theophanis enarrat in Synaxario ad hanc diem xi. Octob. In Menologio Græcorum agitur hac die de Patriarchis Constantinopoleos *Nestario*, *Arfacio*, & *Sisino*. De *Attico* vero ad diem 8. Januarii; vide Acta Sanctorum Bolland. Tom. 1. pag. 473.

Papebrochiani Falsi exhibent hac eadem die septimam Synodum, Nicææ adversus Iconomachos celebratam, cujus memoria in Menologio quidem Basiliano colitur die 12. Octobris; in communi vero Græcorum, Dominica post diem undecimam ejusdem mensis. Tabulæ Papebrochianæ hæc Pi-

auram repræsentant . In latere sinistro, Constantinus Imperator, & Irene Mater, coronati, & habitu Imperiali induti, sedent in Throno, aliquot gradibus supra pavementum elevato, adstantibus ad sinistram in angulo nonnullis Episcopis . In latere dextero, alii adstant Episcopi, & unus præsertim Imaginem Christi ad Abgarum missam proferens, quam Tarasius Patriarcha, ad Imperatorem conversus, in testimonium cultus Imaginum adducit . Omnes tam Episcopi, quam Imperator & mater Irene, nimum habent capiti circumductum . Eadem Synodus in Menologio Basiliano aliter depicta est ad diem 12. Octobris, pag. 112. Crux gemina in medio posita est super elevatum pluteum . Ad sinistram in Sede ornatiore sedet Imperator paludatus & coronatus, pedibus tabulato insistentibus; barbam habens rotundam, & oblongos capillos . Alii tres Antistites, habitu Pontificali cum Pallio a sinistris Imperatoris sedent in Sede paulo humiliore . Ad dexteram Crucis, tres alii similiter Antistites . Omnes librum Evangeliorum pectori admotum tenent, & caput habent radiatum . Post hos hinc inde adstat turba Cleri & populi, nudis capitibus, & nimbo earentibus . Sub pedibus jacet procumbens ad terram hæreticus Imaginum impuglator, volumen suum clausum, digito commonstrans . Erravit Pictor, dum Imperatorem barbatum depinxit: Constantinus enim, qui una cum Irene matre aderat, adhuc imberbis erat, & sub matris tutela . Papebrochius de eadem Synodo Nicæna secunda in Tabulis Græco-Moschis effigiatis: „ Exhibetur autem hic Imago Christi ad „ Abgarum missa, utpote quæ prima in testimonium irrefra- „ gabile adducta est ad stabiliendum Sacrarum Imaginum cul- „ tum . Cur autem nullius deinceps Synodi memoria fiat a „ Græcis, ex Possævino nostro disce, ad magnum Mosco- „ viz Ducem, in eandem deceptionem protrahum, sis scri- „ bente . Quum Græci viderent sine uno Pastore visibili . . . „ sese nulla unquam posse legitima concilia cogere . . . Ro- „ manæ autem Ecclesiæ cernerent auctoritatem suam in co- „ gendis ac confirmandis Conciliis generalibus integram re- „ stare . . . propterea mendacio usi, veritatem tegere vo- „ luerunt, quasi septima Synodus aliorum Conciliorum dein- „ cept cogendorum sustulerit, aut tollere potuerit facultatem . „ tem .

tem. Ubi nam Christus hoc dixit? equis alligavit verbum Dei? Quis Spiritum Sanctum obmutescere fecit, quin emergentibus erroribus & hæresibus, Ecclesiæ, usque ad extremum mundi diem, Christianæ concordiæ consuleret, ac per Concilia generalia generalibus morbis remedium adhiberet? Ita ille. Et recte quidem, de recentioribus Schismaticis loquendo: nam Græci Catholici, etiam post octavam Synodum, quartam Constantinopolitanam, pro S. Ignatio adversus Photium coactam, perrexerunt septem priorum Synodorum commemorationem facere, octava prætermissa, non quod hanc respuerent, sed quia nihil in ipsa definitum fuit, quod ad fidem orthodoxam spectaret. Ita in Menologio Basiliano, quod circa annum 980. scriptum depictumque est, quum Romanam communionem Græci colerent, de octava Synodo ne verbum quidem, quamvis centum & amplius anni jam præteriissent, ex quo hæc Synodus Constantinopoli celebrata fuerat. Sic etiam quinquaginta fere anni a coacta Quinta Synodo effluxerant, quum S. Gregorius magnus Papa, quatuor prioribus Conciliis, Nicæno, Constantinopolitano, Ephesino, Chalcedonenſi, tamquam quatuor Evangeliiis, honorem haberi voluit; de ea vero Synodo œcumenica, quæ anno Chr. 553. celebrata fuerat, ne verbum quidem facit; quantumvis eandem & ipse pro œcumenica haberet.

XII.

PROBUS.

TARACHUS.

ANDRONICUS.

SANCTUS COSMAS.

Tabulæ Græco-Moschæ Papebrochianæ: *Probus, Tarachus, Andronicus*, dumtaxat. Ita & Codex Vaticanus Ruthenicus primus. Secundus cum nostro Slavico vacat. Possëvinius mirabili contractione, *Protonarchii* nomen unicum, pro tribus Martyribus habet, sic: *S. Mart. Protonarchii*. De tribus hisce Martyribus, utrumque Græcum Menologium hac die: Romanum vero Martyrologium ad diem proxime antecedentem. Acta descripta, Græce ἐν ὑπατάξῃ διοικητικῆν σιβασῶν τοῦ ἀρχιεπίσκοπου, cum veteri Latina versione Rosweidus primum.

An-

Antuerpiæ 1607. ediderat; vulgavit postea Emericus Bigotius ad calcem Palladii de Vita Chrysofostomi, Paris. 1680. pagin. 245., & post eum Ruinartus pag. 423. A Simeone Metaphraste concinnata, Græce, Διοκλυστιανὸς ὁ Ρωμαίων ἀντιπράτωρ ἀναξίως, apud Lambec. tom. 8. pag. 249. 258. 262. Latine apud Lipom. & Sur. ad 12. Octob.

Cosmas, quamquam Majumæ fuerit Episcopus, a Pictore in nostris Tabulis repræsentatur habitu monastico: Is autem fuit S. Joanni Damasceno Synchronus, & a Græcis inter sacros Hymnographos adnumeratus. Agunt de eo Græci in Menologio ad diem XIV. Octobris. Silent autem Latini, & Menologium Basilianum. Vita auctore incerto *τιμῆς ἐστὶν ἀξίου τοῦ ἐφουρηκέντος τῶν κάλλιστα*, apud Fabric. Tom. 9. Bibl. Græc. pag. 68.

XIII.

C A R P U S .

P A P Y L U S .

De iisdem Martyribus Tabulæ Papebrochianæ, & Græci in utroque Menologio hac die. Latini vero die 13. Aprilis. Posssevinus perperam: *SS. Martyrum Carpi & Palilii*. Ita in Apparatu. At Papebrochius in Ephemeridibus Græco-Moschis: *Posssevino Pabilie nomen suus Interpret obtulit*: imo id nominis suus Typographus Papebrochio obtrulit, Vaticani Codices Ruthenici vacant hac die. Pictura Carpum refert habitu Episcopali, Papyrus Diaconali: Fuit enim hic Diaconus; Carpus vero Tyatiræ Episcopus. In Menologiis, & in nostro Slavico adjuncti sunt *Agathobodus* Sanctorum servus, & *Agathonica* Papyli soror: & passi dicuntur sub Decio Imperatore. At in Martyrol. Rom. ad 13. April. „ In persecutione Marci „ Antonini Veri, & Lucii Aurelii Commodi, „ Acta a Metaphraste descripta recitant Lipom. tom. 2. & Surius ad 13. Sept. Acta Græce, *Μαρτυρία τῶν ὑπὲρ Χριστοῦ παθόντων*, Latine & Græce in Actis Sanctorum Tom. 2. Apr. 13. pag. 120. & 962. Auctore incerto alia incipiunt *ἐπὶ βασιλείας Δακίω* Fabric. tom. 9. Bibl. Græc. pag. 130. Marmor Neapolitanum *Sonus Carpi* ad hanc diem 13. Octobris meminit. Scribit de his Eusebius histor. lib. 4. cap. 14., & Nicephorus lib. 3. cap. 36.

Fasti

Fasti Papebrochiani addunt hac eadem die : *Paraskebia*,
 Parascevia : quæ Virginis habitu depicta est, Crucem geminam
 dextra tenens. Papebrochius longam de ea scribit adnotatio-
 nem, quam referre juvat, ut magis magisque res Ruthenica
 illustrentur. Hæc autem sunt ejus verba . „ Parascevia Virgo
 „ Martyr . Hæc est illa, quam Græci xxvi. Julii colunt, quam-
 „ que Latino nomine *Veneram* appellari superius (a) dixi .
 „ Addo hic, respondere nomini utrique vulgare apud Russos
 „ nomen *Piatanka*, idest, *Sexta post Dominicam*, videlicet
 „ *Feria* : Sic enim Ruthenici Ferias hebdomadæ numerant ac
 „ nominant . Hac autem die videtur celebrari translatio cor-
 „ poris *Jassum*, urbem in finibus *Walachia* versus *Molda-*
 „ *viam*, ubi insigne Monasterium Basilianorum constructum
 „ fuit, a quibus ipsum sacrum Corpus etiam nunc servatur,
 „ & hac die solemni populorum, ipsorumque *Walachia* Prin-
 „ cipum accessu colitur . Ibi illud se vidisse, speciosissimis in-
 „ dutum vestibus, & adhuc integrum, anno 1644., quando
 „ pro Rege *Polonia* Legatus ibat ad Magnum Cham Tartar-
 „ orum, asserit nobis Joannes Znini, nunc Sacerdos, & pro-
 „ cul a patria vitam tantum non solitariam in hac nostræ An-
 „ tuerpiensis urbis frequentia degens . Noveram, istic aut
 „ esse, aut fuisse aliquam nostræ Societatis residentiam . Ita-
 „ que in spem adductus plura discendi de historia vitæ, pas-
 „ sionis, translationis atque miraculorum, quæ istic frequen-
 „ tia fieri dicebantur, scripsi in *Lithuaniam*, indeque a R. P.
 „ Adamo *Warelkowicz*, in eadem *Missione* aliquot annis ver-
 „ sato, responsum accepi, vera esse quæ jam dixi omnia : *Con-*
 „ *stantinopoli* advectam credi ; servari in tunica, panno ru-
 „ bro obducta, corpus procerum, (cujus facies colore fusca,
 „ collumque & pedes ac manus videantur) pretiosis indumen-
 „ tis more gentis indutum, annulisque pretiosis & margari-
 „ tis, ac vario opere phrygionico ornatum : miracula multa
 „ jactari, nulla in particulari referri : festum agi mense *Octo-*
 „ *bri* [dici non meminerat] & tunc lingua Græca Vitam legi.
 „ De vita interrogatus, qui cum suo Principe & Proceribus
 „ *Walachis* festivitati interfuerat, D. Joannes Baptista Anto-
 „ nius Tinones, Medicus Venetus, Vir prudens ac bene Ca-

„ tho-

---

^a Ad diem 16. Julii metrici Græcorum .

,, tholicus , dixit , multa se audivisse ibi talia quæ Sanctorum
 ,, gesta & vitam dedeçant , multa etiam inconvenientia &
 ,, absurda animadvertisse : nullos denique è nostris ibi am-
 ,, plius esse , propterea quod locus pene desolatus per pesti-
 ,, lentiam , Turcico insuper jugo prematur : quo fit , ut mi-
 ,, nor spes sit inde accipiendi vitæ istius qualiscumque exem-
 ,, plar , uti optabam . Optabam id autem , uti cætera ejus
 ,, generis alia , ad certius de re tota judicandum , deque iis ,
 ,, quæ Græce & Latine scripta habere nos dixi fabulositatis mul-
 ,, tæ plena . Quare etiam nunc pergo ista Walachorum scripta
 ,, optare . Cæterum quia rursus infra die xxviii . recurrit
 ,, *Parasceve* figura ac nomen , dubium manet , utrum tali
 ,, die , an hac xlii . , colatur Jassensium Patrona jam dicta .
 ,, Hæc Papebrochius , Parascevia istam Martyrem vocans , cum
 Parascevia quæ colitur 26. Julii , & 28. Octobris , eandem
 faciens , & dubitans tantummodo , utrum die 13 . , an 28.
 Octobris , hæc Jassensium Patrona colatur . De Parascevia
 autem , quam Græci 26. Julii venerantur , hic versus Græcus
 legitur .

Τὴν παρασκευήν ἕκπτην εἰσὶν χαλὰς ἐν ἱερῷ .

Ense Parasceven vigesima sexta trucidat .

Subjungit Papebrochius hanc notam . ,, Colitur eadem
 ,, in utraque Sicilia sub nomine *Veneræ* ac *Venerandæ* [nam Fe-
 ,, ria vi . , ut Græcis *Parasceve* , sic Latinis dies *Veneris* nun-
 ,, cupatur] sed quæ de ejus vita Græce Latineque habentur ,
 ,, prorsus sunt fabulosa , sic , ut difficillimum futurum sit , ali-
 ,, quid solidæ verosimilitudinis ex tanta caligine prudenter ra-
 ,, tiocinando elicere . , . En igitur Parascevia Ruthenorum ,
 quæ die 13. Octobris colitur , quæque juxta Papebrochium ean-
 dem est ac illa , quam Græci 26. Julii venerantur , Sancta qui-
 dem Virgo est & Martyr ; sed ejus Acta quæ Græce & Latine
 habentur , prorsus sunt fabulosa .

De Parascevia vero , quæ in Ephemeridibus Græco-Mo-
 schis ad 28. Octobris ponitur , idem Papebrochius hæc habet .
 ,, Parascevia . Sit ne diversa ab Jassensium Patrona , hic ad
 ,, diem xlii . laudata ; & si diversa , utro die potius attribuenda
 ,, sit famosior , non scio . Kojalowicz inter Lithuanicæ Pa-
 ,, tronos nominat *S. Praxedem* , vulgo *Poroskaviam* , Græce
 ,, *Para-*

33 *Parasceven*, Polocensium Ducis filiam, quæ fundato juxta
 33 Polociam S. Salvatoris Monasterio, Romam profecta, post
 33 septem peregrinationis sacræ annos ibidem xlii. Novembris
 33 obiit anno mcccxxxix., & a Gregorio X. post rigidum miracu-
 33 lorum examen, anno mclxxi. Sanctorum Catalogo est
 33 adscripta. Quum ergo sub eodem Metropolita olim Li-
 33 thuanii ac Russi fuerint, quid prohibet opinari Lithuanam
 33 hanc, corpore in patriam relato, obtinuisse cultum alteru-
 33 tro dierum, quem *Jassenfis Parascevia* vacuum relinquit.
 33 Interim optandum est, ut plena vitæ & examinis pro Ca-
 33 nonizatione instituti Acta alicunde ad nos perveniant.

Verum ex Ruthenorum libris duo tamquam certa statuen-
 da sunt. Primum Parasceven & Praxedem apud illos pro una
 eademque re haberi. Alterum, Parasceven, quæ colitur die 13.
 Octobris, aliam esse ab illa, cujus commemoratio fit die 28.
 ejusdem mensis, & ab alia, quam Græci venerantur die 26.
 Julii. Testem advoco Culcinium, qui in Specimine Par. 1.
 pag. 56. quatuor Parascevias distinguit in hæc verba. 33 Qua-
 33 tuor Sanctas Parascevias, seu Praxedes, colunt Rutheni.
 33 Primam Siculam, alio nomine Veneram, Monialem, &
 33 Martyrem, die 26. Julii, de qua videndus Oâ. Cajetanus
 33 in Vitis Sanctorum Siculorum Tom. 2. Secundam Terno-
 33 viensem olim, hodie vero Jassensem Patronam, Monialem
 33 tantum, & non Martyrem, die 14. præsentis mensis, de
 33 qua jam (a) dixi. Tertiam Iconiensem, Virginem ac
 33 Martyrem, natam videlicet, & passam martyrium sub Dio-
 33 cletiano, in urbe Iconio, de qua præsentis die [28. Octob.]
 33 adest in meo Anthologio Officium proprium cum Vesperis,
 33 Canone, & Synaxario, quod brevitatis (b) gratia omitto.
 33 Quartam demum Polocensium Ducis filiam, Monialem
 33 Abbatissam, pariter die præsentis [28. Octobris] ut innue-
 33 re videtur in Tabulis figuratis apud Papebrochium Imago,
 33 quæ potius Polocensem Mitra Ducali insignitam, quam Ico-
 33 niensem Parasceven, repræsentare dignoscitur. Porro bene
 33 adducit laudatus Collector [*Papebrochius*] testem Kojal-

Tom. V.

O O

33 Iovicz,

a Supra, pag. 49. ad diem 14. Octobris.

b Hoc ipsum Synaxarium de S. Parascevia Iconiensi editum est postea a Culcinio
 in Appendice pag. 97.

,, lovicz, qui refert hanc Praxedem Euphroſynæ [de qua di-
 ,, ctum die 23. Maji] ſororem, numerari inter Patronos Li-
 ,, thuaniz, eamque fuiſſe [unacum ſore] Fundatricem,
 ,, Monafterii S. Salvatoris, & ob incurſionem Tartarorum,
 ,, ſacram fuiſſe peregrinationem, qua intra ſeptem annos
 ,, abſoluta, Romæ tandem ſanctè quieuiſſe, die 12. Novem-
 ,, bris 1239. Poſthæc a Gregorio X. anno 1273. Sanctorum
 ,, Catalogo adſcriptam fuiſſe, præmiſſo rigido miraculorum
 ,, examine. Utrum hujus Sanctæ Corpus maneat Romæ, vel
 ,, in patriam relatum fuerit, non habeo notitiam. Quod ſcio,
 ,, hoc refero: nempe quum fuerim Lector Philoſophiæ in no-
 ,, ſtro Polocenſi Cœnobio, obſervavi magnopere coli hujus
 ,, Sanctæ memoriã, tam a Monialibus Inſtituti noſtri Baſi-
 ,, liani, quam ab int egra Polocia cum toto ſat amplo Pala-
 ,, tinatu. Extat etiam nunc in Templo Cathedrali Polocenſi
 ,, Crux aurea eleganter elaborata, & variis reliquiis ornata,
 ,, cum hac epigraphe: *Hanc Crucem ego ſamula Chriſti Para-
 ,, ſcevia Templo S. Salvatoris in perpetuum donavi*. Hæc
 ,, Culcinii de quatuor Paraſceviis. Ad Paraſceviã autem, quæ
 ,, in Tabulis Papebrochianis ad diem XI I. Octobris, in Antholo-
 ,, gio autem Ruthenico ad XI V. ejuſdem colitur, quod ſpectat,
 ,, idem Culcinii pag. 49. hæc habet: ,, Sancta noſtra Mater
 ,, Paraſcevia, ſeu Praxedes, Sanctimonialis Ternoviensis,
 ,, habet in meo Anthologio proprium Officium cum parvis &
 ,, magnis Veſperis, cum Canone, & Synaxario, quod eſt ta-
 ,, le. ,, Hæc Sancta Paraſcevia nata eſt in Serbia, in oppido
 ,, Epivatũ nuncupato, quod eſt prope urbem Callicratiam.
 ,, Quum vero ejus parentes ad Deum migrãſſent, ipſa Ange-
 ,, licam vitam amplecti cupiens, relictiſ conſanguineis, co-
 ,, gnatis, ac amicis, omnibuſque mundi pompis conculcatis,
 ,, petiit Eremum, in qua ſolitariã vitam ducens, in corpo-
 ,, re agens, incorporeoſ [quantum ſas eſt homini] Angelos
 ,, egregie imitabatur: nam jejuniiſ, vigiliis que corpusculum
 ,, mortificabat, herbis tantummodo vires reſtaurabat, quum
 ,, tamen & hac eſca valde modice, idque ad veſperã, ad-
 ,, hibito potu aquæ uteretur. Cibus enim ejus potuſque erant
 ,, lacrymæ, aſſiduæque orationes. Quum vero rigidum gelu
 ,, friguſque eam moleſtaret, forti anino hanc ipſa moleſtiam
 ,, tole-

tolerabat ; & ſuſpiciens in Deum , qui ſolus poteſt infirmos
corroborare , perfeverantiam in arduo vitæ inſtituto ab eo
humili corde implorabat . Sic illuſtribus ornata virtutibus ,
quum haberet animam ab illecebris mundanis mundiſſimam ,
fruebatur dulci cum Deo converſatione . Præſcia interea
ſui obitus , relinquens Eremum , petiit Conſtantinopolim ,
ubi viſitatis ſacris Templis , redditisque Deo ſuis votis , re-
greſſa eſt in patriam Callicratiam : & paulo poſt infirmitate
extrema correpta , tradidit beatam animam in manus Dei
viventis , a quo conſecuta eſt immarceſcibilem Coronam .
Porro & ſacra ejus Lipſana Deus miraculis magnificavit :
nam quicumque Energumeni , variisque morbis detenti ad
ejus loculum accedebant , omnes liberationum curatio-
numque gratias conſequebantur . Hinc poſt longum tem-
poris ſpatium tranſlatum eſt ſolemniter ſacrum Thama-
turgæ Monialis corpus , Callicratia ſeu Epivato ſua patria ,
ad celebrem Bulgarix urbem Ternoviam , ibidemque ho-
noriſſime collocatum in Regio Templo anno Mundi
conditi 6701. a Nativitate (*a*) vero Domini 1175. Jacet
incorruptum ſacrum pignus uſque in hodiernum diem , mul-
tiſque claret curationibus , quas recipiunt ii , qui cum fide
ac devotione ad loculum accedunt . Hujus Sanctæ preci-
bus Domine miſerere nobis , Amen . Haſtenus meum
Synaxarium : ex quo colligo hanc noſtram Paraſceviam vo-
cari à Ruthenis , Bulgaris , Valachis , cæteriſque Slavis ,
Ritu Græco utentibus , Ternoviensem ab urbe Ternovia ,
ubi ejus Corpus multo tempore miraculis claruit . Quum
vero Bulgaria occupata fuiſſet a Turcis , tunc credimus fa-
ctam Corporis translationem ex urbe Ternovia in Vala-
chiam , ibidemque collocatum in urbe Jaffenſi . His ſtan-
tibus , bene dicit Papebrochius , in laudata urbe Jaffen-
ſium extare inſigne Monasterium Baſilianorum , ab iſſique
ſacrum Corpus etiam nunc ſervari , & hac die , ſolemni po-
puloꝝ , ipſoꝝque Valachix Principum accèſſu coli .
Recte etiam teſtatur Joannes Znini Sacerdos , ſe vidiffe

O o 2

,, ſpe-

a Ant mendum eſt in anno Mundi , aut in anno Chriſti . Nam an. Mundi 6701.
reſpondet anno Chriſti 1153, non 1175. Annus vero Chriſti 1175, reſpondet anno
Mundi 6691, non 6701.

„ speciosissimis Paraſceviæ Corpus indutum veſtibus, & adhuc
 „ integrum, annulis pretioſis ac margaritis, & vario opere
 „ phrygio ornatum „. Neſcio, utrum auctor Synaxarii, an
 Culcinus ipſe, annum *Mundi conditi* 6701. cum *anno a Nati-
 vitate Domini* 1175. compoſuerit. Quisquis tandem is fuerit,
 inſigaiter erravit: nam annus ille orbis conditi reſpondet
 anno Chriſti non 1175. ſed 1193. juxta communem Græco-
 rum Moſchorumque ſupputandi rationem, qui Chriſtum na-
 tum volunt anno Mundi 5508.

Iam vero, ut quidquid ad Sanctas Paraſcevas pertinet,
 uno tenore dicamus; præter quatuor illas a Culcinio memo-
 ratas, eſt & quinta *Paraſceve* Martyr, quæ unacum S. Pho-
 tina & aliis colitur in Martyrol. Rom. ad 20. Martii, ſi ver-
 bis: „ Eodem die Sanctorum Photinæ Samaritanæ, Joſeph &
 „ Victoris filiorum, itemque Sebaſtiani Ducis, Anatolii, Photii,
 „ Photidis, Paraſceves, & Cyriacæ germanarum; qui omnes
 „ Chriſtum confeſſi, Martyrium ſunt aſſecuti „. Agunt de
 eadem cum Sociis Græci in Menologio hac die: At Baſilianum
 Menologium ad eandem diem 20. Martii, illius nomen re-
 ticet; omittit etiam commemorationem alterius *Paraſceves*
 Martyris, quæ in Menologio communi colitur die 26. Julii.
 Baronius in not. ad Martyrol. Rom. die 20. Martii, quo S. Pa-
 raſceve unacum Photina Samaritana & Sociis colitur, addit
 hanc notam, quæ non ad ſeptem mulieres Aniſi in Paphlagonia
 paſſas pertinet. „ Septem mulierum. De his etiam Græci in
 „ Menolog. hac die: ibique earundem nomina recitantur,
 „ inter quas & Paraſceve recenſetur „. Hoc falſum de ſep-
 tem mulieribus Aniſi: Sed verum de Photina & Sociis.
 Pergit idem „, Agunt Græci de Paraſceve ſeorſum itidem
 „ in Menologio ad vi. Kal. Auguſti, paſſamque tradunt tem-
 „ poribus Antonini Imp. Romanamque genere fuiſſe ſcribunt:
 „ quam diverſam eſſe ab hac, de qua hic cum ceteris agitur,
 „ facile exiſtimo „, Theodorus Baſanion in vi. Synodo
 Conſtantinop. can. 63. hæc ait: „ Nicolaus Muzalon Patriarcha,
 „ quum vitam Sanctæ Paraſceves, quæ in quodam Callicratæ
 „ vico colebatur, a quodam Vicario inepte & indocte ac San-
 „ cta Angelica vivendi ratione indigne compoſitam inveniſſet,
 „ eam igni mandari juſſit, & Diacono Baſilico mandavit, Deo
 „ gra-

„ gratam & acceptam ejus vitam conscribere. „ Hæc Theodor-
 „ rus: qui & de Metaphraſte, quem conſtat in eo genere plurimum
 „ laboris inſumpſiſſe, hæc ait: „ Magna itaque beato Metaphra-
 „ ſi agenda eſt gratia, qui Martyricas pro veritate foſſas non
 „ ſine multis laboribus & fudoribus repurgavit, & exornavit,
 „ ad Dei laudem, & S. Martyrum perennem gloriam. „ Hæc
 „ ille. Subjungit idem Baronius ad diem 14. Novembris, ubi
 „ quam Græci Paraſceven, Latini *Venerandam* vocant, his
 „ verbis: „ Item in Gallia, Sanctæ Venerandæ Virginis, quæ
 „ ſub Antonino Imp. & Aſclepiade Præſide, Martyrii co-
 „ ronam accepit „: adnotationem hujusmodi: *Recenſet eas*
 „ *res geſſas idem Petrus in Catalogolib. 10. cap. 61.* & merito ſo-
 „ lius Petri teſtimonio utitur: nam antiquiora Martyrologia de
 „ ea ſilent. Bollandiani Patres *Paraſcevias*, ſeu *Veneras*, aut
 „ *Venerandas*, omnes recenſent ad 26. & 28. Julii *inter Sanctos*
 „ *prætermiſſos & in alios dies rejeſtos*. Et primo quidem ad 26.
 „ Julii recenſetur ab iis pag. 231. *S. Venera Virgo & Martyr*
 „ *Aleſina* cum *S. Herine* paſſa ſub Licinio, quæ notatur apud
 „ Ferrarium in utroque Catalogo. „ Vitam S. Herinæ, (in-
 „ quiunt) edidit Illuſtriſſimus Paulus Regius, Episcopos
 „ Aequenſium inter vitas Sanctorum Par. 1. a pag. 854. ubi &
 „ de S. Venera agitur: quæ & occurrit in Recognitione San-
 „ ctuarii Capuani, collectore Michaële Monacho edita p. 80.
 „ Si S. Veneram hanc diverſam velis a Sancta Synonyma,
 „ una an pluribus, quæ & *Veneranda*, & *Paraſceve* dicitur,
 „ conſule, quæ obiter de illa *Venera* diximus occasione S. Ire-
 „ nes ad diem 5. Maji pag. 5. Sin vero ad illam aut illas ſpe-
 „ ctet, vide quæ hoc die xxvi. inter Prætermiſſos de S. Pa-
 „ raſceve, nec non de S. Venera Locrenſi ibidem dicuntur
 „ xxviii. Julii „. Secundo ibidem ab iisdem recenſetur
 „ *Sancta Hoſiomartyr Paraſceve*: de qua hæc habent. „ San-
 „ ctæ Hoſiomartyris Paraſceves memoria hoc die (26. Jul.)
 „ notatur in Menſis magnis Græcorum excuſis cum elogio, in
 „ quo *Antonio* (*Antonino*) Imperante ex vico quodam haud
 „ procul vetere Roma, Agathone & Politia Chriſtianis pa-
 „ rentibus, iſſque piis & præcepta Domini impigre ſequenti-
 „ bus, nata refertur. Reliquæ autem hiftoriæ ſumma ibidem
 „ expoſita, eo redit. A ſterilibus parentibus impetrata a
 „ Deo,

Deo fuit, ac nata *feria vi.*, in baptismo *Parasceve* appel-
 lata. Mortuis parentibus, in Sacram Virginem attonsa,
 monasticam vitam anplectitur; fidemque Christi deinde
 prædicans, multos paganos ad Dei cognitionem convertit:
 unde a quibusdam Judæis apud Antonium Imperatorem ac-
 cusata fuerit, ac pluribus tormentis excarnificata. Tum
 Imperator liquore vasis, pice & oleo pleni, in quod San-
 cta immissa fuerat, ab ipsa aspersus, excæcatur, sed ite-
 rum illuminatur: quo prodigio ingens tum ipseus tum alio-
 rum subsecuta traditur conversio. *Parasceve* autem alia
 peragrat loca. Deinde ad *Asclepium* deducta, condemna-
 tur, ut pabulum sit formidabili cuidam Draconi, qui, fa-
 cto ab ipsa signo Crucis, medius crepuerit. Quo viso ille
 se cum suis ad fidem Christi receperit. Sancta denique in
 alia urbe ad *Tarasium* perducta, post plurima tormenta,
 abscisso capite Martyrium consummat. Atque hæc est histo-
 ria, seu ut verius dicam, pii dramatis summa. Cur autem
 Sanctam, tum ibi, tum in aliis Græcorum Fastis hoc die
 notissimam, atque in hunc item diem a die xxiv. hujus men-
 sis rejectam, alio iterum remittamus, & quo; docebit
Venera, Veneranda, seu *Parasceve*, quæ ponitur inter
 Prætermissos xxviii. Julii, Tertio ibidem recensetur
S. Venera Virgo Martyr Sicula. S. Venera (inquiunt)
 Virgo Martyr, apud Caltrum regale in Sicilia, a die 26.
 Junii ad hanc (26. Julii) remissa, mirum, si ab Syno-
 nimis pluribus distingueretur, de quibus tum inter Præter-
 missos hic sub eodem nomine, ac sub nomine *Parasceves*,
 & *Venerande*; tum inter Prætermissos ad 28. hujus: ubi
 intricatissimam hanc unius, an plurium Synonymiam remit-
 timus ad diem, quo *S. Veneranda* inscribitur Martyrolo-
 gio Romano xiv. Novembris, Quarto demum, ad
 diem 28. Julii pag. 502. recensetur *S. Venera Virgo & Martyr*
Locrensis in Calabria. S. Venera (inquiunt) Virgo & Mar-
 tyr Locrensis, Sacris literis erudita, quæ Evangelium per
 loca finitima prædicavit, ac sub duobus præfectis cruciata,
 demum sub *Asclepio* præfecto gladio percussa Martyrium
 consummavit v. Kal. Augusti, hoc die notatur apud Ferra-
 rium in Catalogo Sanctorum Italiæ ex Lect. Ecclesiæ Hiera-
 censis.

22 cens. Vita (a) an. 1643. edita est Neapoli sub nomine *S. Ve-*
 23 *neranda*, quae vulgo dicta *Venera*, & a Graecis *δὴλα παρ-*
 24 *ακτὴν*, *S. Parasitene nata Hieracii in Calabria in Regno Nea-*
 25 *politano, Virgo & Martyr, ac praedicatoris Evangelica,*
 26 *contemporanea SS. Apostolorum:* auctore R. P. Fratre Si-
 27 mone a Spiritu Sancto Carmelita excalceato. Vitam quoque
 28 sub iisdem nominibus Sanctae propriis Italice anno 1645.
 29 Panormi in lucem dedit D. Franciscus Gravina de Cruyllas,
 30 ex Breviario quodam antiquissimo, ut dicit pag. 221., *Si-*
 31 *culo* amplificatam. Sed utraque ista vita rapsodiam potius
 32 nugatoriam & fabulosam, quam historiam ullo modo tolera-
 33 bilem exhibet. Vita insuper libello Italo-Graeco Venetiis
 34 anno eodem 1645. excusa prodit, auctore Pantaleone Cafano
 35 Chienli. Habemus item duplex Martyrium MSS., alterum
 36 quidem ex Codice Ambrosiano f. n. 112.; alterum vero ex
 37 Cod. Vaticano 1190. Sancta *Veneranda* etiam signatur xxv 1:
 38 hujus mensis in Sanctuario Cipuano typis edito pag. 524.
 39 tamquam apud *Galliam passa sub Asclepio praeside*, quae
 40 fuerit *filia Agathonis & Polistae* cum Martyrio, quod coin-
 41 cidit cum eo, quod habet Petrus de Natalibus lib. 10.
 42 cap. 61. qui citatur in notationibus ad Martyrologium Ro-
 43 manum die 14. Novembris, quo *S. Veneranda* ibi refer-
 44 tur. Interim longe intricatissima ac fabulosissima sunt, quae
 45 isti Sanctae attribuuntur, suo praebitura tempore amplissi-
 46 mam exercendae criseos, qua summopere indigent, mate-
 47 riam; sive Sanctam ipsam (unicam ne, an plures?) sive
 48 vitae institutum; sive peragrata loca; sive tempus ac mo-
 49 dum, & reliqua Martyrii adjuncta; sive Acta Graeca, La-
 50 tina, & Italica consideres. Nos proprium ad hoc locum
 51 esse arbitramur, quo *S. Veneranda* inscribitur Martyrolo-
 52 gio Romano xiv. Novembris, . Haec tenus Bollandiani.
 53 Parasceves Virginis Martyrium 14. Octob. ἐν ταῖς ἡμέραις
 54 ἐκείραις τῆ ἡμερομηνίας, Graece apud Lambec. tom. 8. pag. 363.
 55 & Nes-

* In Acie bene Ordinata Philippi Vistantini citatur haec vita his verbis . . . *S. Ve-*
 22 *neranda* Sanctimonialis Eliadum institutum professi in Gallia, deinde in Italia igni-
 23 bus aliisque pro Christo toleratis, tandem sub Asclepio decollata, caelum su-
 24 bit, applaudente S. Telephoro Papa anno 144. De illa agunt plures, pra-
 25 fertim P. Simon de S. Spiritu Carmel Neapol.

& Nessel tom. 5. pag. 128. Aliud, ἡ ἀρχὴ τῶν ἱαμάτων Χριστοῦ, MSS. Græce in Biblioth. Coislina pag. 169. Quum autem in fine horum Actorum (teste Lambecio tom. 8. pag. 363.) dicatur S. Parasceve decollata die 14. Octobris, ἐκράθη τῷ ἔλειν ὑπὸ τοῦ σικυλάτορος ἢ ἀπετμήθη τὴν ἀγίαν αὐτῆς κόραν μὴν ὁκτωβρίην ἐν πεσσαριτικαδικῶν, colligitur, Russos quoque hac die de S. Martyre & Virgine Parasceve, Romæ sub Antonino passa, agere, de qua Græci ad diem 26. Julii.

XIV.

N A Z A R I U S .

P R O T A S I U S .

G E R V A S I U S .

C E L S U S .

S. C O S M A S .

Codices Vaticani Ruthenici cum nostro Slavico hac die vacant. Græci in Menologio horum omnium mentionem faciunt. Menologium Basilianum eosdem etiam recenset, præter *Cosmam*. Tabulæ Papebrochianæ, loco *Cosme*, ponunt *Nicolaum Svatoffa*. Posselinus hunc solum habet: *S. Martyris Ofatit*. Quid vero hoc nomine intelligat, ipse viderit. Tabulæ Capponianæ depictos repræsentant sanctos Martyres, *Gervasium*, *Protasium*, *Nazarium* & *Celsum*; hunc quidem puerum, Gervasium autem adolescentem, Nazarium vero & Protasium barbatos. Ita & Tabulæ Papebrochianæ, omnes militari habitu crucemque nianu gestantes, præter Celsum Senatorio habitu indutum. Quare merito Papebrochius pictoris inficitiam redarguit his verbis. „ Male procul dubio Celsus, „ qui puer fuit, exprimitur a Moscis in hac tabula in habitu „ Senatorio, ut vir bene barbatus. Sculptor noster Prototy- „ pon suum secutus est, ut iussus fuit „. In Prototypo nomina, figuræ, & Inscriptiones ita se habent. Superne, *Δι- Nazary . Protasy . Kelesy . Svatoffa*: infra, Imagines & nomina: Nazarii barbati, Protasii, & Gervasio, imberbium? *Celsi*, habitu Senatorio: *Nicolai Svatoffa*, habitu Monastico, Cuculla in capite Cruce signata, stola e collo ad pectus sub Planeta clausa pendente. Porro de Gervasio, Protasio, Nazario, & Celso, utrumque Menologium Græcum agit hac die; At Martyrologium Romanum, de Gervasio quidem & Pro-
tasio,

taſio, die 19. Junii; de Nazario autem & Celſo, die 28. Julii Marmor Neapolitanum ad hanc ipſam diem 14 Oct. P. *Gervafii & Protafii*, ideſt, Paſſio SS. Gervafii & Protafii. Acta SS. Gervafii, Protafii, Nazarii, & Celli Græce, Νέρωνος ἄφρη τὰ ῥωμαίων σκῆπτρα δίκαστος, Lambec. tom. 8. pag. 250. 258. 262., Latine apud Lipom. & Sur. ad 19. Junii.

Cofmas, qui in Tabulis Capponianis additur, is eſt quena Græci quoque in Menologio colunt hac die, cum hoc elogio: τῆ αὐτῆ ἡμέρῃ τῷ ὁσίῳ πατρὸς ἡμῶν, κοσμά τῷ ποιητῷ, ἐπι- σκόπῳ μαζουμῷ τῷ ἀγιοπολίτῳ. Eadem die *Sancti Patris noſtri Coſmae vocisæ*, *Epifcopi Majuma*, *Hagiopolisæ*, ideſt, Hieroſolymitani. Subjungitur Synaxarium de ipſius vita rebusque gettis. Miror, quod Piſtor Moſcus Coſmam hunc, quem die 11. ejuſdem menſis apoſtulerat, iterum ad hanc diem reponit, & quod eundem utrobique habitu Monachico, non Epifcopali, indutum repræſentat.

Ad Nicolaum Svatofſam, in Tabulis Papebrochianis de- piſtum, quod ſpectat; Papebrochius hæc de ipſo ſcribit. *Sau- ctus Nicolaus monachus*, . Ita pro voce *Sbiasopſa*, aut ſi- mili, quod ſuperne legitur, Belga noſter legit vocem *Sau- ctus*: an recte, judicabunt Rutheni, quorum proprius omnino mihi videtur hic eſſe: ac proinde ab iis expeſtanda notitia, quæ porro deſideratur. Papebrochii deſiderium explet Culcinius in Specimine Par. 1. pag. 51. ubi ad diem 11. Octobris, quis ſit S. Nicolaus *Svatofſa* exponit in hæc verba. Hic fuit nepos Svatoflai, filius vero Davidis, Ducum ſeu Principum Czernihoviensium. Habuit etiam duos fratres germanos, Izaſlaum & Uladimirum, quibus relinquens portionem ſuam Principatus hæreditarii, ingreſſus eſt ad monaſterium Pieczarenſe, factuſque monachus, ſanctam vitam ducere cœpit. Cupiens enim Deo placere, ad vilia in coquina obſequia ſeſe demifit, in quibus toto triennio ex- ſto, magis ac magis diligens eſſiciebatur, in laboribus affi- duus, orationem non prætermittebat. Nemini unquam dixit verbum moleſtum; ipſe vero unicuique obedientiffi- mus, acres nonnunquam reprehentiones hilari vultu exci- piebat. Non puduit hunc ſanctum ex Principe monachum ligna ſecuri quandoque ſecare, eademque inſtar bajuli ab-

22 jecti in coquinam comportare . Imo quum aliquando de ripa
 23 Boristhenis transportaret humeris ligna ad monasterium ,
 24 certiores redditi hac de re fratres Izaslaus ac Uladimirus
 25 Principes , rogarunt Hegumenum , ne Nicolaus tam duris
 26 laboribus oneraretur . Voluit Hegumenus , ut sanctus quiete
 27 in cella viveret . At ipse cum lacrymis hanc gratiam ab eo im-
 28 petravit , ut adhuc quartum annum in obsequiis coquinæ
 29 perageret . Finito hoc tempore , factus est Nicolaus cœno-
 30 bii janitor : quod officium quum laudabiliter gessisset , da-
 31 ta est tandem ei cella , penes quam ipse plantavit exiguum
 32 hortum , quem coluit assiduo labore . Certe nemo unquam
 33 ipsum vidit otio deditum : nam semper præ manibus labo-
 34 rem aliquem habebat , repetens frequenter solitam illam
 35 monachis Jaculatoriam : Domine Jesu Christe miserere
 36 mei . Jejniis vigiliisque nimis erat addictus : veste pulla
 37 induebatur : libros sacros , cæteraque ornamenta continuo con-
 38 quirebat , iisque Templum ac monasterium ditabat : pecu-
 39 niam aliaque subsidia , quæ ipsi a fratribus submittebantur ,
 40 in pauperes ac peregrinos erogabat : pupillos ac viduas tum
 41 eleemosynis , tum patrocinio juvabat . Manebat eo tempo-
 42 re Kiovia Petrus , professione medicus , patria Syrus , qui
 43 olim ministraverat Nicolao . Hunc deinde videns mona-
 44 chum factum , austeram vitam agere , adibat ipsum frequen-
 45 ter , variisque eundem oppugnabat rationibus , ut consule-
 46 ret sanitati , neve corpus rigore insolito affligeret . At Nico-
 47 laus strenue dicta retorquebat , respondens , non esse con-
 48 dignas hujusmodi passiones ad promerendam futuram glo-
 49 riam ; se vero totum Deo dicatum omnino satagere , ut
 50 adimpleat onus suæ vocationis . Sic Nicolaus haud præbuit
 51 aurem Petro medico ; quinimo eum semel morbo gravi
 52 pressum , prius oratione sanavit ; deinde vocatum ad se ,
 53 nervosa concione ad Institutum monasticum traxit . Hinc
 54 Petrus obtemperans Nicolao , quum in Pieczarensi monaste-
 55 rio sacrum induisset habitum , & brevi tempore vixisset , inci-
 56 dit in morbum extremum , & post triduum Nicolao prædicen-
 57 te , munitus Sacramentis , obiit in Domino . Porro post obitum
 58 Medici , super vixit Nicolaus annis triginta , toto hoc tempore
 59 transacto cum tantâ sanctitate , ac tam stricta regularis discipli-

33 nã obſervantia , ut numquam e clauſtro pedem foras extu-
 33 lerit . Numerans tandem quinque ſupra triginta annos vitæ
 33 nonaſſicæ Nicolaus , morbo corripitur , migratque ad Do-
 33 minum lætus & exultans , hac die 14. Octob. 1136. Animam
 33 vero ejus beatam Angeli ſuaviter canentes ſuſcipiunt venera-
 33 bundi , tolluntque in cœlum . Effudit ſe univerſa Kiovia ad
 33 funus Nicolai , Principes quoque fratres illico advolare , &
 33 exuvias ſancti germani repetitis cum ploratu amplexibus ho-
 33 noravere . Abſolutis juſtis , Izaslaus Princeps quum rediviſſet
 33 domum , paulo poſt incidit in morbum graviffimum , ac
 33 tandem a medicis relictus , jam fere in agone verſabatur .
 33 Lugens conjux cum liberis , totaque familia , miſit ad mo-
 33 naſterium Pieczarenſe , rogans aliquod efficax remedium .
 33 Hegumenus dedit emiſſario vaſculum aquæ , qua ablutum
 33 fuit unum ex oſſibus S. Theodoſii , & cilicium Nicolai Sva-
 33 toſzæ . Hæc pharmaca ferens ſecum ſamulus , advolavit
 33 Czernihoviam , & quum appropinquaret palatio , Princeps
 33 moribundus tamquam ſomno excitus , exclamavit : cito ,
 33 cito , aperite januam , ecce enim veniunt magni hoſpites ,
 33 Theodoſius Abbas , & frater meus Nicolaus . Ingreſſus interea
 33 ſamulus , obtulit pretioſa munera , quibus acceptis , quum
 33 Princeps infirmus aquam illam bibiſſet , & cilicium induiſ-
 33 ſet , repente convaluit . Tam inſignem conſecutus gratiam ,
 33 quoties in poſterum infirmabatur , toties cilicium induebat ,
 33 priſtinamque ſanitatem recuperabat . Imo quum contra ho-
 33 ſtes bellaturus procederet , eodem fratris ſancti cilicio , lo-
 33 co thoracis , pectus armabat , ſemperque ovans domum
 33 redibat . Hæc Culcinus *ex Vita Patrum Cryptenſium* : mox
 33 ſubjungit . 33 Laudant & mei libri hunc Nicolaum , ob exi-
 33 miam ſanctitatem vulgo nuncupatum *Svatofzæ* , ideſt , San-
 33 ctum .

X V.

LUCIANUS PRESBYTER.

Omittunt codices duo Vaticani Ruthenici unacum noſtro
 Slavico . Poſſevinus perperam : *S. Martyris Luciani* , pro
 Luciani . Agunt de S. Luciano Presbytero & martyre Antio-
 cheno Græci in utroque Menologio ; ſed in Baſiliano dicitur
 ſub Diocletiano paſſus : 33 Relicta autem Antiochia , Nico-
 Pp 2 33 mediam

,, mediam petiit, ubi Diocletiano per cædes in Christianos de-
 ,, bacchante, plurimos, quos metu tormentorum adactos de-
 ,, sectionem a Christiana fide moliri deprehendit, confirma-
 ,, vit, persuasitque eis, ut martyrium subirent. & *post pauca.*
 ,, Qua re comperta, Diocletianus veritus, ne, si illum ad se
 ,, acciret, ab eo objurgaretur, sumpto velo convenit Lucia-
 ,, num: cujus animum quum nullis artibus a sententia dimo-
 ,, vere potuisset, inedia eum confici iussit. Igitur quum nullum
 ,, per multos dies cibum degustasset, in carcere decessit, ac
 ,, in mare projectus fuit. At vero in Menologio Græcorum,
 sub Maximiano id factum narratur. Martyrologium autem
 Romanum, Maximinum pro Maximiano habet, in hæc ver-
 ba ad 7. Januarii. ,, Natalis B. Luciani Antiochenæ Ecclesiæ
 ,, Presbyteri & martyris, qui satis clarus doctrina & eloquen-
 ,, tia, passus est Nicomedia ob Christi confessionem in perse-
 ,, cutione Maximini, sepultusque est Helenopoli in Bithynia,
 ,, Ita & Eusebius tunc vivens. lib. 9. cap. 5. eum sub Maximiano
 passum testatur. Idipsum affirmat Hieronymus de Script. Eccl.
 in Luciano. Hinc Baronius ait, errore factum videtur, ut
 ,, tam Metaphrastes, quam Svidas eum sub Maximiano marty-
 ,, rio occubuisse dicant. Fabulam sapit, quod in utroque Me-
 nologio narratur de S. Luciano, deque Diocletiano sive Maxi-
 ,, miano, in hæc verba. ,, Adeo autem ob virtutes suas Deo simi-
 ,, lis effectus est, ut quum urbem obiret, a quibus vellet, con-
 ,, spiceretur; a quibus vero nollet, nequaquam videretur. Qua re
 ,, comperta, Diocletianus (in Menol. Græc. Maximianus) veri-
 ,, tus, ne si illum ad se acciret ab eo objurgaretur (Men. Græc.
 ,, veritus, ne facies ipsius videretur:) sumpto velo, convenit,
 ,, Lucianum. (Menol. Græc. ὑπὸ παραπίπτου, ἀντὶ
 ἁλιόγυια, obducto sipario, cum eo congreditur.) In
 Basiliano depictus est pag. 119. in latere dextro, veluti sedens
 in carcere: ut nimirum ibi inedia conficeretur: in sinistro,
 sublatum a milite ipsius corpus, ut projiciatur in mare. Sic
 enim vita S. Luciani terminatur in Menologio Basiliano. At in
 Græco communi additur: διελθὶς δὲ πῶς, ἀποτάξαι θεῷ, ἐπὶ
 τοῦ ὤμου φέρων τῆ χίρῳ παρέπιπτου, Delphinus autem,
 ,, Deo jubente, in humeros sublatum, ad continentem detur,
 ,, lit. Baronius in not. ad 7. Jan. ,, Ejus venerandum cor-
 ,, pus

„ pus post martyrium, Delphinorum obsequio, Drepanum
 „ in Bithynia delatum, egregia Basilica ab Helena Constanti-
 „ ni matre fuit ornatum, qui & locum illum Imperialibus mu-
 „ nificentis auctum, Helenopolim appellavit, ut scribit So-
 „ crates lib. 1. cap. 13. „ Pictura Basiliana, quæ Lucianum
 „ repræsentat in carcere sedentem, inedia confectum, non vi-
 „ detur colizere cum eo mortis genere, quo is decessisse fertur
 „ apud Anonymum, qui Origenis nomen sibi falso imposuit, in
 „ hæc verba apud Baronium loc. cit. „ Ita consummatus est bea-
 „ tus atque gloriosus Lucianus, lucidus vita, lucidus & fide, lu-
 „ cidus etiam tolerantie consummatione. Ob hoc enim Lucia-
 „ nus cognominatus est, tamquam lucidus, aut proprio lumine
 „ sibi fulgens, aut aliis lucens. Hic namque beatus duodecim
 „ diebus supra testas multas extensus, tertiadecima est con-
 „ summatus; alique innumeri sancti martyres eodem modo
 „ mortem transeuntes consummati sunt „. Menologium Græ-
 „ cum de Scripturæ versione ab eo elaborata: *εις κάλλος δὲ γρά-
 „ φων ἐπιτάμειρος, βιβλίον κατέλιπε τῆ Νικομηδείῳ ἐκκλησίᾳ,
 „ γρηραμίονος σέλισι τρισσῶν, περιέχοντων (α) πᾶσαν τὴν πα-
 „ λαίαν τε καὶ τὴν νέαν ἑραπίων.* „ Quam autem eleganter scribere
 „ nosset, librum reliquit Nicomediensium Ecclesiæ, tribus
 „ paginis scriptum, complectentem univèrsam vetus ac no-
 „ vum Testamentum „. Baronius loc. cit. „ Præclarissima
 „ hic sui ingenii reliquit monumenta, quæ a majoribus Lucia-
 „ nea sunt appellata: cujus etiam nomine dicta est divinæ
 „ Scripturæ versio ab ipso elaborata, quam Græci commu-
 „ nem, seu vulgatam dixere, eaque (ut sæpius testatur S. Hie-
 „ ronymus ad Chromatium epist. 107. & ad Suniam 131.)
 „ Orientales omnes qui interjacent a Constantinopoli Antio-
 „ chiam usque, sunt usi „. Tabulæ Papebrochianæ *Luciani*
 „ *πιπτη* repræsentant habitu sacro Presbyterali, idest indutum
 „ Stichario, & Phenolio multis crucibus ornato, undequaque
 „ clauso, manibus expansis, stola e collo subtus Phenolium pen-
 „ dente: barba oblonga capite nudo radiato. Luciani vita Græ-
 „ cè, *σαμάρτα πάλις πρὸς Συρίας ἐστίν*, apud Lambec. tom. 8.
 „ pag. 225. 251. 258. 262. prodiit Latine apud Lipom. & Sur-
 „ ad 7. Jan. & cum notis apud Bollandum ad eand. diem.

Eadem

Eadem Papebrochianæ tabulæ Luciano addunt *Euthymium* monachum, Presbyteri habitu indutum: de quo hæc Papebrochius. „ Quis, aut cujus, incompertum mihi esse
 „ fateor, & aliunde doceri peto. Menzæ hic recitant hi-
 „ storiam Anonymi monachi ex Secti, qui sub excommunica-
 „ tione existens propter apostasiam a monachatu, martyr
 „ obierat Alexandriæ, ac postea sub altari positus ut talis, con-
 „ spectus est cum Neophytis exire tempore sacrificii, usque
 „ dum ab eo vinculo solveretur per ipsum, a cujus obedi-
 „ tia recesserat. Quod an huc referri possit, considerent alii.
 Culcinus Par. 2. pag. 101. ad hanc diem „ Luciano Presbytero
 „ ac martyri addunt & mei libri hac die S. Euthymium novum
 „ seu juniorem. Sed cujusnam sit, nil indicant. Quærendus
 „ ergo in Græcorum fastis, & considerandum, an non sit ille
 „ Patriarcha CP. qui claruit sub Leone Philosopho, & qui
 „ sede abdicata, passus multas ærumnas, in exilio obiit in
 „ habitu monachi „. Dixerim potius hunc Euthymium esse
 „ juniorem, de quo Papebrochius ad Januarii metrici diem xx.
 „ ubi de S. Euthymio magno agitur, hæc subjungit. „ Præ-
 „ ter hunc recolitur a Græcis *memoria S. P. N. Euthymii*
 „ *Junioris*, 1v. Januarii „: vel Euthymium Thaumatur-
 „ gum, de quo ibidem „. Et 11. ac xviii. Aprilis, me-
 „ moria S. P. N. Euthymj Thaumaturgi „, quamquam in Me-
 „ næis excusis, nullam utriusque hujus Euthymii mentionem fa-
 „ ctam video. Addit Papebrochius & alium Euthymium Epi-
 „ scopum: „ Accedit (inquit) ex Allatio, qui Encomium au-
 „ ctore Gregorio Cyprio Patriarcha Constantinopolitano vidit,
 „ *S. Euthymius Episcopus (a) Madytarum* „. Et concludit:
 „ Quæ unum ne, an tres diversos spectent, non definimus;
 „ sed expectamus ut aliunde accipiamus ipsum istud Enco-
 „ mium, lucem haud dubie aliquam allaturum, simul cum
 „ diei notitia, qua postremo nominatus obiit coliturque „.
 Debuisset & quartum *Euthymium*, Sardinum Episcopum & Con-
 fessorem, qui Synodo Septimæ interfuit, cujusque memoria
 cum Synaxario colitur in Menæis ad diem 26. Decembris.
 Accedit & quintus Euthymius Suzdalensis, monachus Ru-
 thenus,

a Euthymii Episcopi Madytensis in Thracia, Thaumaturgi, vita auctore Gre-
 gorio Cyprio, *Ἐπιτομὴ τῆς ζωῆς τοῦ ἁγίου* Fabric. tom. 9. Bibl. Græc. pag. 78.

thenus, de quo Culcinus ad diem 1. Aprilis : „ Afferit meum
 „ Ustavum, hunc sanctum Euthymium Suzdalensem, flo-
 „ ruisse circa annum 1404. Et fuisse aliquando monachum
 „ professum Pieczarensem : cujus tamen Acta inter vitas Pa-
 „ trum Cryptensium non reperio „. Quid ? si iste quintus Eu-
 thymius, idem sit cum secundo Papebrochiano *Euthymio*,
 Thaumaturgo dicto, quem coli ait die 11. & XVI 11. Aprilis ?

XVI.

LONGINUS CENTURIO.

Codices Vaticani Ruthenicj : *Longinus Martyr*. Pape-
 binus : *S. Martyris Longini*. Tabulæ Papebrochianæ : *Lon-*
ginus : quem barbatum, pallio & tunica indutum, manus ex-
 pansas tenentem representant. At Capponianæ Tabulæ eum-
 dem depingunt habitu militari, lanceam manu tenentem. Ita
 & depictus cernitur proprio Longini nomine Græce adjuncto,
 in Codice Syriaco Evangeliorum, Bibliothecæ Laurentianæ
 Medicæ, scripto & picto anno Christi 586. Porro S. Longini
 commemoratio peragitur a Græcis in utroque Menologio hac
 die, a Latinis autem die 15. Martii, ubi *ἑκατόμυρος*, *Cent-*
urio appellatur, ex regione Cappadociæ oriundus, militans
 sub Pilato Judææ Præfecto, cujus jussu, pretiosæ Christi Pas-
 sioni & Cruci, unacum centuria sua ministravit. Quumque
 ea, quæ Christo in Crucem sublato fiebant, miracula vidis-
 set, terræ scilicet motum, Solis deliquium, sepulera aperta,
 mortuos excitatos, petras scissas, exclamavit : vere Dei filius
 erat iste : abdicatoque militiæ sibi subjectæ munere, in patriam
 rediit, Christum prædicans. Quo comperto Judæi, pecunia
 Pilatum subornarunt, qui ad Tiberium Cæsarem adversus Lon-
 ginum scripsit. At ille decollari eum unacum duobus sociis
 militibus mandavit, ejusque caput Hierosolymam deferri :
 quod in sterquilinum dejectum, tandiu delituit, donec mu-
 lier quædam Cappadox cæca, divino admonita visu, Hieroso-
 lymam profecta, caput invenit, visumque recepit. In Meno-
 logio Basiliano pag. 121. representatur, in latere quidem dex-
 tro, miles gladio percutiens S. Longinum, & duos milites
 ejus socios : in sinistro autem, mulier Cappadox inveniens ejus-
 dem Longini Caput. Baronius in not. ad 15. Mart. *S. Longi-*
ni venerandum Corpus Romæ asservari percepti in Ecclesia Sau-

ſſi Auguſtini. In SS. Baſilica Vaticana, in qua indignus ſam Canonicus, *Brachium S. Longini* colimus. Marmor Neapolitanum ad XVI. Octobris: *P. S. Longini*, idelt, *Paſſio Sancti Longini*. Acta Græce, τῷ θιῦ λόγῳ διὰ τὴν ἐκ παρακοῆς, MSS. apud Lambec. Tom. 8. pag. 224. 251. 259. 262. Latine apud Lipom. & Sur. ad 15. Martii. Alia, οἱ πῆς ἀθλήσεως ἠκταὶ, ἠράνιοι καὶ πολῖται, οἱ τῷ Χριστῷ στρατιῶται, Auſtor præſentem ſe & videntem martyrio Longini interſuiſſe profiteretur. Sed illa ut fabuloſa Bollandus deſcribere noluit: qui de aliis Longini actis ab Heſychio compoſitis videndus Tom. 2. Mart. pag. 382.

XVII.

PROPHETA OSEAS.

ANDREAS CRETENSIS.

Codices Vaticani Ruthenici cum noſtro Slavico vacant. Papebrochianæ Tabulæ ad hunc diem: *Oſcas, Andreas*. Poſſevinus: *S. Prophetæ Oſæ*, nimirum, Oſee: nam Ruthenis dicitur, *Oſia*. De utroque Menologium Græcum hac eadem die. τῷ ἁγίῳ ἀγορήν ὡσὺν, καὶ τῷ ἁγίῳ ὀσιομάρτυρος Ἀνδρείου τῷ ἐν τῇ χρίστω: *Sancti Prophetæ Oſæ, & S. Hoſiomartyris* [idelt, Monachi & Martyris] *Andrææ in Criſti*: qui in Synaxario dicitur ex una Cretæ urbium oriundus, ſub Conſtantino Copronymo pro ſacrarum Imaginum cultu paſſus. Hinc Inſcriptio Ruthenica, in Tabulis Capponianis: *Andrey Critski, Andreas Cretenſis*. At Menologium Baſilianum, de Hoſee quidem agit hac die; de Andrea vero unacum ſociis Stephano ac Petro ad diem 28. Novembris. Latini Oſeam commemorant 4. Julii: Andream Cretenſem Monachum, 17. Octobris. Baronius in not. „ Hic Andreas licet Cretenſis dictus ſit, longe tamen diverſus ab illo eſt, qui celebris eſt inter Græcos „ Scriptores Eccleſiaſticos, cujus celebritas agit in Menologio 14. Non. Julii „. Is enim patria Hieroſolymitanus erat, Episcopatu *Cretenſis*: hic vero patria *Cretenſis*, profeſſione Monachus. In Tabulis noſtris, Oſee depingitur cum volumine explicato, in quo hæc verba: *Domini dabit Evangelizantibus*: Andreas habitu Monachi. Faſti Papebrochiani imaginem Oſee exhibent, tunica cingulo præcincta, & pallio uſque ad medias tibias, barba rotunda, attonſis ad aures capillis.

lis. Andream vero repræsentant eodem corporis habitu ac Euthymium ad diem antecedentem: hoc uno excepto, quod is dextera benedicit, sinistra manu sub pallio latente; hic vero sinistram elevat expanditque, dextera benedicens, cæterum stolam habet è collo sub pallio pendente, tanquam Presbyter & Monachus. Andree in Crisi, Cretensis, sub Constantino Copronymo Iconomacho passiva, *πολλὴ κατὰ τὸν τῆς Χρησῆς Μαρτύρου*, Græce MSS. apud Lambec. tom. 8. pag. 251. 259. 262. Latine apud Lipom. tom. 6. ad 19. Octobr. & Sur. ad 17. Octobr.

XVIII.

LUCAS EVANGELISTA.

Codices Vaticani, noster Slavicus, Menologium utrumque, Fasti Papebrochiani, & Latini, hac die. In Capponianis Tabulis, S. Lucas barbatus dextera benedicit, sinistra librum clausum tenet. Papebrochianæ eundem exhibent, cum longa barba, & capillis brevibus, tunica & pallio indutum, dextera limbos pallii tenentem, sinistra expansa. In Menologio Basiliano pag. 125. repræsentatur cadaver ipsius a duobus in arcam imponi, tertio quodam Sacerdote ad caput adstante, cum ipsaque thuribulo suffumigante; idque in Basilica Sanctorum Apostolorum Constantinopoli: nam ibidem legitur de S. Luca hoc Synaxarium. „ Lucas Evangelista in Antiochia magna ortus, „ professione Medicus & Pictor, *ιατρὴς καὶ τέχνης, καὶ ζωγράφος*, quum Thebas Macedoniæ, Tiberio Imperatore, ob „ persecutionem venisset, congressus colloctusque cum Sancto „ Paulo, ut qui ex septuaginta (a) Apostolorum numero erat, eidem Apostolo se socium adjunxit, & unacum „ ipso Christum prædicavit; promptoque animo in prædicationem & Evangelii ministerium, eidem cooperatus est. „ Conferipit autem primo Sanctum, quod ejus nomen præfert, Evangelium, ad Theophilum quemdam Præfectum, „ qui in Christum crediderat, dictante sibi Sancto Petro Apostolo „ *ὁ μαρτυρῶντος αὐτῷ τὸ ἅγιον πνεῦμα τῷ Ἀποστόλῳ*. „ Deinde Apostolorum Acta ad eundem Theophilum. Post
Tom. V. Q 9 „ hac

a S. Epiphanius hæref. 51. auctor est fuisse Lucam unum ex LXXII. Discipulis, prædicasseque Evangelium in Gallia, Italia, Dalmatia, ac Macedonia, ubi Galiliam, ut puto, pro Galatia accipit.

„ hæc in pace animam Deo tradidit. Sacræ vero & pretioſæ
 „ ejus reliquiæ, Thebis primum ſepultæ, poſtmodum inde
 „ Conſtantinopolim tranſlatæ, in Sanctorum Apoſtolorum
 „ Templo conditæ fuerunt. Synaxarium Græcum in Me-
 „ neis, duo habet Baſiliano Menologio repugnantiæ: primum,
 „ quod aſſerit ipſum Lucam Thebis ſub Trjano Imperat. (pro
 „ ἐπὶ Τραϊανῷ, legendum puto ἐπὶ κλαυδίῳ, ſub (α) Clau-
 „ dio:) agentem, ibi cum S. Paulo congreſſum, & ab eodem
 „ ad Chriſti fidem converſum: εὖος ἐν Θήβαις τῆς βιωτικῆς δια-
 „ γων, καὶ ἐαφύων ἐπὶ Τραϊανῷ Βασιλείῳ, ἐνέτυχε τῷ ἁγίῳ
 „ παύλῳ τῷ ἀποστόλῳ, καὶ πειθούσας τῷ Χριστῷ, ἀπαύσατο τὴν πα-
 „ θῶναι πλάττειν, καὶ τὴν περὶ τὸ σῶμα Θεοφρασίῳ ἀρεῖς, τῶν
 „ ψυχῶν ἀποσελάβετο. Alterum, quod idem Lucas Evangelium
 „ ſcripſit, non Petro, uti habet Baſilianum, ſed Paulo Apoſto-
 „ lo dictante: ὑπαγορεύσας αὐτῷ τῷ ἁγίῳ ἀποστόλῳ παύλῳ, καὶ
 „ quod eſt verofimilius. De translatione Corporis, idem Sy-
 „ naxarium hæc ſubjungit. Conſtantius autem, Conſtantini Ma-
 „ gni filius, reliquias ejus è Thebis tranſtulit per Artemium Ma-
 „ gnum Ducem Ægypti, & Martyrem, & depoſuit eas in Tem-
 „ plo Sanctorum Apoſtolorum ſub Sancta Menſα, unacum An-
 „ drea & Timotheo. Demum de Imaginibus a S. Luca depiſtis,
 „ ἰατρὸς τῶν τέχνης, καὶ ἀκριβὲς τῶν ζωγραφικῶν ἐπιπέμειος ἐπιπέμειος
 „ μιν, arte Medicus, & pictoriam ſcientiam apprime callens. Et
 „ infra: φασὶ δὲ αὐτὸν ἀρῶν τὴν εἰκόνα τῆς ἁγίας Θεοτόκου ἐν
 „ ἀγκάλαις φέρουσαν τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, καὶ ζωγραφί-
 „ κῃς τέχνης ἐκ κηρῶν, καὶ ἰπράς δύο ζωγραφῆσας. Προσφέρειν τε
 „ αὐτὰς τὸν ἀπόστολον τῷ μὲν τῷ κυρίῳ, εἰ ἀρετῶν ἐστὶν αὐτῷ. καὶ
 „ αὐτὸν φάσαι καὶ εἰπεῖν, τὸ, ἡ χάρις τοῦ εἶμι καὶ πηχθῆτος, δι
 „ ἐμῷ, μετ' αὐτῶν. ὡσαύτως καὶ τῶν ἁγίων ἀποστόλων καὶ κορυ-
 „ φάων τῶν ἁγίων εἰκόνας. καὶ εἶ ἐκείνη, εἰς πᾶσα τὴν οἰκου-
 „ μένην εἰσερχομένη τὸ ποῦτεν καλὸν καὶ ἰσοεβῆς καὶ πάντιμον ἔρ-
 „ γον. „ Ajunt autem, ipſum primum Imaginem noſtrum Sanctæ Dei
 „ Genitricis in ulnis ferentem Dominum noſtrum Jeſum Chri-
 „ ſtum, pictoria arte de cera depinxiffe, & alias item duas.

„ Quam-

a Anno æræ vulgaris 51. Claudi XI. diſſentione facta inter Paulum & Barnabam
 occaſione Marci, Paulus all. cto Sila, peragrat Syriam, Ciliciam, venitque Ly-
 ſtam, ubi Timotheum ſibi aſſumit: Phrygia deinde peragrata, veniunt Troadem,
 ubi Lucas ſe Paulo adjunxiſſe videtur, quippe qui hinc in prima perſona ſemper
 loquatur: „ Statim, inquit, quæſivimus proficiſſi in Macedoniam &c. Act. 16.

Quumquē eas Apostolus Matri Domini obtulisset , num gra-
 tum hoc ei esset : ipsam dixisse : gratia ejus qui ex me geni-
 tus est , per me sit cum illis . Similiter & Sanctorum Apo-
 stolorum Principumque eorum Sanctas Imagines . Exinde
 vero in universum terrarum orbem fuisse invecum bonum,
 pium , ac pretiosum istud opus , . Hæc videntur partim ex
 Theodoro Lectore , partim ex Nicephoro desumpta , quemad-
 modum fufius sermo erit , ubi de Sacris Deiparæ Imaginibus .
 Interim notanda est Basiliani Menologii auctoritas , in quo San-
 ctus Lucas & Medicus & Pictor dicitur : id enim circa an. 980.
 quo Menologium ipsum est depictum , communiter ab omni-
 bus pro certo habitum fuisse , constat . Circa Sancti Lucæ æta-
 tem , non convenit inter Scriptores : nam in Synaxario Græco
 dicitur , quum a Paulo Apostolo recessisset , totamque Græciam
 docuisset , Thebis Bœotix , octoginta ut ajunt annos natus , in
 pace quievissse . *μυτὸ δὲ τὸ ἐγκαταλίπειν τὸν πᾶυλον , πᾶσαν
 τὴν ἰθακὰ διδάξας , ἐν Θίβουκ τῆς Βιωτίας , ὡς φασὶν ὀγδοή-
 κοιντα ἐτῶν γυνόμενος , ἐν εἰρήνῃ ἀνιπαύσασθαι .* S. Hieronymus in
 lib. de Script. Eccl. *Vixit octoginta & quatuor annos , uxorem
 non habens .* Idipsum in multis MSS. Cod. Vaticanis legitur in
 Præf. ad ipsius S. Lucæ Evangelium; etsi in alijs pro lxxxiv. di-
 fertim habeatur , *septuaginta & quatuor annos .* Discrepant
 etiam inter se auctores circa locum sepulturæ . Synaxarium
 enim asserit eum sepultum fuisse Thebis in Bœotia : alii vero,
 Patris in Achaja . Sic Hieronymus : „ Sepultus est Constanti-
 „ nopoly , ad quam urbem vigesimo Constantii anno ossa ejus ,
 „ cum reliquijs Andreæ Apostoli , translata sunt de Achaja „ .
 Et S. Gaudentius Episcopus Brixianus in serm. habito in Dedi-
 cat. Ecclesiæ : „ Horum quatuor [inquit] habemus in præ-
 „ senti reliquias ; qui Regnum Dei , & justitiam prædicantes ,
 „ ab incredulis & iniquis occisi , Deo semper vivere opera-
 „ tionum suarum virtutibus demonstrantur . Joannes in Seba-
 „ stæ Provinciæ Palæstinæ , Thomas apud Indos , Andreas &
 „ Lucas apud Patras Achajæ civitatem consummati referun-
 „ tur „ . Et in Martyrol. Rom. ad x i . Maji : *Constantino-
 poli Translatio Sanctorum Andreæ Apostoli , & Lucæ Evange-
 listæ de Achaja .* Sed de hujus Sancti translatione ex Græciâ
 Constantinopolim , & ex urbe Constantinopolitana Romam , &

Patavium; fufius fermo redibit, ubi de Sacris Deiparæ Imaginibus. Lucæ Evangeliftæ Acta complura extant Græce. Primo, *εἰ καὶ δικαίη μνήμη*, Lambec. tom. 8. pag. 224. 252. 259. 262. Græce & Latine in Combeſſ. Auſtar. novif. Tom. 1. pag. 513. Latine apud Lipom. Tom. 1. & Sur. 18. Oct. Secundo, *μυῖα καὶ πέντε Ἀποστολικῆς ἐκκλησίας ἡ δύναμις*, MSS. Bibl. Coislinian. pag. 185. Tertio, *ὁ λαμπρότης, ὁ αἰσις, ὁ σίμυρον*, MSS. ibid. Quarto, *οἱ ἅγιοι καὶ θεῶ ἀπόστολοι καὶ ἰσαγγλισαί*, auctore incerto, Combeſſ. Tom. 8. Bibl. Concionat. pag. 276. Quinto, *οἱ μὲν ἅγιοι καὶ θεῶ μάρτυρες*, Bibl. Coislin. pag. 195. Sexto, *ἀράξια καὶ λόγων ἀμιλλαν ὄρω*. Ibid.

XIX.

PROPHETA JOEL.

MARTYR VARUS.

Vaticani Ruthenici Codices cum nostro Slavico vacant. Poſſevinus: *5. Propheta Joelis*, dumtaxat, Varo omiſſo. Faſti Græco-Moſchi Papebrochiani. *Varus, Joel. Sadoth*: ubi in Inſcriptione Ruthenica error obreſcit in nomine Joelis, ſic, ΙΟΗΑ, Joja, pro, ΙΟΗΔ, Joel. Alius item error in Imagine Sancti Sadoth, qui quum Epifcopus eſſet, hic tamquam Presbyter depingitur. Unde recte Papebrochius: „ potuiſſet „ ei ſupra planetam ſeu caſulam Sacerdotalem, pallium Epi- „ ſcopale hic dari, ut Epifcopis aliis, ſi ita in prototypo fuiſſet „ inventum „. In Menologio Græco agitur hac die de Joele Propheta, de Varo Martyre, & de Sadoth Epifcopo & Martyre unacum ſociis 120. At Menologium Baſilianum, de Joele tantum, & de Sadoth: Varum autem cum ſeptem ſociis commemorat ad diem xxv. Octobris. Romanum Martyrologium, Joelem laudat die 13. Julii, Varum hac die 19. Octobris; Sadoth cum ſociis, non 120. uti habet ad 19. Octob. Synaxarium Græcum, & Baſilianum Menologium; ſed 128. uti habent Acta Syriaca, die 20. Februarii: qua item die iterum memoriam Sadoth Epifcopi cum ſociis 128. agunt Græci tam in Menologio communi, quam in Baſiliano. Duos enim videntur agnoviſſe Sadothos, unum cum 120. alterum cum 128. ſociis. Verum repugnant Acta Syriaca genuina, quæ ex S. Marutha laudavimus Tom. 1. Bibl. Orient. pag. 188. quæque Græce edidit Metaphraſtes, & ex ipſo Lipomanus tom. 5. & Surius tom. 1.

tom. 1. Eadem Acta nuper Syriace & Latine evulgavit meus ex sorore nepos Stephanus Evodius Archiepiscopus Apamenus Tom. 1. pag. 88. in Typographia S. Congregationis de Propag. Fide, typis Josephi Collini, Romæ 1748. Tabulæ nostræ Capponianæ exhibent Joëlem cum volumine explicato, in quo hæc verba: *effundam de spiritu meo*. Varum autem habitu militari. Miles enim fuerat in Ægypto. Ita & Varum referunt Tabulæ Papebrochianæ. At Menologium Basilianum ad 25. Octobris pag. 142. repræsentat Varum nudum cum sex sociis suspensum, in lateribus dilaniari & fustibus cædi. Tum in eodem Basiliano, tum in Græco Menologio, Varus sub Maximiano passus perhibetur: at in Rom. Martyrol. sub *Maximino*. Quos autem Baronius ibi *Monachos* Vari socios appellat, Basilianum sic describit. „ Quum Sancti quidam viri ex monachis specubus, in quibus diu latuerant, in vincula ob Christum, si fidem essent conjecti, „ Cætera. Licet enim nomen ipsum *Monachorum* non adeo vetus fuerit, in montium tamen specubus qui latebant, ii veri Monachi dici possunt. Unde Augustinus in Joan. tract. 97. „ Monasteria & Xenodochia „ postea sunt appellata novis nominibus; res autem ipsæ ante „ sua nomina erant „. Et Baronius notat ad 19. Octobris: „ Complures Monachos sub Maximino Martyrio coronatos „ esse, non tantum ex Martyrologiis & Menologiis expressum „ haberi, sed etiam apud Eusebium hist. lib. 8. Ipsum autem „ Monachorum Institutum non adeo recens, sed ab initio nascentis Ecclesiæ viguisse, ex iis quæ scribit Philo de Æseis, „ & quæ habet Dionys. Areopag. & alij, facile colligi „. Acta Vari & Socior. Martyrum Græce, Μαξιμιανῶ τῶ τυράννου τὸ δυσσεβὲς ἀπὸ πάσας σχεδὸν τῆς οἰκουμένης ἰνδόντος διάταγμα, Lambec. tom. 8. pag. 252. 259. 262. Latine apud Lipom. Tom. 6. & Sur. ad 19. Octob. *Sados* vero Episcopi & Socior. 128. Græce, μετὰ τὸ πλειοθῆναι, Lambec. tom. 8. pag. 87. Latine apud Sur. 20. Febr.

XX.

MARTYR ARTEMIUS.

Codex Vaticanus secundus: *Artemius Martyr*. Primus cum nostro Slavico omittit. Possevinus: *S. P. Arsemii*, male: non enim Monachus, aut Sacerdos fuit, sed Dux, Augustalis Præ-

menſe, die 28. *Neonilla*, & *Paraſcevia*: die 29. *Anaſtaſia*: die 30. *Zenobia*: menſe Julio, die xii. *Euphemia*, die xv. *Julitta* cum filiolo Cyrico: die xxi. *Maria*: die 25. *Anna*. e quibus nonnullæ moniales, uti *Paraſcevia*: aliæ virgines & martyres, uti *Neonilla*, *Anaſtaſia*, *Euphemia*, aliæ nec virgines nec martyres, nec ſanctimoniales, uti *Anna* mater *Deiparæ Julittæ*, & *Maria Magdalena*. Igitur ex habitu, quem *Cleopaira* geſtat, nihil certi poſſe colligi videtur, utrum Monialis fuerit, an martyr.

XXI.

HILARION MAGNUS.

De eodem uterque Codex Vaticanus: Poſſevinus: *Sancti Patris Hilarionis*: utrumque Menologium Græcum, & Martyrologium Romanum hac die. Baronius in not. ex S. Hieronymo colligit, eum obiſſe anno Chr. 372. quum S. Antonius ex hac vita migraverit anno 21. Conſtantii Imp. hoc eſt anno inchoato Chriſti 358. & S. Hilarion poſt Antonii obitum ſuperfuerit annos 15. adeoque perſpicuum eſt, ipſum perveniſſe ad annum Domini 372. jam fere abſolutum. Patriam Tabatham habuit, qui erat Palæſtinæ vicus, haud procul ab urbe Gaza: hinc in utroque Græco Menologio, in Gaza Palæſtinæ urbe natus dicitur. Baſilianum Menologium pag. 132. μήνην τῷ ὁστί πατρὸς ἡμῶν Ἰλαρίωνος πρεσβυτέρου γενόμενον, καὶ ἀναχωρητῆ πῶς ἱρήμῳ, *Commemoratio S. P. N. Hilarionis Presbyteri, & Anachoretæ*. Presbyterum fuiſſe Hilarionem, præter hanc Menologii Inſcriptionem, colligitur etiam ex Imagine ejuſdem in Tabulis Papebrochianis, ubi ſub Monachi habitu, ſtola e collo pendens cernitur. In Baſiliano depictus eſt ad modum ſenex genibus flexis ſpiritum Deo reddens. Tabulæ Capponianæ cum repræſentant cum volumine explicato in manu ſiniſtra, in quo ſcriptum aliquod: Id fortaiſſe indicat, Monasticum inſtitutum ab hoc S. Hilarione in Palæſtina & Syria, inque Cypro inſula, originem duxiſſe. Marmor Neapolitanum hac die: *Nat. S. Hilarii*. nimirum, Hilarionis: nam Græci quoque propiſſime habent *Hilarium*, & *Hilarionem*. Sic in Baſiliano Menologio ad 4. Maji *Hilarius* Thaumaturgus dicitur, qui in Menæis Græcis *Hilarion*. Præter Latinam S. Hilarionis vitam a S. Hieronymo conſcriptam, exſtant Acta Græca. Primo, καὶ

Μακκτ

Μακαριώτατος ἢ φίλου Θεοῦ Ἰλαρίωνος, auctore incerto. Vide Tillemont. Tom. 7. pag. 562. Secundo, Ἰλαρίωνος πῶ θυμασίου ὁ βίος ὑπόθεσις, MSS. in Bibl. Coislin. pag. 125. Tertio, ἐκ παλαιστίνης πόλις ἐστὶν ἢ Ἰλαριον ἢ πῆστιν ἢ πασάρακοντα σαδίας ἀπὶ χυσα γάξης, Lambec. tom. 8. pag. 252. 259. 262. Latine apud Lipom. tom. 6. ad 21. Octob.

Fassi Papebrochiani præter Hilarionem Abbatem, qui *Veliki*, idest, Magnus, inferibitur, addunt alterum Hilarionem Episcopum, his verbis : *Hilarion Episcopus*, Hilarion Episcopus. Papebrochius : „ Hilarion Episcopus Mehlenfis. Ita nos docuit R. P. Ohilewicz, & in Moscovia eum esse Episcopatum scripsit. Restat, ut ejus ætatem, vitæque historiam nos doceat aliquis. Torquet etiam nec, quod Mehlenfis Episcopatus in Russia vestigium hæctenus nullum inveniam, nec urbem, cujus nomen huc accedat. Culcinus numerat quidem hunc Hilarionem inter Sanctos Ruthenorum prioris; de patria tamen, & Episcopali urbe incertum se esse fatetur Par. 1. pag. 55. ad diem 21. Octob. his verbis. „ De S. Hilarione Episcopo Mehlenfi, Ruthenusne, an Serbus, vel Bulgarus fuerit hic Sanctus Episcopus, non habeo hic & nunc unde discam : nam meum Anthologium habet tantummodo de ipso tale Troparium. „ Magnis virtutibus illustris, Monachorum coetus rexisti, Pontificalem Sedem purgasti, hæreticorum impetus repressisti, Christo dicatas domos erexisti, o Sancte Hilarion : post obitum vero tuum, integrum & incorruptum mansit corpus, funditque curationes infirmis, ac dæmones propellit. Tu ergo impetra apud Deum salutem æternam animabus nostris. *Item Contactium*. Prout lucifera comparuit Pontificis commemoratio, illico tenebras somnolentiæ pepulit, lucemque attulit donorum cælestium, omnes convocans ad festum. Tu, o Hilarion, invenisti gratiam apud Deum, quum existeris Monachorum optimus Institor. „ In Græcorum Menæis Hilariones tres Monachi commemorantur, præter magnum illum Palæstinum; nimirum die 4. Maji *Hilarion* Monachus Thaumaturgus, qui in Basiliano Menologio. Par. 3. pag. 84. *Hilarius* dicitur; & die 6. Jun. *Hilarion* alter, qui appellatur *εἰς ἡγύμιος δαλμάτων, ποπυς Ηγυμηνος Δαλματῶν*. & die 28. Martii *Hilarion*, item *εἰς ἡγύμιος*

μικροῦ μόνῃ πρὸς πλεονεξίαν, novus, *Abbas Monasterii Pelacetes*, de quo & Basilianum Part. 3. pag. 33. sed horum nemo Episcopus fuisse legitur.

Codex noster Slavicus, præter S. P. N. Hilarionem, habet hac die 21. Octob. sic: *Sanctorum Martyrum Daffi, Gaji, & Zotici*: de quibus in Menologio Græcorum: *Eadem die, SS. Martyrum, Γαίου, Δαφίου, & Ζωτικῶ, Gaii, Daffi & Zotici*. De quibus & Martyrol. Rom. ad eandem diem: „ Ni-
„ comediæ natalis SS. Daffi, Zotici, Gaji, & aliorum XII.
„ militum, qui post diversa tormenta in mare demersi
„ sunt.

XXII.

ABERCIVS HIERAPOLITANUS:

SEPTEM PUERI, QUI EPHESI.

Codex uterque Vaticanus Ruthenicus, *Abercii Episcopi*, tantum. Ita & Possevinus, licet pro Abercio, perperam habet: *S. Martyris Arecbmi*. Tabulæ Papebrochianæ addunt *Joannem* sic. *Averkiy. Joan. Sedin Otrok, Ize Vo Efesi Spafsa. Albercius. Joannes. Septem pueri, qui in Epheso dormierunt*. Menologium Græcum hac die de Abercio Hierapolis Episcopo, deque septem pueris Ephesi. At in Basiliano Abercius hac die, septem pueri ad diem sequentem, hoc est 23. Octobris. Romanum vero Martyrologium, de Pueris, qui Dormientes dicuntur, die 27. Julii, de Abercio, hac eadem die 22. Octobris. Tabulæ Capponianæ representant Abercium cum mitra Græca in capite, barbatus, pallio indutum, & læva librum tenentem, dextra benedicentem. Pueros autem stantes in spelunca juxta Ephesum urbem, & Imperatorem Theodosium ad eorum pedes provolutum. In Menologio Basiliano pag. 137. depinguntur, in spelunca dormientes. Papebrochiani Facti, illos exhibent stantes, Theodosium Imperatorem admodum juvenem genua flectentem, Episcopum Ephesinum post Imperatoris terga stantem & obstupescentem. Ad Iatus speluncæ dextrum designatur numerus annorum sic: *πβ. 372*. Papebrochius. „ Resuscitatio VII. Puerorum in „ Epheso Dormientium CCCXXXI. annis. Ita Belgicus Interpres, & hunc annorum numerum exhibent literæ *πβ.* consonant autem huic numero AETA, eoque ipso quam sint factum.

Tom. V.

R r

„ bulo

bulosa deprehenditur. Decius enim, sub quo inclusi fuerunt, anno vulgaris æræ 249. regnare cæpit; & Theodosius junior, sub quo dicuntur evigilasse, ultra annum 450. non pervenit. Imperatori in hac tabella Ephesinus Episcopus adstat, *Maro*, vel *Marinus* (a) nuncupatus. Magis inter se discrepat nomina Sanctorum, in Græcis Latinisque MSS. relata. Cur autem bis commemorentur a Græcis, hac scilicet die, & supra 1v. Augusti, me latet: æque ac ratio ob quam Latini diem 27. Julii iis sacrum habent, . Addere potuisset & Basilianum Menologium, in quo ad 23. Octobris dumtaxat coluntur, & Syrorum Ritus, qui diem 7. Martii iis sacrum habent. Vide quæ de his Sanctis Dormientibus ex S. Jacobo Sarugensi notavi Tom. 1. Bibl. Orient. pag. 335. & seq. Acta Græce, βασιλιούτος δικτα, Lambec. tom. 7. pag. 375. Latine apud Sur. 27. Julii. Abercii vero, Græce, Μάρτυρ Ἀποστόλου, ἡ λακίμ Βίβρις, Lambec. tom. 8. pag. 253. 259. 262. Latine apud Sur. ad 22. Octob. & Lipom. tom. 6. Alia ejusdem Abercii, Græce, ἡ ἀγία τῶν ἐνθάδε μοῖροι μαρτυρικῶν, Bibl. Coislin. pag. 185.

Quis vero sit *Joannes* Monachus, quem Fasti Græcomoschi inter Abercium & Septem Pueros ponunt, quaerit Papebrochius, inquiring. „ Joannes Monachus. Si non est aliquis indigenarum [quod verosimilius censeo] fortassis est *Chobzbita*, quem Græci commemorant ad 28. hujus. Vitam ejus propriam, si qua scripta extat, optamus nancisci, felicitate simili, qua invenimus Vitam *S. Georgii Chozebite* dandam vt 11. Januarii in supplemento, quando etiam aliqua istius *S. Joannis* notitia ex ipsa forsitan eruetur, . Ita Papebrochius. At certiora Culcinus de hoc Joanne: sic enim habet Par. 2. pag. 101. ad 22. Octobr. „ Joannes monachus, qui hac die inferitur indiculo Sanctorum Ruthenorum a Papebrochio, non est alius, nisi Rylensis, quem die 19. mensis præsentis commemorant mei libri, ex quibus & ego jam ipsum laudavi in prima Parte ad diem præfatam, . Et Par. 1. pag. 54. ad xix. Octobris de Sancto Joanne Rylensi Monacho: „ Fuit is [inquit] Serbus aut Bulgarus, ut indicant mei Libri,

a Non *Marinus*, sed *Mewnon*, & post ipsum *Stephanus* ab anno 431. ad 451. fuisse Episcopi Ephesini.

,, bri, quem Tabulæ figuratæ apud Papebrochium ponunt sub
 ,, die 22. mensis præsentis, quem & ego indici Sanctorum
 ,, Ruthenorum infero, utpote indigenam, quia Slavum: &
 ,, quamvis de ipsius Actis non habeam nunc quidquam dicen-
 ,, dum, appono tamen ex meo Anthologio Troparium tale.
 ,, Poenitentiae basis, contritionis imago, religiosæ perfectionis
 ,, speculum extitit tua Vita Angelica, o Sancte; orationibus
 ,, enim, jejuniis, ac planctui, semper operam dedisti. Ora
 ,, Pater Joannes Christum Deum pro animabus nostris. *Item*
 ,, *Contacium*. Angelos vitæ puritate imitatus, o Sancte, cun-
 ,, cta terrena calcasti, & ad Christum confugisti, cujus præce-
 ,, ptis armatus, tanquam inconcussa columna, tartareas in-
 ,, vasiones non horruisti. Inde dicimus tibi: Gaude, o pater
 ,, Joannes, o lumen præclarum.

XXIII.

JACOBUS FRATER DEI.

Codex uterque Vaticanus & noster Slavicus: *Jacobus*
Apostolus frater Dei. Possevinus: *S. Apostoli Jacobi*. Falsi
 Græcomoschi: *Jacobus*. Menologium Græcum utrumque:
 τῷ ἁγίῳ ἱερομάρτυρι καὶ Ἀποστόλῳ Ἰακώβῳ τῷ ἀδελφοθεῷ: *Sa-*
crojancti Martyris & Apostoli Jacobi, fratris Dei. Nam Græ-
 ci hunc Jacobum distinguunt a Jacobo Alphæi, & a Jacobo Ze-
 bedæi: neque in numero XII. Apostolorum collocant; sed
 asserunt ipsum ,, primum Hierosolymorum Episcopum ab
 ,, ipso Christo ordinatum, primumque ab eodem edoctum,
 ,, Liturgiam divinam conscripisse, quam postea Basilius Ma-
 ,, gnus, & post hunc Chrysostomus, hominum infirmitati con-
 ,, sulentes, concisiozem reddidere. Quum autem multos
 ,, Judæorum Græcorumque docendo ad Dominum convertis-
 ,, set, a Judæis fuisse comprehensum, atque e templi fastigio
 ,, deturbatum, & fuste enecatam,,. Cur autem *Frater Dei*,
 ἀδελφοθεός, dictus sit, hanc causam reddunt *ἐκ παραδόσεως*,
 ex libris Traditionum: nimirum. ,, Quum Joseph Sponsus
 ,, terras suas ex priore conjugæ filiis divideret, velletque par-
 ,, tem Sanctæ Virginis filio & Deo tradere; alii quidem mini-
 ,, me assensere; Jacobus vero in suam illum partem cohære-
 ,, dem accipiens, non modo Dei frater, verum etiam Justus
 ,, est inde appellatus,,. Antiqua fabula. Cæterum, hunc

S. Jacobum & unum ex XII. Apostolis fuisse, & a S. Petro ordinatum Hierosolymis Episcopum, ex Clemente Alexandrino refert Eusebius hist. lib. 2. cap. 26. Joannes Chrysostomus in Joann. homil. 84. & alii. Quod autem a Jacobo Alphai non sit diversus, ostendit Baronius in Annalibus. Tabulæ Capponianæ representant Jacobum habitu Pontificali, læva librum clausum tenentem, idest, *Epistolam*, & Divinam Liturgiam. Papebrochianæ, pallio & tunica indutum, dextera expansa, sinistra pallium elevantem. Menologium Basilianum pag. 135. e Templi pinnaculo deturbatum, fullonis fuste in capite percussum. De Sancto Jacobo Adelphotheo, Græce, *χθις η̄ παύλῳ ὁ μακαριώτατος*, Nicetas Paphlago: Latine & Græce in Auctar. novis. Combess. Tom. 1. pag. 372. Acta Græce, *ὡχ̄ ἔρω ἡδὺ τι τῷ φιλαρίτῳ*, apud Lambec. tom. 8. pag. 253. 259. 262. Græce & Latine in Actis Sanctor. Tom. 1. Maji pag. 735. & Latine apud Lipom. Tom. 6. & Sur. 1. Maji.

XXIV.

MARTYR ARETHAS ET SOCII.

Ita & Codex Secundus Vaticanus. At primus cum nostro Slavico silet. Posssevinus pro Aretha, perperam: *S. Patris Avertii*. Utrumque Menologium: *τῷ ἁγίῳ μεγαλομάρτυρος Ἀρίθα, ἡ τῆς συνοδίας αὐτοῦ, S. Magni Martyris Arethæ, & Sociorum ejus*. De eodem Martyrologium Romanum hac die. Marmor Neapolitanum: *P. S. Aretha*: idest, passio Sancti Arethæ. Acta Græce, *ἔως μὲν ἡδὺ πύμπτον ἐσεισάκει τῷ ὑπερβῆ Ἰουσίῳ*, Lambec. tom. 5. pag. 130. 132. & tom. 8. pag. 254. 260. 262. Latine apud Lipom. tom. 6. & Sur. ad 24. Oct. Vide quæ a nobis sunt adnotata Tom. 1. Bibl. Orient. a pag. 358. ubi de SS. Martyribus Homeritis. Tabulæ Capponianæ Aretham exhibent cum quatuor Sociis. Basilianum Menologium, eundem a Carnifice decollatum; hinc vero unum, inde plurimos alios ligatis ad tergum manibus Martyrium expectantes. In Papebrochianis factis solus Arethas senex barbatus, tunica & pallio indutus, capite nudo representatur, capillis attonsis, crucem dextra gestans, læva expansa.

* Aditur in iisdem Papebrochianis factis *Athanasius*, habitu Patriarchali; idest cum mitra in capite, Dalmaticæ Pallio superimposito, & pendente e latere dextero supergenuali cruce

eruce inſignito, barba proluxa, lava librum tenens, dextera
 eundem commonſtrans; de quo Papebrochius. „ Athanaſius
 „ Metropolita. Hoc ſaltem veſtis indicat; ſed inter Kiovien-
 „ ſes, quos Kojalowicz nominat, nullus ſic dictus inveni-
 „ tur. Difficile eſt autem inter Patriarchas, alios ejus nominis,
 „ quam Alexandrinos invenire: quorum primus ac celeberrim-
 „ mus cur hic dicatur poni, nulla apparet ratio. „ Accedit,
 quod S. Athanaſius Alexandrinus in iisdem Faſtis Græcomofchis
 ad diem 2. Maji, aliter depictus cernitur. Culcinus Par. 2.
 pag. 101. ad 24. Octobr. hanc adnotationem ponit. „ Mar-
 „ tyri Arethæ ſubjungunt mei Libri hac die Athanaſium Pa-
 „ triarcham Conſtantinopolitanum, qui claruit circa an-
 „ num 362. Hinc ipſe non ſpectat ad Sanctos Ruthenos, e
 „ quorum indice eradendus. Adeſt in Anthologio de eodem
 „ Sancto Troparium, & Contacium „ Verum ad annum
 Chr. 362. non Athanaſius, ſed Eudoxius Patriarcha CP. erat,
 idemque Arianus: nullus autem Athanaſius Eccleſiæ Conſtan-
 tinopolitanæ Patriarcha præfuit, ante annum 1289. quo anno
 Athanaſius cognomento Macedo die 14. Octobris in locum
 Georgii Cyprii abdicare ſe coacti ſubſtitutus, varia fortuna
 eam ſedem tenuit uſque ad annum 1310. uti ſuſe narrat Fabri-
 cius in Biblioth. Græc. Tom. 6. a pag. 582. ubi ejus ſcripta
 enumerat: & pag. 741. in conſpectu Chronologico Hiſtoriæ
 Conſtantinopolitanæ. Ut omittam Athanaſios juniore, qui
 poſt depictas Ephemerides Græcomofchas vixere, nimirum,
 Athanaſius Patellarius, Cretenſis, Metropolita Theſſalonicæ
 anno 1633. & 1653. & Athanaſius Rhaideſti poſt ann. 1671.
 de quibus idem Fabricius Tom. cit. pag. 748. & ſeq. Quamob-
 rem aut dicendum eſt, a Ruſſis intelligi S. Athanaſium Epi-
 ſcopum Tarſenſem, qui in Menologio Baſiliano colitur ad 22.
 Auguſti, & S. Anthuſam, ſervosque ejus Neophytum &
 Chareſimum baptizaffe dicitur, Valeriani Imp. temporibus,
 cujus Acta extant Græce in codice noni ſeculi, Bandurio teſte
 pag. 648. & apud Lambecium tom. 8. pag. 209. Initium; *ἡ-
 ρης Ἐπιſκοπος ἐς τὰς ἡμέρας ἐκείνας*: de quo & Martyro-
 logium Romanum agit ad eand. diem 22. Auguſti. Aut affir-
 mandum, erraſſe Moſchum Piſtorem in hujus Patriarchæ no-
 mine inſcribendo: ac pro Athanaſio reponendum *Proculus*: nam
 Græci

Græci in utroque Menologio hac die agunt de S. Proclo Patriarcha Constantinopolitano, cum hoc Elogio. » Sanctus Pater » noster Proclus, pierate, sapientia, & virtute insignis, a » Sifinio Patriarcha CP. Episcopus Cyzici creatus, neque a » clericis Cyzicenis, quippe qui hæretici erant, receptus, » Constantinopolim rediit, ibique dies egit, sibi ipsi & lætioni » vacans. Defuncto autem Maximiano Patriarcha, quum ejus » reliquix adhuc in SSinæ & magnæ Dei Ecclesiæ sacrario ja- » cerent, in ejus locum Patriarcha Constantinopolitanus » electus, in throno collocatur in majori hebdomada, fe- » ria v. salutaris passionis D. N. Jesu Christi. Quumque post » ordinationem præclare se gessisset, multisque doctrina sua » profuisset, exactis in Episcopatu annis duodecim ac tribus » mensibus, in pace quievit. » De eodem agunt & Latini hac die 24. Octobr. Inter plurimas autem ejusdem S. Procli egregias lucubrationes, celeberrima est epistola ad Armenos de fide catholica, quam indicare videtur liber quem sinistra manu gestat. Sic vero depingitur in Menologio Basiliano pag. 140. Habitu Pontificali cum Pallio indutus, jacet in Ecclesia feretro superimpositus accensis ad caput hinc inde duabus candelis.

XXV.

MARCIANUS.

MARTYRIUS.

Vacant hac die Codices Vaticani. Vacat & Possenvi Calendarium: unde habet: *deest.* Menologium utrumque Græcorum: τῶν ἁγίων Μαρτύρων ἡ νοταρίων Μαρτιανῶ ἡ Μαρτυρίῳ, SS. *Martyrum & Notariorum Marciani & Martyrii.* Martyrologium Romanum ad eandem diem. Kalendar. Russo-Moscoviticum; *S. Mart. Marciani.* Tam in nostris, quam in Papebrochianis factis, Marcianus depingitur ut senex barbatus, Martyrius ut juvenis, uterque tamen habitu laico; quamquam Martyrius Subdiaconus fuerit, & Marcianus cantor. Martyrium SS. Marciani & Martyrii Notariorum, sub Constantie, Græce ἐπιχωρίαζε μὲν ἡ ἀπόστορον ἄδη τὸ τῶν Ἀρετιανῶν δέγμα τῆ Ρωμαίων ἐπικρατείας, apud Lamb. tom. 8. pag. 254. 260. 262. & in Bibl. Coisl. pag. 211. Lat. apud Lip. Tom. 6. & Sur. 25. Oct. Alia Acta Græcè MSS. in Bibl. Coisl. p. 185. incipiunt, Ἀγίων ἱερῶν ἀθλητῶν ἡ λαμπρῶς. Addunt Papebrochianæ Ephemerides *Abraham* monachum,

chum, cum cucullo ad humeros reducto, & habitu Presbyterali. De quo hæc Papebrochius. „ Dum quis, aut cujas sit, „ ignoratur, poterit usque ad distinctiorem notitiam inter „ indigenas collocari, & interim illa alicunde submittenda „ sperari „. Culcinus silet, quamquam in Inscriptionibus pag. 92. ad diem 25. Octob. disertum Abraham nomen apposuit: sic: *Marcianus. Martyrius. Abramius*. Fortasse in Anthologio Ruthenico, nihil reperit hac die de Abramio. Et nulla quidem de Abramio mentio, hac die, in Menologiis Græcis: sed ad diem 29. hujus mensis expresse commemoratur *Sanctus Pater noster Abramius*, Presbyter ordinatus, de quo infra fermo erit. Itaque existimo Pictorem Moschum occitanter hic obtrusisse Abramium illum, quem Græci ac Russi colunt die 29. Octobris. Quamquam enim idem Pictor ad eandem diem 29. Octobr. iterum Abramium depinxit, erravit tamen secundo, dum eum Episcopali habitu repræsentavit: uti postea dicam. Nec mirari debes, quod Moschus Pictor in fastis Papebrochianis sæpe allucinatus sit: nam & in Capponianis Tabulis, uti supra vidimus, idem Cosmas bis ponitur. Codex noster Slavicus, præter SS. Marcianum, & Martyrium, ponit ad hanc diem, *Paulum Confessorem, Nestorem Thessalonicens. Martyrem, Varum martyrem, & septem sanctis*: & *Vari* quidem memoria a Græcis colitur in Menol. ad 19. hujus; *Nestoris* autem ad 27. uti mox dicam. De Paulo vero confessore, dixi supra ad 2. Septembris.

XXVI.

DEMETRIUS.

Ita & Codex uterque Vaticanus, & noster Slavicus, & Possévinus, & Fasti Papebrochiani, & Menologium utrumque Græcorum. Latini vero ad diem 8. Octobris. Habitu Proconsulari ubique depictus est. Thessalonicæ enim Proconsul fuit. Marmor Neapolitanum ad hanc diem 26. Octobr. Nt. *S. Dimitri*, hoc est *Natalis S. Demetrii*. Martyrium S. Demetrii auctore Metaphraste Græce, εἶχε μὲν τὰ Ῥωμαίων σκήπτρα Μαξίμιανός ὁ ἐρκύλιος, Lambec. tom. 8. pag. 225. 254. 260. 262. Latine apud Lipom. Tom. 6. & Sur. ad 26. Octobr. Auctore incerto, Græce, εἶπε Μαξίμιος ὁ βασιλεὺς ἐν τῇ Θεσσαλονικίῳ in Bibl. Coisl. pag. 185. Latine Anastasio

statio interprete in Mabillon. Analectis Tom. 1. pag. 66. De ejus miraculis Nicetas Archiep. Thessalonicens. *εις τὴν τῶν θαυμαίων πύλαγον καθύπαι*, Cod. Barocciano 131. Narratio miraculor. *Μαρτυρὸς τις ἀπὸ τῶν ἐν γένει*. Bibl. Coisl. pag. 185. Vita, *Μαξιμιανὸς ὁ ἐν ἱερῷ λόγιος ὑποτάξας γένους*. Ibid. pag. 185. 195. Miraculum S. Demetrii in liberata ab obsidione Barbaror. Thessalonica, *καιρὸς δὲ λοιπὸν*, Allat. de Simeonibus pag. 95. Encomia in S. Demetrium, vide apud Fabric. tom. 9. Bibl. Græc. pag. 71. & seq.

XXVII.

NESTOR.

De eodem Codex primus Vaticanus, Possevinus, Fasti Papebrochiani, & Menologium Græcum hac die. Basilianum die antecedenti una cum S. Demetrio. Latini die 8. Octobris cum eodem. Codex secundus Vaticanus cum nostro Slavico de Nestore; Papebrochius, Nestor Megalomartyr, Demetrii socius, nec aliunde forsitan, quam ex hujus Actis, notus; propria saltem Acta, quæ innotuerint, nulla habens. Habet tamen Synaxarium proprium in utroque Menologio.

XXVIII.

TERENTIUS.

NEONILLA.

STEPHANUS SABAITA.

De Terentio, ejusque uxore Neonilla, ac septem filiis; Menologium Græcum, & Fasti Græcomoschi hac die. Possevinus solum Terentium nominat, sic, *S. Martyris Terentii*. Codices Vaticani cum nostro Slavico silent. Menologium quoque Basilianum, & Martyrologium Romanum, illos omittit. Papebrochius, Terentius, Neonilla, conjuges martyres. Est ergo Terentio Africano Episcopo, quem hoc die Græci primo loco colunt cum sociis, ut vidimus in metrico; est, inquam, ab eo diversus, qui in Menais post ipsum memoratur Neonillæ maritus, & septem martyrum ex ea pater: cujus Acta si extitissent, extitisset etiam loci ac temporis notitia certior in epitome brevi, quam Menais continent. Bene ait Papebrochius, Terentium hunc Neonillæ conjugem, septemque martyrum patrem, esse diversum ab altero Terentio, quem Græci hac die colunt: quo de Terentio hoc metrum idem Papebrochius recitat, ad hanc diem 28. Δα*

Δεσπιν ὀχθάρη γὰ πλείριος εἰκαδὶ τμήθῃ
Vicena octava dat colla Terentius ensi.

& addit. „ Cum sociis in Africa sub Decio passus, colitur a
 „ Latinis x. Aprilis: quando cupiebamus Acta etiam Græca
 „ dare; sed ex codice MSS. Venetæ Bibliothecæ, in quo ipsa
 „ inveneramus, nunquam potui obtinere, quantumcumque in-
 „ stiterim „. Bene, inquam, hoc dicit de Terentio: verum
 graviter allucinatur vir doctus, dum Terentium vocat Africa-
 num *Episcopum*. Neque in Menologio Græco, neque in
 Martyrologio Romano, is Terentius Episcopus dicitur. Ver-
 ba Menologii hac die sunt: τῶν ἁγίων μαρτύρων Ἀφρικανῶ, Τε-
 ρεντίου, Μαξίμου, Πομπηίου, καὶ ἑπτῶν ἑξήκοντα ἑξ. „ Sancto-
 „ rum martyrum Africani, Terentii, Maximi, Pompeii, &
 „ aliorum triginta sex „. Eorundem martyrum occurrit iterum
 memoria in Menzis Græcis ad diem x. Aprilis, cum eodem
 Synaxario, & hæc epigraphæ: τῶν ἁγίων μαρτύρων Τερεντίου,
 Ἀφρικανῶ, Μαξίμου, Πομπηίου, καὶ ἑπτῶν ἑξήκοντα ἑξ, τῶν περὶ
 τῶν μακαρίων Ζήνωνα καὶ Ἀλεξάνδρου καὶ Θεόδωρου: „ Sanctorum
 „ Martyrum Terentii, Africani, Maximi, Pompeii, & alio-
 „ rum triginta sex, sociorum beati Zenonis, & Alexandri, &
 „ Theodori „. Utrobique Terentius cum sociis, titulo Episcopi
 caret; utrobique passus dicitur in Africa sub Decio Imp. & For-
 tuniano seu Fortunato Præfecto. Eorundem Africanorum
 martyrum commemoratio peragitur in Menologio Basiliano ad
 diem 10. Aprilis, nec non in Martyrol. Rom. ad eandem
 diem, his verbis: „ In Africa Sanctorum Martyrum Terentii,
 „ Africani, Pompeii, & sociorum, qui sub Decio Imperatore &
 „ Fortuniano Præfecto virgis cæsi, equuleis torti, aliisque sup-
 „ plicii cruciati, demum capitis obtruncatione martyrium
 „ compleverunt. Hinc metrum Græcum apud Papebrochium

Φασγάνῳ δικάτην ὁ Τερέντιος ἵσπατο πέμμα.

Per gladium decima finem sortire, Terenti.

Et nota ipsius Papebrochii: „ Passus est in Africa sub
 „ Decio cum pluribus sociis. Acta dedimus ex Lipomani:
 „ contextum Græcum, unde Latine reddita sunt, Venetiis
 „ invenimus, sed frustra petimus nobis describi: quod adhuc
 „ ibi aut alibi fieri opto „. Et Baronius ad x. Aprilis: „ Græ-
 „ ci etiam de his agunt hac die in Menologio; quorum Acta

Tom. V.

Ss

„ recitat

recitat Metaphrastes, ex quo Lipomanus tom. 7. & Surius tom. 2. Scribit Theodorus Lector in Collectaneis lib. 2. horum Sanctorum Martyrum reliquias translatas esse Constantinopolim x. Kalend. Octobris, Theodolio juniore imperante, . Quæ translatio in causa esse potuit, ut bis a Græcis colerentur; scilicet die x. Aprilis, qua passi sunt; & die 28. Octobris, qua sunt translati: fortasse enim pro v. Kalend. Novembr. obrepit in Theodori Collectaneis, x. Kalend. Octobris, aut potius Græci in hanc diem ob aliam rationem ignotam festum transfudere. At Papebrochius nulla habita vel Menologii Græci, vel Martyrologii Romani ratione, Terentium Episcopum Africanum facit; nimirum ex duobus, qui erant Terentius & Africanus, fociis Martyribus, unum faciens Terentium Africanum, & de suo Episcopum adjungens. In Tabulis Capponianis, Terentius habitu Laici depingitur, & S. Neonilla tamquam Sancta Mulier. Tabulæ Papebrochianæ Terentium quoque ut Laicum representant; sed Neonillam ejus Conjugem, septemque puerorum Matrem, habitu virginis cum corona in capite: quæ est frequentissima Pictoris Moschi officiantia.

In iisdem Papebrochianis Tabulis post Terentium & Neonillam additur hac die S. *Parascevia*, habitu virgineo & ipsa induta, cum corona seu mitra in capite, & Cruce gemina in manu dextra: Hæc est vel Parasceve, seu Praxedes, Polocensium Ducis filia, Monialis & Abbatissa, unacum sorore Euphrosyna Fundatrix Monasterii S. Salvatoris, quæ Romæ obiisse dicitur anno Christi 1239., & a Gregorio X. an. 1273. inter Sanctas relata: de qua supra diximus ad diem XIII. Octobris ex Culcinio Par. 1. pag. 56. & ex Papebrochio ad hanc diem 28. Octobris. Vel Parasceve altera, Iconiensis Virgo & Martyr, de qua legitur Synaxarium ab eodem Culcinio ad hanc diem 28. Octobris editum in Appendice pag. 97. Utram istarum intellexerit Pictor Moschus, qui unam certe, non duas Parascevias hoc loco depinxit; viderit Culcinius. Ego arbitror de Iconiensi potius picturam intelligi. Nam de hac, non de Polocensi, legitur hac die apud Ruthenos Synaxarium.

Ad S. Stephanum Sabaitam quod spectat, hujus Hymnogra-

graphi in Menæis Græcorum tantum commemo rationem coli videmus his verbis, in titulo: Τῷ ὁσίου καὶ ἁγίου Μαρτύρου Τερτυλίου, καὶ Νεονίλλου, καὶ τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Στεφάνου τοῦ σαβαίτου. Eodem mense, die 28. SS. *Martyrum Terentii & Neonilla, & S. P. N. Stephani Sabaitæ*. Et in titulo Synaxarii, post Martyres Africanos, post Terentium & Neonillam, post Firmilianum Episcopum Cæsareæ, & Joannem Chozebitam, his verbis. Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ τῆς ἁγίας Φουρβανίας, Συναξὶς ἱεροσολέως βασιλεως, καὶ τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Στεφάνου τοῦ σαβαίτου, μαθητῆ τοῦ ἁγίου σάββα. καὶ τοῦ ἁγίου Γερομάριου Κυριακῆ, τοῦ φανερῶσαντος τὸν τίμιον σταυρὸν ἐπὶ τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου, καὶ ἑλένης τῆς αὐτοῦ μητρός. ,, Eodem die, Sanctæ Febronix, filix Heraclii Imperatoris, & S. P. N. Stephani Sabaitæ, Discipuli Sancti Sabæ, & Sancti Sacromartyris Cyriaci, qui pretiosam Crucem manifestavit sub imperio Constantini Magni, & Helenæ Matris ejus, ,, Ubi folius Cyriaci Synaxarium legitur. Eiusdem Stephani Sabaitæ, recurrit memoria in Menæis Græcorum ad diem xiiii. Julii, ubi & Discipulus Sancti Sabæ vocatur, his verbis: ἡ συναξίς τοῦ ἀρχαγγέλου Γαβριήλ. καὶ τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Στεφάνου τοῦ σαβαίτου. ,, Synaxis Archangeli Gabrielis, & memoria Sancti Patris nostri Stephani Sabaitæ: ubi *Papbrochius*: de utroque nihil habet: Menæa, præter Canones. Nos ipsius Stephani Acta Græca prolixissima nacti, dolemus ea esse acephala, & libenter intelligemus alibi esse exemplum, unde noster defectus suppleri possit, ,, Tam vero ad diem 13. Julii, quam ad 28. Octobris, unius ejusdemque Stephani Sabaitæ Canones Græci canuntur. Tabulæ Papebrochianæ ad diem xi. Julii, habent Stephanum hunc, Sabaitam, & Synaxim Gabrielis Archangeli. Nostræ Capponianæ pro Stephano ibi exhibent *Josephum*: Stephanum autem ad hanc diem 28. Octobris unacum Menæis Græcorum laudant. Cur autem Menæa bis de eodem Stephano agant, causam non reperio. Diversus est hic Stephanus Sabaita ab altero, quem Græci *Stephanum Juniozem* vocant, coluntque ad 28. Novembris in utroque Menologio: nam hic Junior propter factas Imagines passus est sub Iconomachis: at vero Sabaita fuit Sancti Sabæ Discipulus, adeoque juniore Stephano longe antiquior.

324 OCTOBRIS XXVIII. & XXIX.
tiquior. De juniore Stephano hæc Papebrochius ad 28. No-
vembri metrici.

Excussit Stephano vicina octava cerebrum.

» Constantinopoli sub Copronymo id factum. Præter
» Acta exornata a Metaphraste, quorum merito locum acce-
» pit in hodierno Romano, habemus antiquiora ac proinde
» & meliora alia.

XXIX.

ANASTASIA.

SANCTUS ABRAMIUS.

Ita & Fasti Græco-Moschi. Possevinus, *S. Martyris Ana-
stasie*, dumtaxat. Codices Vaticanæ cum nostro Slavico utrum-
que omittunt. De Sancta Anastasia Romana Virgine & Mar-
tyre, hac die Græci in Menologio: At Basilianum ad diem 12.
huius, & Martyrologium Romanum ad 28. Octobris, ubi
Senior dicitur, ad distinctionem alterius Anastasie, quæ colitur
ad 25. Decembris a Latinis; a Græcis vero ad xx11. ejusdem,
ut infra dicemus. De Abramio vero Eremita, ejusque nepte
Maria, Menologium utrumque hac die; Latini vero die 16.
Martii.

Papebrochius ad hanc diem: » Abrahamius Eremita,
» cum Maria nepte hoc die relatus a Græcis est. Latini co-
» lunt illos xv1. Martii, quando Acta Græco-Latine dedi-
» mus, alia ab iis quæ concinnavit Metaphrastes, quæque
» etiam Græce dari merentur in supplemento. Ostendimus
» enim ex his, eos non in Syria tempore S. Ephræm Diaconi
» Edesseni vixisse. Sed diu postea prope Hellepontum, vi-
» tamque ab Ephræmo aliquo, non Syro, sed Græco scriptam
» fuisse. Error autem Sculptoris Mosci fuit, quod huic Ana-
» choretæ circumposuerit Pallium Episcopale. Capponiana
& Basiliana pictura, Abramium exhibent habitu Monastico,
cujusmodi revera fuit. Ad argumenta Bollandi, Pagii, &
Papebrochii, qui contendunt, Abramium istum non in Syria
tempore S. Ephræmi vixisse, sed diu postea prope Hellepon-
tum, jam respondi Tom. 1. Bibl. Orient. pag. 38. & 396. ubi
demonstravi ex Chronico Edesseno anno Græcor. 667. Chri-
sti 356. claruisse, & ex Chiduna Mesopotamiæ vico haud pro-
cul ab Edessa ortum duxisse. Syrorum testimonio quoad hanc
Ephræ-

Ephræmi Syri de Abramio ejusque nepte Maria narrationem, addi potest & Moschorum consensus: hi enim non alium agnoscunt, quam Abramium Syrum, & vitæ ipsius Scriptorem, Ephræmum Syrum. „ Vide Codicem Ephræmianum Slavonicum, impressum jussu Magni Domini Tzar, & Magni Principis Petri Alexiovicza, in Imperatoria Sede, magna urbe Moscua, an. (a) ab orbe condito 6210., a Nativitate Christi 1701. Indictione decima, mense Decembri: „ cuius Codicis excerpta Latine & Slavonice exhibet Johannes Petrus Kohlius in libro, cui titulus: *Introductio in historiam & rem literariam Slavorum*, Altonaviæ anno 1729., ubi inter opera Sancti Ephræmi Syri, pag. 316. recensetur *Sermo* XLIX. hoc titulo inscriptus. *Powieść o Swatiem Avramou*. pag. 104. *Historia de Sancto Abramio*. Initium. „ Bratie moja cho- „ schtschu vom powiedati Schitie dobro i Sowerschenno Mu- „ scha diwna. Fratres mei, cupio vobis exponere vitam boni „ & perfecti viri admirabilem „. *Quæ* est ipsissima Græca, Ephræmi Syri narratio de Beato Abramio ejusque nepte Maria in editione Oxoniensi pagin. 220., quam nuper Græce & Latine edidi Romæ in Typographia Vaticana. Græce incipit: *Ἀδελφοί μου Βεδομαί*, edit. Oxon. pagin. 220. Græce & Latine apud Henschenium ad 16. Mart. Tom. 2. pag. 141. 436. Adta alia Abramii Confess. & Mariæ neptis ejus Græce *Ἀνδρῶν φιλαρέτων βίος*, Lambec. tom. 8. pag. 255. 260. 266. & Bibl. Coislin. pag. 211. Latine apud Lipom. tom. 6. ad 29. Octob. & Sur. ad 16. Mart. Alia, *ὁ περιβήτωνς ἐν ἀγίοις πατρός ἡμῶν*, MSS. Bibl. Coislin. pag. 185. Item alia, *ἐπὶ ἐν ἀγίοις πατρὶ ἡμῶν Ἀβραμίου*, Ibid.

XXX.

ZENOBIVS.

ZENOBIA.

Ita & Fasti Papebrochiani hac die; necnon Menologium Græcorum, & Martyrologium Romanum. At Menologium Basilianum, ad diem sequentem. Possevinus pro Zenobio & Zenobia, perperam habet: *S. Martyris Zenonis*. Codices Vaticani

a Mendum typographicum. Lege anno Mundi 7210. a quo anno si demantur anni 5508. (nam hoc Mundi anno natum vulant Christum Græci & Moschi:) supererit annus Christi 1701. Indictione 2. mense Decembri.

ticani vacant . Tabulæ Capponianæ *Zenobium* exhibent habitu Episcopali ; *Zenobiam* ejus sororem , habitu virgineo , nudo capite . Papebrochiana pictura capiti *Zenobiz* mitram virginæ imponit . Acta Græcæ *Αἰται περί τῆς ἐπί τῶν μὲν τῆ Ἱουίῳ κειμένη* , Lamb. tom. 8. pag. 256. 260. 262. Bibl. Coisl. pag. 211. Latine apud Lipom. Tom. 6. & Sur. 30. Octobris . Alia in Bibl. Coisl. pag. 185. *περί τῆς διὰ τῆς ἐπί τῶν μὲν τῆς κιλίκων* . Codex noster Slavicus *Zenobio* & *Zenobiz* addit : *Et memoria Cyriaci Patriarchæ , & S. Patris Pauli , Magni Jejunatoris* . Paulum intellige , primum , ut vocat , Eremitam , cujus vitam S. Hieronymus scripsit , de quo & Latini & Græci ad xv. Jan. De Cyriaco autem Patriarcha Constantinopolitano agunt Græci in Menolog. ad 27. hujus mensis .
XXXI.

STACHYS, ET RELIQUI.

AMPLIAS.

EPIMACHUS.

Tabulæ Papebrochianæ , *Epimachus* , *Stachys* , *Amplias* . Slavice , *Epimach. Stachly. Ampliy* : quod postremum nomen putat Papebrochius a Moscho Pictore depravatum : *posterior nihil melius in Tabula nostra Ammusplias scribitur* : fallitur tamen : nam *Ampliy* & scribitur & legitur , Vaticanis Codicibus hac etiam die vacant . Possevinus in suo Calendario solum *Stachym* habet , quem perperam *Eustachium* vocat , sic . *Sancti Apostoli Eustachii* . Menologium Basilianum ad hanc quidem diem 31. Octob. ponit Sanctos Apostolos *Stachym* , *Ampliam* , *Urbanum* , & socios : ita enim a Græcis Apostoli vocantur non modo XII. sed etiam LXXII. eorumque discipuli ; ad diem vero xxx. ejusdem mensis , *Epimachum* . At Menologium Grecum hac ipsa die 31. *Sanctos Apostolos Stachym* , *Ampliam* , *Urbanum* , *Aristobulum* , & *Narcissum* : necnon *Epimachum Martyrem* . Martyrologium Romanum hac eadem die : *Sanctorum Ampliati , Urbani , & Narcissi , quorum meminit Sanctus Paulus ad Romanos scribens* . Et addit de *Stachy* , „ Constantinopoli Sancti *Stachys* Episcopi , qui a B. Andrea Apostolo primus ejusdem Civitatis Episcopus ordinatus est „ : *Aristobuli* , ad diem 15. Martii ; *Epimachi* vero , unacum *Alexandro* , Martyrum Alexandriæ sub Decio , ad diem XII. Decem-

cembris. Nullus dubito, quin *Aristobuli* nomen in Menologio Græcum obreperit loco non suo: nam in Basiliano quidem, & in Romano hac die non legitur; habetur autem expressa *Aristobuli* commemoratio in Basiliano ad 16. Martii; in Menologio Græco & Romano Martyrol. ad diem 15. ejusdem mensis. Tabulæ nostræ Capponianæ repræsentant *Stachym* & *Ampliam*, & alios duos, quorum nomen non est inscriptum; sed procul dubio ii sunt *Urbanus*, & *Narcissus*, quos Græci & Latini nominatim commemorant. Porro *Epimachus* iste, qui hodie a Græcis, & die 12. Decembris a Latinis colitur, diversus est ab *Epimacho* & *Gordiano*, quorum memoria a Latinis peragitur 10. Maji; a Græcis die antecedenti; hi enim duo, Romæ passi sunt; at illi Alexandriæ in Ægypto, quemadmodum in utroque Græcorum Synaxario narratur. De *Epimacho* hujus diei 31. Octobris, hoc metrum Græce existat in Mensis.

Ἡρώτη ἐν Ξιανοῦ Ἐπιμάχου ἀρχὴν κίρρα.
Epimachi collum trigesima prima recidit.

Papebrochius: „ Martyr Pelusii in Ægypto, cujus hæc
 „ bemus Græce scripta Acta, sicut hæctenus Latine solum
 „ extant „. Baronius in not. ad x11. Decembris. „ De qui-
 „ bus [hoc est, de *Epimacho* & *Alexandro* sub Decio *Alexan-*
 „ xandriæ passis:] hac die *Beda*, *Ufuardus*, *Ado*, & alii:
 „ Græci autem de *Epimacho* agunt natalem diem pridie *Ka-*
 „ lend. Novembris: ejus vero translationem Constantinopo-
 „ lim factam recolunt v. Idus Martii. De utriusque certami-
 „ ne scribit *Dionysius Episcopus Alexandrinus* apud *Eusebium*
 „ hist. lib.6. cap.34. & alii ex prædicto auctore accipientes „.
 „ Marmor Neapolitanum ad 31. Octobris: *S. Martyr. Heraclii*,
 „ *Epimachi*; idest, Natalis *S. Martyris Heraclii*, & *Epimachi*.
 „ A Latinis colitur *Heraclius* cum *Alexandro* ad 22. Octob. *Epimachus*
 „ autem & *Alexander* [ut modo dicebam] ad 12. De-
 „ cembris. Acta *Epimachi* Græce, ἀπὸ μὲν ἡ τῆς ἀριβείας ἀχλὺς,
 „ Lambec. tom. 8. pag. 256. 260. 262. Bibl. Coisl. pag. 211.
 „ Latine apud Sur. ad 31. Octobr.

Ad calcem hujus mensis, nomen *Pictoris* sic exprimitur.
Pinxit Sergius Basilii filius.

M EN-

MENSIS NOVEMBER.

I.

MARTYR DAMIANUS.

COSMAS, EX ASIA.

CODEX Vaticanus uterque, Menologium Græcum & Basilianum, Fasti Græco-Moschi, & Possevinus in Calendario hac die: *Cosmas & Damianus*. Codex noster Slavicus: *Sanctorum Tbaumaturgorum Anargyrorum Cosmæ & Damiani*. Martyrol. Romanum ad xxvii. Septembris: „ *Ægææ* Natalis Sanctorum Martyrum Cosmæ & Damiani fratrum, qui in persecutione Diocletiani post multa tormenta, vincula, & carceres, post mare, & ignes, cruces, lapidationem & sagittas divinitus superatas, capite plectuntur: cum quibus etiam referuntur passi tres eorum fratres germani, Anthimus, Leontius, & Euprepus „. Baronius in notis ad diem 27. Septembris, unum par fratrum, Cosmam & Damianum, agnoscit, qui passi sint *Ægææ* in Cilicia sub Diocletiano unacum fratribus Anthimo, Leontio, & Euprepio: ac proinde Sanctos Medicos Arabes intelligit, ad quos referenda existimat quæcumque a Græcis & Latinis dicuntur de Sanctis, hoc nomine Cosmæ & Damiani insignitis. Tabulæ nostræ hac die post Damiani & Cosmæ nomina, addunt, ex *Asia*. Nam Græci tam in Menologio communi, quam in Basiliano ad diem 17. Octobris, 1. Novembris, & 1. Julii tria horum Martyrum paria colunt: *Arabes* scilicet, *Romanos*, & *Asiaticos*. Et Arabes quidem dicuntur sub Diocletiano passi *Ægææ* in Cilicia die 17. Octobris: Romani sub Carino Imp. die 1. Julii: Asiatici in pace quiescisse in loco dicto Phareman hac die 1. Novembris. Synaxarium Græcum in utroque Menologio (a) ad diem 17. Octobris. „ Tria sunt Sanctorum Anargyrorum paria, qui & iisdem Cosmæ & Damiani nominibus appellati fuerunt, & medicinæ artem tractaverunt, & Anargyrorum cognomen habuerunt. Fuere enim alii Theodotæ religiosissimæ femine filii, qui in pace decedentes, in loco Phareman dicto sepulti sunt. [*Hi sunt Asiatici. Sequuntur Romani.*]

a Menol. Basil. Par. 1. pag. 124. a. & Menæ Græca ad 17. Octob.

„ *mani.*] Alii quum Romæ degerent, præceptorem invi-
 „ dum habentes, per dolum ab eo in montem, quasi ad le-
 „ gendas herbas, deducti, lapidibus obruti sunt. Alii, quo-
 „ rum certamina [*die 17. Octobris*] enarrare instituimus,
 „ Arabes fuere, qui terrarum orbem peragrantes, gratis &
 „ sine pretio ægrotos curabant. Diocletiani vero temporibus
 „ in Ciliciam profecti, & comprehensi, sistuntur Lyfiæ Duci:
 „ a quo variis tormentis excruciat, capite demum plexi sunt
 „ una cum tribus qui eos prosequébantur fratribus, Anthimo,
 „ Leontio, & Euprepio,,. Hætenus Synaxarium. Hinc Pa-
 „ pebrochius ad primam diem Julii Græcorum metrici. „ San-
 „ ctorum & prodigiosorum ac gratuitorum Medicorum Cosmæ
 „ & Damiani, Romæ martyrium passorum. Romano Mar-
 „ tyrologio & antiquis Latinorum Fastis ignotum hoc Sancto-
 „ rum par esse, mirum profecto videri possit, quum & Musi-
 „ va Romæ de iis superûnt in Templis, & distinctissima horum
 „ sub Carino, atque aliorum alibi sub Diocletiano passorum
 „ Acta. Quin & tertium par Anargyrorum sic appellatorum,
 „ qui Martyres non fuerint, invenitur: de quibus omnibus
 „ insignem librum scripsit Simon Wagenerckius noster, eum-
 „ que auctore mortuo absolvit & vulgavit Viennæ anno 1660.
 „ Reinoldus Dehnius, etiam noster,,. Et ad hanc diem 1.
 „ Novembris, idem Papebrochius recitat metrum de SS. Cosina
 „ & Damiano,

Excedunt prima, Medicorum lumina terris.

Πρώτη ἀξίως φῶς Νοσηβίου ἰππάρχου ἐν γῆς.

Mox addit. „ Cosmas & Damianus videlicet, non Romæ
 „ passi sub Carino ad 1. Junii, (*a*) aut Ægææ in Arabia (*b*)
 „ sub Diocletiano, quos Græci colunt (*c*) xvii. & xxviii.
 „ Octobris; sed Confessores in Asia, filii Theodotes, quo-
 „ rum ab illo jam dicto gemino Martyrum pari, diversa
 „ Acta Græco-Latine edita, sicut diximus, extant,,. Ver-
 „ rùm Fasti Ruthenici, duo tantum sanctorum Anargyrorum pa-
 „ ria laudant. *Asiaticos* nimirum ad hanc diem 1. Novemb. &
 „ Arabes ad 1. Julii. Ita codices Vaticani primus & secundus: Sla-

Tom. V.

T t

voni-

a Lege, Julii.

b Lege, Cilicia.

c Lege, xvii. Octobris, tantum.

vonicus noster: Tabulæ Capponianæ, & Papebrochianæ, & Calendarium Russo Moscoviticum, & Possevinus. Mirum, cur Romanos non agnoscant, quum eorum diserta mentio fiat non modo in Menæis, sed etiam in Menologio Basiliano, quod authenticum cum imagine & Synaxario horum sanctorum habemus in Bibliotheca Vaticana exaratum depictumque circa ann. Chr. 980. Sed magis mirum, quod Eñus Baronius de Græcis loquens, eos dicat de Cosma & Damiano agere, in Menologio ad Kalendas, Julius, ac iterum ad xv. i. Kalend. Novembris, nulla facta mentione ejus solennitatis, quam iidem Græci celebrant de Cosma & Damiano ad *Kalendas Novembris*: quæ solennitas, ut modo vidimus, celebrior est, quam alia, quæ de ejusdem nominis sanctis agitur ad xv. i. Kalend. Novembris. Nam hanc soli Græci agunt; illam vero & Græci & Rutheni.

Porro quum idem Baronius existimet, unum dumtaxat horum Sanctorum Anargyrorum par existisse, idque Arabum Ægææ in Cilicia patrum; mirum non est, quod de Actis ipsorum sic scribat. Feruntur Acta ipsorum, Niceta quodam auctore conscripta. Extant apud Metaphrast. Kalend. Novemb. Sed erroribus satent, longeque diversa a germanis sincerisque rebus gestis ipsorum Martyrum, sicut & ea, quæ inscribuntur nomine Metaphrastis, quæ cuncta recitat Lipom. & Sur. tom. 5. quæ quidem si quis tueri velit, necesse est asserat illos diversos esse ab his, de quibus hic agitur, quum ex illis constet, eosdem absque martyrio in pace quievisse. Rursus autem alia habentur horum Acta, ac trium fratrum ipsorum, Anthimi, Leontii & Eupreprii; quæ ex vita manuscripta edita extant tom. 7. apud Sur. quæ parum differunt ab iis quæ Mombritius edidit tom. 1. quæ etiam in antiquis codicibus habemus manuscripta, mea quidem sententia, ceteris fideliora: in his enim nihil habetur de ridicula illa & obstinata contentione inter eos, trium ovorum causa, oborta, sicuti nec de camelo voce humana loquente, Fateor, hanc contentionem ridiculam esse, & fabulæ loco habendum quod de camelo voce humana loquente subjungitur. Verum non satis accurate distinxit vir ceteroquæ doctissimus Acta ab Actis. Nam ea quæ a Metaphraste Kalend. Novembr. edita sunt, differunt ab Actis, quæ ab eo
ad

ad Kalend. Jul. & ad xv. Kal. Nov. recitantur. Prima (a) Acta ad Sanctos Anargyros Asiaticos spectant, in quibus contentio illa, trium ovorum causa, & Camelus voce humana loquens. Altera ad Romanos referuntur, qui a præceptore involo per dolum in montem adducti, lapidibus obruti dicuntur. Postrema Acta Anargyros Arabes respiciunt, quorum res gestas & Baronius laudat ut cæteris fidelius conscriptas, easque asserit summam collectas ab Adone in suo Martyrol. & Aldemio in lib. de laud. Virginit. narrari. An vero Anargyros Asiaticos, quorum hodie, idest Kalend. Novembris apud Græcos & Ruthenos sit commemoratio, ex eo extitisse negandum sit, quod in eorum Actis fabulosum quid obrepserit, Emio Baronio judicandum relinquo, qui in doctis suis ad Martyrol. Rom. adnotationibus, frequentissime gravissimos errores in Actis Sanctorum observat emendatque, quin tamen illos e Sanctorum catalogo ob hujusmodi errores expungat.

II.

ACINDYNUS.

PEGASIVS.

ELPIDEPHORVS.

ANEMPODISTVS.

Codex uterque Vaticanus Ruthenicus hac die vacat. Slavonicus noster: *S. Acindyni & sociorum ejus*. Fasti Papebrochiani habent: *Acindynus, Pegasius*. Possevinus in Calendario: *S. martyris Ancidini*, pro Acindyno. Græci in utroque

a Fabric. tom. 9. Bibl. Græc. pag. 63. recenset Acta Græca, quæ ad SS. Cosmam & Damianum referuntur, tam qui Asiatici, quam qui Romani, & Arabes dicuntur. Sed concludit. De cætero parum videtur credible quod in Mensis 27. Octob. traditur, tria fuisse paria Martyrum hisce nominibus, unum Arabum, alterum in Asia, tertium Roma. Distincti tamen his notis, *A S. Rom.* 22. Arab. Et Acta quidem horum Martyrum, qui in Asia passi dicuntur Græce incipiunt: τῶ θεομαρτῶ δουλῶ τῶν ἁγίων ἀναργύρων. Alii auctore Petro Argivorum Episcopo: Ἁγίους μὲν αἰσῶ τοῦ τῶ εὐσεβίᾳ προδεδειγμένῳ. Alia auctore Niceta Philospho: οἱ ἀγαθῶν τῶ ἐκκοσμητῶν καὶ κίρῳ τῶν θυμάτων. Alia auctore incerto: κἀμῶν ἡμῶν ἱερατῶν ἱεροῦ ἀγίους ἰσχυρῶν. Alia auctore Metaphrastic antiquiore: χρίστῳ καὶ ἰσχυρῶν ἱερατῶν. Alia auctore incerto: τῶ κερῶν ἡμῶν ἱεροῦ χριστῶ ἡμετέροις, τῶν πλῶν καὶ ἰσχυρῶν ἱερατῶν ἡμῶν. Alia auctore Gregorio Nicomedensi: τῶν ἁγίων, ἡ τῶν καλῶν ἱερατῶν, θυμάτων. Latine apud Surium 27. Septemb. Decet, ut ostendunt Sanctorum. Comit Lambec. Tom. 8. pag. 263. & seq. & quæ in hos Sanctos Combechius Bibl. concionator. Tom. vi. 11. pag. 140. Nec non synthema historicorum veterum Græcæ monumentorum de SS. Anargyris Cosma & Damiano, ab Allatio Roma transfusum, cum versione Sim. Vagnereclli, & Reinholdi Dehni, nunci. que Vindobonz 1660. 4.

que Menologio : ἄθλων τῶν ἁγίων μαρτύρων , Ἀκινδύνου , Πηγάσιου , Ἀφθονίου , Ἐπιδικίου , καὶ Ἀνεμοδίστου , certamen Sanctorum Martyrum , Acindyni , Pegasi , Aphthonii , Epidiphori , & Anemodisii . De quibus in metro Græco .

Δευτερίῳ Ἀφθονίῳ καὶ ἑσσαρεὶ πυρὶ , ἄσπ' ἄθλος
 Quatuor Aphthonio junctos necat ignis & ensis .

Quorum Acta (inquit Papebrochius) Græce habemus , & extant Latine reddita , unde etiam inveniuntur nomina in hodierno Romano . Baronius ad 2. Novembris , Metaphrastes , ex antiquis monumentis eorum Acta descripsit , quæ habet Lipom. tom. 5. & Surius tom. 6. , In Tabulis Papebrochianis duo tantum ex his repræsentantur , nimirum Acindynus & Pegasius . Ita & marmor Neapolitanum : P. S. Acindynu . P. Pegasia . M. idest , Passio S. Acindyni , & Pegasii Martyris : At Capponianæ , omnes quinque exhibent , tres quidem in parte anteriori , duos autem in posteriori , quorum proinde capita dumtaxat cernuntur . Acta Græca , κατὰ τὴν καιρὸς βασιλείουτος κατὰ συγχώρησιν τοῦ Χριστοῦ , σαβωρίῳ τινὸς τῶν περισσῶν , apud Allat. de Simeonibus pag. 98. & Lambec. to. 8. pag. 264. Alia , εἰ καὶ ἄνωτοι πύρσαι Χριστοῦ ἐκ παρθένου γενόμενοι προσεκύνησαν , Latine apud Sur. ad 2. Novemb.

III.

ACEPSIMAS

JOSEPH , ET

AITHALAS DIACONUS .

MARTYR GEORGIUS .

Codex uterque Vaticanus Russicus hac die vacat . Item Slavonicus noster . Tabulæ Papebrochianæ : *Acepsimas* , dumtaxat : cujus nomen Possévinus ita corrumpit . *S. Martyris Acepsimi* . Menologium Basilianum Part. 1. pag. 163. ad hanc diem : ἄθλων τῶν ἁγίων μαρτύρων Ἀκσιψιμᾶ ἱεροκόπου , Γεωργίου ἁποστολέτου , καὶ Ἀιθαλαῦ διακόνου . Certamen Sanctorum , Martyrum (a) Acepsimæ Episcopi , Josephi Presbyteri , & Aithalæ

a Falconius ad 3. nov. *Acepsima* , *Josephi* , *Jambaphi* . Quis iste Sanctus Jambaphus ? Legerem , *Josephi Jambographi* , vel *Hymnographi* ; nisi Josephus ille a Græcis & Moschis die 3. vel 4. Apr. colebatur : nisi ex Menologiis hac die cognosceretur agi de Josepho Presb. & Aithala Diac. Martyribus Peris , cum suo Episc. Acepsima . Pro *Jambaphi* ergo legendum est *Aithala* , male a Culcinio lecta missa , & monito pro Sancto , dato . Atqui Culcinus non habet , nisi , *Acepsimas* .

„ Aithalæ Disconi „ . Quorum Acepſimas inter flagra exſpiravit ; Joſeph inverſo capite ſuſpenſus , lapidibus obrutus eſt ; Aithalas vero & ipſe capite inverſo ſuſpenſus , ſpiritum tradidit : quemadmodum & in Pictura ibi repræſentantur . Ita & Græci in Menologio ad eandem diem . Eorum Acta Syriaca habemus , a S. Marutha deſcripta , de quibus Tom. 1. Bibl. Orient. pag. 193. & ſeq. Eadem Syriace & Latine evulgavit meus ex ſore nepos Stephanus Evodius Archiep. Apameæ Tom. 1. Martyrum Oriental. pag. 171. E Syriaco in Græcum converſa deſcribit Metaphraſtes apud Lipoman. tom. 5. ad diem 3. Novembris . Græca habentur apud Lambec. tom. 8. pag. 265. *επι τῆς ἑβδόμῃ τῆς διωγμῶν ἡμῶν ἀπόσταγμα ἐκλήρον ἐξήλαθε* . Alia apud Fabr. tom. 9. Bibl. Græc. pag. 50. initium : *ἐλύττα κατὰ χριſτιανῶν ſαβάριος ὁ πρῶτων βασιλιῦς* , Latine apud Sur. 22. Apr. Græce & Latine in Actis Sanctorum Tom. 3. ad 22. Apr. Sed mendum obreſcit in editione Fabricii , ubi paſſi dicuntur *anno Cbr. 445.* nam Sapoꝛes Perſarum Rex ad ann. 400. non pervenit . Coluntur in Martyrol. Rom. ad 22. Aprilis , hoc elogio : „ Sanctorum pluꝛimorum Mar-
 „ tyrum , qui ſequenti anno poſt obitum Simeonis , annuo
 „ item die , quo paſſionis Dominicæ memoria celebrabatur ,
 „ per totam Perſidis regionem pro Chriſti nomine ſub Rege
 „ Sapoꝛe gladio cæſi ſunt . In quo fidei certamine paſſus eſt
 „ Azades Eunuchus Regi chariſſimus : Milles Epiſcopus , ſan-
 „ ctitate & miraculorum gloria inſignis . Acepſimas Epiſco-
 „ pus , cum Presbytero ſuo Jacobo , item Aithala , & Joſe-
 „ pho Presbyteris , Azadane & Abdieſo Diaconis , & complu-
 „ ribus aliis Clericis „ . Cætera . Verum non ſequenti poſt
 obitum S. Simeonis anno Sanctos iſtos , qui in Martyrologio
 hic recenſentur , paſſos fuiſſe , conſtat ex iſſis Syriacis & Græ-
 cis eorum Actis : in quibus dicuntur Acepſimas , Joſephus &
 Aithalas comprehenſi quidem Anno Perſecutionis 37. Sapoꝛis
 67. exactis vero in carcere tribus annis cum dimidio , corona
 Martyrii accepſiſſe anno Perſecutionis 40. Sapoꝛis 70.
 Atqui S. Simeon [ut ex iſſis Actis manifeſtum fit] paſſus eſt
 anno Sapoꝛis 31. Perſecutionis 1. ac proinde non primo poſt
 Simeonem anno , ſed trigelimo nono illos ſubiſſe Martyrium ,
 necelle eſt . Quamobrem in Menologio Baſiliano mendum ob-
 reſcit .

replēt, ubi dicuntur hi Martyres pag. 163. „ in Perſide Mar-
 „ tyrium ſubiſſe a Sapore tyranno, temporibus Conſtantini
 „ Magni Romanorum Imperatoris. Quidquid enim ſit de
 primo illo anno motæ a Sapore Perſarum Rege in Chriſtianos
 Perſecutionis, quæ integros quadraginta annos duravit, uſque
 ad ipſius Saporis interitum, quo de anno in utranque partem
 diſputavi tom. 1. Bibl. Orient. pag. 4. & ſeqq. ſive dicatur an-
 nus ille incidiſſe in annum Chriſti 330. ſive in annum 343.
 344. 349. juxta diverſas auctorum ſententias; ſtat tamen,
 Acepſimæ, & Sociorum Martyrium, quod poſt Simeonis obi-
 tum anno trigefimo nono contigit, longe poſt Conſtantini
 Magni tempora in omnium ſententia accidiſſe. Sozomenus
 pro Joſepho Presbytero habet *Jacobum*, & duos inſuper Dia-
 conos addit lib. 2. cap. 13. his verbis. *Acepſimas Episcopos,*
Jacobus Presbyter, Aithalas Diaconus: Azadanes atque Ab-
diefus Diaconi. In Martyrol. Romano Jacobus a Joſepho diſ-
 ſtinguitur quidem, ſed uterque Presbyter vocatur, imo &
 Aithalas ex Diacono ſit Presbyter. Verba ejus ſupra recitata
 ſunt. In Græcorum Menæis, & in Menologio Baſiliano ad 11.
 Decemb. legitur Synaxarium de Sanctis *Martyribus* Ἁειθαλά,
 καὶ Ἀψέο, *Aithala & Apſeo*: quorum hic in Menologio Græco
 vocatur Ἀχιψέος *Acepſeos*, & Diaconus fuiſſe perhibetur; *Ai-*
thalas vero utrobique fertur ex idolorum Sacerdote Chriſtiani-
 anus factus, poſtquam ab Epifcopo quodam ab eo quo labora-
 bat morbo curatus fuiſſet. Horum nomina in Actis Martyrum
 Orientalium non leguntur; ſed neque in Romano Martyrolo-
 gio exſtant, neque a Sozomeno laudantur. Quamobrem ſu-
 ſpicari quis poſſit, ex Acepſima Epifcopo & Aithala Diacono,
 quos ad 3. Novemb. colunt Græci, & ad 22. Aprilis Latini,
 factos fuiſſe iſtos duos, Apſæum ſcilicet ſeu *Acepſeem* Diaconum,
 & *Aithalam Laicum*. Cæterum *Aithalas Martyr* [is
 nimirum qui hodie colitur] iterum occurrit apud Græcos ad
 diem 1. Sept. ut ſupra dixi. Synaxarium ibi nullum habetur.
 Fortaſſe ad Kalendas Septembris recolitur ejus Corporis tranſ-
 latio: quamquam præter ipſius nomen, nihil aliud de eo le-
 gatur in Menæis Græcorum, aut in Faſtis Græcomofchis.

Martyr Georgius in noſtris Tabulis depingitur cum habi-
 tu militari ſtans in Templo. Procul dubio hæc pictura repræ-
 ſentat

sentat Encænna Ecclesiæ, quæ eidem Martyri S. Georgio dedicata fuit Lyddæ in Palæstina: de qua dedicatione legitur Synaxarium in Menæis Græcorum ad hanc diem 3. Novembris, cui hic titulus: Τῆ αὐτῆ ἡμέρᾳ ἱορτάζομεν τὴ ἑγκαίνια τῆ βαῦ τῆ ἀγίῳ μεγαλομάρτυρος Γεωργίου ἐν Λυδδίᾳ. ἦτοι τὸν κατὰ θεοῦ τῆ ἀγίῳ σώματος αὐτοῦ. ,, Eodem die recolimus Encænna Templi ,, sancti Magni Martyris Georgii in Lydda, idest, depositio- ,, nem sacri ipsius Corporis ,, . Templum illud narratur a Christianis sub Constantino Magno erectum, ibique sacrum Georgii Martyris Corpus depositum. Pro Lydda apud quosdam legitur *Ramla* nomen: sunt enim duæ urbiculæ admodum vicinæ. Joannes Phocas in Symmictis Allatii pag. 44. num. 29. ,, Ad passuum fere viginti millia [*ab Hierusalem*] ,, Ramplexæ regio effunditur: & templum ingens in eadem ,, sancti Magni Martyris Georgii visitur. Illis in locis sancto ,, fuit natalis dies; & pro pietate ingentia certamina subiti, ,, & sepulturæ demandatus fuit. Templum Dromicum est, ,, & in Sanctuarii mytulo sub sanctæ tabulæ pavimento, se- ,, pulcri os patet, candido marmore circumseptum ,, . Sed de hoc Templo alibi .

IV.

JOANNICIUS MAGNUS.

NICANDER EPISCOPUS.

Codex Vaticanus Ruthenicus secundus: *Joannicius Abbas*: de Nicandro, nihil. Codex primus & Slavonicus noster utrumque omittit. Fasti Papebrochiani: *Joannicius*. Posslevinus perperam: *S. Martyris Onicii*: neque enim Martyr fuit, neque Onicius appellatus, sed *Joannicius*. Menologium Græcum ad hanc diem: τῷ ὁσίῳ πατρὸς ἡμῶν Ἰωαννικίῳ τῷ μεγάλῳ, ἔ τῶν ἀγίων Ἱερομαρτύρων Νικάνδρου ἐπισκόπου μύρων, ἔ Ἐρμακίου κρησβυτέρου: ,, S. P. N. Joannicii Magni, & Sanctorum Martyrum Nicandri Episcopi Myræ, & Hermæi Presbyteri ,, . Menologium Basilianum de Joannicio quidem agit die antecedenti, hoc est, 3. Novemb. pag. 164. τῷ ὁσίῳ πατρὸς ἡμῶν Ἰωαννικίῳ τῷ θαυματουργῷ, S. P. N. *Joannicii Thaumaturgi*: de Nicandro autem Episcopo, ad diem 15. Martii, ubi sola ipsius commemoratio legitur, his verbis. *Et certamen Sancti Apostoli Nicandri*. Apostolum vocat, idest, ab

ab Apostolorum discipulo Tito ordinatum Episcopum, quem admodum narratur in Synaxario Græco in Menzis, *μνήμη τῶν ἁγίων Ἰερομαρτύρων, Νικαίου ἐπισκόπου μύρων, καὶ ἱεροῦ κληρικοῦ, χειροτονηθέντων παρὰ τοῦ ἁγίου Ἰουσιδίου τῆς, Commemoratio Sanctorum Sacrorum Martyrum, Nicandri Episcopi Myræ, & Hermæ Presbyteri, ordinatorum a S. Apostolo Tito.* Martyrologium Romanum de utroque ad hanc diem 4. Nov. ,, Myræ in Lycia Sanctorum Martyrum Nicandri Episcopi, & Hermæ Presbyteri, sub Libanio præside. *Oræ.* In ,, Bithynia Sancti Joannicii Abbatis ,, . Hujus vita auctore Sabba Monacho, πρὸς ψυχωφελῆ καὶ θεαρίστα τῶν ἁγίων πατέρων ἀνδραγαθήματα, Græce MSS. apud Lambec. tom. 8. pag. 266. Alia Græce, πρὸς ἀρτίον ὁδοῦ φέρουσαν τραχείαν εἶναι, Latine apud Sur. ad 4. Nov.

V.

GALACTION.

EPISTEME.

Codex uterque Russicus Vaticanus cum nostro Slavico vocat. Fasti Græco Moschi: *Galaction, Epistime.* Posslevinus perperam: *S. Martyris Julatii*, pro Galactione. Menologium utrumque ad hanc diem: *τῶν ἁγίων μαρτύρων, Γαλακτίωνος καὶ ἐπιστήμης, SS. Martyrum Galactionis & Episteme.* Martyrologium Romanum ad eandem diem: *Emese in Phœnicia SS. Martyrum Galationis & Epistemis conjugis.* Cætera. Ubi *Galation* vocatur ex errore, qui in Menzæ Græca obrepfit in titulo hujus diei 5. Nov. *Γαλατίωνος*, pro *Γαλακτίωνος*. Martyrium Græce, πρὸς ἀρτίον τῆς λιβαίας ὄρει φοιτικῆς. Latine prodiit apud Sur. ad 5. Nov.

VI.

PAULUS EPISCOPUS.

Uterque Codex Ruthenicus Vaticanus & noster Slavicus ad hanc diem: *Paulus Confessor.* Posslevinus: *S. Patris Pauli.* Græci in utroque Menologio: *πρὸς ἁγίους πατέρας ἡμῶν Παύλου, ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως, τῷ ἐμολογητῷ, S. P. N. Pauli Archiepiscopi Constantinopolitæ, Confessoris.* In Menologio Basiliano depingitur, Cuculi Armeniæ dum in ædicula Liturgiam celebraret, suo Omophorio, idest Pallio, ab Arianis suffocatus. A Latinis colitur die 7. Junii. Marmor Neapo-

Neapolitanum ad hanc diem : P. S. Pauli Episcopi Const. idest, Passio S. Pauli Episcopi Constantinopolitani. Acta auctore incerto, *Κωνσταντίνος τῆς Ρωμαϊκῆς ἀρχῆς*, citantur ab Allatio contra Creyghtonum pag. 336. & Cangio ad Zonaram pag. 72. Alia, *ἡσθα Κωνσταντίνος ὁ τῷ μεγάλῳ Κωνσταντίνῳ τριτος υἱός*, Latine apud Sur. ad 7. Junii. Falti Papebrochiani præter Paulum habent hæc die *Barlaamum Novogrodensem* sic: *Pavel. Prestavlenie Varlaama Novgorodskago; Paulus; Obitus Barlaami Novogrodensis*. In Tabulis Papebrochianis inscriptio Slavica pro *Prestavlenie*, habet perperam, *Prestabarnie*; & pro, *Nobgorodskago*, Nobgorodikago. Depingitur autem Barlaamus in sepulcro jacens, habitu monastico; ad caput urnæ, Episcopus cum Diacono: ad pedes, quatuor monachi cum Mandya in capite, more Abbatum Græcorum. Papebrochius. „ Obitus Barlaami Novogrodensis. Ita interpretor „ Belga, & consentit Ohilewicz. Est autem Novogrodum „ ex potentioribus & vetustioribus Moscoviticæ Monarchiæ „ urbibus, unde & sibi titulum unum ex primariis Dux ipse „ sumit. Multa de hujus urbis fortuna historici, sed nihil de „ Barlaamo, de quo proterea instructionem pleniorẽ cupidi- „ dissime expeto „. Possëvinus ad diem sequentem, idest, „ 7. Nov. habet; *S. Patris Vorlama*, pro Barlaamo. Culcinus „ Par. 1. de Sanctis Ruthenorum propriis ad vi. Novemb. „ pag. 58. de *S. Barlaamo Novogrodensi*, hæc habet. „ Et si „ obitum hujus Sancti, præsentis die, ponant Tabulæ figuræ „ apud Papebrochium; nil tamen de ipso habent mei libri: „ quem fuisse Abbatem seu Hegumenum tantum, & non Epi- „ scopum, habitus demonstrare videtur „. Mox subjungit. „ Eadem die. De S. Barlaamo Kioviensi Hegumeno. In Vi- „ tis Patrum Pieczarensium invenio alium Barlaamum, He- „ gumenum videlicet Sancti Demetrii Kioviæ, cujus vitam „ subjungo.

„ Vivente adhuc Sancto Antonio Pieczarensi primo He- „ gumeno ac Fundatore, claruit opibus quidam civis Kiovien- „ sis, nomine Joannes, cujus filius Basilius, juvenis optimæ „ indolis, ac probitatis, qui jam habebat conjugem, ex fre- „ quenti cum Monachis Cryptensibus colloquio, tanto exar- „ sit desiderio amplectendi Institutum Monasticum, ut post

22 longam maturamque deliberationem, aperiens tandem,
 23 suum animum Antonio, petierit ab eo sacram vestem mo-
 24 nachalem. Reposuit Antonius, hoc non posse fieri, tum
 25 quod haberet uxorem, tum quod parens ipsum, etsi habitu
 26 indutum, proculdubio Claustro extraheret. At quum for-
 27 titer insisteret Basilius, præcepit Niconi Antonius, habitu
 28 candida:um indui. Vestitus itaque, & mutato nomine
 29 Barlaam dictus, incubuit toto conatu observantiæ regulari.
 30 Hac re intellecta pater, collectis, approbante Principe,
 31 multis hominibus, vim intulit Claustro; arreptumque fi-
 32 lium, & domum reductum, carceri mancipavit, diuque
 33 inedia maceravit. Sed expertus fortitudinem animi in filio,
 34 mutavit consilium: & splendidis indutum vestibus, jussit
 35 convivere suæ conjugi, hac prius bene instructa, ut omni
 36 arte ab Instituto Monastico maritum suum removeret. Et
 37 ipsa quidem non fuit segnis in exequendo Soceri mandato;
 38 sed a Barlaamo gravi repulsa, imo victa concione, præbuit
 39 assensum ejus proposito: quo insuper laudato, etiam ipsa
 40 amplecti votum castitatis pollicita est, & hunc utrique com-
 41 mune sensum Socero aperuit: qui tandem nesciens quid
 42 faceret, vocatum Barlaamum cum lacrymis, & multis am-
 43 plexibus benedixit, libertatemque ei monachalem vitam
 44 profitendi dedit. Rediit itaque ad Monasterium cum exul-
 45 tatione omnium Patrum; & exercens sese in omni genere
 46 virtutum, post plurimos annos insigni ornatus sanctitate,
 47 præpositus fuit regimini Monasterii S. Demetrii: quod ipse
 48 cupiens exornare Imaginibus, ac reliqua sacra suppellectili,
 49 profectus est Constantinopolim, ibidemque rebus usui sacro
 50 necessariis magno sumptu comparatis, redux in patriam,
 51 prope urbem Uladimiriam, in quodam Monasterio *Mons*
 52 *Sanctus* appellato, incidit in morbum; munitusque Sacra-
 53 mentis, animam sanctam Deo tradidit, obstrictis ante obi-
 54 tum suum focii itineris, ut exuviae Kioviam portarent, &
 55 in cryptis componerent, quod ipsi fideliter præstiterunt.
 56 Obiit Antonius Monachorum Pieczarensium juxta Kioviam
 57 primus Abbas, die 10. Julii anno mundi 6581. uti in ejus Sy-
 58 naxario legitur; adeoque anno Christi, non 1055: [ut habet
 59 Culcinus pag. 27.] sed 1073. Barlaamus autem iste, ut puto,

non

non alius fuit ab eo, qui in Tabulis Græco-Mofchis *Novogrodenfis* dicitur; nimirum ob cultum, ut videtur, a Novogrodenfis ei tributum; aut quia ex Monasterio *Montis Sancti*, Corpus ejus primo delatum est Novogrodum, deinde Kioviam.

VII.

SANCTORUM XXXIII. MARTYRUM

MELITINÆ.

LAZARUS GALESÆUS.

Codex uterque Vaticanus hac die vacat. Possevinus ad hanc diem differt *Barlaamum*, de quo Fasti Græco-Mofchi ad diem antecedentem. Tabulæ Papebrochianæ: *Hieron. Lazarus*, quorum primus est inter Martyres xxxiii. Melitineses: secundus Monachus in monte Galeſio, *cujus vitam, & miracula* [ut inquit Papebrochius] *scripta per Gregorium Patriarcham* ,, vidisse se ait Allatius: nos ea necum reperimus, nec ,, ubi sint quaerenda divinamus; gratias proinde multas debemus ei, qui ipsa communicaverit, vel saltem indicaverit ,, Lazari in monte Galeſino Vita Græce incipit, *ὁ τῶν κατὰ θεὸν πολιτομάχων*, auctore Gregorio Cyprio Patr. CP. apud Allat. de Georgiis pag. 425. Menologium Basilianum de solo Hierone & Sociis agit pag. 172. ad 7. Novemb. *ἄθλησις τῆς ἁγίας Ἰέρωνος, ἢ τῶν ἐν αὐτῇ Ἐπίσκοπῶν Μαρτύρων, τῶν ἐν Μελιτίνῃ μαρτυρησάντων, Certamen S. Hieronis, Sociorumque duorum ac triginta Martyrum, qui in urbe Melitina martyrium subierunt*: qui & in Rom. Martyrolog. hac ipsa die coluntur, sic: ,, Melitine in Armenia passio SS. Hieronis, Nicandri, ,, Helychii, & aliorum triginta ,, Cætera. Idem laudantur in Menæis Græcorum unacum Lazaro Eremita in monte Galeſio. *τῶν ἁγίων Τριάκοντα Ἐπιῶν Μαρτύρων ἐν Μελιτίνῃ. ἢ μνήμη τῶν ὁσίων πατρῶς ἡμῶν ἢ Θαυματουργῶν Λαζάρου, τῶν ἐν τῇ γαλιπσίῃ ὄρει ἀσκήσαστος. Sanctiorum xxxiii. Martyrum in Melitina. Et commemoratio S. P. N. Lazari, Thaumaturgi, qui in Galeſio monte asceticam vitam duxit*. In titulo Synaxarii inpressi Venetiis anno αχδ', 1609. pro Ἰέρωνος perperam obrepſit Ἰέρωνος. Porro Lazari Monachi in monte Galeſio nulla mentio fit in Martyrologio Romano, neque in Menologio Basiliano. At Martyres xxxiii. diferte coluntur in Calendario Neapolitano

tano ad hanc diem his verbis: *P. S. Triginta tres*, idest, Passio SS. Triginta trium.

Codex noster Slavicus hac die: *SS. Martyrum Antonii & parentum ejus*, & *SS. Martyrum xxxiii. qui Melitine*. De his supra dixi. De Antonio vero & sociis agit Menologium Græcorum hac die sic, τῶν ἁγίων Μαρτύρων Μελισίππου, Καρίνης, & Ἀπολίου, *SS. Martyrum Melasippi, Casini, & Antonii*: habeturque de eorum martyrio Synaxarium.

VIII.

SYNAXIS ARCHISTRATEGI MICHAELIS.

Ita & Codex uterque Vaticanus, & Fasti Græco-Moschi ad hanc diem. Possevinus vacuum locum relinquens, scribit: *Deest*. Menologium Græcum. ἡ σύναξις τοῦ Ἀρχιστρατήγου Μιχαήλ, & τῶν πατρῴων ἀσωμάτων δυοταμίων. *Synaxis (a) Archistrategi Michaelis, & reliquarum incorporearum virtutum*. Basilianum. σύναξις τῶν ἀρχαγγέλων, *Synaxis Archangelorum*. Depingitur autem pag. 174. Michaël Archangelus, labarum dextra tenens, ejusque cuspide Dæmones percutiens. At in Tabulis Capponianis representatur in medio Michaël inter sex Angelos, tres hinc, & tres inde stantes, tenens in orbiculo Imaginem *Jesu Christi* cum literis ad latera capitis IC. XC., *Jesus Christus*. Eadem literæ ad dextrum & sinistrum ipsius orbiculi latus, a duobus Angelis in scuto deferuntur, ab uno scilicet IC. & ab altero XC. Porro Imago Christi cum suo orbiculo insistit capiti Seraphini. Tabulæ Papebrochianæ representant quatuor hinc, & quatuor inde Angelos, quorum duomanu sustentant orbiculum Seraphino superimpositum, in quo Christus tamquam puer depictus cernitur manibus expansis, è capite totoque corpore radios emittens. Culcinus Par. 2. pag. 102. ad hanc diem VI II. Novemb. 22, *Synaxis Archistrategi Michaelis, & reliquorum incorporeorum ordinum*: qui sunt, Cherubim, Seraphim, Throni, Dominationes, Potestates, Principatus, Virtutes, Archangeli, Angeli. Adest in meo Anthologio imago hujus festi, consimilis ei, quam exhibent Tabulæ figuræ. Habeo quoque

^a Falconius ab hac die 8. Novembris ad antecedentem retrahit *Synaxion S. Michaelis Archangeli*. Atque ita ab eo factum de reliquis hujus mensis Festis usque ad diem 19.

que Officium cum parvis & magnis Vesperis & duplici Canone, necnon sermone, qui concordat quidem cum eo Menologii, sed est longe prolixior. Bene autem advertit alibi Papebrochius, exprimi Synaxim Angelorum tenentium in medio Infantem Jesum; idque non sine arcano; quia scilicet omnes Spiritus Cælestes propositum Incarnationis mysterium auctore supremo Duce Michaële credidere, & repugnantes ad tartara detrusere cum eorum (a) Primpipilo Sabaële, post Diabolo dicto. Et quia totus Cælestis Exercitus concordiam pro tessera contra rebelles assumpsit; ideo sapientissime Græci & eos secuti Rutheni, colunt Duces cælestis militiæ Synaxi, seu congregatione, quia cum Ducibus una venerantur omnes Spiritus Angelicos, Papebrochius. Titulus festi in Menæis hic est: Synaxis Archistrategi Michaëlis, & reliquorum Sanctorum incorporeorum, ac cælestium ordinum. Insuper Feria quavis II. Græci inter ordinarias, de quibus ultima Julii egimus, commemoraciones, cum catanyctico, seu contritionali Canone jungunt Canonem de *Incorporeis*, utrumque a S. Josepho Hymnographo acrostichis septariam variatum, pro totidem tonorum diversitate, Latini hac die de Angelis nihil: sed die 8. Maji de Apparitione S. Michaëlis, die 29. Septembris de solenni ejus festo, seu potius de Dedicacione Ecclesiæ, uti habent vetera Cælestia: quo die, ut inquit Baronius, omnium Angelorum solemnitas memoria consuevit antiquitus in Ecclesia celebrari: demum die 2. Octobris de SS. *Angelis Custodibus*. Porro in Archangelum Michaëlem ad hanc diem 8. Novembris extat sermo Chryssipi Presbyteri Hierosolymitani & Chartophylacis S. Resurrectionis, init. *Μιχαὴλ ὁ τῶν Ἀρχαγγέλων Ἀρχιεράτης*: necnon alii tres Pantalconis Diaconi, & Chartophylacis magnæ Ecclesiæ, & quartus Germani Patriarchæ CP. de quibus vide Fabric. tom. 9. Bibl. Græc. pag. 57. Codex noster Slavicus: *Synaxis Archangeli Michaëlis, & Sanctæ Matronæ*: De hac *Matrona* ex Perge Pamphylia oriunda habetur Synaxarium in Menologio Basiliano ad hanc diem 8. Novembris, quod vide Tom. 2. pag. 157. Eiusdem *Matronæ* memo-

a Dæmonum nomina propria sunt varia apud varios: nec superstitione carent.

memoria recolitur in Fastis Papebrochianis, & apud Culcivium ad diem sequentem. Vide Baron. in not. ad 15. Martii, ubi de hac & quinque aliis Matronis agit.

IX.

ONESIPHORUS.

STEPHANIS.

PORPHYRIUS.

Codices Vaticani & noster Slavicus, vacant hac die. Fasti Papebrochiani: *Onesiphorus, Matriona*. Possevinus perperam de more: *S. Martyris Anisiphorii*. Menologium Græcum de Onesiphoro & Porphyrio hac die: At Menologium Basilianum die 16. Junii: ubi in Synaxario dicitur, ex urbe Iconio oriundus, Triphænx *ἄς Βασιλιανός*, Regina, an Imperatricis, affinis, a Paulo Apostolo Iconii cum tota familia baptizatus, in Paro a Præside unacum servo suo Porphyrio tormentis subiectus, & a ferocibus equis raptatus, vitam finisse. Iterum de eodem *Onesiphoro*, Pauli Apostoli discipulo, agunt Græci in Menologio unacum S. Evodo ad 7. Septembris, ubi dicitur ab eodem ordinatus Colophonis Episcopus, nulla facta Porphyrii socii, aut mortis generis, mentione. Latini in Martyrologio Romano ad diem 6. Septembris. „ In Hellefponto „ S. Onesiphori Apostolorum discipuli, cujus meminit S. Paulus ad Timotheum scribens: qui ibidem unacum *S. Porphyrio* jussu Hadriani Proconsulis acriter verberatus, & a ferocibus equis raptatus, spiritum Deo reddidit. *Ubi Baronius in notis*. Agunt de eodem hac die Beda & Ado; „ Græci autem tertio Kalendas Maji in Menologio, traduntque hunc creatum fuisse Episcopum Colophonis; Dorotheus autem dicit Coronæ; iidemque de eodem unacum Evodo „ ad v. Idus Octobris „. Mendum Typographi: vi. Idus Octobris, pro, vii. Idus Septembris: & iii. Kal. Maji, pro, v. Idus Novembris. Eiusdem Onesiphori nomen legitur tamquam unius ex lxx. in Menologio Græco ad vii. Decembris unacum Softhene primo Colophonis Episcopo, & Apollo altero ejusdem urbis post Softhenem Episcopo, & Epaphrodito Colonia Episcopo, ubi idem Onesiphorus dicitur ordinatus Episcopus *Καίσαρας, Casarea*: At in Menologio Basiliano ad diem 9. Decembris, in titulo quidem sic habetur: „ Com-

„ me-

„ memoratio Sanctorum Apostolorum ex lxx. Softhenis, Apol-
 „ lo, Cepha, Tychici, Epaphroditi, Cæsaris, & Onesiphori „.
 In Synaxario vero pag. 17. nulla facta amplius Cepha & One-
 siphori mentione, perhibetur Softhenes Episcopus Colopho-
 nis. Apollo Episcopus Cæsareæ. Tychicus Softhenis in Episco-
 patu Colophonis successor. Epaphroditus Adriacæ Episcopus:
 & Cæsar Coronensis. Ita variant de eodem Onesiphoro Græci.

De *Stephanide*, altum in Fastis Papebrochianis silentium.
 Colitur in Menologio Basiliano ad diem xi. Novembris pa-
 gin. 180. unacum *Mena*, & *Victore*. Et in Menologio Græco
 ad eandem diem habet proprium Synaxarium post .s. *Victorem*,
 hoc titulo: ἡ αὐτῆ ἡμέρᾳ μνήμῃ τῆς ἁγίας μάρτυρος Στεφανί-
 δος, eodem die commemoratio Sanctæ Martyris *Stephanidis*.
 Quam Græci *Stephanida*, eam Latini vocant *Coronam*, cujus
 unacum *Victore* memoria recolitur die 14. Maji, his verbis.
 „ In Syria Sanctorum Martyrum Victoris & Coronæ, sub An-
 „ tonino Imp. ex quibus Victor a Sebastiano Judice variis, &
 „ horrendis affectus est cruciatibus: quem Corona uxor cujus-
 „ dam militis quum cæpisset beatum prædicare ob martyrii
 „ constantiam, vidit duas coronas de coelo lapsas, unam Vi-
 „ ctori, & alteram sibi missam: quumque hoc audientibus
 „ cunctis testaretur, ipsa quidem inter arbores scissa, Victor
 „ vero decollatus est „. Ita & habent Synaxaria Græca. Hinc
 in Menologio Basiliano *Stephanis*, seu *Corona*, depingitur ma-
 nibus ad duas palmas alligatis; *Victor* vero capite minutus.
 Et Baronius in notis ad xiv. Maji, de Victore & Corona:
 „ De quibus [inquit] item hac die Beda, Usuardus, Ado,
 „ & alii Latinorum. Græci autem in Menologio ad iii. Idus
 „ Novembris. Eorundem Acta edidit Metaphrastes. Refert
 „ eadem Lipom. tom. 7. & Surius tom. 3. Mombrit. tom. 2. &
 „ alii; licet nonnihil inter se diversi „. Quinimo in his ipsis
 Capponianis Tabulis recurrit eadem, an altera? *Stephanis*,
 unacum *Mena*, *Victore*, & *Vincentio*, ad diem xi. Sicut & in
 Menologio utroque. Quamobrem aut erravit Pictor Moschus
 huic Sanctæ pro *Matrona* imponens nomen *Stephanidis*: aut
Matrona ipsa hoc etiam nomine vocata fuit. Nam Tabulas
 nostras hac die ix. Novembris *Matronam* potius, quam *Ste-
 phanidem* Martyrem designare, ex ipsa pictura constat. Con-
 stat

stat etiam, quia Fasti Græco-Mofchi, pro *Stephanide* exhibent hac die post Onesiphorum, *MATRONAM*, eamque habitu Sanctimonialium depictam, de qua hoc metrum Græcum recitat Papebrochius.

Τῆ δ' ἐνάτῃ τύμβοιο Ματρῶνας δίδωμ χάριν.
Matronæque locum patefcit nona sepulcri.

Et addit. „ Hæc inter monachos primum, ut Eunuchus, vi-
 „ xit; deinde monasterio Virginum Constantinopoli præfe-
 „ cta, ea claruit sanctitate, quam narrrant Acta, quæ La-
 „ tine extant, & a nobis etiam Græcæ habentur. Alia, ne-
 „ scio, an ejusdem, invenimus Venetiis, sed necdum po-
 „ tuimus descripta habere: uti nec invenire quidem marty-
 „ rium S. Matronæ Tyanis passæ, ab eo qui vidit & inter-
 „ fuit scriptum, ut affirmat Allatius; quin neque nomen hu-
 „ jus adhuc in Synaxariis ullis reperimus; eoque magis opta-
 „ mus desiderata consequi beneficio diligentæ alienæ: sicuti
 „ beneficio prælaudati Allatii accepimus prolixam vitam ter-
 „ tiæ alicujus *Matronæ* ex Chio, ipsius Allatii patria, in qua
 „ quia nullum obitus cultusve diem notatum reperimus, oportebit
 „ eam hic collocare, nisi interim aliquis Chius melius
 „ nos informet. „ Hactenus Papebrochius. Cæterum *Ma-
 „ tronam* sanctimonialem, de qua Fasti Papebrochiani, habet
 „ & Menologium Græcum cum Synaxario ad hanc diem 1x.
 „ Novemb. *μνήμη τῆς ὁσίας μητρὸς ἡμῶν Ματρῶνας*, *commemo-
 „ ratio Sanctæ matris nostræ Matronæ*: & Menologium Basilianum
 „ ad diem antecedentem, hoc est, v 111. Nov. pag. 175: *μνήμη τῆς ὁσίας Ματρῶνης*, *commemoratio Sanctæ Matronæ*:
 „ quæ dicitur, Leone magno imperante, ex Perge Pamphyliz
 „ urbe fuisse: quum autem ex viro suo filiam suscepisset, cum
 „ eodem Constantinopolim venit, decimum quintum ætatis suæ
 „ annum agens. Ibi Eugeniæ Virginis consuetudine fruens, ejus
 „ vitæ rationem imitata, nunquam ab Ecclesiis Dei discedebat:
 „ imo ardentiore, quam illa, erga Deum studio incensa, quum
 „ aliquando vocem illam divini Evangelii audisset; Qui vult ve-
 „ nire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, &
 „ sequatur me: filiam feminæ cuidam piæ (a) educandam tradi-
 „ didit; relictoque viro, & sumpto virili habitu, sese in Sancti
 „ Bassiani

a Menolog. Græc. nomine *Suffanne*.

Bassiani (a) monasterium recepit, monasticam vitam amplexa. Verum ubi cognita est femina esse, a sancto viro (Bassiano) Hierosolyma mittitur: unde post aliquot annos Constantinopolim reversa, solitariam agens vitam, decessit. Menologium Græcum ait, Sanctam Matronam a Bassiano missam primum in Emesam urbem ad Monasterium seminarum: inde abiisse Hierosolymam: mox in montem Sinai; unde Berytum quum advenisset, ibique in loco inaquoso precibus aquam eduxisset; demum Constantinopolim regressam, ab eodem Bassiano iussam fuisse habitare in quodam monasterio, quod usque in hodiernum diem de ipsius nomine dicitur monasterium Matronæ: ibique quum diu vixisset, centenariam fere ex hac luce migrasse. In Basiliano Menologio representatur habitu monialium, Deum in forma radii e nubibus prodeuntem alloquens, juxta sui nominis monasterium & Ecclesiam. In utroque Menologio duæ aliæ occurrunt, quibus *Matronæ* nomen. Prima (b) ad 28. Martii, Judææ cujusdam mulieris serva, Thessalonicæ martyrium passa, ibique in Ecclesia ab Alexandro Episcopo erecta, sepulta. Altera ad 18. Maji, Ancyræ in Galatia passâ martyrium unacum Sanctis Theodoto, Tecusa, Alexandra, Claudia, Phaina, Euphrasia, Julia, & Theodota. His additur tum in Menol. Græco, tum in Romano Martyrol. ad 20. Martii, Tertia (c) *Matrona* martyr Amisii in Paphlagonia unacum Alexandra, Claudia, Euphrasia, Juliana, Euphemia, & Theodosia.

Baronius in notis ad 15. Martii, ubi de Matriona Thessalonicensi. „ Agunt (inquit) Græci de eadem 27. hujus mensis in Menologio. Fuit & alia Matriona, Pergenesis dicta, de qua Metaphrastes agit 8. Novemb. & Sozomenus hist. lib. 7. cap. 21. Duæ aliæ ejusdem nominis habentur martyres: quarum alterius vigesima Martii, alterius vero decima octava Maji dies natalis agitur inferius. Rursus vero duæ aliæ Matrônæ nomine, martyres passæ habentur in Africa

Tom. V.

X x

,, sub

a Menol. Græc. ubique pro, Bassiani, habet *Cassiani*.

b In Menol. Græco ad 17. Martii; ut in Basiliano ad diem sequentem: & in Romano ad 17. Martii.

c In Menol. Basiliano ad 18. Martii: certamen sanctarum septem mulierum, Amisii, tacitis tamen nominibus. Sed videntur saltem hujus Matrônæ martyris Amisii sociæ ad secundam Matrônâ Ancyræ passam pertinere.

sub Diocletiano Imp. unacum pluribus aliis, quorum res
gestæ ex Pronfularibus Actis descriptæ habentur apud Su-
rium die xi. Febr. in Saturnino & sociis, . Extant Acta
S. Matronæ Pergensis, Græce, τῆς σάφρονας τὸν βίον ἢ φιλα-
ρίως, Latine apud Sur. ad 8. Nov. *Eos qui sunt in vita tempo-
rantes.* Quæ tamen Matrona apud Fabricium tom. 9. Bibl. Græc.
pag. 121. perperam vocatur *Cbientis*, quum ex Perge Pam-
phyliz urbe ortum duxerit. In eandem S. Matronam extat
Encomium Nili Metropolitæ Rhodi: init. ἡ ξίρα τῆς πα-
ρούσης ἡμῶν Πανηγύριως. De S. Stéphanide vide infra ad xi.
hujus.

Codex noster Slavicus, manu recentiore, caractere
Cyrillano, ad 9. Novembris, in margine sic habet: *Sanctæ
Parascève Piaski*, forte *Polotski*, *Polocensis*, de qua supra
dixi. Vide Culcinium in Specim pag. 56. ad 28. Octob.

X.

APOSTOLI, ERASTUS,

RHODION,

OLYMPAS.

Codices Vaticani Ruthenici & noster Slavicus hac die va-
cant. Possevinus perperam: *S. Apostoli Radioni*, pro Rhodio-
nis. Fasti Papebrochiani: *Erastus, Olympas, Rhodion, Theo-
cristus*. Ita habet Culcinus: & quidem tum ex inscriptione
Ruthenica, tum ex habitu Episcopali, quo *Theocristus* indu-
tus depingitur. At Papebrochius pro Theocristo, obtrudit
Quartum, his verbis. *Erastus, Olympion, Rhodion, Quar-
tus: omnes discipuli Apostolorum dicuntur etiam Apostoli.* Ex his
colitur a Latinis *Erastus ut Philippenfis Episcopus* xxvi. Julii:
Quartus 111. *Novembris*. In metrico Græcorum Novembri,
solus *Orestes* martyr laudatur, qui Tyanis in Cappadocia sub
Diocletiano passus est. Menologium Græcorum ad hanc diem:
τῆς ἀγίας Ἀποστόλων, Ὀλυμπᾶ, Ῥωδίωνος, Σωσιπᾶτον, Τερτίου,
Ἐράστου, ἢ Κυάρτου. ἢ τῆς ἀγίας μάρτυρος Ὀρίστου. SS. Aposto-
lorum, Olympæ, Rhodionis, Sosipatri, Tertii, Erasti, &
Quarti. Et S. Martyris Orestis, . Menologium Basilia-
num, *Orestis* quidem martyris certamen ponit ad diem ix. hu-
jus; ad diem vero hanc decimam, Sanctorum Apostolorum
ex septuaginta, Olympæ, Rhodionis, Sosipatri, Tertii,
Era-

„ Erasti, & Quarti „ . Sed Synaxarium Basilianum a Synaxario Menzororum aliquantulum differt . Nam in Basiliano dicitur *Sospater*, Iconii factus Episcopus, in pace quievit : *Tertius*, post Sospatrum renunciatus Iconii Episcopus, ad Dominum migrasse : *Eraſtus* primum Hierosolymitanæ Ecclesiæ œconomus, deinde Paneadis Episcopus creatus, in pace decessisse : *Quartus* Beryti Episcopus factus, vita functus fuisse : *Olympas* demum, & *Rhodion*, Sanctum Petrum Apostolum secuti, ambo Romæ a Nerone capitis damnati, mortem oppetiisse . Basiliano consonat Synaxarium Menzororum, quo ad Olympam, Rhodionem, Sospatrum, Eraſtum, & Quartum : sed de Tertio nihil habet præter nomen in Titulo . Martyrologium Romanum de Eraſto die 26. Julii, ubi dicitur a B. Paulo Apostolo Philippis in Macedonia relictus Episcopus, ibidem martyrio coronatus : de *Sospatro* die 25. Junii, quem Origenes in epist. ad Rom. ait, ordinatum fuisse a S. Paulo Thessalonicensem Episcopum : de *Quarto*, die 3. Novemb. de quo Baron. in notis „ Hunc Beryti Ecclesiæ Episcopum „ datum esse, tradit Dorotheus in Synopsi, idque ex Hippo- „ lyti libello de LXXII. Discipulis „ . De *Olympa* vero, *Rhodione*, ac *Tertio*, altum silentium . Tum nostræ Tabulæ, tum Papebrochianæ, *Olympam*, & *Rhodionem* habitu Episcopali representant ; *Eraſtum* vero, pallio & tunica, more Apostolico, indutum .

Quisnam sit *Theoſtiſtus*, qui in Tabulis Papebrochianis post Sanctos Eraſtum, Olympam, & Rhodionem, tamquam Episcopus depingitur, neque Culcinus exponit, neque ejus nomen Papebrochius habet . Multos legi Theoſtiſtos in Menzis Græcorum : sed nullus eorum dicitur Episcopus . In Menologio Basiliano unus laudatur *Theoſtiſtus* ad diem 1x. Januarii, Tom. 2. pag. 90. cum hoc titulo : τῆ ἀρετῆ ἡμίρα, μέγην θεω-
 xτίς Ἰεροσολύμων, & ἡμολογῶν, eodem die Commemoratio
 Sacrosancti Martyris & Confessoris Theoſtiſti . Picura eum
 representat ut Episcopum, cum barba oblonga, & habitu
 Episcopali, ambabus manibus clausum Codicem Evangelio-
 rum, pectori admotum, tenentem . Stat autem in medio
 Templi, eleganter ornati . Dolemus, nullum ibi de eo Syna-
 xarium legi, ex quo manifestum fieret, cur simul dicatur Sa-

cromartyr, & *Confessor*; id quod vix de alio Sancto dictum reperire est. Fortasse passus sub Iconomachis.

XI.

MENAS.

VICTOR.

VINCENTIUS.

STEPHANIS.

THEODORUS.

Codex Vaticanus primus: *Menas martyr*, dumtaxat. Secundus vacat. Noster Slavicus, *S. Martyris Menæ*, & *Victoris*, & *Vincentii*. Possævino pro Mena, obrepit nomen *S. Martyris Minsüiti*, hocest, *Mina Sviaty*, Sancti Menæ. Fasti Papebrochiani, instar nostrarum Tabularum: *Menas*, *Victor*. *Stephanida*. *Vincentius*. *Theodorus*. Menologium Græcum: τῶν ἁγίων μαρτύρων, Μενᾶ, Βίκτορος, καὶ Βικεντίου καὶ τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν καὶ ὁμολογητῆ Θεοδώρου τοῦ Σαδίου., SS. Martyrum, Menæ, Victoris, & Vincentii. Et S. P. N. & Confessoris, Theodori Studitæ., Post Synaxarium autem Victoris, habetur aliud sic inscriptum: τῆ αὐτῆ ἡμέρας, μνήμη τῆς ὁσίας μάρτυρος Στεφανίδος, Eodem die, commemoratio Sanctæ Martyris Stephanidis. Menologium Basilianuna ad hanc ipsam diem pag. 180. certamen Sanctorum Martyrum Menæ, Victoris, Vincentii, & Stephanidis. Et pag. 181., Eodem die commemoratio S. P. N. Theodori, præfæcti celeberrimi monasterii Studitarum., Latini in Romano hodierno agunt de Mena quidem, hac die; de Victore vero & Corona, seu Stephanide, ad 14. Maji: de Vincentio Diaccono & martyre, ad 22. Januarii: demum de S. Theodoro Studita, die 12. Novembris. Marmor Neapolitanum ad hanc diem xi. Novemb. *NT. S. Menne*: martyr nimirum Ægyptii in urbe Cotyzi: cujus Acta Græce, Βασιλέωςτος Διοκλητιανῆ καὶ Μαξιμιανῆ, Lat. apud Sur. ad x. Nov. Alia auctore Timotheo Arch. Alexandr. ἠγέρθη κατὰ τὴν πλειονὴν τῶ ἀστυβασίης, Cod. Barocc. 147. Lat. apud Sur. ad x. Nov. Alia, ἠγέρθη τῆς βασιλείας Διοκλητιανῆ καὶ τῆς ἀστυβασίης Μαξιμιανῆ, auctore incerto, MSS. apud Lambec. tom. 8. pag. 267. & Cod. Barocc. 147. Stephanidis seu Coronæ, & Victoris Acta Græce, ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐν αἰς ἰδιόκορον

οὐ Χριστιανὸν ὑπὸ τῷ τότε βασιλεῖ τῶν Ρωμαίων Ἀπολίτιν,
 MSS. apud Lambec. tom. 8. pag. 269. Latine sub Metaphrastæ
 nomine apud Sur. ad 14. Maji. *Vincentii Diaconi* Cæsaraugu-
 stani vita, ἰκανὸν καὶ τὸ δοκιμῆς τῶ ἀγιωτάτῳ μάρτυρι Βικρε-
 τίῳ, MSS. apud Lambec. tom. 8. pag. 270. Latine apud
 Sur. 22. Jan. sub Metaphrastæ nomine. Demum *Theodori Stu-
 ditæ* Acta auctore Michaële monacho, πολλοὶ μὲν τῶν ἀγίων
 κατὰ ἑσφάρας χάρας, MSS. in Bibl. Vat. unde habuit quæ La-
 tine Baronius ab ann. 795. ad 826. Alia auctore Naucratio Con-
 fessore, ἰὼς μὲν τῷ παρόντι, Græce & Lat. Tom. 2. Auc-
 noviss. Combehsf. pag. 855. In Menologio Basiliano, Pictura
 repræsentat in latere sinistro, Monasterium Studitarum: in
 medio S. Theodorum ligatis manibus naviculæ impositum, in
 exilium deportatum: in latere dextero, eundem S. Theodo-
 rum stantem, extensis in cælum manibus, alloquentem Deum,
 qui in forma radii e nubibus prodit. Papebrochius de Sanctis-
 simo Abbate: „ Celeberrimi apud Constantinopolim cœnobii
 „ Hegumenus, scriptor & confessor sub Iconomachis illustris;
 „ quem in Romani Martyrologii recognitione nequaquam cre-
 „ do prætermittendum a Baronio fuisse, si tunc nota habuisset
 „ ejus Opera, & Epistolas, quibus deinde a Sirmondo no-
 „ stro, tunc Romæ Theologicis Studiis operam dante, La-
 „ tine sibi ex parte redditis, usque ad eo ornavit Annalium
 „ suorum Tomum 1x. Defectum supplevit Urbanus VIII., &
 „ Sanctum de tota Ecclesia optime meritum, jussit inscribi
 „ Martyrologio. Vitam habemus Græce scriptam a Michaële
 „ monacho, aliam sub ejusdem auctoris nomine indicat Alla-
 „ tius; quam si haberemus, discernere forte possemus, utra
 „ vere Michaëlis sit. Habemus præterea Encyclicam de San-
 „ cti morte epistolam: nihil autem in commune bonum magis
 „ de eo desideratur, quam operum atque Epistolarum ejus
 „ omnium editio, cui rei, ut intelligo, Parisiis nunc per-
 „ quam serio incumbit aliquis ex nostra Societate „. Mont-
 „ fauconius in Biblioth. Coisliniana edidit Catalogum Epistolari-
 „ um S. Theodori Studitæ, quæ magno numero habentur in
 „ duobus Codicibus, nempe xciv. pag. 144. & cclxix pag. 312.
 „ quarum vix dimidiam partem evulgarat vir doctissimus Jacobus
 „ Sirmondus.

JOANNES ELEEMOSYNARIUS.
SANCTUS PATER NILUS.

Uterque Codex Vaticanus : *Joannes Eleemosynarius*, tantum. Possévinus : *S. Patris Joannis*. Falli Græco-Moschi : *Joan Milostyvy . Prepodobny Nil . Joannes Eleemon . Sanctus Nilus*. Menologium Græcum . *τῷ ἐν ἁγίοις πατρὶς ἡμῶν Ἰωάννη τῷ ἐλεήμονος . ἢ τῷ ἐν ἡμῶν Νίλῳ . S. P. N. Joannis Eleemonis , & S. P. N. Nili*. At Menologium Basilianum agit hac die de solo Joanne Eleemotynario, Patriarcha Alexandrino; de Nilo autem, ne verbum quidem, nisi ad diem 14. Januarii, quo S. Theodulus Nili filius colitur. Latini in Rom. Martyrol. colunt S. Joannem Eleemosynarium die 23. Januarii; Nilum autem Abbatem, ad hanc diem 12. Novembris, hoc elogio : „ Constantinopoli S. Nili „ Abbatis, qui ex Præfecto Urbis factus Monachus, sub Theo- „ dosio juniore doctrina & sanctitate claruit „ . Scribit de eo Nicephorus lib. 14. cap. 30. 53. & 54. ubi de ejus lucubrationibus agit. Inter alia nobilissimi ingenii monumenta extat historia ab eo conscripta de incursione Saracenorum: quæ reperitur apud Lipom. tom. 5. Citantur ejus scripta in Concil. Nicæno II. Act. 1v. Hæc Baronius. Qui tamen in notis ad diem 23. Januarii, qua die Joannes Eleemon in Martyr. Rom. colitur, nescio unde hoc hausit, ut diceret : „ Agunt itidem „ de eodem hac die Græci, licet natalis dies sit tertia Februarii; „ puto, hanc ipsam esse diem ordinationis ejus, quam & na- „ talem dici consuevisse & solenniter etiam celebrari, supra „ diximus, dum egimus de Cathedra S. Petri „ . Atqui Græci non die 23. Januarii, sed 12. Nov. de S. Joanne Eleemosynario agunt. Pictura nostra hunc Patriarcham Alexandrinum representat cum Tiara Pontificia in capite. De S. Nilo ad 14. Januarii sermo redibit. Joannis Eleemonis sive Eleemosynarii vita Græce, τὰ τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἀναχρηστὶς τὶ θειῶν ἀρετῶν, MSS. apud Lambec. tom. 8. pag. 337. In Bibl. Crislin. pagin. 584. Latine apud Sur. & cum notis apud Bullandum ad 23. Jan. Alia vita auctore incerto, οὐ τὸς ἀγαθὸς ἢ σωδαιὸς ἀνδρῶν ἐγκωμιάζοντες. Apud Allat. de Simeonibus pagin. 123.

JOAN-

JOANNES CHRYSOSTOMUS.

Ita & Codex uterque Vaticanus hac die. Possevinus: *S. Patris Joannis*. Fasti Græcomoschi: *Joan Zlatousty*. *Joannes Chrysofomus*. Marmor Neapolitanum: *Dep. S. Johan. Chris.* Depositio S. Joannis Chrysofomi. Menologium Græcum: τῷ ἐν ἁγίοις πατρὶς ἡμῶν Ἰωάννη, ἀρχιεπισκόπῳ Κωνσταντινουπόλεως, τοῦ Χρυσόστομου, S. P. N. *Joannis Archiepiscopi Constantinopolensis Chrysofomi*. Menologium Basilianum pagin. 184. ἡ αἰάμνησις τῆς ἐξορίας τῷ ἐν ἁγίοις πατρὶς ἡμῶν Ἰωάννη τῷ Χρυσόστομου. *Commemoratio exilii S. P. N. Joannis Chrysofomi*. Pictura ibidem representat S. Joannem capite nudo radiato, tunica & pallio indutum, jumento insidentem, præeunte quodam equite, & subsequente pedite, ad locum exilii ductum: nimirum in oppidum Armeniæ Cucufum, ubi decessit. Depictus est in Tabulis Capponianis & Papebrochianis, habitu Patriarchali, capite nudo, librum siniftra tenens, dextera expansa. Vita Chrysofomi auctore Georgio Alexandrino Patriarcha, πάντες οἱ παλαιοὶ ἱστοριογράφοι, MSS. Lambec. tom. 8. pag. 272. Latine tom. 8. Savil. pagin. 157. Alia, Palladio Helenopol. auctore, τῶν τῷ Θεοῦ δωρημάτων. Græce & Latine apud Emericum Bigotium Parif. 1680. Alia Græce, τὸ μὲν γένος Ἀντιωχίδης ἦν ὁ ἅγιος, MSS. Bibl. Coislin. pag. 196. Latine apud Sur. 27. Jan. Cætera vide apud Fabric. tom. 9. Bibl. Græc. pag. 66.

XIV.

APOSTOLUS PHILIPPUS.

Codex uterque Vaticanus, & noster Slavicus: *Philippus Apostolus*. Possevinus: *S. Apostoli Philippi*. Marmor Neapolitanum. *Nt. S. Philippi Apost.* Natale S. Philippi Apostoli. Fasti Græcomoschi: *Philippus*. *Gregorius*. Menologium Græcum: μνήμη τῷ ἁγίῳ καὶ ἐδόξῳ πανωφήμῳ ἀποστόλῳ Φιλίππῳ, ἐνὸς τῆς πρώτης χορείας τῶν δώδεκα. *Commemoratio Sancti, gloriosi, & celeberrimi Apostoli Philippi, unius ex primo ordine duodecim*. Menologium Basilianum pag. 188. *Commemoratio S. Apostoli Philippi, unius ex XII. Apostolis*. Ibi dicitur Bethsaidæ in Galilæa natus, Trajano (α) Imperatore [quod est ab-

α Leg. Claudio.

est absurdum] Hierapolim profectus cum septem filiabus suis, & Mariamna sorore sua, atque Bartholomæo Apostolo, multos infideles ad Christum convertisse, inter quos Nicanora Proconsulis uxor. Quare ejusdem Proconsulis jussu, post multa tormenta, sublimibus e muro pedibus pendens, vita functus est. Eadem fere in Synaxario Menologii Græci. Sed primo ibi non habetur nomen Trajani Imperatoris. Secundo, Philippus dicitur virgo, & Hierapolim cum sola Mariamna sorore, & Apostolo Bartholomæo profectus. Tertio, uxor Proconsulis non vocatur Nicanora, sed Nicanoris Proconsulis conjux. Demum adduntur quædam miracula ex Apostolorum Periodis desumpta. Pictura Basiliana repræsentat Philippum imberbem sublimibus e muro civitatis pedibus pendentem, trahentibus funem hinc inde duobus satellitibus. At Capponianæ & Papebrochianæ Tabulæ exhibent eundem imberbem stantem, tunica & pallio indutum. Latini de S. Philippo Apostolo unacum Jacobo Adelphotheo agunt Kalendis Maji: ubi hæc Baronius: „ Ob convenientiam nominis cum Philippo „ Diacono uno ex septem ab Apostolis ordinatis, factum re- „ peritur, ut consulis ipsorum rebus gestis, quod unius est, „ alteri tribuatur, ut inter cætera, filia, quæ ex Actis Apo- „ stolorum cap. 6. & 21. Philippi Diaconi esse noscuntur, „ ipsæ a nonnullis Philippo Apostolo tribuuntur, ut de eo „ fecisse videtur Clemens Alexandrinus, quem citat Eusebius „ hist. lib. 3. cap. 24. idemque Polycrates apud Hieron. de „ Script. Eccles. in Polycrate; licet ex eodem aliter legat Eu- „ sebius Hist. lib. 2. cap. 25. qui & ipse aliquando eandem Apo- „ stoli esse filias scribit lib. 3. cap. 33. quamvis superius Dia- „ cono filias esse dixisset. Filias item tribuit ei Iudorus lib. de „ vit. & mort. Sanct. cap. 75. licet alterius cujuscumque potius „ quam Iudori sit illud opus „. Acta Philippi Apostoli Græ- „ ce, ὁ π̄ θεῷ θεὸς λόγος αἰδιῶς συνὸν τῷ πατρὶ, Latine apud Sur. 1. Maji. Alia, ὑποστολικῶς μενεῖται ἡξιώμιτος χάριτος, MSS. in Bibl. Coisl. pag. 195. Alia auctore Niceta Paphlago- „ ne, αἰτλήσασιν ἕδωρ μὲν ὑψροσύνης, Græc. & Lat. in Auc- „ novifs. Combesf. Tom. 1. pag. 379. Alia auctore Michaële „ Monacho, πᾶσα μὲν μαρτύρων χριστῷ πλενῆ, apud Fabric. „ tom. 9. Bibl. Græc. pag. 136. Alia incerto auctore, κατ' ἐξεί-

τον τὸν καιρὸν Τραϊανῷ τῷ βασιλείῳ περιειληφότος τὴν Ῥωμαίων ἀρχήν, MSS. apud Lambec. tom. 8. pag. 275.

Philippo Apostolo in Tabulis Papebrochianis adjunctus est *Gregorius Episcopus*: de quo hæc Culcinus Par. 2. pag. 103. 33 Mihi ignotus est: nam ipsum in meis libris non reperio, nec 33 puto eum esse indigenam: sed querendum potius in Fastis 33 Græcorum 33. Papebrochius vero: 33 Gregorius Episco- 33 pus. Omnino ignotus nobis est. Indigenarum forsitan ali- 33 quis, de quo plura nos docere deberent Rutheni. Interim 33 pro eo, cum bona ipsorum venia, substituat, *Josaphas* 33 *Episcopus Polocensis Martyr* 33. Pergit hujus Josaphati mar- tyrium describere, quod subiit a Russis anno 1620. & post ac- curatum causæ examen, Beatis Martyribus adscriptus est ab Urbano VIII. Error in anno martyrii obrepit: nam B. Josaphatus ab Russis occisus fuit non anno 1620. sed die 12. No- vembris anno 1623. quemadmodum constat ex epistolis & aliis documentis, quæ proferuntur a Culcinio in Appendice 2. pag. 60. ad 82. Cæterum *Gregorius* iste non alius videtur ab eo, qui fuit Constantiæ in Cypro Episcopus: coliturque in Meno. Basil. ad v. Martii Tom. 3. pag. 6. & in Menæis Græcis ad iv. ejusdem mensis, hoc titulo: Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ὁ ἅγιος Γρηγόριος κύριος ἐν εἰρήνῃ πλιῦται, *Eodem die Sanctus Gre- gorius Cypri, in pace consummatur*: cum duobus hisce versibus:

Ἐλαφος ἄσπερ ἐκ βρόχου ῥυθιεύς βίη,

Ἄϊσις Γρηγόριος ἐνθά ζῶν ὕδωρ.

Id ut conjiciam facit, quod in Fastis Græcomoschis, Gregorii omnes Episcopi, præter hunc, descripti & depicti cer- nuntur.

XV.

GURIAS.

SAMONAS.

ABIBUS.

JACOBUS.

Codex primus Vaticanus vacat. Secundus: *Gurias, Sa- monas & Abibus*. Fasti Græcomoschi: *Gurias, Samonas: Abibus Diaconus*. Codex noster Slavicus: *S. Jacobi Apostoli fratris S. Joannis Evangelistæ: & SS. Confessorum Gurie, Tom. V, Y y Sa-*

Samonæ, Abibi. Possesvino obtrusum hic monstruosum nomen *S. Martyris Utinifati*. Menologium Græcum: τῶν ἁγίων μαρτύρων τῆ Ὁμολογητῶν, Γυρία, Χαμονᾶ, καὶ Ἀβίβου, *Sanctorum Martyrum & Confessorum, Guria, Samonæ, & Abibi*. Latini de iisdem hac die. Menologium Basilianum ad eandem diem pag. 189. „ Certamen Sanctorum Confessorum „ Guria, Samonæ, & Abibi, qui in urbe Edessa Martyrium „ subiere „. Et addit pag. 191. ἡ σφραγὶς τῆ ἁγίου Γακώβου ἀδελφοῦ τῆ ἁγίου Γεωργίου τῆ Θεολόγου: *Cædes Sancti Jacobi, fratris Sancti Joannis Theologi*. De quo hæc in Synaxario. „ Jacobus Apostolus ex xii. Apostolis unus, frater fuit Sancti „ Joannis Theologi, filius Zebedæi ex Galilæa: quos videns „ Dominus unacum Zebedæo eorum patre secus stagnum Ge- „ nezaret retia reficientes [erant enim piscatores] vocavit „ eos; & statim relictis omnibus & patre, secuti sunt eum, „ ejusque disciplinæ sese tradidere. Post Domini autem „ ascensionem, & Deiparæ dormitionem, Joannes quidem „ Ephesum abiit, prædicationis munere ibi fungens; Jacobus „ vero relictis Hierosolymis, duodecim tribus Israël percur- „ rens, Dominum nostrum Jesum Christum ubique annuncia- „ bat. Quamobrem ab Herode Tetrarcha in Cæsarea Palæ- „ stinæ urbe comprehensus, ejusque jussu gladio cæsus, in „ cælum avolavit, ubi cum Christo Domino præceptore suo, „ Deoque nostro clementissimo regnat „. De eodem Jacobo agitur in Menologio Græco ad diem 30. Aprilis, hoc titulo. Τῆ ἁγίου ἐπὶ δόξης Γακώβου, ἀδελφοῦ τῆ ἁγίου Γεωργίου τῆ Θεολόγου, *Sancti gloriosi Jacobi, fratris S. Joannis Theologi*: quamquam in Menol. Basiliano ad eam diem, non hujus S. Jacobi filii Zebedæi, sed Jacobi fratris Domini festum peragitur T. 3. pag. 77. Hinc tamen discimus, Ecclesiam Græcam alio olim ritu sanctos Apostolos ac hodierno, coluisse: nam Menologium Basilianum circa annum Chr. 980. exaratum, & Tabulæ nostræ Capponianæ exhibent hac die 15. Nov. *Jacobum Apostolum*, Zebedæi filium: qui in Menæis Græcorum non comparet, nisi ad 30. Aprilis in locum Jacobi Adelphothei subrogatus. Pictura repræsentat solos Samonam, Guriam, & Abibonem. Pictura præter nomen, nil aliud habetuf. Marmor Neapolitanum ad hanc diem xv. Nov. *S. Jacobi Ap.*
& Sa-

& Samon. nimirum, Jacobi Apostoli, & Samonæ. Quare, cum Menologio Basiliano adamussim consentit, & Jacobi quidem, Zebedæi filii, Encomium exstat Græce πρώην μὴν ἡμᾶς, auctore Niceta Paphlagone, Latine tom. 27. Bibl. Patrum Lugd. pag. 391. Græce & Latine in Auſt. novis. Combeſſi. Tom. 1. pag. 347. Aliud Græce auctore Leone Centuripino, ἡλικὴ μὲν αἰθῆσις ἵσται, apud Fabric. tom. 9. Bibl. Græc. pag. 84. De Samona vero, Guria, & Abibo, primum, ἔπος μὲν ἀπὸ τῶν Ἀλεξάνδρου τῷ μακεδόνας ἀρχῆς ἑξακοσιοῦδος ἦν, Latine apud Sur. ad 1. Novemb. Secundo, ἔπος ἑξακοσιοῦ Ἀλεξάνδρου τῷ τῶν Μακεδόνων, ἐν ἀπὸ δὲ διοκλητιανῶ, MSS. Lambec. tom. 8. pag. 275. Tertio, ποιῶντος μὲν δὴ ἢ ὁ μάρτυς, Cod. Baroc. 147. Quarto, ὁ τῷ Θεοῦ λόγος αἰδὸς συνῶν τῷ πατρὶ, Fabric. tom. 9. Bibl. Græc. pag. 82. Quinto, ὡν κείρος ἰσκαίρος μίτῃ τῷ πνευματοφόρου Δαυὶδ, MSS. Lambec. tom. 8. pag. 276. 281. & Bibl. Coislin. pag. 195. Sexto Encomium, Aretha Episc. Cæsarien. auctore, Init. *Quomodo vester animus*, apud Sur. ad 15. Novemb. Septimo, Sermones duo Sancti Jacobi Sarugenſis, quorum alter de SS. Samona & Guria, alter de S. Abibo inscribitur. Vide tom. 1. Biblioth. Orient. pag. 329. & seq. ubi de Epocha Martyrii eorum fusc differui.

XVI.

EVANGELISTA MATTHÆUS.

Codex uterque Vaticanus & noster Slavicus, *Matthæus Apostolus & Evangelista*. Possevinus: *S. Apostoli Matthæi*. Falli Papebrochiani: *Hypatius, Matthæus*. Papebrochius: *Eupatius Episcopus*. ,, Æque ignotus nobis, ac præcedens ,, Gregorius: de quo vel ideo magis doceri cupimus, quod ,, non ut hic secundo post Apostolum Philippum loco, sed ,, primo ante Matthæum inveniatur positus ,, . Culcinus Par. 2. pag. 103. ,, Porro vel inurbanitatem Mosco Pictori, ,, vel inadvertentiam ejus interpreti adscribo, quod Eupatium ,, quendam Episcopum præposuerint Matthæo Apostolo, quum ,, apud Ruthenos Apostoli præcedentiam habeant supra quos- ,, vis Patriarchas & Episcopos. Crediderim ergo hunc Epi- ,, scopum referri debere ad diem præcedentem. Interea di- ,, co, Eupatii nomen non recte sonare, quum id vix puto re-

33 peribile in Fastis Græcorum, minus vero in libris Rutheno-
 34 rum. Hinc cenſeo loco Eupatii ſubſtituendum Hypatium,
 35 & referendum ad Græcos, non ad Ruthenos Sanctos: nam,
 36 ut optime obſervat Papebrochius, duo claruere in Græcia
 37 Hypatii, unus Gangrorum Epifcopus, qui interfuit primæ
 38 Nicænæ Synodo, alter ſub Metropolita Ephefino prater
 39 Epifcopus, qui floruit ſeculo octavo vel nono, illuſtris pro
 40 Imaginibus Confefſor. Hinc vel hanc diem vel præceden-
 41 tem, Hypatio Seniori; diem vero 31. Martii, juniori de-
 42 beri, prudenter concludit laudatus Papebrochius. Cæte-
 43 rum in meis libris nec Eupatius, nec Hypatius hodie adeſt 33.
 Laudo conjecturam Culcinii, & Papebrochii. Inſcriptio Ru-
 44 thenica diſerte habet, *Hypatius*. Quis autem iſte ſit, conſtat
 ex Menologio Baſiliano ad diem 14. hujus menſis pag. 187. hiſ
 45 verbis: „ Dormitio S. P. N. Hypatii Thaumaturgi, Epifcopi
 46 Gangrorum 33. In Synaxario narratur, quod unus fuit ex 318.
 Patribus Nicænſis: & quod plura edidit miracula, ſed illud in
 47 primis memorabile, quod quum portentofe magnitudinis dra-
 48 co in ærarium Imperiale irrepiſſet, omneſque ab ingreſſu pro-
 49 pulſaret, acceſſit ab Imperatore, ſuſis precibus, illum in-
 50 terfecit: juſſit enim rogum in foro accendi; & draconem ex
 51 ærario educatum, virgæque ſummitati, quam Hypatius tenebat,
 52 mordicus in hærentem atque ſequentem, in ignem injecit.
 53 Hinc Imperator in ipſius ærarii aditu Imaginem Sancti accu-
 54 rate depingi mandavit. Hypatius vero ad Eccleſiam ſuam re-
 55 verſus, Novatianorum Hæreticorum inſidiis interimitur: nam
 56 a muliere quadam ſaxo in ejus caput projecto, hujus vitæ er-
 57 gaſtulo liberatus, ad cæleſte Regnum avolavit. Piſtura Me-
 58 nologii repræſentat Hypatium Epifcopum in latere dextro,
 59 ſummitate virgæ Draconem ex ærario trahentem. In ſiniſtro,
 60 eundem humi procumbentem, & mulierem Novatianam ſa-
 61 xum in ejus caput injicientem. Hypatii Epifcopi Gangrenſis
 62 in Paphlagonia Vita, *ὁ πάσι τοῖς πέραςι τῆς γῆς γινωσκόμε-
 63 νος*, MSS. Lambec. tom. 8. pag. 275. Alia ejuſdem, *κατὰ τῶς
 64 καιρῶς ἐκείνης Βασιλευστος Φελιαγῶ ἐν τῇ Βουλαντίῳ*, Lam-
 65 bec. tom. 8. pag. 377. Tertia, *ἀνεῖν μὲν ἴδει προσβαίνει τοῖς
 66 ἐπὶ δυνάμει*, in Bibl. Coſlin. pag. 185. Quarta *ibid.* pag. 185.
 67 *ὡς γλωκεία τῆς παράσης ἡμέρας ἢ χάρις*. Sed ut ad Sanctum
 68 Mat-

Matthæum Evangelistam revertar, solemnis ipsius commemoratio peragitur a Græcis ad hanc diem XVI. Novembris in utroque Menologio; Item in marmore Neapolitano his verbis: *S. Mathei Evan.* . Verum a Latinis ad 21. Septembris. Breve de ipso legitur Synaxarium in Menologio Basiliano pag. 192. in quo dicitur frater Jacobi cognomento Alphæi: octavo autem post Christi Ascensionem anno, afflatu Sancti Spiritus, sanctum Evangelium ejus nomine prænotatum conscripisse, Sanctæque Hierosolymorum Ecclesiæ tradidisse: deinde multis gentium provinciis peragratis, verbum Dei disseminans, ad Athropophagos usque pervenisse, apud quos multa tormenta, perpeffus, tandem creato illic relictoque Episcopo Platone, Hierapolim Syriæ concessisse, ubi plurimis Christiana fide imbutis atque baptizatis, vivendi finem fecit. Depingitur ibidem in urna sepulchrali impositus, componente ipsum quodam Clerico, qui ad pedes adstat, Sacerdote ad latus urnæ precante, & Diacono ad caput eum thuribulo suffumigante. Id quod de corporis ipsius inventione, seu translatione intelligendum puto. In Menæis legitur Synaxarium ex Apocryphis desumptum. Vide Baronium in not. ad 21. Septembris. Exstat in S. Matthæum Encomium Nicetæ Paphlagonis init. *ματθαίου δὲ μνήμης τὸ ἄν γένοιτο χαριστέρον*, Lat. in auct. noviss. Combefisf. tom. 1. pag. 401. Aliud Chrysostomi homil. in Matth. *ἴδετε μὲν ἡμᾶς μὲν δὲ δεῖσθαι*, MSS. Lambec. tom. 8. pagin. 281. Acta S. Matthæi, *ματθαῖος ἀπόστολος ἡ εὐαγγελιστὴς ἦν μὲν ἐκ πόλεως ἱερουσαλήμ*, apud Fabric. tom. 9. Bibl. Græc. p. 122. Alia, *ἴδτε μὲν παρά τῷ πλάσαντες ἡμᾶς δοθεῖσαν φιλάστοντες ἐπολῆν*. Latin. apud Sur. 21. Septembr. De S. Matthæi Evangelio in Cypro reperto, in insignem locum ex Severo Antiocheno produxi tom. 2. Bibl. Orient. pag. 81.

XVII.

GREGORIUS NEOCÆSARÆ.

Codex secundus Vaticanus: *Gregorius Thaumaturgus*. Primus vacat. Noster Slavicus: *Sancti Gregorii Thaumaturgi Neocæsariensis*. Possevinus hæc habet: *S. Martyris Gregorii*, pro Thaumaturgo Martyrem obtrudens. Fasti Papebrochiani: *Gregorius*. Menologium utrumque: *τῷ ἐν ἁγίοις πατρὶς ἡμῶν Γρηγορίῳ ἐπισκόπῳ Νεοκαισαρείας, τῷ Θαυματουργῷ. S. P. N. Gregorii*

gorii *Episcopi Neocæsareæ, Thaumaturgi*. De eodem agunt Latini in Martyrologio hac die. Marmor Neapolitanum: *Dep. Gregorii Thaum.* Depositus Gregorii Thaumaturgi. Vita Græce, ἰσρά ἢ ὑπέρλαμπος, Latine & Græce in Act. Sanctor. ad 9. Maji Tom. 2. pag. 448. & 766. In eundem Encomia Gregorii Nysseni, & Michaelis Pfelli, vide apud Fabric. Tom. 9. Bibl. Græc. pag. 81. & seq.

XVIII.

P L A T O .

R O M A N U S .

Ita & Fasti Papebrochiani. At Codices Vaticani hac die vacant. Noster Slavicus. *Sancti Martyris Platonis*. Possevinus perperam: *S. Martyris Platonis*. Menologium Græcorum: τῷ ἁγίῳ Μάρτυρος Πλάτωνος, ἢ τῷ ἁγίῳ Μάρτυρος Ρωμαίου. *Sancti Martyris Platonis, & S. Martyris Romani*. Menologium Basilianum pag. 195. *Certamen Sancti Martyris Platonis*, & pag. 196. *Certamen Sancti Martyris Romani, & socii infantis*. Papebrochius: *Platon Martyr. Romanus Martyr*: „ Antiochiæ in Pisidia, cum Barulo puero, sub Galerio, etiam „ hodierno Romano adscriptus, de quo extant duæ S. Joan- „ nis Chrysoctomi Orationes,,. Non Antiochiæ in Pisidia, sed in Syria, passum hunc Martyrem, vetera monumenta docent. Chrysoctomum autem non Romanum Antiochenum, sed Cæsareensem Diaconum laudasse, infra patebit. Latini de Romano hac ipsa die: de Platone vero, Martyre Ancyrgæ, die 22. Julii: ubi obrepfit error in notis Esmi Baronii scribentis, Græcos agere de Sancto Platone in Menologio xv. *Kalend. Januarii*, quum de eo agant xiv. *Kalend. Decembris*, hoc est, xviii. die Novembris. Platonis martyrion, ἡ ξίνα Γαλατῶν τῷ παρσίῳ, ἢ δὲ ὁμολογητῷ τῆς ἀληθείας ἀθεΐα, Græce MSS. Lambec. tom. 8. pag. 278. 281. Latine apud Sur. ad 22. Julii. In Menologio Græcorum, duo *Romani* coluntur, & duo Synaxaria de iis habentur; In primo Synaxario dicitur Romanus sub Maximiano Imperatore martyrion subisse: obviam enim factus Asclepiadi Præfecto tum, quum Idolorum sanum ingrederetur, zelo accensus, conatus est hominem ab ingressu avertere, asserens, Idola nequaquam Deos esse. Quare colaphis cæditur, & in equuleum raptus, depectitur. Qui dum tor-

que.

quibretur, pergebat dicere, unum esse Deum, quem vel infantes agnoscunt. Productus itaque Sancti jussu ad redarguendum Præfectum infans, & interrogatus a Præfecto, quemnam Deum coli oporteret; eum, inquit, quem Christiani colunt. Verberibus igitur exceptus infans præfente matre, aquam poposcit, qua sitim depelleret. Cui mater: ne bibas, ait, filii, ex hac aqua; sed vade, & ex aqua vivente bibe: & hunc in modum decollatus est. Sanctus vero Romanus post excisionem, linguam rursus expedite loquens, in carcerem detruditur, ibique Maximiani jussu suffocatur. Ita & Basilianum Menologium de Romano & Infante: quos pictura sic exhibet, uti in Synaxario narratur: nimirum in latere dextero, Infans a Satellite decollatur, matre a longe spectante: in sinistro autem, Romanus senex barbatus in carcere inclusus, fune ad collum alligato, a duobus Satellitibus suffocatur.

In altero Synaxario de Sancto Martyre Romano Diacono Cæsareæ in Palæstina hæc leguntur. „ Romanus iste, ortu „ Palæstinus, dignitate Diaconus & Exorcista in Ecclesia Cæ- „ sareæ, sub Diocletiano in urbe Antiochia certamen subiit „ Quum enim multis ad tormenta fortiter subeunda persuasisset, sponte ad Judicem accedens, ab ipso igni condemnatur. Quo Diocletianus cognito, ab igne quidem ipsum subtraxit, linguam vero ejus amputari jussit. Verum Sanctus Martyr multo expeditius post linguæ abscissionem loquebatur, Christum prædicans. Quamobrem in carcerem conjectus, & in numella ad quinque foramina pedibus distentis, laqueo strangulatur. De hoc secundo Romano Diacono Cæsareensi, silet hæc die. Menologium Basilianum: ejus tamen commemorationem pergit ad diem 16. Martii, Tom. 3. pag. 18. in hæc verba: „ Ro- „ manus autem quum Ecclesiæ Cæsareæ Palæstinæ Diaconus „ esset, Christianique fidem populum doceret, comprehensus „ multisque tormentis excruciat, eodem die gladio cæsus „ finem accepit.

Stat ergo duos a Græcis Romanos coli; ambos Antiochiæ in Syria passos, ambos lingua mutilatos; sed unum cum Infante; alterum Diaconum Cæsareensem. In Romano Martyrologio ad diem 18. Novembris unius Romani fit commemoratio cum hoc elogio. „ Antiochiæ Natalis S. Romani Marty-

ris, qui tempore Galerii Imperatoris, quum Asclepiades
 Præfectus in Ecclesiam irrumperet, eamque funditus cona-
 retur evertere, cæteros Christianos hortatus ut ei contradi-
 cerent, post dira tormenta, & linguæ abscissionem (sine
 qua tamen Dei præconia loquebatur) in carcere laqueo
 strangulatus, celebri martyrio coronatur. Passus est etiam
 ante ipsum puerulus nomine Barula, qui ab eo interrogatus,
 utrum melius esset unum Deum colere, an plures Deos,
 quum in unum Deum, quem Christiani colunt, credendum
 esse respondisset, verberibus cæsus, jussus est decollari.
 Hic, de quo loquitur Martyrologium Romanum, ipse est Ro-
 manus prior, qui hac die a Græcis colitur in utroque Menolo-
 gio. Sed ubi in Martyrologio Romano dicitur hic Romanus
 sub Galerio passus, in Græcis Synaxariis habetur sub Maximia-
 no; & ubi in elogio Latino narratur, Romanum hunc, quum
 Asclepiades Præfectus in Ecclesiam irrumperet, eamque fun-
 ditus conaretur evertere, hortatum fuisse ceteros Christianos
 ut ei contradicerent: in Græcis Actis legitur, non in Ecclesiam
 irrumpenti Præfecto, sed in Idolorum sanum ingredienti re-
 stitisse Romanum, ac dixisse, Idola Deos non esse. Baronius
 in notis ad hanc diem, duos quidem esse Romanos asserit; sed
 de Romano pueri Barulæ socio eadem scribit ac ea quæ hic
 ex Martyrologio Romano sunt descripta. „ Arbitrati sunt
 „ [inquit] nonnulli unum eundemque esse Romanum, & non
 „ duos; quum præsertim nomen, locus passionis, tempus de-
 „ nique, ac genus Martyrii, in utrisque conveniant. Ego ve-
 „ ro opinor id ipsum factum a Prudentio de Romano, quod
 „ de Hippolytis fecisse compertum est; plures scilicet in-
 „ unum acervando atque confundendo: adstipulorque liben-
 „ tius Græcorum Menologiis, qui duos diversosque Romanos
 „ Martyres celebrant: quod & ratio persuadet, dum diversa
 „ martyrii utriusque causa conspicitur. Nam ille Romanus
 „ Eusebii (a) idcirco martyrium subisse scribitur, quod ad
 „ Idolorum delubra properantes, libera voce redarguit; hic
 „ autem eo quod Præfectum in Christianorum Ecclesiam ir-
 „ rumpentem avertere conatus est: ille insuper solus, hic
 „ autem una cum puero passus est; cujus admirandam confes-
 „ sio

a De quo Eusebius hist. lib. 8. c. 11.

,, sionem nequaquam verisimile est ab Eusebio fuisse præter-
 ,, missam, quum tam egregio exemplo magis magisque suam
 ,, nobilitasset historiam. Sunt & alia, quæ alterum ab altero
 ,, satis distinguere videntur ,, . Jam vero qui in Actis a Mom-
 ,, britio Tom. 2. editis *Barula* puer dicitur, hic in antiquo To-
 ,, letano Breviario *Theodulus* appellatur: qui enim Syris est *Bar-*
 ,, *ula*, imo *Barallaba* & per compendium *Barlaba*, idest, *ser-*
 ,, *lius* seu *puer Dei*; idem Græce dicitur *Theodulus*, idest, *ser-*
 ,, *vus Dei*: omnes enim norunt pueros pro servis usurpari. Eu-
 ,, sebius Cæsareensis hist. lib. 8. cap. 12. describit martyrium *Ro-*
 ,, *mani Diaconi Cæsareensis*. S. Joannes Chrysostomus de Sancto
 Romano præclaram habuit orationem, quam descripsit Meta-
 ,, phrastes, & recitat Surius tom. 5. Sed [ut observat Baronius]
 ,, plane de eo quem describit Eusebius: nam nulla illic fit men-
 ,, tio de pueri martyrio. Acta Syriaca in vetustissimo Codice
 Nitriensi extantia, è tenebris Ægypti in Bibliothecæ Vaticanæ
 lucem ego attuli: in quibus plena habetur martyrii SS. Alphæi,
 Zæchæi, & Romani historia. Hanc Syriace & Latine edidit
 meus ex sorore Nepos Stephanus Archiep. Apamæ in Actis
 Martyrum Occidentalium Tom. 2. a pag. 177. præmissa ad-
 monitione, in qua opinionem Valesii sequutus, Baronium re-
 ,, fellit, qui duos Romanos unacum Græcis agnoscit. ,, Do-
 ,, ctissimus Valesius [inquit pag. 174.] cui consulto succinunt
 ,, Ruinartus, ac Tillemontius, a Græcorum Menæis, eorum-
 ,, que fautoribus dissentit, unumque Antiochiæ, Diocletiano
 ,, imperante, Romanum, de quo loquitur Eusebius, marty-
 ,, rio perfunctum fuisse, demonstrat ,, : in adnotationibus
 scilicet ad Caput 2. de Martyribus Palæstinæ, ubi hæc habet
 verba: ,, Quum enim uno eodemque die ambos esse passos,
 ,, eodemque martyrii genere perfunctos, Græcorum Menæa
 ,, fateantur [utrique enim præcisam linguam adfirmant,
 ,, utrumque post abscissionem linguæ loquutum; tandemque
 ,, in carcere strangulatum esse consentiunt:] quis non videt,
 ,, frustra ab illis distingui duos Romanos? Miror tamen, sen-
 ,, tentiam hanc placuisse Baronio in notis ad Martyrologium.
 ,, Certe si duo ejusdem nominis fuere Romani Martyres, &
 ,, si ambo eodem die martyrium passi sunt Antiochiæ, cur
 ,, Eusebius hoc loco unius dumtaxat mentionem fecit? Dicit
 Tom. V. Z z ,, for-

„ fortasse aliquis, Eusebium in hoc libro de solis Palæstinæ
 „ Martyribus loqui instituisse, atque idcirco solius Romani
 „ Diaconi meminisse, quippe qui Palæstinus esset. Verum
 „ Eusebius alibi quoque hujus Martyris mentionem fecit: in
 „ secundo, scilicet, libro de Resurrectione, & Ascensione
 „ Christi, ubi Romani martyrii luculente & oratorie de-
 „ scribingit his verbis: „ In Antiochenorum illa urbe Romanus
 „ quidam extitit Martyr &c. „; Vides hic etiam, unum-
 „ dumtaxat Romanum ab Eusebio agnosci, qui martyrium An-
 „ tiochiæ perpeffus sit „. Verum quam infirma sint hæc Va-
 „ lesii argumenta, quis non videt? Nam primo falsum est uno
 „ eodemque die ambos Romanos fuisse passos, eodemque marty-
 „ rii genere perfunctos. Etsi enim in Menzibus Græcis ad ean-
 „ dem diem coluntur, & ambo in carcere strangulati dicuntur;
 „ Basilianum tamen Menologium, quo antiquus Ecclesiæ Con-
 „ stantinopolitanæ ritus circa annum 980. repræsentatur, de Ro-
 „ mano quidem infantis socio agit ad diem 18. Novemb., eum-
 „ que post linguæ abscissionem in carcere strangulatum narrat;
 „ Romanum vero Diaconum Cæsareensem laudat ad diem 16.
 „ Martii, eumque gladio cæsum perhibet: quamquam hoc po-
 „ stremum sinceris hujus Martyris Actis repugnat, in quibus
 „ strangulatus vitam finivisse perhibetur. Adeo hi duo Sancti &
 „ ab antiquis & a recentibus confusi sunt, ut qui locus Romano
 „ Diacono Cæsareensi ad 18. Nov. dandus esset, is Romano alteri
 „ datus sit, qui ad 16. Martii coli debuerat: & quo martyrii gene-
 „ re Diaconus Cæsarensis perfunctus est, eo vitam consummasse
 „ alter Romanus dicatur, qui ad 16. Martii gladio cæsus dicendus
 „ esset. Secundo, etiamsi uno eodemque die a Græcis hodiernis
 „ hi duo Romani coluntur; constat tamen ex aliis Sanctorum Actis,
 „ non semper eo, quo martyres passi sunt, die in Menologiis
 „ coli. Ut infinita exempla prætermittam, hoc unum ex ipsis
 „ Syriacis Actis martyrum Palæstinæ profero. S. Timotheus len-
 „ to ignis supplicio ab Urbano Gazæ præfecto damnatus, martyr
 „ occubuit die 21. Maji: quo etiam die, eademque in urbe
 „ Sancti Agapius & Thecla ad bestias damnati sunt: horum ta-
 „ men martyrum commemorationem tum Græci, tum Latini
 „ consignant ad diem 19. Augusti. Quid? quod Acta ipsa Syria-
 „ ca nos docent, Romanum Diaconum Cæsareensem eadem die

die

die 17. Novembris passum fuisse, qua & Zacchæus & Alphæus coronati fuerant : & Latini tamen quum die 17. Nov. Alphæum, & Zacchæum colant, Romanum tamen ad diem sequentem ponunt : Græci vero tam Romanum, quam Zacchæum & Alphæum die 18. Nov. commemorant. Tertio, Eusebius tum in historia lib. 8. cap. 2. tum in libro illo de Resurrectione & Ascensione Christi (si quidem genuinus Eusebii scriptus est :) idcirco Romani tantum Diaconi meminit, quia hujus, non alterius vitam descripsit. Cur autem passos Antiochiæ martyres omnes commemorare debuerat, qui de solis Palæstinæ martyribus loqui instituit? ac proinde veniam quodammodo a Lectoribus petit, quod quum Romanus Antiochiæ passus esset, ipsius tamen, tamquam hominis Palæstini, martyrium descripsit : „ Et hic quidem (inquit pag. 181. Tom. 2. cit.) „ utpote Palæstinus, inter patriæ nostræ martyres jure a nobis „ recensitus est, tametsi martyrium Antiochiæ subierit „ Igitur alterum Romanum, etsi in eadem Diocletiani persecutione Antiochiæ passum, idcirco omisit, quia ad Palæstinam nullatenus spectabat. Quarto, quid prohibet, duos Romanos, Palæstinum unum, & Antiochenum alterum, eodem etiam mortis genere in eadem persecutione affectos? nonne in iisdem Actis Syriacis pag. 179. Alphæus & Zacchæus, eodem die, eademque in urbe, cervicibus plexi sunt? cur igitur repugnet, eadem in urbe, ab eodemque tyranno, ambos Romanos lingua fuisse mutilatos? Quod vero amputata lingua ambo loquuti perhibentur, id divinæ quidem potentiae tribuendum miraculum est; sed non majus mihi videtur, quam quod tres pueri in fornace Babylonica manserint incombusti, aut quod de aliis martyribus narratur una ad bestias damnatis, vel in ignem coniectis, nec ullam tamen offensam expertis. Ut missa faciam multa hujusmodi divinæ potentiae miracula, quod Antiochiæ sub Diocletiano & Galerio Romanis duobus accidit, id ipsum Alexandriae de Sancto Mena sub Maximiano narratur in Menologio ad x. Decembris, in hæc verba : (#) „ Quod ubi cognovit Imperator (Menam scilicet hortationibus suis Christianos promtiores reddidisse :) misit Hermodogenem Præfectum, qui omni tormentorum genere stu-

Z z 2

„ deret

„ deret Sanctum Menam a christiana Fide abducere . At ille
 „ Menæ oculos primum effodit, deinde linguam præcidit .
 „ Sed quum sanitati restitutum illum cerneret, credidit &
 „ ipse Hermogenes „ . Ad ea, quæ Tom. 2. Act. martyrum
 Occidentalium pag. 174. adduntur contra rationes a Baronio
 pro duobus Romanis allatas, facilis est responsio . Nam, etsi
 Diocletiana, seu Maximiana Persecutio, cujus primo exunte
 anno Romanus Cæsarensis Diaconus martyr occubuit, ab
 Ecclesiarum everfione initium sumfit; non est tamen necesse,
 martyres in ea Persecutione idcirco comprehensos fuisse, quod
 Ecclesiarum everfionem proliberent . Quot alias causas in sin-
 ceris martyrum Actis videmus? Legantur ipsa martyrum Palæ-
 stinorum martyria, & nullum reperire est martyrem avertentem
 Præfectos, ne Ecclesias everterent . Quin & ipse Romanus
 Cæsarensis Diaconus non ideo passus est, quia Præfectum
 in Ecclesiam irrupentem avertere satagebat, sed quia Chris-
 tianos ab idolorum cultu strenue avocabat . Verba hæc sunt
 pag. 179. „ Romanus . . . non secus atque martyr Alphæus,
 „ eos qui ob Tyranni timorem in prærupta erroris ac dæmo-
 „ num cultum delapsi fuerant, gravitate verborum atque
 „ comminatione, a sacro Idolis faciendo avertebat, tremen-
 „ dum Dei judicium iisdem in mentem revocans . Porro
 „ excelsio adeo erat Romanus animo robustoque, ut a nemine
 „ arcessitus, in trepidantium Christianorum coetum ultro im-
 „ miserit sese, & ante Judicem steterit . Quem ubi edicen-
 „ tem Christianis audit, ut idolis iamolarent, omnesque
 „ tanta percitos formidine animadvertit, ut Judici mox ob-
 „ sequuturi viderentur, sese nullatenus continere potuit stu-
 „ diosissimus Christi martyr, quin eos ex altissimo veluti
 „ montis culmine in abyssum tenebricosissimam præcipitatos
 „ commiseraretur, & divini culus doctrina ipse, tamquam
 „ lux, illustraret, contenta voce inclamans: quo, quo
 „ tandem, infelices homines, vos agi finitis? & post pauca .
 „ Hæc dum enixa voce, excelsio animo, tranquilloque ore
 „ imperterritus athleta proferebat, a militibus correptus est
 „ jussu Judicis „ . Eadem in Synaxario de isto Romano dicuntur .
 Igitur, quod Prudentius, auctor orationis 48. quam
 in Tom. 1. operum S. Jo. Chrysofomi inseruit Fronto Ducæus
 & Acta

& Acta Mombritiana, quibus subscribit Baronius, affirmaverunt, Romanum ideo fuisse comprehensum, quod Præfectum in Christianorum Ecclesiam irrumpentem avertere conatus sit; id, inquam, non de Cæsarensi Diacono intelligendum, sed de illo Antiocheno; de quo tamen Acta sincera Græca in Synaxario paulo diversam narrationem habent, ut supra diximus: nimirum, Romanus ille Præfectum non in Ecclesiam Christianorum, sed in sanum idolorum, ingredi volentem, avertisse his verbis: idola non sunt dii. Quidquid recentiores omnia confundentes, ad Acta sincera illud fabulosum addiderint, quod sequitur: „ Quidam ex officio Præfecti nunciaverunt ei dicentes: „ Romanus nomine monachus, persuasit populo, & omnibus „ Ecclesiasticis, ut resistentes prohibeant te Ecclesiam introire. „ re. Audiens hæc Præfectus, mox præcepit exhiberi eum &c. Actum esset de Sanctis fere omnibus, si e Sanctorum Catalogo expungendi essent, eo quod in eorum Acta vel a Metaphraste, vel ab aliis aucta, error aliquis contra veritatem historicam obrepisset cernitur. Certum exploratumque est, *Monachos* Antiochiæ non extitisse tum, quum Romanus comprehensus: certum est etiam, non ideo fuisse comprehensum, quod prohibuisset, ne Præfectus Ecclesiam ingrederetur: hæc enim duo ab Actis sinceris absunt, atque e recentiorum cerebro in Acta S. Romani sunt inventa. Demum, quod obicitur de puero illo, qui in nonnullis Latinorum Martyrologiis *Barulas*, in Breviario Toletano *Theodulus* vocatur, in Menæis autem, & in Menol. Basiliano, necnon in Synaxariis Syrorum anonymus est, ne verbum quidem apud probatos illorum temporum scriptores occurrere; primum autem omnium esse Prudentium, qui ejus pueri mentionem faciat: respondetur, idcirco illius pueri neque Acta Eusebiana, neque tributam Chryostomo orationem meminisse, quia non de Romano Antiocheno loquuntur, sed de Cæsarensi. E contrario, qui Antiocheni Romani res gestas antea Prudentius, Menologium Basilianum, Menæa Græca, & Synaxaria Syrorum, disertis verbis illum puerum commemorant: cujus nomen, etsi in Menologiis & Synaxariis hodiernis non exprimitur, illud tamen *Barlaba* Syriace, & *Theoduli* Græce fuisse, auctor gravissimus Prudentius ex iis quæ tunc in promptu erant, anti-

antiquis Ecclesiarum Orientalium monumentis hausit, & ex Prudentio in Toletanum Breviarium illud ipsum nomen inventum esse, verosimile est. Haftenus de duobus Romanis.

In Fastis Papebrochianis, Pictura exhibet Romanum, habitu laico, geminam crucem manu tenentem. Ita & in Tabulis Capponianis, laico habitu exhibetur, sed sine cruce.

XIX.

PROPHETA ABDIAS.

MARTYR BARLAAM.

Codex uterque Vaticanus cum nostro Slavico vacat hac die. Possevinus pro Abdia perperam obtrudit Eugzam, his verbis: ,, XIX. S. Propheta Eugza, fortassis Aggæ; sed & 16. die sequentis mensis est Commemoratio Propheta Aggæ. Inscriptio Ruthenica disertum Abdia nomen exprimit. Fasti Græcomoschi: *Abdias. Barlaam.* Papebrochius. ,, Barlaam
 ,, Martyr, laudatur a S. Basilio, & inscribitur Romano hodie-
 ,, no. Laudasse eundem dicitur & S. Joannes Chrysostomus,
 ,, sed ejusmodi oratio non invenitur ,, . Utriusque, Abdia
 scilicet Propheta & Sancti Barlaam Martyris, Latini mentio-
 nem faciunt hac die in Martyrol. Rom. ubi Baronius in not.
 ,, De sepulcro Abdia in Samaria, deque mirandis prodigiis
 ,, scribit S. Hieron. in Epist. 27. ad Eustochium, in Epitaphio
 ,, Paulæ, & in comment. in Abdiam cap. 1. *Et de S. Barlaam:*
 ,, Agunt de eodem Martyre Græci in Menolog. ad xv. Kal.
 ,, Decembris, ejusque Martyrii historiam paucis describunt.
 ,, Ferunt eundem a S. Joanne Chrysostomo orationibus enco-
 ,, miaisticis exornatum, quæ tamen excidisse videntur: tan-
 ,, tum extat ejus laudatio a S. Basilio egregie conscripta ,, .
 Non ad xv. Kal. Decembris, ut in Baronii notis obrepit, sed
 ad xii. Kal. Decem. hoc est, hac die 19. Novembris, agunt
 Græci de S. Barlaam. Menologium Græcum: τῷ ἁγίῳ Προφή-
 τῃ Ἀβδίου. ἢ τῷ ἁγίῳ ἱερομάρτυρος Βαρλαάμ. *S. Prophetæ Ab-
 dia.* *Et S. Sacromartyris Barlaam:* de quo in fine Synaxarii:
 πῶς ἢ ὁ Θεὸς χρυσόστομος, ἢ ὁ μέγας Βασίλειος, ἐγκωμίοις
 ἐτίμησάν. *Hunc & divinus Chrysostomus, & magnus Basilius
 Encomiis celebrarunt.* Basilianum Menologium agit de Abdia
 quidem hac die 19. Nov. pag. 198. De Sancto vero Barlaam
 ad diem 16. ejusdem mensis [quo respexisse videtur Baronius,
 hoc

hoc est ad XVI. Kal. Decemb.] pag. 193. *Certamen Sancti Barlaham*. Ubi hoc Pictura representat, quod in Synaxario narratur. Videlicet, in latere sinistro idolum, ut videtur, Jovis, sedentis in sella in templo duabus columnis suffulto, super tabulatum orbiculare, quatuor gradibus superimpositum, hastam dextra tenentis : & aram coram positam cum igne ardente ; in dextero latere, Sanctum Barlaamum senem barbatum togatum, a satellite explicata per vim sinistra manu, ad motum altari, ignem simul cum thure excipere compulsus. Existimabat enim [ut in Actis legitur] præfectus, eum excussis ad aram unacum thure carbonibus, visum iri victimas diis obtulisse. At ille constans & immobilis stetit, quovis ære ferroque durior dextram [in Pictura, sinistram] tenens, donec subjecta caro igni absumta in terram decidit perforata ejus manu ; quum interim ipse averso ab ara vultu semper esset, & manum comburi mallet, quam thus ad aram projicere : atque ita generoso firmoque animo beatam animam Deo tradidit. Tabulæ Capponianæ representant Abdiam prophetam, in quo scriptum aliquod, sed literis adeo minutis, vix ut legi queat. Exstat in vetustissimo Codice Syriaco Nitriensi 31. Homilia Severi Patriarchæ Antiocheni, septuagesima tertia, de Sancto Barlaham Martyre, lectu digna. Vide Tom. 1. Bibl. nostræ Orient. pagin. 571. col. 1. In eundem Barlaamum homilia S. Basilii, ἀπότρον μὲν τῶν ἁγίων οἱ θανάτοι, MSS. Lambec. tom. 8. p. 277. Græc. Lat. Tom. 1. pag. 512. & Lat. apud Sur. ad 19. Novem. & S. Jo. Chrysostomi, συνεκλόων ἡμᾶς, in edit. Savil. to. 5. pag. 493. Et in edit. nova Montfaucon. Tom. 2. pagin. 681. Hanc Chrysostomi homiliam deperditam putabat Baronius. Barlaam Martyrium Græce extat apud Lambec. tom. 8. p. 277. Init. κατ' ἐκείνην τὴν καιρὸν πολλὰ ἐσυναρπαζόμενος .

XX.

PROCLUS ARCHIEPICOPUS.

GREGORIUS DECAPOLITA.

Codex Vaticanus uterque hac die vacat. Fasti Græcomoschi ; *Gregorius*. *Proclus*. *Possevinus* : *S. Patris Procli*, dumtaxat. Codex noster Slavicus ; „ *SS. PP. NN.* qui fuerunt Archiepiscopi Regiæ Urbis [*Zfigrada*] Maximiani, Procli, Ana-

„ tolli ;

368
 ,, tolli; & Gennadii. Et S. Gregorii novi Thanmaturgi, Me-
 nologium Græcum: τῷ ὁσίν πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου τῷ δεκαπό-
 λίτῃ. ἢ τῷ ἐν ἁγίοις πατρὶ ἡμῶν ἀρχιεπίσκοπῳ Κωνσταν-
 τινούπολεως. S. P. N. Gregorii Decapolitæ: Et S. P. N. Procli
 Archiepiscopi Constantinopoleos. Additur loco Synaxarii: εἰς
 ἰχθυήματα μαθητῆς τῷ μακαρίῳ Γεωργίῳ τῷ Χρυσόστομῳ, ἢ τοῦ
 ἑσθῆτος ἁγίου, qui discipulus Joannis Chrysostomi fuit, atque
 throni successor. In Menologio Basiliano colitur Proclus ad
 diem 24. Octobris cum Synaxario pag. 140. Gregorius autem
 Decapolita ad hanc diem xx. Novembris pag. 203, ubi dicitur
 in Decapoli Isauriæ urbe natus temporibus Iconomachorum,
 quum adolescentiam attigisset, paratas sibi a parentibus
 nuptias vitaturus, Monachus factus, in speluncam subiisse dæ-
 monum frequentia infestam, a quibus verberatus, oratione
 tandem illos expulit. Sed per visum a Deo monitus, relicta
 spelunca, cepisse terrarum orbem peragrarè. Quum igitur
 Syracusas Siciliæ urbem venisset, in quadam muri civitatis
 turri habitasse, ubi & plurima miracula edidit. Mox Thessalo-
 nicam petiisse, deinde Byzantium. Illic, aliquanto post, juxta
 visionem divini Simeonis ibidem pietatis causa [*propter cul-
 tum Imaginum*] victi, cum quo abunde versatus est ac de ani-
 ma philosophatus, migrasse ad Dominum. Eadem in Syna-
 xario Græco in Menæis; sed nomen patris Sergii, & maris
 Macariæ fuisse: ex Isauria in diversas Asiæ regiones profectum,
 tandem Byzantium abiisse: inde Romam, & in alias Occiden-
 tis regiones: rursus Byzantium petiisse, mox in Olympum
 montem, tum Thessalonicam, demum tertio Byzantium, ubi
 obiit, postquam Simeonem pro cultu Imaginum victum visi-
 tasset. In Martyrologio Romano ad hanc diem 20. Novemb.
 hoc elogio exornatur. *Constantinopoli S. Gregorii Decapoli-
 tæ, qui ob cultum Sanctarum Imaginum multa passus est. Pa-
 pebrochius ad metricum Græcum Novembrem. Decapolita hic
 est, etiam bodierno Romano additus, cujus vitam & miracula
 Græce habemus.* Acta extant Græce in Bibl. Coislin. pag. 211.
 Init. ἀπὸ μὲν πάντως εἰδὲν ἐπιπέφυκε. De Proclo autem,
 ad Novembrem Moscorum figuratum, idem Papbroch. *Extant
 ejus opera Græco Latine edita: utinam etiam vita!* Pro-
 clus colitur a Latinis in Martyrol. Romano ad eandem diem,
 ac in

hæc in Menol. Basiliano, idest ad xxiv. Octobris. Recole quæ de eodem supra diximus ad eandem diem. At marmor Neapolinum, unacum Russis habet Proclum ad hanc diem xx. Novembris his verbis. *P. S. Dassi, & Procli*, idest, *Passio S. Dassi* Episcopi Dorostori in Myia, & commemoratio *Procli* Episcopi CP. Cur autem in Ecclesia Neapolitana, in Tabulis nostris, & in Papebrochianis ad hanc diem idem Proclus ponitur, qui in utroque Menologio ad 24. Octobris commemoratur, non aliam quis rationem asserere possit, quam Corporis translationem; eoque magis, quod in Menæis Græcis, in quibus prima fit ad 24. Octobris Procli mentio cum Synaxario, iterum recurrit ejusdem Sancti ad hanc diem 20. Novembris commemoratio, sine tamen Synaxario. Qui vero in Codice Slavico coluntur Byzantini Antistites, habent quidem Synaxaria in Menologio utroque, videlicet *Maximianus* die 21. Apr.: *Anatolius*, die 3. Julii: *Gennadius* vero commemorationem cum Patriarchis Mena, Epiphanio & Joanne (seu ut habet Menolog. Basilian. cum Mena, Joanne, & Stephano) die 25. Augusti.

XXI.

INGRESSUS IN TEMPLUM SANCTISSIMÆ DEIPARÆ.

Ita & Fasti Papebrochiani, & Codices Vaticani, & Possévinus, & utrumque Græcorum Menologium, & Martyrologium Romanum ad hanc ipsam diem. Apud Græcos hæc festivitas admodum antiqua est; quippe quæ in vetustissimis Codicibus descripta reperitur: habeturque ejus mentio in Constitutione Emmanuelis Imperatoris, quam recitat Theodorus Balsamon in Nomocan. Photii tit. 7. cap. 1. In Gallias transit ejusmodi festa dies temporibus Caroli Quinti Francorum Regis [ut notat Baronius] anno Domini 1375. de qua re extare dicitur ejusdem epistola ad Nicolaum Antiochodorensem Episcopum, quam citat Molanus in additione ad Usguardum. At Papebrochius tribus ante annis in Europam inventum fuisse Festum hujusmodi affirmat. „ Festivitas hæc [inquit ad Metri-
 „ cum Græcum Novembrem] quam nostra Societas hoc secu-
 „ lo plurimum excitavit per Belgium, apud Latinos non ad-
 „ modum antiqua est, sed primum in Europam fuit recepta &
 „ Avenione celebrata anno 1372., quemadmodum constat
 „ ex monumentis repertis inter scripta Philippi Mazerii Can-
 Tom. V. A a a „ cellarii

cellarii Cypri. Monumenta autem illa, una cum altera vi-
 ta S. Petri Thomasi Carmelitæ per Carmessonium scripta,
 anno 1666. liberaliter donavimus RR. PP. Carmelitis, ca-
 dem typis vulgare cupientibus, uti etiam factum est. Mi-
 ror, in marmore Neapolitano idem Festum non describi,
 quum constet Ecclesiam Neapolitanam in Sanctorum Fastis ut-
 plurimum cum Græca consentire. Tabulæ nostræ Capponianæ
 repræsentant Deiparam Mariam adhuc triennem ab Anna &
 Joachimo parentibus præsentatam Zachariæ Sacerdoti in gradi-
 bus Templi eam excipienti. Uniuscujusque capiti inscriptum
 est proprium nomen literis adeo minutis, ut oculos pene su-
 gant. Nimirum Joachim. Anna. Zacharias. Maria. In Tabu-
 lis Papebrochianis eadem B. Virgo triennis, manibus ante pi-
 ctus junctis, præsentat se ipsam Zachariæ Sacerdoti, stanti in
 Templo, habitu pontificali induto, & manibus expansis eam
 excipienti. Pone Sacerdotem est quidam vir admirans. In
 latere sinistro, pone B. Virginem, adstant Joachimus & Anna
 parentes, necnon duæ aliæ feminæ. Culcinus in 2. Par. p. 103.
 Wowedenie, hoc est, Introductio in Templum Sanctissimæ
 Deiparæ. Habeo in meo Anthologio Imaginem consimilem
 tabellæ apud Papebrochium. Officium pariter solemne cum
 parvis & magnis vesperis, cum duplici Canone, altero
 Georgii, altero Basilii; & cum Synaxario his ornato ver-
 siculis.

*In claustro Templi Gabriel te alit o Virgo,
 Qui postmodum tibi illud Ave adferet.*

Ex hisce Janibus Græcis proculdubio desumpti sunt Ruthenici
 versiculi.

Εἶδον ἕξει σε Γαβριὴλ, καὶ κόρη.

Ἔξει δὲ μικρὸν καὶ τὸ, χαῖρε, σοὶ λόγων.

Menologii Basiliani Pictura alludit ad rem in Synaxario narra-
 tam: quæ sic habet. Post admirabilem Sanctorum Joachin-
 & Annæ partum, secundus a venerabili gloriosæ Deiparæ
 semperque Virginis Mariæ nativitate jam exibat annus,
 quum Joachim uxori suæ Annæ dixit: Ducamus eam in
 Templum Domini, quemadmodum polliciti sumus. Cui
 Anna: Tertium prius annum expleat, ne forte parentum
 desiderio non dirigatur in conspectu Domini. Post tertium
 igitur

igitur annum ait Joachim : accersamus immaculatas He-
 bræorum puellas, quæ accensas lampades præferant, ne ad
 ea, quæ retro sunt, se convertat puella, sed mens ejus to-
 ta in Tempore Domini mancipetur. Atque ita fecerunt. Ex-
 cipiens igitur puellam Zacharias, inquit : Magnificet Domi-
 nus nomen tuum ; simulque eam in altaris gradu colloca-
 vit. Et nutriebatur ab Angelo, donec annum duodecimum
 attigit. Quumque tempus desponsationis advenisset, acce-
 pit eam Joseph a Pontificibus in templo Domini. Igitur
 in Pictura repræsentatur, in medio Deipara stans dextra ex-
 tensa ad Zachariam Sacerdotem, stantem in Templo, eamque
 in gradum altaris erigere volentem. In latere dextro, ad-
 stant pone Deiparam parentes ejus Joachim & Anna, & se-
 ptem post eos puellæ accensas faces tenentes. In latere sinistro
 supra gradus sedet eadem Deipara, cibum ab Angelo acci-
 piens. Capita omnium sunt nimbo ornata, præter puellas.
 De historia alibi sermo erit. Porro in Præsentationem sive
 εις τὴν Εἰσόδησιν, in ingressum in Templum, quando B. Maria
 triennis in Templo tradita est, extant Græce plurima Patrum
 encomia, ac primo, αἱ τῶν Θεῶν πανηγύριων ἐθαύμασις, Bibl.
 Coisl. pag. 388. Secundo, sancti Germani Patriarchæ Constan-
 tinopolitani, ἰδὲ καὶ πάλιν ὑπὲρ ἰορτῆς, Lambec. tom. 4. p. 129.
 & tom. 8. pag. 32. Græce Latine tom. 5. auct. nov. Combef. pag.
 1411. Tertio, Georgii Chartophylacis, καλὰς ἡμῶν ὑπο-
 θέσεων ἀρχαίς, Bibl. Coisl. pag. 212. 388. Græce Latine to. 1.
 Auct. nov. Combef. pag. 1091. & Lat. apud Sur. ad 21. Nov.
 Quarto, Jacobi Monachi, πολλοὶ κολλᾶσις πρὸς πέτρην τῶν πολυ-
 τήμοις, Fabric. tom. 9. Bibl. Græc. pag. 113. Quinto, Leonis
 Imper. τις αὐτὴ ἢ ἀπαπέλευσα ὡς χρίνοι ; Græce & Latine
 Tom. 1. Auct. nov. Combef. pag. 1619. Sexto, Tarasii Pa-
 triarchæ Constantinopolitani, φαῖδρα καὶ παράδοξος ἢ παρῶσα
 παιγνίσις, Bibl. Coisl. pag. 212. Septimo, Georgii Mona-
 chi & Chartophylacis magnæ Ecclesiæ Constantinopolitanæ.
 φαῖδρ' ἢ τὸ πρὸς παρέσεως ἰορτῆς τὸ σύνθημα, Græc. Lat. Tom. 1.
 Auct. nov. Combef. pag. 1070.

Surius tom. 6. pag. 479. Græcum nomen, τὴν Εἰσόδησιν,
 quo Præsentationem seu Ingressum Deiparæ in Templum,
 Græci appellant, ipse perperam reddit *Exitum*. Sic enim ha-

372 NOVEMBRIS XXI. XXII. & XXIII.
 bet: ,, S. P. N. Georgii Archiepisc. Nicomediae oratio de exi-
 ,, tu SS. Dominae nostrae Deiparentis, quando fuit oblata in
 ,, Templo ,, praeter quam quod Georgius iste in Graecis exem-
 plaribus dicitur Chartophylax magnae Ecclesiae & Monachus,
 non *Episcopus* Nicomediae.

XXII.

APOSTOLUS PHILEMON, ET SOCII.

Codex uterque Vaticanus cum nostro Slavico vacat. Pos-
 sevinus *S. Apostoli Philemonis*. Fasti Papebrochiani: *Philemon*.
 Menologium Graecum: τὸ ἅγιον ἄνωθεν ἐπιδήμιος, ἢ τῶν σὺν
 αὐτῷ. *S. Apostoli Philemonis, & Sociorum ejus. Archieppi* sci-
 licet & *Amphiae*, qui Sancti Pauli discipuli dicuntur in Syna-
 xario. Menologium Basilianum eisdem commemorat ad diem
 sequentem, ubi pag. 206. & pictura & Synaxario martyrium
 eorum describitur. A Latinis *Philemon* & *Amphias* coluntur
 hac die: *Archieppus* vero, ad 20. Martii. In Tabulis Cappa-
 nianis & Papebrochianis Philemon depingitur cum habitu Pon-
 tificali & Pallio.

XXIII.

GREGORIUS AGRIGENTINUS.

AMPHILOCHIUS EPISCOPUS.

Codex Vaticanus uterque cum nostro Slavico hac die
 vacat. Fasti Papebrochiani: *Amphilochius. Gregorius*. Posse-
 vinus perperam: *S. Martyris Amphilochii*. Menologium Grae-
 cum: τὸ ἐν ἁγίοις πρὸς ἡμῶν Ἀμφιλοχίου ἐπισκόπου Ἰκονίου.
 ἢ τὸ ἐν ἁγίοις πρὸς ἡμῶν Γρηγορίου τὸ Ἀγραγεντίνου: *S. P. N.*
Amphilochii Episcopi Iconit, & S. P. N. Gregorii Agrigentini.
 Coluntur hac ipsa die & a Latinis in Martyrol. Romano: sed
 Menologium Basilianum, de S. Gregorio quidem agit die 24.
 hujus; de Amphilochio vero, die 19. Octobris. In Basiliano
 Menologio, S. Gregorius dicitur, Justiniano Rhinotmeto im-
 perante, claruisse, filius Charitonis & Theodotae qui in urbe
 Agrigentinorum degebant, ab Episcopo ejus loci è sacro baptis-
 matis fonte susceptus, educatus, & Clericus factus. Annos
 vero 18. natus quum sacra loca inviseret, a Macario Episco-
 po Hierosolymitano Diaconus creatus, hinc Byzantium, dein-
 de Romam profectus, demum in Sicilia Agrigentinorum Epi-
 scopus fuisse ordinatus. A Sabino autem & Crescentino falso
 accu-

accusatus, eorum calumnias editis miraculis compressisse, eosque nigros reddidisse, ita ut ad hanc diem eorum posteritas ita appareat. Atque Ecclesiam suam hac ratione recipiens, in extrema senectute vitam finisse. Depingitur in Menologio pag. 209. in latere dextero in exilium pulsus, duobus ipsum ducentibus. In sinistro stans habitu Pontificali, Deumque alloquens, in forma manus humanæ è nubibus prodeuntem. At in Menologio Græco, fertur quum esset 18. annorum, Clericus factus a Potamione Episcopo, postea unacum Marco annos 4. Monachum egisse; inde Antiochiam, tum Hierosolyma perrexisse, ubi a Macario Episcopo Diaconus ordinatur. Inde Constantinopolim profectus, in amicitiam Georgii Patriarchæ se insinuasse, tum, quum Synodus adversus Sergium, Pyrrhum & Paulum celebrata est. Postea Romam perrexisset; Postremo in patriam rediisse, ubi Episcopus ordinatus, ab iuvidis apud Papam Romanum falso delatus, & in carcerem coniectus, quum duos ibi annos cum dimidio egisset, tandem iussu Imperatoris eductus, propriam recepisse Ecclesiam, eo adversus accusatores patrato miraculo, quod & in Basiliano Menologio narratur. Ex quo patet, in utroque Menologio duos Gregorios Agrigentinos in unum commiseri: „ Nam, ut „ notat Baronius, primus Gregorius interfuit Quintæ Syno- „ do, quum nondum Episcopus esset: factus postea Episcopus „ claruit temporibus Mauricii Augusti, quum Romanæ Ec- „ clesiæ Sanctus Gregorius præsideret, apud quem falso ac- „ cusatus causam dixit. Extant de ea re nonnullæ ejusdem „ Gregorii epistolæ in regest. lib. 1. Epist. 70. lib. 2. Epist. 12. „ Indiçt. xi. lib. 4. Indiçt. 14. Epist. xi. & lib. 7. Indiçt. 1. „ Epist. 24. Reperitur alius insuper ejusdem Civitatis, & no- „ minis Episcopus Gregorius Agrigentinus, qui post annos „ octoginta claruit, Agathone Romano Pontifice, interfuit „ que Romanæ Synodo tunc celebratæ, cui & subscripsit, ut „ apparet ex ejus Actis, quæ extant in Sexta Synodo Œcumē- „ nica, Act. 4. Hactenus Baronius. „ Quod igitur de Sancto Gregorio narratur a calumniatoribus apud Romanum Pontificem accusato, id de primo Gregorio intelligendum est, qui sub Sancto Gregorio Papa claruit. Id autem, quod dicitur de Gregorio, qui se in amicitiam Georgii Patriarchæ Constanti-
nopol-

nopolitani insinuavit, quique Byzantii tum aderat, quum Synodus adversus Sergium, Pyrrhum & Paulum coacta est, refertur ad secundum Gregorium, qui & Romæ interfuerat Synodo sub Sancto Agathone adversus Monothelitas celebratæ. Atque hic secundus Gregorius sub Justiniano Rhinotmeto vixit, non primus. Nam Justinianus anno Christi 686. Constantino Pogonato patri in Imperio successit: anno 695. naribus recessissis in Chersonesum relegatus est: anno 705. in Imperium restituitur, quod usque ad annum 711. administravit: quo anno a Philippico Bardanis filio iuterfectus est unacum Tiberio ipsius filio. Georgius autem Patriarcha, Theodoro anno 678. dejecto sedem Byzantinam obtinuit usque ad annum 683. quo anno Theodorus iterum Constantinopolitanæ præfuit Ecclesiæ. Macarius vero Hierosolymitanus Patriarcha quum sedem illam post Eustochium ab anno 563. ad annum 574. tenuerit, uti Quienus in Oriente Christiano Tom. 3. pag. 235. ad 242. demonstrat; fieri non potest, ut secundum Gregorium, sed primum ordinaverit Diaconum: sicuti fieri nequit, ut is, qui sub Gregorio Magno Papa Romano accusatus fuit, usque ad tempora Synodi Sextæ quæ anno 681. celebrata est, pervenerit: nam Sanctus Gregorius Papa Romanam Sedem ab anno 590. usque ad annum 604. doctrinis pariter ac sanctissimis operibus illustravit. Gregorii Agrigentini Acta Græce, *κάλλιστον τι χρῆμα ἢ ἀρετὴ*, Allat. pag. 538. de Consensu; Latine apud Sur. ad 23. Novembris. Alia, *ἔπος ὁ μακαρίου καὶ μεγάλου Γρηγορίου*, MSS. Lambec. tom. 8. pag. 281.; Item auctore Marco Monacho & Hegumeno S. Sabæ, *σοφὸν καὶ ἀκατάληπτον χρῆμα*, & auctore Leonio Presbytero & Hegumeno Monasterii S. Sabæ Romanæ urbis, *φοβερὸν καὶ ἀκατάληπτον θαῦμα*, Fabric. tom. 9. Bibl. Græc. pag. 81.

Amphilochii vero, Episcopi Iconientis, triplex apud eundem Fabricium laudatur vita. Prima, *ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις βασιλεύοντος τῷ ἐπιβαστάτῃ καὶ μεγάλῳ Θεοδοσίῳ*. Altera, *καὶ τὴν πῶν ἀλλῶν ἴσαι τις*. Tertia, *ἢν τις ἀντὶ μοναχὸς δεύματα Ἀμφιλόχιος*. Græc Lat. Combefis. in Amphilochio pag. 228. Latine apud Sur. ad 23. Novemb. Vide Fabric. tom. 9. Bibl. Græc. pag. 52. & seq.

ÆCATHERINA.

MARTYR CHRISTI MERCURIUS.

Codex Vaticanus uterque cum nostro Slavico hac die vacat. Possevinus in Calendario : *S. Martyris Catharinæ*. Ita & Fasti Papebrochiani : *Ecatherina*, dumtaxat. Menologium Basilianum ad diem 24. hujus, habet commemorationes, 1. *S. Cæcilie, & Sanctorum Soclorum Valeriani, & Tiburtii*. 2. *S. Sisinii Episcopi Cyzici & Martyris*; 3. *S. Gregorii Episcopi Agrigentinarum*; Ad diem vero 25. ponit, 1. *Certamen S. Clementis Romæ Episcopi & Martyris*; 2. *Certamen Sancti Petri Episcopi Alexandrini & Martyris*; 3. *Sancti Mercurii Martyris*; 4. *Sanctæ magnæ Martyris Æcaterinæ*. At Menologium Græcum ad hanc diem 24. Novemb. : τῆς ἐπίου πατρῶν ἡμῶν καὶ ἱερομάρτυρος, κλήματος Ῥώμης, καὶ πῆξι Ἀλεξανδρείας. SS. PP. NN. & Sacrorum Martyrum, Clementis Romæ, & Petri Alexandriæ : Ad diem vero 25. μνήμην ἐπιπέλαμιν τῆς ἁγίας μεγαλομάρτυρος τῆς Χριστοῦ καὶ παντοφύμου λιχαπρινης, καὶ τῆς ἁγίας μεγαλομάρτυρος Μερκουρίου. Commemorationem peragimus Sanctæ magnæ Martyris Christi, ac celeberrimæ Æcaterinæ, & S. magni Martyris Mercurii. Codex quoque Vaticanus primus Ruthenicus ad diem 25. *Clemens Papa Romæ*. Et Codex secundus ad diem 24. *S. Gregorius Agrigentinus*. Sed & in metrico Græco mense Novembri, ad 23. colitur Amphiloehus, ad 24. Gregorius Agrigentinus, ad 25. Facunda puella, idest, S. Æcaterina. De SS. Clemente, & Petro nihil. Demum in Martyrologio Romano ad 22. Novembris, S. Cæcilie; ad 23. S. Clementis Papæ, S. Sisinii Cyziceni, S. Amphiloehii, & S. Gregorii Agrigentini; ad 24. nullius ex his quæ supra in Menologiis Græcorum, sed *S. Chryfogoni*. Ad 25. S. Catharinæ Virg. & Mart., & S. Mercurii Martyris. Marmor Neapolitanum ad 22. Novem. Nat. S. Cæcilie; ad 23. Nat. S. Clementis; ad 24. Nat. S. Chryfogoni; ad 25. Passio S. Petri Papæ de Alexandria; ad 26. Nat. S. Silæ Apostoli. De S. Catharina nihil. Codex noster Slavicus ad 25. S. Clementis Papæ Romani; ad 26. Sanctæ Martyris Æcaterinæ, & S. Georgii. Hanc Menologiorum diversitatem Papebrochius considerans, hæc scribit : ,, XXIV. Ecaterina Virgo

„ Martyr. Die sequenti apud Græcos & Latinos. Apparet
 „ autem errore quopiam factum esse, ut locum & diem hæc
 „ Sancta mutaret cum Sanctis *Clemente & Petro*, qui ad hanc
 „ xxiv. spectant; hic vero perperam adscribuntur die xxv.
 „ Cæterum non est hic error solius Sculptoris: idem enim
 „ in Calendario Possævini invenitur. Antequam porro hujus
 „ Sanctæ Ecaterinæ cultus invalesceret apud Græcos, primus
 „ in officio divino locus erat ei, qui nunc secundum habet,
 „ S. Mercurio: cujus Acta a Metaphraste exornata habemus,
 „ & his vetustiora Latina cum laudatione Nicephori Gregoræ.
 „ Habent autem etiam Rutheni suum *Mercurium*, apud Smo-
 „ lenskum, qui quantam intulerit Tartaris stragem an. 1236.,
 „ apparitione Deiparæ ad hoc excitatus, narrat Kojalowicz;
 „ sed oblitus diem quo colatur notare. Erit interim aliquis
 „ forsitan qui eum nos doceat, ut proprio suo loco detur a no-
 „ bis historia de Imagine miraculosa Korsunenſis B. Virginis
 „ Mariæ, cui ipsius Mercurii innexa gesta sunt, haud usque-
 „ quaque (ut verum fatear) a fabulositatis specie remota.
 „ Hactenus Papebrochius. Verum ad diem, quo S. Mercurius
 „ a Ruthenis colitur, quod spectat, is diserte indicatur in Ta-
 „ bulis nostris una cum S. Catharina ad 24. Novembris. Sed ne-
 „ que in solis Tabulis Capponianis, verum etiam in officio Ru-
 „ thenico. Culcinus Par. 2. pag. 104. ad xxiv. Nov. „ Sapien-
 „ tissima & magna martyr Æcaterina conspicitur in meo An-
 „ thologio coronata regio diademate, & habet proprium offi-
 „ cium cum Synaxario. Jungitur ei hodie megalomartyr Mer-
 „ curius.

Acta S. Mercurii, Græce exstant, ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ
 Βασιλεύοντος Δαίλε καὶ Βαλεριανῶ, Latine apud Sur. 24. Nov.
 Alia auctore Nicephoro Gregora, καὶ κυβερνητῆς μετὰ πρὸς ἄνεμον
 Fabric. tom. 9. Bibl. Græc. pag. 124. Coronatam Catharinam
 repræsentat Menologium Basilianum pag. 213. ubi hoc de ipsa
 legitur Synaxarium „ Æcaterina martyr, Alexandrina, reguli
 „ cujusdam divitis ac nobilis filia, forma & ingenio præstan-
 „ tissima, quum Græcas literas didicisset, Philosophicis
 „ etiam scientiis se addixit, & linguas gentium omnium cal-
 „ luit. Quum vero festus aliquando dies idolis ageretur a
 „ Græcis, videretque animalium multitudinem jugulari, id
 „ „ agre

33 ægre ferens, adiit Maximinum Imperatorem, & cum illo
 33 disseruit, inquires: Quare Deo vivo relicto, inanimata
 33 idola colis? Maximinus igitur retentam, acerbissime ex-
 33 cruciavit. Deinde accersitis undique quinquaginta oratori-
 33 bus: disceptate, inquit, cum Æcaterina, eamque con-
 33 vincite: nisi enim illam convincetis, vos omnes flammis
 33 tradam. Illi vero se superatos esse videntes, baptizati
 33 sunt, atque ita igni conflagrarunt. Æcaterina autem capi-
 33 te obruncata est. Pictura exhibet, in latere dextero,
 33 oratores illos flammis traditos: in modo Æcaterinam regio
 33 diademate coronatam & tunica auriphrygiata indutam, a sa-
 33 tellite capite obruncari: superne, Deum in forma manus hu-
 33 manæ e nubibus prodeuntem, radios emittere tam in sanctam,
 33 quam in illos Sanctos Martyres, quorum omnium capita sunt
 33 radiata. Item in Tabulis Capponianis depingitur S. Æcaterina
 33 coronata & regio habitu induta: sed & in Papebrochianis e-
 33 odem regio cultu, dextera crucem tenens, læva rotam, ni-
 33 mirum instrumentum martyrii. Quoad res ipsius gestas, opti-
 33 me notat Baronius, in iis haberi aliqua quæ corrigantur; nul-
 33 lum qui illorum temporum res gestas noverit, inficias iturum,
 33 ut inter alia illud de Maxentio, cujus loco Maximinus resitit-
 33 tus est. Papebrochius ad Græcum Novembrem metricum: „Hæ-
 33 caterinam Græci, (inquit) Latini Catharinam appellant.
 33 Acta apud utrosque quantum habent admirabilitatis, tanto
 33 etiam plus difficultatis patiuntur ad obtinendam fidem. Ni-
 33 hilo levior objicitur molestia circa sacri corporis ad montem
 33 Sinai translationem: indubitabilem illam quidem, quo ad
 33 substantiam; sed, quoad auctores ejus ac tempus, per-
 33 quam obscuram. Hoc certum; nullam esse Sanctam, cujus
 33 fama cultusque primis post persecutiones seculis ignotior,
 33 celebrior autem ætatibus posterioribus fuerit, non solum
 33 in Orientali, sed etiam Occidentali Ecclesia. *Et post pauca*
 33 *de miraculis loquens ad ejus invocationem patrat:* Plura &
 33 pluribus ex locis colligenda speramus, prius quam ad hunc
 33 mensem opus nostrum pervenerit, eaque tam certa atque
 33 testata, ut obmutescere faciant obgannientium hæretico-
 33 rum ora. Quid enim si nomen ejus & sepulcrum seculis ali-
 33 quot primis a martyrio occultum habere voluit Deus, sicut

„ S. Rosaliæ corpus in Sicilia? an non potest illius, postmo-
 „ dum ut voluit revelati, veritatem reddere populis Christianis
 „ nis per indubitabilia miracula certum? non ita modicæ fidei
 „ sumus; nec tamen etiam tam credulæ, ut religioni nobis
 „ ducamus dubitare de Actis per Græcos, quorum minus di-
 „ secreta facilitas varia de sanctis commenta suscepit, Latinif-
 „ que communicavit severioris examinis egentia. Expolivit
 „ ea Metaphrastes: auctorem primum, sub alieno tamen no-
 „ mine latentem, videtur invenisse Allatius, quando Græca
 „ reperit hoc sine terminata: *Hæc ego Athanasius scriba, fa-*
 „ *mulus domine meæ Æcaterina, composui commentaria*
 „ *ipsum, in omni sapientia.* Utinam hæc nobis invenire ali-
 „ quis. Interim præsumere possumus, eadem fide auctorem
 „ prodire cum titulo *famuli, & scribæ* ipsius Sanctæ, qua si-
 „ milem titulum assumpserunt auctores Passionum, quas ha-
 „ bemus, de SS. Georgio ac Theodoro: de quibus fortassis
 „ prætare nihil scriptum fuisse, quam scriptum fuisse sine fo-
 „ lido veterum auctorum fundamento, . Sed de Actis alibi
 „ sermo erit. Interim nihil solidius, ut videtur dici potest de
 „ S. Æcaterina, quam quod ex Eusebio hist. lib. 8. cap. 14. sup-
 „ presso licet nomine, de eadem legitur, in hæc verba,
 „ „ Certe unica mulier Christiana, Alexandrinarum omnium
 „ nobilissima atque opulentissima, quum cæteræ a tyranno
 „ (Maximino) violatæ fuissent, effusam atque effrenatam
 „ Maximini libidinem virili quadam animi celsitudine devi-
 „ cit. Mulier tum ob splendorem generis ac divitias, tum
 „ ob singularem doctrinam celeberrima; sed quæ modestiam
 „ ac pudicitiam his omnibus præferbat. Quam quum tyrannus
 „ sæpius interpellasset de stupro, obtruncare quidem illam,
 „ mori utique paratam, non sustinuit, eo quod crudelitate
 „ superior esset cupiditas; cæterum bonis omnibus spolia-
 „ tam, exilio damnavit, . In Græco Eusebii textu, neque
 „ *Virgo* dicitur, neque *Matrona*, aut *Mulier*: Sed *μὲν Χρι-*
 „ *στianὴ, τὴν ἐπ' Ἀλεξανδρείας ἐπιστημονίῃν τε καὶ λαμπροτάτῃν,*
 „ *ἰσδοχὸς πλούτῳ καὶ γένει καὶ παιδείᾳ:* quæ omnia Catharinam, uti
 „ a recentioribus describitur, apprime designant. Catharinæ
 „ martyrium extat triplex. Primum, *Βασιλινοῦτος τῷ ἀστυβιτά-*
 „ *τω μαξεντίῳ*, Lambec. tom. 8. pag. 226. 282. 340. Lat. apud
 „ Sur.

Sur. 25. Nov. Secundum, ἰως λί βασιλεύοντος τοῦ ἀσπίδους ἡ παρανομίαι βασιλείας Μαξιμίνου, Lambec. tom. 8. pag. 388. Tertium, τοῦ παρανομίαι ἡ ἀσπίδους Μαξιμίνου τυραννίδος, Fabric. 9. Bibl. Græc. pag. 64. Ubi Maxantius pro Maximino obrepit.

XXV.

CLEMENS PAPA.

PETRUS ALEXANDRINUS.

Codex primus Vaticanus de solo Clemente ad hanc diem. Codex secundus hac die vacat. Possevinus: *S. Patri Clementis*: ita & Codex noster Slavicus. Fasti Papebrochiani, æque ac nostræ Tabulæ Capponianæ: *Clemens. Petrus*. Marmor Neapolitanum hac die xxv. Novemb. *P. S. Petri Papæ de Alexan.* idest, Passio S. Petri Papæ de Alexandria: nam Patriarchæ Alexandrini, nomen *Papæ* usurpant: ad diem vero xxiii. *nat. S. Clementis*. Menologium Basilianum hac ipsa die & de S. Clemente Papa Romano agit, & de S. Petro Episcopo Alexandrino. At Menologium Græcum de utroque ad diem antecedentem. A Latinis, Clemens quidem colitur 23. Nov. Petrus vero die 26. Pictura in nostris Tabulis Capponianis, nec non in Papebrochianis, exhibet S. Petrum cum tiara in modum Regiæ coronæ: ferunt enim Græci, S. Cyrillum a S. Leone Papa donatum fuisse Tiara Pontificia, qua ejus successores uti perrexerunt, a Græcis mitris paululum diversa. Tabulæ Menologii Basiliani pag. 210. repræsentat Templum S. Clementis in mari a puero manibus apprehensum, & in latere dextero Episcopum sinistra manu cereum accensum, dextera thuribulum tenentem, sequentibus post ipsum, Clerico cum cruce, & aliis Ecclesiasticis & laicis cum cereis accensis. Alluditur ad id, quod in Synaxario narratur, his verbis. „ Sed a „ Trajano Imperatore comprehensus, tortusque, Ancyræ „ Galatiæ relegatur: ubi pariete inclusus, obstructa lapidibus „ re & angustia è vita excessit: cujus pretiosæ reliquæ, ut „ fertur, a fidelibus quibusdam sublata, Chersonam transferrunt, quæ in profundum maris ab Idololatriis projectæ, „ innumera miracula in hanc usque diem ad Christi gloriam „ operantur. „ Auctor istius Synaxarii in eo allucinat videtur, ut anchoram ad collum S. Clementis alligatam, dum

B b b 2

vivos

vivus in mare jussus est demergi, pro urbe Ancyra fumeret, in quam relegatum a Trajano Sanctum dicit, ibique pariete inclusum & mortuum: nam Græce ἀγκυρα æque dicitur urbs Galatiæ, ac anchora navis. Quum autem aliunde sciret, reliquias S. Clementis in profundo Cherfonæ mari coli; idcirco addidit illud de Corpore ejusdem post obitum Cherfonam translato, & ab Idololatris in mare projecto. Cæterum quas in pictura ibidem refertur historia, disertis verbis narratur in Menzororum Synaxario, sic. Ἀλλὰ παρὰ Δομιτιανῶν κρατηθεὶς, τιμωρεῖται. ἢ μὴ πιθόμηνος πῶς αὐτῷ προσάμασιν, ἐν ἱρήμῳ πόλει παρακειμένη τῇ χερσῶνι ἐξορίζεται. ἐκείθεν τε πάλιν δευθεὶς ἀπὸ τῶν ἀνχίρα αὐτῷ ἀγκυρας σιδηρὰν ῥίπτεται ἐν τῷ Βυθῷ τῆς θαλάσσης, ἢ ὑποπλιῦται. ἢ δὲ τῶν θαυμασίων τοῦ, δοξαζῶν ἢ μὲτ' ἐλάτου τὸν οἰκίον θεράποντα, θαυματουργῶν τι μίγα ἢ ὑπερφύεις πράξιον. ἔκτισε γὰρ ὑποχωρῶντος τῷ ὕδατος μίλια ἑξία καθ' ἑαυτὸν ἐν τῇ τῷ ἁγίῳ μνήμῃ, ἢ ὑπὸ διαχομένῳ ἕξ ἑξαῶς τῶς ἐκείσιν φοιτῶντας ἐπὶ ἡμέρας ἑπτὰ, μὲν ἄλλο ἢ τῆς ἡλικιώσιν ἐπὶ κύριον ἰεραροσύνη. καί ποτε τῆς θαλάσσης ὑποχωρησάσης, ἢ τῷ λαῷ ἐπισκευάσας, ἔτυχε παιδα ἐκείσιν καταλειφθῆναι σμικρότατον κατὰ λήθην τῶν γονέων αὐτῶν, οἵτινες οἶα εἰκότως καταλαυσάμενοι, ἢ θρήνης ἢ ὀλοφρυμῶς εἰς ἀπασαν τὴν πόλιν κινήσαντες, εἰς τὸν μητί ποτα ἐσιαυτὸν, πάλιν τῷ κύματος ἀνακιχωρηκῶς προσελθόντες, ἕυρον τὸ παιδίον ὑγιές, ἢ τῇ τῷ ἁγίῳ λάρακι παρακαθήμενον, ὅπου διερωπώσαντες, ἔμαθον, παρὰ τῷ κειμένῳ ἐκείσιν ἁγίῳ ἕξ ἑξιδεῖαι τε, ἢ ἐκ τῶν ἁγίων αὐτῷ προσβειῶν χάριτος, τῶν ἰσθλίων τῆς βλάβης περιφυλάτπειαι. καὶ τῷ ἀναλαβόμενοι, καὶ τῇ ἁγίῳ πᾶ ἐκείσιν ἰυκρυσήσαντες, οἶπαδὲ ἀνεχώρησαν, δοξαζόντες τὸν θεόν. „ Sed
 „ a Domitiano comprehensus, excruciatuſque, quum
 „ ejus mandatis obtemperare noluiſſet, in ſolitudine urbis
 „ Cherſonæ relegatur. Inde rurfus, alligata ad ejus collum
 „ anchora ferrea, in profundum maris dejicitur, atque ita vi-
 „ tam finivit. Verum operator mirabilium Deus, volens
 „ ſervum ſuum etiam poſt mortem glorificare, magnum &
 „ ſtupendum miraculum fecit. Nam ab eo tempore ad tria
 „ milliaria mari per ſingulos annos in ipſius Sancti commemo-
 „ ratione retrocedente perque ſeptem dies iter per ſiccum ac-
 „ cedentibus præbente, magna exinde ſperantibus in Domino
 „ lati-

,, lætitia oriebatur. Quum autem aliquando & mare recessisset, & populus ingressus fuisset, accidit, puerum ibi per
 ,, oblivionem parentum remanisse: quem proinde parentes,
 ,, ut fieri solet, plangentes & lamentantes, totam urbem
 ,, commovebant. Quum vero anno sequenti, iterum mare
 ,, recessisset, & ad locum venissent, invenerunt puerum incolumem,
 ,, & juxta Sancti arcam sedentem: qui ab iis interrogatus,
 ,, respondit, ab eo qui ibi jacebat Sancto, alimentum se accepisse,
 ,, & adjuvante Sanctarum ipsius precum gratia a fluctuum nocumento
 ,, illæsum servatum fuisse. Hunc ergo recipientes, & debitas Sancto gratias agentes, inde recesserunt,
 ,, glorificantes Deum ,, . Domitianum pro Trajano obtrudit Synaxarium Græcum; contra omnium antiquorum fidem.
 Porro hoc pueri miraculum narratur etiam ab Ephræmo Chersonæ Episcopo apud Lipomanum tom. 6. pag. 517. Metaphrastes quoque in Vita S. Clementis, meminit Templi marmorei,
 in quo Corpus Sancti Clementis in medio mari servabatur, & quod singulis annis retrocedebat mare, per septem dies sicum iter præbens venientibus ad sacram Pontificis urnam venerandam. ,, Quod quidem [inquit] Deo placuit fieri ad laudem
 ,, ejus nominis usque in hodiernum diem. Hoc autem factum, quod erat præter opinionem miraculo, omnes gentes
 ,, circumcirca crediderunt Christo. Quo in loco nullus invenitur gentilis,
 ,, nullus Hebræus, nullus omnino Hæreticus ,, . Ephræmus quoque Chersonæ Episcopus id miraculum ad sua usque tempora fieri consuevisse testatur: *Ab eo enim tempore usque in hodiernum diem singulis annis fit hoc miraculum.*
 Idem in Romano Breviario asseritur. ,, Quod quum factum esset [idest, Sancto Clemente in mare demerso] Christianis ad litus orantibus,
 ,, mare ad tria milliaria recessit: eoque illi accedentes, ædiculam marmoream in Templi formam,
 ,, & intus arcam lapideam, ubi Martyris Corpus conditum erat, & juxta illud anchoram, qua mergus fuerat, invenerunt.
 ,, Quo miraculo incolæ permoti, Christi fidem susceperunt ,, . Subjungitur in eodem Breviario narratio de Translatione Corporis S. Clementis inde Romam facta: Ejus Corpus postea Romam, Nicolao Primo Pontifice, translatum, in Ecclesia ipsius S. Clementis conditum est ,, . Baronius

ronius in notis ad 23. Novembris. „ De Sancti Clementis Translatione firmiter testimonium illud putamus, quod ex „ Epistola Anastasii Bibliothecarii ad Carolum Regem accipitur, data Kalend. Aprilis Indiſt. viii. ubi hæc verba : „ Vir „ magnus & Apostolicæ vitæ præceptor Constantinus Philosophus Romam sub venerabilis memoriæ Hadriano juniore „ Papa venit, S. Clementis Corpus sedi suæ restituit. Hæc „ Anastasius oculatus testis „. Cujus testimonio constat, non Nicolao Primo, uti in Breviario dicitur, sed Hadriano Secundo, Corpus S. Clementis, a Constantino Philosopho Romam fuisse delatum. Quum autem Hadrianus Secundus, Nicolai Successor, ab ann. Christi 867. ad an. 872. Sedem Romanam administraverit; miror, cur illius Translationis a Constantino seu Cyrillo Methodii fratre factæ neque Menologium Basilianum anno Chr. 980. exaratum mentionem faciat, neque Metaphrastes, qui centum fere post eam Translationem annis scripsit. Nimirum, Constantinus debuit ea Sacra Lipsana clam Cherſonensibus inde auferre, a quibus summa religione colebantur. De Sancto Clemente Papa existant multa Græce. Primum, auctore fere Synchrono, si credimus Allatio pag. 112. de Simeonum scriptis, *Ἔπις ἀπὸ Πέτρου τῷ Κορυφαίῳ*, edidit è MSS. Cod. Bibliothecæ Regiæ Cotelierius Græce & Latine in Patribus Apostolicis hoc initio; *Τρίτον τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας ἀφοίτην*. Deinde, auctore Leone Imp. *αθλητικῶς ἀγῶνας ὑφημεῖν θύλων*. Tertio, auctore Ephræmo Cherſonæ Episcopo, de miraculis Sancti Clementis: *Ἐξελθόντος Φιλίππου τῷ Ἰουσόβῳ τῆς Γαλιλαίας*. Quarto, eodem auctore de miraculo Sancti Clementis in puerum. *Ἰυλογητὸς ὁ Θεὸς, ἐκ τῆς ἀγίας αὐτοῦ*. Et aliud: *Θαυμαστὸς ὁ Θεὸς ἐκ τῆς ἀγίας αὐτοῦ*, apud eundem Cotelæum loco cit. Latine apud Sur. ad 23. Novembris. Demum Latine, *Trajanî Imperatoris tempore*, apud Lipom. tom. 5. & Sur. ad 23. Novemb.

De Petro vero Alexandrino, *ὄχι μὲν ἡ ἑπιφανὴς Νομοδία*, Græce & Latine eum notis Combessii in Triumphis Selectis Martyrùm Paris. 1660. pag. 189. Aliud, *Ad corroboranda corda credentium*, Lat. ex Anastasii Bibliothecarii versione apud Surium ad 25. Nov.

ALYPIUS STYLITA.

Codex primus Vaticanus: *Alypius Stylita*: & *S. Georgius Martyr*, Ita & Fasti Papebrochiani: *Alypius. Georgius*: pro quo apud Culcinium obrepfit *Gregorius*, typographi oscitantia: nam idem Culcinus Par. 2. pagin. 104. ad 26. hujus: „ Sancto Alypio (inquit) Stylitæ, quem Rutheni pronun-
 „ ciant Alympium, additur hodie dedicatio Templi megalom-
 „ martyris Georgii in urbe Kiovia ad Portam auream S. So-
 „ phiæ. Non tani igitur propter Encænia in Cyparisso, quam
 „ potius propter dedicationem Templi Kioviæ, colitur a Ru-
 „ thenis hac die Megalomartyr Georgius, ut colligo ex Tro-
 „ pario, & Contacio, quæ habentur in meo Anthologio „ .
 Codex secundus Vaticanus vacat. Noster Slavicus: *S. Mart. Catharinæ*: & *Sanctificatio S. Georgii*. Tabulæ Papebrochianæ repræsentant *Georgiam* habitu militari stantem, & dextra hastam tenentem, cujus in summitate Crux firmata est: *Alypium* autem habitu monastico in columna stantem expansis manibus. Ita & depingitur *Alypius* in Tabulis Capponianis; sed in Menologio Basilianopag. 214. ad diem 26. hujus, exhibetur stans super columnam cancellis undequaque munitam, alloquens Deum, e nubibus in forma brachii humani radios ad ipsum emittentis prodeuntem. Menologium Græcum hac die: τῷ ἁγίῳ πατρὸς ἡμῶν Ἀλυπίῳ τῷ κλιωτίῳ, S. P. N. *Alypii Stylitæ*. Possévinus male: *S. Martyris Olympii*: neque enim Martyr fuit; neque Olympius dictus. In Martyrol. Romano nulla fit hujus Alypii mentio. Papebrochius. „ Monachi hujus Stylitæ, sub Heraclio Imperatore florentis vitam hactenus intactam habemus „. Edidit Latine Surius ex Metaphraste tom. 6. pag. 383. Initium, *Si multi sæpe qui vitam scripserunt*, ubi auctor se Synchronum profitetur. At Græca Alypii vita, καλοὶ μὲν ἔχ' οἱ τῶν Μαρτύρων Ἀἰθλοὶ, MSS. apud Lambec. tom. 8. pag. 283. ●

XXVII.

JACOBUS PERSA.

Codex Vaticanus uterque hac die: *Jacobus Persa*. Possévinus: *S. martyris Jacobi*. Fasti Papebrochiani: *Jacobus. Palladius*. Menologium Græcum: τῷ ἁγίῳ μεγαλομάρτυρος Ἰακώβῳ

Ἰακώβου τοῦ Πέρσου. *S. Magnimartyris Jacobi Perse*. Menologium Basilianum pag. 215. *Certamen Sancti, multisque certaminibus clari martyris Jacobi Perse*. Martyrologium Romanum ad hanc diem. „ In Persia S. Jacobi intercili, Martyris „ conspicui „. Marmor Neapolitanum: *P. S. Jacobi de Persi*, idest, Passio S. Jacobi de Persia. In Menologio Basiliano representatur Sanctus Jacobus manibus ac pedibus præcisus, a satellite capite obtruncari: in latere dextro, Rex Perfarum barbatus, paludamento regio & pileo Persico, sive corona indutus, sedens in sella, pedibus tabulato insistentibus, pone adstantibus tribus satellitibus cum hastis, præcipiens, truncocaput amputari. Regis nomen in eo Synaxario non exprimitur: sed in Menæis Græcis, & in Martyrologio Romano ad 27. hujus, passus dicitur S. Jacobus sub Isdegerde Perfarum Rege, & quidem tempore Theodosii junioris, ut habent Acta apud Sur. & apud Mombritium tom. 2. Ut vero legitur in Synaxario Menæorum, *sub Arcadio & Honorio*: id quod etiam asseritur in Synaxario Arabico Coptorum ad diem xxv 1. Hatur, his verbis: „ Ubi vero ipsius Martyrium mater, uxor, & „ soror cognovere, vehementer conlatatæ sunt; & venientes ad locum, in quo sacra lipsana adservabantur, ea deosculatæ sunt, ac linteis pretiosis atque aromatibus, stentes, cooperuerunt. Sub Honorio autem & Arcadio piis Imperatoribus ibidem Ecclesia cum monasterio superstructa fuit „. Hæc ibi. Verum immani cum anachronismo. Nam Arcadius anno Chr. 408. obiit. At martyrium S. Jacobi contigit anno Græcorum 733. Vararans Perfarum Regis secundo; hoc est, anno Chr. 422. sub Theodosio juniore: quemadmodum habent sincera Acta Syriaca, quorum excerpta dedi Tom. 1. Bibl. Orient. pag. 181. quæque Syriace & Latine edita sunt nuper a meo ex sorore nepote Stephano Archiepisc. Apameæ Tom. 1. Actorum Martyrum Orientalium a pag. 237. & confirmat Chronicon Edessenum num. 54. post annum Græcor. 732. nimirum ad annum 733. Chr. 422. his verbis: „ Per idem tempus martyrio coronatus fuit Beatus Jacobus Intercifus „. Vide Tom. 1. cit. Bibl. Orient. pag. 402. Mombritius id ipsum de anno Vararans Perfarum Regis subodoratus fuerat, dum initio Martyrii pro Vararane corrupte scribit

Arara

Arara Perfarum Regis: quamquam postea Regis nomine obtrudit *Germanum* quendam, Perfarum Principem, a quo conquisitum esse Jacobum dicit, postquam ad Christi fidem redierat. Cur autem apud Latinos & Græcos nomen *Isdigerdis* pro Vararane obrepserit, hanc causam fuisse puto: quia S. Jacobus sub Isdigerde quidem a Christiana fide defecit: sub Vararane autem ad eandem fidem reversus, Martyrium subiit. Hinc Nicephorus & alii, quum de Martyrio Jacobi loquerentur, ibique assererent, *Regis Perfarum jussu*, ipsum obtruncatum fuisse, recentiores existimarunt, eundem esse Regem, sub quo a fide defecit, ac eum, sub quo passus est. Postremo, ut aliquid obiter dicam de Translatione corporis S. Jacobi, quam Copti a Petro Episcopo factam in Ægyptum fabulantur; primum verba Synaxarii sunt exscribenda; deinde quis ille Petrus fuerit, expendendum. Ajunt itaque in suo Arabico Synaxario Copti, postquam sub Honorio & Arcadio Ecclesiam cum Monasterio super sancti Intercisi Martyris Lipsana extructam narraissent. „ Postea vero (a) quam de Monasterio, „ deque virtutibus ac prodigiis, quæ ex Martyrum Lipsanis „ assidue prodibant, certior factus esset Perfarum Rex, ea „ comburi jussit, ne ulla scilicet Sanctorum memoria in Regno „ suo superesset. Verum fideles quidam Beati Jacobi Corpus præripuerunt, illudque Hierosolymam delatum, apud „ Sanctum Petrum Edessenum Episcopum deposuerunt usque „ ad Marciani Imperatoris tempora. Inde vero Tabennam „ Ægypti in urbem profectus Sanctus Petrus, illud secum detulit, atque ibidem cum fratre suo aliquandiu commoratus, „ quum Horam Sextam, Sancto Corpore in medio posito, „ persolverent, apparuit Beatus Jacobus, choro Martyrum „ Perfarum, Perlica (b) veste indutorum, stipatus, & una „ cum illis psallerunt, eosque benedicentes, quum Jacobus „ diceret; corpus meum hic remanere volo, sicuti præcepit „ Dominus; ab eorum oculis omnes se subtraxerunt. Petrus „ porro Sancti Jacobi dicto minime obaudit; nam paulo post „ inde in patriam cum fratre reversurus, sacrum Corpus se-

Tom. V.

C c c

„ cum

a Arabica verba habes Tom. 1. Actorum Martyrum Orientalium pag. 139.

b Perlica veste. Vide picturam Papebrochianam Sancti Jacobi, in qua representatur habitu Persico; Ita & in Tabula Capponiana.

,, cum in navim asportavit. At de eorum manibus corpus
 ,, ablatum, in eundem locum, ex quo delatum fuerat, resti-
 ,, tutum est ,, . Hucusque Synaxarium Copticum . Subjungit
 meus ex sore re nepos in Admonitione ad hæc Acta pag. 240.
 ,, Unde autem hanc Translationis Reliquiarum Sancti Jacobi
 ,, historiam hauserit, nos prorsus latet; quum in Vita Petri
 ,, Edesseni, Episcopi Hierosolymitani, ne verbum quidem
 ,, de ea occurrat, nec Tabennæ, quod sciam, vel fragmen-
 ,, tum ex ossibus ejusdem Sancti Jacobi reperiatur ,, . Inter
 Patriarchas Hierosolymitanos nullus Petrus Edessenus extitit
 Marciani Imperatoris temporibus; imo neque ante, neque
 post Marcianum, nisi unus *Petrus*, Eleutheropoli ortus, qui
 ad sedem Hierosolymitanam anno 524. promotus, nunquam
 in Ægyptum legitur perrexisse. Vide Quienum in Oriente
 Christiano Tom. 3. pag. 189. ad 209. Igitur in Synaxario Co-
 ptico non hic, sed *Petrus Gaze Episcopus* designatur, qui tem-
 poribus Concilii Chalcedonensis vivebat. Hic cognomento *Ibe-
 rus*, a Coptis ubique *الرهاوي Orrhoensis*, seu Edessenus appel-
 latur: Sic enim *Iberi* nomen corrumpunt. Porro Zacharias
 Rhetor ab Evagrio in Historia Ecclesiastica laudatus, Cod.
 Syr. Vat. 24. quum de Theodosio Monacho, qui Juvenalis
 Patriarchæ Hierosolymitani Sedem invasit, mentionem facit,
 hæc scribit fol. 80. Theodosius iste, simul atque Juve-
 nalis Chalcedonensis Concilio subscripsit, unacum nonnullis
 monachis in Palæstinam reversus, cuncta quæ ibi gesta fuerant,
 tumultuanti populo nunciavit, fidemque proditam conquestus,
 universos monachos concitavit, ut Juvenali a Synodo rever-
 tenti occurrentes, eum compellerent, ut sententiam suam
 retractaret: qui quum id facere detrectasset, ad urbem regiam
 contendit. At Monachi & Clerici cum nonnullis Episcopis in
 unum coeuntes, de substituendo in Juvenalis locum Episcopo
 cogitabant: & alii quidem Romanum & Marcianum Mona-
 chos, Concilii Chalcedonensis detrectatores, proponebant;
 alii alios: tandem huc omnium (ut scribit Zacharias Rhetor)
 devoluta est sententia, ut Episcopum ordinarent Theodosium,
 qui in Chalcedonensi Synodo maximos tumultus excitaverat,
 primusque ipsis de eadem Synodo nunciaverat. Ille vero sta-
 tim post ordinationem suam, plures in urbibus trium Palæstina-
 rum

rum intrudit Episcopos, inter quos fuit Petrus quidam Iberus, cui Gazæ Episcopatus commissus est. Hæc iisdem fere verbis, suppresso Zachariæ nomine, narrat Evagrius lib. 2. cap. 5. qui tamen [ut notavi Tom. 1. Bibl. Orient. pag. 56.] Petrum Iberum, quem loc. cit. Majumæ Episcopum vocat, eundem lib. 3. cap. 33. Episcopum Gazæ appellat, ubi de Monasterio Gazam inter & Majumam posito, in quo Severus Monachum egit: ,, hoc in loco, inquit, Petrus quoque Iberus, qui ejusdem Gazæ Episcopus fuit, & qui cum Timotheo Æluro ,, [anno 460.] in exilium missus est, monasticum vivendi genus excoluit ,, . Unus enim idemque & Gazæ & Majumæ Episcopus erat, etsi olim diversus esset Gazæ & Majumæ Episcopatus. Pergit Zacharias ejectionem Theodosii referre, & Petri Iberi unacum ejectis Episcopis spontaneum exilium. Juvenalis, inquit, ab Imperatore cum Dorotheo Comite, & ingenti exercitu in Palæstinam remittitur, ut Theodosium quidem vincitum in urbem regiam perduceret: Episcopos vero ab eo ordinatos, sedibus suis deiceret, præter Petrum Iberum, pro quo Imperatrix intercesserat. Committitur acre bellum cum Theodosianis; cæduntur ex his plurimi, Samaritanis maxime in ipsos debacchantibus. Theodosius cum suis Episcopis pellitur, Petro Ibero excepto, quem Zacharias, utpote factionis Monophysiticæ fautor, comminiscitur, Angeli monitu, exules sponte sequutum fuisse. Evagrius lib. 2. cap. 8. Petrum Iberum memorat adfuisse anno 457. ordinationi Timothei Æluri. ,, Interfuerunt [inquit] ordinationi, Eusebius Episcopus Pelusii, & Petrus ex Iberia oriundus, Episcopus Majumæ [idem qui & Gazæ] quemadmodum commemorat is, qui vitam Petri literis mandavit ,, . In vivis adhuc erat anno 512. quo sancto Flaviano Patriarcha Antiocheno in exilium misso, Severus hæreticus in ejus Sedem intrusus fuit: Libellus enim Monachorum ad Mennam Constantinopolitanum anno Chr. 536. oblati, hæc de Severo asserit: ,, Iterum ergo [Severus] & Petrum Iberum eodem tempore [quo sedem invadit Antiochenam] suscipit, & communicat cæteris hæreticis ,, . Nisi dicamus, id dictum intelligi de communionem Severi cum hæreticis jam defunctis. Itaque hic Petrus est, quem Copti laudant, asserentes ipsam detulisse in

Ægyptum reliquias S. Jacobi Intercisi. Nam e Palæstina in Ægyptum perrexisse Petrum, constat tum ex citato Evagrii loco, ubi dicit eum interfuisse ordinationi Timothei Æluri Patriarchæ Alexandrini: tum ex alio ejusdem Evagrii testimonio lib. 2. cap. 5. ubi narrat, Marcianum Imperatorem mandasse Dorotheo Palæstinæ præfecto, ut Theodosium intrusum Hierosolymorum Patriarcham, qui Petrum Gazæ Episcopum creaverat, vincitum ad se mitteret: „ Sed hoc ille (inquit) face-
 „ re non potuit, propterea quod pestis illa in Sinæum mon-
 „ tem profugerat. Post Theodosii vero fugam Juvenalis in
 „ thronum suum restitutus, omnibus quos ille ordinaverat,
 „ dignitatem statim ademit, . Quamquam enim Zacharias asserit, Eudociam Imperatricem, quæ in Palæstina debebat, pro Petro Ibero intercessisse, idem tamen subjungit, Petrum ipsum exules sponte sequutum fuisse; adeoque in Sinæum montem primo profugerat; deinde in Ægyptum superiorem, quemadmodum ajunt Copti in Synaxario. At vero cum Reliquias S. Jacobi secum detulisse, quis credat? maxime quum non constet de translatione ejus sacri Corporis e Perside in Palæstinam facta, paucis post S. Jacobi Martyrium annis. Is enim, ut ante diximus, anno Christi 422. passus est; & Petrus circa annum 453. e Palæstina in Ægyptum cum profugis Monophysitarum primipilis Episcopis se se contulit.

Exstant Græca de S. Jacobo Persa Acta e Syriacis certe translata, Primo, Ἀρχαῖα τῶ Ῥωμαίων δίκοντος σκῆπτρα, MSS. Lambec. tom. 8. pag. 284. Secundo, ἐν τῷ καιρῷ τῷ διαγμῷ τῷ κατὰ τῶν Χριστιανῶν. Tertio, κατὰ τὸν καιρὸν ἰκοῖτο ἢ ὁ μακρότερος ἰάκωβος οἰκῶν ἐν βελαβῆ τῇ πόλει, lege Βηθλαῆ. Quarto, κατὰ τὸν καιρὸν τῆς βασιλείας Θεοδοσίου τῷ βασιλείως ἡ Ἀρχαῖα ἡ Ὀρεινὴ τῶν ἁγῶν ἀντὶ. Quinto, τῆς τῶν Ῥωμαίων καταγαθούσης. Fabric. tom. 9. Bibl. Græc. pagin. 84. Demum, *Jacobus Martyr cognominatus Intercisus*, Latine apud Sur. 27. Nov.

Sed ad Fastos Græcomoschos redeo. S. Jacobo Interciso in iis adjungitur *Palladius*. *Quis, aut cujus nescio* (inquit Papebrochius. „ Nam hic suspicari eum, qui Græcis ad xxviii. „ Januarii notus est, fundamento careret. Ergo Indigenam „ potius opinabor, & ab Indigenis expectabo doceri „ . At
 Indi-

Indigenam esse negat Culcinius Par. 2. pag. 104. „ Jacobo
 „ Perſæ a martyrii genere dicto Intercifo, ſubjungunt mei li-
 „ bri Palladium monachum, ſed non aſſerunt ipſum fuiſſe in-
 „ digenam: quærendus ipſe inter Græcos, . Niſi ex *Pinu-*
phrio monacho, qui hac die 27. Novemb. in Menæis colitur,
 factus ſit a Græco Pictore *Palladius*; in ſententiam Papebro-
 ehii libentiſſime abibo, dicens, eum Palladium a Moſchis hac
 die coli, qui a Græcis ad 28. Januarii. Nam Palladii quidem
 illius nomen apud Græcos Ruſſoſque monachos celeberrimum
 eſt: in Tabulis vero Papebrochianis præter Palladium, qui
 hac die Jacobo Intercifo ſubjungitur, nullus alius Palladius oc-
 currit.

Codex noſter Slavicus ad hanc diem 27. Nov. *Paſſo San-*
torum Martyrum Coſma & Damiani de Arabia: & S. Marti-
Jacobi Perſæ. De *Coſma*, & *Damiano Anargyris* fratribus, di-
 xi ad 1. hujus menſis. Horum porro Arabum Acta Græce inci-
 piunt: Ἀρτι πῆς εὐσεβείας. Alia: διοκλητῆσαν ἢ Μαξιμῆσαν
 τῶν δυοσεβῶν. Alia: τῆς μεγάλης τῶν μεγάλων. Alia: ἡ σε-
 πτῆ ἢ μεγαλόδωρος τῶν ἁγίων ἄνω σκεπή. Vide Fabric. Bibl.
 Græc. Tom. IX. pag. 68. & ſeq.

XXVIII.

STEPHANUS NOVUS.

Codex uterque Vaticanus: *Stephanus junior*. Poſſevi-
 nus: *S. martyris Stephani*. Faſti Papebrochiani: *Stephanus*;
Irenarchus. Menologium Baſilianum ad hanc diem pag. 216.
certamen Sancti Martyris Stephani junioris, & ſocorum Petri,
& Andrea; pag. 217. *certamen Sanctorum, qui cum Sancto*
Stephano juniore pro ſacris Imaginibus martyrium ſubierunt;
 Baſilii ſcilicet, alterius Stephani, duorum Gregoriorum, & Jo-
 annis: nec non anonymi cujuſdam, qui in Cherſonam relega-
 tus, demum in Chazaria factus eſt Epicoſopus: pag. 218. *cer-*
tamen S. Martyris Irenarchi Sebasteſis. Horum omnium ſit
 hac ipſa die commemoratio in Menæis Græcorum, additur-
 que Sancto Stephano juniore præter *Petrum* & *Andream*, etiam
 Sancta *Anna* pro ſacris Imaginibus flagris cæſa. Notanda eſt Pi-
 ctura Sanctum Stephanum in utriſque Tabulis, Papebrochian-
 nis & Capponianis, repræſentans. Nam utraque manu admo-
 tam peſtorei deſert Imaginem Deiparæ puerum Jeſum in ſinu
 geſtan-

gestantis : Colitur a Latinis iste Stephanus hac die , unacum sociis Basilio , Petro , Andrea , & aliis trecentis & triginta novem monachis , qui sub Constantino Copronymo pro sanctarum Imaginum cultu variis excruciatu suppliciis , veritatem catholicam effuso sanguine confirmarunt . Acta Græce extant auctore Stephano quodam Byzantino , Martyribus non multo juniore : ἀγαθὸν καὶ δίκαιον πᾶσι τοῖς ἐκείνῳ . Vide Allatium de Simeonibus pag. 81. & adversus Creyghtonum . Alia apud eundem Allatium incipiunt , θεῖον τι χρῆμα ἡ ἀρετὴ καὶ πολεμὴν ἀξία , MSS. apud Lambec. tom. 8. pag. 226. 285. Latine apud Sur. 28. Nov. De Irenarcho vero Martyrologium Romanum ad diem proxime antecedentem , hoc elogio : „ Sebastæ in Armenia Sanctorum Martyrum Hirenarchi , „ Acacii Presbyteri , ac septem mulierum , quarum constantia „ Hirenarchus ad Christum conversus , sub Diocletiano Imperatore , & Maximo Præside unacum Acacio securi percussus , titur „ . Codex noster Slavicus hac die 28. & sequenti 29. vacat .

XXIX.

P A R A M O N U S .

P H I L U M E N U S .

A C A C I U S .

Codex uterque Vaticanus vacat hac die . Possevinus perperam , S. Martyris Porafeni , pro , Paramoni . Ephemerides Papebrochianæ : Paramonus , Acacius . Menologium Basilianum ad eandem diem : „ certamen S. Martyris Philomeni „ qui Martyrium subiisse dicitur Ancyræ in Galatia sub Aureliano Imperatore ; nulla facta Paramoni , aut Acacii mentione : At Μενκα utrumque commemorant ; Paramonium scilicet cum sociis , & Philomenum : & de Paramono quidem : ἀθλις τῷ ἁγίῳ μάρτυρος Παραμόνῳ , καὶ τῶν σὺν αὐτῷ „ ἁγίων ἑξακοσίων ἰβδομήκοντα συμμαρτύρων αὐτῷ , certamen „ S. Martyris Paramoni , & Sociorum Sanctorum centurum „ & septuaginta , qui unacum ipso Martyrium passi sunt „ : de Philomeno vero : μνήμη τῷ ἁγίῳ μάρτυρος Φιλιμήνῳ „ commemoratio S. Martyris Philomeni „ Martyrologium Romanum ad hanc diem . „ Item passio Sanctorum Paramonis , & „ Sociorum 375. sub Decio Imperatore , & Aquilino Præsidi „ de .

„ de. Ancyrae S. Philomeni Martyris, qui in persecutione
 „ Aureliani Imperatoris sub Felice praeside igne probatus,
 „ manibus pedibusque, ac demum capite clavis confixo,
 „ Martyrium consummavit „. Baronius citat Acta Graeca:
 in quibus tamen non 375. sed 370. Socii Paramoni dicuntur.

Acacium ut Monachum representant & Tabula Capponiae & Papebrochiana. Papebrochius tamen haec de eo scribit. „ Acacius Presbyter, Socius Martyris Paramoni, cumque eo hodierno Romano adscriptus, non debuerat uti Monachus exprimi; licet ita habeat prototypum Moscoviticum „ Ego sane, Acacium Presbyterum non invenio Romano hodierno Martyrologio adscriptum unacum Paramono socio; quinimo invenio eum non esse Paramoni socium, sed Irenarchi, qui sub Diocletiano passus est; quum Paramonus sub Decio Martyrium subierit. Haec sunt Martyrologii verba ad 27. Nov. de Acacio Presbytero: „ Sebastæ in Armenia SS. Martyrum Irenarchi, Acacii Presbyteri, ac septem mulierum; quarum constantia Irenarchus ad Christum conversus, sub Diocletiano Imp. & Maximo Praeside, unacum Acacio securi percutitur „. Ad diem vero 29. ejusdem mensis, de Paramono: „ Item Sanctorum Paramonis, & Sociorum 375. sub Decio Imperat. & Aquilino praeside. Itaque alius quaerendus est Acacius Monachus, quem Fasti Graeco-Moschi representant. Hic certe alius non est, quam qui colitur in Mensis Graecis ad diem 26. Novembris, cum Synaxario, & hoc elogio. τῆ αὐτῆ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἀκακίου τοῦ ἐν τῇ Κλίμακῃ, eodem die commemoratio S. P. N. Acacii, qui in Scala. Monasticam vitam egit ἐν τῇ Ἀρείᾳ μονῆ, in quodam Asiae Monasterio, sub quodam Abbate, sene admodum austero & inhumano, annos novem, & quum migrasset ad Dominum, sepultus est cum Patribus in coemeterio. Cætera vide in Synaxario.

XXX.

ANDREAS PRIMOVOCATUS.

Codex uterque Vaticanus: *Andreas Apostolus*. Possevinus: *S. Apostoli Andreae*: Fasti Graeco Moschi: *Andreas*. Menologium Basilianum pag. 221. *Certhamen Sancti, & Clarissimi Apostoli*

Apostoli Andreae, fratris magni Petri: qui depingitur ibi in crucem rectam actus, tunica indutus, quatuor claviv in manibus ejus pedibusque confixis, adstantibus duobus hinc inde satellitibus. Huic Picturæ concinere videtur Synaxarium Græcum in Menæis, ubi de Ægea Proconsule dicitur, S. Andream cruci affigi jubente: *ὁ σαυρῆ προσκλώσας τὸν Ἀπόστολον, πρὸς παράσκει ζωῆς ἐξήγαγε* „ & Cruci Apollolum claviv affigens, ex hac vita eduxit „. In Basiliano Synaxario hæc de ejusdem Sancti Andreae prædicatione & martyrio leguntur. „ Hic „ germanus magni Apostoli Petri frater, post Ascensionem „ D. N. Jesu Christi, prædicavit in tota maritima ora Bithyniæ, „ Ponti, Thraciæ, & Scythiæ: deinde magnam Sebastopolim (a) lustravit, quam fluvii duo intersecundunt, (b) „ *Pfarus*, & *Phasis*, cujus (*Phasidis*) sunt accolæ interiores „ (c) Æthiopes. Postremo Patras Achaïæ in Peloponnesum „ migravit, ubi ab Ægea Proconsule in crucem sublatus est: „ atque ita mortem obiit. Sacræ vero ejus reliquiæ, tunc quidem Patris in Achaia depositæ; postea vero Constantini „ Imperatoris jussu a sancto Artemio unacum Sanctis Apostolis „ Luca & Timotheo Constantinopolim translatae, sub sacra „ Apostolorum Mensa conditæ fuerunt, gratiam curationum „ emittentes „. In Menæis eadem fere habentur de S. Andrea: sed pro Constantino Imperat., legitur *Constantius*, cujus jussu Sanctus Artemius corpus B. Andreae Byzantium detulit: Insuper prædicatio S. Andreae facta dicitur in Bithynia, in Ponto Euxino, in Propontidis partibus unacum Chalcedone & Byzantio, in Thracia, in Macedonia usque ad Istrum fluvium: in Thessalia, in Hellade seu Græcia, & in partibus Achaïæ: sed & in Amiso, Trapezunte, Sinope, Heraclia, Amastride, Neocæsarea, & Samofatis urbibus: populis quoque

a *Sebastopolim*. Colchorum urbs est, alias dicta *Dioscurias*; a Pityunte stadiis 360. distant; a Trapezunte, stadiis 2260. Vide Cellar. tom. 2. Geogr. antiq. lib. 3. cap. 9. pag. 361., & seq. Pityuntem Sebastopoli vicinam, vocat Theodotus lib. 5. lib. cap. 34. terminum & Ponti, & Imperii Romani.

b *Pfarus*. Ptolemao *Asparus*: Artiano *Asarus*: Plinio *Asarus*. Qui inter Phasim & Aplarum habitant, *Laxi* sunt: de quibus vide Cellar. tom. 2. Geograph. antiq. lib. 3. cap. 1x. pag. 365. & 366.

c Menologium Basilianum *interiores Æthiopes* vocat accolæ *Phasidis fluvii*, id est, *Colebos*, *Iberes*, *Albanos*. De quibus vide eundem Cellar. Tom. 2. pag. 367. & seqq.

que Alanis, Abasgis, Zecchis, Bosporanis, Cherfonitis. Post-
 hæc Byzantium adveniens, perhibetur Stachyn Episcopum
 ordinasse: postremo in Achajam profectus, ibi in crucem sub-
 latus fuisse. Subjunguntur satis proluxa Acta, quibus titulus:
 ὑπόμνημα εἰς τὴν ἁγίον ἀπόστολον Ἀνδρίαν τὸν πρωτόκλητον,
Commentarius de S. Apostolo & Primovocato Andrea. Proto-
 cleti, idest, primovocati, cognomentum, & a Græcis, &
 a Russis, Sancto Andreæ tribuitur; & jure quidem meritoque:
 nam ipse a Christo Domino ante omnes alios ad Apostolatam
 vocatus est. Papebrochius ad 30. Nov. Græci metrici. „ De
 „ forma crucifixionis ejus, librum parare cœperat Joannes Ja-
 „ cobus Chiffletius, Archiater Regius, libris editis & erudi-
 „ tione clarus; sed mori se videns, multa in hanc rem colle-
 „ cta nobis in amicitia pignus donavit, ex picturis sculpturis-
 „ que antiquis omnia; sicuti & alia nonnulla sedulitatis ad
 „ omne argumentum antiquarium se extendentis emolumen-
 „ ta, „. In Tabulis nostris Capponianis, nec non in Papebro-
 chianis depingitur, non in crucem sublatus, sed stans, tu-
 nica & pallio indutus, barba oblonga, capillis brevibus.

Idem Papebrochius ad 30. Novembris Moscorum figura-
 ti, de prædicatione Sancti Andreæ: „ hunc (inquit) pri-
 „ mum Moscis prædicasse, gloriatur coram Possævino Dux
 „ eorum Joannes Basilides, eoque parem Romanis facit gen-
 „ tem suam, ut quæ nihilo serius, quam ipsi, fidem excepe-
 „ rit „. Sigismundus vero Herbersteinus: „ Rutheni, in-
 „ quit, in Annalibus suis gloriantur, ante Wlodimirum &
 „ Olham, ejus aviam, quæ anno mundi 6463. Christi 955.
 „ dicitur baptismi causa Constantinopolim profecta, cum ibi
 „ cum Helenæ nomine suscepisse, nec tamen potuisse filium
 „ Swatoslavum ad fidem quoque Christianam inducere: glo-
 „ riantur, inquam, ante illos, terram Russiæ esse baptizantem
 „ ab Andrea Christi Apostolo, quem ex Græcia ad ostia Bory-
 „ sthenis venisse ipsi affirmant, & adverso flumine ad mon-
 „ tes, ubi nunc Kiovia est, navigasse, atque ibi omnem ter-
 „ ram benedixisse & baptizasse, Crucem suam illic collocasse,
 „ prædixisseque magnam ibi gratiam* multasque Ecclesias
 „ Christianorum futuras. Post inde usque ad fontes Bory-
 „ sthenis venisse in Wolock lacum magnum, & per fluvium

„ Lowath descendisse in Ilmer lacum, unde per fluvium,
 „ Wolchouw, qui ex eodem lacu fuit Novogardiam,
 „ inde fluvio eodem in Ladoga lacum, & Heva fluvium,
 „ atque in mare usque, quod ipsi Waretzkoje appellant,
 „ nos Germanicum, inter Winlandiam & Livoniam, Ro-
 „ nam navigando pervenisse ꝑ. Hactenus Herberstei-
 „ nius.

Culcinus ad hanc diem 30. Novembris Par. 2. pag. 104.
 „ Gloriosus Apostolus Andreas primo vocatus, prout a Lati-
 „ nis pingitur, ita habeo ipsum pictum in meo Anthologio,
 „ in Cruce nimirum, ad modum literæ X facta, prædican-
 „ tem. Adest & solemne Officium cum duplici Canone, &
 „ Synaxario, ex quo fragmentum in Præfatione adduxi, pro-
 „ lixo ac eleganti, quo etiam probatur, non vane gloriari
 „ Ruthenos, sed ex antiqua traditione ac primæva habere,
 „ primum fuisse in Russia fidei Christianæ plantatorem An-
 „ dream Apostolum: cui sententiæ subscribunt omnes fere
 „ Historici Poloni & Lituani,,. Juvat Synaxarium describe-
 „ re, quod Culcinus ipse è Slavica lingua in Latinam conver-
 „ sum exhibet in Appendice pag. 95. verbatim quidem è Græco
 „ Synaxario desumptum, præter ea quæ de Russis & montibus
 „ Kioviæ dicuntur: hæc enim Græci prorsus ignorarunt; nove-
 „ runt autem post plura secula Rutheni, qui sua tamen omnia è
 „ Ritu Græco mutuati sunt. Verba itaque Synaxarii Russici hæc
 „ sunt. „ Andreas primo vocatus Apostolus, natus in oppido
 „ Bethsaidæ, fuit frater Petri Apostoli, Principis Discipulo-
 „ rum Christi: despiciens vero mundi hujus vanitates, & præ-
 „ ponens cunctis virtutibus virginitatem, noluit nubere; sed
 „ audiens Joannem Baptistam prædicantem poenitentiam, se-
 „ cutus est eum; postmodum jubente ipso, adhæsit Christo
 „ Domino, inter cujus Apostolos prius vocatione fuit, &
 „ ideo Primovocati cognomentum accepit, multaque de
 „ ipso in sacris literis sunt exarata. Post Ascensionem Domi-
 „ ni, distributis per sortem inter se Apostoli ad prædicandum
 „ provinciis, oblata est Andreæ ampla pars orbis, nempe Bi-
 „ thynia, Pontus Euxinus, Propontis, Byzantium, Thracia,
 „ Macedonia, Thessalia, Achaja, & reliquæ provinciæ, ur-
 „ besque usque ad Mare Nigrum ac fluvium Danubium sese
 „ exten-

extendentes. Lustravit magnus Apostolus, illustravitque
 Evangelica doctrina partem orbis sibi commissi, & multa
 passus est adversa, quæ tamen, auxilio Christi suffultus, glo-
 riose superavit. Plurimis prætermisissis, quæ eruditos haud
 latent, unam urbem commemorabo. Hæc fuit Sinope,
 qua in urbe quum evangelizasset, raptatus sæde ab Ethni-
 cis, fustibusque ac lapidibus concussus, extra portam eje-
 ctus fuit: at ipse gratia Salvatoris sanatus, multas alias oras
 civitatesque peragravit. Tandem pervenit Byzantium,
 ibidemque primus Christum prædicavit, plurimosque con-
 vertit, Presbyteros ordinavit, Episcopum Stachydem a
 Paulo in epistola ad Romanos laudatum instituit; optimif-
 que relictis ordinationibus, ad Apostolicum rediens munus,
 navigavit in Scythiam; ac tandem divina providentia per-
 veniens in Russiam, accessit montes Kiovienses, dixitque
 suis focis: Videtis ne hos montes? credite mihi, magnam
 gratiam Dei illos illustraturam, multasque Ecclesias his in
 partibus futuras: illuminabitur enim Sacro Baptismate to-
 tum Ruthenorum dominium. His dictis, ascendit altiorem
 præ reliquis montem, benedixitque eidem, & Crucem
 plantavit, prædicens gentis Russæ conversionem secururam
 completam ab Apostolico suo Throno, quem in urbe Byzan-
 tina fundaverat. Lustratis superioribus Russiæ partibus, re-
 diit in Thraciam, confirmans Christianos, constituensque
 ipsos Episcopos ac Presbyteros: & multis visitatis urbibus,
 postremo pervenit Patras in Achaja, ubi apud quendam So-
 siam graviter infirmum habens hospitium, sanavit eundem,
 & ob hanc rem integram fere urbem ad Christum convertit.
 Maximillam nobilissimam feminam, & Stratoclem Ægeatis
 Pro-Consulis fratrem a periculosissimis morbis liberavit:
 multas alias curationes miraculosas, impositione manuum,
 fecit. Ob hæc Ægeas Proconsul incidens in amentiam, ad-
 dixit supplicio Crucis Andream; sed ipse tyrannus paulo
 post ex alia domo cadens, cervicem fregit, & periit. Sa-
 crum vero Apostoli Corpus Stratocles & Maximilla deponen-
 tes reverenter de Cruce, tumularunt honorifice, in perpetuum
 urbis Patrarum præsidium. At post plurimos annos
 translatum fuit Constantinopolim a Martyre Artemio sub

„ Imperio Constantini, jubente eodem, & collocatum cum
 „ ossibus Lucæ Evangelistæ & Timothei discipuli Pauli Apo-
 „ stoli, in illustri Templo Apostolorum. Tui primovocati
 „ Andree precibus, confirma fideles tuos in orthodoxa fide,
 „ Christe Domine. Amen „. Confer hoc Ruthenicum Synaxarium cum Græco, quod in Menæis impressum est, & videbis, ab illo esse verbatim defuntum; additis tantum iis, quæ de Russia subjunguntur, ab iis verbis: „ navigavit in Scythiam, usque ad, Apostolico suo throno, quem in urbe Byzantina fundaverat „. Intererat siquidem hæc Græcis Menæis adjungere, quæ Ruthenis simul & Græcis grata forent; his quidem, quia Byzantinus Thronus, Apostolicus dicitur & a Sancto Andrea fundatus: Ruthenis autem, quia S. Andreas perhibetur in Russia prædicasse, Russosque benedixisse. Cæterum quæ Græce leguntur in Synaxario, & a Ruthenico Interprete sunt ommissa, levioris momenti sunt: nimirum de Sancto Andrea, ἰδὲς μὲν Ἰωῶν ἑνὸς ἰβραῦτι, ἀδελφὸς δὲ πέτρου, *filius quidem Jonæ cujusdam Hebræi, frater autem Petri &c.* Item nomina urbium *Chalcedonis, Amisi, Trapezuntis, Heracleæ, Amasridis*: & nomina populorum, *Alanorum, Abasgorum, Zeschorum, Bosporanorum, & Chersonitarum*. Id etiam, quod de Sinopenisibus narratur, ipsos nimirum præter alia in Sanctum Andream commissa facinora, digitum ejus dentibus avulisse. Demum, quod Maximilla *Ægeæ* Proconsulis uxor fuerit. Ista dumtaxat omisit Interpres Ruthenicus: cætera ad Russos pertinentia addidit: addidit quoque cultam a Sancto Andrea virginitatem iis verbis: „ Despicens vero mundi hujus „ vanitates, & præponens cunctis virtutibus virginitatem, „ noluit nubere „: quæ item verba in Synaxario Græco desunt.

Cæterum quod ad Sancti Andree prædicationem spectat, (verba sunt Baronii in notis ad hanc diem) „ in Scythiam „ profectum, illisque gentibus annunciasse Evangelium, „ scribit Origenes in Genes. lib. 3. cap. 1. Sophronius apud „ Hieron. de Script. Eccles. addit non tantum Scythias, sed „ & Sogdianis, Sacis, atque etiam Æthiopibus verbum Dei „ prædicasse: idque confirmat Dorotheus in Synopsi, & autor de Vit. & mort. Sanctior. apud Ildorum. De Achaja

,, ac Scythia meminit Niceph. Hist. lib. 2. cap. 39. qui & lib. 8.
 ,, cap. 6. ait, eundem peragrassse Cappadociam; Galatiam,
 ,, & Bithyniam usque ad Mare Euxinum. Gregorius Nazian-
 ,, zenus in orat. ad Arian. addit Epirum. Græcis autem an-
 ,, nunciassse Evangelium, scribit Chrysofomus in orat. de XII.
 ,, Apostolis, eumque post Petrum consummassse martyrium
 ,, tradit: Sic enim accipias illa ejusdem Joannis Chrysofomi
 ,, verba in Serm. de S. Andrea, quem recitat Metaphrastes,
 ,, habesque eum apud Sur. tom. 6. quibus ait: *Posterior Pe-
 ,, tro in vitam ingressus est Andreas, & prior Petrum ad
 ,, Evangelium allexis &c.* Quæ verba nonnulli perperam in-
 ,, telligentes, dixerunt, Petrum atque majorem fuisse An-
 ,, drea: at vero Andream Petro seniore fuisse, testatur
 ,, Sanctus Epiphanius in Panar. hæres. 51. De prædicatione
 ,, Andræ in Achaja meminit Sanctus Hieronymus Epist. 148.
 ,, ad Marcellum in fine ,, . Horum igitur auctoritate constat,
 ,, Sanctum Andream peragrassse Cappadociam, Galatiam, & Bi-
 ,, thyniam usque ad Mare Euxinum: deinde in Scythiam profe-
 ,, ctum, Evangelium aununciassse Scythiis, Sogdianis, Sacis,
 ,, atque Ætiopibus: postremo prædicassse in Græcia, Epiro, &
 ,, Achaja. Sed de his jam fusius egi, quum de prima Slavorum
 ,, ad Christi fidem conversione disserui. Fabricius tom. 9.
 ,, Bibl. Græc. pag. 54. de Sancto Andrea hæc Græce scripta pro-
 ,, ducit. Primo, in Andream *αρωπάλητος* Apostolum, *άρτι τῷ*
 ,, *παιδὸς Ζαχαρίου*, MSS. Lambec. Tom. 8. pag. 285. Secun-
 ,, do, *ἐπειδήπερ πολλοὶ ἀνεγράψατο βίους*, Vita Sancti Andræ
 ,, Apostoli auctore Epiphanio Monacho & Presbytero, quæ ta-
 ,, men fabulosa dicitur Tillemontio Tom. 1. pag. 341. & 620.
 ,, Tertio, *ζωγράφοι μὲν ἐξ λογογράφοι*, auctore Arsenio Archie-
 ,, pisc. Corcyra. Quarto, *ὁρῶν λαμπρὰ ταῦτι ἀγίῳ*, Græ-
 ,, ce & Latine Tom. 3. Athanasii Edit. Montfaucon. pag. 466.
 ,, Quinto, *ισχυρὸν πρὸς ὑπερολικῆς αἰτίας τὸ δίκτυον*, auctore
 ,, Proclo Patr. Constantinopolitan. Græce, & Latine Tom. 1.
 ,, Auct. noviss. Combefis. pag. 460. Sub Joan. Chrysofomi no-
 ,, mine apud Surium 30. Novembris. Sexto, *σάλπιγγ' ἡμῶν*
 ,, *ὑπερολικῆ ἀπὸς πανήγυρι ἡθροισι*, Hefychii Presbyt. Hie-
 ,, rofol. Meminit Photius Cod. 269. Septimo, *ἀπὲρ ὀρθαλμοῦς*
 ,, *ἡμῶν ἐθισσάμεθα πάντες*. Incerti MSS. in Biblioth. Coislin.
 ,, pag. 195.

pag. 195. Octavo, *πᾶσι μὲν πῖς πῦ θεοῦ λόγῳ φίλοις*; Nicetæ Paphlagonis, Græce & Lat. Tom. 1. Auct. Nov. Com-
 beſis, pag. 335. Alios Sancti Andreæ Encomiaſtas retulit Fa-
 bricius in Codice Apocrypho Novi Testamenti pag. 757. Paſ-
 ſio, quæ a Presbyteris & Diaconis Achajæ ſcripta fertur,
 extat Latine apud Sur. 30. Novembris. Incipit: *Paſſionem*
S. Apoſtoli Andreæ, quam oculis noſtris vidimus,

EPHE-

EPHEMERIDUM

GRÆCO-MOSCHARUM CAPPONIANARUM

TABULA SECUNDA.

MENSIVM DECEMBRIS, JANUARIJ, FEBRUARIJ.

Mesaz Decabr.

- 1 **P**rorok Naum .
- 2 Prorok Avakum .
- 3 Prorok Sophonias .
- 4 Joan Damaschin .
Muczenicza Varvara .
- 5 Prepodobny Sava Oščen .
- 6 Sviatij Nikola Czudotvor .
- 7 Ambrosij .
- 8 Patapij .
- 9 Zaczatie Presviatyá Bogorodky .
- 10 Ermogen .
Mina .
Eugraph .
- 11 Daniil Stopnik .
- 12 Spiridion .
- 13 Eulstratij .
Avxentij .
Mardarij .
Orest .
- 14 Thirs .
Levkiy .
Philimon .
Apollonij .
- 15 Eleutherij .
Pavel .
- 16 Prorok Aggey .
- 17 Prorok Daniil . Anania .
Azarij . Mifail .
- 18 Sevastian i xte snim .
- 19 Vonifatiy .
- 20 Ignatiy .
- 21 Juliana .
- 22 Anastasia .
- 23 Deliat Muczenik v Crit.

Eu-

Mensis December.

- 1 **P**ropheta Nahum .
- 2 Propheta Abacum .
- 3 Propheta Sophonias .
- 4 Joannes Damascenus .
Martyr Barbara .
- 5 Sanctus Babas sanctificatus .
- 6 S. Nicolaus Thaumaturgus .
- 7 Ambrosius .
- 8 Patapius .
- 9 Conceptio sanctissimæ Deiparæ .
- 10 Hermogenes .
Menas .
Eugraphus .
- 11 Daniel Stylita .
- 12 Spyridion .
- 13 Eultradius .
Auxentius .
Mardarius .
Orestes .
- 14 Thyrsus .
Leucius .
Philemon .
Apollonius .
- 15 Eleutherius .
Paulus .
- 16 Propheta Aggeus .
- 17 Propheta Daniel . Ananias .
Azarias . Mifael .
- 18 Sebalianus , & qui cum eo .
- 19 Bonifacius .
- 20 Ignatius .
- 21 Juliana .
- 22 Anastasia .
- 23 Decem Martyres in Creta .

Eu-

- 24 Eugenia ;
 25 Rozdelstvo Jifusa Chrifa ;
 26 Sobor Bogorodky .
   Euthymiy .
   Czar David .
   Jacov .
   Jofiph .
 27 Stephan . Theodor .
 28 АБУТМУВ NICOMIDIИ SOZZENIK .
 29 АТ. Mladentzeb .
   Marcel .
 30 Anifia .
   Zotik .
 31 Melania .

- 24 Eugenia ;
 25 Nativitas Jefu Chrifi .
 26 Synaxis Deipara .
   Euthymius .
   Rex David .
   Jacobus .
   Jofeph .
 27 Stephanus . Theodorus .
 28 XI I. millium Nicomediae combu-
   storum .
 29 Quatuordecim millium Infan-
   tium .
   Marcellus .
 30 Anyfia .
   Zoticus .
 31 Melania .

TABULÆ SECONDAE.

Mefaz Jenuarij.

- 1 **O** Briezanie Gofpodne .
   V afliij Velikij .
 2 Silvester .
 3 Prorok Malachij .
   Muczenik Gordij .
 4 Sobor sedmidesiat Apoftolov .
   Prepodobnij Theocift .
 5 Theopempt . Theona . Sinclitika .
 6 Bogojavlenie Gofpodne .
 7 Sobor Joanna Crefitelia .
 8 Domnica . Georgij . Emeliany .
 9 Muczenik Polievct .
 10 Grigoriy Nifc . Domitianus .
   Marcianus .
 11 Theodofij .
 12 Sava . Tatiana .
 13 Ermil . Stratonik .
 14 Sviatich Muczenik v Raithya izbiennich .
 15 Pavel . Joann .
 16 Izradenie iz Temniczi .
 17 Antonij .
 18 Athanafij Velikij .
   Kiril Alexandr .

Meftis Jannarius.

- 1 **C** ircumcifio Domini .
   Bafilius Magnus .
 2 Silvester .
 3 Propheta Malachias .
   Martyr Gordius .
 4 Synaxis Lxx. Apoftolorum .
   Sanctus Theociftus .
 5 Theopemptus . Theonas . Synclitica .
 6 Theophania Domini .
 7 Synaxis Joannis Baptifae .
 8 Domnica . Georgius . Emilia-
   nus .
 9 Martyr Polyeuctus .
 10 Gregorius Nydenus . Domi-
   tianus . Marcianus .
 11 Theodofius .
 12 Sabas . Tatiana .
 13 Hermilus . Stratonicus .
 14 Sanctorum Martyrum in Rai-
   thu occiforum .
 15 Paulus . Joannes Calybita .
 16 Egreffio e carcere .
 17 Antonius .
 18 Athanafius Magnus .
   Cyrillus Alexandrinus .

Ma-

Ma-

19 Macarij . Arsenij .	19 Macarius . Arsenias .
20 Evthimij .	20 Euthymius .
21 Maxim . Neophit .	21 Maximus . Neophytus .
22 Timothej . Anastasij .	22 Timotheus . Anastasius .
23 Climent . Agarangel .	23 Clemens . Agathangelus .
24 Xenia .	24 Xenia .
25 Grigoriј Bogoslov .	25 Gregorius Theologus .
26 Xenophon . Maria .	26 Xenophon . Maria .
27 Vozvrazenenie Moſcze . Joanna Zlatovſtago .	27 Translatio Reliquiarum Joannis Chryſoſtomii .
28 Ephrem .	28 Ephrem .
29 Ignatij .	29 Ignatius .
30 Ippolit . Vasilij . Joann . Grigoriј .	30 Hippolytus . Basilus . Joannes . Gregorius .
31 Kir . Joann .	31 Cyrus . Joannes .

TABULÆ SECUNDÆ.

Meſas Februarij .

1 T Riphon .
2 Sretenie Goſpodne .
3 Simeon . Anna .
4 Prepodobnij Iſidor .
5 Agatia .
6 Vukol .
7 Parthenij . Prepodobnij Luca .
8 Muczenik Theodor . Zachariј .
9 Muczenik Nikiphor .
10 Charalampj .
11 Ulaſij .
12 Meletij .
13 Prepodobnij Martirian .
14 Prepodobnij Kiril . Auxentij .
15 Oniſim .
16 Pamfil , i ſe ſnim .
17 Theodor .
18 Lev .
19 Apoſtol Archip .
20 Sviatij Lev .
21 Timothej . Evſtathij Sviatij , i obrietenie Moſcey .
22 Obrietenie Sviatich Muczenich .
23 Sviatij Policarp
<i>Tom. V.</i>

Ob-

Menſis Februarij .

1 T Riphon .
2 Occurſus Domini .
3 Simeon . Anna .
4 S. Iſidorus .
5 Agatha .
6 Bucolus .
7 Parthenius . Sanctus Lucas .
8 Martyr Theodorus . Zacharias .
9 Martyr Nicephorus .
10 Charalampus .
11 Blasius .
12 Meletius .
13 S. Martinianus .
14 S. Cyrillus . Auxentius .
15 Onesimus .
16 Pamphilus , & qui cum eo .
17 Theodorus .
18 Leo .
19 Apoſtolus Archippus .
20 S. Leo .
21 Timotheus . S. Eufarhius . & Inventio Reliquiarum .
22 Inventio SS. Martyrum .
23 S. Polycarpus .
Ecc In-

24 Obrietenie Glavi Preditezy B.	24 Inventio Capitis Præcursori, Secundo.
25 Tarasij.	25 Tarasius.
26 Porphirij.	26 Porphyrius.
27 Prepodobnij Procopij.	27 S. Procopius.
28 Vasilij.	28 Basilus.
29 Prepodobnij Cassian.	29 S. Cassianus.

EPHE.

EPHEMERIDUM RUTHENICARUM.

403

TABULA SECUNDA.

MENSIS DECEMBER.

I.

PROPHETA NAHUM.

CODICES Vaticani Ruthenici hac die vacant. Codex nos-
ter Slavicus & Possevinus: *S. Propheta Nahum*. Faski
Græcomoschi Papebrochiani: *Nahum*. Menologium Græcum:
*εις τὴν ἀνάμνησιν τοῦ ἁγίου Προφήτου Ναύη, Πρῶτη δὴν Κομμε-
μωρᾶσι τοῦ ἁγίου Προφήτου Ναουμ*. Menologium Basilianum To. 2.
ad diem 1. Decembris. *Commemoratio sancti & gloriosi Pro-
pheta Nahum*: ubi in utroque Menologio de eodem Propheta
hæc leguntur. „ Prophetavit adversus Niniven urbem, post Jo-
nam Prophetam, dicens: Ninive dulcibus aquis ignique subver-
tetur: quod & contigit. Divino enim jussu propter eorum pec-
cata stagnum, quod urbem ipsam ambibat, terræmotu facto,
illam submersit, & ignis ab eremo irruens, reliquias ejus peni-
tus absumpsit „. Hæc Græci in Synaxariis. Verum Nahum ipse in
suo Vaticinio Niniven aliter exterminandam prædixit: a Chal-
dæis nimirum obsidendam, capiendam, & diripiendam. Et ad
patriam Nahum quod spectat, *Elcesæus* vocatur. ἐλκεσῆ, in-
quit Eusebius de Locis, εἶθις τοῦ Ναύη ὁ ἐλκεσῆσιος. *Elcese.*
unde nunc Naum Elcesæus. Eadem & Hieronymus: qui in proœ-
mio ad Nahum prophetam ait, viculum esse in Galilæa. Syna-
xarium Græcorum: ἕως ἢν ἴσθι ἐλκεσῆσιμ, πῆρως εἰς Βαταρίμ,
ἐκ φυλῆς Σιμωνῆ, *Iste erat ex Elcesem, trans Batarim, de tri-
bu Simeon*. At Menologium Basilianum: *Nahum de tribu Si-
meon, ex regione Judææ fuit*. Syris patria Nahum dicitur. *καὶ*
Αλκυσ, unde & ipse *Alcuseus*: neque hæc in Judæa aut Galilæa,
sed in Assyria ponitur. Andreas Masius in Epistola ad Augerium
Bulbeckium de Joanne Sulaka, Patriarcha Chaldæorum, To. 1.
Bibl. nostræ Orient. pag. 525. „ Hic jam tum, antequam in Pa-

Ecc 2

,, triar-

triarcham eligeretur, annos prope duodecim (Panvinius, duobus supra viginti) Patrem, ut vocat, egerat, (idest, Abbas Monachorum fuerat) atque etiam tum agebat in con-
 tubernio cœnobitarum plus minus quinquaginta, quod con-
 tubernium, Rabban-Hormisd appellatur, abestque millibus
 passuum fere octo ab Ninive: at ab Alcus patria Nahum
 prophetæ, etiam nunc hujus monumento tam Judæis, quam
 Christianis celebratissima, non amplius duobus passuum milli-
 bus. Quoad ejusdem Nahum formam corporis, subjungit
 Menologium Basilianum: „ Erat autem mento rotundo, facie
 „ gracili, tenui capillo, capite subcalvo ac procero „. Nimi-
 rum, ita in antiquis tabulis depictus erat. Ibidem pag. 2. Pictura
 repræsentat eum stantem, medium inter Templum in latere dex-
 tro, & urbem Niniven in sinistro, hujus urbis excidium prædi-
 centem. Tabulæ Capponianæ & Papebrochianæ exhibent eum
 tunica cingulo præcincta, & pallio indutum. Colitur a Latinis
 hac eadem die, cum hoc elogio: *Nahum prophetæ in Begabar
 quiescentis*. Quænam autem sit hæc *Begabar*, neque Baronius,
 neque alii exponunt. Verum ex iis quæ in libro de Palæstina
 scriptum est, constat, *Bethygar* (sive *Begabar*,) aut ipsam Eleu-
 theropolim esse, aut juxta Eleutheropolim situm oppidum.
 Qua tamen in re a traditione Syrorum longe absunt Latini.

II.

PROPHETA ABACUM.

Hac die Codices Vaticani Ruthenici cum nostro Slavico
 vacant. Possëvinus: *Sancti Prophetæ Abacuc*. Fasti Papebro-
 chiani: *Abacum*. Ita & Græci in Menzæ: τῆ ἀγίας ἀποφήτης Ἀβ-
 ἀκού, *Sancti Prophetæ Abbacum*. Item Menologium Basilia-
 num ad hanc diem 2. Decembris. *Commemoratio Sancti Prophe-
 tæ Abacuc*. Sic enim Græci pro *Abacuc*, dicunt, *Abacum*,
Abbacum, & *Ambacum*. Colitur a Latinis ad 15. Januarii una-
 cum Michæa Propheta: de quorum corporum inventione scribit
 Synzomenus Hist. lib. 7. cap. ult. Cassiodorus in Tripart. lib. 1.
 cap. 49. Nicephorus lib. 12. cap. 48. In Synaxariis Græcis, ex
 tribu Simeon fuisse dicitur, & prophetasse de captivitate &
 everfione Hierusalem. Quum vero Nabuchodonosor Rex con-
 tra Hierusalem venisset, perhibetur Abacuc ad exterâs terras
 fugisse (idest, ad Ostracinen, Ægypti oppidum juxta lacum Sir-
 bonidem, uti Menzæ habent:) & simul ac Persæ (imo Chaldæi)
 recef-

recessere, & qui remanserant Judæi in Ægyptum descenderunt, rediisse & ipse in terram suam, & messoribus agelli ministrasse: quibus quum aliquando prandium afferret; domesticis suis dixisse fertur: ego longum in eo iter. Si vero longiorem moram traxero, messoribus vos cibum deserte. His dictis, ab Angelo Babylonem sublatus, quæ aberat passuum mille, bis centum, sexaginta quinque: dedisse cibum Danieli Prophætæ in lacu incluso: & rursus domum delatus, alterum messoribus prandium attulisse, re nemini indicata. Historiam vide Daniel. cap. 14. a v. 32.

Culcinius ad hanc diem ponit *S. Athanasium Monachum Cryptensem*, cujus gesta ex Vitis Patrum Cryptensium exhibet in Specim. pag. 60. his verbis. „ Vixit multos annos hic Athana-
 „ sius in Monasterio Pieczarenfi, ducens vitam exemplarem,
 „ Deo acceptam, probatamque, postmodum infirmatus ac
 „ mortuus est. Venientes Fratres ad Cellam, absterferunt fa-
 „ ciem, manus, pedesque cadaveris, & fasciis illud involutum
 „ reliquerunt. Post biduum accedentes Monachi cum Hegume-
 „ no, ut extrema defuncto Fratri justa persolverent, en vident
 „ ipsum sedentem ac plorantem. Mirantur prius, ac exhorre-
 „ scunt. Sed tandem audentiores facti, interrogant redivivum,
 „ quomodo e somno mortis evigilasset, & quidnam in altero
 „ mundo vidisset? At ipse nil aliud reposuit, præter hoc: vi-
 „ gilare, & curam habere de æterna vestra salute. Estote obe-
 „ dientes Hegumeno: pœnitentiam quotidie agite, & assiduis
 „ orate precibus magnam Deiparam, nostrosque sanctos Patres
 „ Antonium, ac Theodosium, ut impetrent vobis a Deo perfe-
 „ verantiam in vocatione, obitumque felicem in gratia finali.
 „ His dictis surrexit, & accepta ab Hegumeno licentia, clausit
 „ se in cella, nec ex ea pedem unquam extulit per integros
 „ duos supra decem annos, quibus sancte supervixit, rigidis
 „ jejuniis ac orationibus continuis semper intentus. Tandem
 „ imminente extrema die, vocavit ad se Fratres, a quibus Sa-
 „ cramentis rite munitus, relictisque eis salutaribus documen-
 „ tis, composuit supra pectus manus, & dulci & tranquillo obi-
 „ tu migravit ad Dominum. Sacrum ejus Corpus illatum Cry-
 „ ptis, tumulatumque honorifice. Quidam Monachus nomine
 „ Babylas, graviter pedibus æger in lecto decumbens; &
 „ quum una nocte insolito torqueretur dolore, en stetit coram

ipſo Athanaſius, dixitque: veni ad me, frater mi, & ego te ſanabo in virtute Dei mei, cum quo maneo. His dictis evanuit ex oculis. Babylas vero vocatis ad ſe Fratribus, rogavit eos, ut ferrent ipſum ad loculum Athanaſii, cujus liſana devote amplectens, illico pedum uſum recuperavit, nec in poſterum unquam dolorem ſenſit. Confeſſus eſt publice hoc tum Babylas coram omnibus Monachis, & Hegumeno Polycarpo, qui grates Deo agens, brevem hanc de Athanaſio hiſtoriam exaravit. Multas & alias ſcripſit Vitas Patrum Cryptenſium hic Polycarpus, qui meritis clarus, Scriptoriſque titulo inſignitus, obiit anno 1182. die 24. Julii, ipſo feſto SS. Romani & Davidis Principum ac patronorum Ruſſiæ.

III.

PROPHETA SOPHONIAS.

Codices Vaticani cum noſtro Slavico vacant. Poſſevinus: *S. Prophetæ Sophoniæ*. Faſti Græcomofchi: *Sophonias*. Menologium Græcum: τῷ ἁγίῳ προφήτῃ σοφονίῳ, *Sancti Prophetæ Sophoniæ*. Menologium Baſilianum: *commemoratio Sancti & glorioſi Prophetæ Sophoniæ*. Prophetam hunc, ſicut & Nahum, & Abacuc, hodierni Romani Martyrologii tabulæ recentius adſcriptum receperunt. In Menologjo Baſiliano pag. 8. Joanni Theologo, effigie ac lineamentis corporis ſimillimus, niſi quod hic mentum paulo rotundius habebat. Sic quippe eum antiquæ picturæ Byzantinæ repræſentabant. Hoc ipſum habent Græci in Menſis.

IV.

JOANNES DAMASCENUS.

MARTYR BARBARA.

Codex uterque Vaticanus Ruthenicus cum noſtro Slavico *Barbara Virgo & Martyr*. Addit Codex ſecundus: *Joannes Damascenus*. Poſſevinus: *S. Martyris Barbaræ*, dumtaxat, inſtar Codicis priſti Vaticani. Faſti Papebrochiani: *Barbara*. *Joannes Damascenus*. Utriuſque memoriam colunt Græci in Menſis hac die: τῆς ἁγίας μεγαλομάρτυρος βαρβάρης. ἢ τῷ ἁγίῳ πρὸς ἡμῶν Ἰωάννῃ τῷ δαμασκηνῷ. Sanctæ magnæ Martyris Barbaræ, & S. P. N. Joannis Damasceni. At Menologium Baſilianum, de S. Barbara quidem ad hanc diem: *Certamen S. Barbaræ Martyris*; De Joanne vero Damasceno ad diem 29. Novembris: *commemoratio S. P. N. Joannis Damasceni*: ubi pictu-

ra Tom. 1. pag. 219. repræsentat eundem Joannem unacum Cosma, ambos monachi habitu indutos, & sedentes, atque in libro seu volumine scribentes; hoc addito Synaxario: „ Hic, „ Leone Isauro, ejusque filio Constantino Imperatoribus, flo- „ ruit in urbe Damasco, genere, nobilitate, ac fide clarus, „ patre virtutibus insigni natus; omnemque Græcorum disci- „ plinam, necnon divinas scripturas allecutus, ob Christi au- „ tem fidem patriis opibus derelictis, monachus factus est una- „ cum Cosma, cujus plures extant hymni, qui in Sanctis festis, „ ac præcipue in magna Sancti Paschatis hebdomada, decantan- „ tur. Sanctus vero Joannes multa verborum ubertate, senten- „ tiarumque gravitate, atque Sacræ Scripturæ auctoritate hære- „ sim Iconomachorum confundens, sæpe ærumnis ab hæreticis „ Imperatoribus multatus vexatusque, in optima confessione „ decessit, & a discipulo suo sepultus fuit. „ Eadem in Men- „ zis, ubi dicitur, in pace decessisse annos natus centum supra „ quatuor, *Ἰωάννης ἐν ἰερῶν ἀποστόλων τῶν τριῶν ἡμερῶν*. Colitur a Latinis „ ad VI. Maji, hoc ornatus elogio: „ Damasci natalis B. Joannis „ Damasceni, sanctitate & doctrina celebris, qui pro cultu „ Sanctarum Imaginum verbo & scriptis adversus Leonem Isauri- „ cum strenue decertavit: cujus jussu quum ei dextera manus „ amputata fuisset, Imagini B. Mariæ Virginis, quam defende- „ rat, se ipsum commendans, protinus dexteram integram sa- „ namque recepit. „. Existant ejus res gestæ conscriptæ a Joanne „ Episcopo Hierosolymitano, quæ habentur in apparatu operum „ ejus Billianæ editionis, & apud Lipo.n. tom. 5. & Sur. tom. 3. „ Papebrochius: „ Colitur a Latinis VI. Maji, ubi vitam damus, „ ex Arabicis Schedis Latine redditam a Joanne Patriarcha Hie- „ rosolymitano duobus forte seculis post ejus mortem. „. Qui- „ nus in Oriente Christiano Tom. 3. pag. 466. de Joanne VI. Hie- „ rosolymorum Patriarcha, qui a Saracenis combustus circa an- „ num Chr. 969. vitam amisit: „ Eum fuisse (inquit) Joannem „ illum existimat Papebrochius loco supra cit. num. 184. (in „ tract. prælim. ad Tom. 3. Maji) & tom. 2. Maji pag. 109. „ num. 3. qui Sancti Joannis Damasceni vitam, ab alio, ut „ potuit, Arabica lingua & literis simpliciter scriptam consecut- „ us, in Græcum sermonem curavit vertere ad memoriam „ posterorum, multo cum ambitu elegantiaque verborum; „ qualis edita legitur tom. 2. Maji, ad diem 6. pag. 111. Hæc „ enim

enim Joannis Damasceni vita, Joannis Archiepiscopi Hieroso-
lymitani nomen in omnibus Codicibus præfert, . Elias Ja-
cobitarum Patriarcha, qui ab anno Chr. 709. ad annum 723.
Jacobitis præfuit, in libro quem scripsit ad versus Leonem Hara-
nitarum Episcopum, de S. Joanne Damasceno cap. 6. afferit,
quod Tractatum pro Petro Archiepiscopo suo ad versus ipsum
(idest, Eliam) composuit, uti tom. 1. Bibl. Orient. pag. 467.
relatis Eliæ verbis observavi. Hinc non inani conjectura falsam
existimo eam calumniam, quam nonnulli, & in primis Nicon
Abbas Græcus in Nomocanone, Cod. Arab. Clement. Vatic. 4.
fol. 448., Mansurem S. Joannis patrem, dicunt, Damascum
urbem Saracenis prodidisse. Nam Damascus Syriæ urbs a Sara-
cenis non proditione, sed vi expugnata est anno Hegiræ 14.
Christi 635. quemadmodum ipsi Saracenicæ historiæ Scriptores
testantur, nulla facta proditionis, aut deditiois mentione: id
quod historici de Damasco non tacuissent, sicuti non tacent de
aliis Syriæ urbibus per deditioem captis. In Tabulis Capponi-
anis depingitur S. Joannes habitu Monachi & Presbyteri: & qui-
dem recte: fuit enim, uti in titulo Synaxarii legitur, *μῆμα τῆ
ἐπίου πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου μοναχῆ καὶ πρεσβυτέρου τοῦ δαμασκηνῆ*. *Com-
memoratio S. P. N. Joannis Monachi & Presbyteri Damasceni*. Ta-
bula Papebrochiana eundem repræsentat habitu monastico cum
stola e collo pendente, barba oblonga, caput cucullo variegato
tegentem. Fasciam voluit designare Moscus Pictor, quam solent,
Episcopi præsertim Græci in Syria, post Saracenorū irruptionem,
cucullo superimponere. Ita & depicta cernitur S. Joannis
Imago in Menzæ Græcorum ad hanc diem 4. Dec.

S. Barbara in iisdem Menzæ depicta est habitu regio, cru-
cem dextra tenens, sinistra expansa. In Tabulis Papebrochianis
additur capiti corona regia; crucem geminam manu gestat: ca-
pillis habet ad humeros defluentes, tunicam cingulo præcin-
ctam, pallium sine manicis. Tabulæ vero Capponianæ repræsen-
tant eam instar Virginum, tunica indutam & pallio, quo & ca-
put tegit. Porro de eadem Sancta Virgine & Martyre agunt
Græci & Latini hac die. Extant ejus Acta (ut verbis Baronii
utar) quæ feruntur nomine Joannis Damasceni & Arsenii; alia a
Metaphraste edita, quæ omnia Surius retulit in Tom. 6. Alia
rursus manuscripta in nonnullis antiquis Codicibus, eademque
inter se varia habentur: in quibus omnibus non tantum de loco

ea est discrepantia, dum alii in Tuscia, alii Nicomediae ferunt passam, sed plerique ponunt Heliopoli, ut ex Græcis Metaphrastes, & ex Latinis Mombritius tom. 1. vit. Sanctorum. Verùm quæ fideliora videntur ejus Acta, ut quæ feruntur nomine Joannis Damasceni, & alia quæ extant in Codice manuscripto S. Mariz ad Martyres, aliisque perantiquis manuscriptis, Nicomediae Martyrio coronatam tradunt. Rursus etiam, quod ad tempus spectat, depravati videntur nonnulli Codices, qui eam referunt ad tempora Maximiani. Sed ea Acta quidem nobis fideliora probantur, quæ & habemus in nostra Bibliotheca, quorum est exordium: *Post Imperatorem Alexandrum Maximinum &c.* Quæ eam sub Maximino Imp. qui successit Alexandro, passam testantur, feruntque eam ab Origene literis sacris imbutam. Sane quidem quamplures mulieres ab eo fidem Christianam edoctas, scribit Eusebius hist. lib. 6. cap. 4. & 7. Hæc Baronius. Cæterum hanc Sanctam sub Maximiano Imp. a proprio patre Dioscoro decollatam, testatur Menologium Basilianum ad diem 4. Dec. pag. 10. nec non Menologium Græcum in Synaxario, ubi utrobique dicitur *ex Oriente*, κατὰ τῆς ἀνατολῆς, fuisse, quæ verba magis favere videntur Heliopolitanis in Phœnicæ, quam Nicomediensibus. Et suam quidem extitisse hanc Sacram Virginem, Heliopolitani etiamnum gloriantur. Antiquum sub S. Barbaræ nomine monasterium extitisse juxta Edessam Mesopotamiæ urbem, constat ex Codice Syriaco 111. quem ex Oriente in Bibliothecam Vaticanam invexi, exarato, die 24. Martii anno Græcorum 1072. (hoc est Chr. 861.) in Monasterio S. Barbaræ, quod in Monte Edessæ situm est, . Vide Tom. 1. Bibl. Orient. pag. 63. Igitur longe ante eum Christi annum jam Syris nota erat & culta S. Barbara: adeoque nugari mihi videtur, qui ex Sanctis Virginibus Catharina, Irene, Barbara, & Christina, unam tantum Virginem eamque Irenem conflare conatur; nullo alio, ut videtur, permotus argumento, quam quod in Ufuardi, & Adonis Martyrologiis error ille obrepserit, quod S. Barbara in Tuscia passa dicatur. Sed de his fufius sermo redibit, ubi de Actis Græcis, & Syriacis hujus Sanctissimæ Heliopolitanorum totiusque Phœnicis patronæ. In Tabulis Menologii Basiliani depicta est habitu Virgineo, genu flexo, & collo inclinato coram impio patre Dioscoro, qui propriis manibus ense evaginato eam decollare conatur. In marmore Neapolitano diserta sit ipsius

commemoratio ad hanc eandem diem : *Nat. Sanctæ Barbare* .
V.

SANCTUS SABAS SANCTIFICATUS .

In utroque Codice Vaticano Ruthenico : *Sabbas Abbas* .
Noster Slavicus : *S. P. N. Beati Monachorum Inſtitutoris Deſe-*
ri Sabæ . Poſſevinus, *S. Patris Sabæ* . Faſti Papebrochiani : *Sa-*
bas . Menologium Baſilianum : *Commemoratio S. P. N. Sabæ* .
Depingitur habitu Monaftico, capite nudo, calceis nigris, ſtans
extenſis in cœlum manibus, alloquens Deum, in forma Radii
è nubibus prodeuntem : è regione repræſentatur Monafterium
ejuſdem Sancti Abbatis, quod adhuc in Palæſtina exiſtat, viginti
ſere milliariſibus ab Hieroſolyms in ortum & aſtrum diſtans . In
Menæis Græcorum, Imago quoque Sancti Sabæ, habitu mona-
ſtico exhibetur, ſiniſtra expanſa, dextra manu tenentis volumen
explicatum, in quo ſcriptum, *ὄσπερ ραχ . Θεοῦ*, ſupple : *inſtar*
muri, timor Domini . Ad latera capitis radiati : *ὁ ἅγιος Σάββας* .
Sanctus Sabas . Synaxarium : *τὸ αὐτῷ μὲν πύμπτη, μὲν μὲν*
τῷ ὁσίῳ πρὸς ἡμῶν Σάββα τῷ ἡγιασμῆν : ,, Eodem mente,
,, die v. Commemoratio S. P. N. Sabbæ ſanctificati ,, . Marmor
Neapolitanum : *V. Dep. S. Sabæ* . Martyrologium Romanum,
,, *Mutalæ* in Cappadocia Sancti Sabbæ Abbatis, qui in Palæſti-
,, na miro ſanctitatis exemplo refulſit ,, . Cætera . Natus enim
Mutalæ, ſeu *Mutalaſcæ*, ut habet Cyrillus (*a*) in ejus Vita, &
Synaxarium Græcum, in Cappadocia, patre Joanne, matre
Sophia, decimo ſeptimo Conſulatu Theodoſii, ideſt, anno Chr.
439. Sed claruit, obiitque in ſui nominis celeberrimo Mona-
ſterio in Palæſtina . Scripſit ejus Acta Cyrillus Monachus, qui
eodem ſeculo vixit : citantur autem in Concil. Nicæno II. Act. 1.
& 4. Latine extant in antiquis manuſcriptis Codicibus ; eadem-
que deſcripſit Metaphraſtes ; ſed aliqua ſuperaddens . Genuina
Græce & Latine edidit Cotelerius in monument. Eccleſiæ Græ-
cæ tom. 3. pag. 220. Arabica vetuſtiſſima verſio exiſtat in Bibl.
Vat. in Cod. Arab. XLV. [Tom. 2. Bibl. Orient. pag. 511.]
qui Codex in membranis exaratus dicitur primum a Monacho
Antonio Davide filio Salomonis Bagdadeniſis in Laura Sancti
Sabæ ; deinde ex eo exemplari deſcriptus ab Iſaaco Monacho
pro monte Sinai, menſe Rabi prioris, anno Hegiræ 272. [hoc
eſt, Chriſti 885.] Et de anno quidem obitus & ætatis Sancti
Sabæ,

* Apud Cotcler. in monument. Eccleſ. Græc. Tom. 3. pag. 220.

Sabæ, in vulgata Latina ejusdem Vita hæc leguntur : „ Tra-
 „ didit animam quinta Decembris, Indiæ. x. ab initio Mundi
 „ feno milleuario atque trigésimo secundo, ab Incarnatione
 „ Christi quingentesimo trigésimo tertio, anno sexto Justinia-
 „ ni, videlicet Consulatu Lampadii & Orestis : defunctus est
 „ nonagesimo quarto suæ ætatis anno „ Hæc ibi. Verum quam
 hæc a vero Cyrilli Scythopolitani textu abhorreant, mox vi-
 debimus. Baronius relatis iis Latinæ vitæ verbis : „ Consulatus
 „ inquit, Lampadii & Orestis non incidit in annum Domini
 „ 533. sed in 531. quo quidem anno Sanctum Sabam ex hæc
 „ vita migrasse, ostendimus tom. 7. Annalium : sicque corri-
 „ gendum etiam, quod in eodem Codice legitur, ipsum per-
 „ venisse ad annum ætatis nonagesimum quartum : nam non-
 „ nisi annos nonaginta duos vixisse probatur, quem Cyrillus
 „ natum dicit Cofs. Theodosio Juniore xvii. & Festo „. Est is
 annus a Chr. 439. Ab an. enim 439. quo natus est Sabas, ad an-
 num 531. quo eum Baronius obiisse vult, sunt anni 92. non
 94. Quare juxta eundem Baronium, cui & Pagius ad an. 531.
 num. xi. suffragatur, errorem irrepsisse dicendum est, in Me-
 nologio Basiliano ubi perhibetur *ad Deum migrasse ὀρθόδοκτος*
πίστη ἐπὶ τῶν γέννηστος, ἀνωτος natus octoginta quinque. Item in
 Synaxario Græco: *φθάσας δὲ εἰς τὸ ἀρότατον τῆς κατὰ Χριστὸν*
ἡλικίας, ὡς ἐπὶ τῶν γενέθαι πατρῶν ἐπὶ ἐνεσθῆκοτος, ἀφὸς κύριον
ἐξῆδημωτος : „ Quam autem ad extremam secundum Christum
 „ ætatem pervenisset, annos fere quatuor supra nonaginta na-
 „ tus, migravit ad Dominum „ Postremo gravissimus omnium
 est error de anno *centesimo quinto*, qui habetur de ætate Sancti
 Sabæ in Actis Theodosii Coenobiarchæ. At vero hæc Baronii,
 & Pagii supputatio corrui, si ad Græcum Cyrilli Textum ani-
 mum advertamus. Verba Cyrilli apud Cotelerium Tom. 3.
 pag. 353. num. 77. hæc sunt. „ Atque ipsius mors contigit
 „ quinto Decembris mensis, Indictione decima; a Creatione
 „ quidem Mundi, ex quo tempus cepit cursu Solis mensuram
 „ habere, anno sexies millesimo & vigesimo quarto; a Dei
 „ Verbi autem Incarnatione ex Virgine & Nativitate secundum
 „ Carnem, anno vigesimo quarto supra quingentesimum, juxta
 „ tempora conscripta a Sanctis nostris Patribus, Hippolyto illo
 „ antiquo Apostolorum familiari, Epiphanio Cypriorum Ar-
 „ chiepiscopo, ac Herone Philosopho, & Confessore. Ratio
 F f f 2 „ autem

33 autem temporis vitæ ipsius in corpore hæc est . In Palæstinam
 33 venit annos natus decem & octo : mansit in Cœnobio annis
 33 septemdecim : & in solitudinibus maximaque Laura annos
 33 transegit quinquaginta novem : obiit vero ætatis suæ anno
 33 nonagesimo quarto , post Consulatum Lampadii , & Orestis
 33 secundo , sexto præsentis a Deo protecti Imperii , . Omnes
 istæ temporis notæ a Cyrillo adhibitæ , nobis dant exeuntem an-
 num Christi vulgarem 532 . Nam annus Justiniani sextus inchoa-
 tus fuit die 1 . Aprilis anno Christi 532 . Quum autem Sanctus
 Sabas natus dicatur Consulatu Theodosii decimo septimo , idest
 Chr. 439 . & mortuus die 5 . Decembris annos ætatis agens 94 .
 sequitur , ipsum obiisse exeunte anno vulgari Christi 532 . : qui
 quidem annus adhuc currebat sic notatus , *Post Consulatum Lam-
 padii & Orestis II .* Quamobrem hæc Cyrilli supputatio a Baro-
 niana anno uno dumtaxat differt : Baronius enim mortem San-
 cti Sabæ consignat ad annum Christi 531 . , Cyrillus vero ad an-
 num 532 . , exeuntem , qui idem erat Justiniani sextus , & post
 Consulatum Lampadii & Orestis Secundus . Baronius non ani-
 mum advertit ad ea Cyrilli verba : *μὲν τῆς ὑπάτης Λαμπα-
 δίου & Ορέστου τῶ δὲ δεύτερου* , *Post Consulatum Lampadii & Orestis
 Secundo* : sed loco hujus Consulatus , accepit Consulatum ante-
 cedentem , qui in Fastis sic notatur : *Post Consulatum Lampadii
 & Orestis* ; quique in annum Christi 531 . incidit . At vero Cy-
 rillus expresse habet , *Post Consulatum Lampadii & Orestis Se-
 cundo* , qui , Baronio ipso teste in Annalibus 33 Est quingentesi-
 33 mus trigesimus secundus Redemptoris nostri annus , absque
 33 Consulibus novis , ex more creatis , post Consulatum Lam-
 33 padii & Orestis Secundo , notatus reperitur in Fastis , quo
 33 Justiniani Imperatoris sextus inchoatur annus 33 . Cæterum ,
 epocha illa , qua idem Cyrillus utitur , a Creatione Mundi *anno
 sexies millesimo , vigesimo quarto* , & ab Incarnatione *anno vi-
 gesimo quarto supra quingentesimum* ; hæc , inquam , epocha ,
 nullum debet nobis negotium facessere : non enim sic accipien-
 da est , sicuti nunc a nobis vulgo accipi solet . Duplex quippe
 distinguenda est epocha mundana : altera , quam Constantinopo-
 litani adhibent , eamque ajunt vulgarem Christi epocham ante-
 cecisse annis 5508 . altera Alexandrinorum , quæ Christianam
 antecedit annis 5492 . Id & Pagius ipse docet , dum ad an. Chri-
 sti 532 . n. 7 . loquens de anno ædificati a Justiniano Sanctæ So-
 phiæ

phiz Templi, hæc habet . ,, Annum & mensem ejus conditus ,
 ,, memorat Zonaras, sed non sine errore: ait enim Justinianum
 ,, ædificationem auspiciatum *anno ab orbe condito 6040. Indi-*
 ,, *ctione xv. mense Februario*, mense scilicet post Ecclesiæ con-
 ,, flagrationem . Legendum enim, *Indictione x.* quam is an-
 ,, nus Mundi secundum Constantinopolitanos per xv. divisus
 ,, repræsentat, quæque hoc Christi anno (532.) ante mensem
 ,, Septembrem in cursu fuit . Diem notavit Cedrenus, qui
 ,, ait: *Anno ab origine Mundi 6008. Indictione xv. vigesima*
 ,, *tertia die Februarii mensis, hora prima diei, instauracionem*
 ,, *magni Templi aggressus est Justinianus.* Sed error est tam in
 ,, Indictione, quam in anno . Si enim Cedrenus adhibuit Eræ
 ,, mundanam Constantinopolitanam, reponendum *anno 6040.*
 ,, Si Alexandrinam, qua plerumque utitur, legendum, *anno*
 ,, *6024.* quæ unitate addita, ut fieri debet, *Indictionem x. ex-*
 ,, *hibet* ,, . Hactenus Pagius: quo docente, manifestum fit,
 ,, a Cyrillo epocham mundanam Alexandrinam fuisse usurpatam,
 ,, dum annum sextum Justiniani, & post Consulatum Lampadii &
 ,, Orestis annum secundum, ait concurrisse cum *an. Mundi 6024.*
 ,, *Incarnationis 524.*: Nam eodem Pagio ad annum Christi 527.
 ,, num. 8. teste, ,, *Dux Incarnationis Eræ apud Orientales vige-*
 ,, *bant*: altera in Patriarchatu Alexandrino, altera in Antio-
 ,, cheno . Prior primam Incarnationis annum ab anno Juliano
 ,, XLIII. & ab anno Mundi 5501. deducebat, & pro fundamen-
 ,, to ponebat, Christum Carnem sumpsisse mense Martio anni
 ,, Juliani XLIII. Antiocheni vero, Christi Incarnationem a die
 ,, 25. mensis Martii anni Juliani XLVI., & Mundi 5493. auspi-
 ,, cabantur, licet temporis progressu tam Alexandrini, quam
 ,, Antiocheni, annos Mundi & Incarnationis a Kalend. Septem-
 ,, bris communius inchoarint ,, Cyrillus noster epocha quidem
 ,, Alexandrina usus annum Incarnationis ab anno Mundi 5501. (ut
 ,, scribit Pagius) deducit . Sic enim in Vita Sancti Sabæ compo-
 ,, nit *annum Mundi 6024.* cum *anno Incarnationis 524.* Et in Vi-
 ,, ta S. Euthymii apud Cotelerium Tom. 2. pag. 293. n. 109. *ann.*
 ,, *mundi* (quo S. Euthymius obiit) *quinquies millesimum non-*
 ,, *gentesimum sexagesimum quintum*, ait fuisse ,, A Domini no-
 ,, stri Jesu Christi in Carne adventu annum quadringentesimum
 ,, & octogesimum quintum ,, . Jam vero ex hæc ipsa S. Euthy-
 ,, mii Vita, aliud nobis suppetit argumentum, non modo ut pla-
 ,, num

num compertumque fiat , annos Incarnationis a Cyrillo Scythopolitano ab anno Mundi 5501. deduci ; sed etiam , ut adversus ipsum Pagium ostendatur , annum Mundi 6024. & Christi 524. quo Sanctus Sabas secundum Cyrillum ad superos migravit , non esse annum vulgarem Christi 531. sed 532. Ait siquidem Pagius ad ann. 472. num. 3. loquens de obitu Sancti Euthymii , Obitus Sancti Euthymii Abbatis contigit anno sequenti . Cyrillus enim Monachus , qui vitam ejus scripsit , diversam ab ea , quam Metaphrastes exhibet , quamque solam Baronius viderrat , ait : *Obitus ejus accidit vigesima mensis Januarii , undecima Indictione* : Et paulo post . *Quinto Leonis Imperatoris Consulatu , ejusdemque Imperii decimo sexto anno , vivendi finem fecit* : ideoque anno sequenti , quo Leo quintum Consulatum gessit , & Indictio XI. mensis Januario in cursu fuit . In Textu Græco Cyrilli Scythopolitani hæc duo desiderantur , quæ Pagius ex corrupto exemplari hoc habet : *Indictio scilicet undecima , & quintus Leonis Imperatoris Consulatus* . Sic enim legitur apud Cotelerium tom. 2. pag. 493. Sabbato noctu dormit in pace , & ad eam quæ illic est transit beatitudinem ; revera senex & plenus dierum , vigesima die mensis Januarii , in anno quidem a Mundi Creatione , secundum tempora scripta ab Hypolyto illo antiquo ipsique Apostolis familiari , & ab Epiphanio Cyprio , & ab Herone Philosopho & Confessore , quinquies millesimo nongentesimo sexagesimo quinto , a Domini autem nostri Jesu Christi in Carne adventu , quadringentesimo & sexagesimo quinto . Et post pauca . Atque natus est quidem ex revelatione , ut jam a me dictum fuit . Tertium autem agens annum , Deo consecratur , scilicet sub initium Imperii Theodosii Magni . Quumque transisset per omnes Ecclesiasticos gradus , venit Hierosolymiam circa annum vitæ suæ vigesimum nonum . At (a) sexaginta octo annis in solitudine perlatis , nonagesimo quidem & nono anno suæ ætatis , decimo autem sexto Imperii Leonis , excedit ei vita . Itaque deest *quintus Consulatus Leonis , & Indictio undecima* ; exprimitur tamen *annus Leonis decimus sextus* : inchoatus anno Christi 472. & desinens in diem 26. Januarii anni sequentis

a Apud Coteler. pag. 294. in Græco Textu : *ὅταν δὲ ἠγὼς οἱς ἐξήκοντα ἔτην ἐν ἁγίῳ διατηρῶν*. In Latina interpretatione perpetam omititur , *octo supra sexaginta* : & sic legitur : „ At sexaginta annis in solitudine perlatis .

sequentis 473., ex quo recte colligit Pagius, Sanctum Euthymium obiisse die 20. Januarii anno Christi 473., quo die & anno adhuc in cursu erat annus Leonis decimus sextus. Verum id potuisset clarius & manifestius colligere ex anno Mundi 5965., Incarnationis 465. qua epocha Cyrillus utitur, quum de Sancti Abbatis Euthymii obitu loquitur: annus enim ille in annum vulgarem Christi 473. ex dictis incidit. Si enim octo annos addas anno Incarnationis ab Alexandrinis usurpato, habebis pro anno Cyrilliano 465., annum vulgarem 473. Atque hæc fufius a nobis idcirco dicta sunt, ut Sanctissimorum Palæstinæ nostræ Archimandritarum res gestæ magis magisque illustrentur, & eruditissimum Cyrilli Scythopolitani opus ab erroribus, quorum falso insimulatur, vindicetur.

VI.

SANCTUS NICOLAUS THAUMATURGUS.

Codex uterque Vaticanus: *Nicolaus Episcopus*. Posselinus: *S. Petris Nicolai*. Noster Slavicus: *S. P. N. Thaumaturgi Nicolai*. Fasti Græco Moschi: *Nicolaus*. Menologium Græcum: *τῷ 2ῷ ἁγίῳις πρὸς ἡμῶν Νικολάε ἀρχιεπισκόπῳ μύρων πρὸς λυκίας, τῷ Θαυματουργῷ*: *S. P. N. Nicolai Archiepiscopi Myrorum in Lycia, Thaumaturgi*: ubi depingitur (a) capite nudo radiato, barba rotunda, habitu Pontificio cum Pallio, dextra manu Græco more benedicens, sinistra librum clausum tenens. Eodem modo depictus cernitur in Menologio Basiliano ad eandem diem 6. Dec. pag. 12. Stans nimirum in Templo, habitu Pontificio indutus, cum hoc Synaxario: „ Constantino magno Imperatore floruit iste magnus Pontifex, & Thaumaturgus, Episcopus in Myra Lyciæ urbe: & primum quidem monasticam agens vitam, toto animo in virtutes contendit. Deinde Episcopus ordinatus, multa mira-

22 cula

■ In secunda Nicæna Synodo, A. 4. Indict. xi. „ Theodorus Sanctissimus Myrorum Episcopus dixit. Prædictæ narrationi ego similia expertus sum. Quum enim a quibusdam Primoribus quadam paterer: meus Archidiaconus, vir pius ac timentus Deum, mihi dicit: vidi Patriarcham in visione dicentem mihi: Ad nos veniat Metropolitæ, & omnia ejus, ut ei expediat, componantur. Ego autem Archidiaconus num inter pavos: Quo ore. qui forma tibi apparuit Patriarcha? Hæc respondit mihi: ore rubicundus, coma senili. Ego tunc ei dico: non est ejus Imaginis Patriarcha: quin ille habitus tibi potius, Sancti imaginem Nicolai, qui est forme ejusmodi, ut narrasti. Ac ille respondit mihi: Ita sane verum est: tali namque forma præditum illum vidi qui hæc mihi locutus est. Ex hoc ergo cognovi, ex ejus similitudine cum Imagine, sanctum ei Nicolaum apparuisse.

22 cula patravit . Tres enim homines a morte liberavit , qui falso
 23 delati , & in vincula coniecti , ad supplicium ducebantur : sed
 24 accurrens ille , gladioque jam cervicibus imminente , e carni-
 25 ficis manibus ereptos , eos solvit . Totidem alii conjurationis
 26 in Constantinum Imperatorem a Præfesto Ablavio falso insimu-
 27 lati , & in Prætorio inclusi , quum capite plectendi essent ,
 28 Sanctum Nicolaum invocarunt ; qui per quietem Constanti-
 29 nopolim adveniens , Imperatori & Præfesto præcepit , ut illos
 30 dimitterent . Tandem post multa alia miracula in pace dece-
 31 sit , Idem fere Synaxarium legitur in Menais Græcorum ;
 32 cui & subjunguntur quædam alia a S. Nicolao patrata miracula ;
 33 nec non Vita ab anonymo fuscè descripta , hoc titulo : *βίος τῆ ἐπίου*
 34 *πρὸς ἡμῶν Νικολάου , ἐπισκόπου μύρων πρὸς λυκίας* , Vita S. P. N.
 35 *Nicolai , Episcopi Myrorum in Lycia* . Initium . *σοφὸν τι χρῆμα*
 36 *ζωγράφω (a) χεῖρ* . Huic vitæ Asteriscum apponit cl. Fabricius
 37 Bibliothecæ Græcæ Tom. 6. pag. 550. quo signo ait pag. 510.
 38 eas Sanctorum Vitas a se notari , quas genuinas Simeonis Meta-
 39 phrastæ esse viri docti existimant . Hanc a Metaphraste conscrip-
 40 ptam Vitam edidit Lipom. tom. 5. & Sur. tom. 6. Baronius in
 41 notis ad vi. Dec. , Habemus (inquit) in nostra Bibliotheca alia
 42 ejusdem Nicolai Acta a Joanne Diacono conscripta , quem scri-
 43 ptis eundem cum eo , qui etiam S. Gregorii Papæ vitam scri-
 44 ptis mandavit : in his enim copiosus fuit . Est ejus Præfatio-
 45 nis exordium : *Sicus (b) omnis materies si ab imperfecto ar-*
 46 *tifice est* . Testatur auctor eadem Acta fuisse conscripta a
 47 S. Methodio Episcopo Constantinopolitano : Edidit ea Mom-
 48 britus Tom. 2. vit. Sanctorum , . Hæc Baronius . Johannes
 49 iste fuit Diaconus Ecclesiæ Neapolitanæ , uti ex ipsius Prologo in
 50 vitam B. Nicolai Episcopi apud Mombrit. tom. 2. pag. 162. con-
 51 stat : , Quod ego Johannes indignus Diaconus Servus S. Januarii
 52 multum devotus , tibi me sæpius roganti , frater Athanasi
 53 rusticitatis opponebam , Ac proinde omnino diversus ab al-
 54 tero

a Cod. MSS. habent : *ζωγράφω χεῖρ* . Scita quædam Sapiensque res est , pistoris
 manus , & quæ pulchre quidem veritatem scit initari . Codd. Membran. Vatic.
 Græcæ MSS. 555. 791. 902. 922. 814. necnon Bonov. 870. 811. 1190. His adde Acta ,
 Cod. 9. pag. 249. *ἐν τῆς ζωγράφω πρὸς Βασιλέως Κωνσταντινῆ* . Et pag. 256. *ἐν τῆς*
κωγράφω Κωνσταντινῆ ἢ ἐπιτομῆσιν . Ub. miracula S. Nicolai narrantur . Edidit cl. Fal-
 conius in lib. c. 1. titulus : *Acta omnia S. Nicolai* , Neap. 1772. pag. 30. & 24. Ibid.
 pag. 82. ex cod. Vat. 821. pag. 260. aliud miraculum : *ἐξελθόντες πρὸς τὸν Ὁσίου*
Νικολάου .

b Extat in Cod. Latino Vatic. 596. Nec non apud Falconium tom. cit. pag. 112.

tero Joanne Diacono, vitæ S. Gregorii Magni scriptore: hic enim Joannes, fuit Romanæ Ecclesiæ Diaconus, Anastasii Bibliothecarii familiaris, claruitque circa annum 875., teste Gul. Caveo in hist. liter. Tom. 1. pag. 394. Joannes vero, *Vitæ B. Nicolai Episcopi* Scriptor, fuit *Ecclesiæ Neapolitanæ Diaconus*, seu, ut se ipse vocat, *Sancti Januarii Martyris Servus*, idest, Diaconia S. Januarii Præpositus, scripsitque vitas *Neapolitanorum præfulum*, & alia quæ cl. Muratorius Tom. 1. Par. 2. Rer. Italicar. Scriptorum a pag. 287. enumerat, ubi eundem saltem usque ad annum 901. vixisse, ostendit. Ex eo vero, quod Synchro- ni quodammodo fuerint, Joannes Romanus, & Joannes Neapolitanus, non recte unus cum altero confundi debet, quum eos satis distinguat patria, & munus, & scripta. Exstat in Biblioth. Vat. Codex satis vetustus, notatus num. 5007., Membraneus in 4., complectens vitas Episcoporum Sanctæ Neapolitanæ Ecclesiæ, exaratus decimo seculo literis majoribus Latinis a fol. 1. ad 100. & Langobardicis undecimo vel duodecimo seculo a fol. 101. ad 130. idest usque ad finem: ubi adnotatur: *Iste liber est D. Bartholomæi, quod est de Benevento*: spectabat enim ad Ecclesiâ S. Bartholomæi positam Beneventi, atque inde in Vaticanam Bibliothecam translatus est ante Pauli V. tempora, cujus insignia in operimento coriaceo rubro visuntur. Et titulo quidem caret: nam incipit ab his verbis: *Anno quadragesimo secundo Imperii Cesaris Octaviani*. Editus tamen est a cl. Muratorio, ut modo dicebam, Tom. 1. Par. 1. Rer. Italic. Script. a pag. 291. cum hoc titulo „ Chronicon Episcoporum „ Sanctæ Neapolitanæ Ecclesiæ, auctore Johanne Diacono Ec- „ clesiæ S. Januarii ad Diaconiam in urbe Neapoli positæ „ . Et quidem recte: nam Joannis Diaconi nomen expresse legitur ad calcem vitæ S. Athanasii Episcopi fol. 130. pag. 1. his verbis: „ Hucusque Johannes Diaconus. Quæ sequuntur, Petrus edidit Neapolitanæ Sedis Subdiaconus „ . Ex iis autem, quæ Petrus edidisse dicitur. in laudato Codice Vaticano non extant, præter Fragmentum vitæ *Athanasii* junioris Episcopi, Nepotis videlicet præfati *Athanasii Præfulis*, in quo Johannes opus suum terminavit: cætera avulsis olim foliis desiderantur. Igitur, quamquam Johannes huic suo operi Prologum non præmiserit, aut, quod verius existimo, Prologus ex Codice nostro exciderit, in vita tamen Joannis III. qui inter Episcopos Neapolita-

nos XLIV. numeratur, ingenue fatetur Auctor, se adhuc juvenem ei operi manum admovisse: „ Johannes (inquit apud Mu-
 „ rator. pag. 314.) Episcopus sedit annos VII. menses IX.
 „ dies XXI. Si enim hujus vitam, vel mores, qualiter a juven-
 „ tute iuste & pie vixerit, scribere tentavero, non dico meæ
 „ adolescentiæ, cujus sensus propter ætatem adhuc intercludi-
 „ tur, verum etiam sagacioribus oneri fuerit, . Eodem fere
 Prologo idem Johannes utitur in vita S. Nicolai, excusans sci-
 licet ætatem. „ Sicut omnis materia, inquit, si ab imperito
 „ artifice constructa fuerit, non solum deformitatis, verum
 „ etiam ruinæ damna patitur; ita scripturarum series, si a viro
 „ indocto prompta verborum serie ordinata fuerit, non a venusti-
 „ tantum sermonis facundia, sed etiam ab intellectus corrue-
 „ altitudine. Quod ego Joannes indignus Diaconus Servus Sancti
 „ Januarii multum devitans, tibi me sæpius roganti, Frater
 „ Athanasii, rusticitatis obstaculum opponebam. Sed quum mi-
 „ hi crebris in precibus illud Apostolicum ingereres, caritas
 „ omnia vincit, tandem aliquando assensum præbui, ut pro-
 „ pter devotionem, quam te erga Sanctissimum Dei famulum
 „ Nicolaum a progenitoribus habere gaudebas, nativitatem &
 „ vitam atque miracula, quæ per eum Dominus gessit, Latinis
 „ explicarem sermonibus. Verum quia scio, me penes libera-
 „ lissimos magistros inefficacis sermonis esse, ideo deprecor
 „ omnes, qui hujus operis studiosi lectores acceperint, ut non fa-
 „ cillimam prorumpant in clamationem, & me indoctum, meque
 „ inertem judicare incipiant. Dent ergo veniam ætati, dent & na-
 „ turæ: enimvero quintum percurrens lustrum, natura fragilior
 „ plus discere, quam scribere aliquid appetebam, . Anno igitur
 ætatis vigesimo quinto vitam hanc scripsit Johannes Diaconus;
 & quidem partim (ut inquit) a Methodio Constantinopolitano
 Episcopo acceptam, partim ab aliis. Verba ejus refero. „ Sa-
 „ ne ortum Sancti hujus, & vitam, & laudem, quam Metho-
 „ dius Patriarcha Argolico stylo, cuidam Primicerio Theodo-
 „ ro nomine eum roganti, de eo est profecutus, summam
 „ breviterque studuimus carpere. Sicuti forte displicet hæc no-
 „ stra brevis narratio; mittimus eum ad Græcorum (a) pha-
 „ lerata commenta, quæ tanto largius de eo disseruntur, quan-
 „ to

a Præter Methodii, Leonis Sapientis, & Andreæ Cretensis scripta, de S. Nicolao
 exstat Græce, Niceæ Rhetoris Paphlagonis oratio, init. *ὁ πρὸς Θεόδωρον Δουδὸν*. Et
 Aucto-

„ to illi & in genere, & in sermone congruunt. Cætera quoque miracula ejus, ex aliis doctoribus sumentes, magis sensum, quam verba protulimus. Excelsum vero ejus, qualiter & seculo Sanctus abierit, ideo non scripsimus, quia nusquam illum invenire potuimus. Nimirum, quum Johannes Diaconus hæc circa annum 860. scribebat, nondum erat edita S. Nicolai vita, a Metaphraste post ann. 912. jussu Constantini Porphyrogeniti scripta, cujus initium: *σοφὸν τὶ*: nondum editum Menologium Basilianum, quod circa annum 980. vulgatum est: nondum Synaxaria Græca a Nicephoro Xanthopuli post annum Christi 1333. composita: nondum denique prodierat *Laudatio S. Nicolai a Leone Sapiente* post annum 890. scripta, cujus initium, *ἡμετέριος χαίρει Θεός*. Sed solum *Andrea (a) Cretensis Encomium* in eundem, quod incipit: *ἀθροῦσι τῷ Θεῷ*: quamquam ex hoc encomio, nihil hauriri potest, quod ad obitum S. Nicolai describendum faciat. Sola itaque in lucem emissa fuerat *Vita*, seu potius *Laudatio*, a S. Methodio, qui ab anno 842. ad annum 846. Constantinopolitanæ præfuit Ecclesiæ, conscripta. Hanc sane Methodii laudationem, inter ea, quæ de S. Nicolao a Fabricio tom. 6. Bibl. Græc. pag. 550. & Tom. 1x. pag. 127. scripta recensentur, habemus Cod. Vat. membr. 824. pag. 151. Initium: *ἄρθρος ἡμῖν φαινότατος*: Ex quo eandem Laudationem edidit Falconius pag. 39. Init. *Fulgidissima pietatis aurora*. Exstat eadem in Cod. Vat. 655. 803. & 866. & apud Lambec. Tom. v111. pag. 308. modo sub nomine *Michaelis Archimandrite* Monasterii Chœnolacci in Bithynia ad Oxiam montem siti, modo inscripta *Methodio Patriarchæ Constantinopolitano*: Unus enim idemque *Michael* renunciatus Patriarcha, *Methodii* nomen assumpsit. Porro ex hac Laudatione, & ex Joannis Diaconi, qui illum legit, testimonio constat, hoc in ea narrari de S. Nicolao, quod ipse exscribit ab initio usque ad pag. 168. nimirum, 1. quod Pataræ in Lycia natus est: 2. quod adolescens,

G g g 2

paren.

Auctoris incerti apud Lambec. Tom. v111. pag. 376. Initium: *ἐπισημῶς ἐν ἡμῖν ἀμύθητος ἦν*. Latine vero de Translatione ex Myra Lyciæ ad Apuliam oppidum Bariurn apud Surian. ad 1x. Maji, Ursone Archiepiscopo jubente, init. *Diversis Christi Ecclesiis*.

a Inter orationes *Andreae Cretensis*, edidit Græcæ & Latine Combefisius pag. 188. 196. Hæc tamen Encomium iterum Græc. Lat. editum pag. 75. Falconius, nullo fretus veterum testimonio tribuit Leoni Sapienti, his verbis. „ Scripsit ab Imp. Leone VI. d'Œo Sapiente (vulgata S. Methodii præfate sequuto post annum 886. ex quo imperavit usque ad annum Mxi. (leg. 911.)

parentibus orbatus, facultates suas pauperibus distribuit; & quum quidam Patarensis civis tres filias ob paupertatem proflituere cogitaret, Nicolaus noctu per fenestram tantum pecuniam in ejus domum injecit, quantum illis in matrimonium collocandis satis esset: 3. quod Myræ Episcopus ordinatus, & fidem Orthodoxam adversus Arianos & Sabellianos propugnavit, & idolorum templa evertit. 4. quod a nautis dum in periculo maris versarentur, absens invocatus, iisque apprensus, tempestatem sedavit: 4. quod quum Lyciæ regionem fames oppressisset, a nautis qui ex urbe Alexandrina Constantinopolim frumentum deferebant, centum modios ex unaquaque navi sibi tradi in pauperes distribuendos, rogavit, promittens, integrum frumentum, quod Alexandriæ acceperant, Byzantium ipsos delaturos: quem admodum & contigit. 6. quod, quum Dianæ idolo comminuto cunctos fere incolas ad Christi fidem adduxisset, Cacodæmone in forma mulieris, oleum veneno admixtum nautis tradente, ut ad S. Nicolaum deferretur, Sanctus Episcopus iisdem nautis apprensus, præcepit, ut illud in mare projicerent: quo facto, oleoque illo inter fluctus maris, uti sanctus prædixerat, ardente, cognoverunt, eum diabolum fuisse. 6. demum, quod (a) tres Tribuni Nepotianus, Ursus, & Harpilion, a Constantino Imp. missi cum exercitu ad compescendum tumultum in Phrygia exortum, quum vidissent, tres viros morti condemnatos, a S. Nicolao fuisse liberatos, quumque ipsi post sedatum Phrygiæ tumultum, Byzantium rediissent, per calumniam a Præfeto Ablabio delati, & ab eodem Imp. Constantino condemnati, quum se propter famam ejus miraculorum, Nicolao longissime absenti commendassent, ab ipso tum Imperatori, tum Ablabio minaciter apparente, liberati sunt. Hæc in sua Laudatione Methodius, & ex Methodio paraphrastice Joannes Diaconus in Codice Vaticano Regio Alexandrino 125. a fol. 45. ad 49. Quæ verò sub ejusdem Joannis nomine, quoad S. Nicolai miracula & obitum, tam apud Mombrinium tom. 2. Vit. Sanctorum, quam in Codice Regio Alexandrino 529. a fol. 119. ad 123. (quamquam ad Joannem ipsum referri nequeant, ut alibi ostendi-

a Hæc etiam narratio, præter Methodii Laudationem, extat Græce auctore incerto. Initium: ἐν ταῖς ἀγῶναις Κωνσταντίνου τοῦ Βασιλέως ἀναστραφέντι ἐπίσκοπῳ τῷ Ἰωάννῳ. Vide Fabric. tom. 6. Bibl. Græc. pag. 550.

dimus:) hæc sunt , de quibus idem , quisquis sit , auctor , apud Mombrinium pag. 168. sic præfatur . „ Refero itaque caritati „ vestræ , quod veridica relatione a quibusdam Grajis comperi : „ Sed illi hoc ipsum fama Myrensiū accolarum profitebantur : „ tamen sive aliter , sive ita se veritas habeat , iudicio narrantium „ est committendum ; Hæc , inquam , sunt quæ sequuntur . 1. quod , quum Vandalorum (a) exercitus de Africæ partibus applicuisset ad terram Calabridem , atque eandem regionem igne succenderent , reperta est ibi a quodam barbaro in cuiusdam christicolæ domo Sancti Nicolai Imago in tabula honeste depicta ; quam protinus in sinu suo abscondit , quamvis ignoraret quid esset . Quum autem quemdam ex captivis Christianis interrogaret , cujus esset ea figura , isque , *Sancti Nicolai* , respondisset , multis miraculis clari ; reversus ille barbarus cum exercitu Vandalorum in Africam , posuit eam Imaginem mante suum telonium [erat enim telonearius ;] inquit : *Nicolaè* , habeto custodiam super telonium hoc : nam ego alibi nefesse habeo proficisci . Eo autem absente , quum latrones telonium ingressi , omnia diripuissent , sola Imagine , quæ deforis pendeat , relicta ; veniens barbarus , vacuumque telonium reperiens , accepto flagello , sancti Nicolai Imaginem tundere cepit , dicens : certe te in ignem projiciam , nisi omnia mea reddideris . Sanctus vero Nicolaus latronibus apparens , eos monuit , ut cuncta quæ diripuerant , ad telonium referrent . Quo ab iis facto , quum mane venisset Barbarus , videretque cunctam substantiam quam amiserat , in Christum credidit , & baptizatus est ipse & domus ejus tota , & construxit Ecclesiam in honorem S. Nicolai . Atque hæc fuit prima occasio , qua apud Africanas regiones beatus agnitus est Nicolaus , & paulatim nomen ejus apud Barbaros crevit . 2. Quod quum S. Nicolaus ad Dominum migravit , ejusque corpus a Clericis & Sacerdotibus ablutum , linteaminibus abstergeretur , quidam Cethron nomine , petiit & obtinuit unum e linteaminibus : allatumque in suam civitatem , quæ dicitur *Excordanò* , [ita oscitanter Latinus vitæ S. Nicolai confarcinator , *Oenoandam* Ciliciæ urbem vocat] suæque uxori Euphrosynæ ostensum , deposuit in Ecclesia , quam ipse cum conjugē in honorem S. Nicolai extra portas civitatis in parte

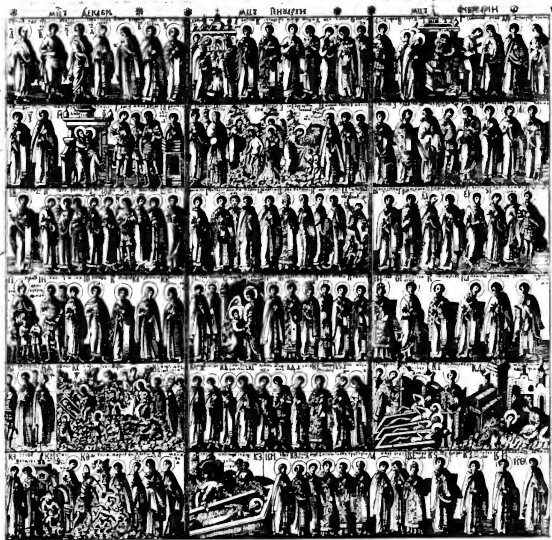
Orien-

a. Græce existat in Cod. Vat. 221. pag. 160. Init. Εὐφροσύνη τοῦ τοῦ Οἰνοανδῶν ἁγίου.

Orientis quasi stadiis duobus ædificavit, *Apollonio Episcopo* eam dedicante: ubi & plurima patrabantur miracula, inter quæ & illud, quod *Cethron* ex *Euphrosyna* conjuge suscepit filium, vocavitque (a) *Adeodatum*. Quum autem compleisset puer annos septem, & una cum conjuge *Cethron* pater eum ad Ecclesiam S. Nicolai adduxisset, venerunt Agareni, & prædati sunt omnes viros ac mulieres, inter quos etiam puer est captus, *Cethrone* cum uxore in civitatem suam profugientibus: Agareni vero duxerunt captivos in *Babyloniam*; & dividentes inter se captos, pervenit puer *Adeodatus* in manum Regis *Marmorini*. Anno sequente quum *Cethron* & *Euphrosyna* ad festum S. Nicolai in eadem Ecclesia celebrandum rediissent, Sanctum rogantes, ut filium sibi restitueret, sicuti tres illos innocentes de laqueo mortis & de ira *Constantini* liberaverat; quumque eadem die in *Babylonia* puer *Adeodatus* scyphum accepisset ad potum parandum, & aquam in manu sua ad lavandum scyphum, ut Regi potum præberet, suspirans, eo quod esset expletus annus quo captivus in obsequium Regis venerat, jussusque a Rege, ut causam suspirii ediceret, *Domine Rex*, inquit, recordatus sum, quia hodie pater meus & mater mea faciebant magnam solemnitatem in Ecclesia S. Nicolai: Rege autem dicente; fer mihi potum, & desine talia cogitare: subito *Vir Dei Nicolaus* adfuit, & apprehendit puerum per verticem capilli capitis sui, & reportavit & reddidit illum matri suæ. Duobus istis miraculis tertium ab eodem auctore præmittitur, in hæc verba p. 168.

„ Quodam tempore quum quidam magnatum civitate prædi-
 „ cta, in vidiosa factione, Pontificem Sedis ipsius propellere
 „ non erubuisset, continuo desinit oleum tantæ perfluere bene-
 „ dictionis. At ubi idem Antistes suam recepit Cathedram,
 „ confestim salutaris liquor stillare more pristino cœpit „. Videt, ut Auctor hæc tria postrema miracula ex ore Græcorum accepisse

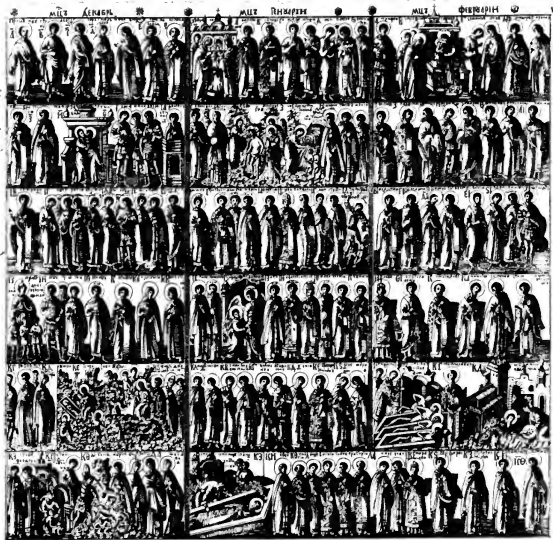
* Latinus vitæ S. Nicolai confarcinator, pro *Basilis* ab Agarenis Cretenfibus factis captivo, *Adeodatum* obtudit ad *Babyloniam* abductum. Conter cum hisce Latinis Græca scripta de miraculis S. Nicolai, quæ exstant *Cod. Vat.* 821. a pag. 264. & *Cod.* 824. a pag. 369. quæ *Falconius* edidit Græcæ & Latine a pag. 56. ad 75. quam tamen miraculorum enarrationem perpetam refert ad S. *Methodium*, his verbis: „ Enarratio miraculorum magni inter Archiepiscopos Dei, & eorum miracula sibi cognominis (id. Æ *Thaumaturgi*) Nicolai, qui fuit Archiepiscopus Myrorum Provinciae Lyciæ. Hac hominibus est ejusdem S. *Methodii* Patriarchæ Constantinopolis ad suum populum „. *Init. κελεύει ἵνακ*. Sunt autem miracula 111. sed præpostero ordine enarrata, ut videre est *Cod. Græc.* MSS. 821. a pag. 264.

Orientis quasi stadiis duobus ædificavit, *Apollonio Episcopo* eam dedicante: ubi & plurima patrabantur miracula, inter quæ & illud, quod *Cethron* ex *Euphrosyna* conjugè suscepit filium, vocavitque (a) *Adeodatum*. Quum autem compleisset puer annos septem, & una cum conjugè *Cethron* pater eum ad Ecclesiam S. Nicolai adduxisset, venerunt Agareni, & prædati sunt omnes viros ac mulieres, inter quos etiam puer est captus, *Cethrone* cum uxore in civitatem suam profugientibus: Agareni vero duxerunt captivos in *Babyloniam*; & dividentes inter se captos, pervenit puer *Adeodatus* in manum Regis *Marmorini*. Anno sequente quum *Cethron* & *Euphrosyna* ad festum S. Nicolai in eadem Ecclesia celebrandum rediissent, Sanctum rogantes, ut filium sibi restitueret, sicuti tres illos innocentes de laqueo mortis & de ira *Constantini* liberaverat; quumque eadem die in *Babylonia* puer *Adeodatus* scyphum accepisset ad potum parandum, & aquam in manu sua ad lavandum scyphum, ut Regi potum præberet, suspirans, eo quod esset expletus annus quo captivus in obsequium Regis venerat, jussusque a Rege, ut causam suspirii ediceret, *Domine Rex*, inquit, recordatus sum, quia hodie pater meus & mater mea faciebant magnam solemnitatem in Ecclesia S. Nicolai: Rege autem dicente; fer mihi potum, & desine talia cogitare: subito *Vir Dei Nicolaus* adfuit, & apprehendit puerum per verticem capilli capitis sui, & reportavit & reddidit illum matri suæ. Duobus istis miraculis tertium ab eodem auctore præmittitur, in hæc verba p. 168.

„ Quodam tempore quum quidam magnatum civitate prædi-
 „ sta, invidiosa factione, Pontificem Sedis ipsius propellere
 „ non erubissent, continuo desinit oleum tantæ perfluere bene-
 „ dictionis. At ubi idem Antistes suam recepit Cathedralam,
 „ confestim salutaris liquor stillare more pristino coepit. Vi-
 „ des, ut Auctor hæc tria postrema miracula ex ore Græcorum ac-
 cepisse

a Latinus vitæ S. Nicolai consecrator, pro *Basilio* ab Agarenis Cretensibus factis captivo, *Adeodatum* obtrudit ad *Babyloniam* abductum. Confer cum hisce Latinis Græca scripta de miraculis S. Nicolai, quæ constant Cod. Vat. 821. a pag. 264. & Cod. 824: a pag. 369. quæ *Falconius* edidit Græce & Latine a pag. 56. ad 75. quum tamen miraculorum enarrationem perperam refert ad S. *Methodium*, his verbis: „ Enarratio miraculorum magni inter Archiepiscopos Dei, & ob miracula sibi cognominis (id. è *Thauro maturgi*) Nicolai, qui fuit Archiepiscopus Myrorum Provinciæ Lyciæ. Hæc homini est ejusdem S. *Methodii* Patriarchæ *Constantinopolis* ad suum populum. „ Init. *καὶ τὰ ἴσα*. Sunt autem miracula v. 11. sed propositio ordine enarrata, ut videre est Cod. Græc. MSS. 821. a pag. 264.

cepisse se profitetur, eaque *judicio narrantium esse committenda*: & jure quidem meritoque: nam, ut de substantia historiae nihil hæstemus, Auctori tamen Græcos imposuisse constat, primo, dum Vandalos vocant, qui ex Africa in Calabriam irruerant, quum Saraceni fuissent sectæque Mahometicæ, non Arianz hæreseos professores: idque factum oportuit post annum 902. quo Abrahamus Africae Rex in Siciliam & Calabriam invadens, ibi interiit, quemadmodum alibi ostendimus; adeoque longe post scriptam a Joanne Diacono S. Nicolai vitam. Secundo, dum factum illud Agarenorum in Lyciam invadentium, puerumque Adeodatum in Babyloniam ad Regem Marmorinum (imo, Miramoninum sive Amir-mumenin, quo titulo Babylonicum Chalipham sectarii ornant:) trahentium, ad tempora S. Nicolai Episcopi detorquent, quasi statim post Sancti obitum contigerit: id quod a veritate omnino abhorret, & iis etiam, quæ antea de Constantino Imperatore a sancto adhuc vivente per visum, ut Tribunos dimitteret, admonito dicta fuerant, repugnat: nam Constantinus Imperator anno Christi 337. in vivis esse desit: Babylonii autem Chaliphæ ante septimum & octavum seculum non extitere. Mitto quæ de obitu S. Nicolai ejusque sepultura in cit. Cod. Vat. 529. narrantur: tum quia S. Nicolaum asserunt a Constantini temporibus usque ad Justinianum vixisse: quod omnino asystatum: tum etiam quia a proposito Joannis scopo abhorrent, qui in Prologo profitetur, excessum S. Nicolai, qualiter e seculo sanctus abierit, se ideo non scripisse, quia numquam illum invenire potuit.

Cave autem, ne ex hoc aut Græcorum aut Latini interpretis commento, quod Joanni Diacono propinatum fuit, id colligas, quod in mentem venit Illmo Falconio S. Severinæ Archiepiscopo, viro cæteroque non indocto, ut diceret, S. Nicolaum non temporibus Constantini magni claruisse, sed serius in mundum venisse; hoc est, sexto Christi seculo natum Pharrois in Lycia anno circiter 480. ordinatum Pinarorum & Didymorum Episcopum anno 547. mortuum anno 551. Justiniani Imperatoris anno 25. Nam sanctum Virum sub Diocletiano quidem & Maximiano passum, sub Constantino autem Nicænz primæ Synodo interfuisse, eaque patrasse, quæ supra ex Methodio narrata sunt, nemo negaverit, nisi qui auctoritatem Ecclesiæ univerſæ & Græcæ & Latinæ flocci pendat. Præterea Rabanus, Ado & Ufuar-

Ufuardus in suis Martyrologiis de eodem agunt tamquam seculi Constantiniani Pontifice .

Quæ vero Illūm Falconium , ut in hanc absurdam de sancto Nicolao sententiam descenderet , impulere , eadem ipsa convincunt , illum pro sancto Nicolao Myrensi alterum sequioris ævi Nicolaum Pinarensem perperam & oscitanter accepisse . Atqui vel ex ipsis Nicolai Pinarenfis Actis nosse debuerat , præter hunc Pinarensem , cujus Acta describit , extitisse S. Nicolaum Myrensem , duobus & amplius seculis Pinarenfi priorem . Nam pag. 2. num. 3. ipse Pinarenfis dicitur ordinatus Lector a Nicolao Myrensi Archiepiscopo , *εὐ τῷ μαρτυρίῳ τῷ ἀγίῳ ἔ ἐδέξην Νικολάου* , in *Martyrio sancti & gloriosi Nicolai* : Et mox subjungitur de eodem Martyrio sive Æde sacra : „ Erat „ autem Nauclerus quidam ab Ascalone , nomine Menas , qui „ auditis , quæ de sancto viro & Archimandrita Nicolao [*Nicolaï Pinarenfis patris* ,] prædicabantur , venit in occursum „ ejus in Myra , in Martyrium sancti Nicolai „ . Quid ad hæc Falconius ? Commiscitur , Templum illud Myrense non S. Nicolao Episcopo , qui quarto sæculo vivebat , sed sacrum fuisse Nicolao uni e XL Martyribus Sebastenis , cujus nomen in eorum Martyrum actis memoratur . Nugæ . Non enim is Nicolaus fortiorum Martyrum Dux fuit , quemadmodum Mauricius Thebæorum , ut ejus nomen præ ceteris celebraretur : & Falconius noster ludit in voce *Martyrii* , perinde ac si *Martyrium* non æque de æde *Sanctis Confessoribus* , ac *Martyribus* dicata occurrat frequentissime apud probatos auctores . Omnis enim Ecclesia , titulo cujusvis sancti , vocatur *Martyrium* . Sic Athanasius Apol. 2. pag. 834. *πανήμιον μαρτύριον* vocat *Templum Resurrectionis Domini* . Et Hieronymus in Hilarione : „ *Causam* „ *cultandi* juxta præceptum Antonii fuisse referentes , ne Pergamus , qui in illis locis ditissimus erat , sublato ad villam „ suam sancti corpore , *Martyrium* fabricaret „ . Mitto alia de Sancto Nicolao Myrensi Nicænorum temporum Pontifice argumenta , a cl. viris adversus temerariam hanc Falconii scriptiorem producta . Idque unum addo , sicuti in Codice nostro Vaticano Græco 821. post *Acta Nicolai I inarenfis* subjunguntur quædam miracula , quæ ad *Nicolaum Myrensem* spectant , utpote Constantinii Magni temporibus peracta ; ita qui ejusdem Myrenfis Acta Latine consarcinarunt , utraque in unum confudisse mihi videntur .

Quis

Quis vero Athanasius sit, cui Joannes Diaconus vitam Sancti Nicolai nuncupat, ex dictis de Codice Vaticano 5007. patet. Nimirum, Athanasius junior, filius Gregorii Consulis ac Ducis, nepos S. Athanasii quadragiesimi quarti Neapolitanorum Episcopi, qui anno Christi 872. ad superos migravit, coliturque in Martyrologio Romano ad 15. Julii. Is enim Athanasius, dum Joannes annum ætatis vigesimum quintum agens eam S. Nicolai vitam scripsit, adhuc & ipse juvenis erat: unde Joannes eum *Fratrem Athanasium* vocat: postea vero in locum patru Athanasii susceptus, Neapolitanam Ecclesiam rexit annis 22. mensibus 5. diebus 2. uti scribit Petrus Subdiaconus, Joannis ejusdem Continuator. Hujus autem Athanasii junioris, jam Parthenopensis Ecclesiæ Præsulis, jussu, Joannes è Græco in Latinum, transtulit *Acta Sanctorum Eustratii & Sociorum*, Baronio teste, ubi in Prologo se ipsum appellat *Joannem Servum Sancti Januarii*. Præterea idem Joannes Diaconus *Passionem xl. Martyrum Sebastianorum* Græce ab Evodio Episcopo Cæsareæ scriptam Latino donavit, eaque primum edita est anno 1604. a Gerardo Vossio Borchlonio stum an. 1668. eandem PP. Henschenius & Papebrochius intulerunt in Acta Sanctorum ad diem x. Martii p. 12. Tom. 2. Disertis enim verbis in Præfatione ita scribit: „ Dominus Johannes spiritualis noster Pater, Abbas quoque Monasterii sancti Severini, quum me infelicissimum Johannem Diaconum, servum sancti Januarii Martyris, non meis meritis unice diligeret, & crederet suis jussis in nullo me ire finitum: cepit sæpissime coram me devotionem referre, quam erga prædictos haberet Martyres, . Eiusdem Abbatis Monasterii S. Severini in gratiam Joannes Diaconus scripsit *Historiam Passionis Sanctorum Sosti atque Januarii*, simulque Translationis Corporis ejusdem Sancti Januarii, factæ sub Stephano, junioris Athanasii successore, quicirca annum 895. Neapolitanæ Ecclesiæ præsse cepit: quemadmodum ex Præfatione colligitur: ita enim Johannes Diaconus exorditur: „ Post nunnula tyrociniæ mei opuscula, quibus aliquantisper juvenilem animum caritatis exercuisse videbar imperio, nullius fore disponebam intentionis, nisi ut me magis hebetaret desidia, quam fomenta lividæ stomachationis alicui pro talibus subministrarem experimentis, . Prodiit hoc opus apud Surium ad diem 23. Septembris. Aliud etiam opus, rogante Johanne Abbate Monasterii

sterii Neapolitani sancti Severini conscripsit Johannes Diaconus, cui titulus, *Historia Translationis Sancti Severini Noricorum Apostoli*, editum a Bollando in Act. Sanctorum in Addend. ad diem 8. Januarii, Tom. 1. pag. 1098. quæ quidem Translatio facta dicitur *Anno vigesimo quarto Leonis & Alexandri Imperatorum*, hoc est, anno Chr. 910. ut censent Ambrosius Staibanus, & Caracciolus: si ab anno 886. quo Leo Sapiens Basilio Augusto parenti successit, exordium ejus Imperii arceffas: aut anno 894., si deductam Johannis Diaconi epocham velis ab anno 870. quo Leo & Alexander Imperatores a patre fuerunt renunciati. Quæ tamen Leonis & Alexandri epocha non ad Translationem Corporis S. Severini [quæ aliquot post annis facta est nimirum ann. 902.] referri debet, sed ad tempus quo Panormitani a Rege Africano defecerunt, quum eorum defectio in causâ fuerit, ut Abrahamus Africæ Rex in Siciliam properaret, inque Christianos defeviret, atque adeo Corpus etiam S. Severini e Castro Lucullano Neapolim transferretur, quemadmodum alibi ostendimus: ubi & Joan. Diaconi opus diximus *Martyrium S. Procopii* Episcopi Tanromenitani, qui sub eodem barbaro Rege Africano passus est. Demum, auctore Caracciolo, *Homilia in honorem S. Agrippini*, factus est Joannis Diaconi, a quo & vitam S. Nicolai, & vitas Neapolitanarum Episcoporum accepimus. Hæc de Joannis Diaconi scriptis, mutuati sumus a cl. Muratorio in Præfat. ad vitas Antistitum Neapolitanorum, Tom. 1. Part. 1. Rer. Ital. Script., quem tamen satis mirati sumus nullam vitæ S. Nicolai ab eodem Joanne conscriptæ mentionem fecisse.

Redeo ad Sanctum Nicolaum. De eo Auctor Romani Martyrologii parvi, Ado Vienneasis, Rabanus, Vandelbertus Monachus Prumiensis, Usuardus, quorum verba recitat Falconius a pag. 110. Marmor quoque Neapolitanum, seculo ix. exaratum, hæc habet ad vi. Decembris: *Nat. S. Nicolai*. Ut enim de cultu hujus Sancti ad Italos transmissio verbis utar Johannis Diaconi: „ Nullus est jam in orbe terrarum locus tam remotus, tam abditus, nec etiam solitudo, aut eremus, quem fama & miracula Domini Nicolai Confessoris piissimi non illustraverint. Testes ex hoc existunt non solum omnes provincie Græcorum, de quibus originem duxisse comprobatur, verum etiam omne Orientale Regnum. Testes etiam & Barbarorum diversæ nationes diversis linguis utentes, universam
 „ pnc

,, pene Africam habitantes, quæ obsequium ei piæ devotionis
 ,, exhibent. Italiæ vero habitatores promptis animis, quamvis
 ,, nostris temporibus inchoaverint devote celebrare ejus festa
 ,, solemniter, didicerunt ejus miraculis assidue jocundari; Ec-
 ,, clesias plurimas auxiliante Domino in honore ejus construere
 ,, & dedicare meruerunt, ut hic eum patronum & advocatum,
 ,, & in futuro apud ipsum Mundi conditorem intercessorem
 ,, habeant: Per eum qui vivit & regnat cum Patre in unitate
 ,, Spiritus Sancti Deus, per omnia secula seculorum, Amen ,, .
 Hæc Joannes scribebat circa annum Christi 860. quum adhuc &
 ipse & Athanasius Gregorii Ducis filius, [postea ann. 872. Nea-
 politanus Antistes,] juvenes essent. Quare videtur, primum
 Neapoli, deinde per totam Italiam, Sancti Nicolai cultus
 fuisse propagatus. Ad Ruthenos quod spectat, quam singulari
 cultu ii Sanctum hunc venerentur, non solum legimus apud
 Possavinum & alios; sed etiam in eorum Diptycis, Triptycisque
 videmus, in quibus omnibus invenitur Sanctus Nicolaus, ac
 ferme primo & potiori inter Sanctos ejus Ordinis loco. Pape-
 brochius ad VI. Decembris Moschorum figurati: ,, Sed & hoc
 ,, a Græcis didicisse Ruthenos, probare potest pictura Græca-
 ,, nica ex Parisiensis S. Genovesæ Gazophylacio inferius exhi-
 ,, benda ,, . Exhibet eam in Appendice pag. LXIII. col. 1. his
 verbis: ,, Magnam autem utriusque [idest, Zosimæ & Sabbatii]
 ,, venerationem in sua gente probat mihi Diptycon quoddam
 ,, apud nos existens, cujus una tabella Christi Thronum habet
 ,, cum Deipara, & Joanne; altera tres solum Sanctos, scilicet
 ,, Sanctum Nicolaum, & hos duos Sanctos. Ipsam tabellam to-
 ,, tam exhibeo tum quia needum omnes literas assequor, ut eas
 ,, peritiori cuiquam explicandas proponam, tum quia volo ex-
 ,, hibere ornatum ænearum lamellarum, quibus vacuum a fi-
 ,, gurarum pictura tabellæ fundum quandoque implent talium
 ,, Artifices. Simul etiam hic vides cujusque Sancti nomen ar-
 ,, genteis lamellis seorsim inscriptum ,, . Hæc Papebrochius,
 cujus in gratiam literas Ruthenicæ, quas ipse ignorare se fate-
 tur, expono. In latere dextro stat Sanctus *Nicolaus*, habitu
 Pontificio Græco ornatus, nudo capite, sed radiato, barba ro-
 tunda, dextra benedicens, sinistra librum clausum pectori ad-
 motum tenens, cum his supra caput literis: *Sviaty Nikola*,
Sanctus Nicolaus. In medio Sanctus *Zosimas* barbatus, capillis

artionis, caputio ad humeros reducto, duobusque hinc inde
 circulis signato, habitu monastico, idest tunica & pallio unde-
 quaque clauso, pendente supra tunicam è collo usque ad me-
 dium corpus sacro Schemate, cruce insignito, his supra caput
 literis: *Prepodobny Zofym, Sanctus Zofimas*. In sinistro latere,
S. Nilus eodem ac *Zolimas* habitu, cum literis: *Prepodobny*
Nil, Sanctus Nilus. In Triptycho majori apud eundem Pape-
 brochium pag. LXI I. in Tabella dextera, primum locum occupa-
 pat idem *Sanctus Nicolaus* habitu Pontificio indutus. In Tripty-
 cho minori pag. LXI I I. in Tabella dextera, idem *Sanctus Nico-*
laus in primo loco, & post ipsum *S. Stephanus Protomartyr*.
 In Diptycho Gazophylacii Canonicorum Regularium *S. Genove-*
fæ Parisiis, pag. LXI. in medio *S. Jo. Chrysoſtomus*, a dextris
S. Nicolaus, a sinistris *S. Bassilius*, nominibus ad latera capituli
 adscriptis.

Possevinus: „ Eum [inquit] non solum depictum, ve-
 „ rum etiam pene totum desculptum [res alioquin rara apud
 „ Moschos, a statuis formandis justo alieniores:] Vidimus
 „ apud Novogardiam magnam. Vocant autem Sanctum Ni-
 „ colaum Czudothworetz, quasi *Σαυμασπύρις*. „ De plurimis
 „ ejus miraculis [inquit Sigismundus Herbersteinus,] quoti-
 „ die prædicant: quorum unicum, quod non ante multos an-
 „ nos contigit [scribebat autem Sigismundus circa an. 1549.]
 „ placuit hic adjungere. Michaël quidam Kyſalitzki, vir ma-
 „ gnus ac strenuus, in quodam conspectu Tartarico, quemdam
 „ magni nominis Tartarum fugientem est persecutus: quem
 „ quum citato equi cursu assequi non posset, Nicolae, inquit,
 „ perduc me ad hunc canem. Tartarus hæc audiens, territus
 „ exclamat: Nicolae, si hic tuo auxilio me assequetur, nullum
 „ miraculum facies: si vero me, alienum a tua fide, ab illius
 „ persecutione incolumem servaveris, tum magnum erit no-
 „ men tuum. Ajunt, Michaëlis equum restitisse, Tartarum-
 „ que elapsum: Tartarum quoque deinceps Nicolao, ob inco-
 „ lumitatem suam, in singulos vitæ suæ annos, certas mensuras
 „ mellis obtulisse; totidemque mensuras misisse Michaëli pari-
 „ ter, in memoriam liberationis suæ, adjecta etiam honoraria
 „ veste ex pellibus madauricis „. Hactenus de Sancto Nico-
 „ lao, apud Christianos omnes, maxime vero Ruthenos, cele-
 „ berrimo. De Translatione Reliquiarum ejus, dicam postea ad
 diem

diem 9. Maji . Non est tamen omitendum , quod Cl. Cangius in Constantinopoli Christiana lib. 4. cap. vi. de Ædibus Sacris, Sanctis Martyribus, Confessoribus &c. dicatis, num. 67. & seq. Quatuor recenset in honorem Sancti Nicolai erectas Ecclesias in hæc verba . 33 LXVII. Sancti Nicolai Episcopi *ἱεροπόλιος*, seu Oratorium, intra magni Palatii septa ædificavit Basilius Macedo, 33 ut auctor est Scylitzes, ubi etiam statuitur ab Anna Comnena lib. 2. Alexiad. pag. 52. R. E. uti a nobis observatum: versus ædem S. Barbaræ, a Pachymere lib. 4. cap. 8. seu versus 33 Acropolim. LXVIII. Sancti Nicolai ædes versus Blachernas 33 memoratur apud auctorem Chronicæ Alexandrini in Heraclio 33 pag. 904. 906. edit. Reg. qui incendio absumtum ab Avaribus narrat. Ibidem etiam statuitur ab Anna Comnena pag. 294. E. R., neque alia videtur ab ea, quam SS. Prisco & Nicolao excitasse Justinianum, scribit Procopius lib. 1. de 33 Ædificiis cap. 6. quippe, quum ad Blachernas apud eundem 33 statuatur. Vide Menæa vi. Novembris, Lambecium l. 4. de 33 Bibl. Cæs. pag. 123. & notas nostras ad Alexiadem pag. 359. 33 E. R. LXIX. Sancti Nicolai ædes *τῆ βασιλίδου* dicta, a Basilide 33 Patricio & Quæstore, qui Justiniano Magno imperante vixit, 33 in domo propria ædificata fuit, ut habet Codinus pag. 62. 33 E. R. Basilidis istius meminit Procopius lib. 1. de Bello Pers. 33 cap. 24. LXX. S. Nicolao & S. Augustino Cantuariensi Episcopo 33 ædem sacram extruxit nobilis quidam Anglus, qui Constantinopolim exul secesserat post expugnatam a Willelmo 33 notho Angliam, ut habet Gotselinus lib. 1. de Miraculis ejusdem S. Augustini cap. 26. 33. Hactenus Cangius. Cl. Falconius in not. ad vitam Sancti Nicolai, quem cum Pinarenſi confundit, Basilicam a Justiniano in honorem SS. Prisci & Nicolai Constantinopoli ædificatam, non ad Nicolaum Myrensem spectare contendit, sed ad *Nicolaum* unum ex xl. *Martyribus*, cui etiam alteram in urbe Myrorum extructam, cujus in vita Nicolai Pinarenſis fit mentio, tribuendam esse affirmat. E contrario Cangius, alii que putant, eam ædem quam Justinianus condidit, ad Sanctum Nicolaum Myrensem esse referendam. Mihi duo sunt certa: Primum Ecclesias Sanctis quidem quadraginta Martyribus in toto orbe dicatas fuisse, nullibi tamen uni eorum nominatim expresso, sive is Nicolaus sit, sive Cyron, aut Meliton: quia nempe nobis non constat, quis eorum Dux fuerit, ut illius

illius nomen præ ceteris celebretur, sicuti Mauricii nomen inter reliquos Thebæ Legionis milites clarius evasit. Alterum, tam contra Falconium, quam contra Cangium aliosque certum est, Justinianæam illam ædem neque S. Nicolao uni ex xl. Martyribus, neque S. Nicolao Myrensi Antifisti fuisse nuncupatam, sed duobus Sanctis Martyribus *Prisco & Nicolao*, quorum in Menæis Græcorum diserta fit mentio ad diem VII. Decembris, his verbis: τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, τῶν ἁγίων Μαρτύρων Πρίσκου, Μαρτίνου, καὶ Νικολάου. ὧν ὁ δὲ Πύλουξι κατακοπέεις. ὁ δὲ ἕϊτος ἕξ πυρός, ἐπιλιώθησαν. ἢ δὲ σύναξις αὐτῶν πελεῖται πλησίον τῆ τείχεος τῶν Βλαχερινῶν. ,, Eadem die SS. Martyrum Prisci, Martini, [*pro* ,, *Martini, perperam scribitur Μαρτύρου: sed error in versibus sequentibus emendatur*] & Nicolai: quorum is quidem securibus dissectus, tertius autem per ignem, consummati sunt. ,, Synaxis vero eorum peragitur juxta Moenia Blachernarum, ,, Subjunguntur hi σίχοι, versus:

Τιμῶ θασέστα ἐρίσκον ἄρτι γίνου.
 Χριστός ἄρτι γὰρ ψωμῶ τῶν Ἀγγέλων.
 Πύλουξι συγκόπῃσι Μαρτίνου Κρία,
 Κρεῶν μακέλλας θυσιαθεῖς ἀθροπύτων.
 Εξῆλθε δόγμα δαίμοσι πλάνας θύειν,
 Οἷς Νικόλαοι μὴ θύων εἰς πῦρ θύη.
Honoro mortuum Priscum pane terrestris.
Christus enim pane Angelorum pascit.
Securibus concidunt Martini carnes,
Carnium humanarum ligone impii.
Exiit Edictum erroris, de immolando Demonibus,
Quibus, Nicolae, quum non immolaret, in ignem et
immolatus.

Cur autem *Prisci & Nicolai*, non Martini nomine ea Ecclesia sit condita, non aliam causam fuisse suspicor, nisi quia illorum Corpora, non istius, ibi fuerint recondita.

VII.

AMBROSIIUS.

Codex Vaticanus primus Ruthenicus: *Ambrosius Episcopus*. Secundus hac die vacat. Possevinus: *S. Patris Ambrosii*. Fassi Papebrochiani: *Ambrosius*: ubi depingitur habitu Episcopali cum pallio Pontificio, more Græcorum. Menologium Basilianum: *Die 7. Commemoratio S. P. N. Ambrosii Episcopi Mediod-*

diolani. Eadem in Menæis Græcorum. Kalendarium marmoreum Neapolitanum: *Dep. S. Ambrosii Episcopi*, idest, Depositio, sive dies obitus: Ita enim Græci hac die natalem Sancti Ambrosii celebrant. At in Martyrologio Romano non *Depositio*, sed *Ordinatio Sancti Ambrosii* hac die recolitur, quæ contigit, Baronio teste, anno XI. Valentiniani junioris, Gratiano III. & Equitio Cos. anno Domini 374. *Depositio* vero, in eodem Martyrologio ad diem 4. April. celebratur. Vide Baronium in not. ad eandem diem, ubi ostendit, Sanctum Ambrosium anno ætatis 64. in humanis esse desisse, nimirum an. Christi 397. tertio ab obitu Theodosii Imperatoris anno. Vitam ejus Metaphrastes Græcam fecit, ejus initium: Οὐκ ἀλλοτρίως μετὰ τὴν πλάνην Ἰοβιταίου. Fabricius in Bibl. Græc. tom. 6. pag. 511. Ambrosii autem apud Græcos & Russos colendi æque ac Sancti Gregorii Papæ, occasionem primam esse arbitratur Papebrochius, vel ipsas eorum vitas, vel illustriora quædam opera ex Latina in linguam ipsorum conversa. Neutrum Sanctis Hieronymo & Augustino obtigit: ideoque neuter horum, factis Ecclesiæ Orientalis adscriptus est.

VIII.

PATAPIUS.

Codex uterque Vaticanus Russicus vocat hac die. Possëvînus: *S. Patris Potapii*; sic enim Rutheni vocant. Fasti Græco-Moschi Papebrochiani: *Potapi, Patapius*. Floruit is Constantinopoli solitarius, inscriptus etiam Romano hodierno. Vitam S. Andreas Cretensis composuit, ejusque illustre compendium fecit Metaphrastes, quod apud Lipomanum & Surium Latine extat. Fabric. tom. 6. Bibl. Græc. pag. 552. ,, Patapii Thebani ,, Ægyptii, Eremitæ, ὡς λαμπρὰν ἢ πτωματικὴν. Et alia oratio ,, quæ incipit: πάντα πιστεύει ἄξιον: utraq; auctore Andrea ,, Cretensi, inter cujus orationes Græcæ & Latine editæ a Com- ,, behio. Vita ejusdem: οὐ πολλὸς ἄγαστος, Latine apud Surium 8. Decembris. ,, Papebrochius de hac postrema vita: ,, Græcæ variis in Codicibus vidimus, necdum curavimus exci- ,, piendam,,. Græci in Menologio agunt de Patapio hac die, cum Synaxario, in quo dicitur Thebis in Ægypto ortus, Constantinopoli claruisse. At Menologium Basilianum ad diem 9. Decembris pag. 12. ejus commemorationem ponit, asseritque, *pretiosas ejus Reliquias Constantinopoli quiescere*.

CON-

CONCEPTIO SANCTISSIMÆ DEIPARÆ.

Codex uterque Vaticanus Russicus: *Conceptio Annæ*. Ita & Possevinus: *Conceptio Sanctæ Annæ*: & Fasti Græco-Moschi: *Zaczacie Swiatyia Anny*, *Conceptio S. Annæ*. Et Menologium Basilianum ad hanc ipsam diem IX. Decembris: *Conceptio Sanctæ Annæ Matris Deiparæ*. Menologium denique Græcum: ἡ σὺμβουλὴ τῆς ἁγίας Ἀννῆς, τῆς μητρός τῆς Θεοτόκου: *Conceptio Sanctæ Annæ, Matris Deiparæ*. In omnibus & Græcis & Ruthenicis picturis, repræsentatur in Templo seu potius Conclavi ornato, Joachimus Annam uxorem amplexans, & osculans; Ita & in Triptycho minore apud Papebrochium pag. LX. superimposita epigraphe: *Conceptio S. Annæ*: & ad utrumque latus in ora inferiori adscriptis nominibus: *Anna: Joachim*. Culcinus Par. 2. pag. 105. „ Adest in meo Anthologio Inago, quæ re-
 „ præsentat Sanctos Joachimum & Annam in Viridario seorsum,
 „ & longe inter se stantes atque orantes. Porro unus Angelus
 „ è nube Joachimum, alter Annam, alloquuntur, Conceptio-
 „ nem Nativitatemque annunciantes „. Recole quæ supra diximus ad XXIII. Septembris, ubi de Conceptione Sancti Joannis Baptistæ. Nam Orientales ab antiquis temporibus tres Conceptiones celebrarunt, quarum prima dicitur *S. Joannis Baptistæ*, quando nimirum Angelus apparuit Zachariæ, annuncians ei, ac dicens, Luc. 1. vers. 13. „ Ne timeas Zacharia, quoniam exau-
 „ dita est deprecatio tua: & uxor tua Elisabeth pariet tibi Fi-
 „ lium, & vocabis nomen ejus Joannem „. Et post pauca „ Et
 „ dixit Zacharias ad Angelum: Unde hoc sciam? Ego enim sum
 „ senex, & uxor mea processit in diebus suis „. Et paucis interpositis „ Et factum est, ut impleti sunt dies officii ejus,
 „ abiit in domum suam „: Post hos autem dies concepit Elisabeth uxor ejus [utique ex Zacharia marito] & occultabat se mensibus quinque, dicens: „ Quia sic fecit mihi Dominus in
 „ diebus, quibus respexit auferre opprobrium meum inter ho-
 „ mines „. Hoc festum, quod Græci *Conceptionem Baptistæ* vocant, apud Syros vocabulo honestiori, sed idem significante, appellatur: *ἡ ἀγγελία Ζαχαρίας* *Annunciatio Zachariæ*. Secunda, *Conceptio Christi Filii Dei in utero Virginis*, quando fuit annunciata ab Angelo, ei dicente Luc. 1. vers. 31. „ Ecce concipies
 „ in utero, & paries Filium, & vocabis nomen ejus Jesum „:
 Et

Et quæ sequuntur. Hoc etiam Festum tam Syris, quam Græcis & Latinis vocatur *Annunciatio Deiparæ*: & ad 25. Martii celebratur ab omnibus præter Armenos, qui illud ad aliam diem recolunt, uti jam sæpe notavimus, & fufius sermo redibit, quum de Fastis Ecclesiæ Armenæ differemus. Tertia demum, de qua hic agitur, *Conceptio Deiparæ*: quam Latini quidem appellant *Conceptionem B. Virginis Mariæ*; Græci vero, & alii Orientales, *Conceptionem S. Annæ*, & cum addito, *S. Annæ Matris Deiparæ*: id quod eodem recidit. Duplex enim distinguenda est Conceptio: *Activa* scilicet, quæ Joachinus & Anna opere maritali invicem convenientes, præstiterunt ea, quæ maxime spectabant ad ipsius corporis formationem, organizationem, & dispositionem ad recipiendam animam rationalem a Deo infundendam. Et *Passiva*, quæ in eo momento consistit, quo anima rationalis a Deo infunditur in corpus jam apte formatum: , Ipsa
 ,, nimirum animæ infusio & unio eum corpore debite organiza-
 ,, to vulgo nominatur Conceptio passiva, quæ scilicet fit illo
 ,, ipso instanti, quo rationalis Anima Beatæ Mariæ Virginis,
 ,, Corpori ejus, omnibus membris ac suis organis constanti
 ,, unitur: quemadmodum ex Theologorum placitis distinguit SSImus D. N. BENEDICTUS XIV. Pont. Max. de Festo Conceptionis Beatissimæ Virginis, Par. 2. num. 185. pag. 605. edit. Bononiæ anno 1740. Primum Conceptionis sensum designant Græci, dum illam vocant *Conceptionem S. Annæ*: activam scilicet, quæ S. Anna in utero concepit Beatissimam Virginem Mariam: secundo modo Conceptionem accipiunt Latini, dum illam dicunt, Conceptionem *Beatæ Virginis Mariæ*, hoc est, quando Beata Virgo Maria in utero Matris suæ Annæ primum concepta est. Non solum autem Græci & Syri, sed etiam Armeni, tres olim antedictas Conceptiones coluerunt: nam Matthæus Parisiensis ad annum 1228. narrat venisse in Angliam Armeniorum Archiepiscopum ad Sancti illie Albani Monasterium: ,, Interrogatum autem inter loquendum ab uno, qui
 ,, fuit ei affidens Collateralis Monacho, si in partibus suis
 ,, Conceptio Beatæ Mariæ celebraretur, respondisse: Celebratur. Et hæc est ratio: quia Angelo nunciante Joachim dolenti & desertum tunc inhabitanti, ipsa Conceptio facta est.
 ,, Similiter & Conceptio Beati Joannis Baptistæ, simili ratione. De Conceptione autem Domini, quæ facta est Angelo

„ annunciantē Mariæ, quæ concepit ex Spiritu Sancto, nulli
 „ fidelium venit in dubium „. Hæc ille, verissime quidem
 quoad tres Conceptiones, sed non recte, quoad primam, quum
 ait, Angelo nunciante Joachim dolenti, & desertum tunc in-
 habitanti, ipsa Conceptio facta est: nam Sanctus Lucas testa-
 tur, Zachariam, ut impleti sunt dies officii ejus [in Templo]
 abiisse in donum suam; post hos autem dies, concepisse Elisa-
 beth uxorem ejus: neque enim absente Zacharia, uxor ejus
 concepit, sed de ipso Zacharia uterum gessit.

Jam vero si quæras, quo tempore Conceptæ Deiparæ Fe-
 stum apud Orientales cæperit, & qua occasione; certum quidem
 tempus definiri nequit: at constat, eam festivitatem esse anti-
 quissimam. Etenim in Menologiis vetustissimis inferitur ad 1x.
 Decembris: item in Codicibus Evangeliorum ante annum Chri-
 sti octingentesimum exaratis, diserta sit ejus mentio in Cata-
 logo Festorum per anni circulum, qui Catalogus solet quatuor
 Sacris Evangeliiis subjungi. Insuper Novella, quam suis ad
 Photii Nonocanonem Scholiis inseruit Theodorus Balsamon,
 Manuelis Comneni Imperatoris de publicis in populo festis,
 lex habet: *Nonus dies Decembris, quia tunc Genitricis Dei
 nostri Conceptio celebratur*. Festum autem istud Manuel
 Comnenus, qui ab anno 1143. ad ann. 1181. imperavit, ne-
 quaquam instituit, sed juxta vetustum Imperii morem sanxit
 etiam in populo esse feriatum. Nicon Monachus Græcus, qui
 sub Patriarchis Antiochenis, quos laudat, Joanne, Nicolao, &
 Petro circa annum Chr. 1060. vivebat, in opere, quod Arabice
 Typicon inscriptum & in capita xl. divisum, ex Patriarchali
 cella, mihi dum in Syria anno 1716. versarer, ab Athanasio Pa-
 triarcha dono datum, in Bibliothecam Vaticanam deportavi,
 ejusque Synopsis Tom. 1. Bibl. Orient. pag. 620. exhibui,
 cap. 8. Calendarium Festorum repræsentat, uti sua ætate in usu
 erant apud Græcos in Patriarchatu Antiocheno: die autem 1x.
 Decembris hæc habet: *Conceptio S. Annæ, quando concepit
 B. Virginem Mariam Dei Genitricem*. Denique Georgius Nico-
 mediensis Episcopus homil. in Conceptionem S. Deiparæ affir-
 mat, istud Festum esse *non novissime institutum*. Prodiit hæc
 homilia unacum aliis Georgii operibus Græce & Latine per Com-
 besium in Auctario novissimo Paris. 1648. Tom. 1. a pag. 995.
 Hunc autem Georgium sub Heraclii Imperio, hoc est inter an-
 num. 610.

num. 610. & 640. floruisse, suasque homilias scripsisse, contendit idem Combesius, eumque sequutus Christianus Lupus not. in S. Leonis IX. Concilium Moguntinum pag. 496. & alii post ipsum: at vero Caveus hist. Liter. tom. 1. pag. 396. affirmat, eum Photii familiarem fuisse, & ex magnæ Ecclesiæ Chartophylaxe ad Nicomediensem Archiepiscopatum evectum, claruisse circa ann. 880. ac proinde illum cum Georgio Piside, qui Constantinopolitanæ Ecclesiæ item Chartophylax fuit, & circa annum 640. *Cosmopœam*, seu Carmen Jambicum in Hexaëmeron a se scriptum, Sergio Patriarchæ Byzantino nuncupavit, sed Nicomedienſis Archiepiscopus numquam fuit, perperam fuisse confusum. Quidquid tamen sit de hoc Georgio, certum est, saltem ante annum 800. Festum Conceptionis apud Græcos celebrari consuevisse; atque adeo ejus initia videntur ad tempora S. Joannis Damasceni extendi posse, hoc est, ad annum Chr. circiter 700. quum scilicet narratio illa de Deiparæ genealogia, Conceptione & Nativitate cœpit in vulgus tanti viri auctoritate sulsa exire.

Atque hæc de Orientalibus. Ad Latinos quod spectat, quando apud ipsos hoc Festum cœperit, non plene constat. Existat S. Anselmo tributa epistola cum hoc Proœmio: „ Con-
 „ ceptio Venerandæ Dei Genitricis, quemadmodum per multa
 „ signorum experimenta in Anglia & in Francia, cæterisque
 „ climatibus mundi celebranda sit declarata, me narrantem
 „ audiat dilectio vestra. Factum in Anglia miraculum evenisse ait Ramesiensi Abbati Helsingo (quem alii Elpinum,
 „ aut Hellinum vocant) Conquæstoris Regis Gulielmi ad Da-
 „ nos Legato circa ann. 1066. ideoque tunc Conceptæ Deiparæ festum ex Divino jussu fuisse in Anglia institutum. Refert
 „ & alias, ob quas in Francia & Aquilejensi Patriarchatu sit institutum idem festum, revelationes factas tempore Caroli
 „ Francorum Regis Illustrissimi „ . Et quidem istum Franciæ Regem non fuisse Carolum magnum, evincit Romani Ordinis & Amularii Fortunati auctoritas. Etiam Adonis Viennensis, & Usgardi, & Wandelberti Martyrologia, & Moguntina S. Leonis IX. Papæ Synodus anno 1049. celebrata, & Aquensis Abbatum conventus, & Herardi Turonensis Archiepiscopi Capitula, licet omnia sui temporis festa enumerent, de Conceptionis festo non meminerunt. Quare de adducta S. Anselmi epistola recte

ēte scribit in suis ad Romanum Martyrologium notis Cardinalis
 Baronius : „ An Anselmi sūt, a multis merito ducitur in con-
 „ troverſiam, quum habeat multa, quæ eidem auctori repu-
 „ gnent „. Haſtenus Lupus in notis ad S. Leonis IX. Conciliū
 Moguntinum pag. 496. Subjungit : „ Quidquid ſit, apud An-
 „ glos antiquum eſt hoc feſtum . Etenim de ſextodecimo, quī
 „ ſub Henrici primi regno floruit, ſui ad ſanctum Albanum Mo-
 „ naſterii iv. Abbate Gauſredo ſcribit Matthæus Pariſienſis :
 „ *Statuit Conceptionem B. Mariæ Virginis in cappis feſtive ce-*
 „ *lebrari* . Non ipſum feſtum inſtituit, ſed jampridem inſtituto
 „ hanc ſolam addidit ſolemnitatem . Et ex hoc ſtatuto omnino
 „ prodiit ſupra laudatum colloquium Albanenſis Monachi cum
 „ Archiepiſcopo Armeniorum . Quare & veri ſpeciem ha-
 „ bent hæc laudati Cardinalis Baronii verba : *ex quibus omni-*
 „ *bus factis compertum habetur, ejuſmodi celebritatem in An-*
 „ *glia primum celebrari ceptam* . Attamen ut vera ſint, iſta
 „ feſtivities apud ipſos debet acquireſito per Guilielmum Nor-
 „ mannum Regno eſſe vetuſtior . Hæc enim noſtra Synodus
 „ (*Moguntina ſub S. Leone IX.*) eſt longe vetuſtior, atque
 „ ita laudem hanc transferet in Germanos „ . Paulo antea idem
 Lupus pag. 495. aliud hujus Synodi Decretum ex magno Belgii
 Chronico recitaverat in hæc verba : „ Synodus Moguntia ge-
 „ neralis celebratur in præſentia S. Leonis Papæ & Henrici Im-
 „ peratoris, in qua inter alia inſtituitur feſtum Conceptionis
 „ B. Mariæ Virginis „ . Ac proinde, ſi hocce Decretum Syno-
 „ di Moguntina verum eſſet ; ſequeretur, in Germania fuiſſe ce-
 „ lebratum feſtum Conceptionis aliquot annis antequam in Anglia
 Abbati Rameſienſi revelaretur . Pergit Lupus pag. 497. „ Ut
 „ ut ſit, certum eſt feſtum hoc apud utramque gentem conſtan-
 „ ter & dudum viguiſſe . De Germanis id non obſcure docet
 „ Chronicon Eccleſiæ Auguſtanæ . Et in in ſua Oxoniënſi (an-
 „ no 1188.) ſub Honorio III. celebrata Synodo ſtatuit Step-
 „ hanus Cantuarienſis Archiepiſcopus : *Omnia feſta B. Mariæ ſub*
 „ *omni veneratione ſerventur, præter feſtum Conceptionis, cu-*
 „ *juſ celebrationi non imponitur neceſſitas* . Eſſe voluit liberum
 „ in populo feſtum, uti in hac Diceceſi eſt feſtum S. Joſephi . At
 „ vero de ejus ad quarti decimi (a) ſeculi annum vigefimum
 „ octavum ſucceſſore Simone ſcribit Thomas Monachus Wal-
 „ ſingham

a Imo, tertii decimi .

33 ſinghamenſis: *Simon Archiepiſcopus ſtatuit de conſenſu Conci-*
 33 *lſi, ut feſtum Conceptionis B. Mariæ ſolemniter celebretur.*
 33 Ex Angliâ traductum eſt ad eidem Domino ſubjectam Nor-
 33 mandiam. Ad duodecimi ſæculi finem fuiſſe iſtic univerſale,
 33 apud Philippum Labbe oſtendit Chronicon Eccleſiæ Rotho-
 33 magenſis [ad annum 1197.] Ex Normandia in Franciam ve-
 33 nit, etiam in Primatialeſ Lugdunenſem Eccleſiam, inductam
 33 variis rationibus, necnon & revelationibus, quæ an ſint iſtæ
 33 ipſæ, quas refert adſcripta S. Anſelmo epiſtola, non poſſum
 33 affirmare. Quidquid ſit, graviter hæc improbavit S. Bernar-
 33 dus, dictaſque rationes ac revelationes acriter invaſit per hæ-
 33 ce ad Lugdunenſem Eccleſiam literas [epiſt. 174.] 33 Inter
 33 Eccleſias Galliæ conſtat profecto Lugdunenſem hætenus præ-
 33 eminuiſſe, ſicut dignitate Sedis, ſic honeſtis ſtudiis, & lau-
 33 dabilibus inſtitutis. Ubi enim æque vigit diſciplinæ cenſu-
 33 ra, morum gravitas, maturitas conſiliorum, auctoritatis
 33 pondus, antiquitatis inſigne? Præſertim in Officiis Eccleſiaſticis
 33 haud facile unquam repentinis viſa eſt novitatibus acquie-
 33 ſcere, nec ſe aliquando juvenili paſſa eſt decolorari levitate,
 33 Eccleſia plena iudicii. Unde miramur ſatis, quod viſum
 33 fuerit hoc tempore quibuſdam veſtrum, voluiſſe mutare co-
 33 lorem optimum, novam inducendo celebritatem, quam ri-
 33 tus Eccleſiæ nescit, non probat ratio, nec commendat anti-
 33 qua traditio. Nunquid Patribus doctiores, aut devotiores
 33 ſumus? Periculose præſumimus, quidquid ipſorum in tali-
 33 bus prudentia præterivit. *Et infra.* Si ſic videbatur, conſu-
 33 lenda erat prius Apoſtolicæ Sedis autoritas, & non ita præci-
 33 pitanter atque inconſulte paucorum ſequenda ſimplicitas im-
 33 peritorum. Et ante quidem apud aliquos errorem comper-
 33 ram; ſed diſſimulabam, parcens devotioni, quæ de ſimplici
 33 corde & amore Virginis veniebat. Verum apud ſapientes,
 33 atque in ſamoſa nobilique Eccleſia, & cujus ſpecialiter filius
 33 ſum, ſuperſtitione deprehenſa, nescio an ſine gravi offenſa
 33 etiam veſtri omnium, diſſimulare potuerim. Quæ autem di-
 33 xi, abſque præiudicio ſane dicta ſint ſanius ſapientis: Roma-
 33 næ præſertim Eccleſiæ auctoritati atque examini totum hoc,
 33 ſicut & cætera, quæ ejuſmodi ſunt, univerſa reſervo: iplius,
 33 ſiquid aliter ſapio, paratus iudicio emendare. Hætenus
 33 S. Bernardus. Concludit Lupus pag. 498. 33 Ex quo lucet fe-
 33 ſtum

stum hoc a Romana tunc Ecclesia necdum fuisse admissum ,
 Quin imo tria dumtaxat Deiparæ festa coli a Romana Eccle-
 sia, dudum post, sub Urbani VI. Pontificatu, scripsit in libro
 de observantia Canonum [cap. 12.] Radulphus Tungrensis.
 Quis Romanus Pontifex admiserit, ignoro. Ipsum interim
 & in Romana & in aliis Ecclesiis, & quidem *ex antiqua con-*
suetudine, suo tempore viguisse, affirmat, ideoque ad omnes
 sub præcepto extendit Ecclesias, & largis Indulgentiis perpetuo ornat Synodus Basileensis sess. 36. Longe amplius exalta-
 vit Sixtus IV. addens Octavam, & istas ipsas Indulgentias,
 quibus Dominici Corporis festivitatem honoravit Urbanus IV.
 Attamen sine præcepto. Quod tandem omnibus ad Catholi-
 cam Hispaniæ Monarchiam spectantibus populis, ob devotas
 Philippi IV. Regis in sacram Virginem preces imposuit Ale-
 xander VII. Et ejus in populo celebritatem, licet Innocen-
 tius X. exlinxerit ob causas, multæ Ecclesiæ constanter reti-
 nuerunt. Sancti Bernardi intercessio adeo non fuit efficax.
 Nec tamen culpandus est ejus zelus. Nam quod etiam ad-
 versus Dominicæ nativitatis festum, dum ipsum quarto prius
 seculo admisit Antiochena Ecclesia, docti & graves viri inter-
 cesserint, testatur S. Joannes Chrysostomus. Plura nova fe-
 sta zelum istum sustinuerunt. Porro ad cujus preces, vel
 ob quas rationes Leo Nonus hoc festum instituerit, igno-
 ramus.

Hæc ex Lupo hætenus. Eadem antea scripserat Eminen-
 tissimus Baronius, affirmans, hoc Festum in Anglia celebrari
 coeptum paucis ante S. Anselmum annis, eique S. Anselmum
 favisse: postea in Franciam inventum, non sine contradictione
 S. Bernardi: demum accessisse Sanctæ Romanæ Ecclesiæ assen-
 sum atque Decretum: novissimeque sacrum Concilium Triden-
 tinum, ac S. Pium V. Pontificem illud observandum esse fir-
 mase. Porro expendenda sunt a nobis, quæ de Anglis, Gallis
 & Germanis circa hoc festum narrantur. & Primum quidem
 de Synodo Moguntina anno Chr. 1049. celebrata, ajo, nullam
 esse Belgii Chronico fidem habendam, dum in eo narratur,
 quod inter alia, in ipsa Synodo a S. Leone IX. instituta, *fit fe-*
stivitas Conceptionis B. Mariæ Virginis. Si enim hoc verum
 esset, Canonici Lugdunenses ad versus sanctum Bernardum Sy-
 nodi illius auctoritate sese defendissent, & Bernardus ipse, qui
 sexa-

sexaginta post annis obiit, non ausus fuisset festum Conceptionis, tamquam novam inductam celebritatem, traducere: Ecclesia etiam Romana ipsum festum usque ab eo anno celebrare cepisset, sancti Leonis Noni auctoritati obsecundans. Itaque, ut conjicio, sequioris ævi scriptores quum accepissent, Festum ejusmodi jam in Anglia & Gallia celebrari coeptum, vel rumore vulgi decepti, vel in Germanorum gratiam, commenti sunt, illud ipsum festum ante Anglos & Gallos sub Leone IX. Papa anno Christi 1049. institutum fuisse. Simile factum legimus in apocryphis & commentitiis Chronicis, quæ sub nomine *Flavii Dextri*, & *Luitprandi Cremonensis Episcopi* conficta sunt: in quibus ad auram Hispanorum captandam augendamque gloriam, affirmatur, *Festum hoc in Hispania a S. Jacobo Apostolo institutum*: Quamquam Franciscus Biverus de isto articulo adeo erubuit, ut agi dicat non de Passivæ, sed de Activæ Conceptionis, seu Dominicæ intra immaculatum Virginis uterum Incarnationis festo.

Quod vero ad Anglos spectat; Theophilus Raynaudus ex manuscripto Codice monasterii Sancti Raguberti Jurensis edidit Epistolam seu sermonem *S. Anselmi de Conceptione B. Virginis Mariæ*: cujus initium: „ Anselmus Cantuariensis Archiepiscopus, & Anglorum Pastor, Coëpiscopis suis, & omnibus B. Mariæ mysteria colentibus; salutem, & perpetuam in Christo benedictionem. Conceptio venerandæ Dei Genitricis perpetuæ Virginis Mariæ, dilectissimi Fratres, quemadmodum per multa signorum experimenta in Anglia & in Francia, cæterisque climatibus mundi celebranda sit declarata, me narrantem audiat dilectio vestra. Tempore namque illo, quo divinæ placuit pietati Anglorum gentem de malis suis corrigere, suæque servitutis officiis arctius adstringere; gloriosissimus Normannorum Dux Gulielmus eandem patriam debellando subegit. Desinit in hæc verba. „ Statuit autem idem festum (*sexto Idus Decembris*) in Coenobio *Remessensi* celebrari: & ipse quandiu vixit, devotis obsequiis celebravit. Et nos ergo, Fratres dilectissimi, si portum salutis volumus apprehendere, Dei Genitricis Conceptionem dignis obsequiis & officiis celebrabimus, ut ab ejus Filio digna mercede remuneremur. „ Prodiit in novissima editione operum S. Anselmi Cantuariensis Archiepiscopi editione, opera & stu-

& studio D. Gabrielis Gerberon Monachi Congregationis S. Mauri in secunda editione, Lutetiæ Parisiorum 1721. pag. 505. Eadem Epistola, manu exarata, exstat in nonnullis antiquis Breviariis, in modum Lectionum, inserta ad diem 8. Decembris; atque, ut alia Breviaria omittam, in Codice Membraneo, signato *lit. B.*, num 82. qui Codex servatur in Archivio Sacrosanctæ Basilicæ Vaticanæ, cui ego indignus Canonicus præsum, complectens *Breviarium Romanum*, Picuris & Sanctorum Imaginibus ornatus, circa annum Christi 1300. exaratus, quæ una cum aliis permultis optimæ notæ Codicibus, eidem Sacrosanctæ Basilicæ Jordanus Urinus S. R. E. Cardinalis anno Christi 1439. moriens ex Testamento reliquit. In hoc Codice habetur *Officium in Conceptione B. Virginis*: ubi depicta cernitur Deipara, puerum Jesum in ulnis gestans. In sex autem primis Lectionibus historia festi narratur ex *Epistola S. Anselmi*, iisdem fere verbis ac supra. Incipit enim sic: „ Anselmus Cantuariensis Archiepiscopus & Pastor Anglorum, Coëpiscopis suis, „ cunctisque Orthodoxis, salutem perpetuam, & in Christo „ benedictionem. Conceptio veneranda Dei Genitricis, Virgi- „ nis perpetuæ Beatæ Mariæ, dilectissimi fratres, quemadmo- „ dum & per multa signorum experimenta in Anglia & in Fran- „ cia, cæterisque climatibus mundi celebranda sit declarata, „ me narrante audiat dilectio vestra „. Tempore namque illo. Cætera. Desinit in sexta Lectione: „ Promitte, inquit ille, „ Domino & mihi, quia diem Conceptionis & Creationis Ma- „ tris Domini nostri Jesu Christi, solemniter celebrari & cele- „ brandam prædicabis. At ille prudentissimus. Et quis, inquit, „ dies in hoc festo celebrandus erit? Sexto, ait, Idus Decem- „ bris, hoc festum solemniter celebrandum tenebis „. Hactenus in Breviario Vaticano „. Cætera omissa sunt, quæ ex Raynaudo in editione operum S. Anselmi pag. 506. sequuntur. „ Et „ quo, inquit Abbas, officio utemur in Ecclesiastico obsequio? „ Omne, inquit, officium quod dicitur in ejus Nativitate, dic- „ tur in Conceptione; excepto quod nomen Nativitatis muta- „ bitur in nomen Conceptionis. His dictis ille disparuit: & di- „ cto citius sedata tempestate, Abbas incolumis concito flatu „ applicuit litoribus Anglicanis: & quæ viderat & audierat, „ quibus potuit notificavit. Statuit autem idem festum in cœ- „ nobio celebrari, & ipse quandiu vixit, devotis obsequiis cele- „ bravit: *ut supra*. Ex

Ex eodem fonte defumtæ sunt *quatuor Læctiones*, quæ habentur in festo Conceptionis Deiparæ, in Breviario Romano, quod olim ad Mathiam Corvinum Regem Hungariæ spectabat, nunc autem in Vaticana Bibliotheca servatur inter *Codices Urbinate* num. 112. manu exaratum picturisque elegantissimis exornatum anno Christi 1488. Ubi Læctiones quidem sunt universim IX. sed ultima Læctio ex Evangelio Matthæi, *Liber generationis Jesu Christi*, & Homilia S. Hieronymi Presbyteri: „ *Quæ*
 „ rat diligenter lector, & dicat: quum Joseph non sit pater
 „ Domini Salvatoris, quid pertinet ad Dominum ordo deducens
 „ usque ad Joseph? primæ autem octo Læctiones historiam Festi Conceptionis Deiparæ continent. Et in quatuor quidem prioribus, generatim de Conceptione Virginis differtur: quarum prima incipit pag. 352. „ *Crescente religione Christiana*,
 „ *Dei filius, via, veritas & vita, qui revelat secreta, &*
 „ *producit in lucem abscondita secretorum, ad ædificationem*
 „ *Ecclesiæ, multa revelavit modernis temporibus, sanctis Viris,*
 „ *quæ in primitiva Ecclesia erant occultata, & incognita fidelibus Christianis.* Quocirca quoniam dies Conceptionis
 „ B. Virginis ex secreto divini consilii per multa temporum curricula fuerat orthodoxis Christianis occultus, voluit eum Spiritus Sanctus speciali privilegio honorare, & congruis temporibus revelare „. In quinta autem Læctione, & sic deinceps usque ad octavam inclusive, narratur historia Conceptionis, iisdem fere verbis, ac supra in Epistola, ut dicitur, S. Anselmi. Incipit igitur Læctio v. pag. 353. „ Et ut revelationis hujus series eo videatur clarius, quo fuerit brevius explicata: contigit, quod quum Rex Danorum, audita morte
 „ Heraldi Regis Anglorum, quem Gulielmus Dux potentissimus Normannorum devicerat, venire contra dictum Ducem
 „ in Angliam properaret, ut eo expulso, illam terram suo dominio subjugaret; idem Dux Venerab. Abbatem Remessensis monasterii, Elsinum nomine, ad partes Daciæ destinavit:
 „ ut ipse, prout erat providus, pacificus & discretus, adventum ipsius Regis adverteret, & pacem inter eos, prout posset,
 „ melius reformaret. Ad hæc autem Abbas Elsinus, acceptus Deo, & gratus hominibus, in Daciam profectus est: ac
 „ in conspectu dicti Regis tantam gratiam adinvenit, quod ad votum omnia, pro quibus missus fuerat, expediret „. Per-

git narrans, Abbatem illum volentem per mare ad propria remeare, quum navim conscendisset, in maris periculo constitutum, ac jam naufragio proximum, unacum nautis & sociis, ad Deum clamasse, ac Beatam Virginem his verbis invocasse: o Maria Dei celsa, placa mare maris Strella, tuum natum interpella, ne nos involvat procella, & tempestas obvia. Et tu Virgo Lux Solaris, quæ cunctis auxiliaris, quum devote invocaris, trahe nos ad portum maris, pietatis gratia, . Quum igitur, inquit, sic orarent, apparuit eis Angelus Pontificalibus vestibus ornatus. Quem dicitur Abbas videns juxta navem assistere, sperans ex hujusmodi visione sibi a Deo subsidium advenisse, ait intra se: Ad Dominum quum tribulater clamavi, & exaudivit me; reducens ad memoriam, quod dicit alibi veritas per Prophetam: clamabunt ad me, & ego exaudiam eos. Tunc Angelus devotionem ejus aspiciens, omnibus admirantibus ait, dicens; o Abbas El sine: Surge & mecum loquere. Ego sum Angelus Domini missus ad te, ut annunciem tibi Conceptionem Virginis benedictæ. Unde, si verbis meis credideris, a præsentis periculo liberaberis, & ad propria prospere remeabis. Qui statim prompto animo respondit Dei nuncio, se completurum quicquid ei injunxerit & facturum. Ad quem Angelus. Promitte igitur, devotissime Conceptionem Reginae gloriæ annuatim te colere, & solemniter celebrare. Ad hoc Abbas prædictus semper devotissimus circa servitium B. Virginis & intentus, interrogavit Angelum: & quando celebrabitur istud festum? & Angelus ad eum: Sexto Idus Decembris festum istud celebrabis, & celebrandum aliis nunciabis. Ad quem Abbas: & quo utar officio, quod conveniat huic festo? & Angelus ad eum: officium quod in Nativitate ejus dicitur, & in Conceptione dicetur, donec ab Ecclesia illud ordinetur. Et ubi Nativitas in ejus Nativitate dicitur, Conceptio in hac celebritate dicatur. Igitur vir Dei auditis verbis Angeli & plenius intellectis, oravit & dixit: Gratias ago tibi, Domine Jesu Christe, qui me servum tuum quamvis indignum dignatus es per Angelum visitare, & Conceptionem Matris tuæ B. Mariæ Virginis revelare: cujus Conceptionis diem promitto & voveo tibi Domino Jesu Christo, sexto Idus Decembris perpetuo colere & solemniter celebrare. Quibus sic pron.issis, Angelus disparuit, serenitas rediit, & tempestas omnino cessavit.

„ vit. Tunc Vir Dei ait : Domine Deus virtutum , quis si-
 „ milis tibi ? potens es Domine , & veritas tua in circuitu
 „ tuo . Tu dominaris potestati maris , motum autem fluctuum
 „ ejus tu mitigas . Post hæc vero idem Abbas Elsinus vento
 „ prospero in Angliam profectus , quod promisit & vovit ,
 „ devotus implevit . Nam dictum Festum , quoad vixit , so-
 „ lemniter celebravit , & in Monasterio suo perpetuo cele-
 „ brandum in Anglia ordinavit . Verum etiam in multis aliis
 „ locis & provinciis , ad honorem Dei Genitricis , & gloriam ,
 „ venerabiliter colitur , & solemniter celebratur „ . Hæc-
 „ tenus in Codice Vaticano Urbinatè . Eadem fere leguntur in alia
 „ narratione , quam ex MS. Codice Gemmeticensi 40. edidit
 „ Gerberonius in edit. operum S. Anselmi pag. 507. Incipit au-
 „ tem . „ . Eo tempore quo Guillelmus Normannorum Dux po-
 „ tentissimus prostrato Anglorum Rege Heraldo , ipsos Anglos
 „ bello strenue superando sibi subjecerat , quidam Abbas , Elsi-
 „ nus nomine , in Ecclesia Apostolorum Petri & Pauli , Sancti-
 „ que Augustini Anglorum Apostoli residebat : qua in Ecclesia
 „ ipsius Augustini cæterorumque Archiepiscoporum corpora sibi
 „ succedentium requiescunt . Hic itaque Elsinus certis ex cau-
 „ sis in Ramesiensem Ecclesiam promotus , Domino Jesu Chri-
 „ sto devotissime famulabatur , ejusque genitricem , servitium
 „ ejus faciendo , devotissime venerabatur . Contigit autem , ut
 „ Danorum Rex , audita Heraldi morte , Anglorumque subje-
 „ ctione , venire in Angliam properaret , & suo eam dominio
 „ subjugare „ . Cætera ut in Cod. Vat. Urbinatè , excepto
 „ quod ibi pax dicitur per Elsinum inter Angliæ & Daniæ Reges
 „ conciliata ; in hoc vero Codice Gemmeticensi de pace illa ne
 „ verbum quidem ; quinimo Elsinus perhibetur cum classe Danor-
 „ um in Angliam navigasse : „ Sed Rex Daniæ secum illum regre-
 „ di permisit „ . Quæ tamen omnia sunt certe ex priore illa ,
 „ quam vocant , S. Anselmi epistola decerpta ; & manifestum faci-
 „ unt , Conceptionis Deiparæ festum in Anglia in Monasterio
 „ Ramesiensi primum fuisse celebratum circa annum 1066. quo
 „ Gulielmus Conquæstor Angliam suæ ditioni subjecit .

Quid vero de hac narratione , deque ea , quæ sub nomine
 Sancti Anselmi circumfertur Epistola , sentiendum sit , præter
 Eminentissimum Baronium loc. citato docet nos Editoris Ope-
 rum Sancti Anselmi Gabrielis Gerberonii censura in dictam Epi-
 stolam .

stolam. Fictitiam enim eam esse demonstratur primo, quia Inscriptio illa non est Anselmi: qui nusquam in epistolis suis *Anglorum Pastorem* se ipsum nuncupat. Secundo, Sanctus Anselmus Coëpiscopus non fuisset alloquutus his verbis: *Dilectissimi Fratres, dilectio vestra*, absque ulla dignitatis ac paternæ reverentiæ nota, quam in cæteris semper adhibuit. Tertio, quia Epistolæ non clauduntur his vocibus: „ Præstante Domino no- „ stro Jesu Christo filio ejus, qui cum Patre & Spiritu Sancto „ vivit & regnat Deus per infinita secula seculorum. Amen .

Atque hæc quoad Sanctum Anselmum. Ad veritatem vero narrationis quod attinet, commentitiam esse idem Gerberonius ostendit. Nullus enim ex historiæ Anglicanæ Scriptoribus refert a Gulielmo Conquerstore in Daniam missum Ellinum, qui, utrum classis, ut fama erat, in Angliam dirigenda pararetur, sagaciter exploraret [aut, quod Breviarium in Codice Urbinatè addit, pacem inter Angliæ & Daniæ Reges conciliaret.] Imo tradunt omnes, Gulielmum, statim atque in Angliæ Regem sacraus est, in Normanniam transfretasse, & aliquanto post Danorum potentissimam classem in Angliam irrupisse. Cum quibus profecto male cohæret istius Epistolæ sive sermonis narratio. Si enim Ellinus paratam classem renunciasset Gulielmo, vel ipse ex Anglia in Normanniam non exiisset; vel saltem Dani Angliam eo imparato non invasisset: [multo minus ea irruptio Danorum in Angliam contigisset, si pax, ut in Breviario legitur, inter utrosque Reges inita per Ellinum fuisset:] Præterea Ellinus, Anglice *Ajegglsin*, non fuit in Abbatem Ramesiensem electus, nisi anno 1030. uti habetur in Regeſto de Ramsey fol. 218. & nusquam in Daniam transmigrasse legitur. Fabula est igitur, Cœnobii Ramesiensis Abbatem Ellinum a Gulielmo I. accersitum directumque fuisse in Daniam, statim atque Angliam suæ ditioni subjecit, hoc est, anno 1066. Demum videtur Ellinus Abbas Ramesiensis confundi cum altero Ellino Abbate Sancti Augustini, quem dicitur in Codice Gemneticensi: „ Qui „ dam Abbas, Ellinus nomine, in Ecclesia Apostolorum Petri „ & Pauli, Sanctique Augustini Anglorum Apostoli, reside- „ bat „. Et post pauca: „ Hic itaque Ellinus, certis ex cau- „ sis in Ramesiensem Ecclesiam promotus „. Et quidem [ut scribit Gerberonius] Guillelmus Torne in Chronicis Abbatum Sancti Augustini Cantuar. ad annum 1059. inter cætera scribit, quod

quod ipso Elſino, & Stigando Archiepiſcopo Cantuarienſi ducibus, populus Cantiorum anno 1066. Guillelmo occurrerunt; & quod pacto inter eos foedere Abbas iſte in Danium navigaverit, ſed profugus, ut iram Guillelmi declinaret, non ut ejus Legatus aut Explorator; ut fingit fabula. Denique quod non ſolum non fuerit ad Eccleſiam Rameſienſem promotus, ſed quod nuſquam ex eo tempore comparuerit Egeliſinus ſive Elſinus iſte: adeo ut in ejus locum Rex alium ſuffecerit nomine Scotlandum, cujus iſtantia, a Rege mandatum eſt, ea omnia bona Cœnobio Sancti Auguſtini reſtitui, quæ Abbas iſte Egeliſinus, quem Rex ipſe in ſuo reſcripto vocat fugitivum, vel conceſſerat, vel abripi permiſerat. Non ergo iſ Elſinus eſt, qui a Rege in Danium miſſus eſt, & cui re cum Danis facta in Angliam redeunti, facta ſit præfata revelatio. Nec enim iſ fuit unquam Rameſienſis Cœnobii Abbas, nec ad Danos tranſiit, niſi profugus; unde nec uſpiam reverſus eſt. Huc accedit, quod hæc narratio tam varie deſcripta eſt, ut mendacio in incerto fluctuanti, quam veritati quæ ſibi conſtet, propior ſit. In ea, quam edidit Pater Yenez in Appendice tom. 7. Chron. Ord. Sancti Benedicti, narratur, quod *Sanctus Nicolaus* ſit inſulatus ille, qui Elſino naufraganti ſuccurrit: in aliis autem editionibus, *Angelus Pontificali habitu indutus*. Alias diverſas circumſtantias jam indicavimus; adeo ut revelationem hanc factam Abbati in naufragio conſtituto Durandus Epiſcopus Mimatensis, qui anno 1296. Romæ obiit; lib. 7. de Divin. Offic. concludat, non eſſe authenticam nec approbandam.

Sed ſiſtam hanc narrationem clariuſ apertiuſque convincunt ea verba, quæ initio leguntur: „ Conceptio venerandæ
 „ Dei Genitricis perpetuæ Virginis Mariæ, dilectiſſimi Fratres,
 „ quemadmodum per multa ſignorum experimenta in Anglia &
 „ in Francia, cateriſque Climatibus mundi celebranda ſit declarata, me narrantem audiat dilectio veſtra „. Quo enim pacto „ in Francia cateriſque Climatibus mundi per multa ſignorum experimenta jam declarata dicitur celebranda Dei-
 „ paræ Conceptio „, quæ primum in Anglia dumtaxat & in Cœnobio Rameſienſi celebrata ibidem narratur circa ann. 1070: utpote Elſino revelata, ex Dania in Angliam redeunti tunc, quem in Anglia Gulielmus Primus Regnum iniſſet, eademque a Sancto Anſelmo, uti etiam dicitur, per epiſtolam tunc primum

num Coepiscopis suis & reliquis fidelibus patefacta? Quomodo temporibus Sancti Anselmi, qui anno Chr. 1109. undecimo Kal. Maji obiit, ut in *Anglia & in Francia ceterisque Climatibus mundi* celebraretur, indicta perhibetur, quæ quum primum circa annum 1140. a Canonicis Lugdunensibus celebrari in Francia coepita est, subindignantem nata est S. Bernardum Abbatem, quod novam inducerent celebritatem?

Hæc igitur, & alia, quæ brevitatis gratia omittimus, argumenta, satis declarant, quo primum tempore & a quibus ea narratio excogitata sit, quæ sub nomine Sancti Anselmi venditatur. Nimirum iisdem ipsis temporibus, quibus Sanctus Bernardus Canonicos Lugdunenses ob noviter celebratam in Ecclesia Lugdunensi Conceptionis Deiparæ Solemnitatem redarguit. Sciebant namque Canonici Lugdunenses justam esse æquamque Sancti Bernardi reprehensionem, ipsos redarguentis, quod novum Festum induxissent. Ut igitur ab hac reprehensione sese expedirent, epistolam illam sub nomine Sancti Anselmi confingere, in qua ex divina revelatione Abbati Elfino facta solemnitas Conceptionis in Angliæ Monasteriis celebrata dicitur, eademque a Sancto Anselmo probata, omnibusque Episcopis per universum terrarum orbem patefacta. Id enim sibi volunt, ni fallor, ea verba: „ Quemadmodum per multa lignorum experientia, „ menta in Anglia, & in Francia ceterisque Climatibus mundi „ celebranda sit declarata. „ Fateor, ab Auctoribus communiter affirmari eam celebritatem prius fuisse cultam in Anglia, quam in Francia: fateor etiam, genuina documenta proferri, quæ testantur, Sanctum Anselmum eidem festivitati consensisse. Matthæus enim Parisiensis ad annum 1228. narrat, Archiepiscopum quendam Armenum in Angliam profectum, circa festum Conceptionis Deiparæ fuisse interrogatum, an apud Armenios perageretur: „ Interrogatus [inquit] inter loquendum ab uno, „ qui fuit ei assidens Collateralis, Monacho, si in partibus suis „ Conceptio Beatæ Mariæ celebraretur; respondit: celebratur: „ & hæc est ratio, quia Angelo nunciante Joachim dolenti, & „ desertum tunc inhabitanti, ipsa Conceptio facta est. Similiter „ & Conceptio Beati Joannis Baptistæ simili ratione. De „ Conceptione autem Domini, quæ facta est Angelo annunciante Mariæ, quæ concepit ex Spiritu Sancto, nulli Fide- „ lium venit in dubium „: quæ interrogatio manifestum facit, jam

jam antea id festum in Anglia celebratum, etsi non in omnibus Ecclesiis, nec sine nonnullorum contraditione, uti recte advertit Thomassinus *de Festis lib. 2. cap. 5. num. 4.*; sed clarius de Anselmo loquuntur Patres Concilii Londinensis, celebrati anno Christi 1128. inter Concilia Angliæ tom. 2. pag. 494. „ Venerabilis Anselmi Prædecessoris nostri, qui, post alia quædam „ antiquiora solemnia, Conceptionis solemnne superaddere dignum duxit, vestigiis in hærentes, statuimus & firmiter præcipiendo mandamus, quatenus Festum Conceptionis prædictæ „ & in cunctis Ecclesiis nostris Cantuariensis provinciæ festively „ & solemniter de cætero celebretur „. Quo Concilii Londinensis testimonio ajunt satis aperte demonstrari, a temporibus Sancti Anselmi Festum Conceptionis Deiparæ, si non in tota Anglia, saltem in Ecclesia Cantuariensi, celebratum fuisse, adeoque quadraginta & amplius annis, antequam ad Lugdunensem manaret Ecclesiam. Fateor demum a doctis viris hoc probari, & quod ea revelatio Elfino Abbati facta sit, & quod illa narratio genuinum Sancti Anselmi Opus dicatur. Hinc Christianus Lupus notis in Concilium Moguntinum sub Leone IX. tom. 3. antiquæ editionis pag. 497. „ An Anselmi sit, a multis merito ducitur in controversiam; quum habeat multa, quæ eidem Anthoni repugnant, : quæ Lupi verba sunt ex Baronio in notis ad 8. Decembris desumpta, ubi sit: „ Ex quibus omnibus facti, compertum habetur, ejusmodi celebritatem in Anglia primum celebrari cœpisse, eidemque favisse Sanctum Anselmum, qui & de Conceptione Commentarium scripisset, fertur: sed an ejus sit, a multis merito ducitur in controversiam, quum habeat multa, quæ eidem auctori repugnent.

Verum ibi Baronius non loquitur de laudata Epistola sive narratione; sed de Commentario, qui sub Anselmi nomine circumfertur, hoc titulo inscriptus: „ Tractatus de Conceptione Beatæ Mariæ Virginis. Incipit: Principium, quo salus mundi processit, mihi considerare volenti, occurrit hodierna „ festivitas, quæ Conceptione Beatæ Matris Dei Mariæ multis „ in locis festiva redditur. Et quidem præcis temporibus frequentiori usu celebrabatur, ab eis præcipue, in quibus pura „ simplicitas & humilior in Deum vigeat devotio. At ubi & „ major scientia & præpollens examinatio rerum, mentes quo-

„ rurdam imbuit & erexit; eandem solemnitate[m], spreta
 „ pauperum simplicitate, de medio sustulit, & eam quasi ratio-
 „ ne vacantem, redegit in nihilum, „ . Hujusce Tractatus frag-
 „ menta cum hac epigraphe „ De Conceptu Virginali passivo „
 „ primus ediderat P. Raynaudus, contendens Sancti Anselmi genu-
 „ inum opus esse. Integrum postea edidit ex MSS. Codicibus
 „ Cluniacensis & Corbejen[s]i, Gabriel Gerberonius inter opera An-
 „ selmi pag. 499. ubi notat, in Codice Cluniacensi nomen Anselmi
 „ præferri sic: *Tractatus B. Anselmi de Conceptione Beatæ Ma-
 „ riæ Virginis*. At vero falsam esse Inscriptionem, idem Gerbe-
 „ ronius ostendit in censura in eundem Tractatum, cujus argu-
 „ menta ibi vide. Quo autem tempore, & quo auctore id operis
 „ lucem viderit, & quam absurde ad Sanctum Anselmum referatur,
 „ idem Gerberonius declarat his verbis. „ Ipse quoque
 „ Tractatus hic suæ integritati ac puritati jam redditus, se non
 „ nisi post Anselmi tempora editum protestatur. Etenim ab ipso
 „ sermonis exordio declaratur, 1. Quod multis in locis jam tum
 „ festiva erat solemnitas Conceptionis Beatæ Mariæ. 2. Quod
 „ præcis temporibus frequentiori usu celebraretur, dum pura
 „ simplicitas vigeat. 3. Quod perspicacia & examinatio quo-
 „ rumdam, qui seculari, & Ecclesiastica auctoritate, divitia-
 „ rumque abundantia præminebant, hanc Solemnitatem quasi
 „ ratione vacantem de medio sustulerit & redegerit in nihilum.
 „ 4. Quod caritas simplicium de tantæ Festivitatis abolitione
 „ tum gemeret, „ . At ista [inquit Gerberonius] cum Anselmi
 „ ætate stare nequeunt: sicut nec commentum illud, quo ista Fe-
 „ stivitas dicitur ab Anselmo instituta, dum Lugduni moraretur.
 „ Quandoquidem de iis plane siluit Edmerus, qui singula vel mi-
 „ nutissima, quæ Lugduni ab Anselmo gesta sunt, accuratissime
 „ describit tam in libris de ejus vita, quam in historia novorum.
 „ Nec ullus de istius Festivitatis institutione aut abolitione eo tem-
 „ pore scripsit, quum tamen hujusce ætatis gesta tot Scriptores
 „ nobis tradiderint. Denique qui dici potest præcis temporibus
 „ instituta Festivitas, prævalente, contra charitatem simplicium,
 „ auctoritate quorundam qui Ecclesiastica dignitate præmine-
 „ bant, abolita esse ipsa ætate Anselmi, qui post priorem suum,
 „ è Civitate Lugdunensi [ubi ab eo instituta fertur] rediit, vix
 „ decem annos impleverit? Non ergo Anselmi, sed Bernardi ætas
 „ hæc tulit. Ea siquidem tempestate, videlicet circa ann. 1140.,
 „ Lugdu-

Lugdunensis Ecclesia festivam recolere voluit Beatæ Virginis Conceptionem: quod quum S. Bernardus & plures alii minus aq̄e ferrent, graves inde controversiæ motæ sunt, iis contententibus, 1. Quod nulla esset hanc Conceptionem specialiter recolendi ratio; 2. Quod, si ante Christi partum Beata Virgo decessisset, originalis peccati sortem non evasisset, ut refert ipse Auctor hujusce libri: his autem subindicari præ cateris ac redargui videtur Potho Prumiensis, qui anno 1151. in lib. 3. de Statu Domus Dei (tom. 12. Part. 1. Biblioth. Patrum) sub finem ait, maxime absurdum videri, quod Festum Conceptionis Sanctæ Mariæ fuerit de novo inductum, nec tamen se devotioni Fidelium derogare, si hujus festivitatis rationem quærat. Ubi Potho sensum ac verba profert Sancti Bernardi in epist. 174. ad Canonicos Lugdunenses. Quum autem in ea epistola S. Bernardus dicat se jam antequam eam scriberet, hunc [verba ejus sunt] errorem apud aliquos comperisse; sed dissimulando pepercisse simplicium devotioni, quem iniquiori animo tulit in sapientibus viris, & in insigni Ecclesia; ex his fit manifestum, 1. Hoc Sancti Bernardi tempore, qui post Anselmum floruit, aliquos dumtaxat simpliciores, de quibus in præfato Tractatu dictum est, Beatæ Mariæ Conceptionem fuisse veneratos. 2. Needum publicæ, ac solemniter ab Ecclesiis [videlicet Galliæ & Angliæ] recoli solitam. 3. Et proinde hanc festivitatem ab Ecclesia Lugdunensi non ex Anselmi instituto, nec ejus ætate fuisse celebratam: quum S. Bernardus illius Ecclesiæ Canonicos hujus celebrationis redarguerit, statim atque eam deprehendit: *Superstitione*, inquit, *deprebensa* &c. Eam autem non ignorasset, si ab Anselmi temporibus esset instituta in ea Ecclesia, cujus ipse, ut ibi ait, specialiter erat filius. Quum ergo hæc, quæ in eo Tractatu de festivitatis illius institutione & abolitione scripta legimus, Sancti Anselmi temporibus minime congruant; Tractatus hic non ab Anselmo, sed ab alio recentiore compositus est.

Hactenus Gerberonius, verissime quidem, quod ad Tractatum illum Anselmo abjudicandum spectat. Verum ego his adjungo meam conjecturam de ejusdem Tractatus auctore, atque ætate. Ajo itaque, unum eundemque esse istius Tractatus, ac antedictæ Epistolæ sive historiæ de Conceptione B. Virginis Mariæ auctorem; unum idemque tempus: nisi quod in historia quidem, narratur seu potius confingitur *miraculum* de

prima illius Festi institutione sub Gulielmo L. ejusque probatione facta a S. Anselmo; in hoc vero Tractatu, sub nomine ejusdem Anselmi, respondetur iis, qui Festo Conceptionis contradicebant: idque totum paulo post editam illam a S. Bernardo epistolam contra Canonicos Lugdunenses, Festum Conceptionis noviter celebrantes, contigisse. Patet hoc ex ipsis argumentis, quæ in isto Tractatu proferuntur: in quibus S. Bernardi epistola manifeste sugillatur, dum in exordio dicitur, quod prisca temporibus Festum Conceptionis, frequentiori usu celebrabatur, quam pura simplicitas vigeat; & quod perspicacia & examinatio quorundam, qui seculari & Ecclesiastica auctoritate præminebant, hanc solemnitatem, quasi ratione carentem, de medio sustulit & in nihilum redegit. Verum, auctor istius Tractatus (qui certe circa annum 1145. scripsit contra epistolam S. Bernardi pro Canonicis Lugdunensibus) omnia misceat, siveque ipsius immemor, nugatur „ multis in locis jam tum festivam „ fuisse solemnitatem Conceptionis B. Mariæ, eamque prisicam „ etiam temporibus frequentiori usu a simplicioribus viris celebratam „: nugatur, inquam, quum hoc asserit, qui in historia ipsius Festi scripserat, illud in Angliæ Monasterio Ramesiensi ex divina revelatione Elino Abbati facta circa annum 1066. primum fuisse institutum. Si eo anno primum fuit institutum, quomodo Anselmum, qui obiit anno 1109., inducit scribentem, ipsum Festum *a prisicis temporibus frequentiori usu celebratum*? Si ab ipso Anselmo ea solemnitas (uti in epistola fertur) omnibus Episcopis & Christi fidelibus patefacta, & in Ecclesia Cantuariensi Anglicanarum omnium prius, instituta & sine contradictione celebrata; quomodo in hoc Tractatu asseritur, quod eandem solemnitatem, sprete pauperum simplicitate, major scientia & præpollens quorundam examinatio, de medio sustulit, & quasi ratione carentem, ad nihilum redegit? Quinam, quæso, temporibus S. Anselmi, in Anglia existere præpollentes Ecclesiastica & seculari auctoritate atque opibus homines, qui Festum illud, Rege Gulielmo approbante, Archiepiscopo Cantuariensi consentiente, divina revelatione institutum, de medio tollendum contenderent? Quis historicus de controversia illa apud Anglos aut Gallos sub S. Anselmo excitata, verbum ullum fecit? Certum est itaque tam Epistolam, quam Tractatum istum ad ea dumtaxat tempora referri, quibus S. Bernar-

nardus Canonicos Lugdunenses reprehendit, quod festum Conceptionis Deiparæ noviter celebrarent. Ac proinde assentiri iis nequeo, qui illud festum Anselmi temporibus in Anglia primum fuisse institutum scribunt: deceptos nimirum affirmo, qui hæc de Anglis ajunt, tum illius Epistolæ, tum hujus Tractatus de Conceptione B. Mariæ testimonio, id ad Anglos retulisse, quod primum a Gallis in Ecclesia Lugdunensi circa annum 1140. celebrari coeptum est.

Neque mirum videri debet, quod sub nomine S. Anselmi, utrumque illud opusculum confictum sit ea occasione, qua S. Bernardus inductam a Canonicis Lugdunensibus Conceptionis solemnitate redarguit. Aliud insuper ei epistolæ subjungitur falso Anselmi nomine, ut antiquitas ejus Festi demonstraretur. Recitatur a Gerberonio inter opera S. Anselmi pag. 506. in hæc verba. „ Rursum hæc solemnitas alibi alio modo de-
 „ claratur. Tempore namque Caroli Regis Francorum illustris-
 „ simi, Clericus quidam ordine Diaconus, Ungariæ Regis ger-
 „ manus, Matrem Jesu toto corde diligens, ejus Horas sollici-
 „ te decantabat. Parentum autem suorum consilio nubere vo-
 „ lens cum quadam adolescentula valde pulcherrima, accepta
 „ a Presbytero nuptiali benedictione, quadam die, Missa etiam
 „ celebrata, recordatus, quod ejusdem Beatissimæ Virginis
 „ Horas illa die juxta morem solitum non cantaverat, sponsam
 „ domum mittens, omnes ab Ecclesia exire coëgit, & ipse ju-
 „ xta Altare Virginis solus remansit. Quumque Horas Domini-
 „ cæ Matris decantaret, & hanc Antiphonam, *Pulchra es, &
 „ decora filia Jerusalem*, diceret, subito apparuit ei Virgo
 „ Maria cum duobus Angelis, dextram ejus manum & lavam
 „ tenentibus, dicens ei: Si ego sum pulchra & decora, quid est,
 „ quod dimittis me, & sponsam aliam accipis? numquid ego
 „ sum optime formosa? Numquid ego sum pulchrior illa? Ubi
 „ vidisti tam pulchram? Cui ille stupefactus ait: Domina mea
 „ dulcissima, claritudo tua omnem mundi pulcritudinem ex-
 „ cellit. Quid vis, Domina, ut faciam? Ait illa: Si sponsam
 „ carnalem, cui adhærere vis, amore mei dimiseris, me spon-
 „ sam in cœlesti Regno habebis: Et, si Conceptionis meæ fe-
 „ stum annuatim 6. Idus Decembris solemniter celebraveris,
 „ & celebrandum prædicaveris; mecum in Regno Filii mei lau-
 „ reatus eris. His dictis B. Virgo disparuit; Clericus vero do-

„ mum adire renuit, & absque parentum suorum consilio, ad
 „ Abbatiam quamdam extra patriam illam perrexit, & ibidem
 „ Monachali habitu decoratus, & post tempus exiguum meritis
 „ B. Mariæ semper Virginis, quæ quidem diligentes se deco-
 „ rat semper & beatificat, Aquilejæ Episcopus Patriarcha fa-
 „ ctus, Conceptionis B. Virginis die præfato, quandiu vixit,
 „ annuatim cum propriis octavis diligenter celebravit, & ubi-
 „ que celebrandum prædicavit „. Quid de hac narratione
 Gerberonius? In sua censura hæc habet. „ Non magis veri
 „ speciem habet quod de quodam Diacono Hungariæ Regis
 „ germano narratur. Hunc (a) volunt esse Fridericum qua-
 „ dragessimum tertium Aquilejensis Ecclesiæ Patriarcham, quem
 „ Caroli Calvi filium, & Monachum Fuldensem fingunt, dein-
 „ de ab eo in Archiepiscopum assumpto institutam fuisse hanc
 „ festivitatem. Ughellus in tom. 3. Italiæ sacræ, quæ Romæ
 „ edita est, hanc fabulam rejicit & confutat ex eo, quod iste
 „ Archiepiscopus inter Caroli filios non recensetur in stemmate
 „ Carolingorum: neque in Epitaphio, quod ejus sepulcro
 „ incisum est, ulla de iis habeatur mentio: nec de eo Christo-
 „ phorus Browerus ullam mentionem habet in libro Antiquita-
 „ tum Fuldensium, ubi de præstantia, doctrina & pietate illu-
 „ strium Fuldensium Monachorum diserte agit. Denique nul-
 „ lus scitur Aquilejensis Patriarcha fuisse Regis Hungariæ ger-
 „ manus. Nec de festivitate recens inducta Bernardus, Potho,
 „ & alii circa annum 1140. causati fuissent, si in Italiæ sede Pa-
 „ triarchali ab anno 884. quo iste Aquilejensis Archiepiscopus
 „ electus est, vel paulo post, cum Octavis fuisset celebrata „.
 Hæc Gerberonius. At ego lupum, ut ajunt, aure teneo. Fabu-
 lam hanc esse, quis non videt, quum legit „ Diaconum Lati-
 „ ni ritus, parentum suorum consilio, nupsisse cum quadam
 „ adolescentula, accepta a Presbytero nuptiali benedictione „?
 Si Græci, apud quos Presbyter & Diaconus, ductam ante Dia-
 conatum uxorem retinere fas est, hoc non faciunt, ut post ordi-
 nationem uxorem ducant; quomodo (S. Anselmo narrante &
 probante:) religiosus ille piusque Diaconus Latinus, post ordi-
 nationem, accepta a Presbytero nuptiali benedictione, uxorem
 ducit? eique Deipara apparens, tamquam Græci Latinique ritus
 prorsus ignara, non nuptias contractas exprobrat, sed solum

mo-

monet, dicens; „ Si ego pulchra sum & decora, quid est quod
 „ dimittis me, & sponfam aliam accipis,? Sponfam vocans,
 non concubinam? Apage has fabulas: quæ eodem, ut ex
 contextu patet, tempore eodemque auctore excogitatæ sunt, quo
 Tractatus de Conceptione Deiparæ, Anselmo affictus. Etenim
 non sufficere existimavit male feriatus auctor, miraculum con-
 finxisse de prima Conceptionis institutione in Monasterio Angliæ
 facta perque Anselmum probata; sed, quia in illo Tractatu dix-
 erat „ Festum Conceptionis præcis temporibus frequentiori
 „ usu fuisse celebratum; (id quod in prima illa conficta histo-
 ria non ostendebatur;) opus fuit fabulam fabulis adjungere de
 hoc Festo jam pridem circa annum 884. in Aquilejensi Ecclesia
 instituto; & quidem a Diacono, qui uxorem duxerat accepta
 benedictione Presbyterali, quique postea dimissa uxore,
 Monachus factus, ac demum Patriarcha Aquilejensis electus
 sit.

Diaconum cum uxore vidimus in scena productum. Videamus
 nunc Presbyterum adulterio & sacrilegio inquinatum, quo
 prædicante, dicitur Festum Conceptionis in Gallia antea cele-
 bratum, quam in Anglia. Narratio hæc, seu potius putidissima
 fabula, subjungitur sub Anselmi nomine, eidem Epistolæ
 apud Gerberonium p. 526. „ Aliud etiam miraculum hujus festivi-
 „ tatis alibi divina inspirante gratia a nobis declaratur. In pe-
 „ lago Gallico Canonicus quidam, ordine Sacerdos, solitus
 „ B. Mariæ Virginis Horas Canonicas decantare, a villa qua-
 „ dam, ubi cum uxore alterius fornicatus fuerat, rediens, ad
 „ oppidum in quo morabatur, tendere curans, & pelagus Se-
 „ quanz transmare cupiens, solus navem ingressus, Domi-
 „ nicæ Matris Horas navigando canere cœpit. Quumque Invi-
 „ tatorium, *Ave Maria gratia plena, Dominus tecum,* dice-
 „ ret, & jam in medio fluminis esset; ecce turba magna Dæmo-
 „ num in profundo pelagi unacum ejus navicula eum præcipita-
 „ vit, & ejus animam rapuit ad tormenta. Die autem tertia
 „ locum, quo Dæmones eum tormentis afficiebant, venit Ma-
 „ ter Jesu cum magna Angelorum societate, dicens eis: Ut
 „ quid animam famuli nostri ita injuste affligitis? nos, inquit,
 „ eam debemus habere, & merito; quoniam in nostris operi-
 „ bus capta est. Quibus Mater Jesu: Si illius debet esse, cujus
 „ opera faciebat, ergo nostra debet esse, quoniam Matutinas

„ nostras, dum vos eum peremistis, decantabat: unde magis
 „ rei estis, qui inique contra me egistis. His dictis Dæmones
 „ huc illucque dispersi fugerunt, & B. Maria animam reduxit
 „ ad corpus, & hominem ab utroque funere suscitatum per bra-
 „ chium arripiens, aquam a dextris & a sinistris quasi murum
 „ stare jubens, de profundo pelagi ad portum incolumem re-
 „ duxit. At ille gaudens, pedibus B. Virginis prostratus ait:
 „ Charissima Domina mea, & Virgo speciosa Christo gratissi-
 „ ma, quid tibi tribuam pro tantis beneficiis quæ mihi fecisti?
 „ liberaisti me de ore leonis & de tormentis inferni gravissimis
 „ animam meam. Cui Mater Jesu ait: Precor te, ne de cæ-
 „ tero in adulterii peccatum cadas; ne fiat tibi novissimus er-
 „ ror pejor priore. Precor te iterum, ut de cætero festum
 „ Conceptionis meæ devote celebres annuatim 6. Idus Decem-
 „ bris, & ubique celebrandum prædices. Mox ut id dixit
 „ B. Virgo Maria, eo cernente cælos ascendit, & ipse eremiti-
 „ cam vitam ducens, quod sibi acciderat, cunctis audire vo-
 „ lentibus narravit; & postea quandiu vixit, illud Festum
 „ Conceptionis solemniter & devote celebravit, & celebran-
 „ dum prædicavit, . Pergit fabulator: „ & nos fratres caris-
 „ simi, nostra Archiepiscopali auctoritate corroboramus atque
 „ præcipimus, ut nullus nostrum ita sit rebus temporalibus aut
 „ propriis delictis desperatus, quin B. Mariæ Virginis Conce-
 „ ptionem celebret annuatim. Sicut enim in Sancta Ecclesia ejus
 „ extollitur Nativitas, ita debet ejus extolli Conceptio; nisi
 „ enim conciperetur, nunquam nasceretur, . Cætera. Ger-
 „ beronius ad hanc fabulam: „ Impœnitentiæ finali (inquit)
 „ quæ illud peccatum est, quod neque in futuro seculo remitte-
 „ tur, nimium favet tertia hujuscæ epistolæ narratio: & scri-
 „ pturæ dicenti, quod ubi arbor ceciderit, ibi manebit, Ec-
 „ clesiæque profitenti, quod in inferno nulla est redemptio,
 „ nimis repugnat, ut fidem mereatur. Hæc autem ratio, quod
 „ ideo extolli debeat B. Mariæ Conceptio, sicut & ejus Nativi-
 „ tas, quia nisi illa conciperetur, non nasceretur; a S. Bernar-
 „ do refertur ac refellitur: quod argumento est, fabulam
 „ hanc ea ætate fuisse confictam.

Hæc igitur omnia evidenter (ut opinor) demonstrant, non
 modo hæcæ tractationes non esse S. Anselmi, sed neque verum
 esse, Festum Conceptionis B. Mariæ Virginis in Anglia fuisse
 ejus.

ejusdem Anselmi temporibus celebratum : quidquid dicant Patres Concilii Londinensis : nno Christi 1228. celebrati, affirmantes, S. Anselmum post alia quædam antiquiora solemnia, „ Conceptionis solemne superaddere dignum duxisse „ . Nam Patres illos, verosimile est, epistola illa & Tractatu, Anselmo tributis, deceptos id affirmasse, quod revera Anselmus neque probavit, neque rejecit; imo quod Anselmi tempore neque in Francia institutum fuerat. Hoc siquidem patet ex eo, quod illius Festi in Anglia vel in Francia ante exortam illam S. Bernardi cum Canonicis Lugdunensibus controversiam, nemo unus scriptorum meminit; & Canonici quidem Lugdunenses exemplo Anglorum se se defendissent, si Festum Conceptionis antea in Anglia celebratum fuisset; sed neque id ignorasset S. Bernardus, neque tamquam rem novam ab Ecclesia Lugdunensi inductam reprehendisset. Idem confirmant Interrogationes illæ Armenio Archiepiscopo in Anglia factæ circa Festum Conceptionis anno circiter Chr. 1228. nam, etsi ex iis colligitur, ut supra dicebam, id Festum ante eum annum jam in Anglia celebratum; attamen non in omnibus Angliæ Ecclesiis, nec sine nonnullorum contradictione: quæ contradictio locum utique non habuisset, si indubiis documentis constaret, jam ab anno 1066. illud Festum a Deipara revelatum, in Monasterio Ramesiensi & aliis celebratum, & ab Anselmo denique Angliæ Primate paulo post probatum.

Restat itaque dicendum, non Anglos, sed Gallos fuisse, qui temporibus S. Bernardi, hoc est, circa annum 1140. Conceptionem Deiparæ solemniter ritu celebrare cœperunt. Id constat ex Epistola 174. in qua S. Bernardus ad Canonicos Lugdunenses scribens, illud Festum traducit, tamquam novum, Patribus ignotum, a ritu Ecclesiastico abhorrens: „ Unde miramur, inquit, satis, quod visum fuerit hoc tempore, „ quibusdam vestrum, voluisse mutare colorem optimum, non „ iam inducendo celebritatem, quam Ritus Ecclesiasticus nec „ scit, non probat ratio, non commendat antiqua traditio. Subjungit, se hactenus siluisse, quum videret a nonnullis simplicibus idem festum celebrari; sed silentium abrumpere se coactum, quum cerneret, eum morem in Lugdunensem nobilem Ecclesiam inductum absque sedis Apostolicæ permisso. Verba ejus hæc sunt. „ Nam, si sic videbatur, consulenda erat prius „ Apo-

„ Apostolicæ Sedis autoritas, & non ita præcipitanter atque
 „ inconſulte, paucorum ſequenda ſimplicitas imperitorum „ .
 „ An pauci dicendi eſſent & imperiti Angli cum S. Anſelmo, ſi in
 „ Anglia id feſtum jam fuiſſet inductum, & ab Anſelmo Angliæ
 „ Primate probatum? Igitur quum paucos & imperitos dicit, in-
 „ telligit S. Bernardus non Anglicanas quaſdam Eccleſias, neque
 „ Gallicanas (ut nonnulli volunt) ſed paucos & imperitos in Ga-
 „ lia privatos homines, qui Feſtum illud colebant abſque Epiſco-
 „ porum auctoritate, & Sede Apoſtolica inconſulta. Pergit
 „ S. Bernardus. „ Et ante quidem apud aliquos errorem compe-
 „ reram; ſed diſſimulabam, parcens devotioni, quæ de ſim-
 „ plici corde & amore Virginis veniebat. Verum apud ſapient-
 „ tes, atque inſanoſa nobilique Eccleſia, & cujus ſpecialiter
 „ filius ſum, ſuperſtitione deprehenſa, neſcio, an line gravi
 „ offeſa etiam veſtri omnium diſſimulare potuerim. Quæ au-
 „ tem dixi, abſque præiudicio ſane dicta ſint ſanius ſapientis :
 „ Romanæ præſertim Eccleſiæ auctoritati atque examini totum
 „ hoc, ſicut & cætera, quæ ejuſmodi ſunt, univerſa refero,
 „ ipſius, ſiquid aliter ſapio, paratus iudicio emendare „. Hæc
 „ S. Bernardus, qui tamen efficere nequivit, ut Galli a Feſto
 „ Conceptionis celebrando deſiſterent : neque enim legitur, Ca-
 „ nonicos illos Apoſtolicam Sedem ea de re conſuluiſſe, neque ab
 „ eo feſto celebrando abſtinuiſſe : quinimo Lugduneniſium exem-
 „ plo, ad alias etiam Eccleſias Feſtum huiuſmodi manavit, &
 „ ad ipſam etiam Eccleſiarum Matrem Romanam pervaiſit, in qua
 „ primum quidem nonnulli privatim illud celebrabant, poſtea ve-
 „ ro, ipſa Sede Apoſtolica probante, in Ritum Eccleſiaſticum in-
 „ ductum eſt. S. Bonaventura, S. R. E. Cardinalis Epiſcopus Al-
 „ banenſis, & Eccleſiæ Doctor, qui anno Chr. 1274. obiit, vi-
 „ detur innuere, etiam Romæ a nonnullis per eam ætatem cele-
 „ bratum fuiſſe : ſic enim ſcribit in lib. 3. Sentent. diſt. 3. quaſt. 1.
 „ pag. 34. (edit. Venet. anni 1580.) „ Nullius Conceptionis ſo-
 „ lemnitatem celebrat Eccleſia, niſi ſolius Filii Dei in Annun-
 „ ciatione B. Mariæ Virginis. Sunt tamen aliqui, qui ex ſpeciali
 „ devotione celebrant Conceptionem B. Virginis, quos nec
 „ omnino laudare, nec ſimpliciter audeo reprehendere. Non
 „ omnino approbare audeo, pro eo quod Sancti Patres, qui
 „ alias ſolemnitates Virginis, Spiritu Sancto docente, ſtatue-
 „ runt, qui etiam magni amatores & veneratores B. Virginis
 „ fue-

„ fuerunt, Conceptionem Virginis solemnizare non docuerunt:
 „ &c. Non etiam audeo omnino reprehendere, quia, ut qui-
 „ dam dicunt, hæc solemnitas celebrari non cœpit humana in-
 „ ventione, sed divina revelatione: (*alludit utique ad ante-*
 „ *dictam Epistolam jam tum sub nomine S. Anselmi ambulan-*
 „ *tem*) quod si verum est, sine dubio bonum est solemnizare
 „ in ejus Conceptione; sed quia hoc authenticum non est, non
 „ compellimur credere; quia etiam contra Fidem rectam non
 „ est, non compellimur negare. Hæc tamen S. Bonaventuræ
 „ verba quomodo possint intelligi de festo Conceptionis alibi, non
 „ Romæ celebrato; idcirco ad alia argumenta procedimus, quibus
 „ demonstraretur, Romæ etiam celebratum olim ejusmodi Festum.
 „ Alvarus Pelagius, qui anno Chr. 1340. decessit, testatur con-
 „ ceptionem Romæ se habuisse in Ecclesia S. Mariæ Majoris in die fe-
 „ sto Conceptionis B. Virginis, quod Festum non Conceptionis
 „ ipse vocat, sed *Sanctificationis*; sequutus videlicet doctrinam
 „ S. Bonaventuræ, loco cit. sic scribens: „ Potest etiam esse,
 „ „ quod illa solemnitas potius refertur ad diem Sanctificationis,
 „ „ ubi quam Conceptionis. Vide Bailletum in historia hujus Festi,
 „ „ ubi de Alvari Pelagii concione loquitur, narratque, Joannem
 „ „ Bacconem Carmelitam, qui anno 1350. obiit, testari, in Ec-
 „ „ clesiis sui Ordinis id Festum singulis annis celebrari consuevisse:
 „ „ id quod & Gavantus notat Sect. 7. cap. 2. num. 8. de Festis
 „ „ mensis Decembris. Quamobrem Patres Concilii Basiliensis
 „ „ anno 1439. Sess. 36. doctrinam de Immaculata B. Virginis Con-
 „ „ ceptione probantes, illam jam cultu Ecclesiastico celebratam sup-
 „ „ ponunt, his verbis: „ Doctrinam illam asserentem, gloriosam
 „ „ Virginem Dei Genitricem Mariam, præveniente & operante Di-
 „ „ vini Numinis gratia singulari, nunquam actualiter subjacuisse
 „ „ peccato originali, sed immunem semper fuisse ab omni originali
 „ „ & actuali culpa; tamquam piam & consonam cultui Ecclesiastico,
 „ „ Fidei Catholicæ, rectæ rationi, & sacræ Scripturæ, ab omnibus
 „ „ Catholicis approbandam fore, tenendam, amplectendam, &
 „ „ definimus & declaramus, nullique de cætero licitum esse in con-
 „ „ trarium prædicare seu docere. „ Sixtus autem IV. duas hac de re
 „ „ edidit constitutiones, primam scilicet anno 1466. in qua Indul-
 „ „ gentias concedit iis qui in Festo Conceptionis, Officium & Mis-
 „ „ sam, quæ ipse probaverat, recitarent, aut horis Canonicis as-
 „ „ sisterent; alteram anno 1483., in qua eos damnat, qui asserere

auderent, piaculum esse, Festum ejusmodi celebrare; aut hæresim sapere siquis affirmaret, B. Virginem peccatum originale non contraxisse, quemadmodum constat in Extravagant. De Reliquiis & veneratione Sanctorum: hac vero in postrema editione hæc Sixti IV. verba leguntur. „ Sane quum S. Romana Ecclesia „ de intemeratæ semperque Virginis Mariæ Conceptione publi- „ ce Festum solemniter celebret, & speciale ac proprium super „ hoc Officium ordinaverit, „ Id tamen Officium per Sixtum IV. approbatum, in aliud postea commutatum est, quod S. Pius V. edidit, de quo vide Gavantum loc. cit. num. 8. Bailletum in historia hujus Festi, Natalem Alexandrum in Hist. Eccles., secul. 2. dissert. 16. §. ad tertiam probationem. Denique Clemens VIII. idem Festum Ritu, ut ajunt, duplici celebrandum jussit; Clemens IX. Octavam adjunxit: & Clemens XI. an. 1708. inter Feriatos de præcepto adscripsit constit. 40. Bullarii sui pag. 190.

Sed quorsum hæc tam subtilis enarratio de Festo Conceptionis Beatæ Virginis in Ecclesiam Latinam invento? Ut nimirum suis non debeamus laudibus Sanctam Neapolitanam Ecclesiam fraudare; in qua longe ante Gallicanam, Anglicanam, & Romanam Ecclesiam, Festum Conceptionis Deiparæ celebratum fuisse, more tamen a Græcis accepto, ad diem scilicet 1x. Decembris, constat ex Calendario Marmoreo Neapolitano, exarato seculo 1x. uti quoad ejus Calendarii ætatem demonstrat cl. Alexius Symmachus Mazocchius, ejusdem Neapolitanæ Ecclesiæ Canonicus, & Regius Sacræ Scripturæ Interpres in Commentario eruditionis referto, edito Neapoli anno 1744. cui titulus: *In vetus marmoreum Sanctæ Neapolitanæ Ecclesiæ Calendarium Commentarius*. In eo siquidem Calendario, ad 1x. Decembris hæc habentur: *Conceptio Sanctæ Mariæ Virginis*. Nimirum Conceptio passiva Deiparæ, quando in utero matris Annæ concepta est: nam de Conceptione ejusdem Deiparæ activa, quando Angelo nunciante concepit de Spiritu Sancto Jesum Christum Dominum nostrum, in eodem Calendario agitur ad diem 25. Martii. Igitur primio omnium Latinorum, ante Gallos & Anglos, aliosque, Neapolitani in Italia fuerunt, Conceptionis Sanctissimæ Deiparæ, a Græcis acceptæ, cultores. Quamobrem quum idem Festum in eadem nobilissima Italiæ Ecclesia a Latinis hominibus jam ante seculum 1x. celebratum sit, atque suble-

subsequitis temporibus celebrari non desierit; miror, cur nullam ejusce rei notitiam Sanctus Bernardus habuerit, dum Canonicos Lugdunenses reprehendens scribit, eos voluisse mutare colorem optimum, novam inducendo celebritatem, quam Ritus Ecclesiasticus nescit, non probat ratio, non commendat *antiqua Traditio*? Maxime quum hac de re satis edoceri potuisset a Normannis, qui ejectionis à Sicilia Saracenis, Regno utriusque Siciliae jam potiti fuerant, quo anno Sanctus Bernardus scribebat. Miror etiam, cur alii recentiores Scriptores, celebrati primum ejus Festi gloriam Anglis, aut Gallis tribuant. Miror denique, quod festo illo tamquam novo in controversiam adducto, nemo unus extiterit, qui Græcicæ Ecclesiæ antiquissimam illius celebrandi consuetudinem adduceret. Nimirum iis temporibus, Orientalium Ecclesiarum Ritus aut erat prorsus ignotus; aut propter instauratum nuper a Michaële Cerulario Schisma Photianum, nihili a S. Bernardo, nihili a Lugdunensibus Canonicis habebatur.

Quid vero ex istius Festi apud Ecclesiam universam celebratione consequatur, an scilicet exinde sentiendum sit, Beatam Virginem Mariam sicut numquam actuali, ita & [præveniente & operante divini numinis gratia singulari] numquam actualiter subiacuisse peccato originali, sed *immunem semper fuisse ab omni originali & actuali culpa, sanctamque & immaculatam*; etsi nulla adhuc circa hunc articulum prodierit Sedis Apostolicæ definitio; sententia tamen affirmativa videtur menti Ecclesiæ Romanæ conformior, non quidem ratione ipsius Festi, [quod etiam ii celebrant qui putant Virginem in primo instanti in peccato originali conceptam; & Joannis quoque Baptistæ Conceptionem Græci recolunt, quem certum est in originali peccato conceptum, & mox sanctificatum;] sed ratione *Conceptionis Matris Dei future*: quemadmodum Venerabilis Dei Servus Cardinalis Robertus Bellarminus tom. 2. *Controversiarum*, lib. 3. cap. 16. docet. Sive autem dicatur *Immaculata Conceptio Deiparæ Virginis*, sive *Conceptio Immaculatae Virginis Deiparæ*, si quid video, perinde est. Nam agitur non de Conceptione activa, sed de passiva ipsius Deiparæ, quæ quum sit, verique ac proprie dicatur *Immaculata*, consequens est, passivam etiam ipsius Conceptionem, nimirum ipsam Mariam in utero Annæ matris conceptam, *Immaculatam* esse. At alio sensu *Im-*

maculatam accipiunt, qui Conceptionem Virginis Immaculatæ dicunt, non *Immaculatam Conceptionem Virginis*; intelligunt nimirum Beatam Virginem postquam concepta est, semper fuisse immaculatam; an vero in primo Conceptionis suæ instanti immaculata fuerit, hoc a Sede Apostolica definitum non fuisse.

„ Sententiam [inquit Natalis Alexander in Hist. Eccl. secul. 2. „ Dissert. 16.] de Immaculata Deiparæ Virginis Conceptione „ non solum ut probabilem, sed ut propriam Facultatis nostræ „ [Parisiensis] doctrinam, propugnabimus, si de ea dicendi, „ scribendive detur occasio. At contrariam opinionem falsam, „ impiam & erroneam, Ecclesia prohibente, & sacra Facultate, „ quæ suum Ecclesiæ iudicium subjicit & accommodat, proban- „ te, non dicemus „. Atqui non prohibet Ecclesia, ne contra- „ riam sententiam *falsam & erroneam* dicamus; sed ne *hereticam* „ aut *mortalis peccati ream* appellemus: Hæc sunt Alexandri VII. „ in Constit. 14. anni 1661. verba: „ Vetamus autem, Sixti IV. „ Constitutionibus inhærentes, quempiam asserere, quod pro- „ pter hoc contrariam opinionem tenentes, videlicet Glorio- „ sam Virginem Mariam cum originali peccato fuisse conce- „ ptam, *heresis crimen*, aut *mortale peccatum* incurrant, quum „ a Romana Ecclesia & ab Apostolica Sede nondum fuerit hoc „ decisum, prout Nos nunc minime decidere volumus, aut „ intendimus „. Sed ad Ephemerides Ruthenicæ redeo.

X.

H E R M O G E N E S.

M E N A S.

E U G R A P H U S.

Codex uterque Vaticanus Russicus hac die vacat. Possëvinus: *Sanctorum Martyrum Mini* (pro Menæ) & *Hermogenis*. Fasti Græco-Moschi: *Menas*, dumtaxat. Papebrochius: „ Menas, Martyr Alexandria hic fuit sub Maximiano, cum so- „ ciis Hermogene & Eugrapho, cum quibus etiam inscribitur „ hodierno Romano „. Lege, sub Maximino „: Ita enim Mar- „ tyrolog. Rom. ad hanc diem x. Decembris: „ Alexandria San- „ ctorum Martyrum Menæ, Hermogenis & Eugraphii, qui sub „ Maximino passi sunt „. At vero Græci in utroque Menologio „ habent *Maximianum* „: Basiliano quidem pag. 20. „ San- „ ctus Martyr Menas temporibus Maximiani Imperatoris fuit. „ Quum autem in urbe Alexandria res quædam in disceptatio- „ „ nem

,, nem quæstionemque vocarentur, missus est ab Imperatore
 ,, ad iurgia compo nenda, ut isqui sapientia & eloquentia pluri-
 ,, mum posset ,, . Cætera . In Synaxario vero in Menæis : *ἔτος*
ὑπάρχον ἐπὶ τῆς βασιλείας Μαξιμιανῶ, Ἰσὶ sub Imperatore Ma-
ximiano fuerunt ; Menas scilicet, cui ab Hermogene iussu Im-
 peratoris, oculi primum sunt effossi, deinde lingua præcisâ . Sed
 quum sanitati restitutus esset, credidit & ipse Hermogenes, & a
 S. Mena baptizatus, mox ab iis qui convenerant Episcopis,
 ordinatus est Episcopus . Id vero quum Imperatori renuncia-
 tum esset, venit ipse, eosque cum Eugrapho suo Notario fidem
 amplexo, gravissime excruciatos, gladio demum cædi iussit .
 In pictura Menologii Basiliani, Imperator coronatus & paluda-
 tus, sedens in sella, læva Sceptrum tenet, dextra ensẽm evagi-
 natum, quo Eugraphum ipse confodit ; Menas vero, & Her-
 mogenes a quodam Sicario jugulantur . Alius proinde hic
 Menas ab eo, qui Cotyzi in Phrygia passus, colitur a Græcis &
 Latinis ad XI. Novembris : ut recte notat Baronius ad hanc diem
 X. Decembris; licet nonnulli, ut ait, hunc Menam, illum esse
 dicant . Fallitur tamen vir doctus, dum subjungit : ,, Hujus cor-
 ,, pus translatum est Constantinopolim, in cuius honorem Ju-
 ,, stiniani Imp. Basilicam excitavit, ut Procopius de Ædific.
 ,, Justiniani Imperatoris lib. 1. testatur ,, . Nam non hujus Menæ,
 qui unacum Hermogene & Eugrapho passus est, sed alter-
 rius, qui sub Diocletiano, militiæ cingulo abjecto, gladio cæsus
 est, Corpus Constantinopolim delatum fuit . Porro Acta horum
 trium Martyrum a Metaphraste descripta habet Lipom. tom. 5.
 & Sur. tom. 6. Græce incipiunt : *μετὰ τὴν ἐπὶ γῆς τῷ σωτήρος*
Χριστοῦ παρσίω . Acta vero Menæ alterius Ægyptii in urbe Co-
 tyzi : *Βασιλευστος Διοκλητιανῶ ἢ Μαξιμιανῶ .* Et Encomium Ti-
 mothei Episcopi Alexandrini de eodem : *ἐγένετο κατὰ τὴν τελευταίαν*
αὐ ἀσθεσίαν : demum Auctoris incerti : *ἔπος δευτέρου τῆς βασι-*
λείας Γαίου Γαζάρου Διοκλητιανῶ . Vide Fabric. Bibl. Græc. tom. 6.
 pag. 548. & seq.

XI.

DANIEL STYLITA .

Codex primus Vaticanus Ruthenicus : *Daniel Stylita .* Se-
 cundus vacat . Possévinus præperam : *S. Martyris Danielis :* non
 enim Martyr fuit . Fasti Papebrochiani : *Daniel .* Depingitur
 tamen cucullo tectum caput habens, & columnæ superflans,
 mani-

manibus expansis . In Menologio Basiliano ad hanc diem : *Commemoratio S. P. N. Danielis Stylite in Anaplo* ; ubi pag. 23. duplex pictura cernitur . Prima repræsentat Simeonem Stylitam in columna manibus expansis stantem , colloquentem cum Daniele ipso , baculo innixo , ad se adventanti : nam Daniel , ut in ejus Synaxario legitur , in Mesopotamia Syrix natus , quinquennis monasticum habitum suscepit : postea perrexit ad magnum Simeonem Stylitam , qui & Danieli benedixit . Altera pictura exhibet Danielem ipsum , stantem in Columna in Anaplo , haud procul a Templo Constantinopolitano , quod antea Idolorum sanum erat . Id quod in eodem Synaxario legitur : „ Tum ex divi-
na revelatione in Anaplum profectus , se in Idolorum sano in-
clusit , multis molestiis a Dæmonibus affectus : postremo con-
scensa columna , factus est Stylita „ . Menologium Græcum : τῷ ὁσίῳ πρὸς ἡμῶν , Δανιὴλ τῷ στυλίτῳ . *S. P. N. Danielis Stylite* . In Synaxario dicitur , ex vico quodam Bithara dicto in partibus Samofatenorum ortus , patre Elia , matre Martha . Cætera , ut in Basiliano . Papebrochius . „ Habemus Acta Græca , quæ Me-
taphrastes scripsit , & Latina edidit Lipomanus „ . Nomen additum est hodierno Romano . Hoc scilicet elogio . *Constantinopoli Sancti Danielis Stylite* . Citantur ejus Acta a S. Joanne Damasceno orat. 3. de Imaginibus . Græca incipiunt : ὡς ἔστι ἐπὶ τῶν ἀρισίων , Fabric. Bibl. Græc. Tom. 6. pag. 521.

XII.

SPYRIDION.

Ita & Codex primus Vaticanus Russicus . At secundus va-
cat . Fasti Papebrochiani : *Spyridion* . Possévinus nihil de Spi-
ridione , sed ejus loco ad hanc diem , quamquam typographi
oscitantia pro 12. notatam num. 19. *S. Martyris Isidori* . Nul-
lus dubito , quin pro Spyridione , obtrusus sit Isidorus Martyr ;
hoc enim nomine nullus hodie a Græcis aut Ruthenis colitur ;
Menologium Basilianum : *Commemoratio S. P. N. Spyridionis
Episcopi Trimituntis in Cypro* . Synaxarium Græcum in Me-
næis : μνήμη τῷ ὁσίῳ πρὸς ἡμῶν καὶ θαυματουργῷ σπυρίδωνος ,
Commemoratio S. P. N. & Thaumaturgi Spyridonis . Et in fine :
πλεῖστα δὲ ἡ αὐτοῦ συναξίς ἐστὶ τῷ ὑποστασίῳ τῷ ἁγίῳ καὶ κορυθαίῳ
Πέτρῳ , τῷ συγκειμένῳ τῇ ἁγιωτάτῃ Ἐκκλησίᾳ , *Peragitur au-
tem ejus festum in Templo sancti Apostoli , & Corypæi Petri,
quod adjacet sanctissima magna Ecclesia* . Pictura in Menol.
Basil. ,

Basil., in Tabulis Papebrochianis, & in Menæis Græcorum, repræsentat Sanctum Spyridionem, barba oblonga, habitu Pontificali juxta Græcorum morem indutum cum mitra rotunda in capite, uiam coronam habente. Colitur a Latinis die 14. cum pulcherrimo elogio. Ejus Acta edita a Metaphraste habet Lipom. tom. 5. & Sur. tom. 6. Exstat Græce, S. Spyridionis seu Spiridonis vita auctore Theodoro Paphi Episcopo, quæ incipit: ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος: Altera a Metaphraste scripta, initium: μέγιστον εἰς ψυχῆς ἀφέλειον. Fuit unus e Patribus Concilii Nicæni, & Sardicensis, de quo plura S. Athanasius Apolog. 2. Rufinus lib. 1. cap. 5. Socrates libr. 1. cap. 8. Sozomenus lib. 1. cap. 11. & alii.

XIII.

E U S T R A T I U S .

A U X E N T I U S .

M A R D A R I U S .

O R E S T E S .

Codex Vaticanus primus Russicus: *Eustratius, Auxentius, Eugenius, Mardarius, Orestes*. Secundus vero: *Eustratius & socii*. Possevinus pro Eustratio, perperam, *S. Martyris Eustachii*. Fasti Papebrochiani, ut in Codice secundo Vaticano, *Eustratius, Auxentius, Eugenius, Mardarius, Orestes*. Ita & Menologium Basilianum pag. 26. *Certamen Sanctorum Martyrum, Eustratii, Auxentii, Eugenii, Mardarii, & Orestis*. Ibidem Pictura, uniuscujusque Martyrium repræsentat. Nimirum cernitur Eustratius calceis ferreis cum acutis clavis illius pedibus affixis, compelli a duobus satellitibus ad ambulandum, quum interim virgis cæderetur: postremo in caninum injectus. Auxentius decollatus, ejusque caput, quod diu latuerat, inventum tandem in arbore, cornice super eum stante, & garritu indicium faciente. Mardarius perforatis talis, inverso capite suspensus, posterioribus ejus membris ustulatis. Eugenius lingua & ambabus manibus mutilatis, postquam crura virgis confracta essent. Orestes, detecta quam occultam gestabat, cruce, comprehensus, & super grabatum ferreum candentem impositus, Passi in Armenia sub Diocletiano & Maximiano Imp. & Lysia Duce. Ita & Menæa Græca: ἀθλοισι πῶν ἁγίων καὶ ἐσθδξων τῶ Χριστῷ μαρτύρων, Ευστρατίου, Αὐξεντίου, Ευγενίου, Μαρδαρίου, καὶ Ὀρέστου. In Synaxario, dicitur Lysias τῆς Διμιτρίων πάτρωος, *Ll-mta-*

mitancorum exercitus Dux: & Agricolaus πᾶσα πρὸ πρὸ ἀνατολῆς ἱπαρχία διοικῶν, totius Orientalis provinciae praefes. Coluntur in Romano Martyrologio hac die. Res eorum gesta a Metaphraste descripta, exstant Latine apud Lipom. tom. 5. & Sur. tom. 6. „ Legimus easdem (inquit Baronius in Notis) in „ nonnullis Codicibus manuscriptis, & inter alios in eo qui a „ servatur Romae in Ecclesia S. Mariae ad Martyres (*nunc in Bi-* „ *blioth. Vat.*) est eorum exordium: *Regnantibus Dioclesiano* „ *& Maximiano Impp.* Habemus easdem in nostra Bibliotheca; „ in quibus & nomen auctoris, qui ea conscripsit, proditur: „ nimirum, Eusebius Monachus Sebastenus, qui ea tradi- „ dit (*a*) Auracinis, penes quos celebrior erat eorum memo- „ ria. In his quae habemus apud nos, aperitur & nomen Aucto- „ ris, qui ea Latinitate donavit. Fuit is Joannes servus S. Ja- „ nuarii (sic enim inferibitur) qui vixit Neapoli (*b*) tempo- „ ribus Athanasii junioris, ejus Sedis Episcopi: hac etenim ha- „ bet Auctor in Praefatione „. *Athanasius junior Partbenopen-* „ *sis Ecclesiae Praeful, patri sui magnifici Praefulis studia secu-* „ *tus, me impulsit &c.* Graece autem eadem Acta incipiunt: Βα- „ σιλύουτος διοκλητιανῦ καὶ Μαξιμιανῦ. Vide Fabricium Bibl. Graec. Tom. 6. pag. 525.

XIV.

THYRSUS.

LEUCIUS.

PHILEMON.

APOLLONIUS.

Codices Vaticani Ruthenici hac die vacant. Fasti Papebrochiani: *Thyrs*, *Leckiy*: *Thyrsus*, *Leucius*. Possevinus, *S. Martyris Furfis*: perperam: quia non intellexit, & Graecum, a Russis pronunciari ut *Fi*. In Menologio Basiliano pag. 28. in tres classes hi Martyres dividuntur, quarum Prima de SS. Martyribus *Thyrsō* & *Leucio*: Secunda, de *Philemone*, *Apollonio*, & *Sociis*. Tertia de *Arriano* Praefecto, & *Prosectoribus*. In Synaxario quoque Graeco primum agitur de Martyrio πρὸ ἀγίων Μαρτύρων Θύρση, Λευκίῳ, καὶ καλλιστόκῳ; deinde de Martyrio τῶν

^a In Menais: Ἀρθροκκιστό, In Martyr. Rom. Arabraci, dicuntur.

^b En Baronius retractare videtur quod supra dixerat ad 6. Decem. de hoc Joanne: „ quem putamus eundem cum eo qui etiam vitam S. Gregorii Papa scriptis mandavit. Vide quae nos ad eam diem observavimus.

των ἁγίων Φιλήμενος, ἢ Ἀπολλωνίος, Ἀριανῶ, ἢ τῶν σὺν αὐτοῖς.
 Demum de Martyrio τῶν πασάρων ἀρωακέρων, τῶν συναθλι-
 σάντων πρὸ ἁγίου Ἀριανῶ. Divisim coluntur in Martyrol. Rom.
 Thyrsus scilicet, Leucius & Callinicus, Apolloniæ passî sub De-
 cio, ad 28. Januarii. Apud Antinoum vero Ægypti urbem,
 Philemon, & Apollonius Diaconus: item Arianus Præfes,
 Theoticus, & alii tres, ad 8. Martii. Horum omnium Acta scri-
 pût Metaphrastes, & retulit ea Lipom. tom. 5. & Sur. tom. 6.
 Græca incipiunt: τῷ κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ κοινονία σαρκός,
 apud Fabric. Tom. 6. pag. 563. Extant Syriace in duobus vetu-
 stissimis Codicibus, quos ex Oriente in Bibliothecam Vatica-
 nam advexit, inter Acta Martyrum Occidentalium; in primo qui-
 dem Codice, num. 6. *Philemonis Choraulæ, Apollonii Lectoris,*
Ariani præfeti, & quatuor militum. num. 7. *Lucii* (seu potius
 Leucii, quem corrupte Lucianum vocant) *Thyrsi, & Callinici.*
 In secundo autem Codice, num. 5. *Philemonis Choraulæ, Apol-
 lonii Lectoris & Sociorum:* & num. 14. *Lucii* (qui & Lucianus)
Thyrsi, & Callinici. Operæ pretium esset, hæc Syriaca cum
 Græcis & Latinis comparare: nam Codex primus Syriacus æta-
 tem Simeonis Metaphrastæ omnino antecedit.

XV.

ELEUTHERIUS.

PAULUS.

Codex uterque Vaticanus hac die vacat: Posssevinus, pro
 Eleutherio, perperam: *S. Martyris Elipherii.* Fasti Papebro-
 chiani. *Eleutherius. Stephanus.* Additur ibidem: *Νεσίλα ἀρα-
 ώπεκ,* hoc est, *Dominica Protoparentum.* Tabulæ nostræ Cap-
 ponianæ repræsentant, *Eleutherium* quidem habitu Pontificali;
Paulum vero ut Monachum. Ita & Eleutherius exhibetur tam-
 quam Pontifex in Fastis Papebrochianis: quamobrem ipse est,
 de quo Menologium Basilianum ad hanc diem pag. 31. ,, Cer-
 ,, tamen sacrosancti Martyris Eleutherii ,, ubi dicitur, Romæ
 natus, patre a pueritia orbatus; ab Anthia autem matre fidem
 Christi edoctus, quam illa a magno Apostolo Paulo acceperat.
 Eum Anicetus Episcopus suscepit, Christianorumque literis
 institutum, Clericum fecit. Mox Diaconus & Presbyter
 ordinatur, deinde Illyrici Episcopus. Adriano autem impe-
 rante comprehensus, & gravissime tortus, in ardentem fur-
 num Præfeti jussu detruditur. Sed quum eum inde incolu-

Tom. V.

N n n

mem

mem evasisse cerneret Præfectus, credidit & ipse, & in furnum ingressus, ex eo illæsus exivit. Tum vero Præfectus decollatur, unacum cæteris omnibus, qui in Christum crediderant. Sanctus autem Eleutherius a carnificibus gladio concisus, spiritum tradidit. Ibidem Pictura repræsentat, in angulo dextro, Furnum ardentem, & Præfectum a carnifice decollatum: in sinistro Eleutherium Illyrici Episcopum a duobus carnificibus pariter decollatum. Eadem de S. Eleutherio habentur in Menæis in Synaxario; sed additur, quod anno ætatis 15. ordinatus sit Diaconus, anno 13. Presbyter, anno 20. Episcopus Illyrici: multa etiam alia supplicia perpeffus dicitur, quam quæ in Basiliano narrantur; & a duobus tamen carnificibus decollatus. Postremo Præfecti nomen, qui unacum Eleutherio Martyrium subiit, *καρήμερον* dicitur: cæteri qui cum Præfecto crediderant, quasi quingenti numerantur. *Anthia* demum mater, dum filii Eleutherii cadaver amplectitur, gladio & ipsa cæsa. Eleutherii vero & sociorum Synaxis peragi *ἐν τῇ Μαρτυρίῳ αὐτῆς, πλυσίον τῷ Ξερόλοφῳ, in ejus Martyrio, juxta Xerolophum.* Hæc in Synaxario: cui quoad supplicia S. Eleutherii consonat Martyrologium Romanum ad 18. Aprilis: „ Natalis sanctorum Martyrum Eleutherii „ Episcopi Illyrici, & Anthiæ matris ejus: qui quum esset vitæ „ sanctorum & miraculorum virtute illustis, sub Hadriano „ Principe lectum ferreum ignitum, craticulam, & sartagine „ oleo, pice, ac resina ferventem superans, leonibus quoque „ projectus, sed ab illis nil læsus, novissime una cum matre „ gulatur „ Ibidem subjungitur passio Præfecti, qui *Corebus* pro Coremmone appellatur. Ubi Baronius recte advertit, Nicephorum, dum lib. 3. cap. 29. ex Metaphraste ait, Eleutherium Romæ eruditum ab Aniceto Rom. Pont. & sub Hadriano Imp. passum, manifesti erroris redargui: nam Anicetus sedit post obitum Hadriani: adeoque censet irrepsisse mendum, & Anicetum pro Anacleto posuisse qui descripserunt. Quod autem Beda dicit, Eleutherium ordinatum esse Episcopum Aquilejæ, putat idem Baronius, vitio librariorum factum, ut loco *Apulie*, scriptum sit *Aquilejæ*: nam idem ipse Beda paulo superius ponit natale ipsius apud *Messanam* in *Apulia*. Similiter Ufuardus & Aditidem in *Apulia* ponunt. Consequenter autumat Eñus Censor, pro *Messana*, reponendum *Messapia* in *Apulia*: est enim Messa-

pia oppidum prope Tarentum teste Plinio lib. 3. cap. 11. Quam autem tam a Græcis, quam a Latinis Eleutherius dicitur *Illyrici Episcopus*, concludit Baronius, vel eundem in utraque provincia, Illyrico scilicet & Apulia, Evangelium prædicasse, vel (ut frequenter in alii succedit) duos fuisse Eleutherios in unum conflatos, eorumdemque simul Acta confusa. Hactenus Baronius. Papebrochius vero unum agnoscit Eleutherium Illyricis Episcopum datum, & Romæ cum Anthia matre passum; historiam passionis ejus multimodis fabulosam esse ostendens. „ Nostrium „ (inquit ad Metricum Græcum Decembrem) de Actis illis judicium eatenus per literas approbavit Joannes Ludovicus „ Schonlebius, Carniolix inferioris Archidiaconus, patriarium „ antiquitatum studiosissimus; ut putet magnam his tenebris „ affundi lucem posse, si Episcopus Illyrici a Romano Martyre „ distinguatur, cum quo male fuerit a Metaphraste confusus: „ Metaphrastis enim esse, quæ Græca habentur, censet Allatius. Acta illa tamquam Metaphrastis foetum, habentur apud Lipom. tom. 5. & Sur. tom. 2. & Mombritium tom. 1. Fabricius quoque in Bibl. Græc. tom. 6. pag. 523. Metaphrasti adscribit: inquit: „ Eleutherii, & Evanthiæ (lege, Anthiæ) matris Martyrium. „ *Αἰτίαι Ἀδριανῶ Ῥωμαίων μὲν Βασιλεύοντος*. Latine apud Surium 18. Apr. Græce e MS. Vaticano in Actis Sanctorum „ Tom. 2. pag. 986. „ Syriace existant in Cod. vetustissimo, qui ætatem Metaphrastis antecedit, signato num. 1. inter Codices Syriacos, quos ego ex Oriente in Bibliothecam Vaticanam intuli, ubi inter Acta Martyrum Occidentalium num. 21. *Eleutherii Episcopi, Anthiæ ejus matris, & Carpi Præsidis*: ita enim pro Corebo *Carpus* dicitur. Vide Tom. 1. Bibl. Orient. pag. 606. col. 2. Ac proinde antiquiora Simeone Metaphraste hæc sunt Acta, quamquam illa a fabulositate nolim vindicare.

Qui in Tabulis Capponianis sancto Eleutherio subjungitur *Paulus*: in Menologio quidem Basiliano desideratur; at vero in Menzæ Græcorum ad hanc ipsam diem, hæc de eo leguntur in Synaxario: *τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ τῷ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν παύλου τῷ εἰς ἀσκησάτος ἐν τοῖς χρόνοις τῷ πορφυρογεννήτου ἐν τῷ ἔρει Ἀδριανῶ, Eodem die, S. P. N. Pauli novi, qui temporibus Porphyrogeniti, asceticam vitam duxit in monte Latrî.* Nescio, unde Papebrochius hauserit, hujus Pauli memoriam colla Græcis

ad xxi. Decembris, dum ait ad eandem diem mensis metrici Græci: „ Colunt hoc die Græci etiam S. Paulum in Latro, cuius jus præclaram vitam habemus; sed deest nobis encomium eiusdem cum enarratione miraculorum, ab Allatio visâ laudatæque: quod hic volui indicare.

De *Stephano*, quem ut Pontificem exhibent Fasti Græcomoschi Papebrochiani, hæc Papebrochius. „ Stephanus Episcopus Surozensis. Ita nos docuit R. P. Ohilewicz, qui utinam plura nos de eo docuisset, simulque indicasset quid sibi velit adjectum epithetum *Nedparotecz*. Hoc nunc beneficium ab aliis patriarum rerum peritis præstolamur. „ Ad Stephanum quod spectat, Culcinus Par. 1. pag. 62. ad xv. Decembris de S. Stephano Archiep. Surazensi, Papebrochio suffragatur: „ Adest, inquit, in meo Anthologio hic Sanctus: sed Acta eius apud me non habeo. Morem tamen gerens tum Patri nostro Ohilewicz, tum clarissimo Papebrochio, inscribo ipsum indici Sanctorum Ruthenorum. „ Quod vero Papebrochius epithetum illud *Nedparotecz* adjectum S. Stephano putat, allucinetur turpissime vir doctus. Non enim ad Stephanum pertinet, neque legitur *Nedparotecz*, sed *Nedela Praotec*, hoc est, *Dominica Protoparentum*. Culcinus Par. 2. pag. 106. „ Optat Papebrochius, ut indicem, quid significet adjectum huic diei epithetum, *Nedparotecz*. Respondeo, esse terminum non significantem, & dico, quod proximo subsequenti die Dominico celebratur *Nedela Praotec*, idest, *Dominica Protoparentum D. N. Jesu Christi*. Habetur de ipsis officium in Anthologio cum duplici Canone, altero Theophanis, altero Josephi, & Synaxario breviusculo. Cæterum in meo Anthologio hæc Dominica ponitur ante decimam quartam præsentis, ut locum habeat commodiorem altera Dominica ante Nativitatem. „ Hoc ipsum Russi a Græcis mutuati sunt, qui in Menæis, ante xiv. Decembris, celebrant *Dominicam Protoparentum*, hoc titulo, *κυριακή τῶν ἀγίων Προπατέρων*: *Dominica Sanctorum Protoparentum*: idest, Abraham, Isaac, & Jacob: quorum in Synaxario nomina exprimuntur. Menologium Basilianum, eorundem Patriarcharum imagines repræsentat post diem 16. Decembris pag. 35. cum Synaxario, cui titulus: „ Eodem mense, die Dominica, quando occurrit Commemoratio Sanctorum Patrum Abraham, Isaac, & Jacob: „ quorum (inquit)

quit) memoriam facimus ante Nativitatem Christi, quod ex iis
Christus secundum carnem natus est.

XVI.

PROPHETA AGGÆUS.

Codex uterque Vaticanus Russicus hac die vacat. Possevinus: *S. Propheta Aggæi*. Fasti Græco-Moschi: *Aggæus*. Menologium Basilianum ad XVI. Decembris pag. 33. *Commemoratio S. Prophete Aggæi*. Ita & Menologium Græcum; utrobique autem Synaxarium iisdem plane verbis, in quo dicitur, ex tribu Levi fuisse, Babylone in captivitate natus: a prima autem ætate, e Babylone Hierosolymam venisse, & unacum Zacharia annos 36. prophetasse; Christi autem incarnationem annis 470. antecessisse; sepultus denuin Hierosolymis in sepulcro Sacerdotum. Additur de ipsius forma. „ Erat Aggæus canis „ capillis, mento rotundo „: id quod ex antiqua pictura desunitum. Colitur a Latinis, unacum Osæe propheta, die 4. Julii.

XVII.

PROPHETA DANIEL.

ANANIAS.

AZARIAS.

MISAEI.

Ita & Codex uterque Vaticanus. Possevinus: *S. Prophete Danielis*, omisis Tribus Pueris. Martyrologium Romanum dividit; & de Daniele quidem agit die 21. Julii: de tribus autem Pueris, hac die 16. Decembris. Baronius in notis ad Danielein, citat Epiphan. de vita & interitu Prophetarum, cap. 10. sic scribentem: „ Humatus est in augusta caverna hono- „ ribus magnis; extatque monumentum ejus usque ad hoc secu- „ lum nostrum in Babylone cunctis notissimum „. Translatas autem Danielis, & trium Puerorum reliquias Babylone Alexandriam, & in Ecclesia sanctorum Joannis & Cyri positas, Acta eorundem significant. Menologium Basilianum ad 17. hujus, duplex habet Synaxarium: primum scilicet de tribus Pueris, Anania, Azaria, & Misaele, qui dicuntur, postquam sub Nabuchodonosore Assyriorum Rege in caninum injecti, & inco- lumnes servati fuerunt, ab alio Rege Nabuchodonosoris & Bal- thasaris successore jussi decollari: quumque decollarentur, al- ter alterius caput excepisse, & postremus Daniel, amputa-
tum

tum Ananiæ caput suscepisse. Pictura pagin. 36. repræsentat in latere dextro, tres Pueros cum braccis & tiara Assyriaca in camino ignis ardentis stantes, & Angelum eorum capiti manus imponentem: in sinistro vero latere, carnificem eos decollantem, & Daniele caput Ananiæ, manibus excipientem. Secundum Synaxarium de Daniele propheta, qui narratur a Nabuchodonosore, & Balthasare honoratus; ab Attico vero Rege cum tribus pueris decollatus. Pictura pag. 37. exhibet in latere dextro, Daniele braccis & tiara Assyriaca indutum, stantem inter duos Leones, manibus expansis. In sinistro, eundem Daniele eodem modo indutum, coram carnifice caput inclinantem, ad eum decollandum parato. Eadem de Daniele & sociis in Menais leguntur in Synaxario, *Attici Regis* (qui tamen nullus hujus nominis in antiquis genuinis monumentis reperitur) nomine expresso: additurque, postquam amputata sunt eorum capita, corporibus fuisse conjuncta, & ab Angelo recondita in monte *Gebal*, ubi quadringentesimo post Christi Resurrectionem anno, etiam ipsi resurrexerint, ac rursus obdormierint. Confecta hæc omnia, ut ait Papebrochius, occasione pariter inventorum corporum, qua de re vide ad 21. Julii, quando antiquitus a Latinis colitur *Propheta Daniel*. In Tabulis Papebrochianis, tam Daniel, quam tres Pueri, habitu Persico sunt depicti: Pueris autem in manu crux est imposita. Festum eorum peragi in magna Ecclesia Sanctæ Sophiæ, asseritur in Synaxario. Tabulæ nostræ repræsentant Daniele virum imberbem cum pileo Babylonico, & ante ipsum stantes tres Pueros, puerili aspectu.

Festi Papebrochiani post Daniele & Socios addunt: *Nedela pred Rozdestvom Christovim, Sviatyk Otoc. Dominica ante Nativitatem Christi, Sanctorum Patrum*. Depinguntur novem Patres: duo habitu seculari: cæteri, habitu Episcopali, quorum tres tiaram rotundam habent in capite. Errore manifesto: non enim de SS. Episcopis aut Patriarchis agitur; sed de Christi progenitoribus. Papebrochius. „ Et alii Patres ante natum Christum. Ita noster Interpres Belgicus: & recte: (imo male, ut constat ex supra dictis ubi Russicæ inscriptionis genuinam interpretationem habes:) colunt enim Mosci commune omnium Proparentum Christi & Justorum aliorum veteris Testamenti festum ea Dominica, quæ proxime præcedit

23 vigiliam Nativitatis : quæ , si ipsamet in Dominicam cadit ,
 23 tunc festum hoc agitur XVII. Decembris , id est , Dominica
 23 præcedente . Menæa excusa hujus Dominicæ officium habent
 23 post XIX. Decembris , & in Rubricis notant , quomodo fa-
 23 ciendum sit , si Dominica Sanctorum Patrum incidat in XXIV.
 23 Mensis , seu vigiliam ipsam Nativitatis . Quod post commu-
 23 nicatum Mosis sacrorum Ordinem , innovatum esse apud
 23 Græcos arbitramur . Cæterum turpiter erravit Sculptor bar-
 23 barus , dum Patres istos habitu Patriarchali & Episcopali in-
 23 duit . Menæa præter Canones & Sticharia , de singulis nomi-
 23 natim dislichon unum recitant , incipientes ab Adam & Eva ,
 23 & desinentes in Susanna ; ita ut sint centum & sedecim disti-
 23 cha ,, . Papebrochium Culcinus fere exscribit Par. 2. p. 106.
 23 Præsentem diem (17. Dec.) subsequitur Dominica ante Na-
 23 tivitatem , de qua adest prolixum officium , cum duplici Can-
 23 none ac Synaxario , quod est tale . Hoc die Dominico ante
 23 Nativitatem Christi decreverunt deiferi nostri Patres cele-
 23 brare commemorationem omnium ab initio Mundi Protopa-
 23 rentum Christi , & aliorum Justorum , qui Deo placuerunt in
 23 vetere Testamento , incipiendo ab Adamo usque ad Josephum
 23 Sponsum Sanctissimæ Deiparæ , juxta Genealogiam , quam
 23 divinus Evangelista Matthæus historice contextuit . Similiter
 23 colimus hac die cunctos Prophetas ac Prophetissas , qui
 23 prædixerunt Incarnationem Verbi Divini ,, . Pergit Culci-
 23 nius . ,, Hinc colliges , antecedenti die Dominica coli tantum-
 23 modo Abrahamum cum descendentibus ab eo illustrioribus
 23 Sanctis : Dominica vero hac Nativitati propinquiore agi se-
 23 stum in communi omnium Justorum , ducto principio ab ipsi-
 23 met primis generis humani authoribus Adamo & Heva ,, . Fal-
 23 sa hæc adnotatio : nam Dominica præcedenti agitur tantum de
 23 Abrahamo , Isaac , & Jacobo , ut supra vidimus . Demum
 23 idem Culcinus : ,, Quum vero Menæa Ruthenica passim vocent
 23 hanc Dominicam *Sviatyoh Otoc* , idest , Sanctorum Patrum , ut
 23 & in meis Libris videre est , idcirco Pictor Moseus cernens
 23 titulum communem cum Episcopis in Conciliis congregatis ,
 23 & non inspiciens Festum , Festique historiam , Protoparentes
 23 Christi habitu Patriarchali , & Episcopali incurius ornavit .
 23 Ignoscendus error , & corrigendus .

Cæterum hæc Dominica ante Nativitatem commemoratur
 in Ca-

in Codice Vaticano primo Russico, inter diem 17. & 20. Decembris, sic: „ Sabbato, & Dominica, ante Nativitatem Domini „ mini. Sabbato, & Dominica post Nativitatem Domini „ . In Menais vero, eadem ponitur cum officio post diem 19. Dec. hoc titulo: κυριακή πρό τῆς Χῆ γενήσεως, τῶν ἁγίων Πατέρων; *Dominica ante Nativitatem Christi, Sanctorum Patrum.*

XVIII.

SEBASTIANUS, ET SOCII.

Codex uterque Vaticanus Russicus hac die vacat. Possesivus. *S. Martyris Sebastiani*. Fasti Papebrochiani: *Sebastianus, Michaël*. In Menologio Basiliano neque Sebastiani, neque Michaëlis sit ulla commemoratio. At in Menais Græcorum uterque hac die colitur: scilicet Sanctus Sebastianus Martyr; unacum Zoë, Tranquillino, Nicoltrato, Claudio, Castore, Tiburtio, Castulo, Marcellino & Marco, quorum Sebastianus in Synaxario dicitur a Cajo Papa factus ἰνδικος, *Defensor Ecclesie*; Marcellinus & Marcus, Diaconi; Tranquillinus Presbyter; Sanctus autem Michaël, Patriarchæ Hierosolymitani primum Syncellus, unacum fratribus Theodoro ac Theophane, necnon Jobo, multa pro sacris Imaginibus sub Leone Armeno, & Michaële Balbo Imperatoribus passus, tandem sub Theodora & Michaële Augustis a S. Methodio factus Patriarchæ Constantinopolitani Syncellus, in quodam Monasterio quum sancte ac pie vixisset, annos natus 85, obiit die 18. Decembris. Exstant duo Synaxaria, primum de S. Sebastiano & Sociis; alterum de S. Michaële Syncello & Confessore. De hoc Michaële in Martyrol. Rom. Habetur tamen vita Græce scripta per Nicephorum Gregoram: initium, νόμος ἔπος ἡθροσὶ πάλαι παρ Ἰβηνοί. Vide Fabric. Bibl. Græc. tom. 6. pag. 549. Sebastianus a Latinis colitur ad xx. Januarii: cujus Acta descripsit ex antiquioribus monumentis Metaphrastes, quæ Latine habentur apud Lipom. tom. 5. & Sur. tom. 1. Græce incipiunt: πολλῶν κατὰ ἑξοφῶρος καρπὸς κατὰ Χριστὸν ἢ τῶν ἐκείνου μαρτύρων θρακιωτῶν διοκλητιανός: apud eundem Fabric. tom. cit. pag. 557. Baronius in notis ad xx. Jan. „ Egregium etiam S. Martyris monumentum, veneranda ejus Imago, opere Musivo expressa, atque hactenus „ integra, extat in Titulo Eudoxiæ ad Vincula S. Petri, senili „ aspectu & barba: quod Pictores admoneat, qui eum juvenem „ falo alligatum perperam pingunt „ Tabulæ Papebrochianæ

næ exhibent S. Sebastianum senem, & barbatum, dextra crucem tenentem. At Capponianæ, juvenem imberbem, militari habitu. In Martyrol. Rom. divisum a S. Sebastiano coluntur ejus Socii: videlicet, ad 7. Julii, *Claudius* Commentariensis, *Nicostratus* Primitivini, *Castorius*, *Victorinus* & *Symphorianus*, quos S. Sebastianus ad fidem perduxit, & B. *Polycarpus* Presbyter baptizavit. Ad 6. Julii *Tranquillinus*, pater SS. Marci & Marcelliani, qui ad prædicationem S. Sebastiani Martyris conversus ad Christum, a Beato Polycarpo Presbytero baptizatus est, & a S. Cajo Papa Presbyter ordinatus. Ad 18. Junii, *Marcus* & *Marcellianus* fratres. Ad 26. Martii *Castulus* Palatii Zetarius & hospes Sanctorum, de quo Baron. Mentio habetur de Castulo Zetario in Actis S. Sebastiani Martyris in fine. Ad 5. Julii *S. Zoë*, uxor Beati Nicostrati Martyris, quæ dum ad Confessionem B. Petri Apostoli oraret, a persecutoribus artata, & in custodiam trusa, collo & capillis in arbore suspensa, adhibito subter horribili fumo, emisit spiritum. Cujus Acta, ut idem Baron. observat, intexta habentur martyrio S. Sebastiani. Ad 21. Augusti, *S. Tiburtius* Martyr. Cujus martyrium, teste eodem Baronio, describitur in Actis S. Sebastiani.

XIX.

BONIFACIUS.

Hac etiam die vacant ambo Codices Vaticani Ruthenici. Possévinus, pro Bonifacio, perperam, *S. Martyris Vinifanti*. Fasti Papebrochiani: *Vonifanti*, *Aglaida*, *Timolaii*: *Bonifacius*, *Aglais*, *Timolaus*. Papebrochius: Bonifacius Martyr: Aglais, Matrona Romana, domina ejus: quæ licet sui quondam amasii corpus excipiens, pœnitentem ad sepulcrum vitam egerit, nullis tamen quod sciam, Græcorum Fastis inter Sanctos descripta invenitur: Sed apud Latinos aliquos Martyrologos vocatur Sancta, & Corpus ejus cum Corporibus SS. Bonifacii & Alexii honoratur, sicuti ad 21. v. diem (Maji) post Acta S. Bonifacii dicemus. Verum in Synaxario Græco Aglais pro Sancta diserte colitur. Sic enim de ipsa, postquam Corpus S. Bonifacii in extructa a se Romæ nobili Ecclesia deposuit. *Ἐθα καὶ ἐκεῖν πηγὰς ἰαμῶν προχέει. καὶ εἰς ἕκαστον ὁδῶς ἢ διαρίως βιάσασα, ἢ πολιτισμῶν καλῶς, ἐν εἰρήνῃ τὸ πνεῦμα τῷ Θεῷ παρέθετο.* Ubi quotidie curationum fontes

Tom. V.

Ooo

33 effun-

,, effundit. Illa autem (hoc est Aglais) ex tunc sancte & pie vitam
 ,, traducens, & recte se gerens, in pace spiritum Deo tradi-
 ,, dit ,, . In Menologio Basiliano ad xx. Decembris colitur S. Boni-
 facius Martyr, cum Synaxario, & pictura ipsum a Carnifice
 decollatum representante. Acta S. Bonifacii descripsit Meta-
 phrastus, & Latine quidem habent Lipom. tom. 5. & Surius
 tom. 3. ad 5. Junii: Græce incipiunt: *ἡ πῶν ἀλλοῦ μὲν πῶν*
Χριστῷ Μαρτύρων ἀθάλα. Prodierunt Græce in Appendice Tom. 3.
 Act. Sanctorum ad 14. Maji, pag. 22. & Latine cum notis
 pag. 280. Græce & Latine etiam Passio S. Bonifacii edita est a Bi-
 gottio ad calcem Palladii de vita Chrysolstomi. Latina incipit:
Temporibus Diocletiani quater: Græca: *ἦν τις ἐν τῇ Πρώμῃ γυ-
 νῆ μεγάλῃ, ἐνόματι Ἀγλαίῃς*. Paris. 1680. 4. Fabric. tom. 6.
 pag. 517. Alia S. Bonifacii Acta, auctore Anonymo: exordium:
καὶ ἀπὸ θανάτου ἡ ἐκείμων Θεός. Baronius in not. ad 14. Maji.
 ,, Legimus in Vet. manuscripto monasterii S. Cæcilie Transibe-
 ,, rim Acta ejusdem Martyris, in quibus aliqua habentur, quæ in
 ,, Græcis exemplaribus desiderantur.

Tabulæ Papebrochianæ representant tres imagines, Boni-
 facii scilicet, Aglaidis, & Timolai: & hunc quidem juvenem
 imberbem, cum tunica & pallio usque ad talos, crucem manu
 gestantem. Unde Papebrochius existimat verosimiliter Timo-
 laum hunc esse, quem Menza hodie *Timotheum* appellant in
 Mauritania passum. De Timotheo agunt hac die & Græci &
 Latini. Martyrol. Romanum ,, In Mauritania Sancti Timothei
 ,, Diaconi, qui ob Christi fidem post diros carceres, in ignem
 ,, conjectus, martyrium consummavit ,, . Eadem in Menologio
 Basiliano ad hanc diem pag. 41. ubi pingitur Sanctus Timotheus
 Diaconus a carnifice in succensum rogam ignis immissus. At
Timolaut unacum sociis Martyribus *Agapio*, duobus *Dionysis*,
Romulo, *Publio*, & duobus *Alexandris*, colitur a Græcis pri-
 mum ad 15. Martii, & iterum ad 17. Maji. A Latinis vero ad
 24. Martii, ubi pro Publio legitur *Pausides*: sicuti in altero Græ-
 eorum Synaxario pro Publio habetur *πλάσιος*, *Plesius*. Sed de
 his vide Eusebium hist. lib. 8. cap. 15.

XX.

IGNATIUS.

Ita & Codex uterque Vaticanus Russicus: *Ignatius Mar-
 tyr*, & *Ignatius Theopborus*. Possévinus: *S. Mart. Ignatii*.
 Meno-

Menologium Basilianum ad xx. hujus: *Certamen Sacrosancti Martyris Ignatii, Patriarchæ Antiochiæ magne*. Depingitur in Amphitheatro ad bestias damnatus, pallio Pontificio ornatus, & a duobus leonibus devoratus. De eodem agunt Græci in Menæis cum Synaxario hac ipsa die. Kalendarium quoque marmoreum Ecclesiæ Neapolitanæ ad xx. Decembris: *Passio S. Ignatii de Suria*. Ad Martyrologium Romanum ad 1. Februarii: „ Natalis Sancti Ignatii Episcopi & Martyris, qui tertius post Beatum Apostolum Petrum Antiochenam rexit Ecclesiam „ Cætera. Et iterum ad 17. Decembris. „ Translatio Sancti Ignatii Episcopi & Martyris. . . . .cujus Corpus Roma, ubi ipse sub Trajano passus fuerat, Antiochiam delatum, extra portam Daphniticam in Cœmeterio Ecclesiæ positum fuit. Postmodum vero ejus Reliquiæ rursus Romam translatae sunt, & in Ecclesia Sancti Clementis unacum corpore ejusdem Beatissimi Papæ & Martyris summa veneratione reconditæ „. Quam postremam translationem opinatur Baronius Justiniano Imp. tunc factam, quum civitas illa a Chosroë Persarum Rege igni ferroque vastata est anno Domini 540. Primam autem Translationem Roma Antiochiam tunc ait contigisse, quum consummato Romæ martyrio, ejus discipuli, qui cum secuti fuerant Antiochia, illuc victrices reliquias retulerunt, de qua translatione agitur in fine Actorum martyrii ipsius, eamque graphice describit egregia oratione Sanctus Joannes Chrysostomus. Positum tunc fuit Corpus ejus in Cœmeterio ad Portam Daphniticam: Inde autem ultimis temporibus Theodosii junioris delatum est summo cum honore intra civitatem Antiochiam, positum in Templo quod Fortunæ dicebatur, ut testatur Nicephorus lib. 14. cap. 44. licet erret, quum ait, tunc, videlicet, tempore Theodosii, Roma illuc esse perlatum: nam arguitur prædictorum auctoritate, necnon etiam Sancti Hieronymi in lib. de Script. Eccles. in Ignatio, dum ait, ejus Corpus jacere extra Portam Daphniticam in Cœmeterio. De eadem translatione iterum facta scribit Evagrius Scholast. hist. lib. 1. cap. 16. Hæc Baronius. Et primam quidem Corporis Sancti Ignatii Translationem, Roma Antiochiam factam, recolunt Græci & Russi ad 29. Januarii: ubi in Synaxario Menologii Basiliani dicitur pag. 142. „ Quum igitur immixtis in eum leonibus suffocatus est, elatæ „ a Christianis ipsius Reliquiæ, & cum pompa atque honore

33 Roma Antiochiam translata, tota urbe obviam prodeunte
 33 cum cereis, psalmis, hymnis, & canticis spiritualibus, in ea-
 33 dem urbe honorifico & magnificentissimo Sepulcro condita
 33 fuere in ejusdem tutelam & prætidium, . Ibi Pictura repræ-
 33 sentat, in latere sinistro, Templum, in quod Sancti Ignatii Cor-
 33 pus inferebatur: in dextro angulo, arcam ubi Reliquiæ erant re-
 33 positæ, a duobus Clericis in humeros elatam: in medio, Episco-
 33 pum cum thuribulo & codice Evangeliorum ante arcam procedentem, sequentibus quatuor Clericis cum cereis. Quamobrem existimo, auctorem hujus Synaxarii conjunxisse translationem Roma Antiochiam factam, cum ea, quæ sub Theodosio postea contigit: nam in prima illa translatione non fuit sacrum Corpus in urbem invecum, sed in Cœmeterio extra Portam Daphniticam sepultum; neque tunc civitas Antiochena poterat obviam ei procedere tanta cum pompa, aut intra urbem in Templo ipsi dedicato, Corpus sepelire: sed hæc omnia secundæ Translationi conveniunt. In Menzæ Græcorum una translatio ab altera non distinguitur: at ex verborum contextu & ex Synaxario colligitur ibi primæ Translationis tantum mentionem fieri. Nam in Synaxario quidem, postquam dictum est, ipsum Leonibus objectum in Amphitheatro Romano occubuisse, statim subjungitur: ἡ γιομένη, Χριστιανοί τινες ἀδελφοί τὰ τίματα καὶ ἅγια λείψανα αὐτοῦ ἔκοπον Ῥώμης εἰς Ἀντιόχειαν ἐπιχρόντες, δῶρον ποθεύμενοι τοῖς ἀδελφοῖς δωρῶνται. οὐ μὲν πᾶσης τιμῆς ἢ φόβου ἐπὶ τῆς γῆς αὐτὰ κατέθετο. ἡ δὲ χάρις, ἰορπὴν χαρμύσσουσι ἡ Ἐκκλησία πανηγυρίζει. 33 Quo facto, Christiani quidam viri,
 33 venerandas sanctasque Reliquias ipsius ab urbe Roma Antio-
 33 chiam deportantes, gratum fratribus donum attulere: qui
 33 eas sub terra cum summo honore ac timore deposuerunt, .
 33 Quapropter, hilarem festivitatem celebrat Ecclesia, . In Tro-
 33 pario autem de solo Sancti Ignatii ex Occidente in Orientem reditu fit sermo: εἰς ἑσπέραις μετ' ἀφρόντων, ἐωσφόρος ἰγνάτιος, ἐν δυσμαῖς δ' ἠύγαστος φαινόματος. οὐκ δὲ τῶν θεῶν λείψανον σε ἐν τῇ ἰκαρόδῳ π, π, π, ἀκτίνας ἐπὶ γῆς, ἀφ' ἰσπέραις ἰρήπλωσας.
 33 Ex Oriente primum, o lucifer Ignati, in Occidentis parti-
 33 bus lucidissime effulxisti. Nunc vero tuarum divinarum re-
 33 liquiarum Translatione, radios in terram ab Occidente
 33 emisisti.

Ignatio Martyri alterum Antiochiæ Episcopum *Philogonium*

nium conjungunt Fasti Græco Moschi, sic. *Ignatius. Philogonium*. De eo Græci in Menzis hac eadem die 20. Decembris cum Synaxario: *μνήμη τῷ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Φιλογονίῳ, γενομένου ὑπὸ δικολόγῳ, Ἐπισκόπου Ἀντιοχείας. Commemoratio S. P. N. Philogonii, qui ex Causidico factus est Antiochiæ Episcopus. Martyrologium quoque Romanum ad eandem diem: „ Antiochiæ Natalis Sancti Philogonii Episcopi, qui ex Causidico ad eam Ecclesiam regendam Dei nutu accersitus, adversus Arium unacum Sancto Alexandro Episcopo & sociis primum pro fide Catholica certamen iniit, clarusque meritis, quievit in Domino; cujus annuam festivitatem Sanctus Joannes Chrysofostomus præclaro Encomio celebravit „. Ejusdem Encomii fit mentio in Synaxario Græco. At in Menologio Basiliano colitur Sanctus Philogonius ad diem sequentem, hoc est XXI. Decembris, cum Synaxario, ubi mortua uxore dicitur ob excellentem virtutem suam atque justitiæ amorem, ex Advocato suffragiis totius populi & Episcoporum ordinatus Episcopus.*

Culcinus Par. 2. pag. 107. ad xx. Decembris, Profestum primum Nativit. Christi hodie peragitur cum proprio Officio. Subjungitur quoque Sacromartyr Ignatius Deifer Archiepiscopus Antiochenus, qui Evodo successit, fuitque discipulus Joannis Theologi; passus vero est an. 109. sub Trajano Imperatore. Habeo de ipso Canonem & Synaxarium „. Hæc Culcinus. Ad Profestum Nativitatis Christi quod spectat, id quoque, sicut & cætera ad Ritum Ecclesiasticum spectantia, a Græcis mutuati sunt Russi. In Græcis enim Menzis ad hanc diem xx. Decembris sic legitur. *ὑπο' ταύτης ἀρχόμεθα τῶν προσορτίων τῆς κατὰ σάρκα γεννήσεως τοῦ κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. „ Ab hac die incipimus Profesti Nativitatis secundum carnem Domini, ac Salvatoris nostri Jesu Christi. Additur hoc monitum. *Δεῖ εἰδέναι, ὅτι τῶν προσορτίων ἡ ἀρχὴ μετρί τῆς ὑποδείσεως τῆς ἑορτῆς τῶν ἁγίων Θεοφανείων, ὑπο τῆς κ'. τοῦ Δεκεμβρίου μηνός, μετρί τῆς εδ'. τοῦ Ἰαννουαρίου μηνός. „ Sciendum est, nos octoëchum non psallere usque ad abolitionem Festi Sanctorum Theophaniorum, nimirum a die xx. Decemb. usque ad diem xiv. Jun. mensis. Incipiunt autem Proëortia, seu Profesta, sic, Προορτίον: *σώματι λαοῦ, Χριστοῦ τὸ γενέθλιον. Præveniamus, o populi, celebrantes Christi Natalitium diem „. Cantus sunt***

Ana-

Anatolii , Cypriani , Andreæ Pyri , & Studitzæ , ut ibi adnotatur .

XXI.

J U L I A N A .

Codex uterque Vaticanus Russicus vacat hac die . Possévinus perperam : *S. Martyris Ulnæ* , pro Juliana . Colitur a Græcis in utroque Menologio ad hanc ipsam diem , & passa dicitur Nicomedie sub Maximiano Imperatore . Vide Synaxarium Menol. Basiliani pag. 46. De Juliana agunt Latini ad xvi. Februarii , quando corpus Cumas in Italia translatum est , hoc Elogio . „ Cumis in Campania Translatio S. Julianæ Virginis & „ Martyris , quæ Nicomedie sub Maximiano Imperatore a patre „ suo Africano graviter cæsa , deinde ab Evilasio Præfesto , cui „ nubere recusat varie cruciata , & postmodum in carcerem „ detrusa , ubi palam eum Diabolo confligit ; demum flammam „ ignium , & ollam ferventem superans , capitis decollatione „ martyrium consummavit „ . Qui hic *Evilasius* dicitur , is in Synaxariis Græcis est *Εὐλάσιος* , *Eleusius* . In Menologio Basiliano , decollata perhibetur *cum multis alitis , qui ejus causa fidem susceperant* . Synaxarium Græcum , istos Julianæ in martyrio socios ait fuisse *quingentos viros , & centum ac triginta mulieres* . Sanctam vero Julianam , quum Eleusio desponsata fuerat , annos natam novem ; quum vero martyrio perfuncta est , annorum fuisse duodeviginti : Postremo de ejus festo hæc addit . *Τελειῶται δὲ ἡ αὐτῆς σὺναξις ἐν τῷ Μαρτυρίῳ αὐτῆς , τῷ ὄντι πλουσιον τῆς ἀγίας Μάρτυρος Εὐφημίας ἐν τῷ Περσῆϊ .* „ Agitur autem ejus „ festum in ipsius martyrio quod situm est juxta Templum Sanctæ „ Martyris Euphemie in Petrio „ . Baronius in not. ad 16. Febr. : „ Extant ejus Acta apud Metaphrastem , ex quo Lipom tom. 5. „ & Sur. tom. 1. Habemus eadem in vetere Cod. MS. è Græco Latine reddita a Petro quodam , qui ea ad Petrum Neapolitanum Episcopum direxit , ut docet ejus Præfatio . Ponitur „ ibidem passa anno a Christo nato 290. De reliquiis ejus meminuit S. Gregorius Papa in Epist. ad Fortunatum Episcopum Neapolitanum 84. & 85. lib. 7. Sub ejus Diocesi enim Sanctæ Martyris Corpus quiescebat „ . Quis Petrus ille fuerit , qui Acta Sanctæ Julianæ è Græco Latine edidit ad Petrum Episcopum Neapolitanum , Baronius hic quidem non exponit : sed ad annum 872. Vitam Sancti Athanasii I. Neapolitani Antistitis

ab

ab altera diversam, quam Johannes Diaconus in Cod. Vaticano MS. 5007. scripsit, commemorans, ejusque parte in suos Annales illata, Auctorem ait illius *Petrum Diaconum Castuensem*, qui hoc item tempore vixit. Nimirum intelligit *Petrum Neapolitanæ Ecclesiæ Subdiaconum*, a quo primas lineas Vitæ Athanasii II. habemus, in calce hujus Codicis Vaticani 5007. additas, quique etiam scripsit Sancti Agnelli Abbatis miracula, ubi inscribitur: *Petrus Sanctæ Parthenopenfis Ecclesiæ Hypodiatonum*. Vide Præfationem cl. Muratorii in *Vitas Neapolitanorum Antistitum* Auctore Joanne Diacono, Tomi. 1. Rer. Ital. Script. Par. 1. pag. 289. & seq. Porro Julianæ hujus Nicomediensis Virginis & Martyris Res gestæ a Metaphraste descriptæ existant Græce: Exordium: *ἡ ἡ καλίστη τῶν πάλαι ἡ Νικουμένης φησὶ Μαξιμιανῶ τῷ δουρεβύς ἀρχιερός*. Apud Fabric. tom. 6. pag. 539. Papebrochius: „ Passiones quædam Græce in MSS. „ Vaticanis, necdum a nobis transcribi curatæ.

Falsi Papebrochiani, Sanctæ Julianæ adjungunt *obitum* *Petri Metropolitæ* sic. *Juliana*. *Eodem die obiit Petrus Metropolitæ*. Pictura exhibet Petrum in sepulcro jacentem: a duobus Diaconis apertum ejus sepulcrum: Metropolitam quemdam adspicientem & obstupescentem: tres item Russos, principes viros, Russico habitu indutos, adstantes: ac proinde verosimilius est, hic designari Petri Metropolitæ Reliquiarum elevationem potius, quam diem obitus ejusdem: quum enim is obiit & sepulturæ mandatus fuit, nullus alius Metropolitæ erat qui funus ipsius curaret, sed, ut in ejus Synaxario legitur, adfuit Joannes Princeps cum suis Magnatibus, & cum universo Clero & Populo: at vero quum facta est die 24. Augusti anno 1419. (ut in Ustavo Græco-Mosco narratur) Corporis Translatio, Metropolitæ Kioviensis aderat cum Principibus Moscorum. Eodem plane modo in hisce Fatis Græco-Moschis ad diem 12. Februarii depingitur *obitus Alexii Metropolitæ*: nimirum pro Corporis inventione, quæ ad xx. Maji anno 1436. contigit, substituta pictura, cum epigraphæ, *obitus Alexii*. Papebrochius ad hanc diem xxi. Decembris. „ Obitus Petri Metropolitæ, Sancti Alexii in Kioviensi Cathedra decessoris: de „ cujus vitæ Actis plura scire cuperemus. Ad veram ejus sanctitatem & præcipuum apud Moscos cultum probandum, faciet Triptycon, de quo infra. Hic autem ille est Metropolitæ „ Petrus,

Petrus, qui circa annum Christi 1300., teste Herberstenio,
 Duci Moscorum Joanni Danielis filio, suavit transferre Mo-
 scuam Imperii sedem, exemplum secutis posteris. *Ipsè enim*
Petrus, amore Alexii cujusdam, qui ibi sepultus claruisse mi-
raculis dicitur, eo loci sedem sibi prius elegerat; eoque mor-
tuo (scilicet Petro) atque ibidem sepulto, quum ad ejus tu-
mentum miracula pariter fierent; locus ipse religionis ac san-
ctitatis quadam opinione adeo celebris factus est, ut posteri
Principes omnes Joannis Successores, ibi Imperii sui sedem
habendam esse duxerint. Non idem fecerunt Metropolitzæ
 Successores Petri: nam primum eorum Sanctum Alexium
 Kioviæ resedisse ibique requiescere scitur. Resident illi nunc
 quidem Moscuæ, sed a quo tempore, nusquam reperi adno-
 tatum. Conjectura tamen haud inverisimilis videri potest,
 quod id factum sit, postquam a Scythiis, sive Cosaccis occu-
 pata excisique Kiovia fuit. Sed neque hoc excidium usquam
 notatur: solum ex Herberstenio scitur, non urbem, sed ur-
 bis ruinas extitisse, quum ille scriberet post medium secu-
 lum xvi. ut intra illud tempus & annos priores L. vel LX. res
 acta videatur. Cæterum *Alexius ille Moscuensis Sanctus,*
 Ephemeridibus hæc, quod mireris, nusquam adscriptus in-
 venit; plura proinde doceri etiam de eo postulo. Ha-
 stenus Papebrochius. Ego vero magis miror, quod tantus vir
 non animum adjecerit ad diem xii. Februarii Moscorum figura-
 ti, in ipsis Ephemeridibus Græco-Moschis pag. xvi. ubi expressè
 fit illius Alexii Moscuensis Præsulis commemoratio, cum pi-
 ctura, obitum seu potius Inventionem corporis ejus, repræsen-
 tante, & cum hac epigraphe: *Obitus Alexii Metropolitanæ Kio-*
viensis, Moscoviæ Thaumaturgi. Ubi idem Papebrochius notat:
cultum ejus & sanctitatem probavimus. Non erat igitur, cur
 præter hunc Alexium, quæreret alium Moscuensem. Deceptus
 nimirum est vir doctus iis Herberstenii verbis, quæ supra reci-
 tata sunt: quæque hic iterum recito. Ait igitur Herberstenius
 in editione Francofurti apud Hæredes Andreæ Wecheli anni
 1600. pag. 46. loquens de Moscuæ urbe, ejusque castro, in quo
 tunc temporis & Princeps & Metropolitanus, & Principis fra-
 tres, proceres aliique quamplurimi habitabant. Hoc castrum
 roboribus tantum initio circumdabatur: atque ad magni Du-
 cis Joannis, Danielis filii, tempora usque, parvum ac igno-
 bile

bile erat. Is enim Petri Metropolitanæ suavis, primus sedem Imperii eo transtulit. Nam Petrus amore Alexii cuiusdam, qui ibi sepultus claruisse miraculis dicitur, eo loci sedem sibi prius elegerat; eoque mortuo, atque ibidem sepulto, quum ad ejus tumulum miracula pariter fierent, locus ipse religionis ac sanctitatis quadam opinione adeo celebris factus est, ut posteri Principes omnes Joannis Successores, ibi Imperii sui sedem habendam esse duxerint. Quæ verba videntur indicare, Alexium obiisse ante Petrum, & in Moscua sepultum fuisse: quum constet, Petro anno 1328. mortuo, successisse Theognostum: & hoc è vivis migrante, Alexium anno 1364. a Philotheo Patriarcha Constantinopolitano Primatem Russiæ fuisse consecratum, & circa annum 1378. in vivis esse desuisse. Igitur errat primo Herberstenius, dum ait, Petrum amore Alexii ibi sepulti, eo loci sedem sibi prius elegisse, quam Joannes Russorum Dux & ipse in Moscua sedem figeret. Nam Petrus longe ante Alexium mortuus fuit; neque Petrus suavit Joanni Duci ut illic habitaret, sed Joannem Ducem domicilium ibi figentem sequutus est Petrus. Patet hoc ex Annalibus Russorum: in quibus alia transferendæ Moscua sedis causa refertur: videlicet, quum Gediminius magnus Lithuanicæ Dux (a) anno 1319. lecto ingenti exercitu Volhyniam occupasset, & occiso ejus Domino Uladimiro, profligatisque Kioviensibus, Luceoriensibus, Brestensibus, cæterisque Ducibus, totam pene Russiam subjugasset; tunc Joannes Danielis filius transtulit se Moscua, ibidemque sedem Imperii fixit: sequutusque eum Petrus Metropolitanæ, Moscua & ipse manere cœpit, ibidemque obiit. Vide Culcinium Par. 3. de Archiepiscopis Kioviensibus num. 24. pag. 117. Errat secundo Papebrochius, dum scribit, ex eo, quod in urbe Moscua Alexius ille quidam, & Petrus sepulti, miraculis claruerunt, locum illum, idest Moscua, religionis ac sanctitatis opinione adeo celebrem evasisse, ut posteri Principes omnes, Joannis successores ibi Imperii sui sedem habendam esse duxerint. Qui enim Moscua sepulti sunt cum sanctitatis apud Russos fama, non alii sunt, quam Metropolitanæ Petrus anno,

Tom. V.

Ppp

ut

a Imo anno 1304. uti habet Guagninus pag. 387. de Gedimino Lithuanicæ Duce.

ut dixi, 1328., & Alexius anno 1378. mortuus. Legatur in primis Herberstenius loc. supra cit. ubi de Ecclesijs urbis Moscuae hæc habet: „ Multæ autem, ut dixi, in hoc (*Castro*) „ sunt Ecclesiæ, lignæ ferme omnes; duabus tamen in ligno- „ ribus, quæ ex lateribus extractæ sunt, exceptis: quarum al- „ tera Divæ Virgini, altera Divo Michaeli est sacra. In Tem- „ plo Divæ Virginis sepulta sunt duorum Archiepiscoporum „ corpora, qui, ut Principes eo suam Imperii sedem transfer- „ rent, ibique Metropolim constituerent, autores fuere: cam- „ que maxime ob rem in divorum numerum sunt relati: in al- „ tero Templo Principes vita defuncti humanantur „. En Herberstenius Alexium, non quemdam, sed Metropolitam vocat, euniquæ unacum Petro in Moscua sepultum; licet in eo errore sit, primum, ut Petrum Alexio posteriorem faciat, quum fuerit prior; deinde, ut ambos istos Archiepiscopos, auctores fuisse dicat, ut Principes suam Imperii sedem Moscuae figerent, quum Metropolitam potius Petrus sequutus sit Joannem Principem in urbem Moscua, postquam Lithuanie Dux Kioviã occupavit: Alexius autem, Petri & Theognosti decessorum suorum exemplo, Moscuae federe perrexerit. Legatur demum Culcinus, qui Par. 1. pag. 8. ad diem 12. Februarii *de Alexio Russiae Metropolita* in Moscua residente: „ Adiit illico Templum [inquit] cum „ universo Clero: quumque ibidem diu orasset, en ad ipsana „ (a) Sancti Petri Metropolite cereus divinitus accensus ar- „ dere cepit. *Et post pauca de ipsius Alexii sepulcro ibidem parato*: „ Rediens in patriam Divus Alexius, excitavit Tem- „ plum e sanctis lapidibus honori Archistrategi Michaelis sacrum, „ ubi ad dexterum latus in Sacello Annunciationis Deiparæ, „ propriis manibus tumulum sibi paravit. *Et paucis interposi- „ tis*: Tumulatus in Templo, quod ipse erexerat, & positus in „ tumulo, quem sibi paraverat „. Video Culcinium non consentire Herberstenio, quoad Templum Moscuaense, in quo Petrus & Alexius tumulati sunt: Culcinus enim testatur Petrum sepultum in templo a Joanne Duce Moscuae ædificato, hoc est, *Deiparæ Virginis*; Alexium vero in templo a se erecto, & Michaeli Archangelo dicato: Herberstenius vero asserit, utrum- que

■ Hoc ipsum legitur in vita Alexii Metropolite apud Bolland. XII. Febr. p. 641. num. 4. „ Ante quam autem itineri se adinxiit, Ecclesiam intravit, ubi eo orante, „ candela vi sua accensa, arsit ad sepulcrum S. Petri Metropolite.

que in uno eodemque Deiparæ templo Moscuensî tumulatum : sed credendum potius Culcinio , qui Acta eorum Metropolitano- rum ex officiis divinis Russicis profert . Postremo & Culcinio , & Herbestenio potius , quam Papebrochio , fides est adhibenda , testantibus Alexium Metropolitam non Kioviæ , ut vult Papebrochius , sed Moscuæ resedisse ibique sepultum fuisse .

Et de Alexio quidem hæc hætenus : nam redibit de eodem sermo ad XI. Februarii . Nunc vero ad Acta Petri accedo . Culcinus res a Petro gestas describit Par. 3. pag. 116. his verbis :
 „ S. Petrus , genere Ruthenus , patria Volinensis , successit
 „ Maximo anno 1307. Sub hoc Metropolita cecidit dominium
 „ Russorum . Nam Gediminus magnus Lithuaniz Dux an-
 „ no 1319. lecto ingenti exercitu , occupavit Voliniam , & oc-
 „ ciso ejus domino Uladimiro , profligatisque Kioviensî , Lu-
 „ ceoriensî , Brestensî , cæterisque Ducibus , totam Russiam sub-
 „ jugavit . Ab hoc tempore igitur extinctum est nomen Ducum
 „ Kioviensium . Ex ruinis tamen debellatæ Russiæ natum est
 „ dominium Moscoviticum . Joannes enim illius Danielis , de
 „ quo paulo ante dictum , filius , transtulit se Moscuam , ibi-
 „ demque sedem Imperii fixit ; hinc dicti Mosci , seu Moscovi-
 „ tæ , qui subsequens temporibus , armis ac opibus fatis in-
 „ claruere . Ornavit exordium nascentis Moscorum domini
 „ S. Petrus Metropolita , quum Moscuæ manere cœpisset , &
 „ multis præclare gestis , ibidem sanctissime obiisset , ut dictum
 „ in vita ipsius . Cæterum hunc sanctum Primatem vixisse in
 „ unione cum Romana Ecclesia , indubium est , tum quod cum
 „ Latinis Episcopis ex Ordine Prædicatorum in Lithuania ac
 „ Russia recenter institutis optimam pacem coluerit , teste
 „ Okolscio in vitis Episcoporum Latini ritus Kioviensium ; tum
 „ quod Legatos a Sede Apostolica , Bartholomæum Episcopum
 „ Elektensem , & Bernardum Abbatem cum professione fidei
 „ Orthodoxæ in Russiam missos , devotissime exceperit , ut scri-
 „ bit Kujatkiewicz in Annal. Lith. ad annum 1324. Translatio
 „ Reliquiarum hujus sancti Metropolitæ celebrata fuit ann. 1419.
 „ die 24. Augusti , ut doceor ex meo Ustavo . Hætenus Cul-
 „ cinus ; qui Par. 1. pag. 62. hanc etiam exhibet Petri Metro-
 „ litæ vitam ex Ruthenico Synaxario desumptam : quam nos , tametsi
 „ fatis prolixam , operæ tamen pretium ducimus hic describere ,
 „ ut Acta hujus Russorum Metropolitani , quæ Latins hætenus

latuerunt, probe cognoscantur. E re enim nostra esse existimamus, quidquid ad illustrandam Russicam historiam pertinet, in apertum proferre; iudicium interim de Sanctorum hujusmodi cultu ad alium locum differentes.

Igitur Culcinus ad XXI. Decembris de *S. Petro Metropolitana Russiæ* hæc habet. „ Colitur hic sanctus in meo Anthologio, proprio solenni Officio, cum Synaxario, quod Latine ornatum subjungo.

„ Hic Beatus Pater nactus est natales in terra Volinensi, natus e parentibus Christicolis fidelibus. Quum vero adhuc esset in utero materno, illucescente dominico die habuit mater ejus talem visionem. Videbatur sibi in suo sinu fovere agnum parvum candidum, e cujus capite repente prodixit pulcherrima arbor tum floribus tum fructibus onusta. Inter folia vero frondesque plurimæ micabant lucernæ flagrantes & fragrantes. Tam fausto prænunciatus omine Petrus, quum vix esset septennis, literas discere cœpit, in quibus egregie proficiens, vidit semel per somnum quendam Pontificem, qui accedens dixit ei: Aperi, fili, os tuum. Obtemperavit puer, & Pontifex tangens dextera linguam ejus, benedixit ipsi, miramque dulcedinem gutturi infudit. Excitavit se e somno puer, & cælesti sese perfusum nectare sentiens, ab eo tempore facillime discebat quæcumque ei præceptor memorix commendanda assignabat, adeo ut in paucorum annorum curriculo insignem adeptus fuerit doctrinam. Quum esset duodennis, adiit monasterium, factusque Monachus, obsequentissimum se omnibus reddebat: nam & in coquinam lignæ, comportabat, & fratrum cilicia lavabat, & cætera religiosæ humilitatis ministeria obibat. Ad signum nolæ primus in Templo inveniebatur, ibidemque stabat cum timore, psallens, orans, attentisque hauriens auribus sacras lectiones. Eminebant vel maxime in ipso reverentia erga seniores, charitas erga fratres, humilitas, mansuetudo, & amor solitudinis. Hinc jubente superiore promotus Petrus ad Diaconatum, ac tandem Presbyteratum, addidit virtutes virtutibus. Didicit quoque artem pingendi, quæ ipsi multum profuit in via perfectionis; Divorum enim formans Imagines, quorum vultus coloribus exprimebat, eorum exempla sectari toto animo exardecebat. Accepta postmodum benedictione ab Hegu-

28 meno, recessit in solitudinem: & condita ad fluvium *Rata*
 29 domo, crexit Templum Deo Salvatori sacrum. Convolavit
 30 paulo post ad eum haud exigua Fratrum caterva; ipse vero
 31 mitis in omnes ac humilis, docebat Discipulos cum tanta
 32 mansuetudine & lenitate, ut hi magis exemplo, quam ver-
 33 bis magistri ad perfectionem monasticam acriter excitarentur.
 34 Pollebat vel maxime insigni erga egenos charitate, nec un-
 35 quam mendicos ac peregrinos abire vacuos a se patiebatur.
 36 Inclarescebat in dies his recte factis vir sanctus, jamque tum
 37 apud Principem, tum apud Primores præcipuam existimatio-
 38 nem habebat; plebs vero loco Patris eum venerabantur.
 39 Venerat ea tempestate ab urbe Constantinæ Magni Maximus
 40 Metropolita, & Gerontius quidam Hegumenus surreptis vestibus
 41 suis Fratribus, obtulit ei Imaginem Deiparæ a se exaratam.
 42 Libens acceptavit Pontifex pignus adeo nobile; & debitas re-
 43 pendens Petro grates, benedixit eum cum focis, ac in pace
 44 dimisit. Post non multos vero annos obiit Maximus Metro-
 45 polita; & Gerontius quidam Hegumenus surreptis vestibus
 46 Pontificalibus, Pastoralis Baculo, ac reliqua sacra supellectili,
 47 quinimo & Imagine Deiparæ a Petro picta, rapuit fugam,
 48 ivitque Constantinopolim. Tunc Princeps Volinæ cepit ro-
 49 gare Beatum Petrum, tum per se, tum per suos magnates,
 50 ut adiret Metropolim Græcorum. Restitit fortiter vir san-
 51 ctus; sed importunis victus precibus, acceptis a Principe li-
 52 teris ad Patriarcham, commisit se itineri. Gerontius ille
 53 conscensâ navi, quum pateretur magnam tempestatem ven-
 54 tosque contrarios, infaustum inde sumens augurium, æger
 55 animo obdormivit: at ecce per quietem Icona Deiparæ jam
 56 commemorata, talibus eum affatur: Ut quid vanum hunc
 57 suscepisti laborem senicule? non enim te ornabit Pontificalis
 58 dignitas, quam persequeris, sed Petrus Hegumenus Raten-
 59 sis, qui hunc meum vultum expressit, fidelis ac prudens Filius
 60 ac Dei mei famulus, exaltabitur ad sedem Metropolitanam:
 61 ipse bene populum pascet, vitæ morumque sanctitate Rus-
 62 siam illustrabit, & in bona senectute exultans in gaudium Do-
 63 mini intrabit. Evigilans Gerontius, & terrore perculsus,
 64 narravit focis suis quæ vidit atque audivit. Porro B. Petrus fe-
 65 licissimam habuit navigationem, perveniensque Constantino-
 66 polim, adiit Patriarcham Athanasium, qui quum percepisset
 67 mi-

,, miram fragrantiam, eamque emanare a præsentia Petri co-
 ,, gnovisset, magno cum honore ipsum excepit, & intellecta
 ,, adventus causa, convocavit sacrum Consistorium, in quo per-
 ,, acta juxta morem electione, celebravit solemniter divinam
 ,, Liturgiam, & consecravit Petrum in Metropolitam. Prodiit
 ,, vero tanta lux e vultu neoconsecrati, ut omnes mirarentur,
 ,, ac cum stupore dicerent: Revera hic homo Deo disponente
 ,, ad nos venit. Factum est itaque universale gaudium. Venit
 ,, interea & Gerontius, atque quæ ipsi in itinere acciderant,
 ,, volens nolens prodidit, a quo Patriarcha receptas sacras ve-
 ,, stes cum Venerabili Imagine, Baculo Pastoralis, & reliqua
 ,, suppellectili, tradidit in manus legitimo Pontifici Petro,
 ,, quem quum docuisset prolixo sermone de officiis Pastoris,
 ,, data benedictione dimisit in pace. Redux ad suam Metro-
 ,, polim Petrus, confluentibus ad congratulandum Præfulibus,
 ,, cæterisque Prælatiis, Clericis, ac Monachis, longam fecit
 ,, adhortationem, commonens unumquemque muneris sui:
 ,, tum auspiciatum a Deo incipiens regimen, visitabat Eccle-
 ,, sias, ac salutaribus doctrinæ pascuis, gregem suum alebat.
 ,, His curis quum incumberet optimus Pastor, fremens invidi-
 ,, a hostis infernalis, arduum ipsi obicem opponere voluit.
 ,, Præ primis enim nonnulli è primoribus Cleri obedire novo
 ,, Primati detrectarunt; at cognito errore, reddiderunt ei
 ,, obedientiam, veniamque consecuti, in pace vixerunt.
 ,, Rursus spiritu discordiæ concitatus Andreas Episcopus Tue-
 ,, rensis, exacuit linguam suam, & quum multa iniqua,
 ,, falsa, ac blasphemata loquutus fuisset in divum Archipræsul-
 ,, lem, congestis insuper graviora mendacia, quæ impuden-
 ,, ter ealamo exarata misit Athanasio Patriarchæ. Hic miratus
 ,, rem novam, rejecit falsitates; sed instantibus fortiter acu-
 ,, satoris procuratoribus, misit suum legatum a latere, qui
 ,, perveniens in Russiam, convocavit Synodum in civitate
 ,, Perejaslaviensi, ad quam inter insigniores venere Simeon
 ,, Rostoviensis Episcopus, Prochorus Pieczarensis Hegume-
 ,, nus, tum Principes, Proceres, Clerici, ac Monachorum
 ,, ingens multitudo. Stetit quoque Andreas Episcopus Tue-
 ,, rensis cum suis asseclis. Sed instituto examine, quum pro-
 ,, palatæ fuissent adversariorum calumniæ, rediit in autorem
 ,, scelus. Andream quippe falsitatum inventorem tota Syno-
 ,, dus

33 dus damnavit, pœnasque luere jussit, quas tamen ei beni-
 33 gne condonavit Petrus, & absolutum a censuris, pristino
 33 honori restituit. Superata bonus Pastor hacce tempestate,
 33 rediit ad suas curas, adjiciensque laboribus labores, da-
 33 tum sibi talentum centuplo multiplicare studuit. Hæreti-
 33 cum quendam zizania seminantem, nec acquiescere doctri-
 33 næ Catholicæ volentem, percussit anathemate, qui etiam
 33 paulo post interiit. Ingressustandem vir Dei almam urbem
 33 Moscuam, quum vidisset Magnum Principem Joannem Da-
 33 nielidem præclaris virtutibus ornatum, in egenos libera-
 33 lem, templorum ac Cleri cultorem, divinarum legum exi-
 33 mium custodem; dilexit eum nimis, ac vivere in eadem ur-
 33 be in posterum decrevit. Suadens idcirco laudato Princi-
 33 cipi, ut excitaret Templum e sectis lapidibus in honorem,
 33 Magnæ Deiparæ, taliter ipsum est allocutus: si mihi mo-
 33 rem gesseris, & Domum nostræ Dominæ erexeris, glorio-
 33 sior evades præ tuis majoribus: urbs quoque tua crescet
 33 opibus atque potentia, quam ornabunt sede sua Roxolanci
 33 Primates, quamque Deus glorificabit, & fortificabit adver-
 33 sus cunctos tui dominii hostes. His verbis incitatus Princeps,
 33 summo studio aggressus est opus; quo absoluto, & facta ma-
 33 gnifici Templi consecratione, Petrus propriis manibus con-
 33 didit sibi Tumulum penes principem aram; & non multo
 33 post tempore, accepto desuper nuncio de suo proximo tran-
 33 situ, exuberanti repletus gaudio, adivit Templum, cele-
 33 bravit divinam Liturgiam, & sacrosanctis resectus mysteriis,
 33 ac facta pro omnibus orthodoxis oratione, rediit domum
 33 suam, ad quam convocato Clero, multa de rebus divinis
 33 locutus est, ac unumquemque benedicens, omnes in pace
 33 dimisit. Erogavit deinde totam suam supellestem in pau-
 33 peres, jamque proximus letho, absente Principe, voca-
 33 vit ad se Protasium Gubernatorem urbis, & dixit. Fili, en
 33 ego ingredior viam patrum meorum; relinquo vero filio
 33 meo dilecto Principi Joanni cunctisque ejus posteris, charita-
 33 tem, pacem, & benedictionem a Deo. Hac, & alia plu-
 33 ra, commonendi gratia, quum pronunciaffet, jussit offi-
 33 cium Vespertinum cani; ipse vero volvens preces labiis, ex-
 33 pansis ad cælum manibus, reddidit Domino animam. Nun-
 33 ciatum est extemplo Principi: qui velociter accurrens, eun-
 33 tem

» tem ad astra sui Pastoris animam irriguis comitatus est lacry-
 » mis. Interea assistente eodem Principe cum suis magnatibus,
 » cum universali Cleri ac Populi planctu positum est in
 » feretro sacrum Corpus: quod quum portaretur ritu solito
 » ad Templum, quidam homo plebejus videns magnam pompam
 » funebrem, luctumque plebis audiens, temeraria ductus
 » cogitatione, dixit intra se: Quis est hic, cui & ipse
 » Princeps, & gens universa tantos exhibet honores, & more
 » famulatio inservit? Nonne ejus cadaver, ut & cætera, pulvis
 » est ac cinis? Hæc & alia ipsi cogitanti, spectandum se
 » præbet vir sanctus, sedens in feretro, & populo ex utraque
 » parte benedicens. Expavit incredulus, illatisque Templo
 » lipsanis, exaltans vocem, rem miram a se visam populo nar-
 » ravit. Hinc major movit omnes religio: & persolutis justis,
 » compositum est sacrum corpus in tumulo, quem Divus Archi-
 » præsul vivens sibi paraverat, in quo usque ad hanc diem,
 » quiescit, insignibusque claret miraculis, ad laudem & gloria-
 » riam Dei omnipotentis. Amen. Hastenus Synaxarium.
 Athanasius Patriarcha, qui dicitur Petrum Russorum Archiepiscopum
 consecrasse, is est, patria Macedo, qui a xlv. Octobris
 Anni Christi 1289. ad xvi. Octobris 1293., atque iterum,
 a lli. Augusti Anni 1304. ad 1310. Patriarcha Constantinopolitanus
 fuit sub Andronico Palæologo Seniore, de quo plura Pachymeres,
 & Gregoras, ipsi infesti. Scripta pleraque ex Bandurio exhibet
 Fabricius tom. 6. pag. 383. in quibus num. 79. *Abdicatio prioris
 Patriarchatus A. C. 1293. & num. 8. Posterior Patriarchatus
 abdicatio A. C. 1310. & num. 82. Ad magistrum libellorum
 supplicum, de electione, qua creatus Patriarcha fuerat Nipho
 Episcopus Cyzici anno 1312.* (non 1310. uti obreplit apud
 Fabric. tom. 6. pag. 587. nam post abdicationem ab Athanasio
 anno 1310. factam, sedes vacavit per biennium, & ineunte anno
 1312. Nipho electus est, uti narrant Gregoras & Pachymeres:
) demum num. 84. *quomodo, & quare prima & secunda
 Patriarchatus abdicatio facta sit.* Quis autem fuerit hæreticus
 ille, & qua hæresi infectus, quem Petrus anathemate percussisse
 fertur, non exponit Culcinus, neque nos divinare possumus,
 nisi antea Annales Russicos evolvamus. Sed de his hæcenus.

ANASTASIA.

Codex primus Vaticanus Rufficus ad hanc ipsam diem XXII.
 Decembris: *Anastasia*. Secundus vero, vacat. Possevinus:
S. Martyris Anastasiae. Fasti Papebrochiani: *Anastasia: Chry-*
fogonus. Menologium Basilianum: *Certamen S. Martyris Ana-*
stasiae, & Sanctarum Sociarum Mulierum. Ubi pag. 49. dicitur
 „ Diocletiano Imperatore, Romæ claruisse divitibus ac nobili-
 „ bus parentibus nata, atque a Matre Fidem Christi edocta; a
 „ Chryfogono vero Christianorum Doctore sacris Literis insti-
 „ tuta. Virum autem duxerat, Publium nomine, divitem
 „ quidem, sed Ethnicum. Quod igitur Christianus non esset,
 „ eum Anastasia oderat, nec ullam ei corporis sui potestatem
 „ faciebat; erat autem benigna & liberalis in pauperes, eosque
 „ qui in vinculis detinebantur, visitabat. Quamobrem in car-
 „ cerem a viro suo detruditur. Sed mortuo eo dimissa, omni-
 „ bus facultatibus suis in pauperes distributis, sedulam Sanctis
 „ operam dabat, Martyrio defunctos sepeliebat, multos ad
 „ perferendum martyrium impellebat. Quar ea multis diverso
 „ tempore Præfectis excruciatâ, deinde in mare, postea in
 „ ignem injecta, sed incolumis inde evadens, tandem unâ cum
 „ iis, quæ secum erant, Mulieribus decollatur, . Eadem die
 „ in eodem Menologio pag. 51. agitur de S. Martyre Chryfogo-
 „ no, qui & ipse dicitur, ex magna urbe Roma fuisse sub Diocle-
 „ tiano Imp. & Sanctam Martyrem Anastasiam & fidem in Chri-
 „ stum, & sacras Literas docuisse; commota autem persecutione
 „ captus, in carcerem conjectus fuisse. Tum vero ad eum scripsit
 „ S. Anastasia, ut pro ipsa Deum oraret, ut si vir suus futurus esset
 „ Christianus, viveret; sin minus, moreretur, ne opes suas
 „ cum idololâtris consumeret, sed eas ipsâ in Sanctorum paupe-
 „ rumque sumtus expenderet. Quod & contigit: factaque voti
 „ compos, omnibus facultatibus in pauperes erogatis, sumtâque
 „ pauperis stola, circumibat, & ministrabat Sanctis in carcere de-
 „ tentis. Quo tempore Diocletianus ex urbe Nicæa, ubi mora-
 „ batur, literas Romam edidit, ut Christiani omnes interficeren-
 „ tur; Chryfogonus vero ad se vincus Nicæam duceretur; adduc-
 „ tum autem decollari iussit. In Pictura tam Chryfogonus pag. 51.
 „ quam Anastasia pag. 49. exhibentur a Carnifice capite multati.
 „ Numerus autem earum, quæ una cum S. Anastasia decollatæ fe-

runtur, Mulierum, neque in hoc Menol. neque in Synaxario Græco exprimitur; in Romæo tamen Martyrol. ad 25. Dec. de hac S. Anastasia hæc leguntur: „ Natalis S. Anastasie, quæ tempore Diocletiani, primo diram & immitem custodiam a viro suo Publico perpessa est, in qua tamen a Chryfogono Confessore Christi multum consolata & confortata fuit: deinde a Floro Præfecto Illyrici diutina custodia macerata, ad ultimum manibus & pedibus extensis ligata est ad palos, & circa eam ignis accensus: in quo martyrium consummavit in insula Palmaria, ad quam cum ducentis viris & septuaginta feminis deportata fuerat, qui variis interfectionibus martyrium celebrantur „ . Et ad diem 24. Nov. de S. Chryfogono: „ Natalis S. Chryfogoni, qui post longa vincula & carceres pro constantissima Christi confessione toleratos, jubente Diocletiano, Aquilejam perductus, ibidem capite cæsus, & in mare projectus, martyrium consummavit „ . Baronius in not. ad 24. Nov. & ad 25. Dec. affirmat, Anastasiam & Chryfogonum, qui ibi a Latinis coluntur, eosdem esse, ac illos quos Græci colunt, Anastasiam quidem ad 22. Decembris, Chryfogonum vero ad xvi. Kal. Maji, idest, ad 16. Aprilis. Verum, præterquam quod falsum est Græcos de S. Chryfogono agere ad 16. Aprilis: nam ejus mentio non sit, nisi hac die 22. Decembris; differunt quæ supra de S. Anastasia & Chryfogono ex Menologio Græco Basiliano narrantur, a Latino Martyrologio, primum, quod S. Anastasia in Actis Græcis, in ignem injecta, incolumis dicitur evasisse, & postea decollata fuisse; at in Rom. Martyrol. perhibetur in igne martyrium consummasse; idque in Palmaria insula, postquam a Floro Illyrici Præfecto diutina custodia macerata & ad palos alligata fuisset; Palmaria autem insula ab Illyrico longè distat; Illyricum vero Romæ Martyri Anastasie nequaquam convenit, quæ Romæ vel saltem in vicina insula Palmaria, passa sit: differunt secundo, quod S. Chryfogonus Aquilejæ capite cæsus & in mare projectus dicitur in Rom. Martyr. at in Menol. Basiliano id factum apud *Nicaam*, vel, uti legitur in Synaxio Græco, apud *Nicomediã* asseritur: quo quidem in Synaxario illud etiam singulare est, quod neque in Actis Latinis, neque in Menol. Basiliano habetur, S. Anastasiam scilicet vocari beneficiorum solutricem: unde in Menæis & in titulo Synaxarii sic legitur: *τῆς ἀγίας μεγαλομάρτυρος Ἀναστασίας τῆς φαρμακοῦνης*, *San-*

Sanc̄te magnæ Martyris Anastasiæ veneficiorum solutricis. Baronius in not. ad 25. Dec. „ Duas distinguit Anastasias, quarum
 „ prima Senior (inquit) passa est Valeriano Imperatore ; agitur
 „ de ea v. Kal. Nov. Hæc autem junior dicta, martyrio coronata
 „ tur temporibus Diocletiani Imperatoris. Duas etiam Anastasias
 „ novit Niceph. hist. lib. 7. cap. 14. Fuit hæc Romæ celebrissima :
 „ Vetus enim ejus nomine titulus hæctenus perseverat,
 „ cujus habetur mentio in Conc. primo Romano sub Symmacho,
 „ atque in Ord. Rom. & aliis in locis. Illa autem Senior, quæ
 „ Sirmii passa dicitur, Constantinopoli erat celebris : quam
 „ fuisse *veneficam*, tradit Niceph. hist. lib. 14. cap. 10. in fine,
 „ ubi ait, ejus reliquias tempore Gennadii Episcopi Constantinopolitani
 „ Sirmio Constantinopolim translatae : Idipsum Theodorus Lector
 „ lib. 2. collect. in fine ; additque eas esse reconditas in Basilica
 „ Anastasiæ, non quidem ab ea primum ita denominata, sed a S. Gregorio
 „ Nazianzeno, quum illic fides collapsa, excitata esset, ita dicta :
 „ quam quidem olim perexiguam in augustiorem formam a se auctam S. Marcianus
 „ in honorem Dei Genitricis & Anastasiæ Martyris, Deo dicendam
 „ curavit, ut Marciani Acta testantur, quæ descripsit Metaphrastes,
 „ habetque Lipom. tom. 5. De eadem Basilica & insigni miraculo
 „ illic edito agit Niceph. hist. lib. 15. cap. 22. & eadem quæ diximus
 „ Marciani Acta. Eam vetustate consumptam ac denuo restitutam,
 „ Basilius Imperator lapideo exornavit fastigio, ut tradit Cedrenus
 „ in Compend. hist. in Basilio Imperatore „. Hæctenus Baronius :
 „ qui tamen fallitur, dum Seniori Anastasiæ, quam Sirmii passam
 „ dicit, titulum *quondam veneficæ* tributum asserit. Non Senior illa,
 „ sed junior hæc Romana, quæ a Græcis ad 21. Dec. colitur, *venefica*,
 „ imo *veneficiorum solutrix* dicitur in Menæis & in Synaxario Græco,
 „ *μνήμη τῆς ἁγίας μεγαλομάρτυρος Αναστασίας τῆς φαρμακοδότης, κομνηνοῦ*
 „ *memoratio Sanctæ magnæ Martyris Anastasiæ Veneficiorum solutricis* :
 „ Eademque Anastasia & Romana dicitur, & Epistolæ ad S. Chryso-
 „ gonum scripsisse : ejusque Synaxis celebrari perhibetur *ἐν τῇ*
 „ *μαρτυρίᾳ αὐτῆς, πρὸς ὅντι πλεῖστον ἐν τοῖς δομημένοις ἡμέροις*
 „ in ipsius martyrio, sito juxta Domini porticum „. Hujus autem
 „ Anastasiæ de qua agitur, quæque a Latinis ad 25. Decembris
 „ colitur, esse epistolæ ad Chrysogonum, Baronius ipse testatur :
 „ idque ipsum ex Nicephoro, Svida & aliis demonstrat. At vero

alia Anastasia Senior , de qua hæc Martyrol. Romanum ad 28. Octobris : „ Ibidem (idest , Romæ) Sanctæ Anastasiæ Senioris „ Virginis , & Cyrilli Martyrum : illa in persecutione Valeria- „ ni sub Probo Præfecto , vinculis constricta , colaphis cæsa , „ igne & verberibus cruciata , quum in confessione Christi im- „ mobilis permaneret , abscissis mamillis , evulsis unguibus „ dentibus conminutus , manibus pedibusque præcisus , truncata „ capite , tot passionum monilibus ornata , nigrauit ad Spon- „ sum . Cyrillus autem ei petenti aquam propinans , martyrium „ pro mercede accepit „ Anastasia , inquam , illa Senior a Græcis & Russis ad 29. Octobris , ut supra dictum est , colitur ; in Menologio autem Basiliano , ad XII. ejusdem mensis Octobris , qua die iterum de eadem habetur Synaxarium in Menæis : eademque tam in Menæis quam in Synaxariis appellatur „ ἡ ἄγλα μεγαλομάρτυρ Ἀναστασία ἢ Ῥωμαῖα Sancta Magna Martyr Anastasia Romana , vel ἡ ἄγλα μάρτυρ Ἀναστασία ἢ παρθένος , Sancta Martyr Anastasia Virgo : diciturque „ Decio & Vale- „ riano Imperatoribus , monasticam vitam (idest piam , reli- „ giosam ac Virgineam) cum aliis Virginibus in quodam mona- „ sterio (nimirum , in communibus ædibus , ab hominum con- „ sortio separatis) agens ad Præfectum Probum delata , ejus „ jussu collari ferreo constricta , & ad ipsum adducta , atque „ ab eodem interrogata , quum Christi nomen confessa esset , „ colaphis cæsa fuisse , tum nudata , subjecto igne ambusta , li- „ quata pice , oleo , ac sulphure superinfusus : mox in equuleum „ sublatæ ossa omnia converso hastili contracta : posthæc ambæ „ mamillæ ei abscissæ , ungues extracti , utraque manus amputata , „ ac dentes evulli : tandem post multos alios cruciatus gladio „ finem accepisse : nulla facti Cyrilli mentione „ . Quæ verba indicant , ipsissimum Anastasiæ Senioris martyrium , quod in Romano Martyrologio describitur . Quum autem & Romana dicatur , & Romæ passa , non video , quomodo sibi constet Emiss Baronius , dum in not. ad 25. Dec. hanc Senioresm Anastasiam *Sirmii* passam dicit .

Papebrochius ex duabus unam Anastasiam facit . Sic enim ad 29. Græci Octobris metrici scribit . „ Anastasia Publii Ro- „ mani nobilissimæ uxori , sub Diocletiano martyrium passa , colitur a Latinis xxv. Decembris , cujus etiam die xxii. iterum „ Græci Anastasiam colunt , non satis scio an ut diversam : Me- „ taphra-

,, taphraſtes certe duas facit in eis quæ collegit Actis: ſed La-
 ,, tina potiora nobis ſunt, ex quibus non facile duas eliciemus ,,
 Et ad xxii. Decemb. de Anaſtaſia, quam Græci colunt loquens:
 ,, Vide, inquit, quæ diximus xxix. Octobris. Hic autem nota
 ,, peculiare ipſi cognomen *πῆς Φαρμακολογίας*, id eſt, *Solutri-*
 ,, *cis Veneficiorum*, ſub quo ei hoc proprium feſtum, ſed com-
 ,, mune cum Sancto Chryſogono; ut non aliam, quam Roma-
 ,, nam, Publii conjugem, ſcias poſſe intelligi ,,. Verum &
 Græci, & Latini duas aperte Anaſtaſias diſtinguunt, quarum ſe-
 niorem ſub Valeriano, juniorem ſub Diocletiano paſſam di-
 cunt. Itaque licet utraque dicatur Romana, ut mirum ſit, ad
 ea Papebrochium non animum adjeciſſe. In primis tempus
 utramque diſtinguit: altera enim ſub Valeriano fuit, altera ſub
 Diocletiano. Deinde, junior Publium conjugem habuit, etſi
 corporis ſui poteſtatem ei non feciſſe dicatur, eo quod Ethnicus
 eſſet: at ſenior Anaſtaſia Virgo fuit, & nemini matrimonii lege
 conjuncta: demum junior a Chryſogono edocta, ad eundem
 Epistoſas dedit: ſenior unacum Cyrillo paſſa fuit. Fateor qui-
 dem, Acta utriuſque eſſe aliquantulum confuſa: at Baronium
 audiamus, ita monentem: ,, Monemus lectorem, de utriſ-
 ,, que Anaſtaſis contigiſſe, ut ob commune nomen, incuria
 ,, quadam, Acta communicata atque ſimul confuſa videantur,
 ,, ut quod alterius eſt, alteri tribuatur. Rurſus apocrypha,
 ,, quædam, imo falſa omnino ferri ex anilibus fabulis congeſta
 ,, de Sancta Anaſtaſia, quod interſuerit Sanctiſſimo Virginis
 ,, Puerperio, eo quod ſcilicet eadem die de ea commemoratio
 ,, in Eccleſia fiat.

Ad Acta utriuſque Anaſtaſiæ quod ſpectat, de ſeniore qui-
 dem hæc Baronius ad 28. Octobris. ,, Acta Anaſtaſiæ a Meta-
 ,, phraſte deſcripta recitat Lipom. tom. 6. & Sur. tom. 5. de ju-
 ,, niore vero ad 25. Decembris. Ejus martyrii Acta a Meta-
 ,, phraſte edita deſcripſerunt Lipom. tom. 5. & Sur. tom. 6.
 ,, Alia paulo diverſa in antiquo Codice manuſcripto habemus,
 ,, quorum exordium eſt: *Prætextati viri illuſtris &c.* Eadem
 ,, Mombricit. tom. 1. Præſert eorum titulus Anaſtaſium Biblio-
 ,, thecarium auctorem, de cujus Præſatione in eadem Acta
 ,, meminit Molanus in addit. ad Uſuardum: legitur eadem
 ,, in diſto Codice, quæ ſic incipiunt: *Omnia quæ a Sanctis geſta*
 ,, ſunt

„ sunt Græc. „ ; Fabricius in Bibl. Græc. tom. 6. pag. 512. de
 Actis utriusque . *Anastasia* , Ἀναστασία γυναικῶν ἢ Καλλίστη .
 „ Latine apud Sur. 6. Decemb. Aliud: Διδόξασμια ἱεραλίθσασα.
 „ Auctor Nicetas Paphlago . Græce & Latine in Auctario no-
 „ vissimo Combesiano tom. 6. pag. 462. ; Aliud : κατὰ πῶς
 „ Καυρὸς Διοκλητσιαδῶ . Auctor incertus . Anastasiæ Romanæ :
 „ δὲ τῶς ἡμῶν Ἀναστασίας . Latine apud Surium 28. Octob. „ .
 Fuit & alia Anastasia Romana , sub Nerone passa unacum Sancta
 Basilissa , de qua hæc in Martyrologio Romano ad xv. Aprilis :
 „ Romæ Sanctarum Basilissæ , & Anastasiæ , nobilium feminarum,
 „ quæ quum essent Apostolorum discipulæ , & constan-
 „ tes in fidei confessione persisterent , sub Nerone Imperatore
 „ lingua pedibusque præcisus , percussæ gladio , martyrii coro-
 „ nam adeptæ sunt „ . Agunt de his & Græci eadem die 15.
 Aprilis , earumque res gestas , prout hic narrantur , referunt ,
 adduntque , ab ipsis curata esse Corpora Sanctorum Apostolo-
 rum Petri & Pauli , quum martyrio occubuissent , ob eamque
 causam comprehensas atque interemptas fuisse . Earum marty-
 rium , passioni Sanctæ Anastasiæ Romanæ senioris non absimile ,
 in Synaxariis utriusque Menologii sic describitur . „ Basilissa &
 „ Anastasia Christi Martyres , fuerunt ex magna urbe Roma ,
 „ nobiles , ac divites , & Sanctorum Apostolorum discipulæ .
 „ Post horum vero mortem , quum venerandas eorum Reli-
 „ quias nocte sustulissent , atque curassent , detectæ fuerunt
 „ & tamquam Christianæ denunciatæ impio & dementi Nero-
 „ ni : qui illico eas comprehendi , & catenis vinctas , coram se
 „ adduci mandavit , easque impulit Christum abnegare . At
 „ quum id ipsis persuadere non valuisset , præcepit , ut in car-
 „ cerem detruderentur . Postea vero è carcere eductas , mul-
 „ tificibus tormentis excruciauit . Nam primum earum ubera
 „ excindi , & linguas amputari : deinde suspensas dilaniari , &
 „ facibus aduri ; ac demum veneranda earum capita ensibus ob-
 „ truncari iussit „ . En habemus idem martyrium , iisdem fere
 verbis descriptum , sed Martyrem diversam : Anastasianam Ro-
 manam , Romæ passam , sed diverso tempore , & sub alio Im-
 peratore : comitem martyrii habentem , sed Basilissam , non Cy-
 illum , neque Chrysogonum .

DECEM MARTYRES IN CRETA .

Codex uterque Rufficus hac die vacat . Possevinus : *SS. Martyrum Decem* . Fasti Græco-Moschi : *Sanctorum Martyrum Decem, qui in Creta* . Nominantur hi in Synaxariis utriusque Menologii ad hanc ipsam diem , atque ex his in Romano hodierno , Theodulus , Saturninus , Euporus , Gelasius , Eunicianus , Zoticus , Pontius , Agathopus , Basilides , Evarestus : iidemque dicuntur , in persecutione Decii crudelia passi , & capite cæsi . Sed Martyrologium Romanum pro Zotico , habet *Zeticum* . In Synaxariis autem , ex insula quidem Creta eos fuisse asseritur , at non ex eadem civitate : ex Gortyna quidem Metropoli , Theodulum , Saturninum , Euporum , Gelasium , Eunicianum : ex Gnosso vero , Zoticum : ex Epinio Leomenes , Pontium : ex Panormo , Agathopum : ex Cydonia , Basilidem : & ex Heracleo , Evarestum . In Menæis , pro Epinio Leomenes , legitur , *Epinio Panormi* , ex quo loco ortum duxisse dicitur Agathopus , non Pontius : omisso autem , *ex Panormo Agathopus* , subjungitur , *ex Cydonia Basilides : ex Heracleo , Evarestus & Pompus* . Sic enim pro Pontio , *Pompus* habetur . Acta edidit ex Metaphraste Liponi tom. 5. & Surius tom. 6. Græca apud Fabricium tom. 6. pag. 520. ,, Decem Martyrum Sanctorum in Creta insula . ,, *Ἄλλος μὲν ἄλλο τι τῆς θρωσκυμενῆς διεξίτητο κρίμας* ,, Latine apud Surium 23. Decembris . Papebrochius : ,, Acta apud Liponiam & Surium exstant è Græco Metaphrastis , antiquiora necdum vidimus , nec facile visuros nos speramus , uti nec plura alia , quæ postquam ab illo sic expolita fuerunt , desiderant in Græcorum Ecclesiis , primigenia sua phrasi usurpari ,, . Kalendarium marmoreum Neapolitanum ad hanc diem : P. S. Decē Critis , idest , *Passio Sanctorum Decem Cretæ Martyrum* . In Tabulis Capponianis , exhibentur *Imagines trium* : sic enim , quando plures sunt Martyres , loco omnium , duo vel tres depinguntur . At in Fastis Papebrochianis , decem Martyrum Icones apparent .

XXIV.

EUGENIA .

Codex Vaticanus secundus vacat : primus habet pro Eugenia : *Ante Festum Nativitatis Christi* . Fasti Papebrochiani : *Eugenia* . Possevinus perperam : *S. Martyris Eufenis* , fortassis

sis *Eugenii*, loco *Eugeniae*. Menologium Basilianum: *Certamen Sanctæ Martyris Eugeniae, & Sociorum*. Hæc in Synaxario pag. 55. dicitur, Philippi Præfecti Romæ filia, quum ejus pater Alexandriam a Commodo Imperatore, ut illius urbis Præfectus esset, mitteretur, secumque uxorem & filios duceret, abiisse & ipsa, ibique Græcorum Christianorumque literas omnes didicisse. Quumque scripturas evolvisset, incidens in Epistolas Sancti Pauli Apostoli, earum lectione fidem Christianam amplexa, virtutum omnium exercitationi sese tradidisse. Tum patrio splendore relicto, sumtoque virili habitu, in Monasterium secessisse, ibique baptizata, monasticum habitum suscepisse, quum se Eunuchum dixisset. Postea ad Philippum patrem delata, & ab illo agnita, eundem cum inatre, ac propinquis ad Christi fidem traduxisse: paulo post, patre Episcopo factò, omnes tandem martyrio coronati. Eadem de *Eugenia*, & patre Philippo atque propinquis narratur in Synaxario Jambico in *Menæis*. Colitur *Eugenia* a Latinis ad diem xxv. Decembris, hoc Elogio. „ Romæ in Cœmeterio Aproniani Sanctæ Eugeniae Virginis, quæ tempore Gallieni Imperatoris, post plurima virtutum insignia, post sacros Virginum Choros Christo aggregatos, sub Nicetio urbis Præfecto, diu agonizans, novissime gladio jugulata est „. Ejus Acta descripta a Metaphraste extant apud Lipomanum Tom. 5. & Surium Tom. 6. Græca incipiunt, Κομμόδῳ μὲν Μάρκος τῶν αὐτῶν πατέρα τὸ Ρωμαίων ἀρχιεπίσκοπον ἔχοντος. *Eugenii* (i. est *Eugeniae*) *Martyris & ejus Parentum*. Fabric. Tom. 6. pag. 524. „ Habent tamen, ut recte observat Baronius, aliqua quæ censura indigeant; veluti quod ibi legitur de Philippo *Eugeniae* patre, factò (ut ait Auctor) Episcopo Alexandrino: quod plane commentum esse, tabulæ Episcoporum Alexandrinorum, quæ ab Eusebio in Chron. & in Hist. & a Nicephoro Episcopo Constantinopolitano describuntur, & aliis, manifeste „ declarant.

XXV.

NATIVITAS JESU CHRISTI.

Et Græci, & Russi, & Latini, & omnes Christiani, præter Armenios, ad hanc diem celebrant Nativitatem Domini Nostri Jesu Christi. In Græcis Menæis: ἡ κατὰ σάρκα γέννησις τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν ἰησοῦ τοῦ κυρίου. *Nativitas secundum Carnem Domini*

Domini, Dei, & Salvatoris nostri Jesu Christi. Tria in Menologio Basiliano leguntur Synaxaria, quæ in Menæis Græcis in duo sunt distributa. Primum, de Nativitate Christi, hoc titulo, *Commemoratio Nativitatis D. N. J. C.* Initium: *ιδὼν ὁ φιλόσοφος Θεός.* Pictura repræsentat, Christum recens natum, pannis involutum, positum in Præsepi, capite radiato crucigero: bovem & alium halitu suo eum foventes: Deiparam ad caput Præsepis sedentem, puerum ex se immaculate natum adorantem: Josephum infra in angulo dextro sedentem & obstupefcentem: mulierem in medio ambabus manibus Christum nudum tenentem & in catino lavantem. Superne, hinc inde duos Angelos canentes, & Deum in forma radii è cælo descendentem, & supra Præsepe manentem: Angelum alium in sinistro angulo, manu sinistra arundinem tenentem, & dextera ad Pastorem extensa, annunciantem, natum esse Christum. Secundum Synaxarium, de Magorum adoratione; initium: *ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις.* Pictura repræsentat, in angulo sinistro sedentem Deiparam ac puerum Jesum tunica indutum ambabus manibus in sinu gestantem: coram Deipara Angelum stantem, sinistra arundinem tenentem, dextra manu commostrandam Deiparam cum puero Jesu, capite ad Magos converso: in angulo dextro, tres Magos, duos barbatos, & unum imberbem, coronas quadratas in capite gestantes, manibus dona ferentes, & versus Christum Dominum inclinatos. Tertium Synaxarium, quod in Menæis cum secundo conjungitur, de Josepho Sponso & Custode Virginis, ab Angelo Dei admonito, ut accepto Puerro, & Matre ejus, fugeret in Ægyptum. Initium: *μαθὼν Ἡρώδης ὁ πῶν Ἰουδαίων ἀρχηγός.* Pictura exhibet, Josephum in lecto jacentem, & Angelum è regione stantem, sinistra arundinem tenentem, & dextera ad Josephum extensa, admonentem, ut supra. In excusis Græcorum Menæis duæ picturæ visuntur. Prima refert, Christum natum & in Præsepi positum, Deiparam genuflexam, velum quo cooperiebatur Infantulus Jesus, aufe-
rentem, eumque Pastoribus ostendentem: Josephum, pone Deiparam, stantem & admirantem: Pastores Puerum Jesum adorantes. In angulo sinistro, Angelum è cælo descendentem, & Pastoribus annunciantem, natum esse Christum. Altera pictura exhibet stellam supra Antrum Bethleemiticum manentem; Magos habitu Persico indutos, adorantes Christum puerum,

Tom. V.

R r r

quem

quem sedens Deipara, in sinu gestat : Josephum in angulo dextero adstantem .

In Tabulis Rufsicis : *Rozdestwo Chrifsa , Nativitas Chrifsi* . Capponianæ Tabulæ exhibent , Christum in præsepi positum , cum epigraphæ IC. XC. *Iesus Chrifsus* . Deiparam & Josephum , necnon Pastores , eum adorantes : Deum in forma radii super speluncam illabentem . At Papebrochianæ repræsentant , Christum Dominum pannis involutum , in præsepi positum , Deiparam genu flexo eum adorantem : tres Angelos supra speluncam canentes : bovem & asinum juxta præsepe : Josephum ex Antro prodeuntem , & cum duobus Pastoribus , ac tribus Magis colloquentem , stella super Antrum manente . Papebrochius in Decembri Moschorum figurato : „ Vides hic in Tabella , Nati-
 „ vitatis mysteria cum Magorum adoratione conjungi , tam-
 „ quam ad unum eundemque diem pertineant utraque , saltem
 „ in opinione Græcorum , a quibus sua Mosci acceperunt „ . Et
 in Decembri metrico Græco : „ Huic mysterio (scilicet Nati-
 „ vitatis Chrifsi) jungunt Græci Adorationem Magorum , &
 „ utrumque in suis Ritualibus libris sic partiuntur , ut Nocturno
 „ officio præmittant Imaginem recens nati infantuli , pannis in-
 „ voluti , jacentisque intra stabulum in Præsepi , cum reliquis
 „ sacræ noctis istius actis : Diurno autem officio præfigunt Ima-
 „ ginem ejusdem velut pueri anniculi , atque in materno sinu
 „ jam vestiti , Magos excipientis in domo : ut licet eodem die ,
 „ non tamen eodem anno rem actam videantur credidisse .
 „ Quam hoc sit Evangelicæ historiæ conforme , secutæque post
 „ triduum cædi , mox (a) declarabimus ; hic juvat ipsas
 „ utriusque mysterii a Græcis acceptas imagines repræsentare .
 Prima Imago hanc habet Epigraphen . ἡ Χριστῷ γέννησις , *Chrifsi
 nativitas* . Superne , in medio , Radii e cælo in speluncam dela-
 pssi , desinunt in forma stellæ supra Præsepe . In angulo de-
 xtro , plures Angeli laudantes Deum : in sinistro , Angelus sini-
 stra manu baculum tenens , dextra ad pastorem extensa , annun-
 ciat nativitatem Chrifsi . Infra in medio , Christus infantulus
 pannis involutus , positus in præsepi ; e regione , bovis & asini
 capita : ad caput Chrifsi , Joseph genuflexus , junctis ad pectus
 manibus , adorat ; ad pedes , Deipara genibus & ipsa flexis , jun-
 ctisque

• Nimirum , ad diem 19. Decembris .

XXVI.

SYNAXIS DEIPARÆ.

EUTHYMIUS.

DAVID REX.

JACOBUS.

JOSEPH.

In utroque Codice Vaticano Ruthenico, *Synaxis Deiparæ*, dumtaxat. Ita & Possevinus: *Congregatio B. V. Mariæ*: & Fasti Græco-moschi: *Sobor Bogorodiky, Synaxis Deiparæ*. Mos enim Græcorum, Russorum, aliorumque Orientalium est, subjungendi festis præcipuorum mysteriorum, synaxim propriam ejus personæ, quæ primam in mysterio quolibet partem gessit. Hinc post Christi Nativitatem sequitur Virginis ejus Matris synaxis. In Fastis Græcomoschis Pictura repræsentat, superne, Imaginem Deiparæ puerum Jesum in sinu ambabus manibus gestantis, radiosque e capite undequaque diffundentis, in orbiculo positam, & a duobus Angelis sustentatam: infra, in angulo sinistro Presbyterum & Diaconum stantes, & dextera manu eandem Imaginem commonstrantes quibusdam Russis Principibus, qui in angulo dextro stant habitu Ruthenico induti. Papebrochius: „ An hæc imago ultra aliquid significet quod Moscis „ proprium sit, ab ipsismet discere oportebit „. Culcinus Par. 2. pag. 109. „ Imago in tabulis figuratis nil aliud signifi- „ cat, præterquam summum gaudium, exultationemque indi- „ cibilem populi fidelis magnificentis Deiparam in ulnis Ver- „ bum incarnatum gestantem „. Significat, ni fallor, Synaxim istam Deiparæ a Russis celebrari solitam in Templo Moscuensi, quod est eidem Deiparæ dicatum, fuitque, Petro Metropolitano auctore, a Joanne Danielide Moscorum Principe circa annum 1308. erectum. Tabulæ nostræ Capponianæ exhibent in latere sinistro Deiparam sedentem, ac puerum Jesum in ulnis tenentem; populos autem in dextro latere inclinatōsamque venerantes.

In Menæis Græcis ad hanc diem: ἡ σάναξις τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου, ἢ τῆ ἀγίου Γωσφοῦ τοῦ μνήστορος, ἢ μνήμη τῆ ἀγίου ἱερομάρτυρος Εὐθυμίου ἐπισκόπου Σαρδίων, *Synaxis Sanctissimæ Deiparæ, & Sancti Joseph Sponsi, & Commemoratio Sancti Sacromartyris Euthymii Episcopi Sardium*. Synaxarium de Deipara, duplex: primum, εἰς τὴ ἐπιλόχεια, *In puerperium*, tres

vcr-

versus Jambici. Secundum, *περὶ τῆς εἰς Αἴγυπτον φυγῆς, τῆς ὑπερβαλίας Θεοτόκου, De Fuga SSiſtæ Deiparæ in Ægyptum*. Duo versus Jambici, & historia ejus Fugæ: quæ narratur etiam in Menologio Basiliano ad hanc diem pag. 59. ubi titulus est: ἡ Σιστική ἐπέβη εἰς Αἴγυπτον, *Deipara in Ægyptum fugiens*: Pictura autem repræsentat, Deiparam puerum Jesum in sinu tenentem, & insidentem jumento, quod Josephus pedes habenis ducit. Sequitur Deiparam famulus & ipse pedes: obvia autem occurrit Ægyptus in forma mulieris coronatæ, e porta civitatis exeuntis, hospitiumque tribus illis sanctissimis hospitibus, Jesu, Mariæ, Josepho, libentissime offerentis. Non ablimilem (excepta fortasse Ægypti prosopopœia) figuram, testatur Culcinius Par. 2. pag. 109. in suo Anthologio se habere hac eadem die, in tabella repræsentantem fugam Jesu, Deiparæ, & Josephi in Ægyptum. Duplex ergo est causâ, cur Josephus hac die unacum Deipara colatur: primum, quia in Synaxi Matris Jesu Christi decet eum jungi, qui pater putatus est: deinde, quia fugæ Deiparæ & Jesu in Ægyptum, pars maxima Josephus fuit.

Tertium hac die Synaxarium in Menæis Græcis est de S. P. N. *Euthymio Sardium Episcopo & Confessore*, qui sub Constantino & Irene fertur in Nicæna secunda Synodo pro Sacris Imaginibus decertasse; sub Nicophoro autem, Leone Armenio, Michaele Balbo, & Theophilo, multa passus. Hic igitur est Euthymius, qui in Tabulis nostris Capponianis hac die colitur. Ejus quidem mentio nulla fit in Menologio Basiliano: at in Martyrolog. Roman. ad xi. Martii expressè commemoratur, hoc addito elogio: „ Sardis sancti Euthymii Episcopi, qui ob „ cultum sanctarum Imaginum a Michaële Imperat. Iconocla- „ sta in exilium missus, demum Theophilo imperante, Mar- „ tyrium consummavit „. De eo Cedrenus, & Zonaris in Michaële Balbo. Baronius in alium a Menæis Græcum Codicem incidere, oportet, dum scribit ad xi. Martii, *Græci etiam de hoc (Euthymio) agunt in Menologio hac die*. Nam Basilianum quidem Menologium, ut modo dicebam, nullam de hoc Euthymio facit mentionem: Menæa vero ipsum commemorant non ad xi. Martii, ut ait Baronius, sed ad xxvi. Decembris.

Qui in Tabulis Capponianis hanc diem xxvi. Decembris

EXOR-

exornant, *David Rex*, *Jacobus*, & *Josephus*, in Menæis coluntur Dominica infra Octavam Nativitatis hoc titulo : Κυριακή μετὰ τῆς Χριστοῦ γεννήσεως . Μνήμην ἐπιτελούμε τῶν ἁγίων καὶ δικαίων , Ἰωσήφ τῷ μητροσός , Δαβὶδ τῷ βασιλείας , καὶ Ἰακώβου τῷ ἀδελφοῦ . *Dominica post Christi Nativitatem . Commemorationem peragimus Sanctorum & justorum , Josephi Sponsi , David Regis , & Jacobi Fratris Domini* . Synaxarium est de solo Davide , præmissis tamen sex Jambicis versibus de Josepho , Jacobo , & Davide . In Synaxario autem ex Apocryphis narratur , quod Nathan prævidens id quod erat David cum Bethsabee commissurus scelus , volebat quidem ad eum accedere , ut monitis suis adulterium impediret ; sed a maligno fuit impeditus : nam videns per viam cadaver hominis occili , dum sepeliendum curat , appetente nocte , cognovit in spiritu , jam a Davide fuisse admissum facinus . De hoc autem Davidis festo hæc subjunguntur . γίνεται δὲ ἡ σύναξις ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ , καὶ ἐν τῇ κοινοποιεῖν τῷ ἁγίῳ Ἰωσήφῳ Ἰακώβῳ τῷ ἀδελφῷ τῷ κυρίῳ ἐσθόν τῷ θεβασμίῳ οἴκῳ τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου πῶς χαλκοπαπίων : *Agitur Synaxis in magna Ecclesia , & in Templo S. Apostoli Jacobi Fratris Domini , intra Venerabilem Domum Sanctissime Deiparæ Chalcopratiorum* . Hæc in Dominica . At in die xxvi . Decembr. præter communem Deiparæ Synaxim , fit etiam specialis μνήμην τῆς ἐν τῇ ἁγίᾳ σοφῇ κοινοποιεῖσιν τιμίας ἐσθῆτος τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου ἐν βλαχέρναις . *Commemoratio Venerandæ Vestis Sanctissime Deiparæ , depositæ in sacro loculo in Blachernis* . Cæterum *Jacobi Adelpothbei* festum proprium agitur xxiii . Octobris a Græcis , a Latinis autem ad i . Maji . *Davidis Regis* , alia nulla apud Græcos commemoratio fit , distincta ab hac Dominica post Nativitatem , & a commemoratione omnium progenitorum Christi , quam faciunt Dominica ante Nativitatem , seu ad diem xvii . hujus . Martyrologi Latini , Usuarius & Ado , & alii post eos , *Davidis* nomen adscribunt xxix . hujus : *nescio quem antigulorem secuti* , inquit Papebrochius . Sed res est plana : quum enim Græci de Davide agant Dominica post Nativitatem Domini , Latini fixam , non mobilem , ei assignarunt diem xxix . Decembris . Quod de Davide dictum est , idem de *Josepho Sponso* dicendum : ejus scilicet commemoracionem a Græcis peragi in duabus Dominicis , ante , & post Nativitatem : præterea in die 26 . Dec. unacum Synaxi Deiparæ . A Latinis colitur

litur ad 19. Martii „ festo, ut ait Papebrochius, non valde anti-
 „ quo: quamquam Petrus de Natalibus præsumat ex Eusebii
 „ Cæsariensis exemplaribus sumptum illud festum videri in anti-
 „ quis quæ allegat Kalendaris „. Sed vereor, inquit idem Pa-
 „ pebrochius „ ne quæ in Hieronymiano Martyrologio legebantur
 „ verba, in *Antiochia Joseph*, Martyrem aliquem Antiochenum
 „ significant, juxta ordinarium istius Martyrologii stylum: quod
 „ deinde, omisso nomine *Antiochiæ*, applicaverint alii *Josepho*
 „ *Sponso*; ideoque mallem inter Sanctos istius diei martyres, sal-
 „ tem sub dubio, actum fuisse a nobis de *Josepho Antiocheno*.

Verum non cum Josepho Sponso Antiochenum Martyrem confundendo, sed alias ob mysticas rationes, a Latinis Josephum Sponsum ad diem XIX. insertum fuisse ex dicendis patet, enumeratis prius aliis Josephis, quos & Græci & Latini in antiquis recentibusque Fastis commemorant.

Horum primus est *Joseph justus*, ex numero LXXII. discipulorum, *Barsabas* cognominatus, quem Apostoli, cum B. Martha statuerunt, ut locum Apostolatus Judæ proditoris impleret: Sed quum fors cecidisset super Matthiam, ipse nihilominus prædicationis & sanctitatis officio inserviens, in Judæa victorioso fine quievit: colitur in Rom. Martyr. ad 20. Julii. Meminit Beda, Ufuardus, Ado, & alii Græci peculiarem ei cultus diem non assignant. Secundus, *Joseph Comes*, cujus admirabilem sub Constantino Imp. ex Judaica perfidia ad Christum conversionem & fidei constantiam adversus Arianos, pluribus describit S. Epiphanius in Panario hæref. 30. contra Ebionitas: apud hunc hospitio susceptus est Scythopoli in Palæstina S. Eusebius Episcopus Vercellensis pro Fide Catholica exul, quando cum invisit idem Epiphanius, qui hæc refert. Colitur a Latinis ad XX I. Julii, non tamen a Græcis, uti Baronius existimat. Tertius *Joseph ab Arimathea*, nobilis decurio, discipulus Domini, qui corpus Domini de cruce depositum in monumento suo novo sepelivit, uti Evangelica habet historia. A Latinis colitur ad 17. Martii: Græci in Officio Feræ VI. majoris hebdomadæ laudant: nullam tamen ejus cultui assignant diem. Quartus *Josephus Diaconus*, sacrorum Hymnorum Cantor, qui temporibus Theophilii Imp. ob cultum Sanctarum Imaginum factus est confessor illustris. De eo Martyrol. Rom. ad 15. Februar. *Antiochiæ Sancti Joseph Diaconi*. Beda, Ufuardus, ac ceteri de eodem hac die; Græci autem

autem 3. Aprilis, qui & illum Presbyterum ordinatum dicunt; & sacrorum vaforum in magna Ecclesia custodem fuisse, & Constantinopoli decessisse; ortum autem duxisse ex insula Sicilia: unde non video, quare *Antiochia* cultus, vel natus, vel mortuus dicatur in Martyr. Rom. Alii Josephi Martyres commemorantur in Menais, & in Martyrologio Romano, uti *Joseph* Presbyter Socius *Acepsime* & *Aitbala* a Latinis ad 22. Apr. a Græcis ad 3. Novemb. *Joseph* Episcopus Socius *Narfetis*, a solis Græcis ad 20. Nov. *Joseph* cum Photina & Sociis, in Martyrol. Rom. & in Menol. Basiliano ad 20. Martii; at in Menais Græcis ad xxvi. Febr. Alios demum Græci *Josephos* Episcopos commemorant, ut *Josephum* Patriarcham CP. ad 30. Octob. & *Josephum* Archiepiscopum Theſſalonicæ ad 14. Jul. & ad diem sequentem; qui postremus frater fuit Theodori Studitæ, alius proinde a Josepho Hymnographo, quem Baronius Diaconum in hodierno Romano ad diem 15. Februarii vocat. Undenam autem hic Josephus, sacrorum Hymnorum Cantor, qui perpetram *Diaconus* appellatur, in Romanum hodiernum cum hoc elogio, *Antiochia* S. *Josephi* Diaconi, irrepperit, cl. Sollerius docet in Actis Sanctorum Tom. 6. Junii in observationibus ad Martyrologium Ufuardi, die 15. Febr. pag. 103. his verbis:

„ Id vero universim observandum, nec hos nec ferme ullos alios
 „ Codices nostros, usquam meminisse *Josephi* Diaconi *Antio-*
 „ *cheni*, quem interim Grevenus & Molanus Ufuardi textui
 „ adnectunt, Baronio & aliis eorum opinionem sequentibus.
 „ Ego Codicum nostrorum auctoritatem illis duobus præponde-
 „ rare, indubitanter cenſeo, non inveriſimiliter suspicans,
 „ eam annunciationem ex Rabano, vel Notkero, in Ufuardi-
 „ nos paucos Codices irrepperisse. Porro *Joseph* iste sub nomine
 „ *Juſſippi*, *Joſſepi*, & *Joſſippi* in Hieronymianis Apographis
 „ notus est, ubique cum titulo *Diaconi*, & tamquam majoris
 „ cohortis antesignanus „. Hæc Sollerius. Ego vero *Martyro-*
 „ *logia Hieronymiana Contracta*, ab ipſo Sollerio tom. 7. Junii
 edita, accurate diligenterque evolvens, tres Josephos ibi commemoratos invenio, quorum Primus ad xv. Kalen. Mart. Secundus ad xiiii. Kal. Apr. Tertius ad xii. Kal. Apr. colitur. *Martyrologium Rhinoviense*, xiiii. Kal. Apr. In Antiochia *Joseph*, & in alio loco, Pauli, & Cyrilli, Eugenii, Serapionis. xii. Kal. Apr. In Alexandria, Serapionis, *Joſſippi*, Voluſii. Desideratur

Æratur primus : nam aliquot folia exciderunt . *Martyrologium
 Augustanum Monasterii S. Udalrici* . xv. Kal. Mart. *Josephi* . xiii.
 Kal. Apr. *Josepb* , Pauli , Cyrilli , Eugenii , Serapionis , Clau-
 duii . &c. xiii. Kal. Apr. Alexandria , Serapionis , *Josippi* , Vo-
 lufiani . *Martyrologium Labbeanum* , xv. Kal. Mart. *Josippi* .
 xiii. Kal. Apr. *Josepb* , Pauli , Cyrilli , Eugenii , Serapionis ,
 Claudii . xiii. Kal. Apr. Alexandria , Serapionis , *Josippi* , Vo-
 lufiani &c. *Martyrologium Richenoviense* xv. Kal. Mart. In *Antio-
 chia Josippi Diaconi* . xiii. Kal. Apr. In Antiochia , *Josepb* . Et
 in alio loco , Pauli , & Cyrilli , Eugenii , Serapionis &c. xiii.
 Kal. Apr. In Alexandria , Serapionis , *Josippi* , Volufii , &c.
Martyrologium Corbejenfe brevius . xv. Kalend. Mart. In Antio-
 chia , Natalis *Josephi* Diaconi . xiii. Kal. Apr. In Antiochia ,
S. Josephi , Lucæ . In Syria , Pauli . xiii. Kal. Apr. In Alexan-
 dria , Serapionis monachi , *Josepb* , Volociani . *Martyrologium
 Reginae Sveciæ* , olim Senonenfe S. Columbæ , nunc *Vatica-
 num* . xv. Kal. Mart. In Antiochia , *Josippi Diaconi* . xiii.
 Kal. Apr. In Antiochia Natalis *S. Josepb* . In Siria Pauli , Cirilli
 cum aliis ix. xiii. Kal. Apr. In Alexandria , S. Serapionis mona-
 chi , & aliorum ix. En habemus , primo *Josepbum* feu *Josippum*
 focium Serapionis , Alexandria paffum , ad xiii. Kal. Aprilis ,
 hoc est ad 21. Martii , cujus tamen nulla mentio in Martyrol.
 Rom. neque in Ufuardino , in quibus folus commemoratur *S. Se-
 rapion Anacoreta* , *magnarum virtutum vir* , poftea Thmuita-
 nus Epifcopus , uti exponit Baronius in notis , qui ibidem ex
 Romano hodierno addit , Alexandria commemorationem SS. Mar-
 tyrum , qui fub Constantio & Philagrio præfesto , irruentibus
 Arianis & Gentilibus in Ecclefiam , die Parafceves cæfi funt .
 Inter hos , fuiffe *Josepbum* , Volufianum & alios , nullus dubi-
 to ; etiamfi enim in Martyrologio Reginae Sveciæ non adit *Jose-
 phi* nomen , in aliis tamen exprimitur . Habemus Secundo ,
 ad xiii. Kal. Apr. id est ad 20. Martii , *Josepbum* feu *Josippum* ,
 in *Antiochia paffum* , qui alicubi *Diaconus* dicitur , idemque
 nunc conjungitur cum Paulo , Cyrillo , Eugenio & Sociis ; nunc
 vero ab his feperatur , & *Josephus* etiam fine Diaconi titulo ap-
 pellatur : coluntur autem *Paulus* , *Cyrillus* , *Eugenius* , & *alii
 quatuor* in Martyrol. Rom. ad hanc ipfam diem 20. Martii : ac
 proinde fufpicari quis poffit , *Josepbum Diaconum* , qui in non-
 nullis exemplaribus in *Antiochia* ponitur , & disjungitur a Mar-

tyribus Paulo, Cyrillo & Sociis, qui *in Syria* passi dicuntur, ipsum esse Pauli Sociorumque comitem. Habemus tertio, alterum, an eundem, *Josephum*, ad xv. Kal. Mart. idest 15. Febr. qui *Joseppus*, *Josippus* & *Jusippus* etiam dicitur, & in nonnullis quidem Apographis absolute, sine loco, & sine dignitate nominatur; in quibusdam vero eodem elogio, ac *Josephus* ad xiiii. Kalend. Aprilis, ornatur sic: *in Antiocchia Josephi Diaconi*. Quod argumento est, aut de eodem *Josepho Diacono* ad 15. Febr. agi, de quo iterum ad 20. Martii agitur; aut si de diverso, nimirum de *Josepho Sacrorum hymnorum auctore*, quem vult Eminentissimus Baronius ad diem 15. Februarii a Latinis coli; in ea Martyrologia per errorem irrepisse & *Diaconi* titulum: is enim Presbyter fuit; & *Antiocchiam* civitatem: in Sicilia enim ortus, Constantinopoli decessit. Cæterum quod Papebrochius suspicatur, Latinos omisso *Antiocchie* nomine, & *Diaconi* titulo, applicasse *Josepho Sponso* quæ ad xx. Martii de *Josepho* supra recitavimus: id, inquam, speciem veri non habet: nam in ipso Richenoviensi Martyrologio, in quo ad xx. Martii legitur, *in Antiocchia, Joseph*, ad xix. ejusdem sic habetur: *Berlebem Sancti Josephi Nutritoris Domini*. Itaque alia quærenda est causa, cur in hodierno Romano *Sanctus Joseph Sponsus* ad xix. Martii potius, quam ad aliam diem sit positus. Ego vero existimo, eam fuisse diem *Sancto Deiparæ Sponso* idcirco assignatam, quia antiqui Martyrologi in eum mensem conjicere solent quidquid ad *Verbi Incarnationem*, seu *Deiparæ Annunciationem*, & ad *Passionem*, seu *Crucifixionem Domini*, spectans, certum non habet tempus. Sic *Joachimus Deiparæ parens* ad xx. Martii colitur; & *Josephus Deiparæ Sponsus* ad xix. ejusdem. *Josephus* ab *Arimathea*, curator sepulturæ Domini, ad xvii. Passio *S. Jacobi Apostoli Fratris Domini* ad xxv. demum *Sanctus Latho*, qui in *Cruce* confessus est *Christum*, ad eandem diem xxv. Præterea id in mente habuisse Latinos, ut ad xix. & xx. Martii, *Josephum Deiparæ Sponsum*, & *Joachimum Patrem* ponerent, verosimile est, quod Græcos movit, ut in *Dominica Nativitatem Christi* antecedente, *Progenitores* ejusdem, inter quos & *Josephus* erat, commemorarent. Qui enim primam aut saltem aliquam in festis præcipuorum mysteriorum partem gesserunt, eos nunc ei mysterio anteponi, nunc subjungi, in more fuit, quemadmodum

ex Calendariis constat. Hanc ob causam, ut Fidelium pietati consuleretur, cupientium, Sancti Joachimi patris Deiparæ festum majori, quam antea, solemnitate celebrari, simulque festa, ut vocant, de præcepto, non multiplicarentur, sapientissime in nupero Romano Calendario provisum est, ut prima post Deiparæ Filiæ Assumptionem in cœlos Dominica, Joachimi patris commemoratio recoleretur: sic enim & Græci in prima post Christi Nativitatem Dominica, Synaxim Davidis Regis, Josephi putativi patris, & Jacobi, qui frater Domini appellari meruit, solemniter peragunt.

XXVII.

STEPHANUS.
THEODORUS.

Codices Vaticani Ruthenici: *Stephanus Protomartyr*. Pofsevinus: *S. Martyris Stephani*. Fasti Papebrochiani: *Stephanus, Theodorus*. In Menais Græcis: τῷ ἁγίῳ πρωτομάρτυρος καὶ ἀρχιερατικῆς ἱερωσύνης Στεφάνου, καὶ τῷ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν καὶ ὁμολογητῆ Ἱεροδότῳ τῷ Γραπτῷ καὶ ἀντιδιόσκῳ Θεοφάνους τῷ ποιητῆ. ,, Sancti Protomartyris & Archidiaconi Stephani, & S. P. N. & Confessoris ,, Theodori Grapti, fratris germani Theophanis Poëtæ ,, . De utroque habetur Synaxarium ad hanc diem xxvii. Decembris. At in Menologio Basiliano seorsim coluntur; & Stephanus quidem hac ipsa die, ubi depingitur pag. 60. in genua procumbens & a Judæis lapidibus obrutus, apparente è nubibus Deo in forma humani brachii, radios ad ipsius Stephani Caput effudentis. Theodorus vero ad diem sequentem, hoc est 28. Decembris hoc elogio: ,, Certamen Sancti Patris nostri Theodori Grapti. ,, Hic fuit ex Syria unacum fratre suo Theophane Canonum ,, Scriptore. Et primum quidem in Laura Sancti Sabæ monasticam vitam amplexus, virtutibus excolendis totum se addixit; deinde Constantinopolim profectus, Theophilo Iconomacho imperante, quum sanctarum Imaginum cultum ejurare detrectaret, acubus perfoffus, atramentoque in facie notatus, ac veluti maleficus & fugitivus servus, contumelia affectus, in exilium ejicitur. ,, Cætera. Hinc, Theodorus unacum fratre Theophane, ab iniustis fronti literis, *Graptus* cognominatus. Utriusque nomen hodierno Romano inscriptum est: utriusque communia Acta a Metaphraste ornata extant La-

tine impressa apud Lipom. tom. 5. & Sur. tom. 6. Græca incipiunt: τῶν ὑπὲρ χριστοῦ τῶν ἀλλοθεν ἐλθόντων: prodieruntque Græce & Latine cum Combehtii versione & notis in ejus manipulo Rer. Constantinopolitanar. pag. 191. Paris. 1664. Græci in Menæis separatim agunt, de Theodoro quidem hac die 27. Decembris: de Theophane autem ipsius fratre, ad xi. Octobris, hoc Elogio: τῷ ἰσθι πρὸς ἡμῶν ἢ ὁμολογητῷ Θεοφάνῃ, ἀδελφῷ τῷ ἀγίῳ Θεοδώρῳ τῷ Γραπτῷ, τῷ Μητροπολίτῃ Νικαίας τῷ Ποιητῇ ἢ Γραπτῷ: ,, S. P. N. & Confessoris Theophanis, fratris Sancti Theodori Grapti, Metropolitæ Nicææ & Poëtæ & Grapti ,, . Vide quæ supra adnotavimus ad xi. Octobris, quo die pro Theodoro, cujus nomen in Tabulis Russicis Capponianis legitur, reponendus est omnino *Theophanes*. Menologium Basilianum de solo Theodoro agit ad xxviii. Decembris. At Martyrologium Romanum conjunctim de utroque ad hanc diem xxvii. Decembris. In Synaxario Græco, quod legitur in festo Sancti Theodori Grapti descripti sunt xii. versus Jambici, quos impius Theophilus candenti ferro inscribi jussit in fronte Sanctorum fratrum Theodori ac Theophanis.

Ad Sanctum Stephanum venio. Colitur a Latinis Natalis ejus dies postridie Nativitatis Christi, hoc est ad xxvi. Decembris: qua die ipsum martyrio Hierosolymis defunctum esse asserunt Sanctus Augustinus, Fulgentius, & alii Latini Patres & Græci in homiliis, quas ea die habuerunt; idque adeo firmum ratumque majores habuere, ut in omnibus antiquis Calendariis & Sacramentariis ea dies consecrata natalitio Protomartyris assignetur. At Græcorum Menologia & Kalendaria tam vetusta, quam recentia, diem sequentem, hoc est xxvii. Decembris, ejus cultui tribuunt, in eaque passum sepultumque Sanctum Protomartyrem Synaxaria narrant: an quia Synaxis Deiparæ in die antecedenti peragitur? an potius, quia die xxvi. Decembris lapidibus obruto Sancto Stephano, non potuit, nisi ad sequentem diem, ipsius sacrum Corpus Capliargamalam deferri, ibique ejus sepultura curari? Quemadmodum in Epistola Luciani Presbyteri de Reliquiarum S. Stephani inventionem, inducitur S. Gamaliel id ita factum narrans. Nam quod nonnulli ad 3. Augusti passum Sanctum Stephanum ex eo asserunt, quod in antiquis Martyrologiis notetur ad eam diem ipsius *Commemoratio*, nulla facta Translationis sive Inventionis Reliquiarum mentione;

ne ; id, inquam, a Baronio in notis exploditur . Et ad Græca Menologia quod spectat, in omnibus ad 2. non ad 3. Augusti recolitur Reliquiarum ipsius Translatio, & ad 15. Septembris Inventio ; nullum vero reperire est Menologium, quod præter hanc diem xxvii. Decembris, Sanctum Stephanum passum & sepultum testatur . In ea autem Menologia errore irrepressibile certum est, dum Sancti Stephani Corporis Inventio & Translatio perhibetur contigisse temporibus *Constantini Magni Imperatoris*, *Joanne Hierosolymitanam Ecclesiam administrante*: nam primo Constantini Imperatoris & Joannis Patriarchæ tempora non conveniunt ; deinde literæ Luciani ab omnibus comprobata, notant Consules, quibus ea contigit, nimirum Honorio X. & Theodosio VI. Cofs. qui quidem annus longe distat a temporibus Constantini Magni . Sed de Inventione & Translatione alibi sermo erit . Cæterum non est hoc loco omittendum quod & Lucianus Presbyter & Basilius Seleuciensis in orat. de Sancto Stephano asserunt, in Theca, ubi Corpus Sancti Stephani in Caphargamala vico xx. millibus passuum ab Hierosolymis distante jacebat, insculptum fuisse Martyris nomen lingua Hebraica, *στέφανος*, quod Stephanum idest coronam interpretaris, . Hæc illi . Verum non Hebraice, sed Syriace *ܥܒܪܝܠ* est corona, & *ܥܒܪܝܠܐܝܠ* *Chelilael*, corona Dei.

XXVIII.

BIS DECEM MILLIA MARTYRUM NICOMEDIÆ
COMBUSTORUM.

Codex primus Vaticanus Russicus hac die de *Nativitate Christi*, hoc est de die infra Octavam, agit dumtaxat . Possivinus minuit numerum sic : *Sanctorum Martyrum 10000.* hoc est, decem millium . Fasti Græco-Moschi numerum non exprimunt : „ *Sviatic Mucenik V Nikomedy Sozennich, Sanctorum Martyrum Nicomedię combustorum* „ . Pictura representat in Templo Episcopum, Presbyteros duos, Diaconum, Monachum stantes ; reliquos jacentes Martyres . Menologium Basilianum ad hanc diem tria habet Synaxaria . Primum pag. 63. *Certamen Sanctorum Martyrum Indis Eunuchi, & Domne* . Alterum pag. 64. *Certamen Sanctorum viginti millium Martyrum*: depinguntur, intra Ecclesiam subjecto igne concremati : Tertium pag. 65. *Certamen Sanctorum, qui ex catu, & ex rogo Sanctorum Martyrum superfuerunt* : nimirum *Indes, Gorgonius, Petrus,*

Petrus, Zenon copiarum Dux, Dorotheus Præpositus, Mardonius, Mygdonius, Glycerius Presbyter, Theophilus Diaconus, & Sancta Domna, quæ eorum Reliquias in unum collectas, honesto loco abscondidit. Menza Græca ad eandem diem: τῶν ἁγίων διαμυρίων τῶν ἐν Νικομηδείᾳ καίτων, Sanctorum bis decem millium Nicomediæ combustorum. Ibidem tria Synaxaria, sicut in Menologio Basiliano, sed expresso *S. Anthimi* Episcopi nomine, quod ibi tacetur. Subjunguntur disticha de eorum martyrio, qui igni superfuerant. Coluntur in Martyrologio Romano ad xxv. Decembris hoc elogio. „ Nicomediæ
 „ passio multorum Martyrum, qui quum in Christi Natali ad
 „ Dominicum convenissent, Diocletianus Imperator janus Ec-
 „ clesie claudi iussit, & ignem circumcirca parari, tripodem
 „ que cum thure præ foribus poni, ac præconem magna voce
 „ clamare, ut qui incendium vellent effugere, foras exirent,
 „ & Jovi thus adolerent: quumque omnes una voce respondi-
 „ sent, pro Christo se libentius mori, incenso igne consumpti,
 „ eo die nasci meruerunt in caelis, quo Christus in terris pro
 „ salute Mundi nasci dignatus est. „ Et nequis existimaret,
 „ alios hic designari Nicomedienses Martyres ab iis, quos Græci
 „ viginti millia fuisse dicunt, & ad hanc diem xxviii. Decem-
 „ bris colunt, addit Eminentiss. Baronius hanc notam: „ Græci
 „ autem ut horum solemnitatem celebrius agerent, transtule-
 „ runt eam post diem sequentem [imo ad tertium ab hinc diem]
 „ in Menologio his verbis: „ Certamen viginti millium Mar-
 „ tyrum sub Maximiano Imp. apud Nicomediam combustorum.
 „ Pluribus autem de his Nicephorus hist. lib. 7. cap. 6. ubi &
 „ ea quæ hic leguntur, fusius explicantur „. Papebrochius in
 „ Metrico Græco Decembri, post hunc hexametrum:

Ἀρίστας ἑγδοκῆν χίτων ἐξάδι διαμυρίων πῦρ.

Bis decies dat mille viros lux proxima flammis.

„ Nicephorus, inquit, Callistus lib. 7. cap. 6. tot ferme fuisse
 „ ait promiscui sexus, ætatis & conditionis homines, qui ad
 „ celebrandum Dominicum Natalem congressi in Templum,
 „ simul cum eo flammis succensi, pro fide occubuerint Nico-
 „ mediæ sub Maximiano. Baronius Græcorum exemplo Sacris
 „ Fastis eos adscripturus in hodierno Romano, præluit id face-
 „ re die præcedenti (*imo, tertia abhinc præterita die, idest*
 „ xxv. Decembris:) & immodicum esse videns numerum (quis
 „ enim

enim credere possit Christianos eo tempore habuisse Eccle-
 sias tam capaces ?) satis habuit, *multa millia* scribere . Meta-
 phrastes in Actis SS. Indes & Domnæ, inducit Archidiaconum,
 congregatos hortantem ad Martyrium ; qui ipsos, *multitudi-
 ne pene innumerabiles*, comparavit tribus Pueris Babylonicæ
 fornacis : & his Actis titulus est : *Μαρτύριον τῶν ἀγίων διαφυ-
 λῶν*. Utinam originalia, & Metaphraste antiquiora extarent
 Acta ! silentium enim Eusebii, haud facile omisuri marty-
 rium, cæteris omnibus quæ ab eo commemorantur, longe
 memorabilius, vereri me cogit, ne ipsa sint ex eorum nume-
 ro, quæ fabulosis plane circumstantiis exaggerata invenit Me-
 taphrastes, suaque eloquentia sic expolivit, ut prima fronte
 non appareant manifeste falsa . Magno certe examine adhuc
 egent Acta ista, Hæc Papebrochii prudentissima admonitio eo
 me impulit, ut in Acta ipsa curiosius investigarem ; atque, ut ve-
 ritas magis elucesceret, in Martyres omnes Nicomediæ passos,
 qui in Martyrologiis coluntur, accurate inquirerem .

In Martyrologio itaque Romano, quos ad nostros hoc-
 sce Martyres spectare certo deprehendi, hi Nicomediæ pas-
 si commemorantur . Primo, *Sanctus Anthimus Episcopus*, cu-
 jus elogium ad vigesimam septimam Aprilis est hujusmodi :
 Nicomediæ natalis Sancti Anthimi Episcopi & Martyris,
 qui in persecutione Diocletiani ob confessionem Christi,
 Martyrii gloriam capitis obtruncatione suscepit . Secutus
 est quoque illum universa pene gregis sui multitudo,
 quorum alios Judex gladio obtruncari, alios ignibus conflag-
 rare, alios naviculis impositos pelago immergi fecit . Baro-
 nius . *De eo item hac die Beda, Ufuardus, Ado, ac ceteri La-
 tinorum . Græci autem in Menolog. 111. Non. Septembris* . Ad-
 dunt Græci ad eandem diem 3. Sept. *Zenonem* [& Latini ibidem
Charitonem] quorum *Zeno* in leberem liquati plumbi coniectus
 est, *Chariton* in fornacem ignis immisus : necnon *Basilissam*
 Virginem & Martyrem novennem, quæ in persecutione Dio-
 cletiani sub Alexandro Præside quum verbera, ignes ac bestias
 divina virtute superasset, in oratione spiritum reddidit . Subjun-
 git Baronius ad 27. Apr. , Scribit de Anthimo Eusebius hist.
 lib. 8. cap. 6. & Nicephorus hist. lib. 7. cap. 6. & 16. Exstant
 ejus Acta a Metaphraste descripta : retulit eadem Lipoman-
 toni. 6. & Sur. tom. 2. Succesit hic sancto Cyrillo ejusdem
 civi-

,, civitatis Episcopo, ut testantur Acta sanctorum Martyrum
 ,, Indes & Domnæ quæ recitat Metaphrastes vii. Kal. Januarii,
 ,, ex quo Lipom. tom. 5. & Surius tom. 6. ,, Græca Acta *S. Anthimi*
Episcopi Nicomedienfis incipiunt: *τίς ἄκ Οἶδε τὸν Νικο-*
μίδου. Proderunt Tom. 3. Act. Sanctor. xxvi. Apr. pag. ix.
 eMS. Regis Galliæ: & Latine pag. 483. apud Lipom. Tom. 6.
 ad 111. Septemb. & Surius ad xxvi 1. Aprilis. *Indi, Domnæ,*
& sociorum, Græce incipiunt: *Ἄρτι Μαξιμιανῶ δεινῶν ἵως*
ἄγοντος ἐν τῇ Ρωμῶν ἀρχῇ. Latine apud Surius 26. Decem-
 bris. In Synaxario Græco ad 3. Sept. *Alexander* Præfes ad
 Christi fidem a S. Basilisæ conversus, adductus dicitur ab eadem
 sancta Virgine ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ πρὸς Ἀντώνιον τὸν Ἐπίσκοπον.
in Ecclesiam ad Antonium Episcopum, a quo & baptizatus fuit.
 An hic Antonius Anthimi successor fuit, aut Cyrilli decessor?
 an vero pro Antonio reponendum *Anthimi* nomen?

Secundo, *S. Dorotheus & Gorgonius.* Martyrol. Rom.
 ad 9. Septembr. ,, Nicomedie passio *S. Martyrum Dorothei,*
 ,, & Gorgonii, qui apud Diocletianum Augustum honores am-
 ,, plissimos consecuti, quum persecutionem, quam ille Christianis
 ,, inferebat, detestarentur, præfente eo, iussi sunt primo ap-
 ,, pendi, & flagris toto corpore laniari, deinde visceribus pel-
 ,, le nudatis, aceto & sale perfundi, sicque in craticula assari,
 ,, atque ad ultimum laqueo necari,,. Baronius: ,, De his Be-
 ,, da, Uuardus, Ado, & alii recentiores. Scribit horum res
 ,, gestas Eusebius hist. lib. 8. cap. 1. & 6. & Niceph. lib. 7. c. 2.
 ,, & 5. Plura de iisdem in Actis Sanctorum *Indes & Domnæ,*
 ,, quæ refert Metaphrastes die 26. Decembris: ubi tamen Do-
 ,, rotheum capite amputatum, Gorgonium vero molari lapide
 ,, ad collum ligato Martyrium consummasse, eadem Acta testan-
 ,, tur,,. Cætera.

Tertio, *S. Petrus, Egdunius Presbyter, & alii septem.*
 Martyrol. Rom. ad 12. Martii. ,, Nicomedie passio *S. Petri*
 ,, Martyris, qui quum esset Cubicularius Diocletiani Imperato-
 ,, ris, & liberius de immensis Martyrum suppliciis querere-
 ,, tur, jubente eodem, in medium adducitur, ac primo suspen-
 ,, sus, diutissime flagris torquetur, deinde aceto ac sale
 ,, perfusus, ad ultimum in craticula lento igne assatus &c. Ibi-
 ,, dem Sanctorum Egdunii Presbyteri, & aliorum septem, qui
 ,, singuli diebus singulis suffocati sunt, ut cæteris metus incute-

,, re-

retur, . Baronius ad eandem diem. ,, De eo [Petro] item
 ,, Beda, Ufuardus, Ado, & alii. Scripsit ejus egregium certamen Eusebius hist. lib.8. cap. 6. & ex eo Niceph. lib.7. cap.5.
 ,, & alii acceperunt. Et infra de Egdunio, alias Migdonio. De
 ,, quo iidem qui supra, Beda, & alii. Passus reperitur Migdonius una cum Petro, de quo egimus, in persecutione Diocletiani, ut & testantur Acta Indes & Domnæ apud Metaphrastem 26. Decembr. quæ refert Lipom. tom. 5. & Sur. tom. 6. & Niceph. lib. 7. cap. 5. ex quibus hos illos ipsos esse, locus, tempus, & personæ demonstrant; licet historia de ipsis diversa feratur. ,, At in Actis SS. Indes & Domnæ, Glycerius Presbyter dicitur, non Egdunius five Migdonius. Quinimo in ipso Martyrol. Rom. Migdonius, & Mardonius ad 23. Decemb. coluntur. Duo autem Migdonii in iis Actis non apparent. Glycerius vero Presbyter in eod. Martyr. ad 21. Decemb. commemoratur.

Quarto, S. Joannes. Martyrol. Rom. ad 7. Sept. ,, Nicomedie natalis B. Joannis Martyris, qui quum videret crudelia edicta adversus Christianos in foro pendere, fidei ardore accensus, injecta manu, illa detraxit atque discepit; quumque hoc relatam esset Diocletiano & Maximiano Augustis in eadem urbe constitutis, omnia suppliciorum genera in eum experiri jusserunt: quæ vir nobilissimus tanta alacritate vultus ac spiritus pertulit, ut ne tristis quidem pro his videri potuerit. ,, Baronius. De eodem hac die Beda, Ufuardus, Ado, & alii recentiores. Ejus autem fidei constantem confessionem, & diros cruciatus scribit Eusebius hist. lib.8. cap.5. & Niceph. lib.7. cap.5. & licet nomen non explicent, reapse de eo sentire, certum est.

Quarto, S. Euthymius Martyr. Martyrol. Rom. ad 24. Decemb. ,, Nicomedie S. Euthymii Martyris, qui in persecutione Diocletiani, quum multos ad Martyrium præmisset, ipse ense transfixus, secutus est ad coronam. Baronius. De eodem in iisdem Actis Sanctorum Indes & Domnæ habetur mentio, apud Metaphrast. die 26. Decemb. Lipoman. tom.5. & Sur. tom. 6.

Sexto, S. Glycerius Presbyter. Martyrol. Rom. ad XXI. Dec. ,, Nicomedie S. Glycerii Presbyteri, qui in persecutione Diocletiani multis tormentis vexatus, in ignem demum con-

jectus, Martyrium consummavit. *Baronius*. De quo Græci
in Menologio. Memiait ejusdem Niceph. histor. lib. 7.
cap. 6. & Metaphrastes in Actis Sanctorum Indes & Do-
mnæ, die 26. Decemb. apud Lipom. tom. 5. & Sur. tom. 4.
[imo 6.]

Septimo, *S. Zenonis*. Martyr. Rom. ad xxii. Decemb.
Nicomedix Sancti Zenonis militis, qui quum Diocletianum
Cereri immolantem derisisset, maxillis contractis, dentibusque
excussis, capite truncatus est. *Baron.* Ejus certamen describitur
in Actis Sanctorum Indes & Domnæ, apud Metaphrastem
die 25. [imo, 26.] Decemb. Habet eadem Lipom. tom. 5.
& Surius tom. 6.

Ostavo, *SS. Migdonius, Mardonius*, quidam *Diaconus*,
xx. *Martyres*. Martyrolog. Rom. ad xxiiii. Decembris.
Nicomedix natalis Sanctorum viginti Martyrum, quos Dio-
cletiani persecutio gravissimis tormentis cruciatos, Martyres
Christi fecit. Ibidem passio sanctorum Migdonii, & Mardo-
nii, quorum alter in eadem persecutione igne crematus, al-
ter in fossam projectus occubuit. Tunc etiam passus est Dia-
conus S. Anthimi Episcopi Nicomediensis, qui quum literas
perferret ad Martyres, a Gentilibus tentus, & lapidibus
obrutus, migravit ad Dominum. *Baronius*. Viginti Marty-
rum. Beda, Uluardus, Ado, Petr. in Catal. lib. 1. cap. 84. &
alii recentiores hac die. *Ibidem*. Migdonii & Mardonii. Ho-
rum Martyrium recensetur in Actis SS. Indes & Domnæ, apud
Metaphrast. die 26. Decemb. ex quo Lipoman. tom. 5. & Sur-
ius tom. 6. Agitur ibidem de Diacono Nicomediensi, de quo
hic mentio habetur. De Migdonio item Niceph. hist. lib. 7.
cap. 5. qui agit & de Gorgonio, quem diversum esse a Mar-
donio, Acta superius citata significant. Nomen Diaconi
exprimitur in Synaxariis Græcis: sic, Theophilus Diaconus
præcisâ lingua, in campo lapidatur: compluresque alii eodem
die Martyrii coronam acceperunt: hi nimirum sunt, qui
in Romano Martyr. hac eadem die commemorantur hoc elogio;
Nicomedia Natalis SS. Viginti Martyrum, ut supra.

Nono, *Sancti, Indes Eunuchus, Domna, Agape, Theo-
phila*, & Socii. Martyr. Rom. ad xxviii. Decembris. Ni-
medix Sanctorum Martyrum, Indes Eunuchi, Domnæ,
& Agapis, & Theophilæ Virginum, & Sociorum, qui in per-
secu-

secutione Diocletiani post longa certamina, diverso mortis genere, coronam martyrii sunt assecuti. *Baronius*. Agunt de iisdem Græci hac die in Menologio. Eorum Acta a Metaphraſte edita habet Lipom. tom. 5. & Surius tom. 6. meminitque de his Nicephorus hiſt. lib. 7. cap. 6.

Decimo, *decem millia Martyrum*, cum *Trophimo & Eucarpio*. Martyrol. Rom. ad 18. Martii. Nicomediæ Sanctorum decem millium Martyrum, qui pro Chriſti confeſſione gladio percuffi ſunt. Item Sanctorum martyrum Trophimi, & Eucarpii. *Baronius*. Græci de his etiam in Menologio hac die, nec ſane mirandum eſt, non tantum eos, de quibus hoc loco agitur, ſed alia multa præterea martyrum millia pro Chriſti nomine Nicomediæ fortiffime occubiſſe, in quorum certamina sæpe incurrimus: nam Diocletianus Imperator ſæviſſimam illam perſecutionem excitans, Nicomediæ reſedit, illicque de Chriſtianis immaniſſimam carniſcinam exercuit, ut produnt Acta Martyrum, Eufebius lib. 8. & alii.

Undecimo, *plurimi Martyres*. Martyr. Rom. ad 23. Junii. Nicomediæ commemoratio plurimorum Sanctorum martyrum, qui in montibus & ſpeluncis tempore Diocletiani latentes, pro Chriſti nomine martyrium læto animo ſubiſcunt. *Baronius*. Quantum in Chriſtianos ſævitum ſit Nicomediæ temporibus Diocletiani Imp. qui illic diutius conſedit, ſcribit Eufebius lib. 8. cap. 1. 2. 3. & 4. & res geſtæ Sanctorum Indes & Domnæ apud Metaphraſten die 26. Decembris.

Alii in eodem Martyrologio Romano, & in Menologio Græcorum ſparſim recenſentur martyres ſub Diocletiano paſſi Nicomediæ, qui tamen ad horum, de quibus agitur, martyrum numerum ſpectare non videntur. Cæterum ex his, quæ hæcenus recitavimus, conſtat primo, ſanctos hæcæ Nicomedienses martyres, quibus Latini diverſos dies assignant, a Græcis una eademque die omnes celebrari, hæc eſt, 28. Decembris, præter *S. Anthimum* Episcopum, qui die 3. Septembris colitur, & præter *decem millia* Martyrum, de quibus Græci ſeparatim ad 18. Martii agunt. Secundo, eum numerum, *decem millium*, & *viginti millium*, qui apud Græcos ad 18. Martii, & 28. Decembris notantur, non eſſe eo ſenſu accipiendum, quaſi in urbe Nicomediensi ſub Diocletiano paſſi ſint *triginta millia Martyrum*: quis enim credere poſſit Chriſtianos eo tempore tot nu-

mero fuisse Nicomediæ, aut tot numero Christianos unam Nicomediæ Ecclesiam cepisse? sed pro indefinito ibi numerum definitum fuisse positum: ac proinde non aliud significare, quam ingentem martyrum multitudinem. Porro, ut pro plurimis martyribus, Metaphrastes, aut is certe, qui jampridem Acta Nicomediensium Martyrum scripserat, *desem millia, & viginti millia* poneret, causam hanc esse puto, quia vox Græca *μύριοι*, paroxytona quidem *μύριοι*, significat *infinitos, innumeros, ingentes, maximos*: ut apud Lucianum, *μύριοι πλῆθος, infinita multitudo*: apud Homerum *μύριον πένθος, maximus luctus*: *μύρια ἄλγια, summi dolores*: apud Platonem, *ἐν περὶ μύρια εἰμί, in maxima sum paupertate*: Proparoxytona autem, *μύριοι*, indicat, *decies mille, διαμύριοι, bis decies mille, τρισμύριοι, tricies mille*, aut triginta millia. Itaque quum in antiquis Actis, *μύριον πλῆθος*, aut, *μύριοι μάρτυρες*, scriptum esset, quod innumerabilem multitudinem, & plurimos martyres sonat; numerum martyrum, ut solent recentiores Græci fabulosis plane circumstantiis exaggerantes, *μύριοι, & διαμύριοι, decies millies, & bis decies millies*, legendum existimarunt. Conjecturam nostram confirmat Eusebius, qui horum martyrum historiam accurate describens lib. 8. cap. 5. & 6., multos quidem Nicomediæ martyrium passos dicit, non tamen decies mille, neque bis decies mille: nominat autem primo loco *virum quemdam minime obscurum*, (hic in Martyrol. Rom. ad 7. Septemb. *Joannes* dicitur,) qui simul ac edictum contra Ecclesiam propositum est Nicomediæ, zelo quodam divino commotus & ardore fidei incitatus, edictum illud in publico & illustri urbis loco affixum detraxit, & tamquam impium manibus suis discerpsit. Deinde laudat *Dorotheum, Gorgonium, & Petrum*, Imperatoris cubicularios, qui unacum aliis pluribus in Palatio ministrabant: demum *Anthimi* Episcopi & aliorum certamina his verbis enarrat. „ Tunc etiam Anthimus Ecclesie „ Nicomediensis Episcopus ob confessionem Christi in eadem „ urbe capite truncatus est. Huic adjuncta est, *πλῆθος ἄθρων* „ *μάρτυρων, ingens Martyrum multitudo*. Quippe iisdem diebus nescio quo casu, in Palatio excitatum erat incendium. „ Cujus quum nostros auctores fuisse publicus rumor falsa suspitione jactasset, Imperiali jussu quotquot illic erant Dei cultores, acervatim cum suis familiis, alii gladio, flammis alii con-

„ sum;

„ sumpti periere . Tunc divina quadam alacritate quæ verbis
 „ explicari non potest , conciti viri simul ac mulieres , in arden-
 „ tem rogam insiliisse dicuntur . Alios quoque innumerabiles
 „ vinctos & scaphis impositos , carnifices in profundum mare pro-
 „ jecere . „ Græcus Eusebii textus habet : *Νικαίας δὲ οἱ δῆμοι*
 „ *ἄλλο τι πλῆθος ἐπὶ σκάφαις , πρὸς θαλαττίοις ἐπακρίβησαν*
 „ *βουδοῖς* . „ Aliam autem quandam multitudinem vinctam &
 „ scaphis impositam , carnifices in profundum mare projecere .
 „ Pergit Eusebius de sanctorum Cubiculariorum corporibus disse-
 „ rens : „ Sed & corpora regionum Cubiculariorum , quæ post
 „ mortem convenienti tradita fuerant sepulture , ipsi eorum le-
 „ gitimi domini , erui ex sepulcro , & in mare projici oportere
 „ censuerunt , nequis illos sepulcris conditos , pro Diis , ut ipsi
 „ quidem opinabantur , reputans , in posterum adoraret . Et
 „ hæc quidem in ipso persecutionis exordio Nicomediæ gesta
 „ sunt . „ Vides , in hac persecutione , ab Eusebio accurate de-
 „ scripta , non alios fuisse martyres , præter *Joannem* , qui edi-
 „ ctum laceravit : & præter *Dorotheum* , *Gorgonium* , *Petrum* , &
 „ alios plures , qui in Palatio ministrabant : denique præter *Anthi-*
 „ „ *num* Episcopum , & *ingentem Martyrum multitudinem ipsi ad-*
 „ *junctam* , quorum alii gladio sunt cæsi , alii flammis consumti ,
 „ alii scaphis impositi , & in mare demersi . Vides in super , Incen-
 „ dium illud Palatii Imperialis , quod anno 1. persecutionis Dio-
 „ cletianæ in urbe Nicomedia contigit , causam fuisse , cur Impera-
 „ tor in Christianos sæviret , & alios quidem flammis traderet ,
 „ alios vero in mare projici , aut gladio jugulari juberet . Nulla
 „ hic mentio *bis decies millium* , qui sint in Ecclesia concremati :
 „ qui quidem numerus si constaret , non fuisset utique ab Eusebio
 „ omisus . Nec est , quod quis opponat , in subsequutis Persecu-
 „ tionis annis eos , qui in Latinis Græcisque Fastis recensentur ,
 „ martyres claruisse : quum Persecutio illa , eodem Eusebio te-
 „ ste , totum decennium duraverit ; ea vero , quæ ex ipso Euse-
 „ bio de Nicomediensibus martyribus supra sunt narrata , in ipso
 „ persecutionis exordio , hoc est , primo anno , gesta sint . Nam
 „ idem Eusebius a cap. 1. libri 8. usque ad caput xv. accuratam ,
 „ texens rerum omnium totius decennii persecutionis gestarum
 „ historiam , non habuisse se , quod amplius de Nicomediensium
 „ martyrio subjungeret , abunde testatur initio capituli xvi .
 „ inquit : *Hæc sunt quæ toto persecutionis illius tempore con-*
 „ *tigerunt* .

Cate-

Cæterum id, quod antea de numero Martyrum diximus, *μύριοι* nimirum, pro, *μυριοι*, hoc est, *decies mille*, pro *innumeris*, in historiam horum Martyrum perperam irreplisse, confirmatur ex eodem Eusebio, qui lib. 8. cap. 13., postquam certamina Sanctorum, qui Nicomediæ, Melitinæ, in Syria, in Phœnice, in Palæstina, per Africam, & Mauritaniam, Alexandriæ, & per Ægyptum, Thebaidem, Phrygiam, atque Arabiam in ea persecutione passi sunt, descripsisset: nomina quoque Episcoporum & Presbyterorum quorundam, qui religionis quam prædicabant, sinceritatem fuso sanguine declararunt, recitasset; Anthimi, inquam, Episcopi Nicomediensis, Luciani Presbyteri Antiocheni, Tyrannionis Episcopi Tyriorum, Zenobii Presbyteri apud Sidonem, Silvani Episcopi Emesæ, Silvani alterius Episcopi Gazæ, Pamphili Presbyteri Cæsareæ, Petri Episcopi Alexandriæ, & Presbyterorum ejus Fausti, Dii atque Ammonii; Pelei ac Nili Sacerdotum Ægyptiorum cum aliquot aliis; demum Phileæ, Hefychii, Pachomii ac Theodori, diversarum in Ægypto Ecclesiarum Episcoporum: postquam, inquam, horum omnium certamina enarrasset, hæc subjungit:

» *μύριοι τε ἐπὶ ταῖσις ἄλλοις ἡσφανεῖς, οἱ ἀπὸς τῶν κατὰ χώραν*
 » *ἢ τόπων παροικῶν μνημόνευσται:* Sexcenti denique alii mi-
 » nime obscuri, qui per Ecclesias in illis locis ac regionibus con-
 » stitutas, multis laudibus celebrantur. » Ecce, qui apud Eusebium *μύριοι* dicuntur, hos Latinus Interpres recte vertit *sexcentos*, hoc est, *innumerabiles*, seu *plurimos alios*. Quid? si quis hoc loco *μύριοι*, pro *μυριοι* legisset? Habéremus profecto præter jam enumeratos Ecclesiarum Præbides, alios *decies mille*: quod tamen Eusebius ne somniavit quidem, Quamobrem, ut ad Nicomediensium Martyrum numerum redeam, placet cl. Solerij verbis uti, in observatione ad Martyrologim Ufuardi, 27. Aprilis de Sancto Anthimo Episcopo & Sociis hæc scribentis.

» Eusebii verba in Actis referuntur, quæ vere insignis Marty-
 » ris, & innumerabilium sociorum triumphum denarrant, qui-
 » bus addi possunt, quæ a Lactantio præclare scripta sunt, ex
 » quo & aliis, historiæ seriem exponit Tillemontus tom. 5.
 » a pag. 23., nulla habita ratione Actorum particularium, Latine & Græce a nobis editorum, quæ ab eruditissimis recentiori-
 » bus non magni æstimantur, nec a Ruinartio admissa sunt,
 » qui solum Eusebium sequitur pag. 320.

» QUA-

QUATUORDECIM MILLIA INFANTIUM.
MARCELLUS.

Codices Vaticani Russici: *Sancti Infantes*. Ita & Fasti Græco-Moschi apud Papebrochium: *Sviaticb Mlndenee: Sanctiforum Infantium*. Sed addunt *si'*. idest, 14. *millium*: nec non *Marckel, Marcellus*. At Possévinus pro 14. *millibus*, habet: *Sanctorum Martyrum bis mille*. Agunt Græci hac die xxix. Decembris de Sanctis Infantibus, quos Herodes occidi iussit in Bethleem & finibus ejus: quorum festum diem Latini peragunt die antecedenti. Menologium Basilianum non exprimit numerum: sic enim ad diem xxix. Decembris pag. 66., Cædes
 ,, Sanctorum Infantium Bethlehem. ,, Et in Synaxario: ,, Videns *Herodes*, quod irrisus fuisset ab eis [Magis] ira exca-
 ,, duit: & exquirens diligenter tempus, quo Stella apparuerat, missis militibus interfecit omnes pueros Bethlehem a bi-
 ,, matu & infra, eo consilio, ut ceteris interemptis pueris, is
 ,, quoque extingueretur, qui regnaturus erat, nec sibi insidias
 ,, strueret. Sed frustra laboravit insanus, nesciens, divinum
 ,, consilium ab homine impediri non posse: quare illis quidem
 ,, cæleste regnum, ipse vero sibi æterna supplicia comparavit. ,,
 Depingitur Herodes in throno sedens, habitu Imperatorum. Constantinopolitanorum indutus, adstante quodam milite cum hasta, & aliis duobus *Infantes* interficientibus. Pictura Papebrochiana Herodem non repræsentat, sed duos milites habitu Russico, pueros ensibus cædentes. In Menæis Græcis unum quidem idemque Synaxarium legitur, at in Menologio Basiliano; at vero in titulo numerus Infantium dicitur fuisse 14. millium: *τῶν ἀγίων ἑκατῶν, τῶν ὑπὸ Ἡρώδη ἀαιρεθῶτων, ὧν ὁ ἀριθμὸς χιλιάδης ἰδ'.* ,, Sanctorum Infantium, ab Herode interfecto-
 ,, rum, quorum numerus fuit millia quatuordecim. ,, Papebrochius. ,, Non existimo tantum fuisse, quum Bethlehem
 ,, oppidum parvum fuerit, non nisi v. l. P. M. Hierosolymis
 ,, distans, & fines ejus, in quibus omnibus occisi pueri, non ad-
 ,, modum magni possint concipi. Itaque ad cæteras Græcorum
 ,, fabulas istum quoque numerum adjicias licet. *Subjungit*: La-
 ,, tini antiquitus eandem hanc recolunt die præcedenti, ut utrius-
 ,, que Ecclesiæ circa hoc consensus verosimile nobis faciat, pro-
 ,, ximis a natali Dominico diebus licet non eodem anno, rem
 ,, 80

gestam esse . Atque huc etiam facit , quod Græci , sicut jam diximus , eodem die quo Christi Nativitatem , etiam Magorum adorationem colunt : ut videantur credidisse , quod Magi [quibus primum apparuerat Stella , quando nunciante (a) Angelo Verbum caro factum est] vigesimo (b) primo abinde mense venerint Hierosolymam xxiii . vel xxiv . Decembris , ipsoque natalis Dominici anniversario , ductu Stellæ intraverint , non jam (c) in stabulum , sed in domum , in qua non recens natus Infans , sed puer erat cum Maria Matre ejus , ubi hospitati nocte illa , juxta acceptum in somnis responsum , sequenti die per aliam viam reverterint in regionem suam . Horum abitum sequenti mox nocte secutus sit Joseph in Ægyptum fugiens cum Puerō & Matre ejus , opportunoque peregrinationis subsidio quod Magi artulerant . Herodes vero , videns se delusum , statim in iram consiliumque cruentum proruperit : neque enim plus biduo [aut triduo] opus fuit , ut homo suspicax & explorans omnia , delusum se videret . Cædem autem fieri iussit secundum tempus Stellæ apparentis , quod exquiserat a Magis , scilicet a bimatū & infra : quia scilicet ab initio (d) Stellæ apparentis usque ad hanc diem soli tres menses ad biennium deerant .

Infantibus Bethlemiticis conjungitur hac die *Marcellus* : ille nimirum Acœmetarum Præses , de quo Menologium Basilianum pag. 67 . , Commemoratio S. P. N. Marcelli Abbatis Monasterii Acœmetarum , : & in Synaxario . S. P. N. Marcellus Apamæ in Syria honesto & illustri genere natus . . Ephesum profectus , in Monasterium sese recepit . . Tum S. Alexandrum adiit in monasterio Acœmetarum agentem . . Ubi post Alexandri , ejusque Successoris Jacobi obitum , Abbas electus . . multis patris prodigiis , Imperatoribus populoque universo honorabilis , in pace deceffit . . Eadem in Synaxario Menæorum . Claruit temporibus Leonis Imp. . Martyrol. Rom. ad hanc ipsam diem . *Constantinopoli S. Marcelli Abbatis* . Acta ex Metaphrasæ descripta habet Lipom. tom. 5 . ac Sur. tom. 6 . Græ-

a Imo , quando Verbum caro factum , ex Maria Virgine natum est . Ita enim sentiunt Græci .

b Imo , duodecimo scilicet abinde mense .

c In eadem spelunca , in qua natus Jesus , adoratum ipsum a Magis , vetustissimam Bethlemitarum fert traditio , & locus adhuc ostenditur .

d Potius , quia biennium Stellæ apparentis jam inchoatum fuerat .

Græca incipiunt : *ενοιά μοι πολλὰκις γίγναι, τί δέποιε μύριαι ποιηταί, εἰ μὴ πολίμωσ ἐ ἔχθρας*. Citantur a Fabricio tom.6. Bibl. Græc. pag. 541.

XXX.

ANYSIA.

ZOTICUS.

Codex secundus Russicus : *Anysia, Zoticus*. Codex primus : *de Nativitate Domini*, hoc est, de die infra octavam. Possévinus hac die vacat : nam quod habet ad 30. Decembris *Santæ Melaniæ*, id pertinet ad diem sequentem, ut mox videbimus. Fasti Græco moschi : *Anysia, Zoticus*. Menologium Basilianum pag. 68. de sola *Anysia* agit, Martyre Thesalonicæ sub Maximiano : de qua Papebrochius : „ Græca Acta duplicia vidimus, necdum nobis transcripta. Encomium a Philotheo Patriarcha Constantinopolitano elaboratum, quod indicat Allatius, nusquam adhuc reperimus. Hoc Encomium incipit : *ἰδὲν ἀρετῆς τιμώμερον*, apud Fabric. tom. 6. Bibl. Græc. pag. 513. In Menais Græcis tam *Anysia*, quam *Zoticus* coluntur hac die : Titulus : *τῆς ἀγίας Μάρτυρος Ἀνωσίας, ἐ τῆ ἱερῆς Ζωτικῆς πρεσβυτέρου, τῆ Ὀρφανοτροφίῃ, Santæ Martyris Anysia, & Sancti Zotici Presbyteri, & Orphanotrophi*. Synaxarium de S. *Anysia*, idem ac in Menologio Basiliano. De *Zotico* vero, præter citatum titulum, nihil hac die; sed die sequenti, hoc est 31. Decembris, legitur prolixum Synaxarium, hoc titulo prænotatum. *τῆ αὐτῆ ἡμέρα, μνήμη τῆ ἀγίᾳ Μάρτυρος ἐ πρεσβυτέρου, Ζωτικῆ τῆ Ὀρφανοτροφίᾳ*. Eodem die, commemoratio *Santæ Martyris, & Presbyteri, Zotici Orphanotrophi*: passus enim dicitur sub Constantio Constantini magni filio : ejus vero festum peragi, ἐ τῆ σικετῆ ἑποποιείᾳ τῆ ἀγίᾳ ἑποποιείᾳ Παύλου, τῆ ἡμερῆ ἐ τῆ Ὀρφανοτροφίᾳ, in *Venerabili Templo Sancti Apostoli Pauli, quod in Orphanotrophio situm est*. In Martyrologio Romano, *Anysia* quidem colitur die 30. Decembris : *Zoticus* vero die sequenti, hoc elogio : *S. Zotici Presbyteri, Romani, qui Constantinopolim profectus, alendorum orphanorum curam suscepit*. Vide Baronium in notis ad diem 31. Decembris.

XXXI.

MELANIA.

Codices Vaticani Russici, *de Nativitate Christi*, hac Tom.V. V v v etiam

etiam die agunt, dumtaxat. Possesvinus per errorem pro die 31. ad 30. Decembris habet: *Santæ Melaniæ*. Fasti Græcomoschi: *Melania*. Menologium Basilianum pag. 71. *Commemoratio S. Melaniæ Romanæ*: ubi per errorem dicitur, in matrimonio virginitatem servasse, his verbis: „quam quum in vitam parentes cuidam in matrimonium collocassent, illa, priusquam coirent, sponsum timorem Dei docens, tantum dicendo profecit, ut is mundum voluptatesque despiciens, monachus fieret; ipsa vero distributa in pauperes, quam a parente acceperat, ingenti opum copia, monasticam vitam amplexa est. At in Synaxario Menzorum, diserte narratur, ipsam ex suo viro duorum Filiorum Matrem evasisse. εἰς ἑλκὸς δὲ ψυχῆς τὸν κύριον ἀγαπήσασα παρθενίῳ ἐκείνῳ. ἀπὸ οἱ πατρὸς γονεῖς αὐτῆς καὶ μὴ βυλαμένην ζευγύουσι. καὶ δύο παιδῶν μήτηρ ἐγένετο. εἴτε οἱ γονεῖς αὐτῆς καὶ τὰ τέκνα τῷ βίῳ μεθίστανται. Ex toto autem animo quum Dominum diligeret, virginitatem servare volebat. Verum ipsius parentes, illam etiam volentem cuidam vero in matrimonium collocarunt, duorumque Filiorum Mater fuit. Postea parentes ejus ac filii ex hac vita migrarunt. Cætera. Res ejus gestas ex antiquis monumentis edidit Metaphrastes; descripsit autem Latine Lipom. tom. 5. Græca incipiunt: ἦν ἄρα καὶ τῶ πῶς μεγίστης πάλαι καὶ περιφανέστερης. Alia Acta Græca ab austrore coævo scripta, incipiunt: εὐλογητὸς ὁ θεὸς ὁ διεγείρας τὴν τιμίαν κεφαλὴν, ἱερῶ δυνάμει. Laudat Allatius. Vide Fabricium tom. 6. Biblioth. Græcæ pag. 548. Dicitur autem hæc Melania Junior, respectu aviæ suæ, quæ & ipsa admirabilis sanctimonix Mulier fuit, quamque sic laudat S. Augustinus, ut dubitandum vix sit, quin ante mortem respiceret ab erroribus, in quos ipsam Rufinus Origenista pertraxerat. Ita tamen ut non videatur usquam adnumerata Sanctis, nisi forte est ea, cujus nudum nomen cum disticho, ut in pace mortuæ, reperitur, ad diem VIIII. Junii, in Synaxario MS. Chiffletiano. Hæc Papebrochius.

FINIS TOMI QUINTI.

IN-

I N D E X

T O M I Q U I N T I

P A R S P R I M A .

523

Ecclesiastica Origines Serblorum, Albanensium, Bosnensium, Valachorum, & Bulgarorum.

- CAPUT I. S E R B L I A , & Albania Descriptio : Urbes , & Populi .** pagina 1.
- I. Serblia, sive Servia descriptio . ibid.
- II. Albanenses a Schismate ad Ecclesiam Catholicam sub Innocen. IV. regressi . pag. 3.
- III. Albania, alias Arbania, regio, ejusque urbes. Albanenses, alias Arbanenses, & Arnauti, advena in Epiro . pag. 4.
- IV. Antiqui recentisque Dalmatia & Illyridis populi . pag. 6.
- V. Chrobati, & Serbli juxta Porphyrogenitum pleramque Dalmatia & Albania partem obtinebant, relicti Græco Imperio nonnullis maritimis civitatibus atque insulis . pag. 7.
- VI. Præcipua Albanensium urbes . pag. 10.
- VII. Serblia fines & urbes . pag. 11.
- CAPUT II. Servia & Rascia Reges ab anno circiter 1040. ad annum 1368. quo Neumanis posteritas defecit. Sanctus Sabas Servia Archiepiscopus, postea Monachus. Ejus successores in Servia Archiepiscopatu Pecensi, quem sibi titulum attribuant. Albania Principes, eorumque Archiepiscopus dictus, Montis nigri .** pag. 13.
- I. Series Regum & Principum Servia; ex Cangio . ibid.
- II. Servia ab anno 950. ad 1034. partim Bulgaris, partim Byzantino Imperio subjacuit. Stephanus Boisthabus a clientelari servitute in plenariam libertatem Serviam auerit . pag. 14.
- III. Michael post Stephanum patrem, Servia Princeps, Bodino filio Bulgariam concedit . pag. 16.
- IV. Sancti Gregorii VII. Papæ Epistola ad Michaelem Servia Principem . pag. 20.
- V. Bodinus Michaelis filius, Servia Princeps, unacum filio Michaelis . ibid.
- VI. Rascia Regni descriptio, ejusque antiqua nomenclatura. Stephanus Rascia Serviaque Princeps. Liubimirus ejus filius. Urosius filius Liubimiri. Della filius Urosii. Nemanias, Cresimirus & Miroslavus, filii Della. Simeon, Stephanus nuncupatus, filius Nemanie. Simeonis filii tres ex Geliza uxore, Wksanus, alias Vulcanus Dalmatia & Dioclia Princeps: Vencianus, seu Stephanus, Servia Rasciaque Princeps: & Rascus, postea Sabas appellatus . pag. 21.
- VII. Vulcanus, & Stephanus, fratres, filii Simeonis, Stephani nuncupati .

V v v 2

cupa

- cupati . Prinus Dalmatiæ & Diocliæ Rex : alter magnus Serbliz
Jupanus . pag. 24.
- VIII. Innocentii III. Papæ Epistolæ vltt. ad Reges, Jupanum, uxores
eorum, Archiepiscopum, Episcopos aliosque per Dalmatiam &
Diocliam, de Legatione Joannis Capellani, & Simonis Subdiaco-
ni . pag. 25.
- IX. Vulcani Dalmatiæ & Diocliæ Regis epistola ad Innocen. III. de
Synodo in Dalmatia celebrata, deque hæresi Banculini Bosniæ
Bani . pag. 27.
- X. Epistola Stephani magni Jupani totius Serviæ ad Innocen. III. Pa-
pam de Legatorum susceptione . pag. 31.
- XI. Jo: Dioclien. & Antibaren. Archiepiscopi epistola ad Innoc. III.
de transmissio sibi Pallio, & quid Legati in Synodo egerint . pag. 32.
- XII. Acta Synodi Dalmatiæ & Diocliæ anno 1199. celebratæ . ibid.
- XIII. De causa Dominici Suacensis Episcopi . pag. 34.
- XIV. Vulcanus a Stephano fratre Regno exutus, ab Hungariæ Rege
restituitur; postquam is Serviam suæ ditioni subegisset . pag. 35.
- XV. Stephanus Vulcano fratre sive mortuo, sive dejecto, Regnum
occupat, & ab Honorio III. Papa coronam regiumque nomen im-
petrat . pag. 38.
- XVI. Theodorus Serviæ Episcopus. Pecium seu Servia Metropolis, ei-
que subjectæ Episcopales Sedes . pag. 39.
- XVII. Sabas Stephani Rasciæ seu Serviæ Principis filius, Monasticam
vitam agit in monte Atho, in Monasterio Chilantarii, ubi & pater
Monachum induit. Serviæ Archiepiscopus designatur . pag. 41.
- XVIII. S. Sabas, Vicarius Latini Patriarchæ Constantinopolitani,
Patriarcha Serviæ & ipse dictus, Græcis, Latinis, Sclavisque in Ser-
viæ Regno habitantibus præerat. Abdicato Episcopatu in montem
Athon se confert, & in Mileveo cœnobio moritur circa ann. 1250.
ejus Reliquiæ a Turcis exultæ. Illius in Episcopatu successores nun-
cupat se, Archiepiscopum Pekensem, & omnium Serblorum & Bul-
garorum, atque totius Illyrici Patriarcham . pag. 43.
- XIX. Stephanus Urosius, Sancti Sabæ ex Stephano Rege nepos, Ser-
viæ Rex, cum Helena uxore. Eorum filii Stephanus Draguntinus,
& Urosius Milutinus. Nicolai IV. Papæ ad Urosium & Helenam
epistolæ . pag. 45.
- XX. Stephani Urosii, & Helenæ, Serviæ Regum, studia pro Bulgaris
ad fidem catholicam revocandis, & pro hæreticis in Bosnia pro-
fligandis. Nicolai IV. Papæ ad illos epistolæ, qui & eos in clientelam
Sedis Apostolicæ recipit, & Petrum in urbe Sava Episcopum,
iisdem rogantibus, Instituit . ibid.
- XXI. Ad Helenam Reginam scribit Nicolaus IV. ut Stephanum Dra-
guntinum & Urosium Milutinum, ipsius filios, ad catholicam fidem
revocare studeat. Benedictus XI. de Schismate in Serviam il ato ad
Martinum Archiepisc. Antibarensem & ad Regem Serviæ literas
mittit . pag. 48.
- XXII. Sub Clemente V. Stephanus Urosius, Fradicatores petiit, ut
subditos catholica fide instruant, sibi que Vexillum deferant: sed in-
rito conatu. Servii tunc temporis Schismatici . pag. 49.

- XXIII. Albanæ principes adversus Urosium Servia Regem Schismaticum Joannes Papa XXII. exstimulat. Urosii mors, & nepotes Uladislaus & Constantinus. pag. 51.
- XXIV. Stephanus Urosius Urosii filius nothus, Servia Regnum occupat, & a Jo: XXII. legatos postulat, qui Fidei suæ professionem excipiant, sibi que legitimæ diplomata deferant. Orosius a Pontifice vocatur. pag. 54.
- XXV. Stephanus Dufcianus, Stephani Urosii filius, Orosius & ipse dictus, Imp. Romania, Slavonia & Albania se appellat: ad Innocen. VI. nuncios mittit: dubia Rex fidei. pag. 57.
- XXVI. Indictum jussu Innoc. VI. Papæ bellum in Serviam schismaticam. Item in hæreticos Bosnia ab Urbano V. exstimulatus Rex Ungaria. Bosnia Banus Thwartkus hæreticus, Stephanum fratrem Catholicum insectatur. pag. 59.
- XXVII. Urbani V. Papæ literæ ad orthodoxos Albanæ Principes. pag. 61.
- XXVIII. Urosius Stephani & Helenæ Bulgaria filius, postremus Servia Rex. pag. 62.
- CAPUT III. Bosnia descriptio, ejusque Episcopi & Bani, seu Reges ab anno circiter 1200. ad 1478. Hæretici Patareni, seu Cathari & Manichæi, cura Summorum Pontificum, & Regum Hungaria, & Bosnia Regno exterminati. Catharina Regina Bosnensis, Romæ sepulta, Epithaphium. pag. 63.
- I. Culinus Banus Bosnia Dominus, Bosnia Episcopus. Patareni Fratres Bosnenses hæresim ejurant: de quibus Jo: Capellanus, necnon Rex Hungaria scribunt ad Innoc. III. Papam. ibid.
- II. Bernardus Spalaten. Archiepiscopus Mattheum & Aristodium Pictores, in hæresim Patarenorum lapsos, aliosque ab iis corruptos, ad Ecclesiam Catholicam revocat. pag. 66.
- III. Honorii III. per legatum Aconicum Subdiac. & Capellanum, perque literas studia ad exterminandos e Bosnia, Soy, & Woilora hæreticos Patarenos. pag. 67.
- IV. Gregorius IX. Papa non solum Judæos & Saracenos in Ungaria reprimendos curat, sed etiam Episcopum Bosnia, qui a recta via deflexerat, e gradu pelli jubet aliosque Antillites orthodoxos Bosnia præfici. Zibislavum Culinii succellorem laudibus exornat. p. 67.
- V. Idem Gregorius IX. Papa præcipit Episcopo Cumanorum, ut Vicarium sibi constituat Valachorum genti conformem, a quo si sacramenta percipiant, ne illa sibi ab Episcopis Græci ritus Schismaticis administrari cogantur. pag. 68.
- VI. Episcopum Orthodoxum in locum hæretici dejecti subrogatum, laudat Gregorius IX. Papa, unacum Zibislavo Bano Bosnia, propter exitium illorum in exterminandis hæreticis Bosnensibus studium. Item Bela fratrem Colomanum Regem, ad capta adversus eosdem hæreticos urgentia adhortatur, scriptis tum ad Colomanum, & Præsules Carniolæ, Iliria, Dalmatia, Bosnia, Croatia, Servia & aliarum finitimarum provinciarum; tum ad Zibislavum Bosnia Banum, ejusque matrem literis. pag. 69.
- VII. Colomanum Slavonia & Galicia seu Halicia Regem, qui & Rus-

- Ruffiæ Rex dicitur, excitat Gregorius IX. ad excidendos e Bosnia hæreticos: jubetque, a Cumanorum Antiftite novum Bofniæ Epifcopum præfici: quem & dignitate Legati Apoftolici exornat. pag. 70.
- VIII. Ad extirpandos eisdem Patrenos, five Catharos & Manichæos e Bosnia & Rama hæreticos, operam quoque fuam navant Summi Pontifices Innocentius I V. Nicolaus IV. & Joannes XXII. Stephanus & Elifabetha Bofniæ Principes. pag. 71.
- IX. Benedictus XII. orthodoxos Bofniæ, Corbaviæque Principes adverfus hæreticos excitat. Series Bofniæ Banorum post Culinum ufque ad ann. 1368. pag. 73.
- X. Sequitur Series Bofniæ Principum ab anno 1368. ad ann. 1478. quo Catharinæ Reginæ Bofniensis in Ecclefia S. Mariæ in Araceli feputatæ Epitaphium Slavonicum exponitur, & a mendis expurgatur. pag. 75.
- XI. Animadverfiones in Cangium de Stephano Thoma ejufque filiis & fuccelloribus, Bofniæ poltremis Regibus, deque Catharina Regina Roma feputa. pag. 79.
- CAPUT IV. De Valachis & Bulgaris. Bulgaria & Blachia regnum reftitutum. Series Regum ab anno circiter 1200. ad 1462. Ab Innocentio III. Papa coronam Regiam, fceptrum, & vexillum Joannes Bulgaria & Blachia Rex accipit: Pallium vero, & Patriarchalem dignitatem Archiepifcopus Trinovitanus. Series Achridenfium Archiepifcoporum. Codex Vaticanus Slavicus figuratus illuftratur. pag. 98.
- I. Bulgaria & Blachia feue Valachia Regnum, circa annum Chrifti 1187. reftituitur. ibid.
- II. Blachorum & Blachia, feue Valachorum & Valachia nominis originatio. Myfia & Myfi olim dicti, & cum Bulgaris conjuncti. pag. 102.
- III. Comania, & Comani partem Valachia incolentes. pag. 104.
- IV. Valachia: defcriptio. pag. 106.
- V. Valachia: Principes, Vayvodæ dicti. pag. 107.
- VI. Blachorum feue Ulachorum nominis originatio juxta nonnullos fcriptores. pag. 110.
- VIII. An Valachi genus ex Italis duxerunt? pag. 115.
- VIII. Vera Valachorum etymologia. pag. 118.
- IX. Primus Bulgarorum & Blachorum Rex Afanes: ejus filii, Petrus, Joannes, & Alexander: frater vero Juancus feue Joannes. pag. 122.
- X. Joannes fratre Afane cafo Regnum occupat. Petrus Afanis filius, Jcanne patruo interfecto, Regnum ubi & Joanni fratri vindicat. pag. 123.
- XI. Joannes, alias Johannicius & Calojoannes, post Afanem & Petrum fratres, Regnum Bulgaria & Blachia adeptus, ut ad Romanæ Ecclefia: obedientiam rediret, provocatur ab Innocentio Papa III. pag. 125.
- XII. Joannis Bulgaria & Blachia Regis epiftola ad Innocentium III. pag. 126.
- Bafilii

- XIII. Basilii Bulgarorum Archiepiscopi epistola ad Papam Innocentium III. pag. 127.
- XIV. Innocentii III. Papæ literæ ad Joannem Blachorum & Bulgarorum dominum & ad Archiepiscopum de Zagora, quibus legatos mittit Joannem Capellanum, & Archipresbyterum Brundusinum. pag. 128.
- XV. Joannes Bulgariae & Blachiae Rex significat Innocentio III. Papæ, interpellatum se a Græcis, ut ab ipsis Regiam coronam acciperet. pag. 131.
- XVI. Legatus Innocentii III. Papæ desert ad Basilium Archiepiscopum Bulgariae, Pallium, Mitram, & Anulum. Præter ipsum Primatem seu Patriarcham Trinovitanum, instituantur duo Metropolitæ in Bulgaria. Jo: Bulgariae & Blachiae Rex obedientiam exhibet S. R. E., & Innocentio III. Papæ: asserens, priores Bulgariae Reges, & Episcopos, Coronam, & Patriarchalem benedictionem a S. R. E. accepisse. pag. 132.
- XVII. Literæ Joannis Bulgariae & Blachiae Regis ad Innocentium III. Papam unacum suo nuncio Blasio consecrato Episcopo milite. p. 135.
- XVIII. Basilii Bulgariae Archiepiscopus significat Papæ Innocentio III. Pallium se accepisse: rogat ut sibi facultatem concedat sacri Christiani conficiendi. pag. 137.
- XIX. Innocentius III. Papa per Leonem Cardin. S. A. L. declarat Joannem Regem Bulgarorum & Blachorum, mittens ei Sceptrum, Coronam Regiam, & Vexillum Cruce & clavibus insignitum. pag. 139.
- XX. Idem Pontifex Trinovitanum Archiepiscopum constituit Primatem seu Patriarcham, totius Bulgariae & Blachiae, tribuens ei facultatem Archiepiscopos & Episcopos instituendi, Regem ungerendi, & sacrum Christum conficiendi. pag. 140.
- XXI. Idem etiam constituit, ut nullus deinceps Episcopus aut Presbyter sine unctione Initiaretur: utque jam initiati, inungerentur secundum morem Latinorum. Militis ad duos Archiepiscopos Pallii. pag. 142.
- XXII. Quomodo Legatus Pontificius a Rege Hungariae primum sit detentus, & postea, urgente Innocentio Papa, dimissus. pag. 143.
- XXIII. Literæ Joannis Regis, & Basilii Primatis Bulgariae & Blachiae ad Innocentium III. Papam, quibus res a Pontificio Legato gestas ei significant. pag. 147.
- XXIV. Post coronationem Joannis Regis Bulgariae & Blachiae, sequitur bellum Bulgaricum ab ipso adversus Balduinum Imp. & Latinos, qui Constantinopolim ann. 1204. Græcis eriperant, susceptum. Et quomodo Balduinus a Bulgaris sit captus. pag. 150.
- XXV. Innocentii III. Papæ epistolæ ad Regem & Patriarcham Bulgarorum, pro liberando Balduino, & pace Latinos inter & Bulgaros concilianda. pag. 158.
- XXVI. Archiepiscoporum Achridæ series usque ad Demeirium, qui anno 1222. Theodorum Angelum Comnenum Thessalonicae Imp. coronavit. pag. 161.
- XXVII. Exciso anno 1204. Græcorum Constantinopolitano Imperio, qua-

- quatuor Imperia erupere : Constantinopolitanum Latinorum, Trapezuntinum Davidum Comnenorum, Nicanum Latcarorum, & Thetialonicense Angelorum. Joannes Ducas, cognomento Batatzes, post Theodori Lascaris obitum, a Græco Patriarcha coronatur Imperator Nicææ: Theodorus Angelus Comnenus Thetialonicæ a Demetrio Archiepisc. Achridæ. pag. 165.
- XXVIII. Achridensis Archiepiscopus in coronando Imperatore Thetialonicensi iis Privilegiis utitur, quæ a Romano Pontifice concessa Trinovitano Prinaui viderat. Græci tam Achridensibus, quam Trinovitano ea Privilegia concedunt, ne videantur illa a Sede Apostolica accepisse. pag. 170.
- XXIX. Post Joannis Bulgariae & Blachiae Regis obitum, Borilas & Joannes Asan Regno potiuntur. pag. 176.
- XXX. Joannis Asanis filii Calomanus & Michael, in Bulgaria regnant ab anno 1241. ad 1257. pag. 177.
- XXXI. Constantinus & Mirizes de Regno Bulgariae contendunt Joannes Asan hysryza filius, post patrem regnat. Lachinas Constantinum interficit. pag. 179.
- XXXII. Georgius Terter Bulgariae Rex a Nicolao IV. Papa una cum Bulgarorum Archiepiscopo adimplexandam S. R. E. fidem excitatur. pag. 182.
- XXXIII. Georgio Terteri filius Sveftislavus Sveftislavo Georgius Terteres secundus in Regno Bulgariae succedunt. pag. 185.
- XXXIV. Michael Stracimirus Rex Bulgariae. Ejus filius Alexander Rex. pag. 186.
- XXXV. Alexandri Regis filii Stracimirus, Asanes, & Michael. Bellum Nicopolitanum anno 1393. gestum. pag. 190.
- XXXVI. Qui post Alexandrum Bulgariae Regem regnarunt, Myrza, Ortales, & alii, Daciam seu Valachiam tenere usque ad annum 1462. pag. 195.
- XXXVII. Codex Vaticanus Slavicus, Constantini Manassis compendium chronicum, e Græco in Slavicam linguam conversum complectens, Regi Bulgarorum Joanni Alexandro amanuensi nuncupatus, illustratur. Figurae in eo depictae exponuntur: ex quibus ostenditur, Joannem Alexandrum Regem tres filios habuisse, Joannem scilicet Asanem, Joannem Stracimirum, & Michaelem. pag. 203.

P A R S S E C U N D A .

De Tabulis Græco-Mosicis Capponianis .

P RÆFATIO.	pagina 208.
Ephemeridum Ruthenicarum Tabula Prima. Mensis September.	pag. 216.
Mensis October.	pag. 261.
Mensis November.	pag. 328.
Ephemeridum Ruthenicarum. Tabula Secunda. Mensis December.	pag. 403.

F I N I S .

MAG 2017 361

